NOTICES OF SANSKRIT MANUSCRIPTS

Sharada Oriental Series No. 1 : VI

NOTICES OF SANSKRIT MANUSCRIPTS

Vol. VI

RAJA RAJENDRALALA MITRA
MM. HARAPRASADA SASTRI

SATKARI MUKHOPADHYAYA

Sharada Prakashan
DELHI-110052

First Published : 1871 – 1911

ISBN : 81-[illegible]20-11-X (Set)

Published by :
SHARADA PRAKASHAN
E-239, Shastri Nagar,
DELHI - 110052, Ph: 7231820

Printed at :
NEW GIAN OFFSET PRINTERS
495, D.D.A. Complex, Shahzada Bagh,
Inderlok, DELHI - 110035

NOTICES OF SANSKRIT MSS.

No. 1983. शैवसर्वस्वसारः । Substance, palm-leaf, 11 × 1¼ inches. Folia, 180. Lines, 5 on a page. Extent, 2,507 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magrání, Post Madhubaní, Darbhangá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, old, decayed. Prose and verse. Correct.

S'aiva-sarvasva-sára. A digest of the rules for the adoration of S'iva. By Vidyápati. Compiled by order of Queen Viśvása Deví, wife of Rájá Padma Siñha, of Mithilá. Padma Siñha was the son of S'iva Siñha, grandson of Deva Siñha, and great-grandson of Bhava Siñha. There is an inscription of S'iva Siñha, dated 293 of Lakshmaṇa Sena's era, and Vidyápati flourished in his time, as also in that of his son. Contents: Greatness of S'iva; unity of Hari and Hara; characteristics of the worshippers of S'iva; devotion defined; merits of pilgrimage to visit liñgams; merits of visiting ditto; merits of touching ditto; ditto of cleaning the temple of ditto; rules for adopting the worship of ditto; ditto of throwing away the offerings made to S'iva; measures of articles to be used for applying on the body of ditto; rules for making ditto; merit of smearing liñgams with clarified butter; ditto of pouring water on ditto; ditto curds, milk, clarified butter, and water in which *kusa* grass has been steeped; pouring ditto from golden and other vases; ditto of pouring a continuous stream of milk, &c., in summer; ditto of dancing, &c. at the three daily services; ditto of music from the mouth; ditto of singing; ditto of worship; ditto of ditto at the three stated times daily; ditto of worship at midnight; ditto of worshipping S'iva under different forms; worship with a large number of articles; rules of worshipping daily after morning ablutions; worship for twenty days together; ditto for four months; ditto at auspicious times; formation of liñgams with clay; worship of ten million liñgams; merits of worship-

ping lingams made of salt; ditto ditto of crystal or pearl; vessel for offering *arghyas;* offering of essences; ditto of *arka* flowers; ditto of oleander and *droṇa* flowers; proper flowers for offerings; merits of offering Datura flowers along with bilva leaves; ditto of surrounding the seat of lingams with garlands; ditto of making flower pavilions for lingams; ditto of worship with golden flowers; ditto of offering particular kinds of flowers on particular months; ditto of burning incenses; ditto of lamps; oil lamps may be offered if clarified butter be not available; ditto ditto lamps arranged in the form of a tree; ditto of lamps during the month of Kártika; ditto of ripe plums; ditto of the juice of sugarcane and molasses; ditto of flesh-meat; ditto of boiled rice, &c.; ditto of gold; ditto of singing by females; ditto a cow with a calf; ditto of kine, elephants, villages, districts, &c.; ditto of hanging bells in temples dedicated to lingams; ditto of awnings; ditto of jewels; ditto of flags; ditto of golden vessels; ditto of horses, &c.; ditto of heaps of sessamum seed; merit of waving lamps before lingams; ditto of repeating the mantras of S'iva; ditto of circumambulation; ditto of prostration; ditto of bathing in streams before a temple; ditto of smearing ashes on one's own body; ditto of putting on sectarial marks; ditto of adoration by a hermit; what to abstain from on the part of devotees to S'iva; penance at night; rules regarding the fast on the 14th of the wane in Mágha; worship on the 5th of the wane;—Here the codex breaks off.

Beginning. कल्पांतप्रबलप्रभंजनहतो यस्याः पयोधिजलं
विश्वाघो मरुदिव + स्यंदं शिवाख्यं शिवः।
यस्ते यः शिरसा सुधाकरकलामेकांतप्रसामयी
देवाद्याद्यदयं शिवाज्ञाप्रदयं देवो भवानीपतिः॥
यत्रोन्नतरपि + + मध्यमं कौशिकस्यावासिनं
वीथि शिवागमसमंपप्रसादो भीतमानाकुलः।
सूतावापविनीतविप्रवनविप्रसंबोधिताविष्कृता-
वोजःकीर्तयितुं मुनिश्रेष्ठः सर्वोपरि पंकजसुधः॥
तच्छ्रुत्वा तैरितिविषकृतकमनाकस्यपीयूषनी-
राधीमाधेयमूर्तमा विप्रकृतकयोनिदशोत्तिगाहि।
गच्छः पुष्पबीजं संवादमवद्वाद्यमदाविप्रप्रभो
इष: सर्वोपिताना विविधभूमि कथा देवर्षिणो यच्च॥

दृष्टं येन द्विजेभ्यो द्विरदरथमहाहासनमेरयेषं
का याता समदाने कनकमयतुलापूरणे येन दत्तः ।
यस्य श्रीकानकामपुरयति स + + मानवे वारिराशिं
देवोऽसौ देवसिंहः क्षितिपतितिलकः [illegible] न [illegible]ः ॥
योऽपीमन्तुरनुच येऽरिवनिता येदम्भश्रीवानुरो-
धन्नू नः क्षितिधिंवदेवन्दपतिर्भूर्ताचलंकः सुतः ।
सोऽयं राचजिंनमैत्र्यकृतजननयीपातोपयनीजना-
नेकोनु[illegible]यनकवपाधिरात्मोद्भवः ।
यं पामाहवपीमश्रीमयरचकानुज + + +
दानव[illegible]वकचिवाऽसौ यज्ञसिंहो नपः ॥
येनायोदरयोदरीयति मरकाचामसाद्वीयति
माकेयावकमेवरीयति यतो यक्षारविन्दीयति ।
विद्यामविरवः सुतस्य विमवं दानस्य हर्षं सुवेः
सौख्यं सूर्यसुतस्य वैर्यमनमेशं पीयूषनयोभिवेः ।
दानं दानवमन्ममस्य सकलं चारं यसु + + ता
याया यः सरहिन्दुसुन्दरयशाः योऽपीपतिर्विश्रितः ॥
सुमुखापोपेरिव वीतं स्वयवदते विनयविद्यानयंते
यवूना यज्ञसिंहविजितपतिद्विता यशःकर्णवसीमा ।
पत्युः सिंहासनस्था इयुमितिविजमवीमयवं पाखवनी-
वीमहिषावदेवी जयति विजयते यथ्यं यावन्मतीय ॥
इन्दुकोय मथी दमुकन्यजनुषा गौरीव गौरीपतेः
कान्तस्येव[illegible]रतिः सभावनधुरा सीतेव रामस्य या ।
विष्णोः श्रीरिव यज्ञसिंहनृपतेरेषा परा प्रेयसी
विचखाननया हिमेन्द्रतनया ख्यातिं भूमण्डले ॥
दातारः कति नाभवन् कति न वा सन्तीह भूमण्डले
नैवोऽपि प्रथितः प्रदानवशतो विचारवेद्याः यसः ।
यस्याः सर्वगुणानुवाधिकमथादानप्रदाना + +
दत्त + + यतीरमानपि तुलाकोटिध्वनिः पूयते ॥
कीर्त्ताकीरानमाली + यतियवदर्शीविविचारमार-
प्रशाली[illegible]नुकानरेतनरेतरेन्द्रस्थदोषवाङ्कः ।
पुण्यात् पुण्यैरमालाकुलकलितपदद्वन्द्वयुक्तीर्णवा

श्रीमद्धिमाधरेन्द्रा समदविषधरो विश्वभारक्षमाः ॥
नित्यं देवद्विजार्थं प्रविकचितरवारम्भमध्याविनश्री-
दंष्ट्रा चन्द्रचूडप्रतिदिवसमाराधनैकाग्रचित्ता ।
विज्ञानश्रायविद्यापतिकृतिनमसो विश्वविख्यातकीर्तिः
श्रीमद्धिमानदेवी विरचयति शिवं श्रेयसामेकमार्गं ॥
प्रज्ञामूला नयपत्रशाखा सपुष्पिका रम्यफलोपपन्ना ।
अभीष्टसिद्ध्यै विबुधैरपेया वाञ्छावली कल्पलतेव शम्भोः ॥

तथादौ शिवमाहात्म्यं । स्कन्दपुराणे : इत्यादि ।

End. एवं नानाकारेष्वपि विविधद्रव्यविशेषं लिङ्गं प्राज्ञाचाराः जपेत् । यथापि कल्पा-न्ते न गता लिङ्गाकारस्य न नश्यत्यपि—

Colophon. इत्यतः अधिकतमात् परिसमाप्तिपर्यन्तं नास्ति नाप्नोति चेयम् ।

विषयः । शिवमाहात्म्यकीर्तनं । चतुर्वर्गोद्देशनिरूपणं । शिवभक्तलक्षणकथनं । भस्मतिलक-धारणादिकम् । शिवदर्शनार्थं यात्राफलकथनं । शिवदर्शनमाहात्म्यकीर्तनं । रुद्राक्षमाहात्म्य-कीर्तनं । शिवालयगमनमाहात्म्यकथनं । शिवालये पञ्चाक्षरविधिकथनं । शिवलिङ्गस्थाप-नमहामाहात्म्यकथनं । अभ्यङ्गादौ द्रव्यमानादिपरिभाषा । शिवलिङ्गनिर्माणादिविधिः । स्नाना-भ्यङ्ग । उद्वर्तनकथनं । दधिदुग्धघृतमधुगन्धोदकादिना स्नपनफलं । तैलादिघटेन स्नपनविधि-कथनादिकं । पीयूषादिकपयोधारादिपतने फलादिकथनं । शिवपूजाकाले निर्माल्यस्पर्शना-दिफलकथनं । नृत्यवाद्यफलकथनं । गीतफलकथनं । पूजाफलकथनं । विमान्यपूजाफल-कथनं । चतुर्दश्यां पूजाफलकथनं । नवादेव-विधवाय-बट्टादिमूर्तिभेदपूजामाहात्म्यकथनं । षोडशोपचारपूजाविधानं । स्नानोत्तरप्रात्यहिकप्रातःपूजनविधिः । त्रिसन्ध्यादिसमर्चितलिङ्गशिव-पूजाविधिः । एवं चातुर्मास्यार्चनादौ विधानकथनं । पुष्पकालविशेषे शिवार्चनफलकथनं । पार्थिवशिवलिङ्गनिर्माणविधानादिकथनं । स्वर्णरत्नादिमयलिङ्गपूजाफलं । लवणमयादि-लिङ्गपूजाफलं । स्फाटिक-मुक्तामयादिलिङ्गपूजनफलं । चर्येपाचनिरूपणादिकं । गन्धदाना-दिविधिकथनं । अर्कपुष्पदानमाहात्म्यकथनं । करवीरद्रोणादिपुष्पदानफलं । विविधपुष्पनि-रूपणं । विल्वपत्रेण सह धुत्तूरपुष्पदानमाहात्म्यकीर्तनं । नानाभिधद्रव्येण माहात्म्य-कथनं । पुष्पमण्डपमाहात्म्यकथनं । कुङ्कुमादिना चर्चनस्य फलादिकथनं मासविशेषे पुष्पफलविशेषेण पूजाया माहात्म्यकीर्तनं । अगुरुगुग्गुल्वादिधूपदानफलकथनं । दीपदानफल-कथनं । घृताभावे तैलदीपदानफलकथनं । दीपवृक्षदानमाहात्म्यकथनं । कार्तिकमासीय-प्रत्यहदीपदानविधानादिकथनं । ध्वजच्छत्रादिपञ्चदानफलकथनं । इक्षुरस-चामरादिदान-फलकथनं । गवादिदानमाहात्म्यकथनं । चन्द्रादिदानफलकथनं । अत एव शिवमुद्दिश्य दानमिति ज्ञेयं । तथा शिवमुद्दिश्य विविधदानविधिः । श्रीकण्ठेश्वरीनाथपद्मफलकथनं ।

ब्रह्मघ्नीगुर्व्वीहननप्रायश्चित्तकथनं । गोवधादिहनने इतरादिहनने च प्रत्येकं प्रायश्चित्तकथनं । पातकसङ्कर-हेत्वादिहननप्रायश्चित्तकथनं । विषादेः सद्यःसन्नप्रायश्चित्तकथनं । विमानादिहननप्रायश्चित्तकथनं । रत्नादिहननप्रायश्चित्तकीर्त्तनं । विषादेः धान्यादिहननप्रायश्चित्तकथनं । पेयपानादिहननप्राय-श्चित्तकथनं । अस्थ्यादिहननप्रायश्चित्तकथनं । निषिद्धद्रव्यादिहननप्रायश्चित्तकथनं । पारदारिकप्रायश्चित्त-कथनं । वैश्यनास्त्यादिहननप्रायश्चित्तकीर्त्तनं । प्रवृत्तिप्रायश्चित्तकथनं । प्रायश्चित्तकथनं । विष-भक्षणप्रायश्चित्ते प्रायश्चित्तकथनं । अभक्ष्यादिभक्षणप्रायश्चित्तकथनं पित्रादिदानप्रायश्चित्तकथनं । सर्पादिपूजादिप्रायश्चित्तकथनं । विषयप्रेम सन्तोषकथनं । महापातकिसंसर्गकीर्त्तनं । विषयादिनाश-विधिकथनं । कृष्णाष्टम्यां विषपूजनविधिकथनं ।

No. 1984. प्रायश्चित्तकौमुदी, वा प्रायश्चित्तविवेकटिप्पणी । Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 64 Lines, 6 on a page. Extent, 1,417 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Magráṇí, Post Madhubani, Darbháṅgá, Paṇḍit Kanái Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Práyśchitta-kaumudí alias **Práyśchitta-viveka-ṭippaní.** A commentary on S'úlapáṇi's digest of the rules regarding expiations. By Rámakrishṇa Bhaṭṭácharya.

Beginning. हरिं प्रणम्य मेधाभं पद्मलोचनमीश्वरं ।
तन्यते रामकृष्णेन प्रायश्चित्तस्य कौमुदी ॥
प्रेक्षावतां प्रवृत्तये प्रन्थस्य प्रयोजनाभिधेये अभिधीय प्राभिधानकार नित्येत्यादि । यद्यपि मङ्गलाचरणादौ प्रन्थकर्तृकर्त्तव्यं तथापि शिष्टाचारपरम्पराप्राप्तत्वात् विघ्नविनाशकनिषयेन—इत्यादि ।

End. अत्र तु नाधारीत्यत्र नामस्य विशेषणाद्यन्यत्रान्वयश्चावगतेन नास्ति किमेतया अधिकया इति ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीरामकृष्णभट्टाचार्य्यविरचितेयं प्रायश्चित्तविवेक-टिप्पणी समाप्ता ।

विषयः । शूलपाणिकृतप्रायश्चित्तविवेकस्य व्याख्यानं ।

No. 1985. आख्यातवादव्याख्यारहस्यं । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 28. Lines, 8 on a page. Extent, 868 s'lokas. Character, Maithilí, Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbháṅgá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

A'khyátaváda-vyákhyá-rahasya. A gloss on the A'khyátaváda, of the author. By Raghudeva Bhaṭṭácharya.

Beginning. प्रणम्य श्रीरङ्गनाथं + + स गुरुमन्दिरं ।
व्युत्पत्तिवादसद्व्याख्या रघुदेवेन तन्यते ॥
सद्व्युत्पत्तिवादस्य मम पञ्चविशेषकैः ।
श्रीमद्गदाधरं धीराः कुर्वन्तु निश्चिता अपि ॥
नैयायिकः परमतं निराकर्त्तुं प्रथमतः तन्निरूपयति व्याख्यातकोऽपि ।

End. प्रमत्वादिति सप्तम्यादिना उपपादने तु लाघवेन तत्रत्येन मत्वीकरणीयत्वादिति भाव इति दिक् ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीरघुदेवभट्टाचार्यविरचितव्युत्पत्तिवादव्याख्यानार-
यणं परिपूर्णमिति ॥

विषयः । व्युत्पत्तिवादस्य व्याख्यानं ।

No. 1986. शक्तिवादविवरणं । Substance, country-made paper, 12 × 3 inches. Folia, 62. Lines, 6 on a page. Extent, 1,372 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbhángá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, fresh. Prose. Correct.

S'aktiváda-vivaraṇa. A commentary on the S'aktiváda of Gadádhara. By Krishṇa Bhaṭṭa, son of Raṅganátha Suri, and brother of Náráyaṇa.

Beginning. श्रीकृष्णचरणौ नत्वा शक्तिवादार्थदीपिकां ।
करोति सम्प्रदायेन कृष्णभट्टः मुदे सतां ॥
शक्तिपदार्थान्तरमिति मीमांसकमतं । तच्च न शक्तिरेव इति नैयायिकमत । तदुभयं खण्डयन्नाह मङ्गेन इति । अथ नीरं सम्पदार्थंमन्यन्ति न सम्पदार्थे—इति शक्तेऽपि सहायां यत्र इत्यादितः शब्दबोधात् महेतनावैबोधपर्यन्तत्वे न अन्वयानिरिक्तरूपितः श्रीकार्यैत्वमिश्रायैणाय तच्च बेति । इत्यादि ।

End. पर्य्यायतात्पर्यस्य न्यायादिमते द्वयोः पदयोः तदर्थान्वयित्वशक्तितत्पर्यादि-रूपत्वात् तस्याशीनस्य विशिष्टशक्तिग्रहस्य सर्वमते बोधमणुत्वविशेषकबोधप्रकारकत्वकतया अवगते तदनुपपत्तेः । + + + + पर्य्यायताधस्य पत्रपदं बोधमत्रशक्तियाकारतया बोधमणुविशेषत्वशब्दबोधे बाधकाभावादिति ।

Colophon. इति श्रीरङ्गनाथसूरिसूनुनारायणानुजकृष्णभट्टविरचितं शक्तिवादविव-
रणं सम्पूर्णं ।

विषयः । गदाधरभट्टाचार्यकृतशक्तिवादस्य व्याख्यानं ।

No. 1987. शुभकर्मनिर्णयः । Substance, palm-leaf, 12 × 2½ inches. Folia, 100. Lines, 5 on a page. Extent, 1,082 s'lokas. Character, Maithilí. Date, L. S. 584. Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbháṅgá, Paṇḍit Kánái Jhá; another copy with Chhoṭi Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

S'ubhakarma-nirṇaya. A digest of the rules regarding the performance of domestic rites according to the ordinances of Gobhila. By Murári Miśra. The work was compiled under the auspices of Rájá Trivikramanáráyaṇa, son of Jagannáráyaṇa, grandson of Naranáráyaṇa, great-grandson of Víranáráyaṇa, great-great-grandson of Rúpanáráyaṇa, and great-great-great-grandson of Lakshmináráyaṇa.

Beginning. वन्दे नन्दनमूर्त्तं जगदाधारं निराकारं ।

ब्रह्मेन्द्रविनिरञ्चिविरं निगमनिर्वचनम: किमपि ॥

दुग्धाम्भोधिरमात्मा परिचरत्पदः पौरन्दरंस्य पाता

वैरिश्रेणीनियन्ता धृतिजितमदनः श्रीप्रभुर्विप्रदाता ।

विद्यावारिधिपारगविजयति विदिते धाम ⸮ गङ्गदेवो

लक्ष्मीनारायणाख्यः समभवदवनीपालमालावतंसः ॥

कुमार इव गौरीशात् पारिजात इवाम्बुधेः ।

रूपनारायणो राजा लक्ष्मीनारायणादभूत् ॥

धारं धारमुदारवैभवमनामयापि भूमीश्वरो

हारं हारमुपेत्य यत्र सततं निवासःसमस्था बुधाः ।

एतस्मिन् समये स चेन्द्रकल्पः श्रीरूपनारायण—

क्षितीन्द्रादभिजात ओजस्विनः पार्थिव विपक्षमर्दनः ॥

श्रीवीरनारायणमेदिनीन्द्रः श्रीरूपनारायणभूमिपालात् ।

जातस्ततः सर्वगुणैकपात्रं यथा जयन्तो विबुधाधिराजात् ॥

तथापि प्रणिपत्यपि प्रतिभटश्रेणीषु दृष्टाननः

विष्णोः सुन्दरपदमपि चक्षुश्चारुनारायणः ।

प्राप्तश्चनवधा विभूम् परिभवक्षुण्णनारायणो-

ऽभवो + जगतीतले भवतु कः श्रीवीरनारायणात् ॥

निरोदरं राज्ञी जगन्नरनारायणमकरो-

न्नियोगो धर्मात्मा दर्शितनयनारायणः प्रियतमः ।

जगद्भ्राद्रुराधो नयविनयविद्यावसतिः-

विद्या सारासार च सद्य नरनारायणपदा ॥

देवकीसत्कीर्तिकीर्तिविजितधीराब्धिमुख्यपुलि-
न्दान्तेवस्तुवर्णदानअजितमानेपाणिन्द्रेभ्यः ।
यस्मादुत्कृष्टवीरकुलदलनप्रोद्दामपावनो
जातं यत्प्रतापयशः किल अमरावतीं भूपतिः ।
कृष्ण इव तुमान् कौमुद्या अयन इवेन्दुतो-
रतिपतिरिव कंसहिंसाः कुमार इवोपमः ।
शक्र इव सुमेरुद्वारपालितभुव यथाभूपे-
र्बुध इव विबोधरत्नज्ञानविचित्रसभूपतिः ॥
यं रत्नमुखे विविक्तमनाराधनदेवमासेव्य ।
अपि कमलकोशमरन्धा मन्दके मपदि कामिव ।
सोऽयं दानदर्शविवेकविनयधीनत्यक्त सरो-
नित्यं यत्प्रतापयशा विजयते वीनिर्बन्ध भूपतिः ।
यस्य दानमहाकल्पजलधिनपत्यधिष्ण्योपमि-
त्येषु भवधर्मसञ्चितरत्नानि क्रीडति ॥
पादयुगैर्विरहितविरचितरम्भामुखाः-
सुन्दरासक्तमेधमयो मेदिनी मदनः ।
के मामेनं धरणिरमण च्छत्रभृतं मानवं
रक्षकं चाधिकतरिकरमेनिकिमीरितानाः ।
मातृं मुरारिधोर्य भक्तानिनयां ममाय ।
कंसारिदानमाधान नमन्ते शुभकर्मनिर्णयं भूपतिः ।
विष्णुपादपद्मपातमननं परमतन्नृतरा-
क्रियान्तरोक्तः मतान्तरनयः मा विचिन्त्य मयं ।
पादपङ्कजयुगं प्रणम्य किमपि भक्त्यवनतं शरण्ये
कामेन शुभकर्मनिर्णयम् श्रीमल्ल्लारिः सतां ।

तथाहासामुद्रविकनिर्णयः । महादानवत्य पराभिषिता भारतः पुष्टः —इत्यादि ।

End. तथा च उपाधमाधर्ममिति कौषर्माथा इति कौषर्मीयाः प्राप्तानिषायागा-
पिनः । तेषां मते इदानीमात्मताधर्म न तु कौत्समाद्य + + + पक्षमिति ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीमुरारिमिश्रकर्मनिरचितः शुभकर्मनिर्णयः समाप्तः
इति ।

व्याप्याधिकरणन्युन्दिसमनोधस्ता निरं प्रबधि-
कर्मादिकृतिमाकलय्य महितः भारं समाप्य च ।

भाषापि प्रविचिन्त्य मिथकद्वरा श्रीशङ्करमिश्रेण विधी

यातेन खण्डनखण्डखाद्यटीकायां शङ्करमिश्रः । सर्वं १८८ । कार्णिकुशलपदम् ।

विषयः । श्रुतिपुराणस्मृत्यागमतर्कवादेन सम्यगागतो विषयादिर्निगमप्रमाणेषु दृढनिवेषु
संस्कारेषु विचारणवशात् तद्विचारनेतिमिथ्यावादी शकानेन शास्त्रं कौतुकं ।

No 1988. खण्डनखण्डखाद्यटीका । Substance, palm-leaf, 11 × 2 inches. Folia, 103. Lines, 5 on a page Extent, 1,672 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Magráni, Post Madhubani, Darbhángá, Pandit Kánái Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Khandana-khanda-khádya-tíká A commentary on S'ríharsa's Khandana-khanda-khádya—a treatise on the non-existence of the Supreme soul. By S'añkara Misra. (III, p. 70.)

Beginning. चरितकृत्याः शिवाशिवे भजमानातिभुजङ्गनाथकं ।

यदूरूपं मृदे शिवयो-रपि संग + + शिवतां मतं ॥

शिवयोर्भिन्नदयमविपातेऽप्यभेद् यचेति विभावयन्

पुमान् भेदप्रतिभामग्रन्थौ कोऽपि मद्रूपं शिवयोः शरीरं ॥

श्रमतःखण्डनमिव खण्डनखण्डखाद्यटीकायां ।

श्रीशङ्करेण विदुषा विदुषामानन्दवर्द्धनं क्रियते ॥

प्रारिप्सितप्रतिबन्धकदुरितनिराकरणकारणेष्टदेवतानमस्कारकथं मनसा कुर्वन्नेव प्रेक्षावत् प्रवृत्त्यङ्गत्वेनाभिधेयप्रयोजनप्रतिपादनपरः परमतनिराचिकीर्षया स्वमते प्रत्यादरेण तत्त्वं वेत्तृभ्योऽपि सर्वे निर्विकल्पकाय स्वयम्भुवे,—चविकल्पेति । एकः पुरुष इत्यद्वितीयं ब्रह्मपरं ।
श्रुतिषु तथाभूतत्वात् यद् यथा श्रुतिषु श्रुतं तथा यथा सत्यज्ञानमनन्तम्—इत्यादि ।

End. ननु तत्कारणेनाभावस्तथा कंनचित्रमौर्ध्यापि चनिर्ग्रहेणापि स्यादित्यत आह: चक्र इति । तत्ताःवस्तुवपार्धस्याप्यनिवपात ।

Colophon. इत खण्डनखाद्य टिप्पण्यां समाप्ता ।

विषयः । श्रीहर्षकृतखण्डनखण्डखाद्यस्य व्याख्यानग्रन्थरूपं यावत् व्याख्यातं ॥

No. 1989. छन्दोमञ्जिकोदारः । Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 32. Lines, 6 on a page. Extent, 499 slokas. Character, Maithili. Date, Sk. 1716. Place of deposit, Magráni, Post Madhubaní, Darbhángá, Pandit Kánái Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Chhandogáhinkoddhára. A summary of the daily religious duties imperatively necessary for such householders belonging to the Chhandoga school as do not cherish the household fire. By S'aṅkara Miśra, Mahámahopádhyáya, son of Bhavanátha Miśra. Contents: morning duties; ablutions, wood fit for brushing the teeth, washing of the face, morning bath, rules of Gobhila on the subject; Sandhyá defined, ritual of Sandhyá, offering of water to the manes, reading of the Vedas, adoration of deities, sacrifices to the Viśvedevás, daily s'ráddhas, hospitality, offering of food to cattle, breakfast, prohibited food, duties after breakfast, siestá, society of wife.

Beginning. कर्त्तुं बहु जटाजूटकोटिक्षीरमहाभयं ।
भवानि यां नमीशानकामभावकं वरं ॥
शाखायातं छन्दोगानां निरग्नीनां ।
तावन्मात्रनित्याह्निकमल्पमानानुयात कथितं ॥
तत्र महर्षिवचनात्,—उषःकाले समुत्थाय कृतशौचो द्विजोत्तमः ।
कुर्यात् स्नानं ततो नित्यं दन्तधावनपूर्वकं ॥ इत्यादि ।

End. यथाह्निके एतावत्यपि कृते न प्रत्यवेयात अन्यथा प्रत्यवेयादेवेति संक्षिप्याह्निकमुक्तं सामगानां ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीभवनाथमिश्रात्मजमहामहोपाध्यायश्रीशङ्करमिश्रकृतौ छन्दोगाह्निकोद्धारः समाप्तः । शाके १७१९ ।

विषयः । छन्दोगानामाह्निकृत्यमतिविस्तरेणानुष्ठातुमसमर्थानां यावति कृते न प्रत्यवाय स्यात, निरग्नीनां तावदेव संक्षेपेण निरूपितं । तत्र प्रातः कृत्यकथनं । प्रातःस्नानः शौचविधिः । दन्तकाष्ठनिरूपणादिकं आचमनविधिकथनं । प्रातःस्नानविधिकथनं । गोभिलोक्तस्नानप्रयोगः । सन्ध्यानिर्णयः । सन्ध्याप्रयोगः । तर्पणप्रयोगः । वेदपाठविधिकथनं । देवपूजाविधिकथनं । संक्षेपेण वलिवैश्वदेवविधिकथनं । नित्यश्राद्धविधिकथनं । आतिथ्यविधिकथनं । गोग्रासप्रदानविधिकथनं । भोजनविधिकथनं । भोजने वर्ज्यनिरूपणं । भोजनानन्तराचरणीयविधिकथनं । शयनविधिकथनं । दारोपगमनविधिकथनञ्च ।

No. 1990. द्विविधजलाशयोत्सर्गप्रमाणदर्शनं । Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 22. Lines, 7 on a page. Extent, 706 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubani, Darbhángá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Dvividha-jalásayotsarga-pramáṇa-darsana. Two different rituals for the consecration of tanks, wells and other reservoirs of water, according to the rules of the Bahvṛicha Bráhmaṇa and of the Yajur Veda respectively. By Buddhikara Śukla.

Beginning. नमो येषां पदं तो नमतो वक्रविघ्नेः ।
कारोपकपवकारो मेवोमेयो जवद्गुरु ॥
सम्यग्बुधानुवर्तिनामाधारविनयपूर्णहिषितीर्थं पुंसां ।
निर्मथ्य बह्वचकूपनेद्युवापीतडागविधिं विचार्य: ॥
श्रीबुद्धिकरशुक्लोऽयं मीमांसामार्गवेदवान् ।
विद्वज्जनाय वक्ता ओजसवृद्धिमतामतः ॥
बह्वृचशाखिकयजुःशाखागृह्यविधिः । इत्यादि ।

End. एवमग्निहोत्रविवरणशाखायोग्य बाह्वृचविधं तथ सर्वथापि विवाहादीनां च पत्यादीनां प्रमाणाभावात्—इति ।

Colophon. इति श्रीमहामहोपाध्यायबुद्धिकरकृतौ द्विविधजलाशयोत्सर्गप्रमाण-दर्शनं ।

विषयः । बह्वृचां यजुर्वेदिनाञ्च प्रत्येकं वापीकूपतडागादिप्रतिष्ठाविधिकथनं ।

No. 1991. मीमांसासूत्रदीधितिः, वा न्यायावलीदीधितिः । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 340. Lines, 7 on a page. Extent 9,208 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Magraṇigrám, Post Madhubani, Darbhaṇgá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Mímáñsá-sútra-dídhiti alias Nyáyávalí-dídhiti. A commentary on the Mímáñsá aphorisms, explaining the parables used in illustration of them. By Rághavánanda Sarasvatí. Hall's Contributions, p. 182.

Beginning. नमो मुरारेः पदकमलेभ्यो मत्सिद्ध्यै मुकुन्दानन्द ।
देवा गुरूनाथ पतितपावन न्यायावलीदीधितिनामवर्णना ॥
तथ । पश्चाच्छास्त्रतमसा कुमारिलतर्कपक्षैः ।
प्रमाणभेदभेदसमर्थितमतसंस्थिताः ॥
अधिकारोऽसिद्धेश्च सामान्येन विशेषतः ।
यत्रेण वाचय नमय सबलयोर्दिशः समान् ॥

विप्राणामाह: स्मृतिशास्त्रमेवं चतुर्विधं शास्त्रमुदीरयेत् ।
पाद्मेषु भूमिरित्यत्र स्मृतीः स्मृतिविद्भिः मिश्रादि कर्मसु ॥
सन्ध्यावन्दनमन्विद्य सार्थं हवनमेव च ।
सर्वाश्रमगतानां तु सर्वं स्मृतिविदो विदुः ॥ इति ।
तत्र मीमांसान्यायमध्यमे शास्त्रे धर्मजिज्ञासेति । इत्यादि ।

End देवतानिमित्तस्य देवतापदत्वात् तत्र तदर्थता तथाविकारे तत्र देवतापरत्व-
भेदत्वात्तमनुक्तस्य देवताभेद तत्र इति सिद्धम् ।

Colophon इति श्रीराघवानन्दकृतौ तत्त्वविवेचने मीमांसाशास्त्रदीपिकायां नवमाध्यायस्य
तृतीयः पादः ।

विषयः । न्यायरत्नपूर्वकं मीमांसाशास्त्रस्य नवमाध्यायतृतीयपादार्थस्य व्याख्यानं ।

No 1992 स्मृतितत्त्वामृतम् । Substance, palm-leaf, 11 × 2 inches. Folia 112. Lines, 5 on a page. Extent 2,128 ślokas. Character, Maithili. Date, L. S. 505 = Śaka 1546. Place of deposit, Magrāni, Post Madhubani, Darbhanga, Pandit Kirtti Jhā; a second copy with Pandit Chheta Jhā of that place. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Smriti-tattvámrita A digest of the rules of the Smritis. The codex under notice contains the chapter on rites for the pacification of adverse divinities, and works of public utility, and is called *Śántipaushṭika-taraṅgiṇí*. By Vardhamána Mahámahopádhyáya, son of Bhavesa by Gaurí.

Beginning कौलिन्यपदकवृत्तस्य गौरी सा यस्य मातृविभवे तनयस्तथास्य ।
श्रीवर्द्धमान इति निर्मलकीर्तिपूर्णस्तत्त्वामृतं वितनुते स्मृतिमन्थनेन ॥
ततः स्मृतिरिह मया लोकोपकारकं मतम् ।
शान्तिपौष्टिकमात्रेण शास्त्रं यत्नेन दर्शितम् ॥

इह येषु ग्रहेषु प्रतिकूलेषु ग्रहशान्तिः तत्र प्रतिकूलग्रहपीडायां होमः स इह शान्तिरित्युच्यते ।
तदर्थं कर्म शान्तिकम् । सम्पत्सम्पादकम् अभ्युदयकारणम् होमः तदर्थं कर्म पौष्टिकम् । इत्यादि ।

End फलमाह दिव्यपदं च प्रसादाज्जिता भविता कर्मारम्भात्मफलसिद्धिः । इति पौष्टिक-
होमः ॥

गौरी-भवेशतनयेन महामहोपाध्यायविदुषेण ।
स्मृतितत्त्वामृतसारे निबन्धनार्थमिदं पौष्टिकं कर्म ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीवर्द्धमानकृतौ स्मृतितत्त्वाब्धौ शान्तिकपौष्टिकाधिकारः समाप्तः । शुभमस्तु । ल सं ४०५ । शाके १५५९ ।

विषयः । शान्तिकपौष्टिककर्म्मनिर्णयः । तत्र शान्तिकपौष्टिककर्म्मस्वरूपकथनम् । होमादीनामु-भयकृत्त्वकथनं । यागलक्षणकथनं । होमलक्षणं । यज्ञलक्षणं । शान्तिकामेन ग्रहयज्ञः कार्य्य इति निरूपणं । तत्र नानाग्रहपीडादिना सूर्य्यादिनवग्रहाणां प्रतिकृतिनिर्म्माणकथनं । ग्रहाणां मूर्त्तिवर्णनं । ग्रहाणां जन्म-स्थान-जाति-गोत्रादिकमज्ञात्वा होमानुष्ठाने दोषकथनं । तेषां जन्मादिकीर्त्तनञ्च । ग्रहाणामग्निभेदकथनं मन्त्रादिसंख्यानकथनं । ग्रहयज्ञकालादिनिरूपणं । दुर्भिक्षादौ निर्विघ्नेऽपि भविष्यत्यादौ शान्तिकं कर्त्तव्यमेवेति निरूपणं । होमद्रव्येषु प्रतिद्रव्य, विशेषपरिमाणकथनं । परिसमूहनादिषु प्रत्येकं मन्त्रकथनं । रूपनारायणधर्म्माधर-कृतपद्धत्युपदशनिरूपणं । ग्रहाणां पूजाविधिकथनं । होमविधिकथनं । दिक्पालनिरूपणं । शान्तिकपौष्टिककामेन यथाविभवमपि कुपितग्रहस्य पूजा कर्त्तव्येति कथनं । ग्रहाणां प्रत्येकं वक्रत्वादिफलकथनं । उत्पातनिरूपणप्रसङ्गेन त्रिविधाद्भुतनिरूपणं । तत्र भौमिकाद्भुतानि । दिव्यान्तरिक्षाद्भुतादिनिरूपणं । अद्भुतानां फलपाककालकथनं । त्रिविधाद्भुतविषयेण शान्ति-व्यवस्थाकथनं । तत्र अभिचारयज्ञादौ अभयशान्तिकथनं । राजयक्ष्म-भूकम्पादौ वैष्णवी-शान्तिकथनं । पशुमरकादौ रौद्रीशान्तिकथनं । वेदनाशनास्तिक्यादौ ब्राह्मीशान्तिकथनं । अभिषेकयज्ञवैकल्यादौ प्राजापत्याशान्तिकथनं । उपप्लवादौ कौमारीशान्तिकथनं । वह्नि-वैकृतादौ आग्नेयीशान्तिकथनं । अन्यापिमर्पकादौ गान्धर्वीशान्तिकथनं । ध्वज-तुरगनाशादौ कौबेरीशान्तिकथनं । दृष्टादीनां वैकृते पार्थिवीशान्तिकथनं । एवमन्यत्र प्रत्येकं शान्तिकथनं । सूर्य्यादिषु ग्रहेषु उत्पातकथनपूर्व्वकं प्रत्येकं शान्तिकथनं । वायव्यमण्डलफलकथनं । एवमाग्नेय-वारुणादिफलकथनं । ग्रहयुद्धनिरूपणपूर्व्वकं तच्छान्तिकथनं । ग्रहणफलकथनं । नक्ष-त्रग्रहशान्तिकथनं । अभिषवद्रव्य-जाति-मन्त्रकरणादीनां शान्तिकथनं । अमावास्याशान्तिकथनं । निर्घातशान्तिकथनं । दिग्दाहशान्तिकथनं । वाय्वद्भुतादिशान्तिकथनं । उल्कापातादौ शान्तिकथनं । वातादिदृष्टाद्भुतशान्तिकथनं । वायुमण्डलादिफलकथनं । जलाशयाद्भुत-कथनपूर्व्वकं तच्छान्तिकथनं । ग्रामाद्भुतादिशान्तिकथनं । इन्द्रधनुःप्रभृत्यद्भुतशान्तिकथनं । अङ्गाद्यद्भुतशान्तिकथनं । गृहादिवृक्षाद्भुतशान्तिकथनं । वस्त्राद्भुतशान्तिः । शय्याद्भुतशान्तिः । मानुषाद्भुतशान्तिः । प्रसवाद्भुतशान्तिः । अद्भुतानां फलपाककालकथनं । पौष्टिककर्म्मविधि-कथनं । मायचोर्यादिविधानं । वसुधारादिविधानकीर्त्तनं प्राजापत्यादिविधिकथनं । वास्तु-यागादिविधिकीर्त्तनञ्च ।

No. 1993. लिङ्गवृत्तिः । Substance, palm-leaf, 10 × 2 inches. Folia, 34. Lines, 5 on a page. Extent, 481 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit Magráṇi, Post Madhubaní, Darbháṅgá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Liṅga-vṛitti. On the genders of words. By Vararuchi Áchárya.

Beginning. प्रायश् कश्चित् शब्दः शब्दो नपुंसको वेदितव्यः । प्रायाणिति परिभाष-याऽयी शब्दः कश्चिदिति अनिर्दिष्टनामधेयं । न शब्दो यस्य स शब्दः । शब्दानेऽनेकार्था इति शब्दः, अभिधान इत्यर्थः । स च शब्दश्चतुर्विधः । जातिशब्दः, गुणशब्दः, क्रियाशब्दः, यदृ-च्छाशब्दश्चेति । इत्यादि ।

End. अयं योऽभिहितो योगः गुरुशास्त्रं । प्रायश्चित्तपक्ष अयनः संक्षेपत एव लिङ्ग-विधिक्रमः । अशेषागम अविज्ञशेषाकरस्य वेदर्थं ॥

Colophon. इत्याचार्यश्रीवररुचिकृता लिङ्गवृत्तिः समाप्ता ।

विषयः । कश्चिद्व्याकरणनिर्देशेन कश्चित पर्यायोक्तेन शब्दानां लिङ्गानुशासनमत्रोक्तं ।

No. 1994. जातकसारः । Substance, palm-leaf, 11 × 2 inches. Folia, 23. Lines, 5 on a page Extent, 432 s lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbháṅgá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, old. Mostly in verse. Correct.

Játakasára. An epitome of horoscopy. By S'iśu Mahámahopádhyáya.

Beginning. श्रीत्रयीमयविग्रहेऽथ किरीटकोटि-रत्नांशुकोज्ज्वलितपादसरोजयुग्मौ ।

रत्नप्रभाभ्रमरजालपदपद्मयोर्नामपदानामनुक्रमात्प्रणमामि ॥

नरपतिरखिलार्थी पार्थिवः सोमसूनुर्गिरिरिवधृतिपुरोधा भानवो भानुसूनुः ।

शिशिरकरविरोधी केतवश्चेति सर्वे विदधतु बहुभाग्यं ये प्रयोगा भवेते ॥

होराशास्त्रं यदुक्तं प्राक्तनैः मैत्र्यमुनयस्तोषमूलकाः ।

श्रीपदानुग्रहभागुजा मुक-रायचीरमणा यथाक्रमं ॥ इत्यादि ।

End. स्वतिथिस्थिरपद्युम्नावाग्निनिचैः युक्तिमेताः प्रपमहप्रणविचारानिर्मीपूपूर्वं ।

सप्तविमलपदमाला दुष्कृतध्वान्तनाशा विधुरिव विमलश्रीरात्रानिर्मीयतेऽसः ॥

सम्यक्सर्वेन शिशुना द्युषवैरपरेतोपशेषा आतककमपर्क + + + चैर्ये ।

भूपालकं विमलं प्रचमयेन चतुष्प पाठमतोऽस्य पृथा विधेयं ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीशिशुविरचितो जातकसारः ॥

विषयः। राशिनक्षत्र-वेलादिनिरूपणं। जातकग्रहग्रहाणोपायकीर्त्तनं। पितृदोषे-जनककथनविधिः। चरित्रकथनं। चरित्रमाहकीर्त्तनं। पत्नयोगनिरूपणं। राजयोगकथनं। धनधान्यादियोगकथनं। चेत्रमुद्रयोगकथनं। रविभ्रमणेग्रहादियोगकथनं। मर्मादिकफलकथनं। द्वादशांशफलकथनं। षड्वर्गफलकथनं। चन्द्राहकयोगनिरूपणं। कालचक्रविन्यासं। अथ वैद्य-व्यादिग्रहाणोपायकथनं। आरक्तयोगनिरूपणं। परमोच्चफलकथनं। चिन्ताचक्रिनफलफलकथनं। मीनमेषादिफलकथनं। षड्वर्गयोगकथनं। चतुर्थ्यादिफलकथनं। ममुखानादिफलदल-कथनं।

No. 1995. व्रतपद्धतिः। Substance, palm-leaf. 10 × 2 inches. Folia, 62. Lines, 5 on a page. Extent, 1,306 slokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbhángá, Paṇḍit Kánái Jhá two other copies, one with Paṇḍit Chhoṭi Jhá, another at Naḍuyárgram, Post Madhubaní, with Paṇḍit Kanṭu Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Vratapaddhati. On optional fasts and penances, called Vratas. By Rudradhara Mahámahopádhyáya.

Beginning. भालस्थितेन्दुबाल श्रीरुद्रधरशर्मणा।
नत्वा शिवमभिवाद्यौ क्रियते व्रतपद्धतिः॥
तत्रादौ व्रतमात्रधर्माः। तत्र देवलः।
अभुक्त्वा प्रातराहारं स्नात्वाचम्य समाहितः।
सूर्य्यादिदेवताभ्यश्च निवेद्य व्रतमाचरेत्। इत्यादि।

End. अत्र तु यथापि युक्तादेरभिधानं कर्त्तुमर्हति यतोऽपि तथादिवन्न चतुर्थेऽध-मादिति : एष श्रीरुद्रधरधीमतः व्रतपद्धतावनुसारी पन्थाः॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीरुद्रधरकृता व्रतपद्धतिः समाप्ता।

विषयः। सामान्यतो व्रतधर्मनिरूपणं। उपवासादिस्वरूपविवेचनं। स्त्रीणां भर्त्तुराज्ञां विनिवार्य्यत्वेन उपवासनिषेधकथनं। नैमित्तिकयोनिरासेनपवासोपवासनिषेधकथनं। सूतीत-कालाशौचे द्रव्यकथनं। मासव्रत-संग्रहादिकथनं। दुग्धादिनियमवस्त्राकथनं। व्रत-ग्रहणकथनं। रविवारव्रतनिरूपणं। आदित्यव्रतविधानं। अथ रविवारे उपवासव्रतविधानं। उभयसप्तमीव्रतकथनं। आरोग्यसप्तमीव्रतविधानं। फलसप्तमीव्रतकथनं। देवीव्रतविधानकथनं। अथ कृष्णचतुर्थीव्रतविधानं। शिवव्रतविधानं। अथ षष्ठ्यां सप्तमीजन्मव्रतविधानं। रोगव्रतवि-धानं। अशावव्रतविधानकथनं। अथ शिवादिपूजाविधानकथनं। सोमवारादिशिवपूजाविधानं। एकादशीव्रतविधिकथनं। चतुर्दश्यां व्रतविधानं। पञ्चमीनैकभक्तव्रतविधिकथनं। आश-

परिस्थानविचारादिकथनं । एवमन्यवनिविधकथनं । व्याकरणव्यवहारविचारकथनं । कल्पव्याख्यानविविधकथनं । एतदादिवाक्यविरोधपुरुषार्थविचारं । व्याख्यानपुरुषार्थविचारं । शाब्दबोधप्रकारविविधनिरूपणं प्रत्यक्षादिवयविविधकथनं । प्रत्यक्ष महत्त्वपरिचयं । अथ निविकल्पनिरूपणं । प्रतियोगिपूर्वादिविचारकथनं । वाक्यपूर्वपक्षादिकथनं । विचारणाविविधकथनं । पक्षपातमाननिरूपणं । तिरिचारविषयकत्वादिविचारं । व्याप्यवचारवादादिनिरूपणं । वस्त्वादिप्रत्यक्षानिरूपणं । अप्रमाणप्रत्यक्षमपूर्वकं मत कल्पनिरूपणं । एवोऽदि गदवाक्यनिरूपणम् ।

No 1996. मिथ्यात्वनिर्वचनं । Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia 8. Lines, 8 on a page. Extent, 288 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magrání, Post Madhubani, Darbhángá, Pandit Kánái Jhá. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Mithyátva-nirvachana. A dissertation on unreality leading to the conclusion of the unity of the human and the divine souls, and the substantial unreality or mere phenomenality of the universe as distinct from that soul. By Gokulanátha Upádhyáya, Mahámahopádhyáya.

Beginning. रज्जुसर्पवद्मायाविद्यया यत्र कल्पितमतःप्रिकं जगत् समस्तं किमपि वस्तु गोकुले नन्दवंशजनि निजीय निद्रुति ॥ विप्रदान्‌ दर्शनादिरथपूर्वादिद्रव्यरत्नप्रपञ्चः मिथ्या अद्वैतात् सत्तासामान्यविरहात् नव यथा वस्तुनो यत्र यत्र धर्मित्व यत्र सर्वत्र बाधेन — इत्यादि ।

End. यतः प्रपञ्चं व्यावहारिकसत्यत्वमिथ्या निर्दोषविद्यात्मकत्वादन्यत्र वाच्याः सत्यत्वादिमतानिरूपितसर्वजनानुभवविषयता चाति संक्षेपेण प्रपञ्चस्य नामरूपाभिनि मिथ्यात्वं ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीगोकुलनाथोपाध्यायविरचितं मिथ्यात्वनिर्वचनं समाप्तमिति ।

विषयः । मिथ्यात्वलक्षणनिरूपणपूर्वकं प्रपञ्चस्य मिथ्यात्वसंस्थापनं । प्रपञ्चाद्युपाधिभेदादि साधकप्रमाणपूर्वक जीवब्रह्मैक्यादिकीर्तनञ्च ।

No. 1997. लीलावतीप्रकाशटिप्पणी । Substance, palm-leaf, 10 × 1 inches. Folia, 64. Lines, 4 on a page. Extent, 1,393 slokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magrání, Post Madhubani, Darbhángá, Pandit Kánái Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Líláyatí-prakása-tippaní. A gloss on Vardhamána's commentary on the Liláyatí. By Raghunátha S'iromani Bhattáchárya.

Beginning. ॐ नमः सर्व्वभूतानि विष्टभ्य परितिष्ठते ।
अखण्डानन्दबोधाय पूर्णाय परमात्मने ॥
अथैव पदार्थो द्रव्यगुणकर्म्म सामान्यविशेषसमवाय अभावाख्यास्सप्तैव इत्येते पदार्थतत्त्वज्ञान-
साधनप्रयोजनकः विभागो विभजनं तद्द्वयं कालादिभेदकः । विभागजनकमिति यावत्
तत्र इह विभागे विभागोद्देशेन अभिमते मूलादिकर्म्मस्वभावत्वादेः—इत्यादि ।

End. अवान्तरेति । अन्ययव्यतिरेकाभ्यां अविद्याकार्यत्वात्मकत्वादि कार्य्यत्वमात्मके च
अनिर्द्दिष्ट समर्थ्यं ।

Colophon. इति श्रीविश्वनाथभट्टाचार्य्यविरचिता श्रीभाषावलीप्रकाशटिप्पणी समाप्ता ।
विषयः । सर्वमात्मतत्त्वप्रकाशाभिधानाया श्रीभाषावलीटीकाया व्याख्यानं ।

No 1998. पुष्पमाला । Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 4. Lines, 6 on a page. Extent, 60 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magrání-grám, Post Madhubaní, Darbhángá, Paṇḍit Káuái Jhá. Appearance, new. Verse. Correct.

Pushpa-málá. On the different kinds of flowers and leaves appropriate for the worship of particular divinities and at particular rites and ceremonies. By Rudradhara.

Beginning. आमोदकुन्दमल्लीकुशेशयकुमुदोत्पलं वकं किंशुकं
पुन्नागं करवीरचम्पककमलाशोकादिकादम्बकं ।
बाणश्रीमल्लिकादिविचित्रितं सन्तानकं जातकं
पीताम्बरमल्लिकास्वर्णमिदं पुष्पं रवेः सम्मतं ॥ इत्यादि ।

End. आम्रस्य पत्रपुष्पं नियतं कदलवमादिकोपनादेः ।
पूजाविधौ सुराणां प्रशस्तमनुष्याणां ॥
बहुधरेण मनोरम-कुसुमानिव गुम्फिता यत्नात् ।
मनोज्ञ तोषयोर्भवति चिरं सर्व्वविबुधानां ॥

विषयः । सूर्य्यपूजने विविधविविधपुष्पनिरूपणं । एवं शिव-विष्णु-दुर्गा-लक्ष्मी-विष्णु-
मूर्त्तिभेदानां पूजने विविधविविधपुष्पपत्रादिनिरूपणं । सर्व्वदेवपूजने वर्ज्जितपुष्पकथनं ।
श्राद्धादौ विविधविविधपुष्पकथनं ।

No. 1999. धर्म्माधर्म्मप्रबोधिनी । Substance, country-made paper, 14 × 3¼ inches. Folia, 157. Lines, 8 on a page. Extent, 3,120 s'lokas. Character, Maithili. Date, Sm. 1410. Place of deposit, Naváni, Post Mádhepurá, Darbhangá, Paṇḍit, Vañsamaṇi Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Dharmádharma-prabodhini. A digest of the Smṛiti rules regarding duty. By Premanidhi, son of Indrapati Mahámahopádhyáya, of Mithilá. The work was completed at Mysore, in the Nizam Shâhi dominion, in Samvat 1410, = A. D. 1353. It is divided into 12 chapters, thus—I. Daily duties. II. Worship. III. S'ráddhas. IV. Impurities. V. Purification. VI. Marriage. VII. Religious benefactions. VIII. Duties during times of distress. IX. Optional fasts. X. Pilgrimage. XI. Expiations. XII. Fruits of former works. Duties common to all classes, &c.

Beginning. जयति जयति गौरीबालकेः विघ्नवर्त्ता
जयति जयति देवः भानुकोऽटवकाशः ।
जयति जयति ++ चैतन्यः सुकंपा-
जयति सुभगमाध्यः पातु नः सिद्धिदाता ॥
प्रणम्य जगदाधारं गुरुश्चैव विशेषतः ।
क्रियते प्रेम्नाथाय धर्म्माधर्म्मप्रबोधिनी ॥
अथ प्रातःकृत्यं । तत्र कूर्मपुराणं,—दक्षः ।
प्रातरुत्थाय कर्त्तव्यं यच्च कृत्यं दिने दिने ।
तत् सर्वं सम्प्रवक्ष्यामि द्विजानां विधिपूर्वकं ॥ इत्यादि ।

End. मन्वादिस्मृतिसारांश्च याज्ञवल्क्यं तथैव च ।
श्रीमत्प्रेमनिधिर्नाम चक्रे धर्म्मप्रबोधिनीम् ॥
शाके महाजनिजामसाहविषये माहिस्मती या पुरी
सा मे पूर्णमनोरथस्य मनसं देवोऽपि यां वाञ्छति ।
श्रीमत्कीर्त्तिमतर्कपञ्चपतिना यत्नेन दृष्ट्वा कृति
कार्य्याकार्य्यविचारकारणमकरं देवोपकण्ठं गतम ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीमदिन्द्रपतितनूजश्रीप्रेमनिधिविरचिते धर्म्मा-
धर्म्मप्रबोधिन्यां द्वादशोऽध्यायः । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।
शाके मासि सिते पक्षे चक्रा वै भगुवासरे ।
यत्नेन पाठकानां विप्रैः समाप्तेयं प्रबोधिनी ॥ संवत् १४१० ॥

विषयः । प्रथमेऽध्याये,—आचारनिरूपणं । तत्र प्रातःकृत्यविधिः । मूत्रपुरीषोत्सर्गस्थानादिनिरूपणं । मृत्तिकाशौचविधानं । शौचविधिः । परिधानीयवस्त्रनिषेधः । सन्ध्यावन्दन-होम-देवपूजातिथ्यवैश्वदेवरूपपञ्चकर्मनिरूपणं । तत्र विविधस्नानविधानं । आचमनविधानं । दन्तधावनविधिः । तत्र मन्त्रादिकथनञ्च । शौचकर्मविधिः । तैलनिषेधः । क्वचित् तैलाभ्यङ्गविधिः । प्रातःस्नानविधिः । तिलकविधिः । कुशमाहात्म्यं । मध्याह्नविधिः । तर्पणविधिकथनञ्च ।

द्वितीयेऽध्याये,—अभिवादनविधिः । देवपूजाविधिः । तत्र अर्घपात्रादिविधिः । पुष्पनिरूपणं । अनुलेपनविधिः । धूपदीपनैवेद्याचमनादिविधिः । प्रतिमानिरूपणं । शिवलिङ्गमाहात्म्यं । चण्डिकापूजाविधिः । विष्णुपूजाविधिः । घण्टावादनविधिः । सूर्यपूजाविधिः । होमविधिः । वैश्वदेवविधिः । आतिथ्यविधिकथनञ्च ।

तृतीयेऽध्याये,—श्राद्धविधिः । तत्र श्राद्धपूर्वदिनकृत्यं । एकोद्दिष्टविधिः । श्राद्धकर्तृनियमाः । सांवत्सरविधिः । विष्णुपतितादिश्राद्धविधिः । वृषोत्सर्गविधिः । श्राद्धाधिकारिणः । द्वादशविधपुत्रकथनं । मलमासादिनिरूपणं । विषमरणादिमृतानां श्राद्धविधिः । अपरपक्षामावस्यादिश्राद्धविधिः । श्राद्धप्रशस्तानि ।

चतुर्थेऽध्याये,—अशौचनिरूपणं । मृताशौचादिदशविधाशौचनिरूपणं । अशौचसङ्करनिरूपणं । बालाद्यशौचं । स्त्र्यशौचं । सन्निहिताशौचं । सपिण्डाद्यशौचं । विदेशस्थाशौचं । पिण्डदानविधिः । अशौचान्तदिनकृत्यं ।

पञ्चमेऽध्याये,—द्रव्यशुद्धिनिरूपणं । तत्र जलशुद्ध्यादिनिरूपणं । भूशुद्धिः । वस्त्रादिशुद्धिः । धान्यादिशुद्धिः । तण्डुलादिशुद्धिः । सभाशुद्धिः । उच्छिष्टादिस्पर्शशुद्धिः । चाण्डालस्पर्शशुद्धिः । चर्मस्पर्शशुद्धिः । अभक्ष्यभक्षणं । कुक्कुरादिस्पर्शशुद्धिः ।

षष्ठेऽध्याये,—विवाहविधिकथनं । कन्यादानाधिकारिणः । कन्यालक्षणादिकथनं । वरलक्षणकथनं । पतिव्रताधर्मादिकं । गर्भाधानविधिः । गर्भाधानकथनं । जन्मनक्षत्रकथनप्रसङ्गेन संक्षेपेण ज्योतिःशास्त्रनिरूपणं । पुंसवनादिकृत्यं । उपनयनादिविधिः । ब्रह्मचर्यादिनियमः । अनध्यायाः । सावित्र्यादिविधिः । वानप्रस्थविधिः । यतिधर्मनिरूपणं ।

सप्तमेऽध्याये,—ब्राह्मणप्रशंसा । दानविधिः । तुलापुरुषादिदानविधिः । तत्र देवप्रतिमाप्रतिष्ठादानादिविधिः । गवादिदानविधिः । जलाशयभूम्यादिदानादिविधिः । कन्यादिविषयदानविधिः । आरामादिदेवालयकरणफलकथनं । अनुमतिप्रतिग्रहानुमतिग्रहादिनिरूपणं । देशकालपात्रनिर्णयः ।

अष्टमेऽध्याये,—आपद्धर्मनिरूपणं । जीविकादिनियमे पतितादिनिरूपणं । चातुर्वर्ण्यधर्मान्तरधर्मनिरूपणं । भक्ष्याभक्ष्यनिरूपणं । प्रतिपदादिषु कुष्माण्डादिभक्षणनिषेधः । भोजनविधिः । जातिविवेकः ।

नवमेऽध्याये,—ग्रहादौ तिथ्यादिनिरूपणं । एकादशीनिरूपणं । उपवासनियमाः । महाद्वादश्यादिभेदाः । रामनवमीविधिः । चैत्रादिद्वादशमासकृत्यनिरूपणं । सावित्रीव्रतं । दशहरा । चातुर्मास्यविधिः । जन्माष्टमीविधिः । नवरात्रपूजा विधिः । पितृपक्षश्राद्धनिरूपणं । पर्वाद्युपभेदाः ।

दशमेऽध्याये,—तीर्थमाहात्म्यकीर्तनं । तीर्थनामानि । तिथ्याद्युपासननिरूपणं । राजधर्मकीर्तनं । व्रताद्यनादिविधिः । दुर्गादिनिरूपणं । अन्नदानादिविधिः । व्याधिनिरूपणं । शान्तिविधिः । केशादिवासादिप्रकरणं । पीनाविवादादिनिरूपणं । द्रव्यभाजनशुद्धिः । मूलविधिः । दृष्टपादविधिः । केशविधिः । २ भिन्नादिद्रव्यविधिः ।

एकादशेऽध्याये,—वधनिर्णयः । महापातकादिनिरूपणं । मनुष्यस्यानुसारादिप्रायश्चित्तं । आत्मघातनप्रायश्चित्तं । कपिलादिवधप्रायश्चित्तं । गोवधादिप्रायश्चित्तं । प्रायश्चित्तभेदनिमित्तानि । स्त्रीवधप्रायश्चित्तं । दुरात्मादिवधप्रायश्चित्तं । इतरवधप्रायश्चित्तं ग्रहादौ कृमिभेदाः प्रायश्चित्तं । भक्ष्याभक्षणप्रायश्चित्तं । अपवन्यवरप्रायश्चित्तं । मद्यादिविक्रयप्रायश्चित्तं । निन्दितविवाहप्रायश्चित्तं स्तेयप्रायश्चित्तं । चान्द्रायणकृच्छ्रादिव्रतलक्षणं ।

द्वादशेऽध्याये,—कर्मविपाककथनं । नामान्तरः मर्त्यवर्णकर्माणि । नाडव्याणि । कालमादिद्रव्यदोषकविधिः । अपथ्यान्नपानीयादिभक्षणनिषेधः । दीपनिर्वाणदोषाः । प्रायश्चित्तविधिः ।

No. 2000. पुरञ्जनचरितनाटकम् । Substance country-made paper. 10 × 2¼ inches. Folia, 30. Lines, 6 on a page. Extent, 531 ślokas. Character, Maithilí. Date, Śk. 1701. Place of deposit, Sádalpura, Post Mádhipurá, Darbhángá, Pandit Harshanátha Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Puranjana-charita. A drama in five acts founded on the story of Puranjana as given in the Bhágavata Puráṇa. By Kṛishṇadatta, of Mithilá. The play was first acted in the court of Purushottama Deva, of Orissá. The object of the work is to promote devotion to Kṛishṇa.

Beginning. नित्यानन्दविदात्मकस्य कलया यस्याखिलस्य स्थितं
विश्वं भाति तदप्यनन्तमिव ह न खं स्फुरति चास्फुरति ।
यो ब्रह्मात्मकरामकृष्णचरितो पद्मान्वयः शङ्का-
त्वयं यो मनसां निरोधविषयो भक्तैर्निरस्यात्तु नः ॥

अपि च । एवं स्वयमधिष्ठितो भगवतो दिव्यो सुपर्णो भवं
पक्षं दिव्यकमलादिव पतत्त्रैः दृढं बध्नते ।

नाकाश्रयामिहीप्सितवति परो युक्ता ममैव चित्तो-

रन्ध्रोऽस्माकपि मुक्तिमेति न परो मे श्वास एवं मतः ॥

नान्द्यन्ते सूत्रधारः । अलमतिविस्तरेण । अखिलावनीविभावितविद्याविदितनिखिलशास्त्र-वादवनवासिनिरतोरसभरपरिपूरितस्य धर्मधनविश्वधनविनयविवेकवदान्यतादाक्षिण्यादि-गुणगणस्य निरवधि परोपकारव्यासक्तमनसः श्रीमन्मार्तण्डवंशावतंसस्य परमरमणीश-कारस्य श्रीद्विजराजपुत्रनेतृकस्य सभायां — — — — — — — — सुखोपविष्टानां वि-दुषां देशविदेशवासिनां शास्त्रिणां साधूनां राजकार्यधुरन्धराणां श्रोत्रियाणां मध्ये समुत्कण्ठितं । तदद्य नवीनं किमपि नाटकमभिनेतव्यमिति । नेपथ्याभिमुखमवलोक्य । आर्ये इतस्तावत् । प्रविश्य नटी । अज्ज अम्हि आणवेदु अज्जो को णिओओ अणुचिट्ठीअदुत्ति । सूत्र । आर्ये नाटकमाख्यातुमिच्छामि । नटी । कदमं उण णाअअं समस्सिअ एदस्स आरोहणं करिस्सदि अज्जो । सूत्र । ननु किल मैथिलकृष्णदत्तकविना पुरञ्जनचरितं नाम नाटकं निर्माय मम तु समर्पितं तदभिनयेनाराधनमस्य सभ्यस्य करिष्यामि । इत्यादि ।

End. श्रीमत्कृष्णविभुसंरचितनाटकानन्तविहितनामधि ।

कल्पकपालिकवे निवेशितं प्रेमचेतसुपवीक्ष्यतां मम ॥

अभिप्रायं रचयतु । इति निष्क्रान्ताः सर्वे ।

Colophon. पुरञ्जनदुःखमग्नो नाम पञ्चमोऽङ्कः । समाप्तमिदं नाटकमिति ।

शाकेऽब्दे धरणीविधुप्रमितिगे राजशाकसमाने शुभे

मासे मासि द्वितीयके मकरगे विश्वोदिता सादरं ।

श्रीमन्मैथिलकृष्णदत्तकविना सत्पितं नाटकं

प्राप्तेवीर्णहृदं मुदा मकरं श्रीचेतनाथद्विजः ॥ शुभमस्तु ।

विषयः । (श्रीमद्भागवतीयपुरञ्जनोपाख्यानमवलम्ब्य गुम्फितमिदं नाटकम्)

तत्र प्रथमाङ्के,—पुरञ्जनस्य विधवोरभिनयेन नवीनोत्पत्तेः सूचनं । तत्र च नागराजनाय-वीथिः प्रादुः स्वप्नदीनयोर्जयोः कामिन्यै स्वाभिनिवेदनम् । तदनन्तरं च तत्र मत्युरादि-कारिका पुरञ्जना पुरञ्जनस्य परिचयः समभवत् ।

द्वितीयाङ्के,—चण्डवेगनामकेन राज्ञो गन्धर्वेण सह पाञ्चालाख्या अपि तदनन्तरं पुरजनाः निरोधेन सर्वे च । तदनन्तरं समागतस्य तस्य निजसैन्यस्य समयस्य तदनु यथोक्तादिदेशं प्रतिज्ञातागमनाः ।

तृतीयाङ्के,—विज्ञानचर्चयोरभिनयेन समरवर्षे यद्भुतेन-पुरवीक्षण-पुरञ्जनापहरण-सूचनम् ।

चतुर्थेऽङ्के,—वनवितानचर्चयेन समरता तत्र विज्ञानचरस्य संवादः । तत्र च नवकन्यका-माली कालकन्यायाः प्रविष्टाऽऽन्तो सुभद्रचन्द्रायमानादिदेशन पुरविकरं निवेदयामास । तथापि

चेटीदासवसनाद्याः नामविशेषविधुरा याः पुरुषाः चण्डिप्रवेशनाद्यमवलोक्य ववचनवा तथ्यः समासेनसव ।

पञ्चमाङ्के.—नवनखशालामाहात्म्येन सख्या गोपालनोकनमनपूर्वकं भगवदर्शनेन कृतार्थेना दनः पुरुषनमसमनवेति ।

No. 2001. शूद्राचारचिन्तामणिः । Substance country-made paper. 11 × 2 inches. Folia, 102. Lines, 5 on a page. Extent, 1764 slokas. Character, Maithili. Date, L. S. 125. Place of deposit, Saradápur. Post Mádhepura, Darbhánga, Pandit Visvanátha Jhá. Appearance, destroyed by worms. Prose and verse. Correct.

Sudráchára-chintámaṇi. On the religious duties of Sudras. By Váchaspati Misra, of the court of Mahárájá Harináráyaṇa, of Mithilá.

Beginning. नीत्वाभिषे नमस्त्य श्रीवाचस्पतिमिश्रकेण ।
धर्म्मशास्त्रं समालोक्य शूद्राचारो विलिख्यते ॥
तत्र । उद्धाधर्मेवश्रीचाःनि सर्वाचमनकारणम् ।
चेन्नुदिराचम ++ प्रातव नादिक ततः ॥
सर्वान्दिनव नविभिवार्दनस्य विधिक्रमः ।
देवार्चनं ततप्रसहाशैब्बस्य च ..चनम् ॥ इत्यादि ।

End. मिथ्याभिशंसिनो दोषा द्विः स+भूतवादिनः ।
मिथ्याभिशस्ते दोषं समाद + + + + + ॥

Colophon. इति महाराजाधिराजश्रीमद्धरिनारायणपरिषदा महामहोपाध्यायसन्मिश्र-देवमिश्रा श्रीवाचस्पतिमिश्रेण विरचितः शूद्राचारचिन्तामणिः समाप्त इति ।
शुभमस्तु । सन १२५ । ज्येष्ठवदि ।

विषयः । सदाचारनिरूपणादिकं । शूद्राणामुद्देशविधिकथनं । मलमूत्रादित्यागविधिः । शौचविधिकथनं । आचमनविधिकथनं । आचमननिमित्तानि । द्विराचमननिमित्तानि । आचमनापवादकथनं । दन्तधावनविधि. । प्रातःस्नानादिविधिः । प्रातःसन्ध्यादिनिरूपणं । तर्पणादिविधिकथनं । पञ्चयज्ञानामाचमनादिनिरूपणमुखेन पञ्चयज्ञनिरूपणं । वैश्वदेवादिकथनं । नैमित्तिकादिपरिचर्यादिविधिः । सर्पविधिः । अतिथ्यभ्यागतपूजनविधिः । देवपूजाविधिः । जपादिविधिः । पुष्पादिचयनविधिः । दुर्गापूजाविधानादिकथनं । शिवपूजाविधिः । सूर्य्यपूजाविधिः । पञ्च पचारादिविधिः । पञ्चदीपनैवेद्यादिनिरूपणं । शूद्रेण वैश्वदेवासमर-

पूजापात्रे निराशं देयं नान्यथेति निरूपणं । तोयादिविधिकथनं । विशेष दुर्गादिवर्त्ताः पूजाविधिकथनं । शिवलिङ्गादिनिर्माणविधिः । विविधादिविधनपुष्पाणि । विष्णुपूजाविधिः । ज्ञानपानशिलामाचार्यादिकीर्त्तनं । भगवद्गीतादिमाहात्म्यकथनं । विष्णोर्द्वादशमहदपराधाः विष्णवे दानानि । सर्वादिदानविधिः । मध्ये च विशेषदानफलकथनं । रुद्रभागमाहात्म्य-कीर्त्तनं । पञ्चमहायज्ञविधानं । तत्र वैश्वदेवस्वर्गफलकीर्त्तनं । नित्यश्राद्धविधिः । तत्र श्रद्धाकथनं । अतिथिपूजाविधिः । भोजनविधिः । भोज्याभोज्यनिरूपणं । पानयोग्यद्रव्यादिनिरूपणं । पञ्च-पक्षिमांसादिभक्षणविधिः । तत्र भक्ष्याभक्ष्यनिरूपणं । भक्ष्यमत्स्यनिरूपणं । मांसभक्षणवर्ज्जनवि-विधिः । पक्षिघातकजन्त्वादिकथनं । शयनविधिकथनं । दारोपगमनविधिः । सन्ध्याध्यानादि-विधिकथनं । रजस्वलाधर्म्मनिरूपणं । मासान्तरः स्त्रीधर्म्मनिरूपणं । सर्वस्त्रीधर्म्मनिरूपणं । मिथ्यादर्शनादिदोषकीर्त्तनञ्च ।

No. 2002. दानपञ्जी । Substance, country-made paper, 11 × 3 inches. Folia, 49. Lines, 9 on a page. Extent, 1,708 slokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Sirauláputra, Post Málhepurá, Darbhángá, Paṇḍit Harshanátha Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Dánapanjí. A summary of religious benefactions. By Ratnákara Thakkura.

Beginning. यदीयकारुण्यादेव समीहितमवाप्यते ।
तद्विघ्नविघ्नमधुना नमामि परं महः ॥
श्रीरत्नाकरधीरेण विचार्य दानसागरान् ।
सर्व्वसारं समुद्धृत्य किञ्चिद्दानस्य लिख्यते ।
तत्र दानप्रशंसा । यानि मन्यन्ते + + नि चरैः प्रोक्तानि संप्रति ।
तेषां चेहतमं दानमिति मे नास्ति संशयः । इत्यादि ।

End. दक्षिणां दद्यात् । ततः ॐ तत्सदिति प्रतिवचनं । अन्यो समानीय दक्षिणां दद्यात् ।

Colophon. इति श्रीरत्नाकरठक्कुरविरचिता दानपञ्जी समाप्ता ।

विषयः । दानफलनिरूपणं । देयद्रव्यकथनं । दानविधिः । दानकालनिरूपणं । चन्द्रसूर्य्यग्रहणादिदानविधिः । सर्व्वभोज्यदानविधिः । कपिलादिगोदानविधिः । उभयतोमुखी-दानविधिः । स्वर्णधेनुदानविधिः । गुडधेनु-तिलधेनु-जलधेनु-घृतधेनुप्रभृतिदानविधिः । सप्तविंशतीदानविधिः । अश्वदानविधिः । दोलादिदानविधिः । दासीदानादिविधिः । वाह-नादिदानविधिः । धान्यतैलसर्करालवणपर्व्वतादिदानविधिः । विविधफलसमूहदानविधिः ।

[illegible]द्वारविधिः । [illegible]द्वारविधिः । [illegible]द्वारविधिः ।
[illegible]द्वारविधिः । [illegible]द्वारविधिः । [illegible]द्वारविधि[illegible] ।
[illegible] ज्ञेयम् ।

No. 2003. योगरत्नाकरः । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 20. Lines, 6 on a page. Extent, 384 slokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Sáradápura, Post Mádhopurá. Darbhángá, Pandit Harshanátha Jhá; another copy at Sántipura, Pandit Kálidása Vidyávágis'a. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Yoga-ratnákara. A guide to the performance of Yoga meditations, giving details about the various modes of sitting, regulating the breath, &c., &c. By Víresvaránanda.

Beginning. यद्गम्य वेदाः प्रवदन्ति [illegible] नम् ।
[illegible] ॥
[illegible]
नित्यं [illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] वेदानां [illegible] ।
योगिनां [illegible] ॥
[illegible] ।
योगरत्नाकरे [illegible] ॥ इत्यादि ।

End. [illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ॐ तत्सदिति ।

विषयः । [illegible] । [illegible] ।

[illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] ।

No. 2004. पाण्डवचरितम् । Substance, country-made paper, 12 × 1½ inches. Folia, 127. Lines, 5 on a page. Extent, 2,530 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Sáradápura, Post Mádhepura, Darbháñgá, Paṇḍit Vis'vanátha Jhá. Appearance, decayed. Verse. Correct.

Páṇḍava-charita. An epic poem on the career of the Páṇḍavas, founded on the details given in the Mahábhárata. By Lakshmídatta, son of Lakshmínáráyaṇa, who styles himself a Rájapaṇḍita, but does not say in whose court he flourished. The codex is incomplete, breaking off in the middle of the 21st canto.

Beginning. [illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] + + + [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] + + + [illegible] ॥ इत्यादि ।

End. [illegible]
[illegible] + + [illegible] ।
[illegible]
[illegible] ।

Colophon. इति [illegible] पाण्डवचरिते महाकाव्ये पाण्डवविजयो नाम विंशतितमः सर्गः । (इतः परमेकविंशतितम-सर्गस्य कियदंशो वर्त्तते) ।

विषयः। १मे सर्गे,—पाण्डोर्वंशवर्णनं। जनमेजयादिभिः किमिदं मनुजैः तस्य आपद्यांश्च वर्णनं। पाण्डवानामुत्पत्तिकथनञ्च। २ये,—पाण्डवानामस्त्रशिक्षावर्णनादिकं। ३ये,—तेषामेकचक्रानिवासवर्णनं। ४र्थे,—द्रौपदीस्वयंवरवर्णनं। ५मे,—सुभद्राहरणवर्णनं। ६ष्ठे,—अज्ञ-विहारवर्णनं। ७मे,—खाण्डवदाहवर्णनं। ८मे,—राजसूयवर्णनं। ९मे,—द्यूतक्रीडावर्णनं। १०मे,—अर्जुनस्य तपश्चर्यै प्रयाणवर्णनमर्जुनेन शिवेनादिवर्णनं। किरातार्जुनयुद्धवर्णनादिवर्णनञ्च। ११शे,—अर्जुनस्य सुरलोकगमनवर्णनं। तत्र सर्ववर्णनञ्च। १२शे,—अर्जुनस्य उर्वश्या सह संवादवर्णनादिकं। १३शे,—युधिष्ठिरादीनां तीर्थयात्राप्रसङ्गेन बदरिकाश्रमगमनवर्णनं। १४शे,—भीमाग्निकादरवर्णनं। १५शे,—पाण्डवानां द्वैतवनवासवर्णनं। मत्स्यराजनगरे कीचकादिवधादिवर्णनञ्च। १६शे,—पाण्डवानां विराटनगरवासवर्णनं। १७शे,—उत्तरगोग्रहणवर्णनं। १८शे,—कुरुपाण्डवयोः समरोद्योगवर्णनं। १९शे,—भीष्मवधवर्णनं। अभिमन्युवधवर्णनञ्च। २०शे,—जयद्रथवधवर्णनं। द्रोणकर्णादिवधवर्णनं। दुर्योधनस्य द्वैपायनह्रदप्रवेशवर्णनञ्च। (इतः केवल एकविंशतितमसर्गीयाः श्लोका वर्तन्ते। तत्र च दुर्योधनशोकवर्णनं.)

No. 2005. भक्तितरङ्गिणी, सेतुसहिता। Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 460. Lines, 10 on a page. Extent, 12,018, s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Siradipura, Post Midhepura, Darbhangá, Paṇdit Vis'vanátha Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Bhakti-taraṅgiṇí A metrical dissertation on devotion to Kṛishna. By Vaidyanátha Páyaguṇḍa. The text extends to 200 slokas, and is divided into five cantos, metaphorically called waves, *taraṅgas*, in keeping with the name of the work, which means "the ocean of devotion." The author takes the Bhágavata Puráṇa for his text. The work was completed for the gratification of Govindarája, son of Rámaráya Maṇi, of the gotra of Bharadvája. Annexed to the work in a commentary entitled *Setu* or the bridge. Its author's name is not apparent.

Beginning. मूलम्,—त्रिभुवनपालं कालं कालेऽकालं

यदुकुलतिलकं दानवेन्द्रान्तकालम् ।

व्रजकुलपुरन्ध्रीलोलं नन्दबालं सुबालं

कलगुणनिलयं नौमि गोपालबालम् ॥

गोपीजनगोपीलालं दीक्षितलालं दर्पविनाशम् ।

हरिनर्तनशीलं श्रीवत्सलीलं नमामि गोपालम् ॥

अस्ति श्रीमद्‌मन्दमन्दरगिरिप्रोद्यल्लसत्प्रान्त-
भूमीन्द्रस्तम्भसरित्समुन्नतसमाज्ञाभिधानि ।
इन्द्रप्रस्थमिवाधर्मप्रमर्दनं मनुष्यदाश्रयं
अःमायःस्थितिरूपविनिकृतमूलं भूमण्डलीमण्डलम् ॥
तत्राद्यावदनिशविलसन्ति गरिष्ठविद्वन्मता-
ख्यं विष्णुपदारविन्दमकरन्दास्वादलोलुपैः ।
भारद्वाजकुलाम्बुधौ समभवच्छ्रीरामचन्द्रो मतिः
श्रान्तो द्वादिपुनः सुधीर्निपुणो रामात्मजः सत्तमः ॥
तस्माद्दाविरभूदनुजं इव यः समाश्रिताश्रमो-
वंशाधिप पण्डितः स पदवाक्यानां मर्यादीनताम् ।
नानाशास्त्रविचारनिपुणाग्रजन्मनिशि विख्यातः सुधी-
+ + मोह इवावदातहृदयो विष्णोः पदाम्भोजयोः ॥
तस्या+ +तनो वृत्तसमुदयःमरीच- प्रवीणाम्बरः
तत्राप्यस्ति यस्य स्फुरन्निशं स्वान्ते मुदा सर्वदा ।
नाथान् सेवय इव । अस्ति धनस्यानं गुणगणवक्त्रं
तस्मात् श्रीविष्णुपादोऽपि विजयते श्रीकृष्णदासः सुधीः ॥
भूरिश्रुत्यादिमदान्धिनमाधिकाधि-
केतोऽप्रदीक्षण्यमोदयमदिहसौघम् ।
चातिद्दवान् स स्वयं भावनाभिमानं
कर्तुं यदा भवति भो मम स्फुटप्रसादः ॥
तत्र देवताज्ञा केशवविद्योऽविद्विष्णुपातले-
यं यं प्रतिरक्षिणोऽपि विदितं सत्यं सतोऽश्रुते ।
श्रीमद्भागवतामृतमिदं दत्तं मतं गम्भं
भावाश्रयाचराद्विषयायगीतानं पदमादयम् ॥
पाणौ च निहितं मया श्रीमद्भागवतं मुदा ।
इतस्तानपि तथाप्यवशाम कौतुकान् ॥
निरवधि सदा शाकेन्द्रे वेदनाथः समुद्भवे ।
भावनुजेति यः स्वामः कामां पद्‌भ्यां भजिताः ।
बत योगात् सदा ह्यद्याः महत्त्वं समद्भुतम् । इत्यादि ।
इतोऽः,—श्रीमद्भागवतपिण्डोपनामामतस्ति मनुष्कल्पिकृत
ग्रन्थराजसमीचीनभावं निरूपयं सवर्ं भजे धरितु ॥

वैद्यनाथः पापमुक्तो विद्वद्भिः..नः ।
यात्रां भक्तितरङ्गिण्याः तेनात्मा चित्रिताश्रयम् ॥
श्रीधरस्वामिप्रभृतिः कृता येषां कथोत्करा ।
तत्कथा धर्मतः सा वै श्रोतृणां प्रयतः ॥
श्रीमद्भागवतेनैव कथितेन तु रचिता ।
तत्त्वानां रुचकानां भूतना च विलिख्यते ॥

तत्र तावत् प्रारिप्सितग्रन्थनिर्विघ्नपरिसमाप्तये कामितदेवतानमस्काररूपं मङ्गलं निब-ध्नाति व्याख्यातॄणां श्रोतॄणामनुपदतो मङ्गलाय च निबध्नाति विलिखतीति ।

End. मूलम्,—भक्तिप्रधानेन मया कृतोऽयं श्लोकचयो भक्तिविनिर्मितः ।
धर्मार्थतः श्रीपतिपादपद्मे भक्त्या च तेनाथ हरिः प्रसीदताम् ॥

Colophon. इति श्रीमन्महामहोपाध्यायविरचितायां भक्तितरङ्गिण्यां पञ्चमस्तरङ्गः सम्पूर्णः । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

वैशेः—एतानां ग्रन्थानां प्रकाशनीयो ग्रन्थो भक्तिरसस्य च याजकः, ग्रन्थेषु लिपिः, सुबोधः सुपाठकः । शुभमस्तु ।

विषयः । ग्रन्थोऽयं भगवद्भागवतादिप्रतिपादकानां श्रीमद्भागवतीयपद्यानां व्याख्येव नि-बद्धः । तत्र च क्वचित् क्वचित्, तत्तद्विषयप्रतिपादयितुं कथमपि ग्रन्थकारैः विवृतवाक्यात् श्लोकान् एवाह । तत्र प्रथमे तरङ्गे श्रीमद्भागवतप्रामाण्यादिविषयकपूर्वकं ग्रन्थादिक्रमेण तत्तद्भक्तवर्णितां श्लोकानां विचारेण भगवद्भाववाक्यकीर्तनं । एवं द्वितीये तरङ्गे,—भगवद्भाव-प्रतिपादकानां श्लोकानां तत्त्वनिर्देशिता । तृतीये तरङ्गे,—भगवद्गुणाख्यानपरश्लोकानां सम्यक्-व्याख्यानं । चतुर्थे तरङ्गे,—भगवत्स्तुतिपराणां पद्यानां तत्त्वनिदर्शनं । पञ्चमे तरङ्गे,—भग-वद्भक्तप्रयोजकानां तेषां मुख्यतमैतदुपदर्शनेन भक्तिमाहात्म्यप्रदर्शनं । ग्रन्थकारैरेव व्याख्यानं वेदितव्यमिति शेषम् ।

No. 2006. तत्त्वदीपनम् । Substance, palm-leaf, 12 × 2 inches. Folia, 102. Lines, 6 on a page. Extent, 6,033 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Sáradápura, Post Mádhepura, Darbhángá. Paṇḍit Vis'vanátha Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Tattva-dípana. A gloss on the S'abdakhaṇḍa of Gaṅges'a's Tattvachintámaṇi. By Vishṇupati, son of Rámapati Mahámaho-pádhyáya.

Beginning. नत्वैवं परं ब्रह्म देवकीनन्दनं हरिम् ।
गुरुपादांबुजं नत्वा शब्दखण्डस्य दीपनम् ॥

सुतो रामपतेः माता ... विद्यापतिः पितुः ।
कुरुते तत्त्वचिन्तामणितत्त्वदीपकमीदृशम् ॥
... इत्यादि ।

End. न च ... व्याप्तिरिति ... तथा ... । + + +

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीरामपतिसूनुश्रीविद्यापतिविरचितं तत्त्वचिन्तामणितत्त्वदीपकं परिपूर्णम् । ॐ शिवमस्तु ।

विषयः । गङ्गेशोपाध्यायकृततत्त्वचिन्तामणेः तत्त्वदीपकाख्या व्याख्या ।

No. 2007. किरणावलीप्रकाशप्रकाशिका । Substance, palm-leaf, 12 × 2 inches. Folia, 192. Lines, 6 on a page. Extent, 5,610 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Śáradápura, Post Mádhepura, Darbhangá, Paṇḍit Vis'vanátha Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Kiraṇávalí-prakás'a-prakás'iká. A gloss on Vardhamána's commentary on Prasastapáda's Vais'eshika treatise entitled Kiraṇávali. By Bhagíratha Ṭhakkura.

Beginning. कैशोरं कलयन् मायाकारं पुरातनं पुरुषम् ।
मन्दारिन्दनिकेतं नित्यमहं ... नमस्यामि ॥
यः कैशोरे विश्वविख्यातकीर्त्तिः ... श्रीमद्देवनाथः ।
... ॥

सूर्यं पुरस्कृत्य इति ... । ... इति ... । इत्यादि ।

End ... ।

... ।
... ॥
... ।
... ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायठक्कुरश्रीभगीरथविरचिता किरणावलीप्रकाशप्रकाशिका समाप्तेति ॥

विषयः । किरणावलीनामकप्रशस्तपादभाष्यस्य या व्याख्या तस्या वर्द्धमानकृतं प्रकाशाभिधं ... तस्य व्याख्या ।

No. 2008. चण्डीचरितचन्द्रिका। Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 34. Lines, 10 on a page. Extent, 734 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Sáradápura, Post Mádhepura, Darbhángá, Pandit Harshanátha Jhá. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Chandiká-charita-chandriká. A poem on the exploits of the Devi as described in the Chandi section of the Márkandeya Purána. By Krishnadatta.

Beginning शिशिरांशोः सावकाशां प्रभवति पुरतो यत्प्रदातापकानां
निर्विघ्नं दन्तभारोद्वहनमपि यया नापि निःशेषमस्याः ।
नैकस्याः [illegible]
तुष्टा सा कापि कुर्यात् अपदि मम मनःशुद्धिबुद्धिं [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] चण्डिकाचरितचन्द्रिका [illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] जय जय देवि शिवे ।

ध्रुवम् [illegible] ।
[illegible] ॥ इत्यादि ।

End. [illegible] ।
[illegible] ।

Colophon. इति [illegible] चण्डीचरितचन्द्रिकायां [illegible] नाम [illegible] सर्गः । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

विषयः । [illegible]

No. 2009. मिथिलेशाह्निकम्। Substance, country-made yellow paper, 11 × 4 inches. Folia, 212. Lines, 9 on a page. Extent, 5,139 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of Deposit, Navani, Post Mádhepura, Darbhángá, Pandit Vis'vanátha Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Mithiles'áhnika A Smriti compilation embracing all the leading topics of domestic religious duties. By Ratnapáni S'armá, son of Gangesa Sanjívana S'armá.

Beginning. वसौ कलुजनां यथौ पिबमनां सौविन्दनां स्वयं
संसारे परमात्मपादयुगलां विश्वात्मनायाश्च यः ।
नैर्मुक्त्येऽपनकपतामिव पदं तस्मै नमोऽस्मादिने
वेदव्यास कराब्जसम्भवविधावाक्यमनायामहम् ॥
वंशावलीचरितं निधिग्रन्थसीम्नविधिवत्पतेः ।
कथितं रामचरितं दृष्ट्वा विहितं महाद्भिकं यपदि ॥
प्रभोऽस्तु मामवैदिकात् नवाचारेऽपि लिख्यते । इत्यादि ।

End. न्यायोपार्जितवित्तेन कर्तव्यं ह्यात्मरक्षणम् ।
अन्यायेन तु यो जीवेत् स कर्मभ्यो बहिष्कृतः ॥
तिष्ठतु नाम प्रकीर्णकमतः परम्) ।

Colophon. इति श्रीमहाराजाधिराजश्रीवीरगणपतिराजगुरुश्रीरामपण्डितसंगृहीते निधिसंज्ञा-निके प्रकीर्णकं समाप्तम् ।

विषयः । वैदिकप्रातःकृत्यं । तान्त्रिकप्रातःकृत्यं । मूत्रपुरीषोत्सर्गविधिः । शौचविधिः । आचमनविधिः । आचमनानुकल्पविधानं । दन्तधावनविधिः । प्रातःसन्ध्याविधिः । द्वितीययामार्धकृत्यं । एवं तृतीयचतुर्थयामार्धकृत्यनिरूपणं । जपविवेचनं । नव वैदिकतान्त्रिकादिमन्त्रकथनं । वेदाभ्यासादिकथनं । मृत्पूजाविधिः । पञ्चमार्धादिनिरूपणं । स्नानादिधर्मकथनं । नीतिकथनं । तर्पणादिवर्णानां निषिद्धानि । आपस्तम्बनि । चक्राद्यादिनिरूपणं । आनुगमनादिविधिः । उपवर्णादिविधिः । द्विजादिविधानं जलमानमर्दं शिरःकम्पने दोषकथनं । मन्त्राचमनादिकथनं । मोक्षाचमनविधिः । तान्त्रिकादितिलकविधि । वैदिकमन्त्रविधिः । मन्त्राभिषेचन । सन्ध्योपासना । दर्भासनतत्त्वभेदकीर्तनं । प्राणायामादिनिरूपणं । भामसानां वैदिकमन्त्रप्रयोगः । तान्त्रिकमन्त्रप्रयोगः वैदिकतर्पणविधिः दर्भोपवीतविधिः । लौकिकतर्पणे निषेधकथनं । काम्यतर्पणादिकथनं पितृमातृकीर्तनं । मन्त्रमाहात्म्यविवेचनं । अपमार्जादिनिरूपणं । जपे निषिद्धानि । नवपञ्चवर्णविधि यज्ञसूत्रविधिकथनं । मध्याह्नदर्शनादिकथनं । नैवेद्यादिव्यवस्था देवप्रतिमानिरूपणं भाजनमांसमद्यादिनिरूपणं । शिवनैवेद्यग्रहणनिरूपणं । देवद्रव्यस्य द्रव्यकथनं । देवताभेदे पूजादिपात्रविवेचनं । षोडशोपचारनिरूपणं । मांसान्नतः पुजनकर्मक्रम पुष्पविचारः । सूर्यादिदेवपूजाफलकीर्तनं । देवताविशेषे विहितानि पुष्पाणि । धूपदानविधिः । देवताविशेषे धूपनैवेद्यादिनिवेदनं । आमकुम्भस्थापनं नैवेद्यभक्षणनिषेधकथनं । दुर्गादिपूजाविधिः । शिवाभिषेकविधानकथनं । पञ्चामृतादिस्नानविधि । लिङ्गपरिमाणादिकथनं । लिङ्गनैवेद्यादिविवेचना । वैश्वदेव बलिहरणकथनं । गृहस्थविधौ बलिहरणविधिः । बल्यादिपरिमाणादिकथनं । अतिथिपूजनं । लिङ्गपूजाविधिः । अन्न भोजना-

पचारादिनिरूपणं। सर्वदेवसाधारणकथनं। पञ्चायतनादिपूजाविधिः। नित्यानुष्ठानक्रमादि-
विधिः। निर्माल्यदानादि। पञ्चदशीमासदानकथनं। मासानुपूजाविधिः। पवित्रारोपणा-
दिविधिः। वासुदेवस्य सर्वदेवतानिरूपणविशेषकथनं। तत्र विविधमासपुष्पोपचारादि-
विधिकथनं। गुरुपूजनादिविधिः। दमनकविधिः। मणिमालाविधानं। शयनोत्थानादि-
विधिः। देवताभेदे मालाभेदकीर्तनं। मालासंस्कारादिकथनं। जपनियमकथनं। जप-
पदार्थविवेचनं। जपाङ्गविचारः। पुरश्चरणादिकथनं। स्नपनादिपात्रविधिः। नित्यो-
पचारविधिः। पञ्चगव्यादिविधानकीर्तनं। वैष्णवादिविधिः। होमे विविधाविधिविकल्पादि।
हविर्द्रव्यविवेचनं। तदभावे बहु होमविधिकथनं। पायसचरुविधिः। नित्यपाकविधि।
बलिविधिपूजाविधिः। यमकादिदानविधिः। भोजनविधिः। वासुदेवभोजनविधिः। भोजन-
विधिनक्षत्रादिनिरूपणं। हिरण्यविधिः। भोजनपात्रविचारः। भोज्याभोज्यविवेचनं।
प्रायश्चित्ते भोजननिषेधः। नाम्नीविधिः। भक्ष्याभक्ष्यनिरूपणं। मन्त्रकथनं। मन्त्र-
विधिः। मन्त्रविवेचनं। मन्त्रसिद्धानां मन्त्रादिनिषेधः। मन्त्रजपे विशेषकथनं। शारीर-
मलविधिः। मन्त्रस्नानादिकथनं। एकादशीव्रतनिरूपणं। पुत्राद्युत्पत्तौ उपायकथनं। तत्र
दिग्बन्धनादिनिरूपणं। इष्टगुरुकथनं। कामगुरुकथनं। रक्षागुरुकथनं। यन्त्रादिगुणः।
मालादिगुणः। विविधकलशाः। जल-कुम्भ-दधि-नक्त-कृत-मधु-कादिगुणाः। कलशादौ-
मन्त्रलता। मन्त्रभोजनविधिः। वैधहिंसायां दोषाभावनिरूपणं। मांसभक्षविधिः। स्नानाय-
मन्त्रादौ दोषकथनं। मांसस्य पुनः संस्कृतस्य भक्षणकथनं। अभक्ष्यमक्षणप्रायश्चित्तादिनिरूपणं।
भोजनान्तेऽन्ननिरूपणं। शूद्रान्नविवेचनं। पतितादिगृहे कृतान्नादिनिषेधः। अवस्थाभेदे भो-
जनादिविवेचनं। द्रव्यशुद्धिनिरूपणं। वस्तुविधानपात्रशुद्धिनिरूपणं। भूम्यादिशुद्धिकथनं। भोजन-
प्रकारकथनं। धर्मार्थविचारफलं। वस्तुवीजस्य संस्कारकरणे फलं। शूद्रादिभोजनदोषकी-
र्तनं। आचमनप्रयोगनिरूपणं, आयोपार्जितधनप्रशंसा। अन्यायोपार्जितधनस्य निन्दाकीर्तनं च।

No. 2010. तन्त्रकौमुदी। Substance, palm-leaf 10 × 2 inches. Folia, 112. Lines, 6 on a page. Extent, 2,485 s'lokas. Character, Maithili. Date, Sk. 1551. Place of deposit, Sáradápura, Post Mádhepura, Darbhángá, Paṇḍit Vis'vanátha Jhá. Appearance, old. Verse. Correct.

Tantra-kaumudí. A digest of Tántric religious duties. By Devanátha S'armá. The work is purely Vaishṇavite, and refers only to those rites and duties which Vaishṇavas recognise. None of the S'ákta rites has been noticed. At the end of the work the author gives a long list of the Tantras, Yámalas, and Paṇcharátras he had consulted.

Beginning. पायोदरमुकुन्दाभिजलमुनाङ्घ्री नताखण्डलि-
चिन्मुक्ताहारवक्षाङ्घ्रिविभ्रमहिमाम्भो मायकः ।
रत्नोज्ज्वलविद्यावयविभवमतनूलेदाङ्कपक्ष्मो-
मोचीपिमेघुविधिर्विभवमिद्धं श्रीदो हरिः पातु वः ॥
श्रीदेवनायकस्तौ नतुवे चतु तत्त्वकौमुदीमेताम् ।
चारमलीनमतीनामनिवृत्तागमविश्रुताप्तेषु ॥
तन्त्रद्वारविरोधेन विद्वमयुक्तितं मया ।
तन्त्रद्वारानुरोधेन विसंवादपि कथ्यते ॥
चक्रानयेन प्रामाण्यं विचम्यादिति कर्मतः ।
पञ्चरात्रप्रामाण्यं रोचकमानुरोधतः ॥ इत्यादि ।

End. संहितां वैष्णवीं तद्वत् तत्त्वसागरसंहिताम् ।
संहितां कपिलप्रोक्तां श्रीप्रश्न+संहिताम् ॥
तन्त्रं श्रीभुवनेश्वर्या तन्त्रदेवप्रकाशितम् ।
कल्पं श्रीवसुदेवाख्यं पञ्चोपचारकल्पकम् ॥
पद्मोद्भवमतं पारमेश्वरसंहिताम् ।
प्रपञ्चपारमार्थं तन्त्रदर्पणमेव च ॥
विष्णुतत्त्वान्तरं तद्वत् श्रीपाञ्चरात्रसंहिताम् ।
तत्त्वमेवं पाञ्चरात्र सात्त्वतं पारमेश्वरम् ॥
विष्णुविहगेश्वरादिप्रोक्तसात्त्वतकानपि ।
विष्णुतत्त्वविधिं पाञ्चरात्रं नारायणीयमपि ॥
पवित्रसंहितां मार्कण्डेयसंहितां गौतमसंहिताम् ।
हिरण्यगर्भं विश्वामित्रीं कालिकामपि ॥
पौष्करसंहितां प्रतिष्ठासारसंग्रहम् ।
संहितां माधवीं तद्वत् संहितां भास्करीयकाम् ॥
ब्रह्मणोः संहिताश्चैव तन्त्राख्य++र्निं तथा ॥
हैमाभसंहितां तद्वत् शिवाख्यं विश्वकर्मणः ॥
तन्त्रं श्रीहरिविलासभूषणैः प्रतर्भ्यादिकं तथा ।
पाद्मान्तं प्रादुर्भावं वैभवाख्यसंहिताम् ॥
तथैव भट्टारकार्यं भूतिमार्गानुपालनैः ।
कांति चामानि पाठोक्त चक्राः परमपरतः ॥
वर्णेषां कारणयुक्त देवनाथेन धीमता ।
विभावितानि भक्तानां पञ्चरात्रादि कर्मणः ॥

Colophon. चन्द्रबाणशरक्षितिमिते शाके [illegible] ।
रामनाथविदितेन [illegible] लिखितमिदं [illegible] ॥

विषयः । मन्त्रग्रहणगुणदोषकथनं । अकथहचक्रादिविवेचनं । राश्यादिविवेचनं । सिद्धादिनिरूपणं । मन्त्राणां दोषादिकथनं । दीक्षाकालादिनिरूपणं । कलशस्थापनदीक्षादिविधिकथनं । दीक्षितस्य नियमादिकथनं । दीक्षायां पूजादिविधिकथनं । पुरश्चरणादिविधिकथनं । तत्र आसनादिनिरूपणं । कुण्डानां लक्षणादिकथनं । जपमालाविधानं । जपविधिः । विविधमन्त्रनिरूपणं । दीक्षायोगविधिकीर्त्तनं । दशसंस्कारकथनं । दीक्षायामभिषेकविधिकथनं । विशेषेण भूतशुद्ध्यादिप्रकारकीर्त्तनं । मातृकादिन्यासविधिकथनं । यन्त्रपूजनविधिकथनं । विशेषेण बाह्यपूजाविधिकथनं । तत्र देवताविशेषे पुष्पादिविवेचनं । नैवेद्यादिविधानं । होमविधिकथनं । [illegible]संस्कारकथनं । मन्त्रसिद्धिविधिकथनं । [illegible]विधिकथनं । होमद्रव्यप्रमाणनिरूपणं । कुण्डविधानकीर्त्तनं । [illegible]कीर्त्तनं । षट्कर्मनिरूपणञ्च ।

No. 2011. मन्त्रप्रदीपः । Substance, country-made paper. 11 × 4, inches. Folia, 125. Lines, 10 on a page. Extent, 4,610 ślokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Naviai, Post Madhepur, Darbhangá, Pandit Lála Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Mantra-pradípa. A Tántric compilation comprising rules for initiation in Tantric rites; mystic mantras, for different gods and goddesses; and rituals for their worship. By Harapati Ágamácharya, son of Ruchipati Mahámahopádhyáya, and inhabitant of Vajjingráma. His family village was Kharail. The work was compiled under the orders of Mahárájádhirája Kaṃsanáráyaṇa Lakshmínátha Deva, and is divided into 15 chapters. The gods named are partly Śákta and partly Vaishnavite. No. 717 (II, p. 150), bears the same name as this, but its subject and author are different.

Beginning. [illegible] नित्यानन्दं [illegible] ।
[illegible] चिद्रूपं [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ।

मन्त्रग्रहीदं कृत्य मत्कं गं यद्ग्रन्थे ते भवति प्रमादः ॥

मूढां समादाय महेशवदनामाज्ञां विविधाविकलमन्त्रतन्त्रम् ।

यथायथाख्यानविधि+मादौ सिद्धादिकं निर्दिशतं महाजनाः ॥

— — — — — — — — — मथ मन्त्रकरणे सिद्धयादिसाध्यादिकारणमुद्दिश्य निरूपते ।

अथ सिद्धयादयो,— दीक्षां विनोपदेशस्य दुःखमात् प्रथमस्तु मा ।

यावच्चर्यं दिव्यभावं साधकस्य करोत्यमः ॥ इत्यादि ।

End. कुमा प्रथम्य सिरया चरेनेन समर्पयेत् ।

चरणाम्बुजमूलं । इति नैवेद्यमपरोपः ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीमदागमवागीशभट्टाचार्यविरचिते श्रीमत्-

कृष्णानन्दागमवागीशाचार्यविरचिते तन्त्रसारे श्रीपादमहाशिवविद्यानन्दोपाख्यानोक्त-

मन्त्रमहेश्वराध्यायप्रोक्तविधानसमस्तमन्त्रसम्पादनविधिः मन्त्रग्रहणे पटलः पटलः

समाप्तः । सम पूर्वं करेण चौरविद्यापठनेन वा ।

पिता तस्य भवेत् कुष्ठी माता तस्य च सूकरी ॥ इति ;

विषयः । १, २य पटले,—दीक्षाया आवश्यकत्वं । सिद्धादिनिर्णयः । ऋणधन-

आदिचक्रविधिः । नाडीविधिः । राशिचक्रं । नक्षत्रचक्रं । अकथहचक्रविचारः । अकडमचक्रं ।

कुलाकुलादिविचारः । वाम्यादिभेदः । मन्त्रसंस्काराः । दीक्षायामुपदेशस्य दक्षिणादिनिरूपणं ।

मातृकान्यासादिविधिः । षट्चक्रादिकाकीनदीक्षा । वर्णमयीदीक्षाविधिः । गणेशसूर्य-भुवनेश्वरी-

विष्णु-दुर्गा-बाला-अन्नपूर्णा-चन्द्र-कार्त्तिक-वटुक-सूर्य्य-वह्नि-हरि-हरादीनां मन्त्रनिरूपणं ।

३—७मे पटले,—पञ्चदेवतापूजाप्रतिष्ठाविधिः । ग्रहणकालमन्त्रसिद्धिः । भूतशुद्धिः ।

पीठन्यासादिन्यासाः । आसनादिकथनं । जपविधिः । आत्मरक्षाप्रयोगादिकथनं । पुरश्चरण-

विधिकथनञ्च मन्त्रस्यापरप्रकाराः । नामरत्नादिमुद्राकथनं । षट्कर्म्मादिविधिः । होमविधानाच-

रणकथनं । विष्णुपूजाविधिः । प्रयोगकथनञ्च । शिवमन्त्रपूजाविधिः । सूर्य्यपूजाविधिः ।

प्रयोगकथनञ्च । पञ्चदेवतानिमित्तपूजादिकथनं । सुन्दरीपूजादिकथनं । त्रिपुरसुन्दरीविधिः ।

कालीपूजाविधिकथनञ्च ।

८—११शे पटले,—भुवनेश्वरीपूजाविधिः । बालादिपूजाविधिः । ताराप्रपूजाविधिः ।

एकजटादिपूजाविधिः । महाकालपूजाविधिः । अन्नपूर्णापूजाविधिः । महिषमर्दिनीपूजा-

विधिः । धूमावतीपूजाविधिः । त्रिपुरभैरवीपूजाविधिः । बालापूजाविधिः । छिन्नमस्ता-

पूजाविधिः । मातङ्गीपूजाविधिः । विश्वम्भरीपूजाविधिः । सिद्धकालीपूजाविधिः । विद्या-

पूजाविधिः । त्रिपुरापूजाविधिः । शुभञ्जनीपूजाविधिः । दुर्गापूजाविधिः । भुवनेश्वरीपूजादि

मातङ्गीपूजाविधिकथनञ्च ।

१२—१४शे पटले,—अन्नपूर्णाविधिः महालक्ष्मीपूजाविधिः । नारायणपूजा-

विधिः। सीताजानकीरमणपतिपूजाविधिः। अश्विनकुमारपतिपूजाविधिः। बटुकभैरवपूजाविधिः। चन्द्रपूजाविधिः। सूर्य्यपूजाविधिः। विष्णुपूजाविधिः। वासुदेवपूजाविधिः। लक्ष्मीवासुदेवपूजा-विधिः। सुग्रीवपूजाविधिः। दधिवामनपूजाविधिः। रामचन्द्रपूजाविधिः। नारायणपूजा-विधिः। वटकोटपूजाविधिः। नरसिंहपूजाविधिः। श्रीधरपूजाविधिः। पुरुषोत्तमपूजाविधिः। गोपालपूजाविधिः। बालगोपालमदनमोहनादिपूजाविधिः। शिवपूजाविधिः। उमापतिपूजा-विधिः। मृत्युञ्जयपूजाविधिः। दक्षिणामूर्त्तिपूजाविधिः। नीलकण्ठपूजाविधिः। अर्द्धनारी-श्वरपूजाविधिः। पशुपतिपूजाविधिः। क्षेत्रपालपूजाविधिकथनञ्च।

११शे पटले,—बटुकनाथपूजाविधिः। गणेशपूजाविधिः। दुर्गापूजाविधिः। काल-भैरवपूजाविधिः। दक्षिणकालीपूजाविधिः। अष्टसिद्धपरमाणिकीर्त्तनञ्च। अथ सर्व्वेष पूजापद्धतिरत्नोति ग्रन्थम्। इति।

No. 2012. नीलाद्रिमहोदयः। Substance, palm-leaf, 15 × 5 inches. Folia, 196. Lines, 4 on a page. Extent, 1,018 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Dr. Rájendralála Mitra. Appearance, new. Verse. Correct.

Niládrimahodaya. The temple of Jagannátha at Puri, its origin, merits, the images existing there, their worship, feasts and festivals. The work follows closely, but not strictly, the *Purushottama-máhátmya* given in the Padma Puráṇa, but it professes to be an extract from the Súta Saṅhitá. It has the alternative name of *Purushottama-máhát-mya*.

Beginning. नारायणं नमस्कृत्य नरञ्चैव नरोत्तमम्।
देवीं सरस्वतीञ्चैव ततो जयमुदीरयेत्॥
यं वेदशास्त्रपरिनिष्ठितशुद्धबुद्धिं चर्म्माम्बरं सुरमुनीन्द्रनुतं कवीन्द्रं।
कृष्णत्विषं कनकपिङ्गजटाकलापं व्यासं नमामि शिरसा तिलकं मुनीनां॥
एकदा नैमिषारण्ये पुण्ये सर्व्वसुखावहे।
नानातीर्थसमायुक्ते नानाश्रमनिरन्तरे॥
नानावृक्षलताकीर्णे निर्झरैः परिसङ्कुले।
नानाजीवसमायुक्ते विविधैः समलङ्कृते।
नानाश्रममहर्षीणां ख्याते परमपावने।
नानाशास्त्रविदो यत्र शौनकाद्या मुनीश्वराः॥
तुष्टाः कृत्वा समाजं ते सौतिं पप्रच्छुरादरात्।

समस्ततीर्थनाथानां ज्ञानाय जगतीतले ।
येषां त्रिवर्गलाभाय त्रिलोकानामपि सदाश्रिताः ॥
तथापि आत्मनामापि सन्तुष्टे च मुनीश्वरः ॥
जटामण्डलधारी च कौपीनवसनान्वितः ॥
कृष्णाजिनोत्तरीयेण विराजितवपुर्मुनिः ।
तुलसीमालां पद्माक्षस्य त्रिभिर्वेष्टितः ॥
तं दृष्ट्वा परमप्रीताः शौनकाद्यास्तपस्विनः ।
समुत्थाय नमश्चक्रुः सोऽपि तान् हृष्टवत् मुनिः ॥
तत्र प्रकाशं कृतवान् उवाच च तदा मुनिः ।
तमासीनं ततो दृष्ट्वा पप्रच्छुर्मुनीश्वराः ।
ऊचुः प्राञ्जलयः सर्वे सर्वलोकहिताय वै ॥

ऋषय ऊचुः । भगवन् सर्वधर्मज्ञ सर्वतीर्थनिरूपवित् ।
अतो ब्रूहि समस्तानां तीर्थानां त्रिजगत्स्थितां ।
येषाञ्च फलं तावत् सूत नः कथयाधुना ॥
तेषां मध्ये परः को वा येषाञ्च मुनीश्वराः ।
तीर्थानाञ्च तथा ब्रूहि सर्वज्ञ वाग्मिनः ।
समारभ्य तदस्तु मुक्तो ते प्रकृत्यर्थं ॥

सूत उवाच । शृणुध्वं मुनयः सर्वे वक्ष्यामि तत एव हि ।
तीर्थानां क्षेत्रराजीनां मध्ये श्रीपुरुषोत्तमः ।
स्मृतः सर्वतमोध्वंसी सर्वपुण्यफलप्रदः ॥

End. येन येनाद्य देवानां समुद्दिष्ट कदाचन ।
न तेषां सङ्कटं भूयो प्रलयान्ताय तत्र हि ॥

Colophon. इति सनत्कुमारसंहितायां तीर्थाधिकारोदये श्रीपुरुषोत्तमक्षेत्रमाहात्म्ये प्रथमा-दिकथनोऽध्यायः ॥

विषयः । अत्र पञ्चाशदध्यायाः सन्ति । तत्र १मे,—तीर्थानां मध्ये पुरुषोत्तमतीर्थस्य प्राधान्यकथनं । २ये,—कृतयुगे मालवाख्ये देशे अवन्तीनामपुर्यां इन्द्रद्युम्नो राजा बभूव इत्यादिकथनं । ३ये,—एकादशक्षेत्रमाहात्म्यं । ४र्थे,—ब्रह्मेण भगवता च पुरुषस्य दारुरूपस्य प्रादुर्भावकथनं । ५मे,—इन्द्रादयो देवाः नवकोटिदारुमय दारुरूपस्य हरेः पूजादिकं चक्रु-रित्यादिकथनं । ६ष्ठे,—नवकलेवरदारुमयपरिकीर्त्तनं । ७मे,—८मे, च तथा इन्द्रद्युम्नाय विष्णोर्निजकालपूजाविधिकथनं । ९मे,—चातुर्मास्यव्रतकथनं । १०मे,—११शे, च विष्णु-पर्वोत्सवादिकथनं । १२शे,—द्वादशमासविशेषेण पूजाविशेषकथनं । १३शे,—तथा

चारविधिः। १४शे,—चानोस्तवकवर्णनं। १५शे,—चानोस्सदासो पूजाप्रकारकथनं। १६शे,—चाचाढ़स्य प्रज्ञस्तिनीयायां पुष्पोत्सवस्य वोपचाराकथनं। १७शे,—मदनयात्राविधिः। १८शे,—इन्दिरावमयात्राकथनं। १९शे,—चाषाढमासामावस्याद्दिने पुष्पोत्सवस्य चवणोदय-कालपूजाविधिकथनं। २०शे,—शालावपूर्वकां दिवि भाद्रावकवषैवावच्छिन्नस्य चडकस्य पूजाविधिकथनं। २१, २२, २३, २४शे,—माघकृष्णाष्टम्यां श्रीपुष्पोत्सवपूजादिकथनं। २५शे,—हरेः पार्श्वपरिवर्त्तनं। २६शे,—वामनजन्मोत्सववर्णनं। २७शे,—श्रावणीस्तववर्णनं। २८शे,—पुष्पोत्सवस्य चाश्विनमासपूजाविधिः। २९शे,—कार्त्तिकमासपूजाविधिः। ३०शे,—पुष्पोत्सवदर्शनविधिः। ३१शे,—प्रावरणोत्सवविधिः। ३२शे,—पौषमासपूजाविधिकथनं। ३३शे,—उत्तरायणपूजाविधिकथनं। ३४शे,—होलयात्राकथनं। ३५शे,—दमनकयात्राकथनं। ३६शे,—वैशाखमासपूजाविधिकथनं। ३७शे,—पुष्पोत्सवयात्रादिकं ये नराः कुर्वन्ति तेषां पुण्यादिकथनं। ३८शे,—दारुब्रह्मघटनाविधिः। ३९शे,—दारुब्रह्मप्रतिष्ठाविधिः। ४०शे,—प्रतिष्ठान्ते पूजाविधिः॥

No. 2013. अन्योक्तिशतकम्। Substance, country-made paper, 11 × 3 inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent, 330 slokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Lagmá, Post Vaherá, Darbhángá, Paṇḍit Raghunátha Jhá. Appearance, old. Verse. Correct.

Anyokti-sataka Miscellaneous verses in illustration of particular figures of rhetoric. By Mohana Sarmá, son of Aniruddha Surí. The subjects of the verses are lions, elephants, sheep, ocean, moon, lotus, bee, kokila, crow, geese, desert, well, river, town, Deva, and Seshanága.

Beginning. नत्वा हृन्निलयकोकिल-प्रविचारमन्तरायं पुनां गुरुणीव।
कचनाजातपदयुग्मं मे।पकुल नमथः कथये॥
चनिवदहृदिनमयो मोहमथ्यां निरंपदेमीयः।
अन्योक्तिशतकमेतत् कुरुते कमलापतिं मत्वा॥
तथाहि सिंहान्योक्तयः।
चातङ्केन मदान्धकरैः करटिभिस्त्यक्तेव भूमण्डली
जीर्णाङ्कुः सपत्नैः करेणुकरणैः क्वापि कियत्को नत।
के। वेद कु वसन्ति यत्र ककुभः सार्द्धमवे येऽभूवा
कः पारीन्द्रपराक्रमस्य विषयो यस्मिन्तनो भूमताम्॥ इत्यादि।

End. तुल्याङ्कुरवत्नाकराणां बहुधामाधाय पेयं मम
सन्तन्तं विचरन्तु मा पुनरथिद्यत्त्वलयोमण्डलवृन्दा हुजाः॥

एतस्मिन् विषये न केवलमुपाख्यानः कालेनो निधि-
केनापीह जनयतेऽपि विद्वत्ते वैदिकलोकाश्रयम् ॥
विद्वद्भिनयनादिभिरपरैः पण्डितैर्विवादकलहाः ॥
आत्मायतनहीनदैवा-वर्णिता इव हि नाकलोकाः ॥

विषयः । श्राद्धावश्यकतादयः श्राद्धाधिकाराः क्रमेण निरूपिताः । तत्र पिण्ड-जल-शौच-
समुद्र-चन्द्र-पत्र-भमर कोकिल-काक-मराल-मधुप-नदी-दक-देव-देवताकोऽयः वर्णिताः ।

No. 2014. सरोजकलिका । Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 18. Lines, 7 on a page. Extent, 316 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Lagmá, Post Vaherá, Darghángá, Pandit Raghunátha Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Saroja-kaliká. Dissertations on various Smṛiti topics. By Bhásvat Kaviratna. Contents: On the necessity of S'ráddhas. Duties of performers of S'ráddhas. Persons fit to perform S'ráddhas. S'raddhas during the first year after death. S'ráddhas before marriages and other auspicious occasions. Enquiry about death. Collection of bones after cremation. Offering of Piṇḍas. Mourning. Mourning of adopted sons. Merging of mourning. Mourning for infants &c. Enquiry about Sapiṇḍas. Purification by bathing. Purification of ground. Ditto of water. Ditto of dressed rice. Ditto from extreme pollution. Ditto of character. Cause of the extension of sin. Injury to life. Expiation for killing cattle. Ditto for great enemies. Ditto for eating food from washermen and others. Ditto for marrying in one's own Gotra. Ditto for incest. Rituals for consecrating cattle. Rules for offering water to the manes. Duties of the twice-born classes. Rules regarding borrowing. Chándráyana and other expiatory rites. Duties of faithful wives. The compilation is obviously a very old one, as its does not quote from, or refer to, any mediæval digest.

Beginning. भास्वता कविरत्नेन यत्नेन स्फुटीकृता ।
सरोजकलिका भाति सुधियामर्थभूषणा ॥
तत्र श्राद्धावश्यकता । जाबालिः ।
न तत्र वीरा जायन्ते नारोग्यं न शतायुषः ।
न च श्रेयोऽधिगच्छन्ति यत्र श्राद्धं विवर्जितं ॥ इत्यादि ।

End. विधायोदधि वा सुधा प्रविश्याक्षालयेद्बुधः ।
चाभोर्षे कुदिला दृष्टे योषिते निशनात्तु वा ॥

Colophon. इति शरीरशुद्धिका समाप्ता । इति शुभं भूयात् ।

विषयः। आशौचप्रशंसाकथनं । आशौचसंख्यानिरूपणं। आशौचविकल्पः। आशौचो-द्दिष्ट-सपिण्डादिविधिः। आसृद्धिकमाशौचनिर्णयः। मरणजिज्ञासा। अग्निदानविधिः। पिण्डदानविधिः। सत्रीबन्धनिरूपणं। अभिमृतनाशौचं। पतितानामौचं। बालाशौचं। सपिण्डादिलक्षणं। भाण्डशुद्धिनिरूपणं। भूमिशुद्धिनिरूपणं। जलशुद्धिः। पक्वान्नशुद्धिः। अन्यान्योपयमशुद्धिः। स्वभावशुद्धिः। पञ्चगव्यनिरूपणं। हिंसानिरूपणं। गोवधादिप्रायश्चित्त-कथनं। महापातकादिप्रायश्चित्तं। रजकाद्यन्त्यजादिप्रायश्चित्तं। चौर्यादिपरिचयप्राय-श्चित्तं। अगम्यागमनादिप्रायश्चित्तं। स्त्रीहत्याविधिः। सर्पवधविधिः। द्विजानां नित्यनैमित्तिक-नविधिः। अन्नदानादिविधिकथनं। चान्द्रायणव्रतादिकथनं। धर्मोपनिषन्नियमनाधर्मनिरू-पणं। (स्मृतिसमुच्चयग्रन्थेषु प्राचीनतम इति प्रतिभाति। एतौ न कस्यापि निबन्धकारस्य नामोल्लेखनं दृश्यते) ।

No. 2015. दिव्यनिर्णयः। Substance, palm-leaf, 13 x 2 inches. Folia 35. Lines, 4 on a page. Extent, 693 Ślokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Lagmá, Post Vaterá, Darbhángá, Pandit Raghunátha Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Divya-nirṇaya. A digest of the rules regarding oaths and ordeals. By Dámodara Ṭhakkura. Compiled under the auspices of king Saṅgrám Sháh.

Beginning. श्रीसंग्रामनृपाज्ञयाऽधुनाऽनेन सर्वदा :
दामोदरेण क्रियते दिव्यानामथ निर्णयः ।
तत्र याज्ञवल्क्यः ।
तुलाग्न्यापो विषं कोशो दिव्यानीह विशुद्धये ।
महाभियोगेष्वेतानि शीर्षकस्थेऽभियोक्तरि ॥ इत्यादि ।

End. समयापक्षदण्डं च समादद्यात् प्रकल्पयेत् ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायठक्कुरश्रीदामोदरकृतो दिव्यनिर्णयः समाप्तः ॥

विषयः। धर्माधर्मपरीक्षार्थं तुलाग्निजलादिकपञ्चदिव्यप्रयोगकथनं। तत्र पात्रकविशेष-वर्ज्ये तत्समयादिविधिकथनं। अनुविशेषे मण्डलादिपरीक्षाविधानकथनं। तत्र शिरश्छेद-पुंदर्श-वर्षेषु धर्मपरीक्षा। तप्तधीमाषयोः अग्निपरीक्षा। तैलतप्तशिरश्छेदविषपरीक्षा। कोशपरीक्षं-

वेद-भेदाद्येषु धात्वादिपरीक्षाविधिः। रोगपरीक्षायाः मार्गान्तरकथनं। परीक्षायां निषि-द्धकालकथनं। तत्र स्त्रीबालवृद्धातुराणां तुलापरीक्षाविधानं। मूत्रस्य वर्णादिपरीक्षाविधिः। एवं वर्णाद्यादिषु विशेषकथनं। पाकविषये कचिदुन्निकृष्टकथनम्। दोषत्रयवातादिवैषम्येण द्विविधविधिनिरूपणं तत्र तुलादिपरीक्षासु प्रत्येकनिर्णयसमाकथनं। मर्मादिद्विविधक-थनं। फलविधिकथनम्।

No. 2016. नाडीपरीक्षादिचिकित्साकथनं। Substance, country-made yellow paper, 12 × 4 inches. Folia, 34. Lines, 6 on a page. Extent, 552 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Naváni, Post Mádhepur, Darbhángá, Paṇḍit Vaṅsamaṇi Jhá. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Náḍíparíkshádi-chikitsá-kathana. Dissertations on the examination of the pulse, and on the treatment of various diseases. By Ratnapáṇi Śarmá, son of Gaṅgolí Sañjíveśvara Śarmá.

Beginning. वन्दे महानन्दमनन्तसुन्दरं द्विपास्यपादाम्बुजयुग्ममक्षयम्
यत्नात्प्रणीतमखिलागमं विद्यमानं प्रदिश्य:स्थितम् ॥
अथातो नाडीपरीक्षादयः।
करस्याङ्गुष्ठमूले या धमनी जीवसाक्षिणी।
तच्चेष्टया सुखं दुःखं ज्ञेयं कायस्य पण्डितैः इत्यादि।

End. नारायणं भजत रे जठरेण युक्ता नारायणं भजत रे वदनेन युक्ताः।
नारायणं भजत रे भवभीतिभीता नारायणात् परतरं किमपीह नास्ति ॥
इति रोगप्रतीकारः पञ्चमो विलासः।

Colophon. इति श्रीगङ्गोलीसञ्जीवेश्वरशर्मात्मजरत्नपाणिशर्मसंगृहीतनाडीपरीक्षा-दिचिकित्साकथनं समाप्तम्।

विषयः। नाडीपरीक्षाविधिः। वातादिप्रभेदनिरूपणं। असाध्यलक्षणं। वातज्वरल-क्षणं। एवं पित्तज्वरादिद्वन्द्वनिरूपणं चिकित्साकथनं। तत्र ज्वराधिकारे,—द्राक्षादियोगः। गुडूच्यादियोगः। पञ्चादियोगः। कटुफलादियोगः। मृत्युञ्जययोगः। नवायसयोगः। नाग-रादियोगाः। पथ्यकथनं। ज्वरातिसारकथनम्। अतिसारे,—धान्यपञ्चकादियोगः। दशमू-लाद्यचूर्णं। मृत्युञ्जययोगः। ग्रहण्यधिकारे, त्रिफलादियोग। कण्टकार्यादियोगाः। आमवात-प्रतीकारकथनं। कामलापाण्डुप्रतीकारः। रक्तप्रतीकारः। प्रमेहप्रतीकारः। कासश्वासप्रतीकारः। उदरप्रतीकारः। अर्शःप्रतीकारः। मूत्रकृच्छ्रप्रतीकारः। गलमालाप्रतीकारः। कर्णरोगप्रती-कारः। वातरक्तप्रतीकारः। वातशूलप्रतीकारः। अग्निमान्द्यप्रतीकारः। कुष्ठप्रतीकारः। कृमिप्रतीकारः। रक्तपित्त-शिरोरोगनेत्ररोगादिविविध रोगप्रतीकारः। रसायनकथनम्।

No 2017. आचारसङ्ग्रहः। Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 64. Lines, 10 on page. Extent, 2,480 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Naváni, Post Mádhepur, Darbhángá, Paṇḍit Vaṅsamaṇi Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

A'chára-saṅgraha. A compilation of rules regarding the religious duties of householders. By Ratnapáṇi S'armá, son of Gaṅgolí Sanjíveśvara S'armá.

Beginning नत्वा चरणौ चन्द्रस्थितं शिवं विधिः [illegible]-
विष्णुरेवमथोऽपि विष्णुलिङ्गं पादयुगौ च मम ।
योगं वा + मयाधिपः पशुपतिः श्रीकृष्णमेव मे
वाणीविधिवरौ विघ्नमवरौ धर्मार्हरः सुन्दरः ॥
आकलय्य बहून् ग्रन्थान् मुनीनां वचनानि च ।
आचारसङ्ग्रहो ग्रन्थात् क्रियते रत्नपाणिना ॥
तथाद्यापि तन्त्रानुसारतः । [illegible] ।
[illegible] कुशविधिः ।
धर्मं [illegible] धर्ममार्गोपदेशकः ॥ इत्यादि ।

End. सर्वे पुंसः [illegible] ।
[illegible] ॥

Colophon. इति महोपाध्यायश्री[illegible]रत्नपाणिशर्मकृत आचारसङ्ग्रहः समाप्तः ।
सन्ति च ग्रन्था आचारप्रतिपादकाः ।
एकत्र [illegible] मयाऽयं सङ्ग्रहः कृतः ॥

विषयः। आचारलक्षणकथनं । धर्मलक्षणनिरूपणं । प्रातःकृत्यनिरूपणं । मूत्रपुरीषोत्सर्गविधिः । शौचविधिः । आचमनविधिः । दन्तधावनविधिः । तत्र काष्ठनियमः । प्रातःस्नानविधिः । नैमित्तिकादिस्नानविधिः । सन्ध्योपासनविधिः । [illegible] । [illegible]निरूपणं । तिलकादिविधिः । तर्पणविधिः । [illegible] । [illegible] । [illegible]नां सन्ध्याप्रयोगः । [illegible] सन्ध्याप्रयोगः । [illegible] तर्पणप्रयोगः । एवं [illegible] तर्पणादिप्रयोगकथनं । [illegible]निरूपणं । पूजाधारादिनिरूपणं । [illegible]विचारं । पुष्पादिविवेचनं । [illegible] । [illegible]पूजाविधिः । [illegible] । [illegible]प्रयोगः । [illegible]प्रयोगः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विवेचनं । [illegible] । [illegible]कथनं । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]वचनम् ।

No. 2018. पार्वणचन्द्रिका । Substance, country-made yellow paper, 11 × 4 inches. Folia, 74. Lines, 8 on a page. Extent, 1,752 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Naváṇí, Post Mádhepur, Darbháñgá, Paṇḍit Vañśamaṇi Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Párvaṇa-chandriká. On various kinds of S'ráddhas, their peculiarites, and times and modes of performing them. By Ratnapáṇi S'armá, son of Gañgolí Sanjíves'vara S'armá.

Beginning. श्रीकृष्णोदरपादपद्मयुगलं नत्वा निजात्मो हृदयम्
कुर्वे पार्वणचन्द्रिकामतिमतां श्रीरत्नपाणिः कृती ।
[illegible]
[illegible] पूर्वेनाऽधिमतविधानमपनीयताम् ॥
अथ [illegible] । तत्र याज्ञवल्क्यः ।
[illegible] इति [illegible] ।
[illegible] इत्यादि ।

End. ततः पूर्वोक्तं, [illegible] प्रतिपाद्य [illegible]
[illegible] प्रतिपादितम् ॥
[illegible] श्रीरत्नपाणिकृतेयं [illegible] ॥

Colophon. इति महामहोपाध्याय [illegible] श्रीरत्नपाणिशर्मकृता पार्वणचन्द्रिका समाप्ता ।

विषयः । [illegible] । [illegible] । [illegible] निरूपणं । [illegible] निरूपणं । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] विधिः । [illegible] । [illegible] । [illegible] विधिः । [illegible] विधिः । [illegible] विधिः । पार्वणपदार्थविवेचनं । [illegible] विवेचनं । [illegible] निरूपणं । [illegible] । [illegible] । [illegible] निरूपणं । [illegible] विवेचनं । [illegible] । [illegible] निरूपणं । [illegible] । [illegible] । [illegible] विधिः । [illegible] । [illegible] विवेचनम् । [illegible] निरूपणं । [illegible] विधिः । [illegible] । [illegible] पार्वणश्राद्ध [illegible] निरूपणं । [illegible] । [illegible] । [illegible] । पार्वणप्रयोगकथनं । [illegible] ।

No. 2019. **क्षयमासादिविवेकः ।** Substance, country-made paper, 12 × 3½ inches. Folia, 32. Lines, 8 on a page. Extent, 604 ślokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Naváni, Post Mádhepur, Darbhángá, Paṇḍit Vaṅsamaṇi Jhá Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Kshayamásádi-viveka. On intercallary and elided months, the mode of reckoning the same, and duties appertaining to, and prohibited at, such times. By Ratnapáni Sarmá, son of Gaṅgoli Sanjíves'vara Sarmá. The work was compiled during the reign of Chhatra Siṅha, of Mithilá. The author, in his introduction, gives a long list of the digests he had consulted.

Beginning वन्दे महानन्दमरन्दसुन्दरं हिमाद्रिपादाम्बुजमप्रमेयम् ।
परात्परं ज्ञानमयं शरण्यं विपन्नभावादि पुरारिमाद्यम् ॥
म जयति वाचा दुरेऽपि निखिलेशः श्रीछत्रसिंहनामा ।
जितरिपुवर्गः सर्वं दानानन्दकल्पतरुकोटिभिः ॥
श्रावाप्य यस्य चरणं श्रीविद्यां विदुषदेशमशेषमनुजया ।
हिमकरमस्य दिन+ः प्रमाणं नमामि मित्रामिवा रमयदम् ॥
यो भाषनोऽः सुधिया धिया भावेकालमः समासितमनोः ।
वाचस्पत्यादिकृतामपूर्वां सर्वां ज्ञात्वा पविमेव च ।
कुर्वन्तु राजः क्षमकल्पनिमा सिंहं सिद्धं सिद्धान्ति या न मे मनः ।
चनहुरा दं नु द्वितीयकां धियः पूर्व पूर्व ईरितवर्णित मासभेदैः ॥

अथ क्षमकति विधिविज्ञ मविज्ञनामद वं ाादिपत्रः पर वाश्यानां वाश्यामिलितक्रमहे तप- तिरि एः दिनुरूकं व कं ा वभिन्न द्वं वघ ट क पद्नरो ज्ञमन्य पपरिक र परकलिमतिमित्र लियि- मविमनलमाममारिन्यादिदन्यपश्चवतौ रवमृतनरानिमक्षनत ्रुवचावाचनीयमानपक्षःमान्यीमक- हेश्वचितवजिनभिदिवेतमव मंवानाशायमदूक् मवंतज्ञमन्मू नविवेकन्वंमानव हंमानाप श्राय- नकं प्व ाक्षक ममाभि ज्ञनदवयारः हैं नानमंधानिवक्रमू क्रिमाविवनोनरचनिनदचयं पाध्या य- नि नधदव्यकारद्दक्षनानिमकजितमामसीमःमात्मनविवानतकायरवामनमो कुलमाद्याधाय पच्छिमवःमनदमिनमादत वन मना क्षनमवेश्य पय कपय नममनुः वचनः क्षयमासपदाद्- चरन प्य नपरपरदंशापद्य ममत कार कार सवाभ्यो मितःम क्रियणां वितदर्शं चल+ते- मेति विद्यः वदम् इत्यादि ।

End. जानन्ता लि बाबहुबा विवदन्ते बचनांज्यदर्शीपार्थेन् का मे चानिदिति मदंशीया केऽपि नैवं भूत मन्त्रान्तेव मान्यतामिति ज्ञानम नविचारक ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीसञ्जीवेश्वरशर्म्मसूनुश्रीरत्नपाणिशर्म्मकृतौ षण्मासादिविवेकः समाप्त इति ।

विषयः । षण्मासपदार्थनिर्वचनं । तत्तत्पक्षकीर्त्तनञ्च अत्र विविधमतखण्डनं । मलमास-स्वरूपनिर्वचनम । षण्मासमध्यानां कृत्यादिनिरूपणं । षण्मासमध्यान्तर्गतमासादिनिरूपणं । मासमूलकृत्यमासनिरूपणं । [illegible]मासकृत्यनिरूपणं । अत्र विविधमतपक्षादकीर्त्तनं । मतभेदा-भादिसप्तकविधानकीर्त्तनं ।

No. 2020. **एकोद्दिष्टसारिणी ।** Substance, country-made yellow paper, 11 × 3 inches. Folia, 35. Lines, 8 on a page. Extent, 782 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Naváni Post Mádhepur, Darbhángá, Paṇḍit Vaṅsamaṇi Jha. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Ekoddishṭa-sáriṇí. On the first annual śráddha and the rules and rituals appertaining thereto. By Ratnapáṇi Sarmá, son of Gaṅgolí Sanjívesvara Sarmá.

Beginning. श्रीसञ्जीवेश्वरविभ्रमस्मृतिपाशपारगा-

पदे शास्त्रकर्मान्वितः सततं भोगं कृपामारेः ।

वैदेहविषयमध्ये हि विविधपक्षावलोक + +

एकोद्दिष्टविचारेऽत्र प्रकुरुते श्रीरत्नपाणिः सुधीः ॥

अत्र व्यासः । मासपक्षतिथिस्पृष्टे यो यत्र म्रियते नरः ।

प्रत्यब्दन्तु तथाभूतं क्षयाहं तस्य तद्विदुरिति ।

अनेन मासपक्षतिथ्यादुष्टाश्चेन्न मरणदिवसकथनमिति । न तु पार्व्वणेऽपि तस्य क्षयाहप्रकर-णोपन्यासात् । इत्यादि ।

End. कृतैषा सारिणी एकोद्दिष्टविधायिनी ।

श्रीरत्नपाणिशर्म्मणा सम्यक् शास्त्रं पूर्वतः ॥

विप्रं वन्दे वेदव्यासं ब्रह्मविदां वरः ।

Colophon. इति म[illegible] श्रीसञ्जीवेश्वरशर्म्मसूनुश्रीरत्नपाणिशर्म्मविरचिता एकोद्दिष्टसा-रिणी समाप्ता ।

विषयः । क्षयाहनिरूपणं । तत्र क्षयाहकृते प्रत्यवायकथनं । कृतावश्यादेः मृतस्य क्षयाहे एकोद्दिष्टमेव कर्त्तव्यं न तु पार्व्वणमिति सिद्धान्तः । मृताहदिने श्राद्धे यत्र तु विधान । क्षयाहोऽपरि-ज्ञाने । [illegible] निर्णयकालश्च अत्र श्राद्धाद्धेः विधिः । एकोद्दिष्टं पाकेनैव कर्त्तव्यमिति-सिद्धान्तं । पानीयादिनिरूपणं । [illegible] अपतितस्य मलमासेऽपि कर्त्तव्य-

तिथिनिरूपणं । एकस्मिन् दिने चयाणांतिथीनां स्पर्शे त्रिस्पृशाख्ययोः कर्त्तव्यं तिथिनिरूपणं । एकैकस्मिन् दिने द्वयोः तिथ्योः स्पर्शविधिर्वर्णनम् । वैरस्वाम्यादिविवेचनं । सम्पातीऽपि [illegible] निरूपणं । अथ तिथिप्रकरणीर्णनम् । [illegible]दि-निरूपणं । एकोद्दिष्टे प्रतिपदादितिथिनिरूपणं । प्रदोष तु [illegible] । [illegible]दिविधिविधानि । [illegible] कार्यतिथिनिरूपणं । [illegible]दि[illegible] [illegible]निरूपणं । [illegible]दि-निरूपणम् ।

No. 2021. ज्योतिःसारसमुच्चयम् । Substance, country-made paper, 12 × 8 inches. Folia, 62. Lines, 7 on a page. Extent, 1,494 ślokas. Character, Maithili. Date, ? Place of Deposit, Naváni, Post Mádhepur, Darbhángá, Paṇḍit Lála Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Jyotihsára-samuchchaya. On auspicious and inauspicious conjunctions of stars and planets with reference to the performance of civil rights, such as marriages &c. By Viśveśvara Daivajna.

Beginning. ज्योतिर्निबन्धानालोक्य नवग्रहोपपत्तये ।
सद्वृत्तैः क्रियते ज्योतिःसारसमुच्चयः ॥
यथा शिखा मयूराणां नागानां मणयो यथा ।
तद्वद्वेदाङ्गशास्त्राणां ज्योतिषं मूर्द्धि वर्त्तते ॥
[illegible] केशवम् ।
प्रणम्य ज्योतिषं शास्त्रं [illegible] ॥
तत्र प्रश्नादिभावनिरूपणं । इत्यादि ।

End. [illegible] पुत्रः [illegible] ।
[illegible] प्रतिपेदयन्ति ॥

Colophon. इति [illegible] विश्वेश्वरदैवज्ञकृतो ज्योतिःसारसमुच्चयः समाप्तः ।

विषयः । प्रश्नादिभावनिरूपणं । [illegible] । [illegible]दिशुद्धिः । [illegible]दिशुद्धिः । [illegible]दिविवेचनं । [illegible] । [illegible]शुद्धिः । [illegible]दिवर्णनं । [illegible]दिवर्णनं । [illegible] । विवाह[illegible]दिनिरूपणं । [illegible] । [illegible]दिवर्णनं । [illegible] । [illegible] । [illegible]दि[illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible]विधिः । [illegible]-विधिः । [illegible] । [illegible]निरूपणम् ।

No. 2022. सुबोधिनी । Substance, country-made paper, 13 × 5 inches. Folia, 250. Lines 9 on a page. Extent, 4,562 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Naváṇi, Post Mádhepur, Darbhángá, Paṇḍit Vañśamaṇí Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Subodhiní. A Smṛiti digest, containing dissertations on the ten Sañskáras, marriages of daughters, śráddhas of various kinds, and domestic duties. By Ratnapáṇí S'armá, son of Gaṅgoli Sañjíveśvara S'armá. The work was compiled by order of king Rudra Siñha of Mithilá.

Beginning. यन्मतेन जननी च कारणं नारक ।तथाद् ।विष्णुपावकम् ।
यश्चिन्नाय वृदि नक्षे सदे रत्नपाणिकृतिना सुबोधिनी ॥
देवे देवे च हानुविंधनानि वृषमःसोमयोगमनघं
यज्ञादयममाधि इयनि [illegible] ।
तस्यार्थे वेदपादैर्निबन्धनि वृद्धनं पावंनीयाकृमणा
धीरः धीवरांमेवे जयति यदमपिवीरमुक्तिकथुदः ॥
कुर्वं मख मिदेवमवो यवमकैः कन्यायलूर्णरिनाम्
यारम्यच्छमनामनयनसुनिशज्ञानमानाद्दीम् ।
यज्ञमय निरतृआ च वयवो मैतं ननकन विं
वैदेयःविनयगिनोयकस्याहिवद्दा येन् पन्न् ॥
प्रत्यक् मनो निवयं मद्दीयं कुर्वन् ++ मम बोधनाया ।
उनाधना समानृधी यथा स्यान् पयम् मात्रम्येनपःस्म चेनान् ॥
सुवानमायमजननायाँ इयः ।
यनायनी न निकेतु हिननेकमपि हिजः । इत्यादि ।

End. यानिमक्ष्यपगुर्वमा। निधी यमृकमोयक यन्नुरमुकरेयस्थंच रकोहिय-यावमर्त करिष्ये । इति मन्न्यं कुर्यात् । ययामृकमोय पनी इदमामर्न वे नम इत्यवमाःहिया-यनाहिवार्न । एवमेव प्रत्यक्षके दिनयवधामो ज्ञेयः ।

Colophon. इति गाङ्गोलीसञ्जीवेश्वरसूनुश्रीरत्नपाणिकृता सुबोधिनी समाप्ता ।

विषयः । गर्भाधानादिसंस्कारकथनं । सापिण्ड्यनिर्णयकथनं । कौतुकी कन्या विवा-हीतिनिरूपणं : कन्यादानविवेचनं । पत्रिवेधादिविवेचनं । कन्यादानाधिकारादिनिरूपणं । यावद्धादिविवेचनं । मासधर्मविधायविधिकथनं । कन्यादानप्रयोगादिकथनं । लोकहितनिरू-पणं । एवं क्रमेण इष्टसंस्कारविधिकथनं । प्रयोगकथनम् । मूतृदत्तनिरूपणं । नव वेनरत्नोद्रा-नादिप्रयोगकथनं । एवं वरय क्रमेण प्रयोगकथनमिति ज्ञेयं । दानादिविधिकथनं । ततः श्राद्ध-

शवकथनं । मृतपत्नीकविवेचनं । चर्मकारदाहविधिः । दग्धपिण्डदानविधिः । प्रेतश्राद्धविधिः
नीरक्षीरदानविधिः । आशौचाशौचविधिः । आशौचसम्बन्धविचारः । [illegible] विधिः । [illegible]-
मदिमहात्म्यविधिः । चौरविधिः । दण्डोत्सर्गविधिः । [illegible] मांसादिदानविवेचनं । नव [illegible]-
[illegible] दिविवेचनम् । द्विजरक्तनीदानादिविधिः । कपिलादिदानविधिः । [illegible]-
विवेचनं । [illegible] । [illegible] विवेचनं । चतुर्वर्णाचारविधिः । [illegible] विधिः ।
[illegible] विधिवर्णनम् ।

No 2023 मिथिलेशचरितम् । Substance, country-made yellow paper, 12 × 4 inches. Folia, 36. Lines 10—12 on a page. Extent, 1,264 slokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Navani, Post Madhepur, Darbhángá, Pandit Vañsamaṇi Jhá. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Mithileśa-charita. Mithilá, its extent, character, history, sovereigns, and the manners, customs, and habits of its people. The history comprises the reigns of nine rájás beginning with Mahesvara Ṭhakkura, who obtained the rájáship of the district from an emperor of Delhi. By Ratnapáṇi S'armá, son of Gañgoli Sanjivesvara S'armá. The author was a Dráviḍa Bráhmaṇ, and wrote the work under the instruction of Rámachandra Miśra, at Calcutta. Nos. 2009, 2016, to 2020, 2022, 2029 and 2032 are also due to him.

Beginning. वन्दे देवं गणेशानं प्रणामं जगतामजम् ।
विघ्नहारं दयाधारं भारं भाव भजे भव: ॥
[illegible] रामचन्द्रमनः ।
[illegible] विचारं [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥
मिथिलादेशा [illegible] ।
आधारः कीदृशो [illegible] कीदृशा [illegible] ॥
[illegible] कीदृश [illegible]
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।

End. एवं विधानि रूपाणि कर्मणोऽयपदानि च ।
सन्ति चामखन्यतैः सर्वाणि विदितानि मे ॥
कथितानि च तुभ्यं ते कानिचित् प्रश्नकामतः ।
अतः परन्तु यत्नं मे मतयो नास्ति सम्प्रति ॥
कालाकारं रामांशज योगयं पुनरागमे ।
ततः कृतार्थौ रामेशौ बदरिति यथोः स्मृतं ॥
एतावदपि कृत्वा मे अत्रमात्कम्नायथो ।
मुधापाने न कस्यापि हर्षमेवति कुत्रचित् ॥

Colophon. इति आर्षेश्वरीश्रवणकामशुन्वीरप्रभाविनिर्मकरिते श्रीमिथिलेश्वचरिते + + + + + + + + प्रकरणम् ।

विषयः । मिथिलामाहात्म्यकथनं । मैथिलानामाचारादिकथनं । अधुनातनमथाराजस्य पूर्वजानां पत्येकं आवलीकथनं । तत्र प्रथमतः महेश्वरठक्कुरः दिक्षांवरात् यथ मिथिलाराज्यं प्राप्तवान तद्वृत्तान्तकथनं । महेश्वरादारभ्य नवमपुरुषपर्यन्त राज्ञां इतिहासकीर्तनं ।

No 2024. ग्रहलाघवं वा सिद्धान्तरहस्यम् । Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 34. Lines, 6 on a page. Extent, 105 slokas. Character, Nagara. Date, Sam. 1870. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Another copy at Kanhauli, Post Madhuvani, Darbhanga. Pandit Lalita Jha. Appearance, old. Verse. Correct.

Grahalághava *or* **Siddhánta-rahasya**. Astronomical calculations, regarding all the leading subjects of the science as known to the Hindus. By Ganesa Daivajna, son of Kesava Sámvatsara.

Beginning. ज्योतिःपदाम्भोजभवनं परिशोध्य चित्तं
मत शुक्लकण्ठवरकैरवनान्दपर्णां ।
अध्यक्षराणि च तदंशकनैकपाये-
र्यज्ञैर्लता जयति कामदवाक् सुविद्या ॥
पातमहोन्नो मकरचापे दृष्ट्वाऽथ चारु अमृतम्भत्वकम ।
मुक्तापदम मध्यवं मम सार राम करणम विलक्षणम ।
ग्रहणकार्यं करणं करणानि भारानाद् + + सन्तापाय न किंचित्तमान ।
आचापकमांशैरुक्तं मुद्गणकार्यं कर्तुं पञ्चकरणं स्फुटमन्नतिःसि ।
हाम्बीन्ताशिनतक रंभकत फलं माधवमध्ये रविसुतरेश्च घुमम् ।
पैवादिः प्रयत्नतः सद्य कार्तिकादिमादृशफलांशमानगुम्म । इत्यादि

End. पूर्वं [illegible] कथित् [illegible]
[illegible] ॥
[illegible] विना [illegible]
[illegible] ॥
[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥

Colophon. इति [illegible] विरचितं [illegible] समाप्तम् । संवत् १८५० ।

विषयः । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] ।

No. 2025. **ग्रहलाघवटीका।** Substance, country-made paper, 12 x 5 inches. Folia, 96. Lines, 13—14 on a page. Extent, 3,030 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1853. Place of deposit, Kanhauli, Post Madhubaní, Darbhángá, Paṇḍit Lalita Jhá. Another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Grahalághava-ṭíká. A commentary on Gaṇeśa Daivajna's *Grahalághava* alias *Siddhánta-rahasya* (*ante*, No. 2024). By Mallári Daivajna, son of Divákara Daivajna.

Beginning. नाके न केचनुधाः सुरवरनिचयाः सन्ति वैःमनसंज्ञा-
माज्ञामाज्ञात्वकीर्त्यं कथमपि च मनःपूर्वकं चाकृटीका ।
एवं विमृश्य सकलसुरनिकरःसंघकृतैनातिरिं
श्रीशं भक्तेहविविधद्वियं यि पुरं चाद्यं नं ननामि ॥
नत्वादिं कृष्णपादं रविसुताम् + + ; च मना गुरोः
पूज्या पादयुगं ममाथ च मनः विधियुजेशधायकं ।
मल्लारिर्दैवज्ञायन्त कुरुते टीकां ग्रहलाघवां
यत्रादन्यमतिव कुशिमतिः सात् पूर्वैर्विचारतः ॥
नवस्फुटाकोऽहवनपूर्वं कर्त्तुं विधं यद्विधे चतेऽसं ।
श्रीमां ममःसंचयं विना वै न चाद्यं विचव एव मोदे ॥

— — — — — — — — — — — — — अथ श्रीमद्गणितस्कन्धशिरोमणिमाके-
पवनविरा[?]विनतम्दिवासाभिमनरविवा[?]विधवधूत्रिवेविन वरबधुसकलगणितातगीदिव-
जनपदुमराविवदैवविनातरकुमयोज्जूडश्रीमद्वक्षतीरवचीमद्गुमारभवचरण्रदबहुआवाप्त-
वानितिविधदैवविन् वेदवदैवज्ञाग्रजः अथेमदैवज्ञवर्यैवर्याः यवज्ञावशाखा यवपद रवं वि-
कीर्वज्ञपादे विधिंबीन मन्यनजिसववकबाख। विज्ञाचारचरिवाज्ञमाव च — — — —
— — — बहुविदैमकपमहखचिनं मचारचं वचनविनकातभाव, वोतिविति ।

End. चक्रेषु सनपानितचर्चः । इति पूर्वमाचार्योक्तप्रकारः । चन्द्र-
ग्रहणप्रकार: ॥

Colophon. इति श्रीमद्गणकचक्रचूडामणिदिवाकरदैवज्ञसुतमल्लारिदैवज्ञविरचितायां
ग्रहलाघवटीकायां पञ्चतारास्पष्टाधिकारः समाप्तः ।
देवे पार्थपनाकवेदमितवर्षिरे गौरे च मेदेतले
श्रीमद्याम्यपुरे सुरादिरचनानां व्यक्तविद्भुवे ।
मल्लीनव दिवाकरोऽभिवदुरो + दैवज्ञःपदी-
र्भिवेद्वै वननं वदीववदवं वचन पृष्ठोत्करोत् ॥

सत्यादित्यं तस्यापत्योमुँ देवदत्तस्यात्मजो हवी
कृष्णा वोधकथं मतो हि विहितं व्याख्यापदानि स्फुटं ।
यद्यस्य पदवावयस्य मनकथीमद्वचमाभिध-
पोऽस्माभ इथाजदो हि सुधियः पश्यन्तु सुखल्किनां ॥
वाग्भागाद्यत्तनः कुमारविषताक्ष्मं त्व मामः मधुम-
वाचैंभ्रवदंः:जिनाद्दिनसिनि(?) मध्याह्नं(?) व्यर्णिताः ।
पच: सा:निविमर्जितोऽश्रिमपुनि: धर्माख्यमिधुश्रिता
वे माहो मनको लिखेत्र च महा टीका पदार्थान्विता ॥
संवत् १८५१ । माघमासि शुक्लपक्षे तिथि १ शनिवासरे शुभम् ।

विषयः । अशेषदैवज्ञजनविद्याभरणमुक्तावलीतिधाननामकग्रन्थस्य व्याख्यानम् ।

No. 2026. श्राद्धरत्नम् । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 72. Lines, 8 on a page. Extent, 1,916 ślokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Vehat, Post Mádhepura, Darbhángá, Pandit Phanidhara Misra Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Sráddha-ratna. A summary of the rules regarding sráddhas. By Lakshmipati, disciple of Indrapati.

Beginning. यदनविधिनिर्णितपदं रश्मिनमनं मनोहरत्वात् ।
श्रोपीन्द्रविदामं वाजसनुत्त्तमवं कलये ॥
प्रणम्य भरतोक्तानां श्रीमदिन्द्रपतिं गुरुम् ।
श्रीलक्ष्मीपतिधीरेण श्राद्धरत्नं विधीयते ॥

श्राद्धविवेकादौ अतः क्रिया + + श्राद्धं कुर्वन्ति तावदेव वाजसनेयि-
नाम इति + + होमः श्रीदत्तेनाम प्रयोगो लिख्यते । तत्र प्रथमं मूलसंस्कारः । इत्यादि ।

End. श्राद्धसंख्यासमितैः श्लोक भूयांस इति । श्राद्धकर्मोपयोगी पार्वणश्राद्धेऽत्र विधेयं श्राद्ध इति ॥

Colophon. इति समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । मूलसंस्कारविधिः । आमश्राद्धकथनं । श्राद्धवेला । पुत्रकपिण्डदानविधि । पञ्च-
बलिदानविधिः । उदकदानविधिः । पिण्डदानविधिः । अग्निप्रणयनविधिः । आशौच कथनं ।
एकादशाहकृत्यं । वृषोत्सर्गविधिः + शय्यादानकथनं । कपिलादानविधिः । तथाविधदानविधिः ।
एकादशाहश्राद्धप्रयोगोऽत्र । सपिण्डनविधिः । अशौचकथनं । एकोद्दिष्टविधिः । श्रीलक्ष्मीपाद-

प्रयोगकथनं । प्रत्याहारादीनां शक्तिविधिः । पार्थक्यविधिः । समुच्चये समकथनं । यज्ञिये यद्वैतवि-धिः । व्यापारभावविधिः । तीर्थभावविधिः । नित्यभावविधिः । प्रथमकविधिकथनञ्च ।

No. 2027. वृत्तिदीपिका । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 28. Lines, 9 on a page. Extent, 1,039 ślokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Rághavapura, Post Vaherá, Darbhángá, Paṇḍit Viśveśvara Jhá. Appearance, old. Prose. Correct

Vṛitti-dípiká. A dissertation on the philosophy of grammar. By Kṛishṇa Bhaṭṭa.

Beginning. सजलजलदकान्तं सर्वलोकैकनाथं
सजयपूर्वनिरवाद्यं चन्द्रमास्यप्रभासम् ।
विनतदुरितजालं विघ्नराशीवनालं
त्रिगुणितनवभालं नौमि गोपालबालम् ।
ध्यात्वा कामं गुरुं नत्वा माधवेन्द्रपरायणम् ।
गौरनिर्वाणाभिज्ञेन तन्यते वृत्तिदीपिका ॥

इह सकलशास्त्राभिज्ञचित्तमोचनप्रयोपायात्मकस्य शास्त्रस्य तत्तत्प्रत्यादिसम्बन्धाद्यर्थबोधकत्व-ज्ञानात् शाब्दबोधं च वृत्तिसम्बन्धोपस्थितत्वं तुल्यात् ——इत्यादि ।

End. तथा च वर्णजातिस्फोटः पदजातिस्फोटः वाक्यजातिस्फोट इति तत्त्वतः स्फोटत्रयम् ॥

Colophon. इति श्रीमन्मौनिकुलतिलकायमानमौनवंशमहामहोपाध्यायरघुनाथभट्टात्मजश्रीकृ-ष्णभट्टविरचिता वृत्तिदीपिका समाप्ता ।

विषयः । वृत्तिस्वरूपनिरूपणं । शक्तिस्वरूपनिरूपणं । वृत्तेः शाब्दबोधहेतुत्वनिरूपणं । शक्तिस्वरूपभेदेन तस्या द्वैविध्यनिरूपणं । शक्तिपदनिरूपणं । तत्र अवादिपदानां श्रौते शक्तिरि-तिमीमांसकमतनिरूपणं । आतौ व्यक्तौ विशिष्टे च शक्तिरिति नैयायिकानां मतनिर्णयः । कार्यान्-विते पदानां शक्तिरिति प्राभाकरमतखण्डनं । रूढ्यादिविभागे शक्तिविवेचनं । लक्षणास्वरूप-निरूपणं । गौणीवृत्तिभेदेन तस्या द्विविधकथनं । लक्षितलक्षणादिनिरूपणं । व्यञ्जनावृत्तिनिरू-पणं । तत्र नैयायिकमतखण्डनपूर्वकं तस्याः स्थापना । धात्वर्थनिरूपणं । तत्र प्राभाकरवैयाक-रणादिमतखण्डनं । नैयायिकमतखण्डनं । निपातार्थनिरूपणं । नञर्थविचारकथनं । समासार्थनिरू-पणं । समासशक्तिनिरूपणं । तदर्थनिरूपणं । श्रीवादिनिरूपणं । श्रीप्रत्ययार्थनिरूपणं । तद्धि-तार्थनिरूपणं । स्फोटनिरूपणञ्च ।

No. 2028. वृत्तदर्पणम् । Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 34. Lines, 7 on a page. Extent, 833 ślokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Rághavapura, Post Vaherá, Darbhángá, Paṇḍit Viśveśvara Jhá. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Vṛitta-darpaṇa. A treatise on versification, giving details of all the different metres used in Saṅskrit poetry. By Bhishma Miśra.

Beginning. स जयति सततं पिङ्गलनामा नागरकविवरवन्दितः ।
श्रीकोमलदलवदनाम्बुजमिव मकरन्दवरवितः ॥
श्रीपीयूषजलधेस्तु विरचित प्रतिबिम्बितेव चन्द्रकला ।
यस्य विभाति च दंष्ट्रा वन्दे तं नागपतिविभुम् ॥
सन्ति यद्यप्यनेकानि छन्दःशास्त्राणि भूतले ।
तथापि विषमो ग्रन्थ गम्भीरार्थो महान् ॥
यदि बहुशास्त्राणि ज्ञातुमाकाङ्क्षसि स्फुटम् ।
श्रीभीष्ममिश्रविरचितं पश्य वृत्तदर्पणम् ॥

अथ गणाः । मगणो यगणो रगणः सगणस्तगणो जगणो भगणो नगणः । इत्यादि ।

End. द्वीपान्तरे गजपत्य यशः चेत्री भवेद्वर्णसमा नदेयम् ॥

Colophon. इति श्रीभीष्ममिश्रविरचिते वृत्तदर्पणे वर्णवृत्तनिरूपणं नाम द्वितीयप्रकाशः । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

विषयः । (छन्दःशिक्षा वैदग्ध्यवर्णनं गौरवलघुकीर्तनं) । तत्र प्रथमप्रकाशे मात्रिकवृत्तनिरूपणं । गणदेवताकथनं । मित्रामित्रनिरूपणं । आर्यालक्षणं । गीतिः । उपगीतिः । आर्यागीतिः । शिखिनी । खण्डं । देवा । ललितं । दोधका । चौपैया । वत्सा । हंसगतिः । मधुपदं । पद्धटिका । चर्चिका । पादाकुलकं । षट्पदं । पद्मावली । कुण्डलिका । दोहा । गगनाङ्गनं । द्विपदं । झुलणं । वनिमाला । सोरठा । मधुभारं । चामरिका । मरहट्टं । चामीरकं । कुण्डलिका । वस्तु । द्वीपकं । सिंहावलोकितं । प्लवङ्गमः । लीलावती । हरिगीतं । त्रिभङ्गी । दीपकं । जलहरणं । मदनगृहा । मरहट्टादलग । एतानि मात्रावृत्तानि ।

द्वितीये प्रकाशे,—वर्णवृत्तकथनं । तत्र श्रीः । कामः । मधु । मही । सार । तरणी । प्रिया । शशी । रमणः । पञ्चालः । मृगेन्द्रः । मन्दरः । कमलं । तीर्णा । धारि । नगाणिका । नारी । हंसः । यमकं । शेषा । तिलका । विमोहा । चतुरंशा । मन्थानं । शङ्खनारी । सुमालतिका । मदनकं । भुजगशिशुभृता । वर्णकं । वरतनु । तोटकं । विद्युन्माला । मल्लिका । प्रमाणिका । तुङ्गा । कमलं । माणवकाक्रीडं । अनुष्टुप् । पङ्क्तिः । शारङ्गिका । मालिनी । गणवर्णं । चित्रं । बिन्दुगा । रुक्मवती । मत्तमयूरं । चम्पकमाला । सारवती । सुषमा । अमृतगतिः । बन्धु । सुमुखी । दोधकं । शालिनी ।

मद्‌नवर्ष । वैमिका । आखजी । रम्भवता । चर्मन्नवता । उपवासि । रवीरवता । कालना । कुवाश प्रवार्भ । कमीवट्टः । पंचाब्द । वाटर्द । मैाश्रिकदान । मैाट्‌कवर्ण । माक्षिमी । मरकवमनी । कुन्दरी । मनिनावटा । विद्यावाट । माकालर्ण । मार्दर्ड । आश्वर्ण । पुष्पिलावा । ववनवलि-का । यात्रां । वाटरी । वालटः । माक्षिमी । ववरावविका । मनीर्वमः । वटलः । विश्विवालः । मारार्ध । मीवदर्भ । ववका । मक्ष । हमी । मावावटः । विकरिवी । मन्दामाम्ना । वरिवी । मधीटा । वर्धटी । मीकावन्धः । मार्दूवविमीवित्रं । नवचन्द्रः । वपर्द । मधुः । मीलिका । मवकी । वध्यटा । टावकुबवटः । टावमचः । रवन्नी । व्योमार्दवी । कुन्दरिका । कुष्मिक्षिका । विरीडं । वीरकुर्द । मध्यावचीर्भ । दैवमरवन् । मामूरदलव । प्रवारकूकवर्द । प्रवारप्रवा-रवीर्णर्व । नव मावाप्रवारः । वर्षप्रवारः । मावेरिद्रव्यवर्न । वर्षीरिद्रव्यवर्न । मावावर्द । वर्ष-वर्द । मावावेदकवर्न । वर्षवेदकवर्न । मावावमावा । वर्षवमावा । मावावर्वडी । वर्षवर्वडी । मावावेवीवचनव ।

No. 2029. व्रताचारः । Substance, country-made paper, 11 × 4 inches, Folia, 155. Lines, 9 on a page. Extent, 8,638 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Rághavapura, Post Vaherá, Darbhángá, Paṇḍit Viśveśvara Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Vratáchára. Disquisition and rules regarding the optional fasts called Vratas. By Ratnapáṇi Śarmá, son of Gáñgolí Saṇjíveśvara Śarmá. Several works of this author have been noticed under Nos. 2016 to 2020, 2022, 2023, and 2032.

Beginning. कुराद्दीनामन:वरववरवां मवनवरं
वरं वहिवानमववववपावमममवः ।
ववर्ड प्रवार्द विववनि वद्‌मार्दनमरे
वद्दावमे वमोद्दर मव वद्दामोवपुमलन् ॥
ववीं वावा ववा वा वविववुववरी + + ववा वनावें
वावारी वावरावि: वविनववटवा वामदा वव्नेवा
वव्वु: वैनवारी वमववुववरीवमवावाकुवोवा
वावी वावी वरावी ववपनु कुमवं वाविवा वाविवा वे ॥
ववववावववववा विविवेवोऽकूववर्षिवमाला ।
वरिवरिविनवर्दरवो विवो ववरा मवोद्दारः ॥
मद्दोरवो द्दाविवु ववंवीला वो ववमिवोऽवपडुववेनाः ।
ववोवनारे। ववमीनिभारो वैद्दामविवामप्रवीनवारः ॥
ममुवो ववनिववः वीमान् मवेवरविंव वदिववकः ।

निमज्जति यत्र चरितं यस्मै वदति यथा चरितः ॥
श्लाघ्यं तस्य निधाय मङ्गलवतः श्रीवृन्दावनस्य
श्रीवृन्दावननिलयानन्दमयं [illegible] दिनम् ।
विद्वद्वृन्दकलापाकल्पयन्तः श्रीरूपाद्यैः कृतौ
कुर्वन्तं गुणमद्भुतं बुधकृतं श्रीरेवत्याऽग्रजः ॥
प्रामाण्यमेतेन मया [illegible] रचितानुपूर्व्यौ ।
[illegible] सतोऽभिमानं पक्षो ममैवेति न मत्सरोऽयं ॥
भागमा ये च विद्वांसो [illegible] ।
[illegible] ते मम [illegible] ॥
[illegible] कथा [illegible] ।
[illegible] नमो नेव [illegible] ।

अथादौ [illegible]विचारः [illegible]—इत्यादि ।

End. [illegible] ।

Colophon. इति [illegible] ।

[illegible] ।

विषयः । [illegible]निरूपणं । तत्र [illegible]विवेचनं । [illegible]कथनं । [illegible]कथनं । [illegible]कथनं । अत्र [illegible]कथनं । [illegible]विवेचनं । [illegible]कथनं । [illegible]विधिः । [illegible]निरूपणं । [illegible]निरूपणं । [illegible]निरूपणं । [illegible]विधिः । [illegible]विवेचनं । [illegible]विवेचनं । [illegible]विवेचनं । प्रतिपदादिषु [illegible] कथनं । तत्र [illegible]कथनं । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible]कथनं । [illegible]निरूपणं । तत्र विविधमतकथनं । [illegible]कथनम् । [illegible]विवेचनं । [illegible]निरूपणं । [illegible]निरूपणं । [illegible]निरूपणं । [illegible]निरूपणं । [illegible]निरूपणं । [illegible]निरूपणं । [illegible]विवेचनं । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विवेचनं । [illegible]कथनं । [illegible]विधिः । [illegible]विधानं । [illegible] । [illegible] । [illegible]कथनं [illegible]निरूपणं । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । अत्र विविधमतकथनं । [illegible]निरूपणं [illegible] । [illegible] विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिकीर्तनम् । [illegible]विधिकथनं [illegible]विधिकीर्तनम् । [illegible] ।

No. 2030. तत्त्वामृतसारोद्धारे व्यवहारकोषः । Substance, country-made paper, 12 × 3½ inches. Folia, 79. Lines, 11 on a page. Extent, 2,698 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Rághavapura, Post Vaherá, Darbhángá, Paṇḍit Viśveśvara Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Tattvámṛita-sároddhára. An elaborate Smṛiti digest. The text contains only that portion of the work which is devoted to Judicature and Civil and Criminal law. It is called *Vyavahárakosha.* By Vardhamána Mis'ra.

Beginning. वादीच्छाते स्वोदंशमाचारमावश्यकः ।
यदाश्रुता यथेदानीं व्यवहारोऽभिधीयते ॥
तत्र मनुः । माद्यं प्राप्ते च संस्कारं चपितेव यथाविधि ।
सर्वेषाम्र यथाक्रमं कार्यं परिरक्षणं ।
माद्यं न पुंसेन सममभिवक्ष्यमाणं चपितेवंति भूपतिमात्रोपलक्षणं : इत्यादि ।

End. व्यवहारमिदं व्यवहितैवे कोशपञ्चके प्रयोजनमते: न विलम्बते । इति व्यवहारखण्डो विवादपदकोषः ।

Colophon. इति श्रीवर्द्धमानकृतौ तत्त्वामृतसारोद्धारे चतुर्थो व्यवहारकोषः ॥
इत्थं यथोक्तमादिश्य चतुर्थं व्यवहृतम् ।
भाषा चतुर्थो वेदेभ्योऽस्माच्चैत्रो यथोक्तमः ॥
+ + + + + छन्दोमात्रेव भावैश्चतुर्भि-
व्यदधि इयममीमांसा नामवेऽस्मो निवन्धः ।
स्फुरति चि कुसुमानां केसरे चारिमाणां
मुखचिसमसमुदायमानिनास्येव लक्ष्मीः ॥
देवाभिमतमाचारं चारं मुखिं विवादपदं ।
प्राप्तः प्रश्नमेतत् प्राप्तो विज्ञापये सर्वैः ॥
तत्त्वाचतुर्भिरेभिः कुसुमैरिव गुम्फितो गुणोपचितैः ।
मालेयैव निबन्धो राजवते: कण्ठभूषणं भवतु ॥
यज्ञैः शोभतां शोऽस्मत्प्रसूतैवपवीकनाम् ।
पुण्यैर्मैर्युक्तां कार्यं कामविरञ्जनाम् ॥
नाशयति गुणकम्मान् मेदिनयै दोषवनस्थान् ।
चरिविदिनगुवरोचोऽपि वरतलिरिवैव पुण्यैो मवति ॥
इति वर्द्धमानकृतो तत्त्वामृतसारोद्धारः समाप्तः ।

विषयः । राजा प्रजाभ्यः करग्रहणविधिः । प्रजारक्षणविधिः । व्यवहारदर्शनविधिः । कूटस्य भूमिदानविधिः । प्राड्विवाकनिरूपणं । सभ्यानां लक्षणं । दण्डविधिविशेषेण । व्यवहारदर्शने दोषनिरूपणं । व्यवहारभेदकथनं । कस्मिन् कालविधिनिरूपणं । व्यवहारलक्षणकथनं । नयापादचतुष्टयकथनं । व्यवहारपदकथनं । व्यवहाराश्रयविधिः । व्यवहारपरिनिष्ठाकथनं । व्यवहारनिर्णयकथनं । व्यवहारप्रवृत्तिनिर्णयः । एकस्य द्वयोः व्यवहारसम्भवकथनं । अनुमानव्यवहारनिर्णयः । प्रमाणव्यवहारनिरूपणं । भाषालेखनविधिकथनं । भाषादोषादिविचारः । उत्तरविधिनिरूपणं । उत्तराभासादिनिरूपणं । साक्षिनिरूपणं । क्रियानिरूपणं । शपथविधिः । दिव्यविधिनिरूपणं । विविधलेख्यनिरूपणं । पूर्वोत्तरकालेख्य सम्प्रतिपन्नकथनं । भावप्रमाणानां लक्षणकथनं । दिव्यप्रमाणनिरूपणं । भोगप्रमाणनिरूपणं । भोगनिरूपणं । प्रत्ययनिरूपणं । व्यवहारपदकारिनिरूपणं । साक्षिक्रियानिरूपणं । उत्तरभेदेन क्रियाव्यवस्थाकथनं । अनुमितिनिर्णयनिरूपणं । व्यवहारलक्षणसमुद्देशकथनं । निर्णयेषु बलाबलनिरूपणं । निर्णीतव्यवहारनिरूपणं । तत्र निर्णयविशेषाद्दो दण्डकथनं । पुनर्न्यायविधिः । व्यवहारपदनिरूपणं । तत्र ऋणादानविधिः । भोगलाभनिरूपणं । वृद्ध्यादिनिरूपणं । आधिलोपनप्रकारकथनं । निक्षेपविधिः । प्रतिभूविधिः । वृद्धिपरिमाणविधिः । ऋणापाकरणनिरूपणं । तत्र देयनिरूपणं । तत्र अप्रतिदेयादिकं । ऋणविषयेऽनपकर्मणं । ऋणनिर्णयः । उपनिधिप्रकारादिकथनं । धूर्तविधिकथनं । तत्र साक्षिकर्मादिनिरूपणं । दासानधिकारकथनं । दासमोक्षणविधिः । तत्प्रकारादिकथनं । दासीनिरूपणादिकं । वेतनस्याऽनपाकर्मनिरूपणं । पण्यस्त्रीविधिः । स्वामिपालविवादनिरूपणं । सम्भूयसमुत्थाननिरूपणं । क्रयविक्रयानुशयः । सीमाविवादः । वाक्पारुष्यविधिः । दण्डपारुष्यविधिः । स्तेयविधिकथनं । तत्र द्विपदापहारदण्डकथनं । चतुष्पादापहारादौ दण्डः । धान्यापहारे दण्डकथनं । स्त्रीसंग्रहणदण्डः । साहसदण्डकथनं । तत्र प्रेतकादिदण्डकथनं । स्त्रीसंग्रहणदण्डकथनं । तत्र गोवधादिकृते विशेषकथनं । कन्यादूषणदण्डकथनं । कन्याधिकारदण्डकथनं । स्त्रीपुंधर्मनिरूपणं । दायभागनिरूपणं । तत्र संसृष्टिविभागः । पत्नीपुत्रविभागः । विभक्तानन्तरविभागः । विभक्तजविभागः । अपुत्रादिधनविभागः । दायभागादीनां धनाधिकारनिरूपणं । स्त्रीधनाधिकारिणः । विभागनिर्णयः । विभक्तजनिरूपणम् । पुनर्व्यवहारविधिः । तत्र दण्डादिनिरूपणम् ।

No. 2031. धर्मकोषः । Substance, country-made pâper, 9 × 3 inches. Folia, 50. Lines, 9 on a page Extent, 1,212 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Vehaṭ, Post Mádhepura, Darbhángá, Paṇḍit Phaṇidhara Miśra. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Dharma-kosha. A digest of the laws relating to civil actions, debts, interest, gifts, rules regarding servants, artizans, dancers &c., sale

and barter, wages, boundaries, and inheritance. By Trilochana Miśra, Mahámahopádhyáya.

Beginning. श्रीमन्माधवमौलौ तु स्थितः श्रीमान् त्रिलोचनः ।
विवादपदव्याख्यानां वक्ष्यामस्तेन कुतूहलात् ॥
अथर्णादानं । तत्र नारदः ।
अर्थं देयमदेयं वा येन यत्र यथा च यत् ।
दानग्रहणधर्मांश्च ऋणादानमिति स्मृतम् । इत्यादि ।

End. अपीडितस्यापि निर्णीतेषु दृष्टान्तवत् । अन्यथा यत्र न तथा स+स्थितायते तद्विषये चानुचितत्वं ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायमिश्रत्रिलोचनविरचितव्यवहारविवादपदसंग्रहः समाप्तः ।
विषयः । ऋणादानादिविधिः । निक्षेपविधिः । तत्र वृद्धिधनवादिकथनं । इतिविवादादिकथनं । पुत्रदेयादेयनिरूपणं । तत्र पितृकृतदाने धनवादिकथनं । स्त्रीणां देयादेयनिरूपणं । साक्षिविधिकथनं । ऋतुपत्रकविधिकथनं । निक्षेपप्रकारकथनं । अस्वामिविक्रयविधिः । सम्भूयसमुत्थानविधिकथनं । तत्र शिल्पिसंघातानां विशेषकथनं । दत्ताप्रदानिककथनं । वेतनस्यानपाकिर्या-निर्णयः । स्वामिपालविधिः । संविद्व्यतिक्रमविधिः । विक्रीयासम्प्रदानविधिः । क्रीत्वानुशयविधिः । सीमाविवादनिरूपणं । स्त्रीपुंसधर्माविधिः । दण्डपारुष्यविधिः । दायभागविधिकथनं । तत्र स्त्रीधनादिविभागकथनं । सर्वेषामवविभागकथनं । अपुत्रधनाधिकारनिरूपणं । संसृष्टधनविभागकथनञ्च ।

No. 2032. महादानवाक्यावली । Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 108. Lines, 7 on a page. Extent, 2,240 ślokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Vehaṭ, Post Mádhepura, Darbháṅgá, Paṇḍit Phaṇidhara Miśra. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Mahádána-vákyávalí. A summary of the rules regarding various kinds of religious and quasi-religious gifts. By Ratnapáṇi S'armá, son of Gáṅgolí Sañjives'vara S'armá.

Beginning. श्रीकण्ठे दत्तहृदयो नावकुण्डं विष्णोरपि वर्ण्यं
आज्ञा नामक्षमाय अथमधर्मस्मरणमग्रनामकहृत् ।
श्रीरामचन्द्रमिदानवरामिदिदं यस्य लेखिकाये
श्रीनेत्रामयरामपितृविजिता विद्वद्भवादिदा ॥
इतिवाक्यावली,—

तपः कृते प्रशंसन्ति त्रेतायां ज्ञानमेव च ।

द्वापरे यज्ञमेवाहुर्दानमेकं कलौ युगे ॥ इत्यादि ।

End. देवकीर्तिकवलवाचवीशाभवपुनरद्धुवमद्भदीक्षाग्निकाम इदमाळेतनमयं वि-ष्णुदैवतमित्यादि इतिवाग्र्थांमत् ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीवरदरूपीरमापतिविरचितकृतौ दानवाक्या-वली परिपूर्णा ।

विषयः । दानप्रशंसा । दानफलकथनं । सत्पात्रनिरूपणं । पात्रेभ्यः दानादिकीर्तनं । पूज्य-देवकथनं । द्रव्यदैवतनिरूपणं । ततः सर्वेषु दानेषु प्रयोगकथनं । अथ नानापुराणोक्तबहुदान-विधिकथनं । हिरण्यगर्भदानविधिः । पुराणपुरुषदानविधिः । कल्पतरुदानविधिः । वैतरणीगवादिदानविधिः । गवाद्यष्टादिदानविधिः । सर्वेषामपुत्रत्वप्रायदानविधिः । अज-पादिदानविधिः । पुराणपुरुषदानविधिः । महिषीरत्नादिदानविधिः । विविधरत्न-दानविधिः । मत्स्यमासादिदानविधिः । पुराणपुरुषोदानविधिः । अथ सर्वविशेषेण पात्रविशेष-कथनम् । महिषीदानविधिः । वस्त्रादिदानविधिः । तामपरिकादिदानविधिः । गुरुवेणुतिल-धेन्वादिदानविधिः । शय्यादिदानविधिः । कन्याशिवादिदानविधिः । पूर्वोक्तगवपाठदानवि-धिः । अःमापुराणोक्तलिङ्गदानविधिः । छत्रादिदानविधिः । विविधपत्रदानविधिः । विविधा-न्नदानविधिः । मधुदानविधिः । दधिमधु-घृतादिदानविधिः । पानककर्पूरादिदानविधिः । धान्यवस्त्रमाणिक्यकुम्भादिदानविधिः । धूपदीपादिदानविधिः । कुमारिकादानविधिः । विवि-धवाहनादिदानविधिः । अश्वगजपीठादिदानविधिः । पादुकाच्छत्रादिदानविधिः । शय्या-दिदानविधिः । ग्रामपालकादिदानविधिः । गोवर्ण्यादिधान्यदानविधिः । पुस्तकदानवि-धिः । विविधवस्त्रदानविधिः । द्वादशमासकार्यदानविधिकथनं । सर्वेषु संक्रान्तिषु दानविधिः । कन्यादिदानविधिकीर्तनम् ।

No. 2033. तिथिनिर्णयः । Substance, country-made yellow paper, 11 × 3 inches. Folia, 24 Lines, 6 on a page. Extent, 278 ślokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Vehaṭ, Post Mádhepura, Darbhángá, Paṇḍit Phaṇidhara Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Tithi-nirṇaya. On lunar days and the religious duties appertaining thereto—a brief calendar of feasts and fasts. By Sudarsana.

Beginning. नत्वा श्रीमत्पतिं रामं सुविद्यानन्दकारकं ।

बालानां बोधसिद्ध्यर्थं क्रियते तिथिनिर्णयः ॥

अथ विशेषतिथीनां निर्णयो लिख्यते । चैत्रशुक्लप्रतिपदि वर्षारम्भः । तीरभुक्तिविनी वाक्या । तत्र नववर्षफलश्रवणं । चैत्रे मासि जगद्ब्रह्मा ससर्ज प्रथमेऽहनि । इत्यादि ।

End. सर्वैः संक्रान्तिः प्रातःकाले यदि रात्रौ वा स्यात् तदा पुण्यकालः पूर्वदिने भवति इति संक्रान्तिनिर्णयः ।

Colophon. इति कृत्यमहार्णवे तिथिनिर्णयः समाप्तः ।

विषयः । वत्सरादितिथिनिरूपणं । तत्र नैमित्तिकादौ देयकीर्तनं । गौरीव्रतकथा-निरूपणं । पापमोचनीनिरूपणं । वसन्तपञ्चमीनिरूपणं । नृसिंहचतुर्दशीकथनं । दमनारोपणं । अक्षयतृतीयाकथनं । नागपञ्चमीकथनं । रथयात्राकथनं । जन्माष्टमीनिर्णयः हरितालिकानिरू-पणं । अनन्तचतुर्दशीकथनं । आश्विनकृष्णपक्षे पितृश्राद्धविधिकथनं । नवरात्रविधिः । विजय-दशमीनिर्णयः । दीपान्वितामावस्याकथनं । भ्रातृद्वितीयाकथनं । कार्तिकप्रबोधनिरूपणं । नरकचतुर्दशी-कथनं । श्रीपञ्चमीकथनं । माघशुक्लीविधिः । भीष्माष्टमी । मंमहाष्टमी । शिवरात्रिः । होलिका-विधिः । इति विशेषतिथिनिरूपणानन्तरं सामान्यतः प्रतिपदादितिथिदशकतिथिनिरूपणं । संक्रान्तिपुण्यकालविवेचनञ्च । इति ।

No. 2034 हयशीर्षपञ्चरात्रं । Substance, country-made yellow paper. 17 × 4 inches. Folia, 121. Lines, 6 on a page. Extent, 3,514 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Subhankarapura, Post Vaherá, Darbhángá, Paṇḍit, Śrinátha Jhá. Another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Hayaśírsha-paṇcharátra. A Vaishṇavite work on building temples and on carving and consecration of images. It belongs to the class called *Paṇcharátra,* and bears close resemblance to the Tantras. Like the original Tantras, this class of works does not acknowledge the names of their authors, but represent themselves to be reports of dialogues between gods and renowned personages. In the Hayaśírsha the sage Márkaṇḍa asks questions, and his brother sage Bhṛigu answers them. The work opens with the query, why did Vishṇu appear in the form of Hayas'írsha or equine-headed? The first 18 chapters are numbered, and then follow a great many others without any numbering. Contents: Origin of Brahmá from the navel of Vishṇu. Origin of the Vedas and their study by Brahmá. The perspiration resulting from the study produced the demons Madhu and Kaiṭabha, who robbed the Vedas. Hayasírsha born to rescue the Vedas. Twenty-five original Tantras of former ages, and the *Hayaśirsha-paṇcharátra* was first thereof. Other Paṇcharátras, such as

Trailokyamohana, *Vaibhava*, *Paushkara*, *Nárada*, *Prahláda*, *Gárgeya*, *Gálava*, *S'ripraśna*, *S'ásya* &c. Characteristics of teachers. Ditto of spiritual guides. Heretic doctrines of Jaimini, Sugata, Chárváka, Nagna, Kapila, Akshapáda, and other sects. Placing of images in temples. Examination of earth for building. Different kinds of earth. Measures of length &c. Setting up of Gnomons for ascertaining of quarters. Division of areas. Rules for sacrifices before commencing a building. Removing of bones from the ground selected for building. Bricks. Stones. The Yajna of Pátála. Characters of temples for particular gods. Selection of stones for sculpture. Particular mountains yielding statuary stones. Auspicious conjunctions for beginning the carving of images. Rites to be performed on such occasions. Measures of images. Pacification of the regents of the quarters. Characteristics of images of Lakshmí, Garuḍa, Kes'ava, the ten incarnations, groups of Keśava and others, Vis'varúpa, the nine planets, the Mátris, Indra and other Lokapálas, the eleven Rudras, the Androgynous Ardhanárí, Gaurí, lingams. Rules regarding the consecration of images of various gods and goddesses. Ditto of books, houses, tanks, wells, public halls &c. Repairs of images. Rejoicings on such occasions. Marriage of S'rí and Vishṇu, and Gaurī and S'iva.

Beginning. मार्कण्डेय उवाच । कथं [illegible] विष्णुः प्रादुर्भूतः पुरा विभुः ।
किं निमित्तं [illegible] ॥
हयशीर्षं [illegible] पुरा नारायणः प्रभुः ।
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] । [illegible] ॥ इत्यादि ।

End. [illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ॥

Colophon. इति (हयशीर्षपञ्चरात्रे) [illegible] ॥ समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । १ प्रथमे पटले,—[illegible] ।

२—द्वितीये पटले,—[illegible] । [illegible] त्रैलोक्यमोहन-वैभव-पौष्कर-नारद-प्राह्लाद-गार्ग्य-गालव-[illegible] । [illegible] ।

८—अध्याये—मैथिलि-कूर्म-वामीक-मत्स्य-कपिलावताराणां वेणुवादिनां नानाकृतीन वर्णनात्मनां मत्स्यवराहादिवर्णनं । देवतावाहनादिभूमिवर्णनादिवर्णनं । भूमिवदीक्षाविधिवर्णनं । मूर्तिवासुदेवमूर्तिवर्णनं । तत्र कृष्णा, लक्ष्मिका पूर्णं, पूजा चेति । वासुदेवादिवर्णनेन वर्णिकावर्णानां मूलमन्त्रनिरूपणं । नामपरिमाणाकीर्त्तनं । मधुसूदनादिवर्णनं । वासुदेवपरत्वेन वैष्णवप्रकारवर्णनं ।

९—१०अध्याये,—मूर्त्यादिप्रतिष्ठाविधिः । मण्डीवारवर्णनं । स्नानादिवर्णनं । मन्त्रावधिविवरणम् । शिलाविन्यासविधिः । प्रासादपालविधिवर्णनं । प्रासादवर्णनं । मन्त्रावधिविवरणम् । प्रासादनवादिप्रकारादिविधेर्वासुदेवप्रासादादिमूर्तिस्थापनादिवर्णनं ।

११—१२अध्याये,—प्रतिमालक्षणार्थं शिलादिवर्णनवर्णनं । प्रकारवर्णनार्थं पर्वतविशेषनिरूपणं । प्रतिमाविशेषे लिखितवर्णादिनिरूपणं । नामनिर्णयम् । लक्षणविधिवर्णनं । तत्र परिमाणादिवर्णनम् । दिक्स्थानिरूपणं । प्रतिमालक्षणवर्णनम् ।

(अतः परं पञ्चसंख्यायातीति ज्ञेयं । चिन्हिकालक्षणवर्णनं । लक्ष्मीलक्षणं । मत्स्यरूपवर्णनं । केशवादिप्रतिमालक्षणं । दशावतारप्रतिमालक्षणं । वासुदेव-सङ्कर्षण-प्रद्युम्नादिव्यूहप्रतिमालक्षणं । विश्वरूपादिप्रतिमालक्षणं । नवग्रहप्रतिमालक्षणं । मातृणां प्रतिमालक्षणं । रुद्रादिदेवावतारप्रतिमालक्षणं । स्कन्दादिप्रतिमालक्षणं । चर्चेमातेश्वरलक्षणम् ।

गौरीप्रतिमालक्षणं । शिवलिङ्गलक्षणं । पाषाणजः पिण्डिकालक्षणं । प्रतिष्ठाकालनिरूपणं । दिक्पालपूजाविधिः । कलशाधिवासविधिः । मण्डपप्रतिष्ठायां स्नपनादिविधिः । अधिवासनविधिः । स्नानविधिः । प्रतिष्ठाविधिकीर्त्तनम् ।

पादप्रतिष्ठाविधिः । वह्निस्थापनविधिः । द्वारप्रतिष्ठाविधिः । कूपप्रतिष्ठाविधिः । ध्वजारोपणविधिः । लक्ष्मीप्रतिष्ठाविधिः । मत्स्यस्थापनविधिः । पञ्चस्थापनविधिः । देवप्रतिष्ठाविधिः । चतुर्मूर्त्तिस्थापनविधिः । वर्धिष्णुप्रतिष्ठाविधिः । वराहप्रतिष्ठाविधिः । पुरुषोत्तमप्रतिष्ठाविधिः । वामनप्रतिष्ठाविधिवर्णनम् ।

वैकुण्ठप्रतिष्ठाविधिः । पक्षीन्द्रप्रतिष्ठाविधिः । नृसिंहप्रतिष्ठाविधिः । नवग्रहप्रतिष्ठाविधिः । मत्स्यादिदशावतारस्थापनविधिः । वामनप्रतिष्ठाविधिः । विश्वरूपप्रतिष्ठाविधिः । त्रिविक्रमप्रतिष्ठाविधिः । चतुर्मूर्त्तिप्रतिष्ठाविधिः । चर्चेमातेश्वरप्रतिष्ठाविधिः । हरिहरप्रतिष्ठाविधिः मातृणां प्रतिष्ठाविधिः । भैरवप्रतिष्ठाविधिवर्णनम् ।

सूर्यप्रतिष्ठाविधिः गणेशप्रतिष्ठाविधिः । गौरीप्रतिष्ठाविधिः । नवग्रहप्रतिष्ठाविधिः । चतुर्विंशमूर्त्तिप्रतिष्ठाविधिः । चतुर्लिङ्गप्रतिष्ठाविधिः । पिण्डिकादिप्रतिष्ठाविधिः । पुस्तकप्रतिष्ठादिविधिः । कूप-वापी-तडागादिप्रतिष्ठाविधिः । सभाप्रतिष्ठाविधिः । पाषाणजः सर्वदेवादिप्रतिष्ठालक्षणं । जीर्णोद्धारविधिवर्णनं । गृहोत्सर्गविधिवर्णनं । यज्ञावभृथविधिवर्णनं । चैत्यपालविधिवर्णनं । गौरीशिवपरिविधिकीर्त्तनम् ।

No. 2035. कुवलयाश्वीयं नाम नाटकम् । Substance, country-made paper. 12 × 4 inches. Folia, 85. Lines, 7 on a page. Extent, 2,219 ślokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Sáradápura, Ujána, Post Mádhepura, Darbhángá, Paṇḍit Harshanátha Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Kuvalayáśvíya. A drama. By Krishṇadatta. It is founded on a story of a Vedic student named Kuvalayáśva falling in love with a maiden named Madálasá. The maiden is carried away to the nether regions, whence she is rescued by a king of Káśí and restored to her lover.

Beginning. भाव्यमलमाविकैतवमतीविचेष्टैचारु-
ताकारविंतदैःस्मैरवयवःखेनैकसेवेव या ।
या मैत्री मिलने पुनः पुरदिवोः प्रेमप्रदीपे रसं
दत्तं प्राणिपपातितेव कलिता वाणी कला पातु वः ॥

अपि च । यूना दयादयितं प्रियकष्टुपमनिवया मत्त इव
त्यक्ते मत्वा स्वदेवे प्रभुरपि न वधं श्रीवकारगता यः ।
नाशेव प्राप्य भूयो ममजननिनादं नारीश्वरेऽभून्
म प्रेमाद्वैतवाद्री कलयतु भवताद्भिमर्देन्दुमौलिः ।

नान्द्यन्ते सूत्रधारः । सकलतिविलोक्य । पुरोऽवलोक्य । कथमयमुदित एव मधुमयपरिम-
समुदितमदनकामवकाशितीवायामपश्चकोमलमनीयमानः कमककुलमलावरलदिक्तट-
गाथा वचनमात्मनागरः यविरजमदागमनवमवयम्वामंनमधुदीपमानमवमधेयं । प-
प्रथमवल्लरि वद्धा मम ।

कलयमि मधमाः कलाः सुधानां निचिरपि भौक्तिमजहुरेपि मयोः ।
क्रमयमि जमतामतीव तापं नव नृणनाद् कुमत + विमाचो ॥
— — — — — — — — सूत्र । — — — — —
अम्बरम रति मेदिनं कविवंगमभतमगुभान् कृतवमान् ।
नाटकं पदभिनवम्मानमेत् कोऽय मम्य त गुणागुणपदः ॥
मदनुपदःदेव मयं नाधुमममनुयाते । — — — — यादि ।
किनाम कीदृशं तत् ? सुख । कुवलयाश्वीयं नाम नाटकं । इत्यादि ।

End. तथापीदमस्तु । काले काले मद्विधःजनानरममयाँ इतिमिहा विषमा
तृष्णा मम्यग्रायगा भवतु, निजपिता यातु अंतरं नरेन्द्राः ।
भूयः पुनरपि मन्मथविभमनुकृतौ विन्दतु प्रेममद्भिः

तद्दिनेऽपि द्वयोर्भवतु पतिः सज्जनैः स्तुतिरेव ॥

भरद्वाजः । एवमस्तु । इति निष्क्रान्ताः सर्वे ।

Colophon. कुवलयाश्वराज्याभिषेकमहोत्सवो नाम सप्तमोऽङ्कः ॥ समाप्तमिदं कुवलयाश्वीयं नाम नाटकम् ।

विषयः । प्रथमाङ्के, काश्मीरराजमन्त्रिणोरभिनयेन प्रजानां शोकवर्णनं । तदनन्तरं भरद्वाजस्य यज्ञोपद्रवनाशनार्थं शत्रुजित्समीपे प्रार्थनीयो भूपः । तत्रोक्तेन विधिना कुवलयाश्वा-भिधानमनुवर्णतामनुशासनमातापित्रोः च दृष्टवाक्यमस्य सर्पशीलस्य प्रवेशेन पातालके-तोरसुरस्य पातालकेतोरपहारणोपायवर्णनं । तत्र मुनिना कुवलयाश्वेति कृतनामधेयः काश्मीरराज-कुमार ऋतध्वजः यादृशमश्वमिममारुह्य ततश्चचार ।

द्वितीयाङ्के,—अपविद्धारे नाम निकुञ्जस्य दृष्टशीलस्य प्रभावतिकृतबालकमेलनाद्यतां प्रत्यक्षो यात्रापदेन सह संलापेन विचारयोगेऽश्वं राजसमीपमानेतुं कुमारीणाम्मदालसा समागता पातालपुरं पातालकेतुनेति वर्णनं । कन्याकुब्जराजकन्योः प्रवेशेन कुमारप्रभाववर्णनं, तथा तस्या वर्णनम् । तत्र कन्यामञ्जरिकामालतीमञ्जरिकयोरनुमोदनार्थेन तपोवनप्रान्तदेशे समागतोऽसौ कुमारः साश्चर्योन्मथ्यदर्शनसमनुभवत्रेव सूकररूपेण समुपस्थितं पातालकेतुमुद्दिश्य नि-ष्क्रान्त इति ।

तृतीयाङ्के,—मन्दारिका-इन्दुलेखयोः संवादेन मदालसायाः कामदशादिवर्णनं । मदाल-सायाः प्रतिकृतिदर्शनेन पातालमुद्दिश्य प्रचलितायाः कुण्डलायाः कुवलयाश्वेन सह संलापवर्णनं । कुमारस्योत्कण्ठावर्णनं निशीथे दृष्टवनदारिकाया मदालसाया वैचित्र्यवर्णनं । तत्र समागतयोः कुमारयोः प्रवेशेन तयोः परिचयवर्णनञ्च ।

चतुर्थाङ्के,—पुण्डरीकस्य प्रवेशिकी भूपा । तदनन्तरं सपरिजनस्य काश्मीरराजस्य कुमारकृ-तपातालकेतुविजयादिवृत्तान्तश्रवणहर्षोत्सवः । कुमारस्य यौवराज्याभिषेकवर्णनञ्च ।

पञ्चमाङ्के,—देवमालिकाकार्पटिकयोरभिनयेन प्रियामदालसया युवराजस्य वनलाभं विज-यस्य मन्दिरप्रवेशवर्णनं । तत्र निवतामुपागतयोर्मालाकुमारयोः सम्यक् विधाय निवृत्त परिहासस्य तस्य प्रियायै चित्रमेघवनदर्शनार्थं चित्रशालिकाप्रवेशः । तदनन्तरं मदालसया अनुप्राणितं । तदनन्तरञ्च कञ्चुकिप्रवेशेन मुनिकरक्षणविषये विधानं यौवराज्यं कुमा-रेणैव वर्णना ।

षष्ठाङ्के,—पातालकेतुभ्रातुरस्य तालकेतोः सहचरस्य धूमकेतोर्नियोगेन प्रवेशः । कालिन्दी-परिसरे परिभ्रमता धूमकेतुना सह कपटतापसस्य संवादः । तत्र तापसच्छद्मना प्रविष्टस्य धूमकेतोः प्रमुखात् युवराजस्याकस्मान्मरणमनुपलभ्य जीवनत्यागेन तस्याः मदालसायाः भद्राश्रयात्रेण चन्द्रबिम्बं प्रवेशवर्णनं ।

अत्रसङ्के—मानकुमारचौरभिनयेन मिथ्याविरचितपुस्तक कुपकवाचक परिशेषमाहिली- मंत्रं । चतुर्वेदमाविरभ्यो नाम्रा तत्र तत्र नामबोधकनमत्थमा । तत्र विनमाविनाय नष्टे म.म- रावस्य नामानुहारबताबदंमं । मातरामग्रभावात् तत्र प्रबलमहारापावयोवलं । तत्र मामो- मृदित परिमल कुपकवाचक मिथ्यावे विविधकमपदप्रदर्शनं । तत्र रामाभिषेकमहोत्सव- वर्णनम् ।

No. 2036. व्यवहाररत्नाकरः । Substance, country-made paper, 14 × 5 inches. Folia, 107. Lines, 8 on a page. Extent, 2,736 slokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Navani, Post Mádhepura, Darbhángá, Paṇḍit Vaṅsamaṇi Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Vyavahára-ratnákara. A digest of the laws and rules regarding Judicature. By Chaṇḍesvara Thakkura, son of Visvesvara Thakkura. The author calls himself a minister (*Mantri*) and describes his father as a minister of war, but does not name the king whom they served.

Beginning. श्रीकृष्णाङ्घ्रिः शर्म्म भावयतु ।

व्याप्तिर्यस्य पदे विवादविषयं व्याख्यातुमीशेच्छयाद्-
यो वादादिविचारसर्वकुशली धर्मेन्द्रसंस्थापन ।
स श्रीमान् व्यवहाररत्नममुं चण्डेश्वरो मन्त्रिणा-
मर्थैः कीर्त्तिसुतापयावदपरं प्रकरोति रत्नाकरम् ॥
यद्धाराधरवर्त्मगान् कृपकलां पुष्णाति कल्पद्रुमः
यस्य: पञ्चमाननोऽपि जितरां श्रीचण्डेश्वरोऽपि च: ।
येनोपाश्रम च कामधेनुरमलं कामार्थदुग्धं सदा
बन्धुस्थे भुवनेष तत्र भवनी येषो न रत्नाकरः ॥
प्रथमं तावदेतत्रं व्यवहारनिरूपणम् ।
प्राड्विवाकमतः सभ्यपरेभाव ततः प्रमाणम् ॥ इत्यादि ।

End. विवादेषु वशिमतिनि तदनुगतिनभारेण व्यवहारदानविधानात् । विवादे वेदैस्तु नारदपाठात् ॥

Colophon. इति श्रीमिथिलमहाराजाधिराजविश्वेश्वरठक्कुरात्मजमहासान्धिविग्रहिकचण्डेश्वरविरचिते व्यवहाररत्नाकरे निर्णयादिर्नाम तरङ्गः ।

निर्णीयव्यवहाररत्नाकरमा यः प्राड्विवाकः प्रत्न-
++++ विचारचारुविषयो धर्मं तदनुष्ठितम् ।

वैनार्थं गुरुसम्मितिविषयगुरुं धीरेश्वरश्रीनिना
श्रीपक्षेश्वरसम्मिता विरचितः प्राज्ञेषु रत्नाकरः ॥
समाप्तोऽयं व्यवहाररत्नाकरः ।

विषयः । व्यवहारलक्षणनिरूपणं । देशाचारादिप्रामाण्यनिरूपणं । प्राड्विवाकादिलक्षणकथनं । चतुर्विधधर्माणिरूपणं । सभ्योपदेशकीर्त्तनं । विचारविधिकथनं । भाषाविधिकथनं । तत्र चतुर्विधपूर्वपक्षनिरूपणादिकं । उत्तरविधिकथनं । तत्र व्याजादिकव्यापनं । उत्तरं विशेषकथनञ्च । प्रतिनिधिविधिकथनं । प्रत्याकलितनिरूपणं । सभ्यविधिकथनं । क्रियादाननिरूपणं । क्रियानिरूपणं । तत्र साक्ष्यादिलक्षणकथनं । साक्षिणः । साक्षिप्रत्यवायविधिः । साक्षिदूषणविधिः । साक्षिप्रश्नविधिः । तत्र शपथविधिकीर्त्तनञ्च । साक्षिपरीक्षाविधिः । साक्षिदण्डनिरूपणं । तत्र मत्यापवादनिरूपणं । साक्षिसमावमनिरूपणं । साक्षिनिसङ्कथनं । लिखितनिरूपणं । तत्र लौकिकलेख्यस्य सप्रविधत्वनिरूपणं । राजशासनलेख्यस्य विविधत्वकथनञ्च । शासनलक्षणादिकथनं । दुष्टलेख्यनिरूपणं । लेख्यदोषसंशयनिर्णयः । भुक्तिनिरूपणं । तत्र चानुपभोगेन स्वनिवृत्तिकथनं । विच्छिन्नभोगनिर्णयः । युक्तिकथनं । दिव्यनिरूपणं । द्रव्यं चादिते । दिव्यविशेषकथनं । तत्र घटाग्निजलादिपरीक्षाविधिकथनञ्च । समयवर्णादितो दिव्यविशेषकथनं । दिव्यदेशविषादिनिरूपणञ्च । धर्मजयविधिकथनं । शपथविधिः । सन्दिग्धनिर्णयः । निर्णयवलावलनिरूपणं । निर्णीतस्यानिरूपणं । अपप्रतिपन्नकथनं । पुनर्न्यायविधिकथनं । हस्तनिष्पत्तिविधिकथनं । स्वत्वागमनत्वनिरूपणञ्च ।

No 2037. विभागसारः । Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent, 585 slokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Naváni, Post Mádhepura, Darbhángá, Paṇḍit Vaṅsamaṇi Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Vibhágasára. A summary of the Law of inheritence. By Vidyápati Mahámahopádhyáya. Contents: Inheritance defined, its nature. Partition of paternal property. Rules regarding partition. Unfitness for partition. Nature of partible property. Indivisible property. Woman's property—its partition. Partition of secreted property. Partition with reference to castes. Partition of partitioned property. Twelve kinds of sons and their shares. Heirs of childless people. Partition of joint property. Mode of partition.

Beginning. अथ मेऽमी समापि प्रा++ कथमपि वैद्यवीति प्रथितैः
विद्यापा मेऽपि भीमः स तु भवतु तथा भेदभाजः प्रमाणम् ।

जितोऽयं कोऽय वाची विविदिति विविना ललितं बीजकाभि
वाचाजां निर्मितादेः यदि् वरिदरो बहुवादोजलतः ॥
राज्ञी मदेमावरिविंद वाचीनकूलुका इयंमदावदेम ।
राज्ञा निपुणोऽस्य विभावयार्द विपाको विचावविरावयोाति ॥

अथ विभावः । विभावोऽर्थेन विपाक पूर्वेण ग्रहणाद्दे ।
द्वादशात इति योगं नहितादयदं पूर्वैः ॥

पूर्वैरित्युक्तलक्षणं । पूर्वाचार्यमतानुसारेण निविनाद्‌ वच सर्वं च द्वाभ्यां । इत्यादि ।

End. वचावाम् यदि् बहुधे विनोपीयुदयापि वा ।
कुर्यादुवदीदं नहमंत्रीयाके नयनक्ष ये ॥

Colophon. इति मयायवोवयाापयीविद्यापविविरचितो विभावनादः ।

विषयः । द्वावश्यलक्षणं । विभावलक्षणवीर्तनं । नव लक्षविवक्षविभावलक्षणं । वि भाववलक्षाकथनं । भावावर्धविरूपणं । विभावलक्षणादिनिरूपणं । अविभावविवेचः । बोध-नादिनिरूपणं । बोधनविभावलक्षणं । अनुभवविभावलक्षणं । यथंसनायें विभावलक्षणं । वि-भक्षणविभावलक्षणं । द्वादशविधपुरुषलक्षणपूर्वकं नव विभावविविक्तीर्तनं । अनुवसादि-कारिनिरूपणं । संकरमनविभावः । विभावनिरूपणम ।

No. 2038 वृत्तदर्पणः । Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 40. Lines, 8 on a page. Extent, 1,200 slokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Naváni, Post Mádhepura, Darbhángá, Paṇḍit Vaũsamaṇi Jhá. Appearance, new. Verse and prose. Generally correct.

Vṛitta-darpaṇa. On the laws of versification and the different metres used in Sanskrit poetry. By Kavíndra, son of Ramánanda.

Beginning. अविनयःस्वच्छाविविधबहुनविशःअनिशताः क्वचः ।
बोर्धवि वनृपवादाम् च विदयो मयवं मनुमाह ॥
वर्णकंठरेखरम कविमाषाबभिजापटवः
व + भावरवक्षमानमनुवंषार्भिवचावकः ।
वेरयामः कुलनी बचादर्थविनिवावत्ताव्योऽऽजःयन
चाचाये विम कोविदोमवकवीं वायेषु का वैधुदीयु ॥
वाचोवाचीदक्ता नवचद्ध + नां + + + + निवचा
अंवजनापचया वरिचदचदीवजिभावानमना ।

तनुजः श्रीनिवासाख्यवरदेवद्विजन्मनाम्
रामानन्दो मुनीन्द्रः कविकुलकुमुदचन्द्रविधुर्बाधविज्ञः ॥
तनुजस्तु तथा + + मुखवतां श्रीजानकीनन्दन-
नाम्ना यं किल कोविदा यवनचौराणां कवीन्द्राभिधम् ।
वीक्ष्य वक्ष्यति छन्दर्पणमनु निर्माणमीहेऽत्र
सन्तः सन्तु यतोऽनुगाः सुकवयः केषां न मेऽशेऽङ्कुरः ॥
रामानन्दतनूजन्मा कवीन्द्रपदभूषितः ।
कुरुते जानकीनन्दः कुरुते छन्दर्पणम् ॥
सानुस्वारो विसर्गान्तो दीर्घः संयुक्तपूर्व्वकः । इत्यादि ।

End. अथ दोषाः । निर्माणे निरनुप्रासः स्थानभङ्गं कलागतिः ।
दीर्घकं च + चित्तं नित्यदोषाः प्रकीर्त्तिताः ॥

Colophon. इति श्रीकवीन्द्रकृतौ छन्दर्पणः समाप्तः ।

विषयः । छन्दसां लक्षणोदाहरणकथनं । तत्र गणभेदः । गणदेवता । गणक्रियादिकथनञ्च । प्रस्तारकथनं । तत्र मात्रोद्दिष्टं । वर्णोद्दिष्टं । मात्रानष्टं । वर्णनष्टं । वर्णमेरुः । मात्रामेरुः । वर्णपताका । मात्रापताका । आर्य्यालक्षणं । गीतिः । (गाथा, उद्गाथा) । गाहूः । विग्गाथा । गाहिनी । परिगीतिः । सिंहिनी । आर्याविपुलादिकथनञ्च । वैतालीयप्रकरणं । दोहा । सोरट्ठी । पादाकुलकं । शिखा । पज्झटिका । अडिल्ला । मधुभारः । आभीरः । दीपकः । कलिका । गगनाङ्गं । हाकलिः । चौपैया । पद्मावती । दण्डकलं । त्रिभङ्गी । लीलावती । जलहरणं । दिक्पाली । कुण्डलिका । मदनगृहं । मरहट्ठा । हरिगीतिका । हीरकं । भ्रमरं । कामला । रोला । सिंहावलोकनं । चौबोला । द्विपदं । झुल्लणा । घत्ता । घत्तानन्दं । चाचाछं । गता । रसमाला । छप्पयकं । षट्पदी । द्विपद । मुण्डशिखा । रसिका । माला । खञ्जा । शिखा । अडिल्लकं । उद्गलितकं । (अथ वैतालीयादुदाहरणमुद्धृतम् ।) मात्रासमितिकं । गन्धानकं । नवपदं । चारुसेना इति मात्राछन्दकथनपूर्वकमेकाक्षरादिषड्विंशत्यक्षरपर्य्यन्तं वर्णवृत्तानां लक्षणोदाहरणकथनं । अथ अर्द्धसमादिछन्दकथनं । तत्र सुन्दरी । वंशवती । केतुमती । विपरीतपूर्वा । सुभद्रा हरिणप्लुता । शिखालीला । पुष्पिताग्रा । दोधकं । उद्गतादिविषमभेदकथनञ्च । अथ गलितादिभेदकथनं । गलितभेदकादिनामान्यक्षरोनिरूपणं । अथ गणभेदनिरूपणं । तत्र मुक्तकलक्षणादिकथनं । दण्डकलिकाप्रायं । चूर्णकं । कलिका । मादिका । मैथीवादः । चण्डवृष्टिकादिकथनं । हरिप्लुतादिविविधगणभेदकथनं । अथ विरुदलक्षणादिकं । पञ्चचामरादि । त्रिवर्णं । अथ एकादशविधगणभेदनिरूपणञ्च । छन्दोदोषकथनञ्च ।

No 2039. पुण्यचन्द्रोदयपुराणम् । **Substance, country-made paper, 9 × 5 inches. Folia, 131. Lines, 13 on a page. Extent, 3,484 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1850. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.**

Puṇya-chandrodaya Puráṇa. **A Jain version of the Rámáyaṇa,** prefaced by an account of some Jinas; alleged to have been related by Mahávira, on the Vaibhára Hill, at the request of Sreṇika sometimes, but probably incorrectly, called Koṇika, a king of Magadha. The work is divided into 23 cantos. The first is devoted to an introduction. The second gives a brief account of Sreṇika, king of Magadha, and of his wife Chilini who bore him 7 sons. The king goes to the Vaibhára Hill to pay his respects to Mahávira, and requests the sage to relate to him the Puráṇa. The third is devoted to descriptions of Jambudvipa, Bháratavarsha, the town of Champá, and its king Harivarma. Then follows (4 to 8) an account of the king of Dhammilla and his adventures with Apsarases, his wars, his abdication of the pleasures of the world for the life of a hermit [illegible] his austerities, and his translation to heaven. In the family of this king (9) Jina took his birth, and assumed the name of Munisuvratanátha. The story of his early life forms the subject of the next canto (10). His hermitage and teachings and conversions follow in the two next cantos and his nirváṇa in canto 13. Then comes the conversion of Yasodhara, king of Mathurá, by Anantanátha, the 14th Jina, the installation of Harisheṇa as an emperor, and the attainment by him of his [illegible] (15). Birth and family of Ṛishabha Deva, the first Jina, his descendants the Bharatas and the Sagaras (16). Account of Sruta. Ditto Vasu[illegible], his sojourn and [illegible] on the Nárada Hill. Fruits of cruelty and benevolence (17—18). Dilipa's reign in Báráṇasi. Origin of the Raghus. Account of Ráma and Lakshmana, the metropolis of Dasaratha. Naradeva of Nágapura, Sahasragriva, king of Meghakúṭa; expelled by his nephew Sitakaṇṭha, who established dominion in Lanká. His descendants. (19). Births of Rávaṇa, Báli, Sugriva &c. Sitá born as a daughter of Rávaṇa by Mandodari, made over to Janaka. Marriage of Ráma with Sitá. Ráma appointed viceking, and deputed to govern Váránási; Nárada visits him there. (20—21). A vernal festival celebrated by Ráma, in course of which Sitá is abducted by Rávaṇa. Ráma's brothers and relatives come to him and devise means for the rescue of Sitá. Hanumán assumes the form of a black bee

to go in search of Sítá. Mandodarí offers protection to Sítá. (22, 23). Interview of Hanumán with Rávaṇa. Vibhíshaṇa sides with Ráma, Lakshmaṇa kills Báli, mistaking him for an elephant. Ráma's march to Lañká. His victory over Rávaṇa. The conquest by Ráma and Lakshmaṇa of different parts of the earth. Their return to Ayodhyá. Daśaratha instals Ráma as the king of the country. Rules regarding the worship of Jina on the 2nd of the waxing moon in Kártika. Ráma worships Jina. Sítá bears eight sons. In grief for the death of Lakshmaṇa Ráma abdicates in favour of his son Lava, becomes an ascetic, and dies.

The work is a most curious one, and is worthy of careful examination. It departs from the Rámáyaṇa account of Ráma in many essential particulars.

Beginning देवेन्द्रार्चितमत्याद्यपङ्कजं प्रणमाम्यहम् ।
आदीश्वरं जगन्नाथं सृष्टिधर्मकरं भुवि ॥
कनकच्छविमच्छाय वृषभाङ्कं वृषोदरम् ।
वृषभं जगतां भावाच्छर्मण्यन्तमहं श्रये ॥
युग्मम् ।
अजितं जितकर्माणमनन्तमहिमं जिनम् ।
गजाङ्कं दर्पकन्दर्पदर्पमर्पारिविक्रमम् ॥
चतुःपदमहाच्छायं जातं श्रीवृषभान्तरे ।
पञ्चाशत्कोटिवार्धीनां मध्ये (?) भुवनेश्वरम् ॥
युग्मम् ।
अश्वाङ्कं संभवं चा ये (?) नमजस्रं ह्रदिलिपम् ।
सुरासुरैर्नमस्कारपरैः सततपूजितम् ॥
त्रिंशल्लक्षादिकोटीनामम्बुधीनां तदन्तरे ।
प्रादुर्भूतं स्फुरत्कान्तिं स्फुरद्वृषमिवापरम् ॥
युग्मम् ।
अभिनन्दनमानानां मतानामभिनन्दनम् ।
प्लवगाङ्कमहङ्कारं महाकारं प्लवगाङ्कम् ॥
दशलक्षप्रकोटीनामब्धीनामन्तरे भवम् ।
निपतास्थाप्य संसारसमुद्रमभिवाञ्छये ॥
— — — — — — — ।
शिवानाम् साधूनां मता पृथ्वीवैवोः करोम्यहम् ।
पृथ्वीचन्द्रोदयं नाम पुराणं मोक्षसुखतम् ॥ इत्यादि ।

End. इन्द्रषण्डचन्द्रमितेऽत्र वर्षे (१४८६) श्रीकार्त्तिकाख्ये धवले च पक्षे
श्रीरे चतोदवरकाले कृतेन मो ... विनिर्मितेयम् ॥
श्रीपद्मनन्दिवाचकशेखरो यं एव पश्चिमाभिध पर्वः ।
तत्पुत्रः कविनिधिः कमनीयो भाति माणिक्यचन्द्रनामा ॥
श्रीमच्चरणसरे अहिते श्रीपद्मचारोचर एव नामा ।
कथापकल्पूर्णितपूरकः प्रचण्डमानो चितनतनाम ॥
चतुर्विंशतिसंयुक्तं सप्तसप्तशतम् ।
श्लोकसंख्येति निर्दिष्टा ग्रन्थेन कविवेधसा ॥

Colophon. इति पुष्पचन्द्रोदये मुनिसुन्दरपुराणे श्रीपद्मनन्दि सर्वश्रीरिकादेवजातक-
चारित्रीणपरदावात्पश्चारयचारकद्वाभविरचिते रामदेवाभिधानं नाम चतुर्विंशतितमः
सर्गः समाप्तः । संवत् । १८५० ।

विषयः । १म सर्गे,—दुर्जननिन्दा-सज्जनस्तुतिवर्णनं, कवेः स्वात्मलघुतानिरूपणं, ग्रन्थ-
संख्यावर्णनं । पुरवर्णनं । राजवर्णनं वनवर्णनं
२ये सर्गे,—मगधविषये राजगृहनगरे श्रेणिकाभिधानो नरपतिरासीत् । तेनचन्द्र-
प्रभस्य तस्य चन्द्रिनी नाम महिषी रूपनिधानमभवत् । सा पुत्रान् सुषुवे । कदाचित् श्रेणिकनृपतिर्
विपिने समागतं महावीराभिधानं जिनेन्द्रं प्रणम्य गौतमो राजा तत्र तस्य धर्मस्य च पुराणमिदं
विस्तरेण वक्तुं प्रार्थयामास ।
३ये सर्गे,—जम्बूद्वीपवर्णनं । भारतवर्षवर्णनं । चम्पानगरीवर्णनं । तत्रत्याधिपस्य चरित्रवर्ण-
नेन उपाख्यानं ।
४र्थ,—५म सर्गे,—चम्पानगराधिपतेः सूनोः उपाख्यानं । तस्य मातापितरपूर्वभव नाग-
कालिन्दीतीर्थाभिदर्शनादिविवरणवर्णनं । तत्र पुत्रादिवर्णनं । कैलासगिरिरामस्थानेष्वपि विव-
रणवर्णनं । तेन च विदेहाधिपतेः महावीरस्य उपाख्यानं । तत्र रत्नकेतुराधिपतत्वाय विवि-
धानाच तस्य कन्यापरदानादिविवरणवर्णनं ।
६—७ सर्गे,—चम्पानगरीपुरन्दरस्य चरितप्रसङ्गः नानाकथा तत्र नगरवर्णनं । तत्र
चरित्रदेवोऽवतीर्णोऽभिधानजिनेन्द्रात् उपदेशप्राप्तिवर्णनं । तत्र तत्पुत्राभिषेकराज्य-
दानवर्णनं । ततस्तु तद्गुरुसमीपे दीक्षाग्रहणेन आत्मनिर्वेदो राजा तस्य राज्यं पालयितुं मुनिवरं
प्रतीक्ष्य तपश्चचार इति विवरणवर्णनं ।
७—८ सर्गे,—चरित्रदेवो भावनाभ्यासवर्णनं । तत्र धर्मध्यानस्य तस्य वैभववर्णनं । चाण्डा-
लानां विपत्तेः श्रोतागमश्रवणो नामकस्य विवरणवर्णनं । चरित्रदेवस्य राज्ञो उपाख्यानं, तद्गुरो
र्भवान्तरात् रत्नराजिपतनविवरणवर्णनं ।
९—१० सर्गे,—जिनदेवस्य चरित्रप्रसङ्गेन कथावर्णनं । तत्र अनिरुद्धनामापि नामक-

रणकथनं। तत्र अभिषेकसमये इन्द्रादिदेवकृतकोपवर्णनं। बालक्रीडावर्णनं। राज्यप्राप्तिवर्णनं। महावंशजस्य पूर्वजन्मनि नागपुरे नरपतित्वमासीदिति विवरणकथनं। आर्यखण्डवर्णनकथनं।

११—१२ सर्गे,—मुनिसुव्रतस्य दीक्षाग्रहणकथनं। केवलोत्पत्तिकथनं। समवसृतिरचनावर्णनञ्च। मथुराधिपतेः महाबलस्य सुपुत्रैः विवरणकथनं। महीनगराधिपतेर्हननकथनं। महीपतिं प्रति मुनिसुव्रतस्य उपदेशकथनं। तत्र संक्षेपेण जैनधर्मतात्पर्य्यकथनं। चतुर्दर्शनायाः अन्यादिकीर्त्तनं। चतुर्थाश्रमवर्णकीर्त्तनञ्च।

१३—१४ सर्गे,—मुनिसुव्रतस्य निर्वाणप्राप्तिविवरणकथनं। मथुरानाथस्य यशोधरस्य जन्मनामकचतुर्दशस्वप्नादीनांदिप्राप्तिवर्णनं। हरिषेणस्य चक्रवर्त्तित्वप्राप्तिवर्णनं। सर्व्वार्थसिद्धिप्राप्तिकीर्त्तनञ्च।

१५—सर्गे,—कालपरिमाणसङ्ख्यादिकथनं। कुलकराणां विवरणकथनं। तद्वंशे ऋषभदेवस्य आदिजिनस्य जन्मकथनं। तत्सुतादीनां भरतादीनां वृत्तान्तकीर्त्तनं। क्रमेण सगरादीनां वंशवर्णनं। सुयोधनस्वपतिकुमार्य्याः स्वयम्वरे सगरस्य समागमनकथनं।

१६ सर्गे,—सुलसानामकस्य मुनेरुपाख्यानं। वसुराजस्य उपाख्यानकथनं। नारदपर्व्वताभिधानयोस्तपस्विनोः मतिनृपस्याचार्य्यं रमणीयवनप्रवेशपूर्व्वकं सप्तनक्षत्रैः स्त्रीभिः सह समागत्य मयूरमेकं पश्यतोः विवरणकथनं। समरानुष्ठितपद्मयागे केवलं पर्व्वतस्य मुनेर्हिंसापक्षविवरणकथनं। हिंसाया दोषावहत्वकथनं। अहिंसायाः परमधर्म्मत्वकथनं।

१७—१८ सर्गे,—वाराणस्यां दिलीपस्य राज्यकरणविवरणं। रघोरुत्पत्तिकथनपूर्व्वकं रघुवंशवर्णनं। रामलक्ष्मणादीनामुत्पत्तिकथनं। पुनरेव अयोध्यायां दशरथस्य राजधानीस्थापनविवरणकथनं। नागपुराधिपतेः नरदेवस्य विवरणकथनं। मेघकूटाधिपतेः भद्रग्रीवस्य नृपतेः विवरणकथनं। तद्धातुष्पुत्रेण मितकर्णेन युद्धे पराजितस्य भद्रग्रीवस्य निर्वासनवृत्तान्तकथनं। अथ मितकर्णस्य लङ्कायां राजधानीकरणविवरणं। क्रमेण तत्पुत्रादीनां शतकण्ठ-पद्मासन्-कण्ठपुलस्त्यादीनां वृत्तान्तकथनं।

१९—सर्गे,—मेघनादगर्भजातस्य पुत्ररत्नस्य रावणेति नामकथनं। वालिसुग्रीवादीनां जन्मकथनं। वालिनः समीपात् सगणस्य रावणस्य पराजयप्राप्तिकथनं। कथं रावणस्य तस्य दशकण्ठत्वप्राप्तिकथनं। रावणस्य गन्धर्वसुतानुष्ठानकथनं। अथ मन्दोदरी-मनोवेगा-मन्दवी-या-मञ्जुघोषाप्रभृतीनां रावणमहिषीणां विवरणं। मन्दोदरीगर्भे सीतायाः जन्मवृत्तान्तकथनं। भूमिखननकाले जनकेन मञ्जूषास्थितकन्याप्राप्तिविवरणं। रामस्य सीतापरिणयादिकथनं। अथ दशरथाज्ञया योवराज्याभिषिक्तस्य रामस्य सह सीतया लक्ष्मणेन च वाराणसीगमनपूर्व्वकं तत्राध्युषितविवरणकथनं। रावणसभायां नारदस्य आगमनवृत्तान्तवर्णनञ्च।

२०—२१—सर्गे,—एकदा वसन्तकाले वाराणसीस्थचित्रकूटोद्याने स्त्रीभिः सार्द्धं रामलक्ष्मणयोः वसन्तोत्सवकरणविवरणं। नारदवाक्येन स्वर्णमृगमारीचप्रेषणस्य रावणस्य सीताहरण-

हनागमनकथनं । सीतापहरणश्रवणानन्तरं पुत्रा जनक-भरत-शत्रुघ्नानां रामसौमित्रविरहवर्णनं । तथा-वसरे चन्द्रावर्धन-सुग्रीवयोः स्वयमेव रामान्तिकागमनकथनं । सुग्रीवपुत्रस्य हनुमानिति नाम-कारणकथनं । हनुमतो सीतादर्शनार्थं वनरूपेण लङ्काप्रवेशवर्णनं । मन्दोदरीकृतसीताप्रसा-दनं ।

११—१२—सर्गे,—रावणस्य हनुमता सह संवादकथनं । विभीषणस्य रामशरणागमन-वर्णनं । अथ सेतुं निर्मितवन्तः सुग्रीवेण सह युद्धवर्णनं वालिनो मन्त्रपरायणकथनम् । वानरसैन्येन सह लङ्कां प्रविश्य रामस्य रावणवधादिकृत्यकथनं । रामलक्ष्मणयोर्दिग्विजयवर्णनं । पुनरयो-ध्यायां गमनकथनं । दशरथसुतरामराज्याभिषेकवर्णनं । कालिकासुरस्य दलीयायां जिनपूजावि-धिकथनं । रामस्य जिनमन्दिरे पूजादिकरणकथनं । सीताया गर्भो पुत्रो जातः । तेषु लवणा-ङ्कुश योवराज्यं दत्वा रामस्य जन्मान्तरवृत्तान्तश्रवणस्य जिनदीक्षा ग्रहणं केवल-ज्ञानोत्पत्तिकथनं । अन्ते तु निर्वाण जिनपूजाविधिकथनं । रामस्य निर्वाणकथनम् ।

No. 2040. हरिवंशः। Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 188. Lines, 9—10 on a page. Extent, 9,344 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1841. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Harivaṅsa Puráṇa. An imitation of the Hindu Harivaṅsa, giving accounts of several Jinas, abstracts of many Jain legends, details of Jain rites and ceremonies, and histories of ancient dynasties, including the Kurus, the Pandus and the Yadavas, all cast in Jain moulds, and devoted to Jain worship. By Jinasena Áchárya.

CONTENTS. I. II. Introduction. Birth of Jina as son of Samudra, chief of Kundapura, in the Videha country. He is named Vardhamána. On the 30th year of his life he retires from home, and for twelve years afterwards performs penance and austerities. Thereby he attains perfect knowledge. He remains silent for 66 days, and then retires to Rájagṛiha. There, seated on a throne, he sojourns with Indra and other gods and Kauṇḍinya and other sages with their disciples. Chandaná, a princess, approaches him. Nágas, Kinnaras and others repair to his presence. At the request of one Gautama he expounds the Jaina religion in all its branches. He sets the water of religion in motion at Magadha. *(Dharma chakra pravartana.)*

III. The religion spread over Kásí, Kánchí, Draviḍa, Mahárásh-tra, Gándhára and other countries. The gratification of beings on

hearing the religion expounded by the sage in the Mágádhi language. His glorious career at Panchaśaila *alias* Rájagṛiha. The religion of Jina as given to his audience. Beings are either perfected (*siddhas*) or imperfect (*asiddha*). The perfected are those who have destroyed all the obstructions to true knowledge. They are of three kinds. The imperfect are those who are attached to falsehood, and thence they suffer pleasure and pain. Beings are again divided into Bhavya and Abhavya. Fruits of evil disposition, delusion, longings. Advantages of forbearing from wine and flesh-meat. Evil works, their fruits. Advantages of overcoming the longings of the senses. Evils of lust. True knowledge and cause of the world's sufferings, causes thereof. Brief accounts of Sanatkumára, Mahendra &c., their fall from heaven. Salvation of one from good works done in his former existence. Gautama relates the Harivaṅśa to S'renika *alias* Jitaśatru.

IV.—VI. Aloka (ákáśa) defined; its inhabitants. Loka defined. Its condition and divisions, its atomosphere, extent thereof. The lowest Loka, the hills there. The middle Loka or the region of the earth, its islands and their extent and number. The highest Loka. The distances of the planets and stars from the earth. The Siddhas live there.

VII. Time defined. Abstract and comparative time. Its divisions into three kinds, past, present and future. Various modes of reckoning time. Measures of length and bulk. Kulakara dynasty reigning between the Ganges and the Sindhu rivers,—its 14 descendants.

VIII. Birth of Rishabha, in the above named dynasty. He was son of Nábhi by Maru Deví. Maru's dream of Rishabha entering her womb. She is served by goddesses during her pregnancy. The name of the place of birth was S'aketa. Gods come to behold the new-born babe. Wife of Purandara, through the instigation of her husband, carries away the babe to Sumeru, leaving another child in his place. Gods named the babe Rishabha, bore his ears, and put earrings therein. Paulamí then brought back the child, and restored him to his parents.

IX. Childhood of Rishabha. He marries Nandá and Sunandá, each of whom bore him a son and a daughter. Division of men into Kshatriya, Vaiśya and S'údra to keep them duly employed. Rishabha's retirement from home. At Prayága he cuts off his top-knot. His companions assume garbs of bark and grass. He travels about without raiment for six months. He receives a jar of sugar-cane juice from

Somaprabha. Nine rules about gifts. He attains absolute knowledge while performing meditation under a Nyagrodha tree in the garden of the Vṛishabhasena, king of Púrva-tálapura, and makes disciples.

X. He preaches his religion, comprising five duties, namely benevolence, truth, abstinence from theft, avoidance of concupiscence, and freedom from delusion. These duties and their subdivisions described in detail.

XI.—XIII. Bharata, son of Ṛishabha, conquers the universe and accepts in marriage daughters of Mlechchha kings. His brothers become hermits. Jaya, king of Hastinápura, a friend of Bharata, becomes a hermit. Names of Jina's 84 followers *(gaṇigaṇa)*. He goes with his followers to Kailáśa, where he is worshipped by gods and others. Bharata abdicates in favour of his son, and becomes a hermit. His descendants successively become Jaina hermits, and attain nirváṇa. Somajasah, son of Báhubala, and grandson of the Jina, becomes the founder of the Lunar race. Innumerable members of the Lunar race attain nirváṇa. His sixty thousand sons destroyed by a Nága king. Sagara becomes a Jaina, and attains salvation. His surviving son Sambhavanátha and his descendants represent the Ikshákú race.

XIV. Story of Sumukha, king of Kauśámbí, and his love for a maiden of his court, by whom he got a son named Hari, whose son Mahágiri and his descendants formed the Hari race, *(Harivaṁśa)*.

XV.—XVII. The wife of Sumitra, of the Hari race, sees a dream, and gives birth, on the 12th of the waxing moon in the month of Mágha when the moon was in the constellation Śravaṇá, Jinendra in Kuśágárapura *alias* Rájagṛiha. Devas come to worship the child. They place him on Airávata, the elephant of Indra, anoint him, name him Munisuvrata, and then restore him to his mother. In his youth he one night saw beautiful clouds in the sky, and they were soon after dispersed by a high wind. This set him thinking. He becomes a hermit. His death. He is succeeded by his son Daksha, whose son by Ilá was Aila Daksha. Daksha being guilty of incest on his own daughter Manohari, Aila Daksha with his mother retired to the banks of the Narmadá, and established a town named Máhishmati. His son Kunema established the town of Kuṇḍina. His son Puloma established Indrapura. His descendants. The Vasu dynasty, its fall.

XVII.—XIX. A king of Mathurá had two sons Súra and Suvíra.

From Súra descended Andhaka-Vṛishṇi, and from Aśura, Bhojaka-Vṛishṇis. Andhaka-Vṛishṇi had ten sons, of whom Vasudeva was one, and two daughters of whom Kunti was the eldest. Descendants of Bhoja Vṛishṇi. Suvasu of the Vasu dynasty, was the founder of the family of Jarásandha whose descendants became Kálayavanas. Religious discourse at Rájagṛiha. Virtuous works. Animals of various kinds. Accounts of the two Vṛishṇi families. Vasudeva cuts off the head of a hunchback woman with his bare hands. Other stories about him.

XX.—XXI. Story of Padma and his covering the three regions with three steps. Stories of Chárudatta and Vasantasaená, daughter of Kaliñgasena.

XXII.—XXIV. Story of Vasudeva's acceptance of the Jain asceticism at the suggestion of a dancing girl. His peregrinations, marriage with the daughter of Kapilasruti, who bore him a son named Kapila.

XXV.—XXVIII. Vasudeva kills, in a quarrel with Kártaviryáryuna, Jamadagni, whose son Paraśuráma destroys the Kshatríya race seven times over. The wife of Kártaviryáryuna, on her husband's death, escapes, and takes shelter in a Jain hermitage, where she gives birth to a son, who destroys the Bráhmaṇa race twenty-one times over. Vasudeva carried away by a she-devil named Súrpanakhá. His adventures. Account of some atheists.

XXIX.—XXXII. Origin of the temple of Kámadevagṛiha at Srávasti. Story of Kámadeva. Vasudeva marries his daughter Eni, and then marries Rohiṇi at a Sayambara. Balaráma born of Rohiṇí.

XXXIII.—XXXIV. Vasudeva's journey to Rájagṛiha with his pupils. Account of Kaṅsa, who throws his father Ugrasena into prison, becomes king, and gives his sister Devaki to his tutor Vasudeva. The seventh son of Devakí kills Kaṅsa. Account of the other six sons of Devakí. Account of Arishṭanemi, a Jina. Accounts of various fasts and penances.

XXXV.—XXXVII. Devaki gives birth to two sons. Devas carry them away, leaving two still-born children in their place. Kaṅsa pounds the dead children on a stone. Other sons born and protected. Birth of the seventh son holding the discus, the conch-shell, the mace, and the lotus, on the 12th of the wane in Bhádra. The child transferred to the house of Nanda, whose new-born daughter is brought and kept in its place. Kaṅsa clips the nose of the female child, and destroys her. Kṛishṇa's

career at Vṛindávana, destroying various demons (as described in the Bhagavata Purana). Kṛishṇa and Balaráma return to Mathurá, destroy various demons, and then Kaṅsa, instal Ugrasena as king, and marry Revati and Satyabhámá, the two daughters of Suketa, king of Rajatádri. Jarásandha avenges the murder of his relative Kaṅsa, and overthrows the two brothers.

XXXVIII.—XL. Birth of Arishṭanemi, (details similar to what have been given about the birth of Rishabha and other Jinas). The flight of the Yadavas from Mathurá they are chased by Jarásandha as far as the Vindhyan chain.

XLI.—XLIV. Yádavas build Dvárká and settle there. Account of Nárada, his power of travelling in the sky. Kṛishṇa marries Rukmiṇi, Satyabhámá and others. Balaráma's marriage with Revati, Sitá, Varudhavatí, Rajivanetrá and others.

XLV.—XLVI. Account of the Kauravas and the Páṇḍavas as in the Mahábhárata, diversified by many new incidents, and names of places and circumstantial details changed.

XLVII.—LII. Pradyumna's amours. Sámba's birth. Account of the descendants of Balaráma and Kṛishṇa in great detail. Jarásandha assails Kṛishṇa. A great war follows, in which Jarásandha is killed by Kṛishṇa. Account of Durgá and her redemption by Jain worship. Conversion of the Kauravas and Karṇa to Jainism.

LIII.—LIV. Wars of Kṛishṇa in the southern peninsula. Rape of Draupadí by Padmanátha, a king who lived beyond the ocean. Her rescue by her husband, aided by Balaráma and Kṛishṇa.

LV.—VI. Marriage of Aniruddha with Ushá. Kṛishṇa's picnic on the Raivata Hill. Ascetic feeling of Nemi. His adoration by Indra and other gods. His departure for Girirája for penance. His meditations. Various kinds of pain to which created beings are subject; their character, and the means of overcoming them. Meditation of Raudra. Meditation of Dharma. The waves of worldly inclinations. Pure meditation of two kinds, conscious and unconscious, their differences.

LVII. The different places fit for Jinas. Lectures of Jina to Varadatta and other Yádavas. Nine kinds of speech of the Jina. Origin of creation. Eternity, soul, delusion, self, and true knowledge. The seven conditions of beings. Sentient, and non-sentient objects—their distinctions and classification. Relation of the body to the soul. Yogas of

various kinds. Works, their distinctions, number &c. Duties of householders. Do. of hermits. Mental functions—how well directed, and how perverted. Virtue and vice. Penance, its distinctions. Suppression of worldly pain and destruction of bondage. Emancipation. The Yádavas having heard these lectures retire to their homes.

LIX.—LXVI. The Víhára of Nemi. Nemi's peregrinations and preachings in different parts of India. The elders of Kṛishṇa become disciples of Nemi. Nemi describes to Satyabhámá, Rukmiṇí and others their former lives. He relates to Kṛishṇa the history of all Jinas both past and future, their birth, career and nirváṇa. The destruction of the Yádava race by the curse of Dvaipáyana. The Yádavas and Dvárká burnt down. Jarasuna, a Yádava, retires from Dvárká to the south. Balaráma and Kṛishṇa, overwhelmed by grief, retire to south Mathurá. There, while resting under a tree, Kṛishṇa is shot in the foot with an arrow. Account of Jarasunu *alias* Jarakumára. Balarama's grief. Paṇḍavas hear of the sad news. Funeral of Kṛishṇa. Baladeva becomes a hermit. The Paṇḍavas accept asceticism, their nirváṇa. The nirváṇa of Nemí.

Beginning. सिद्धं ध्रौव्यव्ययोत्पादलक्षणं द्रव्यसाधनं ।
जैनं द्रव्याद्यपेक्षातः साद्यनाद्यथ शासनं ॥
प्रथमायप्रकाशाय मीमांसाकैकभानवे ।
नमः श्रीवर्द्धमानाय वर्द्धमानजिनेशिने ।
नमः सर्वविदे सर्वव्यवस्थानां विधायिने ।
कृतादिधर्मतीर्थाय वृषभाय स्वयंभुवे ॥
येन तीर्थमभिव्यक्तं द्वितीयमजिताश्रितं ।
अजिताय नमस्तस्मै जिनेशाय जितद्विषे ॥
— — — — — — — — — ॥
इत्थं साधुपथावोऽस्मन्मानद्दमनूजतं ।
देवं कामसमं लोके करोमि त्रिरमात्मनः ॥
यदमूलं भुवि ख्यातं वज्रमालाविभूषितं ।
पुण्यं पुण्यफलं पूतं कल्पद्रुमसमं परं ॥
चरित्रं नेमिनाथस्य चरितैर्मोहलीकृतं ।
पुराणं हरिवंशाख्यं ख्यापयामि मनोहरं ॥

श्रुतविद्योतयं श्रोतं श्रीतयन्ति दयावयः ।
अविषद्योतवशोनविद्युतोऽपि यथानयं ॥
शीतिनय यथा नय पुराणस्य यथाक्रमिः ।
श्रीतये वर्णितोऽयमसो वाचोऽप्यनुकम्पया ॥
विषद्दवमपि सूर्यै नैश्रुताय्यपुतं यथा ।
हरिवंशोद्भवालोकं लोकसप्रदिवे यथे ॥
यथा प्रतिभासार्थं वेषाद्विशविभासता ।
प्रमाणनामनामा तत् प्रमाणपुरुषादिमं ॥
तथा हि मूलतन्त्रस्य कर्ता तीर्थंकरः स्मृतः (स्वयं) ।
ततोऽप्युत्तरतन्त्रस्य गौतमाख्यो गणाधिपः ॥
उत्तरोत्तरतन्त्रस्य कर्तारो बहवः क्रमात् ।
प्रमाणं तेऽपि नः सर्वे + सर्वोक्तानुवादिनः ॥ इत्यादि ।

End.

जयत्यजय्या जिनवर्धमानतिः [illegible] ।
सुखाय भूयात् पतिवर्यवसेवेः सुखागमस्या बहुधा सुधारिकाम् ॥
शाकेष्वब्दशतेषु सप्तसु दिशं पञ्चोत्तरेषूत्तरां
पातीन्द्रायुधनाम्नि कृष्णनृपजे श्रीवल्लभे दक्षिणां ।
पूर्वां श्रीमदवन्तिभूभृति नृपे वत्सादिराजेऽपरां
सौर्याणामधिमण्डले जययुते वीरे वराहेऽवति ॥
कल्याणैः परिवर्धमानविपुलश्रीवर्धमाने पुरे
श्रीपार्श्वालयनन्नराजवसतौ पर्याप्तशेषः पुरा ।
पश्चाद्दोस्तटिकाप्रजाप्रजनितप्राज्यार्चनावर्जने
शान्तेः शान्तिगृहे जिनेन्द्ररचितो वंशो हरीणामयं ॥
व्युत्सृष्टापरसंघसन्ततिबृहत्पुन्नाटसंघान्वये
प्राप्तः श्रीजिनसेनसूरिकविना लाभाय बोधेः पुनः ।
दृष्टोऽयं हरिवंशपुण्यचरितः श्रीपार्श्वतः सर्वतो
व्याप्ताशामुखमण्डलः स्थिरतरः स्थेयात् पृथिव्यां चिरं ॥

Colophon. इत्यरिष्टनेमिपुराणसङ्ग्रहे हरिवंशे जिनसेनाचार्यस्य कृतौ [illegible]वर्णनो नाम षट्षष्टितमः सर्गः ॥ ६६ ॥ इति श्रीहरिवंशपुराणं समाप्तं । संवत् १८०१ । शुभमस्तु ।

विषयः । १—६६ सर्गाः,—[illegible]वर्णनं । ऋषभेश-तीर्थकरसमुत्पत्तिः [illegible] पूर्वोक्तार्थोक्ता [illegible] । [illegible] [illegible] [illegible] जिनस्य [illegible]-

कथनं । अथ षोडशस्य सर्गस्य जिनाभिषेकवर्णनविवरणं । जिनस्य वर्धमान इति नामकथनं । त्रिंशद्वर्षे वर्धमानस्य विरक्तस्य तस्य निष्क्रमणपुरःसरं द्वादशवर्षाणि यावत् तपस्यतो घातिक-र्मविनाशानन्तरं केवलज्ञानप्राप्तिकथनं । अथ चतुष्पादादिवशात् सौधर्मेन्द्रेण विरचितस्य समवसरणस्थानककीर्तनं । ततो रत्नसिंहासनोपविष्टस्य जिनेन्द्रस्य समन्तात् इन्द्रादीनां देवानां कौ-शिकादीनां पक्षिणां ऋषीणां द्विजवराणां संघपूर्वकमवस्थितिकथनं । अथ चन्दनाभि-धाना चेटकराजकुमार्यपि धौतैकाम्बरसंवीता भगवतः पुरःसरी बभूव । तदन्तरे, साधूनां, कल्पलोकस्थितदेवानां, नागकुमाराणां, किन्नरगन्धर्वादीनाञ्च तत्र समागमवर्णनं । अथ गौत-मनामा कश्चिद् भगवन्तं तीर्थार्थप्रकाशनाय अनुरुरोध । भगवानपि जिनधर्मार्थमुदाजहार । तदोद्देशेन यथा, संस्थानवाक्या, समवायवाक्या, आचाराङ्गतत्त्वार्थः, सूत्रकृतत्त्वार्थः, प्रज्ञप्ति-सूत्रं, ज्ञातृधर्मकथा, श्रावकाध्ययनार्थः, अन्तकृद्दशोत्तरः, अनुत्तरदशार्थः, प्रश्नव्याकरणं, विपाकसूत्रार्थः । दृष्टिवादार्थ इत्यादि । ततः सर्वेषां जिनोक्त संघपुरःसरं समवसरणगमन-कथनं । ग्रामेषु जिनस्य सर्वजीवविबोधादिकीर्तनं । धर्मतीर्थप्रवर्तनञ्च ।

एवं सर्गे,—काशी-काञ्ची-द्रविड़-महाराष्ट्र-आभीरादिषु सर्वेषु देशेषु जैनधर्मप्रचारकथनं । जिनमुखोद्भूतां मागधीभाषां कर्णपुटेन पिबतां लोकानां शान्तिवर्णनं । पद्मप्रभपुराधरनामधेये राजगृहे जिनस्य जिनस्य ऐश्वर्यादिवर्णनं । अथैकदा सुरनरतिर्यक्प्रभृतीनां धर्मशुश्रूषया परितो भगवन्तमुपविष्टानां पुरस्तात् जिनस्य धर्मव्याख्यानकीर्तनं । तत्र सिद्धासिद्धभेदेन जीवस्य द्विविधत्वकथनं । अ: ज्ञानावरणस्य पञ्चविधस्य क्षयेण, दर्शनावरणस्य नवभेदस्य भेदेन, अष्टा-विंशतिविधस्य मोहनीयस्य नाशात्, चतुर्विधस्य आयुषः क्षयोपक्षयेण, चत्वारिंशतो नामधेयस्य गोत्रद्वयस्य च नाशेन, पञ्चविधस्य अन्तरायकर्मणः विध्वंसेन च जीवस्य सिद्धत्वं भवति । अपि च सिद्धानां सम्यक्त्व-परमात्म-केवलज्ञान-केवलदर्शनादिकषायविमुक्तत्वादिकं । अथ मोहस्य उदय-नाशोपशमक्षयोपशमचिन्तयेव असिद्धोऽपि त्रिविध इतिनिरूपणं । असिद्धस्य मि-थ्यादृष्टि-सासादन-सम्यङ्मिथ्यादृष्टि-संयतासंयत-प्रमत्तसंयत-अप्रमत्तसंयत-उपशान्तकषाय-सू-क्ष्मदृष्टि-क्षीणकषायादिकगुणस्थाननिरूपणं । तत्र तत्र सुखदुःखप्राप्तिकारणकथनञ्च । पुनः भव्याभव्यभेदेन जीवानां द्वैविध्यकथनं । कुटिलमायालोभप्रभृतीनां फलकथनं । मधुमांसादिव-र्जनेन शुभायुःप्राप्तिरथवा कुकर्मभिः कुमानुषप्रापणमितिनिरूपणं । इन्द्रियविषयफलकथनं । कन्दर्पस्थितानां कन्दर्पनामकानां देवानां आभियोग्यकिल्बिषादिकथनं । सम्यग्दर्शनस्य दुर्ल-भत्वकथनपूर्वकं तदभाव एव संसारप्राप्तिनिमित्तकारणमितिनिरूपणं । पूर्वोक्तसम्यक्त्व-परमात्म-ज्ञानादीनां कारणादिकथनं । संक्षेपेण सनत्कुमार-माहेन्द्र-ब्रह्म-महाशुक्रादिकल्पविवरणकीर्तनं । तत्र दिव्यसुखानां भुक्त्यादिकथनं । केषाञ्चित् पूर्वभवाभ्यस्तसम्यक्त्वप्रकाराणां तीर्थकृतां जि-नत्वानुष्ठानेन निर्वाणप्राप्तिकथनञ्च । अथ जितशत्रुनामकस्य श्रेणिकराजस्य पुरतो गौतमस्य चरित्रविस्तारकीर्तनं ।

४—६ सर्गे,—अलोकाकाशस्वरूपनिर्णयवर्णनं यथा,—"स लोकस्तो यत्रास्ति जीवाजीवात्मकाः परे"। तत्र जीवपुद्गलयोरवस्थानाभावकथनं। एवं धर्माधर्मास्तिकायादीनां तत्र गतिस्थानाद्य-भावकथनञ्च। अथ अलोकाकाशमध्ये लोकस्य स्थितिकथनं। लोकसन्निवेशनञ्च। लोकस्य वेष्टक-घनोदधिघनवाततनुवातवर्णनं। तत्र चतुर्दशरज्जुविभागादिकथनं। लोकस्य सप्त-नरकादिपृथिवीपरिवेष्टितत्वनिरूपणं। वायूनां परिमाणादिकथनं। त्रिलोकमध्ये अधोलोकसंस्थानवर्णनं। तत्र नरकादिदुःखाख्यानञ्च। तिर्यग्लोकवर्णनप्रसङ्गेन द्वीपसमुद्रा-दिनिरूपणं तेषां संख्यापरिमाणादिकीर्तनञ्च। ऊर्ध्वलोकवर्णनं। तत्र सर्वार्थसिद्धेः सिद्धशिलायाः स्थानात् दूरत्वादिनिरूपणं। सिद्धानां जीवानां स्थित्यादिकथनञ्च।

७मे सर्गे,—वर्तनालक्षणः काल इति कालस्वरूपकथनं। मुख्यगौणभेदेन तस्य द्वैविध्यनिरूपणं। अथ समयादीनां वैविध्यात् तथाविधस्य कालस्य विविधत्वनिरूपणं। निश्चयव्यवहारकालयोर्लक्षणकथनं। परमाणुलक्षणकथनं तथाहि,—आदिमध्या-न्तहीनं निरवयवं अतीन्द्रियं मूर्तमपि अप्रदेशं परमाणुं जानीयादिति। सूक्ष्मकालस्य बहुभिरेतैर्व्यवहारात् तस्य बहुत्वकथनं तथा वर्ण-गन्ध-रस-स्पर्शैः पूर्णं गलनञ्च कुर्वन्तीति परमाणूनां पुद्गलाभिधानकथनञ्च। ततः संख्या-वृद्धि-रेणु-वालाग्र-यूका-यव-अङ्गुलादिमान-कथनं। एवं कल्पपल्यसागरोपमादीनां लक्षणादिकथनं। यत्र क्रमेण वस्तूनां प्रतिसमयमपचितिः सा अवसर्पिणी, तदन्यथा तु उत्सर्पिणीत्यनयोः लक्षणकथनपूर्वकं तत्र प्रत्येकं षट्कालसमय-निरूपणं। तत्र अवसर्पिण्यामनुक्रमेण षट्समयनिरूपणं, यथा,—सुषमा, सुषमा, सुषमा, दुःषमा, सुषमा, सुषमा, दुःषमा, दुःषमा, अतिदुःषमा चेति। एतद्विलोमेन च उत्सर्पिण्यामू-हनीयं। अथ प्रथमेषु त्रिषु सुषमसुषमादिषु कालेषु भारतभूमेः कल्पवृक्षपरिपूर्णत्वादिकथनञ्च। ततोऽतीते सुषमाख्ये कालद्वये अनुत्पत्तिक्रमेण दक्षिणभारते कुलकराणामुत्प-त्तिकथनं। तत्र प्रथमतः प्रतिश्रुतिनाम्नः कुलकरस्य राज्यशासनविवरणकथनं। ततस्तत्पुत्रस्य सन्मतिनामकस्य कुलकरस्य विवरणकथनं। एवं क्रमेण क्षेमङ्कर-क्षेमन्धर-सीमङ्कर-सीमन्धर-विमलवाहन-चक्षुष्मद्यशस्वि-अभिचन्द्र-मरुदेव-प्रसेनजिन्नाभिनाम्नां चतुर्दशकुलकराणामुत्पत्त्या-दिकथनं।

८ सर्गे,—ऋषभस्य जन्मादिकथनं। तत्र, पुरा किल दक्षिणभारते नाभिर्नाम नरपतिरा-सीत्। तस्य हि मरुदेवीति नाम्ना सुलक्षणा धर्मपत्नी बभूव। कदाचित्तद्गर्भे भगवान् ऋषभदेवो जनिष्यति तद्युक्ता देवराजेन अवतीर्णदिक्कन्यकाभिः सह स्वमतेन श्रीह्रीधृतिकीर्तिभिः सुरसुन्द-रीभिः सादरं सेव्यमाना मरुदेवी 'भगवान् जिनदेवो वृषरूपेण मदुदरे गर्भवेन प्रविशतीति' शुभस्वप्नदर्शनेन जिनगर्भानन्दिता प्राप्ते काले जिनदेवं प्रसूते। अथ सुरासुरनरकिन्नरगन्ध-र्वादयः सर्वे समागतं तीर्थकरजन्मोत्सवेष्वानन्दाय समागताः। ततो हि प्राचीन सुरासुरादि-कृतजन्माभिषेकं तत्र तत्र कारणान्तरं नाकपतिरिति समाख्यां प्राप। अथ सर्वैः देवैः सह पर-

सुरसुन्दरी देवमायया सूतिकागारं प्रविश्य शिशुमन्यं तत्र मुक्त्वा जिनं च ततो जिनदेवं सुमेरुशिखरदेशं निन्ये। सुरपतिरपि सार्द्धं सुरासुरनिकरैः तत्र भगवतो जन्माभिषेकं विधाय यथाविधि कर्णयोः रत्ने सम्पाद्य च रत्नकुण्डलाभ्यामलञ्चकार। अथ भगवन्तं वृषभेति नाम्ना-धर्म्माध्यक्षं हिरण्यगर्भ-प्रजापति-स्वयम्भू-प्रभृतिभगवन्नामनिर्वचनमुखेन तं तुष्टुवुः। तदनन्तरञ्च पौलोमी रोमाञ्चितशरीरा स्वाङ्कमारोप्य जिनदेवं पुनरेव यथास्थानमानीयार्प्य च सचरण शिशुप्रदानेन तत्पितरौ नितरामानन्दसमुद्रे निमज्जयाञ्चकार।

९ सर्ग.—अथ भगवान् स्वकीय कराङ्गुष्ठे निषक्तं पीयूषं पिबन् प्रतिदिनं बालचन्द्र इव उपचीयमानो समं समवयस्कैः बालक्रीडारसमनुबभूव। तदनन्तरञ्च वर्द्धमानयौवनकुसुमोऽसौ नन्दा-सुनन्दाभिधानस्य कन्यायुगलस्य पाणिपीडनमकरोत्। अथ नन्दा, नन्दनं भरतनामकं सुतामपि ब्राह्मीनामिकां युग्ममसूत। असूत च सुनन्दापि महाबलं सुतं सुतामपि सौन्दर्यसुन्दरीं। अथ नन्दायाम् अष्टनवतिसंख्याभिताः पुत्रा वृषभसेनादयः क्रमेणाजायन्त। ततो नाभेयस्य भगवतः प्रजानां दुरवस्थादर्शनेन जातकरुणस्य असिनाकेन, वाणिज्येन, शिल्पादिकर्म्मणेन च क्रमेण क्षत्रिय-वैश्य-शूद्ररूपत्रिविधवर्णविभागकरणकथनं। अथैकदा नृत्यन्तीं नीलाञ्जनाभिधा-नामिन्द्रनर्त्तकीं पश्यतो नाभेयस्य वैराग्योत्पत्त्यनन्तरं देवैः प्रबोधितस्य तस्य भरतादिपुत्राभि-षिक्तया सिद्धार्थवनगमनकथनं। ततः प्रणामचैत्यगमनपूर्व्वकं केशोत्पाटनकरणकथनं। अथ ध्यानस्थं जिनदेवं परितः स्थितानां क्षत्रियाणां क्षुत्पिपासार्दिततया भगवदभिप्रायमजानतामत एव मग्नानां देववाणीश्रवणेन कुश-चीरवल्कलधारणाकथनं। अथ षण्मासान् यावद्-अनाहारस्य मग्नस्य जिनदेवस्य पर्य्यटनकथनं। अनन्तरमेकदा राज्ञः श्रेयांसस्य गृहे तत्पारणाय जिनाय तेन राज्ञा इक्षुरसपूर्णः कलशो दत्त इत्यनेन दानतीर्थकरोत्पत्तिकथनं। अथ प्रतिग्रहः, उच्चस्थापनं, पादप्रक्षालनं' पूजनं, प्रणतिः, मनःशुद्धिः, वाक्शुद्धिः, काय-शुद्धिः, एषणाशुद्धिश्चेति दानविधेः नवविधत्वकथनं। अथ एकदा प्रलम्बजटाभारो जिनदेवः पूर्व्वतालपुराधिपतेः वृषभसेनस्य शकटास्याभिधानके महोद्याने न्यग्रोधवृक्षाधः ध्यानयोग-मास्थाय केवलज्ञानं लब्धवानिति कथनकथनं। तत्र इन्द्रादिभिरभिष्टुतस्य समागतानां भरतादीनां जिनस्य चारित्रैश्वर्य्यमवलोकयतां धर्म्मादिपदार्थविवरणकथनञ्च।

१० सर्ग—जिनस्य धर्म्मोपदेशनाकीर्त्तनं। तत्र दया, सत्यं, अस्तेयं, ब्रह्मचर्य्यं, अपरिग्रहता, पञ्चैतानि सूक्ष्मतया यतिधर्म्म इति स्थूलतया च गृहस्थधर्म्म इति निरूपणं। उक्तविधधर्म्मानु-ष्ठानेन च मोक्षो भवति। एतत्सर्व्वं धर्म्मस्य मूलं ज्ञानात् जायते ज्ञानस्य द्वादशाङ्गमिति-निरूपणं। तत्र अङ्गानि यथा,—पर्य्याय-अक्षर-पद-संघात-प्रतिपत्ति-अनुयोग-प्राभृतप्राभृत-प्राभृत-वस्तु-पूर्व्वाणि इत्यनेन श्रुतज्ञानविकल्पनिरूपणं। अथ सर्व्वपदार्थव्याख्यानभेदप्रदर्शनञ्च। अथ पर्य्यायार्थे,—इत्यादिप्रदर्शनं। तत्र क्रियावादिनादः तथापि,—नियति-स्वभाव-काल-दैव-पौरुषैः स्वतः पर-नित्यानित्यैः येन प्रत्येकं जीवाजीवादेः नवपदार्थस्य भेदाः विंशतिः। यथा,—

अस्ति स्वतो जीवो नित्यनित्यः, अस्ति परतो जीवो नित्यनित्यः, अस्ति नित्यो जीवो नित्यनित्यः, अस्ति अनित्यो जीवो नित्यनित्यः, अस्ति स्वतो जीवः स्वभावतः, अस्ति परतो जीवः स्वभावत इत्यादिना । एवमजीवाद्यष्टपदार्थेषु बोध्यं । अनेन प्रकारेण १८० भेदा भवन्ति । एवं स्वतः-परतोक्तैः नित्यत्वादिवर्जितैः शेषैर्जीवादीनि सप्तस्थानानि ७० स्थानपञ्चकानि भवन्ति । पुनः स्वतः-नियतिकालाभ्यां गुणितानि सप्तानि १४ चतुर्गुण । इत्यनेन ८४ भेदाः भवन्ति । अतो नास्त्युक्तैः पूर्व्वयुक्तैः ८४ भेदाः । यथा,—नास्ति स्वतो जीवो नित्यनित्यः, नास्ति परतो जीवो नित्यनित्य इत्यादीनि । एवं अजीवादिषु अष्टसु तत्त्वेष्वपि बोध्यं । इत्यनेन क्रियावाद-दर्शिमतदर्शनपूर्व्वकं विपरीतविधक्रियावादहृतिनिरूपणं । तथाहि,—आत्मास्ति जीवः, आत्मास्ति जीव इत्यादिप्रभृतिः पुण्यपाप नवपदार्थाः ६२ । अथ अज्ञानिकदर्शिवादस्य विपरीतभेदकथनं । तथाहि,—सज्जीवभावविन्, असज्जीवभावविन्, सदसज्जीवभावविन् । अवक्तव्यजीववित्, सद-वक्तव्यजीववित्, असदवक्तव्यजीववित्, सदसदवक्तव्यजीवविदिति । एवमजीवादिषु बोध्यं । विनयदर्शिवादस्य ३२ द्वात्रिंशद्भेदा भवन्ति यथा,—मनो-वचन-काय-दानरूपैश्चतुर्भिः प्रकारैः जनक-जननी-देव-नृपति-ज्ञाति-बाल-वृद्ध-तपस्विषु विनयः कार्य्यं इति । तथा परिकर्म्मं, सूत्रं, अनुयोगः, पूर्व्वगतं, चूलिका चेति परिकर्म्मादिभेदकथनपूर्व्वकं चन्द्र-सूर्य्य-जम्बूद्वीप-द्वीपसागर-व्याख्याप्रज्ञप्तिनिरूपणञ्च । एवमक्षर-पदादिनिरूपणं । तत्रैव मोक्षस्य आव-श्यकद्रोषाकथनञ्च ।

११—१२ सर्ग,—जिनपूजस्य भरतस्य दिग्विजयवर्णनं । तत्र मागधमागधदेव-दाक्षिणा-त्य-सिन्धुदेव-विताढ्य-हिमाद्रि-गङ्गादेवीविजयादिकथनं । तेषां नामादीनां भरतस्य उपो-पहारदानकथनं । अथ भरतस्य चक्रेण सहधान्यां अयोध्यायामागमनं प्रधानजनैरुपहार-दानं तेषां अभ्यादिपरकथनं । भरतस्य चक्रवर्त्तिपदाभिषेकश्च । भरतनिबद्ध शान्तिमयाधिपतेः कथाभिधानस्य यथार्थत्व पूर्व्वकस्वगोत्रस्य परिचयकथनं । तस्य तथायोग्य अवस्य जिनधा-मप्रवर्त्तनानन्तरं प्रत्यागमनकथनं । एवमेव-वहरण-कूप-प्रमुदन-देवयम-अवसर-समृद्ध-अन्यप्रभृतीनां चतुरशीतिसंख्यकानां सविस्तारां नामकथनं । तेषाञ्च देवतापरिमाणयो नव-धान जिनदेव इति कथनं । कदेशदा भविष्यद्वेदिनस्य भगवतो जिनस्य कैलासगिरिसमागमपू-र्व्वकं परिनामहोत्सं लोकसाधारणस्य विधाय सिद्धालयगमनकथनं । तत्र हि देवतादयः सर्व्वे समुपस्थायादिभिः भगवदेहं पूजयामासुरिति विवरणकथनञ्च । अथ भरतः चतुरशीतिल-क्षपूर्व्वं राज्यपदं पालयित्वा जैनदीक्षां अपालयदिति विवरणकथनं । तत आदित्ययशाः अपूर्व्व पञ्चः-पूर्त्ति राज्यपदाभिषिक्तं विधाय जैनधर्म्मानुष्ठानेन निर्व्वाणमवाप्तवानिति कथनं । एवं क्रमेण बल-सुबल-महाबल-बलिभद्र-अमृतबलप्रभृतीनामादित्यवंशीयानां पुनरेकरूपाख्यानाञ्च चतु-र्दशलक्षसंख्यकानां निर्व्वाणप्राप्तिकथनं । अथ वाक्षसमानकस्य जितशत्रुनृपस्य सोमयशा नाम पुत्र आसीत् । स च सोमवंशस्य प्रवर्त्तको बभूव इति कथनं । तत्र सोमवंशः पृथ्वी अपालयत्

ततः सुयशाः, ततो भुवनकः। इत्यमाद्याः पञ्चाशत्कोटिलक्षसंख्यकाः भरतवंशीया निर्वाणं ययु-रिति कथनम्। तथैवकुमारादीनां वीराणां निर्वाणप्राप्तिकथनम्। एवं नाभेयवंशीयशेषराजाद-रजयन्त-रत्नचन्द्रप्रभृतीनां निर्वाणप्राप्तिकीर्तनम्। अथ सगराभिधानस्य चक्रिणः षष्टिसहस्राणि पुत्राः समजायन्त। ते खलु दण्डेन क्षितिं खनन्तः कुपितेन नागराजेन भस्मीकृता इति जिनस्य सगरस्य जैनदीक्षया मोक्षप्राप्तिकथनम्। सगरस्य अपरः पुत्रः सम्भवनाथो नाम, तत्पुत्रः अभिन-न्दनः, ततः सुमतिनाथः, ततः पद्मप्रभः, ततः सुपार्श्वो नाम जिनेन्द्रः, ततः चन्द्रप्रभः, ततः पुष्प-दन्तः, ततः शीतल इत्यनेन इक्ष्वाकुवंशवर्णनं।

१४ सर्गे,—वत्सदेशे कौशाम्बी नाम नगरी आसीत्। तत्र सुमुखो नाम नरपतिर्बभूव। अथैकदा वसन्तसमयेऽसौ करिणमारुह्य कालिन्दीपुलिनोद्यानं प्रविवेश। तत्र हि वसन्तोत्सवे कामिनीमेकां सर्वाङ्गसुन्दरीं निरीक्ष्य अपरोधकस्थानेऽपि सोऽयं तया विना कृत्स्नेन शून्य इवाभूत्। अथ विदितवृत्तान्तेन मन्त्रिणा वनमालाभिधानया तया सह राज्ञः समागमः कारित इति विवरणकथनं। तयोः हरिरिति समाख्यातः पुत्रो बभूव यस्य च महागिरिर्नाम पुत्रोऽभूत्। ततो हिमगिरिः, ततः वसुः, इत्यादिना हरिवंशोत्पत्तिवर्णनम्।

१५—१७ सर्गे,—हरिवंशीयसुमित्रसमाख्यातस्य राज्ञो महिष्याः पद्मावत्याः शुभस्वप्नदर्श-नवृत्तान्तकीर्तनं। अथ तद्गर्भे (माघशुक्लद्वादश्यां श्रवणनक्षत्रे) जिनेन्द्रस्य जन्मकल्याणकथनं। अथ पुरन्दरप्रमुखैः इन्द्रादिकदम्बैः कृतोत्सवमालयेवं राजसूनं परीत्य जिनदेवं प्रणम्य च सुरसुन्दरीभिः तं कुमारमैरावत्यां समारोप्य गिरिराजाभिषेककायां सिंहासने कृताभिषेकं पुनरेव जननीसमीपमानीय च मुनिसुव्रतेति नाम्ना विख्यातश्चकार इति विवरणकथनं। अथ कुमारः सुरकुमारसन्निकरैः संसेव्यमानः सुकुमारके कैशोरे वयसि वर्तमानोऽसौ रमणीरत्नेन सम्प्राप्तो-ऽप्येकदा नभसि समुदितं जलधरमवलोक्य निरन्तरानन्दनन्दितोऽमधिमच्छ्रेव प्रचण्डतरमारुत-वेगेन विलीयमानं तमालोक्यैवमचिन्तयत्। अहो जलधरोऽसौ कालकवलितानां लोकानां शरीरादीनां विनश्वरतां प्रदर्शयन् उपदिशतीव मामेवं कथनमधिगताविति। अथैवं निर्विण्णमानोऽसौ सुव्रतनामकं तनयं राज्याभिषिक्तं विधाय जिनदीक्षया सम्यक् प्रव्रज्य जिनो बभूव। अथैकदा षष्टिदिनानि यावत् कृतोपवासोऽसौ भिक्षार्थे नगरीं जगाम। अथ राज-गृहनिवासी वृषभदत्तनामा वणिक् तस्मै भिक्षां ददौ। अचिरेण समये पुष्पवृष्ट्यादिकपञ्चक-आश्चर्यवर्णनं। मुनिसुव्रतस्य देशनाकथनम्। अथ सुव्रतस्तु दक्षनामानं तनयं राज्याभिषिक्तं विधाय निर्वाणं प्राप। अथ दक्षः स्वकन्यामिलायां ऐलेयाख्यं पुत्रं मनोहरीनाम्नीं तनयां च अजीजनत्। अथ कदाचिदेकदा दक्षः प्रजापतिः स्वपुत्रीं मनोहरीं वीक्ष्य विचित्रकुसुमशरैः आनुपपेदे। इत्यादि रोषकषायितेक्षणा तत्पत्न्येव ऐलेयेन सह दुर्गमदेशाभिमुखं प्रययाव। अथ ऐलेयेन नर्मदातीरे आसीन्नाम्नीं नगरीं निर्माय कुणिमनामानं पुत्रं राजपदे प्रतिष्ठाप्य तपस्यार्थं वनं विविशे। अथ कुणिमोऽपि वरदातीरे कुण्डिनाख्यं पुरं संस्थाप्य पुलोमनामके सुते.

राज्यभारं निधाय तपश्चरणार्थं वनवासी बभूव। अथ तस्यामेव श्रीसोम-चन्द्राभाख्यां देवानीति इन्द्रपुरसंज्ञापनकथनं। श्रीसोमप्रभेण सहोदरेण कुरुपुरसंज्ञापनकथनं। ततः क्रमेण सप्त-चन्द्रोदय-मास-सूर्य-देवदत्तानां वृत्तान्तकथनं। देवदत्तपुत्रस्य त्रिविक्रमनाथस्य विद्वद्धिपत्यकथनं। ततो निःशंसानामपुत्रादीनां चरित्रेण-सह अमितप्रभादीनां विवरणकथनं। अथ अमितप्रभस्य मधुनामा पुत्रो बभूव। तस्य तादृश-महावस्तुप्रभृतीनां वृत्तवन्धनां विवरणकथनं। क्षीरक-दम्बनामकस्य वेदविदुषः वसु-नारद-पर्वताभिधानाः त्रयः शिष्या अभवन्। तेषु पर्वतोऽक्षी-रकदम्बस्य पुत्र आसीत्। कदाचिद् वसुराजसभायां नारदपर्वतयोः अजार्थे संवादः, तत्र नारदेन कर्मकाण्डोद्देशेऽजशब्दस्य त्रिवर्षव्रीह्यर्थे समर्थिते पराजयं प्राप्ते च पर्वते वसुराजस्य पर्वतपक्षपातित्वेन तत्क्षणमेवाधःपतनद्वारा नरकगमनञ्च।

१८, १९ सर्गे,—अथ मथुराधिपस्य यदोर्वंश्यादिकथनं। ततः शूरस्य सुवीरस्य च उत्पत्तिकथनं। अथ शूरात् अन्धकवृष्ण्यादीनामुत्पत्तिकथनं। सुवीराच्च भोजकवृष्ण्यादीनामुत्पत्तिकथनं। अन्धकवृष्णेः समुद्रविजय-वसुदेवादिदशपुत्रकथनं। कुन्तीमद्रीति कन्याद्वयजन्मकथनञ्च। भोजकवृष्णेर् उग्रसेन-महासेनप्रभृतयः पुत्रा बभूवुरिति कथनं। अथ सुवर्णाभस्य जरासन्धस्य जन्मकथनं। तस्य चाराणस्यादीनां जयकथनादिकं। अथ सुप्रतिष्ठनामकेन मुनिवरेण राजगृहोपस्थितानां देवानां श्रावकाणां पुरतः सम्यक्त्वतत्त्वसंदर्शनाकथनं। तथाहि,—अहिंसा, सत्यभाषणं, अस्तेयं, ब्रह्मचर्यं निष्परिग्रहं चेति पञ्चधा महान्ति व्रतानि। कायिकादिभेदेन विविधगुप्तिकथनं। धर्मानित्यप्रत्याख्यानकर्मनिरतिकथनं। दंसनो दिनादिनिर्णिकथावृत्तकथनं। द्विविधधर्मप्रकारो निर्णिरूपणकथनं। अतिथिपूजादिकथनकथनं। मांस-मद्य-मधु-द्यूत-वेश्यादिव्यसनदोषनिरूपणकथनं। व्रतादीनां प्रवृत्तिसम्यक्त्वप्रधानानी-निषेधकथनञ्च। तथा ज्ञानभेदा जीवाः कर्मवशात् कुयोन्यादिषु आयान्ति इति कथनं। अथ पृथिवीजलाग्न्यादिषु जीवविभागसंज्ञादिनिरूपणं। एकेन्द्रियादिपञ्चेन्द्रियपर्यन्तजीवानां शरीरादिप्रमाणादिकथनं। अन्धकवृष्णेः पूर्वजन्मकथनं। वसुदेवादीनां पूर्वभवकथनं। ततः अन्धकवृष्णिः समुद्रविजयाय राज्याभिषेकं वसुदेवञ्च समर्प्य सुप्रतिष्ठस्य अन्तेवासी बभूव। तथा-भोजकवृष्णिरपि मथुरायामुग्रसेनमभिषिच्य विधाय निर्वाणगमनं अयारोपितविवरणकथनं। एके-कदा वसुदेवः समुद्रविजयस्य आदेशेन स्वकीयोद्याने भ्रमन् ततो नव निर्गमनाधिकारोऽ-नवायतां प्रमाणस्थानाम् कुञ्जिकां अकौतुकं जगाद। अथ 'कुमारस्वरूपदर्शनेनैव जनाः उन्मत्ता भवन्तीति' माधवेन कुब्जया अकथितोऽपि वसुदेवो नगरात् निर्गत्य श्मशाने अग्निमेकं विधाय कृत्वैकं विनाशाय तं निश्चित्य-लेखनाय 'यादवकुलनन्दनो राजा वैराग्यः सर्वं जीवनं त्यक्त्वा अग्निना प्रविष्टवानिति'। यथार्थो न ज्ञात्वा समुद्रविजयो गृहं गतो विजयपताकां पुरं प्रययौ। तत्र च स अन्यजितिविनयवतीकन्या सुग्री-वैविजयसेनयोः कन्याविवाहं अभियत्य कन्ययोः सोमा-विजयसेनाभिधानयोः पाणिग्रहणं कृत्वा

विजयसेनाख्यानकन्यानां पूर्वं समधिगता च ततो कस्यांचित् महाटव्यां प्रविवेश । तत्रासौ
विद्याधरकुमारेणाज्ञप्तचण्डवेगेन ततः कुञ्जरावर्त्ताभिधं विद्याधरनगरमनीयत । तत्र च स श्यामा-
भिधानां विद्याधरकुमारीमुपयम्य कदाचित् तया समाश्लिष्टोऽसौ अङ्गारकनामकेन केनचित्
विद्याधरयूना हृतोऽपि आकाशमार्गात् भूमौ निपतन्नेव कमलमुखाभ्यां यक्षकुमारीभ्यां चम्पा-
नगरीं निन्ये । तत्रैव चारुदत्ताभिधानेन केनचित् सञ्जातमैत्र्यादरोऽसौ गान्धर्वविद्यारहस्योद्घा-
टनेन गन्धर्वसेनानामधेयायाः राजकुमार्याः पाणिपीडनमकरोत् ।

२०, २१ सर्गौ,—उज्जयिनीनाथस्य श्रीधर्मराजस्य बलिः, बृहस्पतिः, नमुचिः, प्रह्लादश्चेति
चत्वारो मन्त्रिण आसन् । तथासौ राजा सार्द्धं सचिवचतुष्केन आचार्यसुव्रतादीन् जैनमुनीन्
द्रष्टुमना नगरबहिरुद्यानमाययौ । तत्र च तेषां संसर्गेण निर्वेदमापन्नः पद्मनामकं स्वतनयं
राजपदप्रतिष्ठितं विधाय विष्णुकुमारनामकात् जैनमुनेर्दीक्षां जग्राह । तदनन्तरमेकदा राज-
सिंहासनस्थितस्य पद्मस्य चित्तानुवर्त्तनेन प्रसादमापन्नस्य च 'सप्ताहं यावत् त्वं राज्येश्वरो भवेति'
वलये वरदानप्रभृतिकमेकान्तस्थितस्य तस्य पुरतो बलिविप्रकृतैराचार्यसुव्रताचार्यादिभिः संप्रार्थितो
विष्णुकुमार आजगाम । आगत्य च स बलिविचेष्टितं तस्मै निवेदयन् तस्यैवादेशेन बलिं
सभाजयितुं हस्तिनापुरं प्रति प्रचचाल । तत्र च स वटोऽभ्यर्थनया मुनीनामवस्थानाय बलेः
सकाशात् पादत्रयमितां भूमिं लब्ध्वा 'पाप पश्य मे पादत्रयं' इति व्याहरन्नेव महाकायतया
ज्योतिश्चक्रमास्पृशन् पादेनैकेन मेरुं द्वितीयेन च मानुषोत्तरप्रदेशमाक्रम्य तृतीयस्याश्रयाला-
भात् प्रभावेनाश्चर्यं क्षुभित इव बभौ । अथ सुरासुरप्रभृतिभिः सादरं प्रसाद्यमानोऽसौ शनैरेव
महाकायं संहृत्य प्रकृतिमापेदे । अपि च तदनुज्ञया देवादयो बलिं बद्ध्वा विनिष्ठ्य च
दुरात्मानं तं देशान्निर्वासयामासुः । इति प्रसङ्गेन विष्णुकुमारचरित्रवर्णनपुरःसरं विस्तरेण
वासुदेवचरित्रकथनं । तत्र गणिकाकलिङ्गसेनादुहितुः वसन्तसेनाया विवरणादिकथनञ्च ।

२२—२४ सर्गौ,—अथैकदा फाल्गुनोत्सवे गन्धर्वसेनया सह वसुदेवस्य पार्श्वजिनेन्द्रप्रतिमा-
पूजनाय तन्मन्दिरप्रवेशकाले वरयन्तीं कामपि नीलोत्पलदलश्यामां कन्यां पश्यतो मनोविकार-
दर्शनेन ईर्ष्याकलुषितहृदया गन्धर्वसेना त्वरितं द्वारान्तरेण तं जिनेन्द्रसन्निधिं नीत्वा तेन सह
स्तोत्रावल्या भगवन्तं तुष्टाव । अथ गृहमागत्य पादपतनेन प्रियां प्रसादयतो वसुदेवस्य निकटे
काचित् वृद्धा चेटी, निशि आजगाम । सा च दत्ताशीर्वादा कृताञ्जलिपरिघटा सती तमेवमाह
राजन् शृणुत चैवमाख्यानं यत् पुरा किल ऋषभेश्वरो जिनतनये भरते विन्यस्तराज्यभारः
प्रव्रज्यां जग्राह । तदा खलु उपशोभाख्याः बहवो राजपुत्राः तपसि निरता आसन् ।
तेषु नमि विनमि नामानावुभौ भ्रातरौ जिनभगवतः पादयोः निरताववभूतां तेन च चत्वार्ये प्रसा-
दमभ्युपगच्छन् जिनभक्तोऽसौ दित्यदित्यभिधानाभ्यां तयोः पत्नीभ्यां विद्याकोषं प्रददौ । तत्र मनु-
मानव-कौशिक-गौरिक-गान्धार-भूमितुण्ड-आदित्य-खेचर-मातङ्गप्रभृतयो विद्याधरा इतिक-
थनं । किञ्च, गौरी-प्रज्ञप्ती-रोहिणी-वज्रादिनी महागौरी-महाश्वेता-मायूरी-कालमुखीप्रभृतीनां

विद्यानां साधनवर्णनं। तथा,—इत्थं पञ्च-मानसादिभेदेन षडे। विद्याधरा कथिताः, तत्र विद्यानां नाम। तेषां वासवपदेन इति कथनं। तथापि गौरीकां गौरिक,कौशिकानां कौशिक इत्यादिना वसुभूतः तत्र विजयनिकुञ्जनिवासस्य मानसादिभिधानस्य विद्याधरपतेः जेष्ठपत्नी चित्रवती नाम। पार्श्वस्थितेन्द्रदेवस्य पूर्वावसरे या कन्यापुत्रता चन्द्रोदितिमपूर्वा श्रीलवसा नाम गर्भिणी, सा हि सदकुलादिनिशेति तस्यां शीतिर्न्मे विनटाभवि। चर्थेयं भवद्यंशादारभ्य प्रश्नेव पृष्टेन परित्र-क्षपायाज्या तततमेव पुरतः स्वरूपं साधेव पञ्चमी सदनभाविशुद्धि नीता। सद्गुणा इन्द्रमदा-नेन भवतीव हस्तार्धोकर्णवशात्ततो अत इन्दुका चिरत्नवती सतो विवाहात। चर्वेतदा विमानां वेतालवक्वा चपलादित्योऽसौ वसुदेवो विद्याधरपुराधिष्ठितं श्रीमत्तं नाम शिखरं प्राप्य तत्र श्रीलवनमः पाणिग्रहणं विधाय च वैरक्षतक्षुभात् तस्य अज्ञादिविवरणं शुश्राव। तत्र श्रीलक्ष्यलपत्रादिना विलक्षणांश विद्याधरेण श्रीलसयाः पदपरवहणान्वितोऽर्थं। इतिवेदन वसुदेवस्य इन्द्रधनवचनं। तत्र सोमश्रीनिवासिनया कयाचित् कन्यया सह वसुदेवस्य विवाहवचनप्रसङ्गेन मसरपुरेऽविसहलमानुशिवमःकामनविवरणवचन, तत्र विवाहेन मतानां शुभाशुभजयवनिवचन। एव वसुदेवस्य तिलकवसुपुरसमनभूय्य राजनवधानकारं पवनम-कन्यापाणिग्रहणवर्णनकथनं। ततश्च वेदमासपुरसमनपुरवरं कांचनपुरिनामकं राजानं विपात्य ततकन्यायाः कपिलायाः पाणिग्रहणवर्णनं। तस्याश्च तत्र कपिलाभिधानपुत्रस-मवकथनम्। एव वसुदेवस्य प्रान्तपुरापुरी-अचपुर-भद्रिलपुर-इलावर्धनपुरसमनपूर्व्यं तत्र-त्याभिः राजकुमारीभिः सह विवाहवर्णनम्।

२१—२८, सर्गे,—अथ इलावर्धनपुरपुरन्दरे इचिमुखेन सह वसुदेवस्य संवादेन चौरहा-व्यवसतुलस्य कार्त्तवीर्यस्य कामधेनुनिमित्तं जमदग्निविघातनं, तथा परशुरामेण कार्त्तवीर्यवधा-ख्यायादिविवरणकथनं, तत्र परशुरामः (जमदग्नः) निःक्षत्रियां पृथिवीमकरोदित्यादिकथनम्। अयावसरे कार्त्तवीर्यस्याङ्गनामा तारा नामधेयी आसीत्। सा हि जमदग्न्यभयेन पलायिता कौशिकस्य मुनेराश्रमे सुभौमनामकं पुत्रमसूत। अथासौ सुभौमश्चापि जामदग्न्यस्य शिरश्छित्त्वा एकवि-ंशतिवारान् ब्राह्मणरहितां पृथिवीं चकारेति तत्कथनम्। अहरकेतना सह वसुदेवस्य विवाह-वर्णनं। तस्याः तत्र चतुःषष्टिनामकपुत्रोत्पत्तिकथनं। तत्र मदनवेगाकथादिविषयाः प्रस्तावाः वसुदेवपरवपुर्वाक्यानामलसनं, ततो गन्धर्वदत्तस्य तत्र परिणयाभासानन्तरं कन्यापुरसमनपू-र्व्वं वेगवत्यभिधानया विद्याधरकुमार्या सह विवाहवर्णनम्। अनन्तरं मदनवेगानन्तरं विद्यु-द्दंष्ट्रस्य इलातकथनं। विद्युद्दंष्ट्रस्य अनन्तसर्वज्ञ अवलोकनं। पुरा किल चारुदत्ते-श्रीपूर्वविवाहः बौद्धोपवितसूत्। तत्र हि प्रियङ्गुसुन्दरीतिनामाख्याता सुरूपा कुमारी बभूव। अथ वसुदेवस्तस्याः पाणिग्रहणेच्छया तत्पुरीमभ्येत्य साध्वीनामे वर्षाणि चचार। तत्र हि तस्य केनचित् विप्रेण सह संवादेन चारुदत्तस्य स्वपित्रा पितामहपुराणोक्तचरि-तस्य चरित्रस्यानुवर्णनस्य नानाविधकथादीनां विवरणकथनम्।

१८—२१, सर्गे,—अथैकदा कामदेवमन्दिराख्यस्य प्रसिद्धस्य जैनमन्दिरस्य माहात्म्यकथन-मुखेन कामदत्तनामकश्रेष्ठिना पितृप्रतिष्ठितजिनप्रतिमाप्रशंसाकथनं । अथ कामदत्तान्वयजातस्य कामदेवनामकश्रेष्ठिनः बन्धुश्रीगर्भसम्भूता बन्धुमती नाम कन्यका आसीत् । वसुदेवोऽपि प्रत्यहं कामदेवमन्दिरं प्रविश्य जिनेन्द्रप्रतिमां भक्तितो रतिपूर्वकमपूपुजत् । अथ सन्तुष्टेन कामदेवेन तस्मै बन्धुमती समर्पितेतिकथनं राज्ञ एणीपुत्रस्य पुत्री प्रियङ्गुसुन्दरी वसुदेवसौन्दर्यामृतं निपीय च निज-रागमुत्कर्षं नयन्ती वसुदेवाय प्रदत्तेतिविवरणकथनं। एणीपुत्रस्य जन्मादिवृत्तान्तकीर्तनञ्च । अश्वग्रीवस्य ... प्रभावत्या सार्धं वसुदेवस्य विवाहवर्णनं। अथ तस्य ... राजसु-ताया जरायाः पाणिग्रहणपूर्वकं तस्यां जरत्कुमारनामकपुत्रोत्पादनकथनं। अथ अरिष्टपुरस्थ-स्य रुधिरस्य नृपस्य रोहिण्याः स्वयंवरमण्डपं समुद्रविजयजरासन्धादयो बहवो राजानः समाजग्मुः । तत्र वसुदेवोऽपि आवर्जितवेषमागतो। अथ रोहिणी तस्मैव वसुदेवे वरमाल्यं प्रददौ । अथ सकलैः राजन्यैः सार्धं समुद्रविजयेन च सह तस्य युद्धे अपमानकथनं । ततो विजयो 'वसुदेवोऽयमिति' प्रत्यभिज्ञाय भ्रातृस्नेहात् समालिलिङ्गेतिविवरणकथनं । अथ रोहि-ण्याः शरच्चन्द्रनिभः पुत्र एकः समजायत, स च सुतरामभिरामतया राम इति समाख्यामाप । अथ वसुदेवस्य परिणीताभिः सर्वाभिः सार्धं शौरीपुरप्रत्यागमनमहोत्सववर्णनञ्च ।

२२—२४,सर्गे,—अथैकदा धनुर्वेदविशारदैः शिष्यैः कंसादिभिः सह वसुदेवो जरासन्ध-निदेशाद्राजगृहं जगाम । तत्र च यो हि सिंहपुरवासिनं सिंहरथं जीवन्तं गृहीत्वा मां दर्शयिष्यति तस्मै देशेन सार्धं सुतां मे दास्यामीति, घोषणां श्रुत्वा वसुदेवः कंसेन वीर-पताकामपाहरत् । कंसोऽपि युद्धसमये सिंहरथं बद्ध्वा जरासन्धस्य पुरतमुपढौकयत् । अथ कंसस्य जन्मकथनं । तत्र कौशाम्बीवासिन्या मद्यकारिण्या कयाचित् यमुनाप्रवाहे मञ्जूषास्थोऽयं प्राप्तः सुतनिर्विशेषेण प्रतिपालितश्चेतिकथनं । अथ जरासन्धः मञ्जूषां नानानाद्य मञ्जूषोद्धृतलिपिपाठेन पद्मावत्युग्रसेनयोः पुत्रोऽयमिति सम्भाव्य तस्मै कन्यां जीवद्यशसं प्रददौ । अथ कंसोऽपि मथुरामभ्येत्य पितरमुग्रसेनं कारागारे निक्षिप्य च राज्यप्रतिष्ठितो-ऽसौ वसुदेवमानीय स्वसारं देवकीं गुरुदक्षिणामेव तस्मै प्रायच्छत् । अथैकदा जरासन्धकुमारी जीवद्यशाः कंसभार्या प्राह यथा 'अतिमुक्तकमुनेः श्रुतवान् पुत्रं देवक्या गर्भे यो हि भविता स बन्धु-पत्युः पितुश्च वै मृत्युरिति । अथ जिज्ञासितम् कंसेन वसुदेवं प्रसाद्य प्रसूतिसमये यावत् देवकी मद्गृहेऽवतिष्ठते वरः प्रार्थितः सोऽपि अविज्ञायाशयमिति तस्मै वरं ददौ । अथ देवकीवसुदेवाभ्यां कंसचेष्टितं अतिमुक्तमुनेरागमनपूर्वकं ज्ञात्वा निवेदनं । तत्र उग्रसेनकंसादीनां जन्मादि विवरणकथनं । देवकीतनयावसथः । तत्र देवक्याः सप्तमे गर्भे महाप्रभावशालिनो जन्मकथनं विधाय कंसादीन् विहत्य च विवेदा विष्णुरिति ओजस्वीतिकथनं । देवक्याः षण्णां सप्तानां पुत्राणां रामस्य च पूर्वजन्मकीर्तनं । तत्र वसुदेव-देवकी-बलभद्र-अनीकयशो-समुद्रविजय समागमनदेवकीपुत्रानानयनकथनं । अथ जिनेन्द्रस्य अरिष्टनेमेरवतरणकथन

सप्तोपजातिविधिकथनं । अथ सर्वतोभद्रजातिविधिविधिकथनं । अत्र हि लघवः ७४ + गुरवश्च २१एवं द्विशापि मिलित्वा १००अक्षराणि भवन्तीति ज्ञेयं । अथ महासर्वतोभद्रजाती- विधिकथनं । अत्र हि लघवः १९१, गुरवश्च ४९ । एवं द्विशापि मिलित्वा २४० अक्षरा- णि चत्वारिंशदुत्तरद्विशताक्षराणीति । अथ चित्रोपजातिविधिकथनं । अत्र लघवः १०, गुर- वश्च ११, एवं द्विशापि मिलित्वा २१ एकविंशत्यक्षराणीति । एवं क्रमेण भद्रजालजातिवि- धिकथनं । चन्द्रकान्तजातिविधिकथनं । कुन्दकान्तजातिविधिकथनं । एकावलीजातिविधिः । द्विधा- वलीजातिविधिः । मुक्तावलीजातिविधिकथनं । रत्नावलीजातिविधिः । कनकावलीजातिविधिः । मिश्र- मिश्रीकृतजातिविधानं । मेघपंक्तिविधिः । विमानपंक्तिविधिः । (आ) चामरपुष्पविधिकथनं । मत्त- गजजातिविधिः । यथा,—पद्म-कमल-कुमुद-कुन्दादि-शतदलादिनानाजातिपुष्पाणां विधान- कथनं । अथ एकवार-द्विवार-चतुर्विंशतिवारादिभिर्जातानां नवानां भावनादिविधिकथनं । अथ मालाग्रन्थनस्य परिमाणादिविधिकथनं । मालाग्रन्थनस्य बहुविधमालाविधिः । अथ चतुर्दशानां पुष्पमालाविधिकथनं । एवं कुमारसम्भव-सुकुमार-मन्दार-पञ्चयोजनानां विधि- कथनं । यथा,—सितचन्द्रिके मेघवर्णे निःश्वासवस्त्रका यदा दृष्टविचित्रविरचितस्तबके स्त- म्बशाखेन च तोरणरचनेन प्रकृतिमण्डलीतिकथनं । ग्रामादिषु ग्रामादिवद्धेषु च कपाटविनिवे- श्य अथ च यादृशो विमलमण्डल यः । यथा श्रीकमलरचनायाम् वनचरा कान्तसौधवर्णिनः, वर्णितचारुविधानः । यथा जल-धारा-मरकत-मानस-शारदेन्दुःकलाधरान्त मन्दारान मौक्- तिक-कमल वृक्ष कथनं । दशतम प्रकारेण प्रासाद-तोरण-सभा-गृह-मण्डप-वेदिका-मन्दिर-वाटिका- मालिकादिक-कांस्यकं-सौवर्णादि-पञ्चवर्णमयादिकथनमपि ।

२४—२०.मं.—अथ देवता प्रसादनानि देवानां नव नवपदार्थ प्रकारानुपूर्वकं नववस्त्र- पञ्चोपचारनक्षत्र मण्डलादिकथनं । कंसवर्ण नवग्रहाणां सप्तपदि विचारमते मार्कण्डेयादिविधि- कथनं । एवं शारदीय देवताः पञ्चपद्मानां देवीं च रचनं, कंसवर्ण तु पञ्चवर्ण विचारनीयं सप्तपदा- नामक्रमेण विवरणकथनं । अथ देवताः सुवर्णदर्भमयूरेण अलंकारकथनं । मालाग्रन्थनादयो मत्स्यमण्डलादिवितरणं पर्यायवत्सरात् देवकीपुत्रेण साम्प्रदायकथनं । अथ चन्द्रदेवः कविता पुष्पाणां जलमध्ये विधाय दोलादिना सकलवर्णादिको मण्डलेन प्रदर्शितमार्गोऽपि । मत्स्य- प्रासादेन चौरस्यानां वसुधानुगतीयं अन्यानवनसुधर्म च मसृणादयस्पृष्टवर्णं नवपुत्रमें चौलाय- प्रसादय संदर्शनेन शमदाताभ्यामेति लक्ष्मीनां । अथ शंकर देवताः प्रासादायां प्रतिमा 'मदान्धकवधकः परिवर्तितं भवे'दिति अष्टमे वर्णो मत्स्यस्य मातृसदनकोपविभ्रमं प्रातःस्नानात्मीयं । अथ शम्भोः पुत्रनागपृष्ठाखुरथ-मयूराश्व-सिंहवृषभादि- रथानकथनं । चन्द्रदेवः देवता मत्स्यारूढसमन्वितं चौरस्य मेघवाहनकथनं । अथ कर्दम- कन्यानां कर्पूरागरुकुङ्कुमं केशि-शत-यावकवृद्धिविधानसम्प्रदायकथनं । अथ शंकरमालाकारं पञ्चदेवानां दारुदारुकथनं । रत्नादिमनःपत्र कुबेरेः कन्यानां देवीसुवर्णानां अथ

राजकन्ययोर्विवाहवर्णनं । अथ जरासन्धस्य दुहितृपरिदेवितेन चतुर्थं कंसवधवृत्तस्य राजकन्या-
निधनार्थं कालयवनाभिधानसुतस्य प्रेषणं तथा यदुकुलात् कालयवनस्य पतने राजकन्याभ्यां तत्र
निधनश्रवणाख्यानम् । अथ जरासन्धप्रेरितस्य तद्भ्रातुरपराजितस्य नाशः । पराक्रमकीर्तनं ।

३८–४०, सर्गे,—अथानन्तरं कुबेरपत्न्याः शिवाया सुस्वप्नदर्शनादिवर्णनं । तद्गर्भे
चरितमेनिमानसस्य जिनेन्द्रस्य जन्मवर्णनाख्यानं । पूर्ववत् पुरन्दरादिदेवेन्द्रागमनेन जिनस्य
पुरन्दरसुन्दर्या शिवासमयपूर्वकं देवाः सुमेरुं प्रति गमनवर्णनं । अथ तेषां सुमेरुशिखरस्थी-
तस्य शिरोदेशेऽभिषेकमहोत्सवादिकरणविवरणकथनं । अथ तदेव सर्वेन्द्रकृतजिनेन्द्रस्तोत्रकथना-
दिकम् । अथ जरासन्धः यादवानां वार्तां श्रुत्वा क्रोधेन ज्वलित्वा यदुकुलनिधनाय तान् प्रति अनु-
गन्तुकामः सपुत्रमुद्दिश्य ययौ । इत्याकर्णितमात्रेण तथाऽपि तदा इतिविशेषेण यादवाः
सर्वे साकं प्रियजनैः सकलां दिशमुद्दिश्य प्रस्थानमारेभिरे । अथ जरासन्धोऽपि तेषामनुयायी बभूव ।
यदैकदा यादवाः सर्वे विन्ध्यगिरिमुपात्यक्तवन्तः तदा जरासन्धस्यानुवर्तनं निकटं च
पुनस्तथा तं प्रतीक्षन्त । तदा खलु दैवविशेषेण सरतोऽदेवताविशिष्टैः दिक्पालश्रितैव यज्ञविता
निर्मिताः । अथान्तरे समुपस्थितोऽसौ जरासन्धः ज्वालामालाविदग्धमानमिव यादवकुलं पश्यन्
तथागतां वृद्धामेकामपश्यत् । 'भद्रे विपुलः कस्मायं कष्मावारो दृश्यत इति । सा च यादवनिधि-
नेऽभूयात्, देव भूपतां, राजाधिराजस्य प्रथितप्रतापस्य जरासन्धस्य भयादेव सकलयादवानां
ज्वाले प्रवेशाभिलाषामपि यादवानां तदा सर्वेषां निधनं विज्ञाय सकलानां तेषां अग्निप्रवेशं
चितारोहितं पुरतो दृश्यत इति । अथ निजस्य अरातीनामनेनं विशिष्टोऽसौ सह सुहृज्जनैः
प्रतिनिवृत्य च राजगृहमाजगाम । अथ यादवोऽपि उपकण्ठमुद्धन्तः जलनिधेस्तटे यथा सुख-
मवतस्थिरे ।

४१—४४, सर्गे,—द्वारकानिर्माणं । श्रीकृष्णस्य राज्यवर्णनं कन्यापरिणयकथनं । नेमिकुमार-
संवर्धनविवरणं । नारदस्य द्वारवत्यामागमनकथनपूर्वकं तत्र सभाविवरणकीर्तनं । अथ दैवं
पुरनिवासिन उपरचितेः सुविधाभिषेकस्य नारदस्य पुत्रोऽयं देवानामनुमतेन यदवे सर्वे सदस्य-
जिनागमनमपीत्य पश्चिमस्य च चाकाशगामीर्णी विद्यां साधुनिषेवया संयमसंयमं बेले-इति
इत्याख्यानं । नारदोपदेशेन श्रीकृष्णस्य रुक्मिणीहरणविवरणकथनं । यदैकदा श्रीकृष्णेन
रुक्मिणीसुतनिष्ठूतं ताम्बूलं सुकाण्डेन संयोग रेपःकणाविताताः सत्यभामायाः सपत्नीन्दिरं-
मवेन तेन तद्गन्धपरिचिति' पृष्ट्वा यथपत्नी वेषं परिदधिता चापलावितमेव रुक्मिणीं देवता-
मिव रुक्मिणीं विलक्ष्य विनीयं च कुसुमाञ्जलिं पादयोरर्पिताः सर्वेषामप्ययुवेति इत्याख्या-
नं । अथ रुक्मिण्याः पुत्रजन्मानन्तरं धूमकेतुनामदेवासुरेणापहृततनयोऽस्याः कदिराख्याव-
नवनितश्चाः खादितोऽसौ मेघकूटनगराधिपस्य कालसम्बराख्यस्य राज्ञो महिष्या कनकमालया
सम्प्रिताः पुत्रनिर्विशेषेण प्रतिपालितश्चेति इत्याख्यानकीर्तनं । अथ नारदस्योपदेशेन पुत्रवार्ताधि-
गतया तदेव श्रीकृष्णः प्रेरयामास इति विवरणकथनं । ततो नारदस्य विदेहयात्रा-श्रीमन्दर-

शिशोर्मृतस्योज्जीवनपूर्वकं नामकरणात् मधुकैटभावेव प्रद्युम्नस्याभ्युदय [illegible] प्राप्ताविति विवरणं कृत्वा महादेवेनैव मेघकूटमनुप्रविश्य प्रद्युम्नस्यैवादिदृष्टान्तकथनं। मत्स्यभावमनुगतस्य भावेऽन्वेषणकथनं। अथ नारदस्योपदेशेन अनुपुराधिपस्य आत्मनः श्यामाक्षी आत्मपत्नी भार्या कृत्वा मद्भुवा [illegible] विष्णुरूपेण तत्र श्रीकृष्णस्य द्वारकायां प्रत्यागमनकथनं। तत्र क्रमेण निजवंशे-वरदुहितुः रुक्मवत्याः पाणिग्रहणविवरणकथनं। तत्र श्रीकृष्णस्य पौत्रानुगमनपूर्वकं ममुचि [illegible] नप्तुरनिरुद्धस्य उषायाः पाणिग्रहणकीर्त्तनं। एवं क्रमेण श्रीकृष्णस्य गौरी-पद्मावती-गान्धारी-प्रभृतीनां पाणिग्रहणानुकीर्त्तनं। बलदेवस्य रेवती-रुक्मवती-भीमा-राजीवनेत्राणां पाणिग्रहणकथनं।

४६—४९, पर्व,—युधिष्ठिरादीनां जन्मकथनपूर्वेण कृष्णां संभावनीकथनं। तत्र भागीरथ-जलकाम्यवीर्ययोः शाकिमपुराधिपयोः चन्द्रसोमप्रभयोः उत्पत्तिकथनं। तत्र सोमप्रभवीरस्य कुरोः कुरुवंशप्रवर्त्तनकथनं। ततः क्रमेण यदुवंशीयानां कृतवर्म-सात्यकि-उग्रसेन-उद्धव-अक्रूर-केशव-हरिवंश-सुर्यवंश-पृथुविजय-अयराज-सनत्कुमार-सुकुमार-नारायण-मरुत्प्रि-भावित-मनु-सुदर्शन-सुनाभ-भाव-पद्मनाभ-वासुकि-वसु-वासव-इन्द्रदीर्घ्य-[illegible]-विजय-पारम-रामानुज-धनञ्जयादीनां नामादिकथनं। तत्र धनपतेः धनञ्जयस्य धर्मात्मनाधिकाधिकारे-बलात्काराधिकः प्रियतमा जामदग्निकथनं। ततः धृतराष्ट्र-पाण्डु-विदुराणां जन्मकथनं। कुन्ती-सुतयुधिष्ठिरभीमादीनां जन्मादिकथनं। तत्र निर्वासितानां हस्तिनापुरनृपाणां पाण्डवानां वेशपरिवर्त्तनपूर्वकं कौशिकपुरी द्वैतवनवसुमत्यादिभ्रमणविवरणकथनं। तत्र युधिष्ठिरस्य समक्षमुपस्थितसम्राजः अभयदानं। तत्र भगवतस्य तस्य वनापुरगमनपूर्वकं प्रभा-सुप्रभा-पद्मादीनां राजकुमारीणां पाणिग्रहणकथनं। चित्रादिसंवादकथनं। ततः पाण्डवानां द्रुपदराज्यगमनपूर्वकं द्रौपदीस्वयंवरकीर्त्तनं। पुनः वनान्तिकानां पाण्डवानां वनवासादिदुःखकथनं। तत्र तेषां नानाविधिस्नानानन्तरं राजकन्याप्रतिग्रहणैश्वर्यादिदर्शनविवरणकथनं। ततो विराटनगरस्थितानां तेषां वेशपरिवर्त्तनादिदुःखकथनं। द्रौपदीकृष्णस्य कीचकस्य भावात् परिभावकाम्यानन्तरं तत्वज्ञानेन निर्वाणकथनं। द्रौपदीकीचकयोः पूर्वजन्मवृत्तान्तकीर्त्तनञ्च।

५०—६९। पर्व,—अद्भुतचरितकीर्त्तनं। तत्र विविधावतार-कुरुक्षेत्र-कुरुवंशादि-स्थानविवरणकथनं। नन्दनिधनकथनं। यदुकुलपतितायाः पृथ्वीपतेर्दुहितुः कलकलायाः दत्तककथनं। प्रद्युम्नस्य कनकलतापूर्वकं नारदोपदेशेन द्वारकागमने प्रद्युम्नः राजकन्यायाः कृष्णवर्णं। ततः नारदप्रमुखात् धर्मपरिचयस्य तत्र द्वारकापुरीप्रवेशनस्योत्सवादिवर्णनं। धर्मस्य जन्मादिविवरणकथनं। अक्रूरादीनां श्रीकृष्णपुत्राणां नामादिकथनं। तथा वसुकुलकुमाराणां पाणावेन प्रवेशं नामकथनं। तेषाञ्च नाटे पर्वोत्सवकथनं। [illegible] सन्निधाने नाना: पुत्रेषाः पूर्वजन्मादिविवरणकथनं। [illegible] तथा निर्वाणाश्रितीय

गत। अथ कृष्णमभिषेक्तुं यवनस्य जरासन्धस्य द्वारकागमनदूताभकथनं। यादवजरासन्धयोः युद्धे यादवानां तदुभयपक्षाभिमतानां प्रत्येकं नामादिकथनं। तत्र संग्रामवर्णनं। कृष्णेन-जरासन्धवधपर्यन्तम्। अथ जरासन्धस्य निधनानन्तरं श्रीदुर्योधनदुःशासनादीनां निर्वेदप्राप्तानां विदुरसमीपात् जैनदीक्षादिग्रहणकथनं। कर्णेन च युद्धसंरम्भे कर्णकुण्डलं विहाय दमवरसमीपात् जैनदीक्षां जग्राह, तत्स्थानं कर्णसुवर्णाख्यया सुविख्यातमिति कथनं।

५२—५४, सर्गे.—जरासन्धप्रभृतीनां यादवानामानन्दस्थानमानन्दपुरमित्याख्यं जैनमन्दि-रसुन्दरं स्थानमिति कथनं। अथ श्रीकृष्णस्य दक्षिणदेशादिविजयवर्णनं। तेन च स्वदेशाय यदु-वंशीयाय राजगृहपुरम्, उग्रसेनसुताय माथुरं, पाण्डवेभ्यः हास्तिनपुरं, [illegible] शौर्य-पुरञ्च दत्तमिति कथनं। अथैकदा नारदस्योपदेशेन धातकीखण्डभारतामरकङ्काभिधान-पुराधिपस्य पद्मनाभस्य द्रौपदीहरणाख्यकथनं। तदनन्तरं विदितहरणवृत्तानां पाण्डवानां सार्द्धं बलकेशवादिभिर्यदुवंशैर्देवस्य साहाय्येन लवणार्णवमुत्तीर्य तत्पुरं समुपस्थितानां तेषां द्रौपदीपुनरुद्धारविवरणकथनं। अथ भूय एव तेनोपायेन भारतमुत्तीर्णे तेषां समागतानां सकलभूपस्योपालम्भेन च्युतविषयाणां तेषां तत्र मथुराभिधानपुरीनिर्माणपूर्वकावस्थानादि-विवरणकथनं।

५५—५६, सर्गे.—बाणदुहित्रा उषया सह प्रद्युम्नतनयस्य अनिरुद्धस्य विवाहादिवर्णनं। श्रीकृष्णस्य बलभद्रादिभिः सह रैवतकविहारवर्णनं। नेमिजिनस्य वैराग्योत्पत्तिविवरण-कथनं। इन्द्रादिभिः सुरनिकरैस्तस्य अभिषेकानुष्ठानलक्षणकथनं। अथ बलकेशवादिभिर्निवार्यमाणोऽपि जिननेमिस्तपश्चरणार्थं गिरिराजं जगामेतिविवरणकथनं। तत्र जिनस्य ध्यानानु-ष्ठानकथनप्रसङ्गेन ध्यानस्वरूपकथनं। तत्र चित्तस्य समता उत्तमसंहननतया एकाग्रचिन्तायाः अन्तर्निरोधो ध्यानमिति निरूपणं। तत्र दुःखविघाताय अनुष्ठेयं। ध्यानमार्तं रौद्रञ्चेति द्विविधं। तत्र चाप्रशस्तमिति तद्द्विविधं। आद्यञ्च आक्रन्दनादिकं। आर्तन्तु चतुर्भेदं यथा, अमनोज्ञस्य विषयस्य अनुत्पत्तिचिन्तनं, उत्पन्नस्य च तस्य वियोगचेष्टा, तथा मनोज्ञवस्तुविप्रयोगस्यानुत्पत्ति-चिन्तनं, उत्पन्नस्य च तद्वियोगस्य अन्तचिन्ता चेति। तत्र अनुपादेयदुःखस्य साधकं चेतनादि-कमिति ज्ञेयं। तत्र बाह्यविषयकृतादिकम्। आध्यात्मिकं शङ्कादिप्रकोपनं। शारीरं कम्पस्वेदादि-निश्वसनं। मानसञ्च शोकदौर्मनस्यादिकमिति चतुर्विधं। एतस्यास्य अमनोज्ञस्य उत्पत्तिविशु-द्धिनिश्चिन्ताप्रबन्ध आर्तध्यानमिति ज्ञेयं। एतत्तु तत्त्वाविज्ञमिति समाख्यातं। संकल्पाध्यवसायरूपं द्वितीयन्तु उत्पन्नस्यामनोज्ञस्यास्य कथमभावः स्यादिति। अथ मनोज्ञस्य पुत्रकलत्रधनधान्यादेः सुखसाधनत्वं चाद्यमिति ज्ञेयं। आध्यात्मिकञ्च ततुचिन्तादिसाम्येन आरोग्यादिकं। मानसं वस्तु शोभनत्वादिरूपमिति। अथ ऐहिकामुष्मिकस्य मनोज्ञस्य वस्तुनो विप्रयोगो मा भूदिति संकल्पस्मृती-समाधानार्तं विज्ञातव्यं। अथ पूर्वोत्पन्नस्य मनोज्ञविप्रयोगस्य अभावे अधःस्थाने चतुर्थमार्तं ध्यानमिति। अथ रौद्रस्य ध्यानस्य हिंसा-संरक्षण-स्तेय-मृषानन्दभेदेन चातुर्विध्यकथनं। तत्र

चिंतादिषु वचनवचनविधिभिः चिंतनमन्वादय इति ज्ञेयं। अथ मुमुक्षुः परित्यज्य आर्त-रौद्रे द्वे ध्याने आवश्यकक्रियाभवेन योगमध्यस्थ धर्मध्यानं कुर्यादिति। धर्मस्य आज्ञापायविचया-नां साधकेन चतुर्भेदम् इति तथा धर्मादनपेतं ध्यानं धर्मध्यानमिति च ज्ञेयं। तच्च आज्ञापायविचयभेदेन द्विविधं। तत्र सूत्रार्थैकार्थसंकल्पनमूलादिष्वनुरागिता आज्ञा। आज्ञाविच-यमपि अपायविचयादिभेदेन दशविधं। तत्र संसारहेतूनां प्राणीनां कथं मोक्षं स्यादिति चिन्ता प्रवर्तमानस्य अपायविचयं नाम प्रथमं। शुभानां प्राणीनामात्मनामुद्धरणार्थं संकल्पकरणमुपाय-विचयं नाम द्वितीयं। जीवानामनादिनिधनमसंख्येयप्रदेश-उपयोगलक्षणादिचिन्तनं जीवविचयं नाम तृतीयं। तथा धर्माद्यजीवविषयकत्वेन तदनुस्मरणं पुंसः अजीवविचयं चेत्यजीवविचय-मिति क्रमेण अजीवविचय-विपाकविचय-विरागविचय-भवविचय-संस्थानविचय-आज्ञाविच-यानां लक्षणं। अथ शुक्लध्यानं शुक्ल, परमशुक्लभेदेन द्विविधं। तत्र प्रथमं तावत् पृथ-क्त्ववितर्कादिषु चिन्तनस्य पृथक्त्वेन वीचारोऽस्ति तथाच। वीचारश्च अर्थव्यञ्जनयोगानां क्रमेण संक्रमः। तथार्थो ध्येयो व्यञ्जनं शब्दः योगश्च कायादिकर्म इति निरूपणं। तद्वेन ध्यानेन अविचिन्त्यमानयो मुनिः मोहस्योपशमं कुर्वन् ध्यानमेकत्वेनाधिगम्य ध्यायत् ध्यानं याति। द्वितीयन्तु अथ वीचाररहितं चार्थादिषु एकत्वेन चिन्तनेऽस्ति तथाच। तद्वेन परमशुक्ल-ध्यानेन योगी ज्ञानदर्शनावरणीयान्तरायादिघातिकर्मभिः मुक्तः सकलविषयज्ञानयुक्तः केवलं प्राप्नो-तीतिनिरूपणं। अथ योगनिरोधः सूक्ष्मक्रियाप्रतिपाति समुच्छिन्नक्रिया यावत् तयोः शुक्लध्याना-भ्यां घातिकर्मक्षयात् ज्ञात्वा च सम्यक्त्वं प्राप्तिः निरूपणमिति।

१० मं,—जिनानां कल्याणकभूमिवर्णनं तत्र भूमिनिरूपणं। अष्टम-नवम-दशमादि-निरूपणं। अथ तदनन्तरं विधानेन भविता एक एव जिनदेवस्य मतं उपदेशप्रदानविवरणं। तत्र भगवतो वाणी एका द्विविधरूपा बभूव। तथा हि,—एकार्थवाचकत्वात् तद्वाणी एकरूपा। एवं द्विपर्यायत्वात् द्विरूपा। रत्नत्रयात्मकत्वात् त्रिरूपा। चतुःकषायनाशनात् चतूरूपा। पञ्चा-स्तिकायप्रकटनात् पञ्चरूपा। षड्द्रव्यप्रकाशनात् षड्रूपा। सप्तभङ्गीप्रकटनात् सप्तरूपा कर्मा-ष्टकनाशनात् अष्टरूपा। नवपदार्थकथनात् नवरूपा चेति। अथ भगवतो भावाभावकथनं। निर्ग्रन्थभावलक्षणं। धर्मेऽनुलक्षणं। तथाहि: चिन्तादिकार्यप्रवर्तमाना: सर्वेऽपि धर्मे-ऽनुकम्पिताः तथापि चिन्तादिकं सर्वदा कार्यमाद्यमपि इति तदद्यमजीवीनं कार्यं सर्वं अभिहितमिति। धर्मादिलक्षणं। अधर्मादिलक्षणकथनं। आकाशस्य अपवर्गादीनामस्ति-कथनं। कालस्य वर्तनालक्षणादिकथनं। तथा कालस्य अविनाशीति पदार्थकथनं। अथ कालतः अविभागा संसारस्थाः, विग्रहा च तदादिषु निरूपणं। जिनसम्यग्दर्शनज्ञान-चारित्राणि तत्त्वेन निश्चयात्मकेन मोक्षहेतुत्वनिरूपणं। जीव-अजीव-आस्रव-बन्ध-संवर-निर्जर-मोक्षतत्त्वनामकथनं। अथ शुभाशुभ-पुण्यपापानां कर्मणां जन्मकथनं। अथ पृथि-व्यादिभूतानां संख्यानिरूपणं जीवः तथा विशेष दिशां तदस्मिन्नत् चैतन्यमयत्वे—

इति चेन्न शरीरस्य चैतन्यवत्त्वनिराकरणादिद्वारेण चार्वाकमतखण्डनं । नापि कश्चित् सर्वज्ञाता- तथा हि—अतिशयानि कश्चित् प्रत्यक्षज्ञानवत्तारतम्यविश्रान्तः स्यादिति अतिशयिज्ञानवाद-खण्डनं । तथाप्यात्मा सर्वज्ञोऽपि नापि अवद्यादिप्रतिभासकः, तथाऽसौ सकलैः गुणैः सह पशुग्राहिवत् न कार्यं प्रतिपद्येत । यथाऽसौ विभुरपि भवितुं नार्हति; तस्मात् तथाऽसौ ज्ञानस्यार्थे दूरनिकटादिव्यवधानाय [illegible]निर्दिष्टितमां । अत एव देहमात्रपरिमाणोऽयमात्मेति सूक्तं । किञ्च समस्तपदार्थेषु संक्षेपतो जीवाजीवाख्ये द्वे तत्त्वे स्तः । तत्र बोधात्मको जीवः, अबोधात्मकस्त्वजीवः । तत्र अजीवस्य आकाशधर्माधर्मपुद्गलकालास्तिकायभेदेन पञ्चविधत्वं । अस्तिकायश्च,—अस्तु तत्त्वेषु कालत्रयसम्बन्धितया अस्तिव्यपदेशः, शरीरवदनेकप्रदेशत्वेन कायव्यपदेश इति । अथ जीवा द्विविधाः संसारिणो मुक्ताश्च । संसारिणोऽपि द्विविधाः समनस्का अमनस्काश्च । तत्र शिक्षाक्रियालापग्रहणरूपा संज्ञा येषामस्ति ते संज्ञिनः समनस्काः, एतद्विहीना अमनस्काः । तत्र नयादिभिरुपायैः प्रतिपन्नोऽयं जीवः । अथ अनेकान्तानि द्रव्याणि निर्णेतुमभ्युपायो नय इत्युच्यते । स च हि द्रव्यार्थिकपर्यायार्थिकभेदेन द्विविधः । तयोश्च नैगम-संग्रह-व्यवहार-ऋजुसूत्र-शब्द-समभिरूढाख्यया षड्विधत्वमित्युक्तं । अथ पूरयन्ति गलन्तीति पुद्गलास्ते च द्विविधाः अणवः स्कन्धाश्च । अथ कायवाङ्मनसां कर्म योग आस्रव इति कथ्यते, तथा हि—यथा, सलिलावगाहद्वारं नद्याः आस्रवणकारणत्वादास्रव इति निगद्यते तथा योगप्रणालिकया कर्म आस्रवतीति स योग आस्रवः । स च सकषाय-अकषायभेदेन द्विधा । तत्र कषन्ति हिंसन्ति आत्मानं कुगतिप्रापणादिति कषायाः । अथ सकषायत्वात् जीवः कर्मणो योग्यपुद्गलानादत्ते—इत्यतः कर्मबन्धयोग्यानां बन्धं बध्नातीति ततः बन्ध इति निगद्यते । अथ पुनरपि शुभाशुभभेदादास्रवो द्विविधः, तत्र अहिंसादिः शुभकाययोगः सत्यभाषणादिः शुभवाग्योग इत्यादिकं । अथ आस्रवयति पुरुषं विषयेष्विन्द्रियप्रवृत्तिरास्रव इति चोच्यते । तत्र च साम्परायिकी-कायिकी-आध्यात्मिकी-प्रत्ययिकी-नैर्यापथिकीभेदेन पञ्चविधक्रियानुप्रवेशकथनं । अथ ताः क्रियाः अपि प्रत्येकं पञ्चविधा इति निश्चित्य पञ्चविंशतिप्रकारक्रियास्वरूपकीर्तनं । इति सामान्येन कर्मास्रवाणां संबद्धतमपूर्वकं प्रत्येकं विशेषकार्यनिरूपणं । अथ पूर्वोक्ताहिंसानृतस्तेय-ब्रह्मचर्यापरिग्रहरूपस्य व्रतानुष्ठानसंज्ञाकथनं । अथ संसारकारणनिरोधोपायं मुक्तिः । सा च द्विधा [illegible]भेदात् । गुप्त्याद्युपायसमित्यादिभिः मिथ्यादर्शनाविरतिप्रमादकषायाणां बन्धहेतूनां निरोधकारणं संवर इत्युच्यते । अथासौ सागार-अनागारभेदेन द्विविधः । तत्र अहिंसाद्यणुव्रतपञ्चकं गुणव्रतत्रयपूर्वकं सप्तकस्य शिक्षाव्रतनिरूपणं । अथ सम्यग्ज्ञानदर्शनचारित्राणां रत्नत्रयाणां प्राधान्यकथनं । तत्र जीवादीनां यथावस्थं तत्त्वयाथार्थ्यत्वेन अवगमं सम्यग्ज्ञानं । एतज्ज्ञानं पञ्चविधं मति-श्रुत-अवधि-मनःपर्याय-केवलभेदात् । संसरणकर्मोच्छित्तावुद्यतस्य श्रद्दधानस्य ज्ञानवतः पापगमनकारणक्रियानिवृत्तिः सम्यक्चारित्रं । तच्च अहिंसादिभेदेन पञ्चधा । येन रूपेण जीवाद्यर्थो व्यवस्थितस्तेन रूपेण अर्हत्प्रतिपादिते अर्थे श्रद्धानं सम्यग्दर्शन-

निति । अथ कर्मादिनिमित्ततया प्रकृतिनिरूपणं । सा च अष्टविधा यथा,—ज्ञानावरण-दर्शनावरण-वेदनीय-मोहनीय-आयुः-नाम-गोत्र-अन्तरायभेदेन । एतेषां बन्धकारणपूर्वकतया तद्भेदादिनिरूपणं । अथ प्रतिभेदनिरूपणं । तिर्यग्दर्शनादिभेदनिरूपणं । अथ-स्थावरनामभेदेन पञ्चस्थावरजीवस्य द्वैविध्यं तत्र द्वीन्द्रियादयश्चतुर्विधाः सूक्ष्मबादरपर्याप्तकाः । इत्यादयश्च स्थावराः । एवं वामन-उद्योत-अनुकूल-शरीरसुभग-दुर्भग-सुस्वर-दुःस्वर शुभ-अशुभनामादिप्रकृतिकथनं । अथ पुण्यपापप्रकृतीनां शुभाशुभानुभवनिरूपणादिकं । अथ अर्जितस्य कर्मणोऽनुभवात् तपआदिभिर्निर्जरणं निर्जरा । सा द्विविधा विपाकजा, अविपाकजा च । तत्र यथाविपाकजा यथाकालं कर्मणां निर्जरणं प्रथमा । तद्भिन्ना तु द्वितीया । अथ आचरणलक्षणसंवरतीति संवरः । स च निरोधकपो भावद्रव्यभेदेन द्विविधः । संसारहेतूनां कर्मणां निरोधः भावसंवरः । तत्कर्मपुद्गलग्रहणाभावो द्रव्यसंवरः । अथ गुप्तिसमित्यादिभेदेन संवरस्य प्रतिपत्तिः । सा च पञ्चधा ईर्या-भाषा-एषणा-आदान-निक्षेपभेदेन । गुप्ति-समितिधर्मादीनां स्वरूपकथनादिनिरूपणं । अथ कर्मणां निर्जरातो बन्धहेतूनामभावात् कात्स्न्येन दुःखनिवृत्तिर्मोक्ष इति निरूपणं । स एवाद्य ज्ञानादिगुणलक्षणानां प्रापणेन यदन्ततया प्राप्यत इति । एतद्रूपः मोक्षः तेषु प्राप्तवान् तत्कालमेवाथ अनुपमसुखपूर्वकं निरतिशयसुखमनुभवतीति ।

१८–१९. सर्गौ,—अथ नेमिजिनस्य विहारनिर्वाणपूर्वकं सुराष्ट्र-मगध-लाट कुरु-पाञ्चाल-पाटल-मालव-अङ्ग-बङ्गादिदेशेषु परिभ्रमणपूर्वकं जैनधर्मप्रचारकथनं । तत्पूर्वभवानां देवकीसुतानां नेमिजिननिकटमागमनकथनं । नेमिजिनस्य भव्यजनाग्निप्रापणसमर्थनीनां पुण्यकानां पूर्वभवकथनाभिधानं । तथैव तत्र नेमिजिनस्य शमादेन अविरामप्रवचनवर्णनः सत्वादिकथनं । तथापि, ऋषभनाथ-अभिनन्दन-सुमति-पद्मप्रभ-सुपार्श्वनेमिप्रभृतीनां नाम । तथा मतिश्रुतावधिमनःपर्ययकेवलज्ञानादिकथनं पुनः अमराणामध्यवन्दनातिशयवर्णनं च । द्वितीयपदं । तथा प्रथमस्य ऋषभनाथजिनस्य निर्देशेषु, चैत्रकृष्णनवम्यामुत्तराषाढानक्षत्रे जन्म, तस्य पिता नाभिराजः, माता च मरुदेवी तथा तस्य चैत्यवृक्षः न्यग्रोधपादपः, निर्वाणस्थानं कैलासपर्वत इति । क्रमेण तेन अर्हता जिनेन्द्राणां निर्वाणवर्णनं । अथ जिनानां प्रत्येकं दीक्षाकालकेवलज्ञानादिविवरणादिकं । तत्र आद्यस्य जिनस्य (ऋषभस्य) सर्वेषां पारणा तदितरेषां द्वितीयदिवसे, तथा, ऋषभस्य दीक्षाकालः षष्ठोपवासानन्तरमिति सूत्रं । किंच ऋषभस्य पारणाकालिकद्रव्ये इक्षुरसः, अन्येषु गोक्षीरनिष्पन्नं परमान्नमिति । अथ तेषां देहमान-परमायुःप्रभृतिनिरूपणं । अपि जिनानां यथाक्रमं पूर्वधरादि-शिक्षक-अवधिज्ञानि-केवलि-वादि-विक्रियाधारक-विपुलमतिमनःपर्ययज्ञानिनां । तत्र पूर्वधराणां संख्या कथनं । एवमेव च गणधराः । एवमायिका-श्रावक-श्राविकाणां चतुर्विधसंघस्य संख्याकथनं । तथा चक्रवर्तिनां बलदेवानां नारायणानां प्रतिनारायणानां च निरूपणं । तत्र भरतादीनां निर्वाणकथने द्वादश चक्रवर्तिनां भविष्यतां निरूपणं अथ द्वैपायनमुनेः कोपात् द्वारवतीदहनवर्णनं ।

तत्र रामकृष्णाख्यानान्तरे पर्वतं वाद्यानां पुरविमान द्वारकया वार्त्तं मणिद्वारेण निर्माणप्र-
तिपादनं। पुरा जिन नेमिजिनेन्द्रः कृष्णादिभिरर्च्चितैव द्वारावत्या देवामृतपूनैः कोटिन वार्त्तं
द्वारकया वृष्णीं द्वारवं, तथा कृष्णस्य माया बलभद्रनुगा कृष्ण निजं भविष्यतीति।
तदेतत् पुरा जिनदां निर्मितस्य बलभद्रोः द्वारकापरित्यागपूर्वकं दक्षिणदेशगमनकथनं।
अथ वाद्यानां विनाशेन चत्वरं शोकमग्नयोः रामकृष्णयोः दक्षिणपुरामुद्दिश्य प्रयाणकथनं।
तत्र वनमध्ये जलपानार्थं गतस्य कृष्णस्य जराकुमारनिक्षिप्तशरेण पञ्चत्वप्राप्तिकथनं।
बलदेवविलापवर्णनं। जराकुमारपाण्डवानां पाण्डवानां बलदेवप्रतिबोधपूर्वकं तप-
श्चर्यादिदेवलोकगमनवर्णनं। बलदेवस्य तपश्चरणं। पाण्डवादीनां प्रव्रज्याग्रहणकथनं। तेषां निर्वाण-
प्राप्तिकथनञ्च। नेमिनिर्वाणवर्णनञ्च।

No. 2041. **त्रिलोकसारः वा तिलोयसारो, सटीकः।** Substance, country-made paper, 10½ × 4½ inches. Folia, 257. Lines, 9 on a page. Extent, 5,143 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Triloka-sára ALIAS **Tiloya-sáro**. A description of the three regions of the Universe. The work is in Mágadhí verse, and extends to one thousand and nine stanzas. Attached to it is a Sanskrit commentary by Mádhavachandra Traividya, who says he has followed the opinion of Nemichandra Siddhántadeva, but it is not clearly stated whether this Nemichandra was the author of the text, or an earlier commentator. CONTENTS. Various kinds of regions, such as Bhavaras, Vyantara, Jyotih, Vimána, Nara, Tiryyak and Jina. Eternity of regions. Nihilism refuted. Agency of God in their creation refuted. Action of nature. Eternity of matter. Theory of illusion refuted. Theory of impermanence refuted. Regions compared to the evanescence of musical sounds. Extent equal to 14 *rajjus*. Extent of a rajju. Various kinds of measures. Various kinds of reckoning in relation to number, extension, solidity, expansion &c. These measures applied to practical purposes in measuring areas of land and water. The seven oceans relating to the earth. Regions of the earth. Distribution of heat and cold. Countries, their subdivisons &c. Hills. The river Vaitarani in the way to hell. The dwellers of hell. The number of Jina quarters. Countries in the 14 regions of the universe, their inhabitants. Asuras dwelling there,—other spiritual beings. The army of Hara. Characteristics of Asuras. Trees. Placing of images near

the root of sacred trees. Regions of Indra and others. The census of their inhabitants.

Description of Vyántara lokas. The number of Jaina temples therein. Various kinds of Kings who dwell therein—such as Kinnara, Kimpurasha, Mahoraga &c. Trees fit for Chaityas; these are Asoka, Champaka, Nágakesara, Tumbura, Vata, Asvattha, Tulasí and Kadamba. Jambudvipa stands to the east of the Vyantara region.

Description of Jyotir loka. In this chapter are given accounts of the celestial luminaries, and casually of the 16 continents or great islands, Jambudvipa, Ghátaki-khanda-dvipa, &c. Sixteen other continents. Characters of the different oceans connected with the continents. Stars and planets, their distance from each other. Planets reckoned at 88, their names. The paths, motions, dimensions &c. of the sun and the moon. Night and day, their causes and those of their decrease and increase. Intercallary months. Equinoxes, and other details regarding the motions of the earth.

Description of Vimána loka, or the region of the Devas. Devas and Jaina worship there.

Sacred places in the Nara loka. This includes notices of a great number of sacred places on earth and their presiding divinities.

Characteristics of emperors and their belongings. Descriptions of various distinguished Jaina emperors of India.

Description of the salt ocean and its belongings, including various sacred places therein.

The Sanskrit contents given below will be found fuller and more detailed.

Beginning [illegible] ।
[illegible] ॥ १ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ २ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ३ ॥

टीकायाः । [illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ।

यस्यादृष्टिसुधानां विश्रयणाद्भूतप्रभाविरिव यस्य ।
तत्त्वामतमपदमादृनष्टं बलकुमतितिमिरनिचयमदः ॥

श्रीमदप्रतिहताप्रतिमनिःप्रतिपक्षनिःकारणभगवन्नेमिचन्द्रसैद्धान्तदेवचतुरनुयोगचतुरुदधिपार-गः चामुण्डरायप्रतिबोधनव्याजेनाशेषविनेयजनप्रतिबोधनार्थं त्रिलोकसारनामानं ग्रन्थमारचयन् तदादौ निर्विघ्नतः शास्त्रपरिसमाप्त्यादिकं फलकुलमवलोक्य विशिष्टेष्टदेवतानमस्करोति । 'बलगोविंद' इति । अस्यार्थः कथ्यते । वन्दामि नमस्यामि नमस्करोमि । कं, विमलयरणेमि-चंदं विमलतरनेमिचन्द्रं । इत्यादि ।

End. इति णेमिचंदमुणिणा अप्पसुदेणभयणंदिवच्छेण ।
रइयो तिलोयसारो खमंतु तं बहुसुदाइरिया ॥ १००९ ॥

टीकायाः । गुरुणेमिचंदसम्मद-कदिवयगाहा तहिं तहिं रइदा ।
माधवचंदतिविज्जेणियमणुसरणिज्जमज्जेहिं ॥

स्वकीयगुरुनेमिचन्द्रसिद्धान्तचक्रिणां सम्मताः । अथ वा ग्रन्थकर्तृणां नेमिचन्द्रसिद्धान्तिदेवा-नामभिप्रायानुसारिण्यः कतिपयगाथाः । माधवचन्द्रत्रैविद्येनापि तत्र तत्र रचिताः । इदम-प्यार्याचार्यवर्यैरनुसरणीयं । सः ग्रन्थसमाप्त्युत्तरकालीयमङ्गलं कुर्वन्नभीष्टाशंसनं करोति ।

अरहन्तसिद्धआइरिय उवज्झाया साहुपंचपरमेठी ।
इयपंचणमोकारो भवे भवे मम सुहं दिंतु ॥

Colophon. इति श्रीनेमिचन्द्रसिद्धान्तिदेवानामभिप्रायानुसारिणा माधवचन्द्रत्रैविद्येन-रचिता त्रैलोक्यसारटीका इयं समाप्ता ।

विषयः । लोकस्य भवनव्यन्तर-ज्योतिः-विमान-नरतिर्यक्लोक-जिनभवनरूपपञ्चाधिका-रकथनं । लोकस्य अनादित्वादिकथनं । तत्र शून्यवादनिराकरणं । ईश्वरकर्तृत्वनिराकरणं । स्वभावनिर्वृत्तत्वकथनं । परमाणुकारणतानिराकरणं । मायावादनिराकरणं । अविकमतनिरासः लोकस्य (भुवनस्य) मुरजसन्निभत्वकथनं । तत्र चतुर्दशरज्जुमयत्वकथनं । असंख्येयाः प्रदेशाः भागो रज्जुरिति लक्षणकथनं । इन्द्राङ्गुलादीनां मानानां प्रतिपत्तिकथनं । मानप्रक्रियाकथनं । तत्र लौकिकलोकोत्तरभेदेन द्विविधमानकथनं । तत्र मानोन्मानावमानगणिमानप्रतिमान तत्प्र-तिमानभेदेन लौकिकमानस्य षड्विधत्वकथनं । द्रव्यक्षेत्रकालभावभेदेन लोकोत्तरमानस्य चतुर्वि-धत्वकथनं । तत्र द्रव्यादीनां क्रमेण जघन्योत्कृष्टत्वकथनं । संख्याप्रमाणोपमाप्रमाण-भेदेन द्रव्यस्य द्वैविध्यकथनं । संख्येयमसंख्येयमनन्तमिति संख्यापि त्रिविधा । तत्र असंख्येयमनन्तं च प्रत्येकं त्रि-विधं यदीदं पुनः त्रिप्रकारमिति । अथ संख्येयज्ञाननिमित्तं, अनवस्था, शलाका, प्रतिशलाका, महाशलाकेति चत्वारि कुण्डानि कल्पितव्यानि । तत्र चतुर्णां कुण्डानां व्यासादिपरिमाणकथनं क्षेत्रफलप्रमाणोपायकथनं । तत्र क्षेत्रसंख्यानादिकीर्तनम् । कुण्डानां व्यासवृत्तादिफलानयनादि-प्रकारकथनं । क्रमेणानेन सप्रभेदासंख्येयानन्तयोः स्वरूपकथनं । एषां विषयस्य निरूपणं । तत्र

घनधारानिरूपणं। घनधाराकथनं। विषमधाराकथनं। एतयोः स्थानानयनादिप्रकारकथनं। एवं परत्र ज्ञेयं। तथा कृतिधाराकथनं। अकृतिधाराकथनं। घनधाराकथनं। अघनमातृकाधाराकथनं। घनमातृकाधारा। द्विरूपवर्गधाराकथनं। क्रमेणानेन चतुर्दशविधधारानिरूपणं। संख्यातासंख्यातानन्तस्य इतमिति निक्षेपं। अधुना पूर्वोक्तस्य उपमाप्रमाणस्य अष्टविधत्वनिरूपणं। यथा,—पल्यं, सागरः, सूच्यङ्गुलं, प्रतराङ्गुलं घनाङ्गुलं, जगच्छ्रेणिः, जगत्प्रतरः, घनलोकश्चेति। तत्र व्यवहारोद्धाराद्धापल्यानीति पल्यत्रयेण क्रमेण संख्याद्वीपसमुद्राः कर्मस्थित्यादयश्च वर्णिताः। पल्यप्रमाणोपायकथनं। अथ क्षेत्रमानादिकथनं। एवं सागरोपमसूच्यङ्गुलोपमादीनां स्वरूपनिरूपणं। पूर्वोक्तचतुर्दशरज्जुपर्यन्तं लोकस्य आयामकथनं। रज्जुफलादिनिरूपणं। अधोलोके क्षेत्रफलानयनाय तस्य अष्टधाप्रभेदकथनं। यथा,—सामान्यं, ऊर्ध्वायतं, तिर्यगायतं, यवमुरजं यवमध्यं, मन्दरं, दूष्यं, गिरिकटकञ्च। क्रमेणैषां क्षेत्रफलादिनिरूपणं। लोकशिखरे वायुवातत्रयकथनं। वातक्षेत्रफलादिकथनं। इत्थं भार इव लोकमध्ये त्रसनाडीस्वरूपकथनं। त्रसनाड्यधःस्थभूमिभेदकथनं। तत्र नरकदले सप्तभूमयः, यथा,—रत्नशर्करा, बालुकाः, पङ्क, धूमः, तमः, महातमः, प्रभा चेति। तत्र पृथिव्यादीनां भेदादिनिरूपणं। शीतोष्णादिविभागकथनञ्च। द्विविभागकथनं। नरकादिसंख्यादिनिरूपणं। विस्तरेण नरकवर्णनं। वैतरणीनदीवर्णनं। नरकाग्निः पतितस्य जीवस्य उत्पत्तिनियमकथनं तत्र प्रथमं तिर्यग्योनौ उत्पत्तिकथनं। नरकं गच्छतां जीवानां पृथिवीं प्रति नियमकथनं। अथ पूर्वोक्तभवनेषु सप्तकोटिद्वासप्ततिलक्षसंख्यकानि जिनभवनानि सन्तीति कथनं। भवनवासिनां कुलभेदकथनं। तत्र असुरादिगणकथनं। भूतानन्दादिगणकथनं। हरिषेणादिगणकथनं। क्रमेणासुरादीनां चिह्नकथनं। यथा,—चूडामणि-फणि-गरुड़-गज-मकरवर्धमान-वज्र-सिंह-कलश-अश्वाश्च। अश्वत्थ-सप्तच्छद-शाल्मली-जम्बू-वेतस-कदम्ब-प्रियङ्गु-शिरीष-पलाश-राजद्रुमरूपचैत्यतरुकथनं। चैत्यतरूणां मूलदेशे प्रतिमास्थापनार्थं स्तम्भादिनिर्माणप्रकारकथनं। इन्द्रादीनां भवनसंख्यादिकथनं। अनीकभेदकथनं। तत्र सत्यानीकादिसंख्याकथनं। तत्र भवनेषु असुरादिदेवीनां संख्याकथनं। तथाहि,—महादेव्यः ५, परिवारदेव्यः ८,९९९९८, वल्लभिकाः, १६०००, अग्रमहिष्यः ५६०००, विकुर्वणादेव्यः प्रत्येक ४०००००। तथा अनीकावस्थादिसंख्यादिकथनञ्च।

एवं भवनलोकनिरूपणानन्तर व्यन्तरलोकप्रकरणं। तत्र,—किन्नरसंख्यादिकथनञ्च। व्यन्तराणां कुलभेदनिरूपणं। अथ किन्नर-किम्पुरुष-महोरग-गन्धर्व-यक्ष-राक्षस-भूत-पिशाचरूपाष्टविधव्यन्तरदेवकथनं। तेषां वर्णादिनिरूपणञ्च। चैत्यवृक्षभेदकथनं। यथा,—अशोक-चम्पक-नागकेसर-तुम्बुरु-वट-कण्टक-तुलसी-कदम्बवृक्षाश्च। अथ वृक्षमूलेषु जिनप्रतिमास्थापनार्थं स्तम्भादिनिर्माणविधिकथनं। किन्नरादीनां (द्विधा) गणिकानिरूपणं। तेषां आवासस्थाननिरूपणञ्च। व्यन्तरलोकस्य पूर्वस्यां दिशि जम्बूद्वीपतुल्यानि षट्पञ्चाशदादि सन्तीति कथनपूर्वकं तदुपरि महाप्रमाणरूपकथनं। तत्परिमाणवर्णनादिकं। महत्वादिवर्णनञ्च।

अथ ज्योतिर्लोकस्वरूपनिरूपणं। तत्र जिनगेहसंख्यादिकथनं। चन्द्र-आदित्य-ग्रह-नक्षत्र-प्रकीर्णकताराभेदात् पञ्चविधज्योतिष्कभेदकथनं। एतत्कथनमनुषङ्गेण षोडशद्वीपनिरूपणं यथा,—जम्बूद्वीपः, धातकीखण्डद्वीपः, पुष्करवरः, वारुणिवरः, क्षीरवरः, घृतवरः, क्षौद्रवरः, नन्दीश्वरवरः, अरुणवरः, अरुणाभासवरः, कुण्डलवरः, शङ्खवरः, रुचकवरः, भुजगवरः, कुशवरः, क्रौञ्चवरश्चेति।

अन्त्यषोडशद्वीपकथनं यथा,—मनःशिलाद्वीपः, हरितालद्वीपः, सिन्दूरवरः, श्यामवरः, अञ्जनकवरः, हिङ्गुलिकवरः, रूप्यवरः, सुवर्णवरः, वज्रवरः, वैडूर्यवरः, नागवरः, भूतवरः, यक्षवरः, देववरः, अहीन्द्रवरः, स्वयम्भूरमणश्चेति। तत्र लवणाम्बुधिः, कालोदकाम्बुधिश्चेतिकथनपूर्वकं पूर्वोक्तद्वीपनामभिः प्रत्येकं समुद्रनामकथनञ्च। जम्बूद्वीपादीनां प्रत्येकं विस्तारसंख्यादिकथनं। समुद्रेषु प्रत्येकं रसविशेषकथनं। तत्र लवणसमुद्रं, कालोदकसमुद्रं, स्वयम्भूरमणसमुद्रे च जलचराः सन्ति नान्यत्रेतिकथनं। मनुष्यक्षेत्रविभागस्य कर्मभोगभूमिविभागस्य च पर्यन्तपर्यन्तद्वयनिरूपणं। ताराणां स्थितिस्थानादिनिरूपणं। चन्द्रादीनां स्थितिस्थानादिनिरूपणं। ज्योतिर्विमानस्वरूपकथनं। ग्रहादीनां वाहादिनिरूपणं। तेषां किरणप्रमाणनिरूपणं। चन्द्रादीनां विमानवाहकानां रूपादिकथनं। केषांचिद्ग्रहचाराणां द्विभागकथनं। चन्द्रादिगमननिरूपणं। ग्रहाणामवस्थानक्रमकथनं। दिनायामनयनप्रकारकथनं। पूर्वोक्तक्षेत्रप्रमाणादिकथनं। चन्द्रमण्डलप्रक्रियाकथनं। ज्योतिर्बिम्बसंख्यानयनादिप्रकारकथनं। चन्द्रस्य परिवारकथनं। अष्टाशीतिग्रहाणां नामानि यथा,—काल-विकाल-लोहित-कनक-कनकसंस्थान-अन्तरद-दुन्दुभि-रक्तनिभ-रूपनिर्भासप्रभृतयः। सूर्याचन्द्रयोरन्तरस्थाने चारकथनं। तयोः वीथीनिरूपणादिकं। चन्द्रादीनां परिध्यानयनप्रक्रियाकथनं। दिनरात्रिहेतुकथनं। तयोः हासवृद्धिप्रकारकथनं। अयनानयनप्रकारकथनं। सूर्याचन्द्रयोः गमनप्रकारकथनं। अस्तोदयानयनप्रकारकथनं। छायानयनप्रक्रियाकथनं। समुद्रचारक्षेत्रनिरूपणञ्च। वेदिकाक्षेत्रफलादिकथनं। द्वीपचारकथनं। चन्द्रादिपथवासप्रमाणादिकथनं। सूर्यतापस्य क्षेत्रविभागप्रक्रियाकथनं। चन्द्रादित्यग्रहाणां परिधिभक्तकालानयनप्रकारकथनं। चन्द्रादित्ययोर्नक्षत्रभुक्तिकालानयनप्रकारकथनं। राहोः नक्षत्रभुक्तिनिरूपणं। मलमासप्रकारप्रतिपादनं। दक्षिणोत्तरायणप्रारम्भे नक्षत्रानयनप्रकारकथनं। विषुवे पर्वनक्षत्रादीनामानयनप्रकारकथनं। ताराणामाकारविशेषकथनं। कृत्तिकादीनां परिवारताराकथनं। तत्संख्या तु एकादशोत्तरशताधिकसहस्र (११११) मितिकथनञ्च।

अथ विमानलोकनिरूपणं। तत्र च त्रयोविंशतिसहितचतुरशीतिलक्षसप्तनवतिसहस्रसंख्यामितजिनभवनकथनं। द्वादशकल्पानां नामकथनं। तत्र नामानि यथा,—सौधर्म-ऐशान-सनत्कुमार-माहेन्द्रप्रभृतीनि। कल्पातीतविमानसंख्याकथनं। इन्द्रकसंख्याकथनं। अर्चिरर्चिमालिनी-वैर-वैरोचनाख्यानि चत्वारि विमानानि दिग्गतानि, सोमरूपाङ्कस्फटिकाख्यानि चत्वारि

चित्रिमानानि, इत्यादिना विमानानां नामविभागादिकथनं। विमानानां स्थाननिरूपणं। प्रत्येकमिन्द्रकसंख्याकथनञ्च। तत्र नामानि यथा,—ऋतु-विमल-चन्द्र-वल्गु-वीर-अरुण-नन्दन-नलिन-काञ्चन-रोहितप्रभृतीनि। इन्द्रकाणां विस्तारादिकथनं। विमानानां वर्णकथनं। अथ सौधर्मादिद्वादशकल्पेषु देवानां मौलिचिह्नानि यथा,—वराह-मृग-महिष-मत्स्य-कूर्म-दर्दुर-तुरग-कुञ्जरप्रभृतीनि। इन्द्रकश्रेणीनगरवर्णनादिकं। तत्र सेनामुख्यनिरूपणं। परिषत्संख्यानिरूपणं नगरप्राकारोत्सेधादिकथनं। तत्र सुरपुरात् बहिः पूर्वादिषु दिक्षु अशोकसप्तच्छद-चम्पकाम्रवनषण्डकथनञ्च तद्वनमध्यस्थचैत्यवृक्षस्वरूपादिकथनं। लोकपालानां नगरनिरूपणं। सौधर्मादिस्वर्गस्थितानां पद्मगन्धा-चन्द्रप्रभृतीनां गणिकानां नामादिकथनं। अथ देवीनां तत्परिवारदेवीनाञ्च संख्यादिनिरूपणं। देवीनां नामानि यथा,—शची-पद्मा-शिवा-श्यामा-कालिन्दी सुलसाप्रभृतीनि। तत्र शच्याद्यष्टमहादेवीनां विक्रियाशक्त्यादिदेवीसंख्यादिकथनं। इन्द्रस्य प्रासादादिस्वरूपकथनं विशेषेण सुधर्मासभावर्णनं। तत्र वरजिनभवने सुराणां तीर्थकरभूषणपूजादिकथनं। वैमानिकदेवानां जननमरणान्तरकथनं। अथ लौकान्तिकानामवस्थाननिरूपणमुखेन मनुष्येष्वागत्य एककृत्वा लौकान्तिकाः सुरा निर्वान्तीति निरूपणं। सामान्यतो देवानां शरीरोत्सेधोच्छ्वासाहारकालादिनिरूपणं। मिथ्यादृष्टिसम्यग्दृष्ट्योः फलकथनं। एकदण्डित्रिदण्डिप्रभृतीनां परिव्राजकानां गत्यादिनिरूपणं देवानामुत्पत्तिस्वरूपकथनादिकं। तेषां जिनपूजारूपमहत्त्वनिरूपणं। अथ अष्टमभूमिसिद्धक्षेत्रस्वरूपकथनञ्च।

अथ नरलोके द्विहीनचतुःशतजिनालयकथनं। तिर्यग्लोके च द्वापञ्चाशदधिकजिनभवनकीर्तनं। मन्दर-कुलपर्वत-मानुषोत्तरप्रभृतिस्थानेषु जिनालयस्थानकथनं। जम्बूद्वीपे थालाकार-मन्दरपर्वतस्वरूपादिकथनं। तत्र भरत-हरि-विदेह-रम्यक-हैरण्यवत-ऐरावताख्यवर्षकथनं। तथा हिमवान्, महाहिमवान्, निषधः, नीलः, रुक्मी, शिखरी चेति षट्कुलपर्वता इति निरूपणञ्च। पर्वतानां प्रत्येकं वर्णकथनं। हिमवदादिषु स्थितानां ह्रदानां नामानि यथा,—पद्मः, महापद्मः, तिगिञ्छः, केशरिः, महापुण्डरीकः, पुण्डरीकश्चेति। तत्र जातकमलानां विशेषरूपकथनं। तथाहि,—मध्यमोदितदिक्चक्रं वैदूर्यनालं, एकादशोत्सेधदलं, पृथ्वीसाररूपं कमलमिति। तस्य कमलस्य विशेषपरिमाणादिकथनं। तत्कमलकर्णिकामध्ये श्रीदेवतायाः रत्नमयप्रासादकथनं। तन्निवासिनीनां देवीनां नामानि यथा,—श्रीः, ह्रीः, धृतिः, कीर्त्तिः, बुद्धिः, लक्ष्मीश्चेति। अथ परिवारकमलस्थितश्रीदेवतापरिवारसंख्यादिकथनं। गङ्गाप्रभृतिजातनदीनां नामानि यथा,—गङ्गा, सिन्धुः, रोहिता, हारी, सीता, नारी नरकान्ता, सुवर्णकूला, रूप्यकूला, रक्ता, रक्तोदा चेति। तत्र गङ्गायाः गमनमार्ग-निरूपणादिकं गोमुखीतिनामकारणकथनं। एवं सिन्धु-रोहितादीनां नदीनां गमनमार्गनिरूपणमुखेन वर्णनाकथनं। भरतादिवर्षाणां विस्तारादिनिरूपणं। भद्रशालादिवनपरिमाणकथनं। भूतारण्यवनादिप्रकारकथनं। मेरुनिरूपणं। नन्दनादिषु त्रिषु स्थितानां भवनानां नामादिकथनं। तत्र शील-पम-

यक्ष-कुबेराणां भवनाधिपत्यकथनञ्च। श्रीमादीनामायुरादिनिरूपणं। नन्दन-मन्दर-निषध-हिमवत्-रजत-रुचक-सागर-वज्राख्यगिरिकूटानां नामधेयकथनं। नन्दनगिरिस्थवापीस्वरूपादिकथनं। तन्मध्यप्रासादस्वरूपकथनं। मेरुगिरिचतुर्दिक्स्थितानां शिलातलानां नाम-स्थानादिकीर्त्तनं। तत्र जिनस्य भद्रासनादिनिरूपणं। अथ उत्तरकुरुप्रदेशे नीलगिरेः समीपे सीतानद्याः पूर्व्वतटे मन्दराचलस्य ऐशान्यां दिशि शतयोजनव्यासा जम्बूवृक्षस्थली तिष्ठतीति निरूपणं। तत्र स्थल्यां चतुर्णवेदिका द्वादश तिष्ठन्तीति कथनं। परिवारवृक्षादिकथनं। विशेषेण जम्बूवृक्षवर्णनं। अथ सीतोदापरतीरे निषधगिरिसमीपे देवकुरुक्षेत्रे मनोहरस्थले शाल्मलिवृक्षस्तिष्ठतीति-तद्वर्णनं। भोगभूमिकर्म्मभूम्योर्विभागकथनं, यथा,—देवकुरूत्तरकुरुक्षेत्रे द्वे उत्तमभोगभूमी, हरिरम्यकक्षेत्रे द्वे मध्यमभोगभूमी, हैमवत-हैरण्यवतक्षेत्रे द्वे जघन्यभोगभूमी ख्याताविति शिष्टानि सर्व्वाणि कर्म्मभूमिक्षेत्राणीति निरूपणं। अथ यमकगिरिस्वरूपकथनं। मेरोः चतुर्दिक्षु स्थितानां ह्रदानां परिमाणादिकथनं। चित्रगिरिकूटपर्य्यन्तादिवर्णनं। चतुर्दिग्गजपर्व्वतवर्णनं। गजदन्तपर्व्वतानां नामादिकथनं। विदेहदेशविभागादिकथनं तत्र वक्षारपर्व्वतारण्यादिनिरूपणं। ग्राम-नगर-खेट-खर्व्वट-मडम्ब-पत्तन-द्रोण-सम्बाह-दुर्गादिसंख्याकथनं। तदन्तरावगाहस्थितद्वीपादिवर्णनञ्च। विदेहदेशे ऋतूनां यथाकालोदयेन निरीतिभावत्वकथनं।

अथ राजाधिराजादीनां लक्षणकथनं। तत्र सेनापतिगणकरति-वणिक्पति-अमात्य-पुरोहिताद्यष्टादशश्रेणीनामधिपो राजा, पञ्चशतराजस्वामी चाधिराजः, सहस्रराजस्वामी महाराज इत्यभिधीयते—इत्यादिनिरूपणं। तीर्थङ्करलक्षणं। वत्सा-सुवत्सा-रम्या-सुरम्या-पद्मा-सुपद्मा गन्धा-गन्धिलादिविदेहस्थदेशानां नामकथनं। तत्रस्थानां नद्यादीनां निर्गमस्थानादिनिरूपणं। अथ विदेहस्य प्रथमविजयार्द्धे पञ्चपञ्चाशन्नगराणि सन्तीति तेषां नामकथनं। ततो विजयार्द्धतटस्थषट्खण्डमध्यस्थितवृषभगिरिस्वरूपकथनं। तत्रत्यनगरादिवर्णनञ्च। अथ नाभिगिरीणामवस्थितस्थानादिनिरूपणं। हिमाद्र्यादीनां कूटगिरिसंख्यानामादिकथनं। अथ भरतैरावतप्रभृतिहरिरम्यकक्षेत्रपर्य्यन्तं सर्व्वासां नदीनां संख्या लक्षत्रयं द्विनवतिसहस्राणि द्वादश च (३९२०१२) ज्ञातव्यमितिनिरूपणं मेर्व्वादीनां व्यासानयनप्रकारकथनं कुलशैलादिक्षेत्राणां विष्कम्भायामानयनप्रकारकथनं।

अथ भरतेषु ऐरावतेषु च वर्षेषु अवसर्पिणी, उत्सर्पिणी चेति कालद्वयं वर्त्तते। नान्यत्र तत्रस्थजीवानां यथासंख्यं हानिवृद्धिभवत इति कथनं। तत्र कालद्वयस्य प्रत्येकं षड्भेदनिरूपणं। यथा,—सुषमसुषमः, सुषमः, सुषमदुःषमः, दुःषमः, दुःषमसुषमः, अतिदुःषमश्चेति। क्रमेण षट्कालानां स्थितिकालनिरूपणं। जीवानामायुःप्रमाणनिरूपणञ्च। एवं षट्सु कालेषु क्रमेण नराणामुत्सेध-वर्ण-आहार-क्रमादिनिरूपणं। अथ भोगभूमेः स्वरूपकथनं। तत्र जातानामुत्पत्त्यादिविधानकथनं। कर्म्मभूमिप्रवेशक्रमकथनं। तत्र जातानां कुलकराभिधानानां मनूनां नामानि यथा,—क्षेमङ्कर-क्षेमन्धर-सीमङ्कर-सीमन्धर-विमलवाहनप्रभृतीनि। मनूनामन्योन्यमन्तरकालनिरूपणं।

तत्र प्रथमं चक्रवर्त्तिनः, चक्रवर्त्तिनो भाण्डारेषु द्व्यन्ति नवरे एव भाण्डागारेष्वादिका नवनिधि-मानव-नैसर्पकादीनिरूपणं । एवं तेषां वर्णकथनं क्रमनिरूपणञ्च । अथ चौविहारां तोरणपदादौ द्वयाम्भो धर्म्मेव वादित्रश्रुता नियोजित इति कथनं । चतुर्थे काले (दुःषमे) चतुर्विंशतितीर्थङ्कराणामुत्पत्त्यादिकथनपूर्व्वकं पार्श्वजिनवर्द्धमानजिनयोरन्तरोत्पत्त्यादिवर्णनं ; जिनानामन्तरकालनिरूपणं । जिनवर्त्ता[illegible]निरूपणं यथा,—पुष्पदन्ताद्यष्ट आदिनाथा-वसानेषु सप्तसु अन्तरेषु धर्म्मोच्छित्तिर्भूतासभावात् धर्म्मो नासीदित्यादिकथनं । अथ द्वादश-चक्रिणां (जिनानां) नामानि यथा,—भरतः, सगरः, मघवान् सनत्कुमारः, शान्तिजिनः, कुन्थुजिनः, अरजिनः, सुभौमः, महापद्मः, हरिषेणः, जयः, ब्रह्मदत्तश्चेति । एषां स्थितिकाला-दिनिरूपणं । काल-महाकाल-माणवक-पिङ्गल-नैसर्प्य पद्म-शङ्ख पाण्डु-नामानवनिधिनिरूपणमपि-त्विनिरूपणादिकं । सेनापति-गृहपति-स्थपतिप्रभृतिचतुर्द्दशरत्नकथनं । विजय-अचल-सुधर्म्म-प्रभ-नाराद्य-बलादीनामर्द्धचक्रिणां नामादिकथनं । एषां स्थितिकालनिरूपणं । तत्र बलेषु नेमीश्वरजिनस्य समये उत्पन्न इति कथनं । अर्द्धचक्रिणां प्राप्तगतिकथनं । तत्र बलभद्राणां भूमिं प्राप्येतिकथनञ्च । भीम-महाभीम-रुद्र-महारुद्र-प्रभृतिनवनारदकथनं । नारदानां कलह-प्रियत्वादुद्देषगमनकालत्वादिकथनञ्च, भीमावलि-जितशत्रु-जिनशत्रुप्रभृतयो एकादशरुद्रनामकथन-पूर्व्वकं तेषां स्थितिकालादिनिरूपणं । पद्म-पद्मप्रभ-वासुपूज्यचन्द्रप्रभ-पुष्पदन्तादीनां तीर्थङ्क-राणां वर्णकथनं, वंशकीर्त्तनञ्च । विक्रमाङ्क-कल्किनोः कालनिरूपणं । एवं विंशतिकल्किनामनन्ति क्रमपरम्परकल्किनिरूपणमादिकं । तत्र धर्म्मादीनां विनाशकारणकथनं । प्रलयकाले सम्बर्त्त-कानिलादीनामागमनादिवर्णनञ्च ।

अथ लवणार्णववर्णनं । तन्मध्यस्थितविजयपूरवर्णनञ्च । लवणार्णवान्तर्गतानां पातालानां वर्णनं । तत्र पूर्व्वोक्ता दिक्षु स्थितानां वड़वामुख-कदम्बक-पाताल-यूपकेशराभिधानानां तेषां परिमाणादिकथनं एवमन्यत्र स्थितानां ज्ञेयं । धातकीखण्डस्थितयोः अञ्जनगिरयोः वर्णनं । पूर्व्वमादौ लवणसमुद्रे जलोत्सेधपरिमाणकथनं । द्वीपवर्णनादिकं । कालोदसमुद्रवर्णनादिकं । धातकीखण्डपुष्करद्वीपादिवर्णनं । मानुषोत्तरसमुद्रवर्णनं । दिक्कूटादिवर्णनं । तत्र पूर्व्वदिक्कूटे विजया, वैजयन्ती, जयन्ती, अपराजिता, नन्दानन्दवती, नन्दोत्तरा, नन्दिषेणेति दिक्कुमारी-कथनं । एवमन्यत्रापि दिक्षु ज्ञेयं । द्वीपसमुद्रादीनामधीश्वरनिरूपणं । एवं वारुण-क्षीर-घृत-क्षौद्र-नन्दीश्वर-अरुणादिद्वीपसमुद्रेषु ज्ञातव्यं । विशेषेण नन्दीश्वरद्वीपवर्णनं । तत्रत्यजिनालयादिवर्ण-नञ्च । अथ त्रिलोकस्थितानामकृत्रिमाणां चैत्यालयानां सामान्येन भावादिनिरूपणं । तत्र जिनप्रतिमास्वरूपादिवर्णनञ्च ।

No. 2042. **आप्तमीमांसितं, आप्तमीमांसालङ्कृतिनामव्याख्यासहितम् ।**
Substance, country-made paper, 8 × 4 inches. Folia, 219. Lines, 9, 12 on a page. Extent, 8,048 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1525. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Áptamímáñsita, together with a commentary entitled *Áptamímáñsá-lañkṛiti.* A treatise on Jain philosophy, explaining the different dogmas, refuting heterodox theories, and giving a philosophical exposition of Jain duties. By Samantabhadra Yati. The commentary is by Vidyánanda.

Beginning. वृत्तिपद्यस्य । श्रीवर्द्धमानमभिवन्द्य समन्तभद्रमुद्भूतबोधमहिमानमनिन्द्यवाचं ।
शास्त्रावताररचितस्तुतिगोचराप्त-मीमांसितं कृतिरलं क्रियते मयास्य ॥१॥
येषा श्रीवर्द्धमानस्य परमजिनेश्वरसमुदयस्य समन्तभद्रस्य तद्गुणवाचस्य संस्तवनमाप्तमीमांसितस्यालङ्कृत्ये तदाश्रयत्वात् तदन्यतमाश्रयत्वे तदघटनात् । इत्यादि ।

मूलपद्यस्य । देवागमनभोयानचामरादिविभूतयः ।
मायाविष्वपि दृश्यन्ते नातस्त्वमसि नो महान् ॥
अध्यात्मं बहिरप्येष विग्रहादिमहोदयः ।
दिव्यः सत्यो दिवौकःस्वप्यस्ति रागादिमत्सु सः ॥ इत्यादि ।

End. मूलस्य । जयति जगति क्लेशावेशप्रपञ्चहिमांशुमान्
विहतविषमैकान्तध्वान्तप्रमाणनयांशुमान् ।
यतिपतिरजो यस्याधृष्यान्मताम्बुनिधेर्लवान्
स्वमतमतयस्तीर्थ्या नाना परे समुपासते ॥

वृत्तिपद्यस्य । येनाशेषकुनीतिवृत्तिसरितः प्रेक्षावतां शोषिता-
यद्वाचोऽप्यकलङ्कनीतिरुचिरास्तत्त्वार्थसार्थद्युतः ।
स श्रीस्वामिसमन्तभद्रयतिभृद्भूयाद्विभुर्भानुमान्
विद्यानन्दघनप्रदोऽनघधियां स्याद्वादमार्गाग्रणीः ॥

Colophon. इत्याप्तमीमांसालङ्कृतौ दशमः परिच्छेदः ।
श्रीमदकलङ्कशशधरकुलविद्यानन्दसम्भवा भूयात् ।
गुरुमीमांसालङ्कृतिरष्टसहस्री सतामृद्ध्यै ॥
श्रीमूलामलसंघनन्दनमणिः श्रीकुन्दकुन्दान्वये
श्रीदेवीमदनाद्यपूज्यकमिधा (?) श्रीदेवसंघाग्रणीः ।
शोधनापराधं नास्ति ।

संवत् १५२५ । वर्षे पौषसुदि ९ । शुक्रवासरे । शुभं भवतु लेखकपाठकयोः ।

पुस्तके यादृशं दृष्टं तादृशं लिखितं मया ।
यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते ॥
वृषभादीन् जिनान् वर्धमानान्तान् प्रणिपत्य वै ।
अष्टसहस्रीयां प्रशस्तिं विदधे क्रमात् ॥
डवहाल्ये पुरे श्रीमज्जिनमन्दिरसुन्दरे ।
शकेन्द्रःसावहीनाह्वे मर्वीं पाति सतेजसा ॥
श्रीविक्रमनृपसमाख्याते पञ्चदशशते ।
वर्षाणां पञ्चविंशत्या नवम्यां शुक्लपौषके ॥

विषयः । १ प्रथमपरिच्छेदे,—भगवतः सर्वज्ञत्वकथनं । तथाहि भगवान् महानिति भवति तीर्थंकरत्वात् विपक्षादिमदोदयत्वाच्च । यो महान् न भवति न तीर्थंकरो न भवति, यथा-ब्रह्मादिः, तस्मात् तीर्थंकरत्वाभी महान् भवतीति निरूपणं । अथ प्रमाणसंप्लवादिसम्पाद-कथनं । सुगतकपिलादीनामाप्तत्वखण्डनपुरःसरं तीर्थंकरस्य भगवत आप्तत्वव्यवस्थापनं ।

अथ न कश्चित् पुरुषः सर्वज्ञः स्तुत्यः श्रेयोऽर्थिनां, श्रुतेरेव श्रेयःसाधनोपदेशसिद्धेरिति मीमांसकमतोपन्यासपूर्वकं तत्खण्डनं । अथ स्वर्गकामोऽश्वमेधेन यजेतेत्यादौ भावनैव वाक्यार्थ इति भाट्टाः । नियोग एव वाक्यार्थ इति प्राभाकराः । विधिरेव वाक्यार्थ इति वेदान्तिका इत्येषां स्वपक्षोपपादनपुरःसरं परस्परं विप्रतिपत्तिप्रदर्शनं । अथ बौद्धमतेन अन्यापोह एव शब्दार्थ इति निरूपणपूर्वकेन तन्मतेन सर्ववादखण्डनं । तथाहि वस्तुस्वभावाभिधायकत्वाभावेन नियोगनिराकरणेऽपि विधेर्वाक्यार्थत्वघटनात् न भावना वाक्यार्थः सिद्धो भट्टस्येति न मनसि निधेयं । विधेरपि प्रमाणप्रमेयतदुभयरूपाद्यष्टविधविकल्पसङ्कुलतया बाध्यमानत्वात् । तथाहि प्रमाणं विधिरिति-कल्पनायां प्रमेयं किमपरं स्यात्, तत् स्वरूपमेवेति चेत् सर्वथा निरंशस्य सन्मात्रदेहस्य विधेः प्रमाणप्रमेयरूपद्वयविरोधात् । कथमिदानीं उपनिषद्वाक्यं प्रतिभासमात्रादन्यत् कथं वा तत् परिकल्पिताद्वाक्यात् विज्ञाता परमार्थस्वभावतादिरूपः परब्रह्मणः प्रतिपत्तिः, तथात्वे परिकल्पितानुमानादेः पारमार्थिकपावकादिप्रतिपत्तिः प्रसज्येत । अतएव कथमिदानीमन्यापोहः शब्दार्थ इति प्रतिषिध्यते । वस्तुस्वरूपाभिधायित्वेऽपि शब्दस्य अन्यापोहानभिधायित्वे अन्यपरिहारेण क्वचित् प्रवृत्तिनियमसत्तापायादिभिरपि शब्दार्थो माभूदिति समुदितार्थः । अथ विधेः प्रवर्तक-त्वनिरूपणं । तथाहि विधिः प्रवर्तकविधिः प्रवर्तकस्वभावो वा स्यादप्रवर्तकस्वभावो वा । आद्यपक्षे वेदान्तिकानामिव बौद्धादीनामपि प्रवर्तकः स्यात् । ननु तेषां विपर्ययात् न प्रवर्तक इति चेत्, तत एव वेदान्तिकानामपि अप्रवर्तक इति वक्तुं शक्यते तदुभयोः समानाक्षेपसमाधानत्वात् । यदि पुनरप्रवर्तकस्वभाव एव विधिस्तदा कथं वाक्यार्थः स्यान्नियोगवत् । यथा,-विधिः वाक्यार्थो न अप्रवर्तकत्वात् नियोगवदित्यनया च दिशा विधेः पञ्चदशविकल्पनादिकमूहनीयं । तदनेन प्रकारेण

आक्षेपप्रदर्शनादिपूर्वकं भावनैव वाक्यार्थ इति निरूपणकथनं। तथापि न परोदितो विधिर्वाक्यार्थः सिध्यति, नियोगस्यैव वाक्यार्थत्वोपपत्तेः। अथ नियोग एव वाक्यार्थोऽस्त्वित्यपि न युक्तं सामर्थ्यविशेषस्य वाक्यार्थतया प्रतीत्यभावात् नियोगविध्यादिस्वरूपप्रतिपादके सर्वत्र वाक्ये भावनाया एव वाक्यार्थत्वप्रतीतेः सैव वाक्यार्थः। सा च द्विविधा शब्दभावना अर्थभावना च। एतत् स्वरूपादिविवेचनं। प्रवर्त्तकज्ञानविवेचनं। तत्र द्रव्यवादी सांख्यो भेदं संकल्पितं मन्यते, तथा पर्य्यायवादी बौद्धः अभेदं संकल्पितत्वेन मनुते। एवमुभयोरपार्थे वस्तुनः सर्वथापि अर्थक्रियाकारित्वं न घटते इति विवेचनं। तत्र च पुरुषाद्वैतस्य संवेदनाद्वैतस्य च निराकरणं। तथा सामान्यविशेषयोः वस्तुस्वरूपयोः सर्वथा भेद इति बौद्धमतनिराकरणं। अथ दृश्यानुपलम्भिरभावं साधयति। अदृश्यानुपलम्भिस्तु संशयं साधयतीतिमतनिराकरणं। विज्ञानवादखण्डनं। इत्यनेन प्रकारेण बौद्ध-भट्ट-प्रभाकर-सांख्य-वेदान्तिकमतनिराकरणपूर्वकं सुगतादयः परस्परविरुद्धक्षणिकनित्याद्येकान्तमताभिधायिनः सर्वे न सर्वदर्शिन इति तथा श्रुतयोऽपि परस्परविरुद्धकार्य्यस्वरूपाद्यर्थाभिधायिन्यः सर्वा न प्रमाणभूता इति निरूपणं। किञ्च, कस्या अपि श्रुतेः प्रामाण्यं नास्तीति निर्णयः। प्रामाण्यवादः तत्र चार्वाकमतखण्डनपुरःसरं अनुमानादिप्रामाण्यसंस्थापनं। तत्त्वोपप्लववादिमतनिरसनं। अतत्त्वोपप्लववादिमीमांसकविशेषमतनिरसनं। प्राचीननैयायिकमतदूषणं। प्रामाण्यं स्वतोग्राह्यमितिमतखण्डनं। बौद्धमतखण्डनं। सांख्यमताक्षेपकीर्त्तनं। वेदान्तिकमतदूषणं। अभ्यासदशायां स्वतःप्रामाण्यमनभ्यासदशायान्तु परत एव ज्ञप्तिः इत्यनेकेषां मतकथनं। अनेकान्तवादकथनं। अथ सुनिश्चितासम्भवद्बाधकप्रमाणत्वमिति स्याद्वादिनः स्वमतनिष्कर्षकीर्त्तनञ्च। तथा अनेकप्रमाणवादिनामपि कपिलकणभक्षाक्षपादपातञ्जलवेदान्तिकनैयायिकसौगतादीनामभिमतानामपि प्रमाणान्तरतया मताक्षेपपुरःसरमुक्तस्य प्रमाणान्तरत्वसंस्थापनं। अथ यदसत् तत्र सुनिश्चितासम्भवद्बाधकप्रमाणं। यथा मरीचिकायां सलिलं सम्भवद्बाधकप्रमाणं। यथा च मेरुमूर्द्धनि मोदकं सन्दिग्धासम्भवद्बाधकं। सुनिश्चितासम्भवद्बाधकप्रमाणत्व सर्वत्र इत्यनेन प्रकारेण प्रकृते सर्वज्ञे सिद्धसाधनतानिरूपणं। चेतनस्य आत्मनोऽज्ञानावरणादिकर्म्म एव मदिरादिवत् मोहोदयकारणमितिनिरूपणं। अथ दोषो हि तावदज्ञानं ज्ञानावरणस्योदये जीवस्य स्यादितिनिरूपणं। विज्ञानवादखण्डनं। पृथिव्यादौ चेतनादिगुणस्य स्वभावोऽनुपलब्धान्यथानुपपत्तेरिति पृथ्व्यादिभूतशरीरादात्मनः पृथक्त्वादिनिरूपणं। यथात्मनः प्रज्ञाकरादेः वार्हन्तिः अयः धर्मोऽत्यन्तविनाशानुपपत्तेः। सात्मात्मनोऽपि कर्म्मणां नित्यत्वे परिशुद्धिः पृथ्व्वाभावो हि यथो नानिरित्याभिप्रेता सा च वाहन्तिरेव सर्वेरिति सत्याप दतेऽपि न स्याने च वेति निरूपणं। अभावखण्डनं। आत्मनि अज्ञानरूपमलस्य आगन्तुकत्वनिरूपणं मतनिरसनं। तथा संसारकारणं मिथ्यादर्शनादिकं, तन्निवर्त्तकञ्च सम्यग्दर्शनादिकमिति निर्णयः। आत्मनः ज्ञानादिगुणस्वभावत्वकथनेन दोषस्वभावत्वाभिधेः दोषस्य कादाचित्कत्वादिकथनं। क्षणिकवादनिराकरणं। अथ अर्हद्भगवान् निर्दोषो युक्तिशास्त्राविरोधिवक्तृत्वात्, तथा

कल्पात् पृथिव्याकायिकविषयकी भवति तद्विलक्षणस्य प्रभावेण पृथ्व्यप्कायवनस्पत्यादि-
प्रकारेण तत्र निर्ग्रन्थस्यादिजीवानुगमेन चरमेण परमाणोरिति निरूपणं । नैरयिकप्रकार-
वर्णं । जीवस्वरूपनिरूपणं । तथा हि वनस्पतिकायनिगोदानां तत्स्वरूपनिरूपणं जीव इति
निरूपणं । पूर्वोक्तप्रकारेणादिविकल्पानुगमेन पार्श्वस्थलक्षणं । श्रावकपर्यायभेदनिरूपण-
प्रसङ्गेन जीवाजीवादिलक्षणं । पुद्गलस्य योनिसंस्थान संस्थानं । देवादेरागतोऽधिकारि-
लक्षणं । संसारस्य बन्धमोक्षादिपरिणामानुगमेन मिथ्यादर्शनाविरतिप्रमादकषाययोगानां
स्वरूपनिरूपणं । ज्ञानादीनामाराधनाप्रकारानुगमेन चारित्रलक्षणं । कायकायस्थितिनि-
रूपणप्रसङ्गेन अविनाभावस्वरूपनिरूपणं । वायुकायादिनिरूपणं । वायुकायोऽसर्व;भरतक्षेत्रानां
तुल्यादीनां चैतन्यस्वरूपनिरूपणं । तत्र योगादिलक्षणं । रूपवेदनादिस्वरूपस्थानादीनां जीव-
स्थानां लक्षणं । प्रत्यक्षप्रमाणविवेचनं । न्यायादिलक्षणं । सर्वजीवानामनुसारेण नियमस्था-
नादिस्वरूपनिरूपणं । पुण्यपापनिरूपणं । तत्र सूक्ष्मबादरादिलक्षणं । पर्याप्तत्वादिलक्षणं । नारे-
काणां स्वरूपलक्षणं । बहुमानत्वादिस्वरूपनिरूपणं । चरमत्वादिलक्षणं । प्राणातिपातादिस्वरूपनिरूप-
णं । तत्र जीवलक्षणादिलक्षणं । नैरयिकजीवप्रमाणस्वरूपलक्षणं । द्रव्यप्रमाणविवेचनं ।
तत्र जीवसंस्थानादिलक्षणं । द्रव्याणां अस्तित्वादिस्वरूपनिरूपणं । सर्वज्ञानैकत्वादिलक्षणं ।
एकत्वादिलक्षणं । द्रव्यादिचतुष्टयस्वरूपनिरूपणं । मायोपमाः सम्प्रेषणात् सर्वे भावा
इति जीवलक्षणं । निर्विकल्पदर्शनादौ कालस्वरूपादिलक्षणं । सम्यग्दर्शनादिस्वरूपादि-
विवेचनं । तत्र अविनाभावादिसम्बन्धस्वरूपलक्षणं । चरमत्वादिलक्षणं । नित्यानित्यत्वादिप्रति-
बोधकीर्तनं । प्रत्यक्षज्ञानस्वरूपविवेचनं । कार्यकारणस्वरूपनिरूपणादिकं । द्रव्यपर्याययोः
नानात्वनिरूपणादिकं । लक्षणस्वरूपकथनं । प्रमाणाभासलक्षणं । संवेदनस्य जीवपर्यायत्वनि-
रूपणं । जीवस्वरूपादिकथनं । परमाणुस्वरूपसंस्थापनं । द्रव्यगुणपर्याययोरेव भिन्नत्वोः
स्वलक्षणत्वनिरूपणं । एकत्वपृथक्त्वात् द्रव्यस्य द्वैविध्यनिरूपणादिकं । तत्र पुण्यपापबन्धहेतुनिरू-
पणं । मिथ्यादर्शनाविरतिप्रमादकषाययोगानां बन्धहेतुत्वनिरूपणं । संज्ञानादिनिरूपणञ्च ।
जीवस्य प्रत्ययनिरूपणं । ईश्वरस्य जगन्निमित्तकारणत्वादिप्रत्याख्यानं । पञ्चो परमेष्ठिनां
मेव शरीरादिकार्यत्वप्रतिनिरूपणं । केवलज्ञानप्राप्तानां सिद्धत्वनिरूपणं । सर्वत्र च ए-
कैकान्तवादखण्डनं । स्याद्वादस्य सम्यग्ज्ञानत्वादिस्थापनपूर्वकस्वरूपकथनञ्च ।

No. 2043. भगवतीवृत्तिः । Substance, country-made paper, 13½ × 5 inches. Folia, 217. Lines, 21 on a page. Extent, 18,144 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1399. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Bhagavatí-vṛitti. A Sanskrit commentary on the Bhagavatí Sútra, a Jaina work in Mágadhí on *Viváha-prajnápti*—or unfailing knowledge—*i. e.*, knowledge leading to absolute emancipation. The codex comprises only the fifth or last book. Anonymous.

Beginning. सर्वज्ञमीश्वरमनन्तमसङ्गमग्र्यं सार्वीयमस्मरमनीशमनीहमिद्धं ।
सिद्धं शिवं शिवकरं करणव्यपेतं श्रीमज्जिनं जितरिपुं प्रयतः प्रणौमि ॥ १ ॥
नत्वा श्रीवर्द्धमानाय श्रीमते च सुधर्मणे ।
सर्वानुयोगवृद्धेभ्यो वाण्यै सर्वविदस्तथा ॥ २ ॥
एतट्टीकाचूर्णी जीवाभिगमादिवृत्तिलेशांश्च ।
संयोज्य पञ्चमाङ्गं विवृणोमि विशेषतः किञ्चित् ॥ ३ ॥

End. पुस्तकलेखककाला नमस्काराः प्रकटार्थाश्चेति न व्याख्याताः ॥

Colophon. इति भगवतीविशेषवृत्तिः समाप्ता ॥

विषयः । भगवतीसूत्रपञ्चमाङ्गस्य व्याख्यानं ।

No. 2044. काव्यकौमुदी । Substance, country-made yellow paper, 14½ × 3 inches. Folia, 52. Lines, 5 on a page. Extent, 765 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Kávya-kaumudí. A concise treatise on rhetoric. Anonymous.

Beginning. नमस्कृत्य गिरं बुद्धिचन्द्रचारचकोरीं ।
चेतोम्बुजमरालमूलकलाय नमते ॥

End. तथा च दण्डी ॥ ये चाप्यपि विकल्प्यन्ते तेषाम् कार्य्येण वक्ष्यतीति ।

Colophon. इति काव्यकौमुद्यां शब्दार्थालङ्कारनिरूपणं तृतीयः परिच्छेदः ॥
इति काव्यालङ्कार-गुणदोषप्रकाशिनी ।
चालोदयतु सर्वतःकुमुदं काव्यकौमुदी ॥

विषयः । अथ काव्यस्य गुण-दोषालङ्कृतीनां निरूपणं ॥

No. 2045. वैदिकलिङ्गार्थविवेचनम् । Substance, country-made paper, 12¾ × 5¼ inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent, 150 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Vaidika-liṅartha-vivechana. A disquisition on the use of the potential mood in the Vedas. The codex is incomplete, and the author's name cannot be made out.

Beginning. यत्प्रापाकेषु मार्गेण पुरुषार्थचतुष्टयं ।
प्राप्यते तमहं वन्दे गोविन्दं भक्तवत्सलं ॥ १ ॥
सत्यज्ञानमनन्तमानन्दमजमव्ययं ।
सकलकविसं वन्दे गुरुमानन्दकविसं ॥ २ ॥

इह खलु परमकारुणिकेन भगवता औमितिबन्धिना अथातो धर्मजिज्ञासेत्यादिना द्वादशलक्षणात्मिकायां धर्मो विचारितः । तत्र वेदेन प्रयोजनमुद्दिश्य विधीयमानोऽर्थो धर्मः । यथा यागादिः ।

End. भावार्थाधिकरणन्यायमताचाभिमतानां भवत्ये

Colophon. इतः परं खण्डितं ।

विषयः । दर्शितेत्यत्र प्रत्ययगतलिङ्त्वांशेन पुरुषप्रवृत्त्यनुकूलव्यापारकपायाः शाब्दीभावनायाः प्रतीयमानत्वमित्यादिविवेचनं ॥

No. 2046. शारीरकमीमांसाभाष्यविवरणं, वा प्रकटार्थः । Substance, country-made paper, 10¾ × 4 inches. Folia, 119. Lines, 15 on a page. Extent, 10,500 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

S'áríraka-mímáñsá-bháshya-vivarana alias **Prakaṭártha.** A gloss on S'aṅkara's commentary on the Vedánta-sútra. Anonymous.

Beginning. सत्यं ज्ञानमनन्तं यत् कूटस्थं सुखविग्रहं ।
नित्यमुक्तं परं ब्रह्म नमामि तदहं सदा ॥
ज्ञात्वापि यस्य तत्त्वाज्ञानविज्ञानेन
व्याख्यातृमतमतथा परिनायिर्थेताः ।
तस्योपनापपरत्नाय मयेह भाष्ये
प्रारभ्यते विवरणं प्रकटार्थमेतत् ॥

End. एवं ब्रह्मास्वयं नित्यमचरं परमं पदं ।
निद्रानि च च मध्यानि समद्यापूरितं सदा ॥

Colophon. इति श्रीमच्छारीरकमीमांसाभाष्यविवरणे प्रकटार्थे श्रीमचतुर्थाध्यायस्य चतुर्थः पादः ॥ समाप्तश्चायं ग्रन्थ इति ॥

विषयः । मीमांसाभाष्यव्याख्यानं ॥

No. 2047. शिवार्कोदयः । Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 333. Lines, 11 on a page. Extent, 9,880 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

S'ivárkodaya. A metrical gloss on the metrical scholia of Bhaṭṭa Kumárila Svámí, on Sañkara's commentary on the Mímáṇsá Sútra of Jaimini. By Gágá Bhaṭṭa *alias* Viśveśvara Bhaṭṭa, son of Dinakara, grandson of Rámakṛishṇa, and great-grandson of Náráyaṇa Bhaṭṭasurí.

Beginning. आद्येऽध्याये धर्ममानं प्रमाणं मानाधीना मेयसिद्धिर्यतो हि ।
आद्ये पादे मानताचोदनानामुक्ता वाक्यार्थवादादिकानां ॥ १ ॥

Colophon. इति श्रीमन्नारायणभट्टसूरिसुतश्रीमद्रामकृष्णात्मजभट्टदिनकरसुतगागाभट्टकृतः शिवार्कोदयः समाप्तः ॥

विषयः । श्लोकैर्भट्टकुमारिलप्रणीतमीमांसाश्लोकवार्त्तिकाख्यग्रन्थस्य पद्यैर्निबन्धनं ॥
पञ्चकमिदं वर्णितं ।

No. 2048. मीमांसाकुसुमाञ्जलिः । Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 439. Lines, 8—9—10 on a page. Extent, 11,264 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Mímáñsá-kusumáñjali. A scholia on the Mímáñsá Sútra of Jaimini. By Gágá Bhaṭṭa *alias* Viśveśvara Bhaṭṭa, son of Dinakara Bhaṭṭa. The codex is very defective.

Beginning. निर्विघ्नमस्तु । वन्दे वन्द्यकुमारमातिकमेोवारि वदस्य ।
कतराधापरिचरणो चरणो कथानिधेः कुलधेः ॥ १ ॥
सारं यत् श्रुतिसिरसां द्युम्नपं दकमेनयसां ।
सतु को भक्तवत्सलो शिवापापसमो वन्दे ॥ २ ॥
श्रमात्तं चेत्तसतको लक्ष्मीनारायणाभिध ।
प्रभाःदिवाकरसमौ पितरौ समुपाश्रये ॥ ३॥

श्रीमद्रामकृष्णानन्दविरचितोऽस्याटनः ।
श्रीरामचन्द्रस्य चाचेन द्विजः कलाचेतु ॥ ४ ॥
विवेचराचराख्य मानाचहसभीषिकः ।
क्षितिः करोतु क्षितिमां ददचे चाचकाद्दराम् ॥ ५ ॥

व्याख्यायाम् विषार्थमाहात्म्यसंपन्नमहदर्थानां तथाद्भिमतुपचे । पूर्वचाहे विविधविशेषचोर्थेद्धेन चाचार्येण विशेषकथैव च प्रसाके विदे चतुर्णोपक्षितेषु भाषान्तरेषु प्रसाके प्रतिपाद्यते ॥

Colophon. इति श्रीमद्वसिष्ठमहर्षिकृतरामायणतात्पर्यप्रकाशविवेचनमहविरचिते श्रीमद्रामकृष्णाख्यो द्वादशाधिकारः पादः ॥

विषयः । श्रीमद्रामायणव्याख्यानं । पुस्तकमिदं प्रथमे मध्ये चरमे च खण्डितं ॥

No. 2049. महारामायणं वा वाशिष्ठरामायणं, वाशिष्ठतात्पर्यप्रकाश-नामटीकासहितं, उत्तरार्द्धं । Substance, country-made paper, 15¼ × 9 inches. Folia, 1,509. Lines, 16 on a page. Extent, 75,000 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Mahárámáyaṇa alias **Vaśishṭha-rámáyaṇa**. A version of the history of Ráma, distinct from that of Válmíki. Usually attributed to the sage Vaśishṭha, but probably of a much later date, and founded on the work of Válmíki. The work is divided into two parts, of which the first treats of the history of Ráma, and the second expounds, in a dialogue between Ráma and Vasishṭha, the principles of the Yoga doctrine as the most approved means of final emancipation. In this respect it appears like an imitation of the Bhagavadgítá. The leaning of the former is more in favour of the Yoga, and that of the latter in favour of the Vedánta; but in neither case is the following faithful.

Beginning. चकमकचममाचनमममभिंसुखीचचद्दिनोर्च पूर्वं ।
विचमविलहदि स्फुरन्नमाचाविकविनविचविचामनात्ततः च ॥ १ ॥
कृतिचविनममचाभीहमुचद्भिवप्रतिमङ्गिमशेमामानविद्यात्मचारं ।
कमपि विचमवाभ्योरहपौमात्मममःसुरमविमचचंमं चाहमभोद्दराचं ॥ २ ॥
मृगधविमापिचनमभोप्रमृचन्दविमं विमचायमप्रतिमचायचपाचटाचं ।
चपेमरं मृचनं मृनिभिमुनीनां ज्योधपूलचमनि मुचमामचाजः ॥ ३ ॥

त्रिभुवनभवनान्तर्ज्ञानोदधेः सद्भक्तानन्दपीयूषोदधेः ।
भुजगपतिरिव करवैभवी मरकतमणि वहा मनोवैभवी ॥ ४ ॥
दृष्टे यत्पादपङ्कजयुगले नाशे या पुस्तके दृश्यते विविधैर्वेदा ।
या शारदा जगदम्बा शरदिन्दुशोभा माता सदा वसतु मे हृदयान्तरे ॥ ५ ॥
ये वेदानि च षट् च वेदाङ्गादि प्रयोजितं चेतसे
येऽप्येवापठने श्रुतिस्मृतिपुरा धर्मं च सर्वोदयः ।
ये कार्यं कथयन्ति ये च परमज्योतिरालोकिता-
स्ते सर्वेऽप्यनघा भवन्तु हृदि मे वेदाधिकारी गुरवः ॥ ६ ॥
यद्भ्रूभ्रुविहिंवु समीक्ष्यवरस्मितैर्हार्दसारामृतदृष्टिं ।
वाणीभूतामितप्रभोरभिवेद्य तं ब्रह्मविद्यादिगुरुं प्रपद्ये ॥ ७ ॥
यद्वाक्याब्धिप्रवाहिनां प्रतिपदं मतं सुधा जीवनी
यद्वाक्यार्थविचारणादपि ततः सर्वोऽपि कारान्तरं ।
यद्वाणीविमलाब्धिपूर्णमनसां शुद्धं जगत् पूजयन्
तस्मै श्रीगुरवे वसिष्ठमुनये नित्यं नमस्कुर्महे ॥ ८ ॥
यस्यार्थप्रथिता जगत्त्रयहिता या वेदमाता परा
यत्कर्मे तपसा बली दुरवगाहनाम्नाम् विश्वपूजितम् ।
तं वेदाम्बुनिधिं तपस्विमुकुटालङ्कारचिन्तामणिं
विश्वामित्रमुनिं प्रणम्य सततं मूर्ध्ना नमाम्यहं ॥ ९ ॥
गुरुत्वा प्रबोध रामः प्रकटितमहिमा येन तस्मै वसिष्ठः
यः सीतां ब्रह्मविद्यामिव मदृशि पुनः लब्धवान् [illegible]दात् ।
यद्वाणी मोक्षमूलं प्रमथति जगदानन्दसन्दोहदात्री
तस्मै वाल्मीकये श्रीगुरुवरगुरवे भूरिभावैर्नताः स्मः ॥ १० ॥
पूर्णानन्दस्वभावब्रह्मविलसन् मायधोपाश्रयः
कारुण्याद्भुदृषिपूर्णजनमनवरतं श्रीरघुवीरं निमग्नं ।
यावित्राणार्थसिद्धं बहिरपि कलयन् शिवभावं वितेने
यः संसारेण शान्तानन्तजलधिमनु रामचन्द्रं प्रपद्ये ॥ ११ ॥
विद्याभिः सह विपुला वितवतो येषां गुरुं भारती
सन्तोषार्थसमाधिभिः स्थिरमतो मद्गुरवो येषां हृदि ।
पादाम्भोरुहलालिता च सततं तीर्थं मम सम्पदः
श्रीमच्छङ्करलालीलाविदितान् श्रीमद्गुरून् संश्रयान् भजे ॥ १२ ॥
श्रीः मंगलेन चरणौ हृदये रामचन्द्रो मम [illegible] नरहतौ च ।
।

येषामलमदविद्यादिलमालभेदान् श्रीमद्गुरून् गुरुतरान् प्रणतोऽस्मि नित्यं ॥ १२ ॥

नाथत्रिविधातलनायकमकुटायमानमायानिवेशमग्रन्थितस्वरूपम् ।

श्रीमद्रामानुजमुनिमनुगम्य धर्मानुपदिशं दैशिकवर्यान् प्रणतोऽस्मि ॥ १४ ॥

विवेकोऽपि यतिः समत्वपरत्वौ यान् नामयन् श्रीवरदा-

चार्यादिभिरनुकम्पित रचना पूर्वे यथेतामवीत् ।

यत्पूज्यौ विदधे मुनिर्मनिमना सर्वोत्तमौ सदा

श्रीमद्रामानुजपूर्वकवरदान् प्रणमितान् भजे ॥ १५ ॥

हरिभिरद्भुतकराः स नु प्रबन्धाः स च ये वाचिसमुदिरेव जगुः ।

तदपि निरपमेऽप सहृदयां सदयमिदीयकमेव मेऽयमहम् ॥ १६ ॥

यमेवविद्याम्बुधिपारगामानपाकरामादिगुरोर्महात्मनां ।

कृपानिधीनां हरितां ममास्तित् सतां पदाम्बुजरजं शरणः ॥ १७ ॥

यत्कृपालेशमात्रेण सौख्येऽस्मिन् भवसागरे ।

श्रीमद्वादरायणाचार्यान् श्रीगुरूंस्तान् सदा भजे ॥ १८ ॥

यामन्दबोधयतिना श्रीमद्वरदयोऽस्तैः ।

वाचितार्थप्रकाशोऽयं यथामति वितन्यते ॥ १९ ॥

प्रशंसन्तु केरं मतिमिरव निन्दन्तु कुधियः

प्रकृतिर्नो यन्नात्र भवति यथारामतपते ।

यमेन वाचेनायमरतपमिदेहिकमहिदे

विकृतं वाच्छामि प्रतिदिनमानन्दजननी ॥ २० ॥

यथामति पुष्पतुष्णाः सारार्थं सतुकेमिव ।

दुरुहश्लोकजालेषु दर्शयिष्ये परिष्कृतं ॥ २१ ॥

विकलेकरवे मुग्धा वायारघनिकुम्भं ।

याचितं रोचयत्वेतत् सुधीभ्यं सरसं यथा ॥ २२ ॥

यत्वस्तुतिदुर्बोधं स्फुटं व्याख्यास्ते पदं ।

किञ्चिद्व्याख्यानपूर्वं तु दुरूहमपि मोक्षते ॥ २३ ॥

सन्मतपूर्वव्याख्यानं यत्नं मे यायिकीर्षतः ।

सन्तः सकृपाः कृपया सकलं [illegible] ॥ २४ ॥

अथ [illegible] [illegible] अवतारामवतरण-

[illegible] तापत्रितयदावानलज्वालाजालाकुले

[illegible] विवेकानां प्रबोधनाय-

[illegible] तत्प्रबोधनाय भगवतः [illegible] [illegible]

ततश्च प्रवर्तमानः परमकारुणिको भगवान् वाल्मीकिः प्रारिप्सितस्य ग्रन्थस्य निर्विघ्न-परिसमाप्तिप्रचयगमनादिसिद्धये तच्छास्त्रप्रतिपाद्यतयाभिमतं सर्वविघ्नमूलोच्छेदकं सच्चिदानन्दाद्वयप्रत्यगात्मपरब्रह्मस्वरूपलक्षणं मङ्गलमाचरन् वक्ष्यमाणस्य विषयप्रयोजने तटस्थ-स्वरूपलक्षणाभ्यां संक्षिप्य दिदर्शयिषुः प्रथमं यतो वा इमानि भूतानि जायन्ते येन जातानि जीवन्ति यत् प्रयन्त्यभिसंविशन्ति तद्विजिज्ञासस्व तद्ब्रह्मेति श्रुत्युक्तलक्षणलक्षितसच्चिदानन्दरूपमर्थं तत्पदार्थं नमस्यति यत इति ॥

मू० । यतः सर्वाणि भूतानि प्रतिभान्ति स्थितानि च ।
यत्रैवोपशमं यान्ति तस्मै सत्यात्मने नमः ॥

End. यत् सर्वं खल्विदं ब्रह्म तज्जलानि तिच(?)स्फुटं ।
श्रुत्वा सुदीर्य्यंते यान्ति तस्मै ब्रह्मात्मने नमः ॥ २१ ॥

Colophon. इति श्रीमद्रामायणे निर्वाणप्रकरणे उत्तरार्द्धे वाल्मीकीये मोक्षोपाये देव-दूतोक्ते लक्षचतुष्कसंहितायां वासिष्ठे ब्रह्मदर्शने षोडशोत्तरद्विशततमः सर्गः २१६ । सम्पूर्णश्चेदं निर्वाणप्रकरणमुत्तरार्द्धमिति शिवं

टी० । वाक्यपुष्पाञ्जलिः सोऽयं मया भक्त्या समर्पितः ।
श्रियः प्रेरकयोः श्रीमच्छिवयोः श्रीपदाब्जयोः ॥ ॥ ॥

इति श्रीवासिष्ठतात्पर्यप्रकाशे निर्वाणप्रकरणे उत्तरार्द्धे षोडशोत्तरद्विशततमः सर्गः २१६ इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीमद्गङ्गाधरसरस्वतीपादशिष्यश्रीरामचन्द्रसरस्वतीपूज्यपादशि-ष्यश्रीमद्गङ्गाधरेन्द्रसरस्वत्याख्यभिक्षोः शिष्येण आनन्दबोधेन्द्रभिक्षुणा विरचितः श्रीवासिष्ठतात्पर्य-प्रकाशः सम्पूर्णः इति ॥

विषयः । वासिष्ठोत्तरार्द्धव्याख्यानं । वासिष्ठोत्तरार्द्धे तु रामवसिष्ठसंवादेन निर्वाणमोक्ष-निरूपणं ।

No. 2050. ईश्वरगीताभाष्यम् । Substance, country-made paper, 11½ × 3¼ inches. Folia, 105. Lines, 9 on a page. Extent, 3,120 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

I'śvaragítá-bháshya. A commentary on an episode of the Kúrma-puráṇa. By Vijnána Bhikshu. In this episode Súta expounds to the sages assembled in the Naimisha forest the principles of the Vedánta doctrine. It is obviously an imitation of the Bhagavadgítá, but it differs from its archetype in dwelling exclusively on Vedántism, instead of mixing it with the Sáñkhya and the Yoga doctrines. The text has already been noticed, see vol. I, p. 257.

Beginning. यो नामरूपे विवृणुते विरचय्य विश्वमेतत् प्रविश्य सकलोऽभवदेकरूपः माया ।
यस्माच्च भिद्यति कर्मविभ्रमतो न सोऽस्त्वपैतु यतो महदेवदेवोऽसौ ।
सर्ववेदान्तसारार्थं व्याख्याय यतिसत्कृतं ।
व्यासगीतेश्वरगीतायामे विज्ञानभिक्षुणा ।
एतेन भगवद्गीताव्याख्यापि व्याख्याति ।
ब्रह्मादिभेदभावच्च गीतयोरेकतात्मनः ॥

गीतारायणेन कूर्मरूपिणा ब्रह्मादिभ्योऽभिहितपुराणवंशानां ज्ञानं कर्म च कूर्मपुराणे उपनिबद्धं तदेतत् सकलकल्याणपरमसाधनं ब्रह्मादयो ब्रह्मवादं विशदतः श्रोतुकामाः पुनः स्वतं चतुर्मुखात् पुराणकर्त्ता व्यासदेवः । तत्र तत्पूर्वमिति षड्भूतवादाय भवतीति ।

End. आनुषंगिकमोक्षाधिकारोऽपि मानुषेषु विशेषतः इदं यतं कर्तव्यं मुमुक्षु पाठे त्रिवारो नास्तीति विशेषः ।

Colophon. इति कूर्मपुराणे ईश्वरगीतासूपनिषत्सु विज्ञानभिक्षुकृतभाष्ये एकादशोऽध्यायः । ईश्वरगीताभाष्यं समाप्तं ॥

विषयः । वेदान्तव्याख्यानरूपस्य कूर्मपुराणान्तर्गतेश्वरगीताया व्याख्यानं ॥

No. 2051. प्रश्नोपनिषदालोकः । Substance, country-made paper, 11¼ × 3¼ inches. Folia, 17. Lines, 10 on a page. Extent, 544 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Praśnopanishadáloka. A gloss on the Praśnopanishad, one of the Upanishads of the Atharva Veda. By Vijnána Bhikshu. The text along with the commentary of Sańkara Áchárya and the gloss of Ánandagiri has been printed twice. and the text has been translated into English by Rájá Rámamohan Ráya, Dr. Roer, Bábu Rájnarain Bose and others.

Beginning. अथ प्रश्नोपनिषद्व्याख्यायते । ॐ सुकेशा च भारद्वाज इत्यादि । प्रश्नोत्तररूपं मध्यविद्योपक्रमार्थं । सुकेशा नामतः भरद्वाजस्यापत्यं भारद्वाजः तथा शिबेरपत्यं शैब्यः सत्यकामो नामतः तथा सौर्यायणी नामतः गर्गस्यापत्यं गार्ग्यः तथा कौसल्यो नामतः अश्वलस्यापत्यं आश्वलायनः तथा भार्गवः वैदर्भिर्नामतः तथा कबन्धी नामतः कत्यस्यापत्यं कात्यायनः ते च प्रसिद्धा एते षडेते सुमर्धा ब्रह्मपरा वेदतत्परा ब्रह्मनिष्ठाः कार्यब्रह्मोपासकाः परं ब्रह्मान्वेषमाणाः ब्रह्मसदृशा बभूवुरित्यर्थः ।

End. प्रकृतिविद्यास्मदादयस्तु न् न शक्नुवन्ति तत इति हिरण्यगर्भं प्रमाणं ।
षष्ठः प्रश्नः ॥

Colophon. इति भिक्षात्मविभूषितं वेदान्तवाक्ये प्रश्नोपनिषद्दीपिकः समाप्तः ॥

विषयः । प्रश्नोपनिषद्व्याख्यानं ।

No. 2052. शास्त्रदीपिका । Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 388. Lines, 9 on a page. Extent, 9,871 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

S'ástra-dípiká. A commentary on the Mímáńsá aphorisms of Jaimini. By Párthasárathi Miśra. The codex is very corrupt and defective.

Beginning. पूर्वपादे प्रथमसूत्रोऽनर्थक इति विरोधापत्तेः । तदुक्तं ।

End. तदेवं सुगमं यदपि च विषमं किञ्चित्
तथा ग्रन्थजातं विविधमिह माध्यं यदुपचितं ।
वाक्यभ्रान्त्याभ्युपगतविधिरिति यत्नेन (?) नु
प्रयोगे यत्नाधाः (?) तत स्वपरहितमना प्रकुरुते ॥

Colophon. इति श्रीपार्थसारथिमिश्रविरचितायां शास्त्रदीपिकायां द्वादशाध्याय-
स्य: पादः समाप्तः ॥

विषयः । मीमांसासूत्रव्याख्यानं । पुस्तकमिदं प्रथमे मध्ये शेषे च खण्डितं ॥

No. 2053. स्कन्दपुराणीय-अम्बिकाखण्डः । Substance, foolscap paper, 13 × 8½ inches. Folia, 232. Lines, 16—17 on a page. Extent, 11,740 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Ambiká-khaṇḍa of the **Skanda Puráṇa**. A part of the first or Máheśvara khaṇḍa of the seven divisions of the Skanda Puráṇa. The codex assigns it 216 chapters, and their contents are as follow :—1, Birth of Kártikeya ; 2, Abstract of the work ; 3, Origin of the Naimisha forest ; 4, Prájápatyábhisheka ; 5, Birth of Rudra ; 6, Lopping off of the heads of Brahmá ; 7, Restoration of the heads ; 8, Devas' visit to Rudra ; 9, Birth of Suvarṇáksha ; 10, Curse on Daksha ; 11, Penance of Umá ; 12, Alligators (?) ; 13, Marriage of Umá ; 14, Praise of marriage with S'iva ; 15, Benediction on Vaśishtha ; 16, Birth of S'akti, son of Vaśishṭha ; 17,

Curse on Kalmásapáda; 18, Rákshasa sacrifice; 19, Dispute between Vasishṭha and Viśvámitra; 20—24, Story of Nandi; 25, Marriage of S'iva; 26, Umá's request; 27, Gift of cattle, gold &c. to S'iva; 28, Worship of S'iva; 29, Kuvera's benediction on Paṇchachúḍa; 30, Praise of Benares; 31, Do. of Dadhicha; 32, Destruction of Daksha's sacrifice; 33, Birth of Vṛisha; 34, Benediction on Upamanyu; 35, Do. on Sukeśa; 36—48, Description of various hells; 49, Philosophy expounded by Yama *(Yamagítá)*; 50, Mutation of creation; 51, Praise of Sukeśa; 52, means of escaping from hell; 53, Penance of Durgá; 54—56, Brahmá's benedictiom on Durgá; 57, Story of the seven fowlers; 58, Kingdom of Brahmadatta; 59—68, Story of Kauśika; 69, Hara and Párvati's tour to Mandára; 70—71, Story of Narasiṅha; 72, Birth of Skanda; 73, Do. of Andhaka; 75—76, Story of Ḥiraṇyáksha; 77, Sacrifice of the Asuras; 78 to 106, Wars of the Devas and Asuras; 107—108, Story of Varáha; 109, Departure of Mahádeva to Sumeru; 110, Fruits of gifts; 111, Penances; 112, Duties of women; 113—115, The churning of nectar; 116—121, Legend of the Dwarf incarnation; 122, Destruction of Sriṅhikeya; 123, Story of Hariśchandra; 124, Story of Paraśuráma; 125, Worship of Vasudhá; 126—128, Story of the descent of the Ganges; 129—148, Wars of Devas and Asuras; 149—151, Story of Párvatí's accepting an Aśoka tree for a son; 152, S'iva expounds Dharma; 153, Story of S'iva's throat becoming blue; 154, On the propriety of rubbing ashes and dust on the body; 155, On S iva's dwelling on burning grounds; 156, An offering of aromatic waters to S iva; 157—159, Sacred edifices; 160, Feasts of Bhairava; 161, Birth of Vináyaka; 162, Birth of Skanda; 163, Devas repair to behold Skanda; 164, Mátṛís deputed by Indra to assassinate Skanda; 165, Battle between Skanda and Indra; 166—169, Skanda appointed generalissimo of the army of the Devas; 170—173, Destruction of Tárakásura; 174, Indra's address to Skanda; 175, Destruction of Mahisásura; 176, Thrones of Maheśvara; 177, Hymns in praise of do.; 178, Story of the messengers of Yama and Saṅku; 179, Account of Kálanjara; 180—181, Story of reviving Yama; 182, Temples for gods; 183, Story of Bhadreśvara; 184, Fruit of reciting the name of Mahádeva in a Deodar forest; 185, Temples of gods; 186, Benediction on Maya; 187—195, Legend of Tripura; 196—197, Description and revival of Krauncha; 198—200, The wars of Pralháda; 201—206, Story of Himavat and the clipping of his wings; 207—216, Story of Prahláda's wars with Náráyaṇa and its consequences.

Beginning. वक्त्राम्भोजः सकलशशधरनिभदन्तः सर्वाङ्गश्री गणपतिर्भुजगोपवीती ।
विघ्नानि नाशयतु शैलसुतो ममाशो देवी च सा कमलिनी वरदा च लक्ष्मीः॥
नमः परमदेवाय त्रैलोक्याधिष्ठितात्मने ।
सर्वतो योगरूपाय संसाराभावहेतवे ॥
स्थितिसर्गोपसंहारान् कर्त्रे सर्वं पुरारिणे ।
चतुर्विंशाय पुराणाय महादेवाय धीमते ॥
प्रजापतेर्मध्यमाय महाकालिन्दिनन्दने ।
प्रयागे परमे पुण्ये ब्रह्मणो लोकसंमिते ॥
मुनयः संशितात्मानस्तपसा क्षीणकल्मषाः ।
तीर्थसंस्नानकार्थाय पौर्णमास्यां कृताह्निकाः ॥
पौराणिकमथायान्तं सूतं सत्यपरायणं ।
स्नानमस्मिन् महातीर्थे प्रकामार्थमुपागतं ॥
दृष्ट्वा ते सूतमायान्तं ऋषयो हृष्टमानसाः ।
पाद्यार्घ्याचमनार्थं तदोच्च समकल्पयन् ॥
स प्रणम्य ततः सर्वान् सूतस्तान् मुनिपुङ्गवान् ।
प्रदत्तमासनं भेजे सर्वधर्मसमन्वितः ॥
समासीनमथ प्रेक्ष्य मुनयस्ते समाहिताः ।
प्रश्रयेण पुराणज्ञा नैमिषारण्यवासिनः ॥
कथितं भारताख्यानं पुराणञ्च पुरा त्वया ।
तेन नः प्रतिभाषितं साक्षात् सत्यवतीसुतः ॥
धर्मार्थकामपरार्थज्ञः सत्यधर्मपरायणः ।
द्विजपूजारतो नित्यं येन दृष्टा महर्षि ॥
भारताख्यानसदृशं पुराणाद् यद्विशिष्यते ।
तथा इच्छामि वै तत्र कार्त्तिकेयस्य धीमतः ॥

End. ये मत्तीनागुणाः सर्वे वसवश्च महासुराः ।
गुणैश्चन्द्रप्रतिमासमो——————बभूव भूरितरां सुतुमंसा ॥

Colophon. इति स्कन्दपुराणे एकाशीतिसाहस्र्यां संहितायामम्बिकाखण्डे प्रह्लाद-
नारायणीये दशाधिकशततमं समाप्तं । समाप्तोऽयमम्बिकाखण्डाख्यो ग्रन्थः ।

विषयः । अथ १ मे अध्याये, कार्त्तिकेयोद्भवप्रश्नः । २ ये, समुद्रमथनिका । ३ ये, नैमिषारण्य-
निवर्णनं । ४ थें, मनसः प्राजापत्याभिषेकः । ५ मे, दक्षीयनिः । ६ ष्ठे, मनसः शिरश्छेदनकथनं ।
७ मे, कपालसंस्थापनं । ८ मे, देवैः ब्रह्मदर्शनविवरणं । ९ मे, तपसंयोगनिवर्णनं । १० मे, दृष-

ध्यायवर्णनं । ११ अ०, उमातपश्चर्यावर्णनं । १२ अ०, पार्वत्याश्रमोपवर्णनं । १३ अ०, उमापरिणयनं । १४ अ० ब्रह्मविवाहकथनं । १५ अ०, वसिष्ठवरप्रदानं । १६ अ०, ब्रह्मिणामकपालिकपुष्पोत्पत्तिः । १७ अ०, ब्रह्मावधावधारणविवरणं । १८अ०, राजसचयविवरणं । १९ अ०, वसिष्ठे शिवाभिषेक वैदिकवर्णनं । २०अ०, नन्दिनः प्रवेशः । २१ अ०, नन्दिना महादेवस्तुतिः । २२अ०, नन्दीश्वरदेवकथनं । २३अ०, नन्दीश्वराभिषेकार्थं महादेवेन इन्द्रादिदेवताह्वानं । २४अ०, नन्दीश्वराभिषेककृतिकथनं । २५ अ०, नन्दीश्वरविवाहकथनं । २६ अ०, माता मेनया कथिता पतिनिन्दा श्रुत्वा दुःखिता पार्वती शिवसमीपमागत्य धर्ममाचिख्यास इत्यादिविवरणं । २७अ०, शिवाय गौरी-विरहादिदानकथनं । २८ अ०, शिवपूजाविधिः । २९ अ०. कुबेरस्य पूजावरप्रदानं । ३० अ०, पार्वतीलीलावर्णनं । ३१अ०, इन्द्रीलीलावर्णनं । ३२ अ०, इन्द्राग्निमाहात्म्यवर्णनं । ३३ अ०, इन्द्रोत्पत्तिवर्णनं । ३४अ०, चण्डस्य वरप्रदानं । ३५अ०, कुबेरवरप्रदानं । ३६अ०, शिवप्रश्नः । ३७अ०, नरकदुःखानुभवीर्णनं, नरकप्राप्तिवर्णनञ्च । ३८अ०, महाकालीनामनरकवर्णनं । ३९अ०, कालसूत्रकनरकवर्णनं । ४०, कुम्भीपाकनरकवर्णनं । ४१, असिपत्रवनाख्यनरकवर्णनं । ४२, वैतरणीनरकवर्णनं । ४३, पूयोदनरकवर्णनं । ४४, पद्माख्यनरकवर्णनं । ४५, महापद्माख्यनरकवर्णनं, रौरवनरकवर्णनञ्च । ४६, महारौरवनरकवर्णनं । ४७, तमोनामनरकवर्णनं । ४८, महातमोनामनरकवर्णनं । ४९, यमलीलाकथनं । ५०, संसारपरिवर्तनकथनं । ५१, कुबेरमाहात्म्यं । ५२, नरकाभावोपायवर्णनं । ५३, कुबेरतपोवर्णनं । ५४, प्रद्युम्नपापहरणाख्यानं । ५५, महापापनाशनाख्यानं । ५६, कुबेरवरप्रदानं । ५७, यज्ञाश्वमेधाख्यानं । ५८, प्रद्युम्नस्य राज्ञो इत्याख्यानं । ५९, कौशिकीमाहात्म्यवर्णनं । ६०, कौशिक्या विन्ध्यगिरिनिवासाख्यानं । ६१, दैत्योत्पत्तिवर्णनं । ६२, शुम्भदैत्यवधवर्णनं । ६३, चतुर्विंशवर्णनं । ६४, चतुरोत्सववर्णनं । ६५, ६६, देवा कौशिक्या सह चतुराणां युद्धाख्यानं । ६७, कौशिक्यभिषेचनं । ६८, कौशिकीदेवस्थाने वा देवता देवेषु नगरेषु च देवा भवेयम् इत्याद्याख्यानं । ६९, पार्वत्या सह चरणसम्बन्धाख्यानं । ७०, ७१, नारसिंहेन हिरण्यकशिपुवधाख्यानं । ७२, नृसिंहोत्पत्तिवर्णनं । ७३, नृसिंहोत्पत्तिविवरणं । ७४, नृसिंहवरप्रदानं । ७५, हिरण्याक्षस्य मधुरप्रवेशाख्यानं । ७६, हिरण्याक्षस्य वधप्रवेशाख्यानं । ७७, चतुर्युगवर्णनं । ७८—१०६, चक्रतीर्थमाहात्म्यादि चतुर्मासमाहात्म्यवर्णनं देवासुरयुद्धवर्णनं । १०७, महाबीजवर्णनं । १०८, महाकालपापहराख्यानं । १०९, महादेवस्य कुबेराख्यानाख्यानं । ११०, दानफलविवरणं । १११ एकादश्यादिव्रतफलकथनं । ११२, तीर्थावलीविवरणं । ११३, नवनागवर्णनं । ११४, भवानन्दी नीलकण्ठोपाख्यानं । ११५, विष्णुना ब्रह्मणोऽग्रतो चतुरो वर देयानां युद्धं । ११६, ११७, भानुमत्प्रादुर्भावः । ११८, ध्रुवपादवर्णनादः । ११९-१२०-१२१, पाशुपतानुष्ठानी श्रीशैलपादवर्णनं । १२२, वैष्णवेशवर्णनं । १२३, परिक्रमनिर्देशः । १२४, महादेवानन्दपुरादवधिमहिमावर्णनं । १२५, मधुरातिमहिमावर्णनं । १२६, १२७, १२८, महापातकहराख्यानं । १२९—१३८ चतुर्विंशतितीर्थमाहात्म्यादि चतुर्विंशतिचक्रमाहात्म्यवर्णनं सप्तदशाङ्गवरदानाख्यानं । १३९,१४०,

१५१, पार्वत्या पृथ्वीनाथाशोकलयोः परिणयवर्णनं। १५२, महर्षिणो यज्ञपत्निकथनं। १५३, महादेवकस्य विपाशीलनकथनं। १५४, गजरक्षः कथं निवेशनं इति पार्वतीप्रश्ने निवेदनं। १५५, अमृतप्रभावाय कथं ग्रामानयाचितं इति पार्वतीप्रश्ने निवेदनं। १५६. जलयुजलाहिता निवक्षापनपत्रदर्शनं। १५७,१५८, १५९, पुष्पापननफलं। १६०, भैरवोत्सवकथनं। १६१, विनायकोत्पत्तिः। १६२, स्कन्दोत्पत्तिः। १६३, स्कन्ददर्शनार्थं देवादीनामागमनवर्णनं। १६४, स्कन्दविनाशार्थं इन्द्रेण मातृगणप्रेरणं। १६५, स्कन्देन सह इन्द्रस्य युद्धवर्णनं। १६६.१६७, स्कन्दस्य देवसेनापतित्वविवरणं। १६८, स्कन्दाभिषेकवर्णनं। १६९, स्कन्दाभिषेकस्तवः। १७०, १७१, १७२, १७३, तारकासुरवधविवरणं। १७४, स्कन्दं प्रति इन्द्रवाक्यं। १७५, महिषासुरवधविवरणं। १७६, महेश्वरस्तोत्रं। १७७, महेश्वरस्तुतिः। १७८, जीवात्मयुक्तं येनमानेन मानवानां यमदूतानां मधुकवर्ण प्रत्याख्यानं। १७९, कालग्रहायतनवर्णनं। १८०, १८१, वनपञ्चीकरणानां। १८२, देवायतनोद्देशः। १८३, अद्रेश्वराख्यानं। १८४, देवदारुवने सह देवानामागमनवर्णनं। १८५, आयतनवर्णनं। १८६, मधवरदानं। १८७, त्रिपुरवर्णनं। १८८,—१९४, पञ्चभौतिकमताध्यायात् पञ्चमतत्त्विकमताध्यायपर्यन्तं त्रिपुरवधवर्णनं। १९६, क्रौञ्चवधवर्णनं। १९७, मौञ्जबन्धीवर्णनं। १९८, १९९, प्रह्लादयुद्धं। २००, प्रह्लादविजयः। २०१, त्रिनयन-सभावर्णनं। २०२, त्रिपुरारिकं। २०३, २०४, त्रिपुरवधवर्णनं। २०५, मनोत्पत्तिः। २०६, पञ्चवेदनारायणवर्णनं। २०७, २०८, नारायणेन सह प्रह्लादयुद्धोद्योगः। २०९, नृसिंहावतारवर्णनं। २१०, नारायणेन सह हिरण्यवधवर्णनं। २११, प्रह्लादाभिषेकः। २१२, परमदेवतावर्णनं। २१३, दानवैः सह देवानां युद्धवर्णनं। २१४, प्रह्लादाभिषेकवर्णनं। २१५, चतुर्दशवाक्योत्पत्तिविवरणं। २१६, प्रह्लादनारायणयुद्धे इन्द्रागमनवर्णनं॥

No. 2054. यतीन्द्रमतदीपिका। Substance, country-made paper, 13 × 5½ inches. Folia, 25. Lines, 11 on a page. Extent, 937 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1894, Sk. 1759. Place of deposit, Calcutta, Governmen of India; also another copy at Berhampur, Bábu Rámadása Sena. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Yatindramata-dípiká. A summary of the dualistic form of the Vedánta doctrine. By S'ríniváśadása, son of Govinda Áchárya. The work is divided into 10 chapters, and treats of (1) Perception; (2) Inference; (3) Testimony; (4) Nature; (5) Time; (6) Eternal attributes; (7) Intellect; (8) Created beings; (9) God; and (10) Immateriality.

Beginning. श्रीवेङ्कटेशं करिशैलनाथं श्रीदेवराजं घटिकाद्रिसिंहम् ।

कृष्णेन साकं यतिराजमीडे स्वप्ने च दृष्टान् मम देशिकेन्द्रान् ॥ १ ॥

यतीश्वरं प्रणम्याहं वेदान्ताचार्यमद्गुरुं ।

करोमि बालबोधार्थं यतीन्द्रमतदीपिकां ॥ २ ॥

श्रीमन्नारायण एव चिदचिद्विशिष्टाद्वैतं तत्त्वं अखिलप्रपञ्चस्य प्रधानः स एव उपायः । अप्राकृतदेहविशिष्टः स एव प्राप्य इति वेदान्तवाक्यैः प्रतिपादयतां व्यास-बोधायन-गुहदेव-भारुचि-ब्रह्मनन्दि-द्रविडाचार्य-श्रीपराङ्कुशनाथ-यामुन-यतिवरप्रभृतीनां मतानुसारेण बाल-बोधार्थं वेदान्तानुसारिणी यतिपतिमतदीपिकाख्या शारीरकपरिभाषा सा संक्षेपतस्त-मालया यथामति संग्रहेण प्रकाश्यते ।

End. वस्तुतस्तु वेदान्तानां चिदचिद्विशिष्टाद्वैतमेकमेव मतमिति तात्पर्यं यत एव चिदचिद्विशिष्टं ब्रह्मैकमेवेति मत्वा भगवान् बादरायणः व्याजे ब्रह्मजिज्ञासेत्युपक्रम्य तमेव ब्रह्मं निरूपितवान् अतः चिदचिद्विशिष्टो ब्रह्मशब्दवाच्यो विष्णुः परवासुदेवो नारायण एवैकं तत्त्वमिति विशिष्टाद्वैतवादिनां दर्शनमिति सिद्धं ॥

इति विविधविचित्रं मानमेयप्रकाशं यतिवरवरदार्यैः श्रीमदाद्याय सारम् ।

यतिपतिमतदीपं वेदवेदान्तसारं स भवति मतिमान् यः पञ्चशाखैकवाच्यः ॥

Colophon. इति श्रीवाधूलकुलतिलकश्रीमन्महाचार्यस्य प्रथमदासेन श्रीमद्वेङ्कटगिरि-नाथपदकमलसेवापरायणश्रीनिवास इत्याचार्यालिखितो वत्सान्वयजुषा श्रीनिवासदासेन विर-चितायां यतीन्द्रमतदीपिकायामष्टपरिच्छेदो नाम दशमोऽवतारः ॥

विषयः । श्रीमन्नारायण एव चिदचिद्विशिष्टाद्वैतं तत्त्वं इति प्रतिपादयतां व्यास-बोधाय-न-गुहदेव-भारुचि-ब्रह्मनन्दि-द्रविडाचार्य-श्रीपराङ्कुशनाथ-यामुन-यतिवरप्रभृतीनां मता-नुसारेण बालबोधार्थं संक्षेपतो दशभिः परिच्छेदैर्वेदान्तमतनामस्वरूपकथनं । तत्र १—मे परि-च्छेदे, प्रत्यक्षनिरूपणं । २-ये, अनुमाननिरूपणं । ३-ये, शब्दनिरूपणं । ४-थे प्रकृतिनिरूपणं । ५ मे, कालनिरूपणं । ६ष्ठे नित्यविभूतिनिरूपणं । ७-मे, बुद्धिनिरूपणं । ८-मे, जीवनिरूपणं । ९-मे-ईश्वरनिरूपणं । १०-मे, अद्रव्यनिरूपणं ॥

No. 2055. दीपप्रकाशः । Substance, country-made paper, 9 × 4¼ inches. Folia, 42. Lines, 8—10 on a page. Extent, 1,036 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm., 1785. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Dípa-prákáśa. On dedication of lighted lamps to the goddess Rájarájeśvarí according to Tántric rules. By Premanidhi Sarmá.

Beginning. यत्पादपद्मयोर्वरजःकणं सुन्दरतरी
तरीभूतोऽपारतिमिरसमुद्रस्य संसारमध्ये ।
करी सर्वांगस्य पङ्कजनन्दीभूतविपक्षा-
दर्पोद्धतप्रभावाणिव जयति दीपप्रकाशपतिः ॥ १ ॥

End. श्रीमत्सोमनाथी यती गुरुवती नाना विधेयापत्ति-
र्मानग्रन्थमितीति पञ्चकुसुमः कुर्वाणको मन्मथः ।
दूरावधूतनानीयंस्त्रायगतदं मुखमानपयम्-
हस्तान्धनमेऽसूत्ता विवृता दीपप्रकाशः कृतः ॥

Colophon. इति श्रीप्रेमनिधिशर्म्मविरचितो दीपप्रकाशः सम्पूर्णतामगमत् ॥
विषयः । तन्त्रोक्तविधानेन श्रीराधाराजेश्वरीदेवीपदानविधिकथनं ॥

No. 2056. शब्दप्रकाशः वा दीपप्रकाशटिप्पनम् । Substance, country-made paper, 9 × 3¾ inches. Folia, 120. Lines, 10 on a page. Extent, 3,210 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

S'abdaprakáśa alias **Dípaprakáśa-ṭippana.** A commentary on the work noticed under the last preceding No. by the author himself.

Beginning. प्रणम्येष्टदेवं विधाय दीपोत्सवं राजराजेश्वराख्यं स्मरेत् ।
शब्दीपप्रकाशस्थितविशदप्रकाशं तनोमि च पाठानुरोधात् ॥ १ ॥

अथ नानातन्त्रपञ्चाशेषजनताप्रचारादिकरणार्थमपारचारेण श्रीराजराजेश्वरीपादपद्ममकरन्दसे-
वीभूतोपकारादिकारा श्रीमहेश्वरोपासनाप्रसादमाकाङ्क्षमाणो दीपप्रकाशनामानं शब्दीप-
प्रकाशनामानं विवरणीयमपरमार्गं विनिर्दिश्य तन्त्रोक्तविवरणोद्धरणमुद्राशास्त्रं सर्वं
विचार्य पुण्यसमाप्तिप्रतिबन्धकप्रत्यूहव्यूहनिर्भञ्जनार्थं संक्षेपतः दीपप्रियतया तद्रचनया प्रारब्ध-
कार्यकरणं प्रसादलक्षणमभिप्रेत्य दीपप्रकाशनिर्माणे दीपानुकूलत्वेन प्रारब्धोचितमङ्गलं तथा
च तथा प्रारब्धस्वकारणसमर्थं तत्त्वं कृत्वा शिष्यशिक्षार्थे लिखति । यथार्थमादि ।

End. यदि वि उपरतो द्विवि गुरुत्वे विधिवे ना + तैत्तिरीयविवरणं तदेवात्रा-
भिप्रेत. श्रीमहेश्वरदेवदीपपाशप्रभृतिभिर्विभवमाहात्म्यात्मस्वरूपं कार्यं विवरणेन
पञ्चाशत्ये । तथा च अवच्छिन्नं विशं हविषां विशं विचारणान्त विश पञ्चकर्त्तव्यं दीप-

प्रकाशः दीपस्य पूर्णोपदिष्टस्य प्रकाशः स्वरूपं दीपप्रकाशनाम्ना यस्य ग्रन्थोऽनुष्ठितो बुद्धिपूर्वकं न सम्यगाख्यात इत्यर्थः ।

इत्थं शब्दप्रकाशचरणकमलयो राधिकामाधवस्य
श्रीवालीलाविहारानुभवजनितविशेषप्रकाशके भावनायै ।
कृष्णाकृष्णौ प्रसन्नौ परपरमविरागिणं भावनायां ये
मूलं मूलस्य यस्मादपरमपि परं नास्ति संक्षेपमात्रं ॥ १ ॥
यस्याभिः सकलः प्रयोग उदितो रत्नाकरं सन्ततो
मूलं भक्तिमतिप्रीतिभिरिति मत्तोऽपि तत्त्वं दर्शितं .
तस्यं संक्षेपविमलोपपत्तके दीपप्रकाशे किल
कृता शब्दमतिः प्रकाशितनराणां छान्दसं निर्मिता ॥ २ ॥
माध्वाचार्यं कृत्वा यथायानुष्ठितादितो यन्नात् ।
दीपप्रकाशकर्णुंगेयायाय्यं विमध्यस्थि ॥ ३ ॥
दीपप्रकाशे हि मतोऽस्ति यस्य शब्दप्रकाशेऽपि मतोऽस्तु तस्य ।
शब्दप्रकाशेन विना न मुक्तो दीपप्रकाशे भविता प्रवेशः ॥ ४ ॥
यस्योद्योतनती सती गुणवती माता पितामामपनि-
र्गत प्रेमविधीनि यस्य कुलभूः कुम्भायनो जन्मभूः ।
स्वप्नः कृष्णवीर्णामानपदं भूतमस्त्वैवसभू-
इत्यानन्दयतोऽमुना विवृता शब्दप्रकाशः कृतः ॥ ५ ॥

Colophon. इति श्रीमत्प्रेमनिधिविरचितनिर्णीतदीपप्रकाशटिप्पणभूतशब्दप्रकाशदर्पणः समाप्तः ॥

विषयः । सटीकदीपप्रकाशविवरणशब्दार्थानां प्रकटीकरणं ।

No. 2057. योगशास्त्रं । Substance, country-made paper, 11¾ × 4¼ inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 126 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India; also another copy at Murshidábad, Jápharaganj, Gopáladása Mahanta. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Yoga-śástra. A brief exposition of the Yoga aphorisms of Patañjali. The codex is defective, and the name of the author of the work cannot be made out.

Beginning. (आद्यपत्रं नास्ति)। चित्तवृत्तिनिरोधोपायाभ्यासवैराग्याभ्यां (?) संयम-प्रसादाद्वाह्यविरक्ति-भाविन्दसंप्रज्ञातसमाधिसिद्धिरिति ।

End. कैवल्यं स्वरूपप्रतिष्ठा वा चितिशक्तिरिति ।

Colophon. इति योगसूत्रे कैवल्यपादश्चतुर्थः ॥ समाप्तः ।

विषयः । पातञ्जलयोगसूत्रतात्पर्यविषयीभूतार्थस्य संक्षेपेण कथनं ॥

No. 2058. योगमणिप्रभा वा पातञ्जलयोगसूत्रवृत्तिः । Substance, country-made paper, 11¾ × 4½ inches. Folia, 60. Lines, 9 on a page. Extent, 1,134 ślokas. Character, Nagara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Yogamaṇi-prabhá. A commentary on the Yoga aphorisms of Patanjali. By Rámánanda Sarasvatí, pupil of Govidánanda. It follows the Pátanjala-bháshya.

Beginning. वन्दे कंसारिपदाम्बुजं पुराणपुरुषं हरिं ।
प्रकृत्या धीतया युक्तं योगेशं योगदायिनं ॥
पतञ्जलिं सूत्रकृतं प्रणम्य व्यासं मुनिं भाष्यकृतञ्च भक्त्या ।
भाष्यानुगां योगमणिप्रभाख्यां वृत्तिं विधास्यामि यथा मतिश्च ॥
इह खलु भगवान् पतञ्जलिः प्रेक्षावत्प्रवृत्त्यङ्गशास्त्रप्रतिपाद्यं दर्शयति ॥
अथ योगानुशासनम् ॥

End. यत्नादेवं प्रमादविरतः स वाचयेद् गुरोरिदं ।
सूत्रं व्याख्यातं योगे सन्मतिं समाश्रितं ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीगोविन्दानन्दभगवत्पूज्यपादशिष्य-श्रीरामानन्दसरस्वतीकृतौ पातञ्जलसूत्रवृत्तौ योगमणिप्रभाख्यायां कैवल्यपादश्चतुर्थः समाप्तः ॥

विषयः । पातञ्जलयोगसूत्रस्य भाष्यानुगतव्याख्यानं ॥

No. 2059. पथ्यापथ्यविबोधकः । Substance, country-made paper, 9 × 4¼ inches. Folia, 118. Lines, 8—10 on a page. Extent, 3,729 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1767. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Pathyápathya-vibodhaka. On diet and regimen. By Keya-deva Paṇḍit, a Vadya by caste.

Beginning. यन्नैकं विरूपं त्रिभुवनजनकं सर्वतोऽपेक्षवेद्यं

यद्यं यःश्रुतांश्च अवयरति यथा त्रिगुणेनत्विताख्यं ।

यस्य ध्यानप्रसादात् प्रभवति पुरुषः सर्वकार्येषु सिद्धिं

कर्तुं तं देवमद्यं स्वरगुरुमवरस्याद्रपादं नमेऽहं ॥ १ ॥

आरोग्यायपथ्यविबोधनविधः श्रीपद्मनाभोऽभव-

देवद्यान्नविपाककालसमय:वह्निप्रभावप्रसः ।

तस्यैव सूनुरभूतः सुधनस् श्रीमद्भुलाला भिषक्

येन प्राक्कृते सदैवपदतोऽस्मि सर्वविद्याश्रयः ॥ २ ॥

तत्पुत्रः केवदेवोऽस्मि वैद्यशास्त्रविशारदः ।

अविरत्नाकरो येन कृतोऽन्यो नाम सागरः ॥

नानारत्नाकरोक्तानां प्रसादाय सतामिह ।

पथ्यार्थं क्रियते तेन पथ्यापथ्यविबोधकः ॥ ३ ॥

End. क्षोदः कालिन्दिकं पुष्टिकृद्विबूपचयः स्मृतः ।

Colophon. इति श्रीवैद्यकेयदेवपण्डितविरचिते पथ्य.पथ्यविबोधके भिषयर्थोऽध्यायः सम्पूर्णोऽयं ॥

विषयः । पथ्यापथ्यविवेचनं ॥

No. 2060. न्यायकुसुमाञ्जलिप्रकरणम् । Substance, country-made paper, 13¼ × 6¼ inches. Folia, 37. Lines, 13—14—15—18 on a page. Extent, 2,358 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Verse. Correct.

Nyáya-kusumáñjali-prakaraṇa. A polemical disquisition on the existence of God, refuting all atheistical doctrines. By Udayana Áchāraya. The work comprises a metrical portion, and a prose paraphrase. The former has been published with a translation into English by Professor E. B. Cowell. The latter is scarce. The codex under notice contains both the parts.

Beginning. सत्पक्षप्रसरः सतां परिमलप्रोद्बोधबद्धोत्सवो

विम्लानो न विमर्देऽप्यमृतरसप्रस्यन्दमाध्वीकभृः ।

हंसश्रेणि निवेशितः पदयुगे अज्ञानतमां सक-
येनो मे रमलमविश्लवमनः चापमहस्ताद्रविः ॥
कर्मापवर्गयोर्मार्गमालम्बि मनीषिणः ।
चतुर्वाचिमवासन परमात्मा विरच्यते ॥

End. इत्येष श्रीविठ्ठलाचार्यरचितमावली-
वेदाध्येतृषु च द्विजवरेषु हो ।
यो वा मतः विमलरेतद्गुरोरर्थं च
प्रीतोऽस्त्वनेन पद्धीडमर्पणेन ॥

Colophon. इत्याचार्यश्रीमद्रुद्रभट्टविरचितश्रावककृताचारसिद्धप्रकरणं समाप्तं ।

विषयः । इंश्वरे चित्रितपद्यानां चार्वाक-मीमांसक-सौगत-दिगम्बर-नाङ्गानां मतं श्रीम-द्रुद्रभट्टाचार्येणानेन गद्य-पद्यात्मकग्रन्थेन प्रथमेन निराकृतं ।

No. 2061. यजुर्वल्लभः । Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 81. Lines, 11—12 on a page. Extent, 2,065 *ślokas*. Character, Nágara. Date, Sm. 1811. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Yajurvallabha. This is a part of the 'Áhnika-paddhati,' a comprehensive work on the duties of householders. By Viṭṭhala Díkshita. The part under notice comprises three chapters, and treats of, 1st, daily religious duties, 2nd, the sacraments, (*saṅakáras*) 3rd, Ádhána or domestic fire worship. All those have been treated according to the rules of the Yajur Veda.

Beginning. योगिनो यं प्रपश्यन्ति हृदाकाशे सनातनं ।
+ + + + + + वन्दे देवकीनन्दनं हरिं ॥
यजुषां कर्म कर्त्तव्यं प्रयत्नं ततः ।
संस्कारहोमाधानाद्यं विधिः क्रियते मुदे ॥

End. ततो मार्कण्डेयमायं संचयेत् । इत्याधानपद्धतिः समाप्ता ॥

Colophon. इति श्रीविठ्ठलदीक्षितविरचिताह्निकपद्धतौ यजुर्वल्लभायां चाधान-प्रकारं सपरिकरं नाम तृतीयः काण्डः समाप्तः ॥ ३ ॥

विषयः । अथ कारणं वर्णते तत्र प्रथमे यजुर्वेदोक्ताह्निककृत्यप्रयोगः । द्वितीये यजुर्वे-दोक्तसंस्कारप्रयोगः । तृतीये यजुर्वेदोक्ताधानप्रयोगः ॥

No. 2062 हौत्रिकपद्धतिः, यजुर्वेदोक्ता । Substance, country-made paper, 8¾ × 4 inches. Folia, 38. Lines, 8 no a page. Extent, 592 ślokas. Character, Nágara. Date, Sk. 1705. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Hautrika-paddhati. A guide-book for the performance of the Hautrika or fire sacrifices according to the Yajur Veda. Anonymous.

Beginning. होत्रं करिष्यन् संकल्प्य प्रतिज्ञाय यजमानीयं ।

End. यजेत वा तद्दर्शयं तद्दर्शयं ॥

Colophon. इति यजुर्वेदिके हौत्रिके प्रथमोऽध्यायः ॥

विषयः । यजुर्वेदोक्तहौत्रिककर्मप्रकरणं ।

No. 2063. देवीमाहात्म्य-टीका । Substance, country-made paper, 15 × 4 inches. Folia, 92. Lines, 7 on a page. Extent, 2,598 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lálagola, Post Dighápati, Zilá Rájasáhi, Bábu Táránátha Ráya Chaudhuri. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Devímáhátmya-tíká. A commentary on the Chaṇḍí section of the Márkaṇḍeya Puráṇa. By S'añkara S'armá.

Beginning. श्रीदुर्गायाः पदं नत्वा श्रीमच्छङ्करशर्मणा ।
देवीमाहात्म्यटीकेयं क्रियते विदुषां मुदा ॥
पूर्वं भगवद्बादरायणमुनेः शिष्यो जैमिनिर्नाम ऋषिर्मार्कण्डेयशिष्यान् पक्षिरूपधरान् मार्कण्डेयमुखात् श्रुतान् पुराणार्थान् पप्रच्छ तत्र पक्षिणो द्रोणपुत्राः मार्कण्डेयोक्तमर्थमभिधातुमिदमाहुः । — — — — — — — — — पक्षिण ऊचुः—मार्कण्डेय उवाचेत्यादि ।

End. सावर्णिर्भविता मनुरिति पूर्वोक्तविशेषणः सावर्णिर्भविता मनुरिति वक्तव्यात् ॥

Colophon. इति देवीमाहात्म्यटीका समाप्ता ।

विषयः । मार्कण्डेयपुराणोक्तदेवीमाहात्म्यव्याख्यानं ।

No. 2064. अमरकोषमाला । Substance, country-made paper, 15 x 4 inches. Folia, 250. Lines, 6 on a page. Extent, 5,906 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lálagola, Post Dighápati, Zilá Rájasáhí, Bábu Táránátha Ráya Chaudhurí. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Amarakosha-málá. A paraphrase of the 'Námaliñgá nuśásana' of Amara Siñha. Author's name not made out. The work has been written in accordance with the rules of the Kalápa-vyákaraṇa.

Beginning. अनादिनिधनाम्नायोल्लसितं नमाम + + दृग् स्थितं ।

निर्विकारोमायंकमूलशीनां शिवाय कुर्वेऽमरकोषमालां ॥

अमाला अयवः सन्ति शिवमाः शाब्दिकैर्हिता ।

तथापि मादृशां नृणां भाषापटुत्वये ॥

अथ प्रथमतो निर्विघ्नसमाप्तिकामोऽत्रेवनिर्विघ्नसिद्धार्थं अभीष्टदेवताया: शेषशेषेण अनन्तं दर्शयति अशेषतादि । ये धीराः स विष्णुः शेषतां अवहितिरिति शेषः । इत्यादि ।

Colophon. अमरसिंहपदमालायां नामिव ।

विषयः । अमरकोषमालानां ।

No. 2065. दत्तकविवेकः । Substance, country-made paper, 18 x 3 inches. Folia, 4. Lines, 5 on a page. Extent, 75 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lálagolá, Post Dighápati, Zilá Rájasáhi, Bábu Táránátha Ráya Chaudhurí. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Dattaka-viveka. A summary of the laws relating to adoption. By Súlapáṇi. It is one of several treatises the author wrote under the generic name of *Viveka*. He lived in the middle of the 12th century, and was a judge in the court of Lakshmaṇa Sena, of Bengal.

Beginning. अथ दत्तकविवेकः । तत्र याज्ञवल्क्यः ।

दद्यान्माता पिता वा यं स पुत्रो दत्तको भवेत् ॥

मनुः । माता पिता वा दद्यातां यमद्भिः पुत्रमापदि ।

सदृशं प्रीतिसंयुक्तं स पुत्रो दत्त्रिमः सुतः ॥

प्रीतिसंयुक्तमित्यनेन भयोऽधिकपुत्रदाने पुत्रानुमत्यपेक्षा दर्शिता । इत्यादि ।

End. संक्षेपेण कृतमिदं सर्वेषां सम्मतम्।

यत्र दोषा तु मया स्यात् सहध्वं सुधियः॥

Colophon. इति सूक्ष्मपाविजयद्विजपदविवेकः समाप्तः।

विषयः। द्वादशपुत्रलक्षणसंबन्धादधिकारादिनिरूपणं।

No. 2066. छन्दोमञ्जरीटीका। Substance, foolscap-paper, 16 × 4 inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 446 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Lálagola, Post Dighápati, Zilá Rájasáhi, Bábu Táránátha Ráya Chaudhurí. Appearance, new. Prose. Correct.

Chhando-manjarí-ṭíká. A commentary on the *Chhando-manjarí*, an elementary treatise on versification. By Dátaráma.

Beginning. नत्वा वाणीपदं चतुर्वर्गफलप्रदं।

छन्दोमञ्जरीटीका दातारामेण तन्यते॥

यद्यप्यत्र कृता व्याख्या व्याख्याताः पूर्वसूरिभिः।

तथापि बालबोधाय यथाख्यायतेऽधुना॥

ग्रन्थकारोऽयं ग्रन्थस्य मङ्गलसमाप्तिलाभकामप्रचारार्थं सदाचारप्रमाणादादौ शिष्टानुशिष्टा-

चिन्तितदेवतानमस्कारात्मकं मङ्गलं कृतमिदं सत्सु ततः। सर्वं ग्रन्थे सदाचारमनुपठेत तत्र सर्वं।

वाणीमंगलिकृता कृतमिदं वारि तत्कृतमित्यतः।

सन्तु सज्जनैः परिकल्प्य सदाविः।

सद्ग्रामचकारेण सुपदैः षड्भिरन्वितं॥

इत्यादि।

End. भारतार्थेति। हरिः पीताम्बरो जयति जयतु तुभ्यमेतैः। विष्णुः, कृष्णं जनं

विलोक्य दृष्टा जगद्भ्रमाकुलाचलवीमंसेयोलं———

Colophon. परिसमाप्तिरयमादिवं नास्ति।

विषयः। सहाद्राजतन्छन्दोमञ्जर्या व्याख्यानम्।

No. 2067. शाक्तक्रमः। Substance, country-made yellow paper, 14 × 3 inches. Folia, 105. Lines, 5 on a page. Extent, 1,508 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Láṭora, Zilá Rájasáhi, Kumár Yogendranátha Ráya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

S'ákta-krama. A summary of Tántric rituals. By Purṇánanda Paramahaṁsa. The work is divided into 7 chapters, and treats of all

the leading rites and ceremonies which the followers of the S'ákta sect of the Tráutrics are required to perform.

Contents: I. Proper place for Ekaliñga. The Kúrmachakra diagram. Corpses, their varieties. Internal worship. Offering of water to the manes. Offering of Arghyas. Rosaries. The great internal worship. The great yajna.

II. Classification of worshippers. *Divya* or Celestial class. *Vira* or heroic class. *Pashu* or animal class. Listening, contemplation, &c. Means of knowing one's self. True knowledge. Conduct of the class called *Chína* or Chinese. Duties of Kaulas. Rules regarding the five M.'s S'akti defined. Routine of Kaulas. Duties on particular occasions.

III. Worship of virgins of different ages. Sacrifice of she-jackals. Worship of Kula. Recounting of rosaries. Sanctification of rosaries. Drinking for pleasure prohibited. Worship without spirituous drinks condemned.

IV. Purification of articles of worship. Identity of one's self Articles of worship derived from bastards, &c.

V. The rite of Vijayá. Hermitage. Worship ot snoes. Form ot Kámakalá. Secret worship. Purificatory rites. Rites on cremation grounds. Rite called Níla.

VI. Rites for becoming Víra. Worship of S'akti. Praise of nonduality.

VII. Diabolical rites for causing stupefaction, subjugation, &c. &c.

Beginning. कदा श्रीपरदेवताधिकृपया भासमानं कामदं
पूर्णानन्दचितिघनोऽपि निपयोक्तमायूपरत्कुमात् ।
श्रीदीक्षागुरुपादपद्मयुगलभावाश्रयो निर्मलो
हैमन्नायविभावनाय निपुणामामोदसंदर्शये ।
सच्चाटे'मलापदे प्रातः निरुपि निर्मले ।
पूर्णेन्दुमण्डलपुटे घनस्फटिकसन्निभं ।
सभामुखोरितं सार्धं वरदाभयपाणिकम् ।
मन्दस्मितं निबद्धं कायबोधापबोधितं । इत्यादि ।

End. अतः देव देवेशा कुलीनैः प्रियतेऽपि ।
शाकपूजाशतं वीरे कुलपूजाशतं तथा ।
कन्यापूजाशतं वीरे वीरनत्पदकास्तं ॥

कुमार्यैणं प्रसन्नेन कालकेयद्विपो हितः ।
स्वयाऽर्कमासरूप प्रकरासमाप्तेन च ॥
गुरुणाऽथ सर्वं मात्रा काशीनाथं कुमार्यैणं ।
पूर्णानन्देन लिखितो ग्रन्थं श्रीपतिनामकं ॥
इषे काशाम्बुवेदेन्दुमासे शुक्लपक्षके ।
सितचतुर्दश्यामे शाक्तक्रमकमुत्तमं ॥

Colophon. इति श्रीपूर्णानन्दपरमहंसविरचिते शाक्तक्रमे षष्ठोंऽशः ॥

विषयः । १मांशे,—रजस्वलानिरूपणं । कुलस्त्रीनिरूपणं । वीरसाधकपूजकादिनिरूपणं । वशकर्मणविधिः । सर्वकर्मविधिः । कर्मोत्पादनविधिः । जपविधिः । जपान्तकर्मणविधिः । मन्त्राभ्यासविधिः ।

२ये अंशे,—दिवादिभावनिरूपणं । दिव्यभावकथनादिकथनं । वीरभावकथनादिकथनं । पशुभावकथनादिकथनं । सत्त्व-रजस-तिमिरभावकथनादिकथनं । भावकतानाम्नां भावकथनं । मद्यपानादिनिरूपणं । वीराचारकथनादिकं । कौलिककर्मकथनं । कुलकाचाराचारविधिः । शक्तिनिरूपणादिकं । कुलाचारकथनं । समयाचारकथनं ।

३ये अंशे,—कुमारीपूजाविधिः । मद्यपानादिकथनं । तत्र मद्यसंस्कारा मद्यविशेषकथनं । शिवाबलिदानविधिः । कुलपूजनविधिः । मालाजपविधिः । मालाप्रतिष्ठाविधिः । कालकः कुल-पात्रविशेषः । मद्यादिसेवनपूजाया विविधमन्त्रकीर्तनं ।

४र्थे अंशे,—इष्टमूर्तिविधिः । चक्रकथनादिनिरूपणं । कुण्डगोलोद्भवादिद्रव्यनिरूपणं ।

५मे अंशे,—शिवसाधनकथनं । चक्रपूजामन्त्रकीर्तनं । पादुकापूजनविधिः । कालकताकथ-कीर्तनं । गुरुस्तवनविधिः । कवचपुरश्चरणविधिः । सुरापानपात्रविधिः । श्रीगुरुपादुकाविधिः ।

६ष्ठे अंशे,—श्रीचक्रपदप्रकर्षणविधिः । शक्तिपूजाविधिः । वर्णेश्वरप्रशंसा ।

७मे अंशे,—सन्ध्यावन्दनादिविधिः । तत्र स्नानकालादिनिरूपणं । पश्चात् देवीनामाष्टकना-निरूपणं ।

No. 2068. पुराणसर्वस्वं । Substance, Palm-leaf, 40 × 2 inches. Folia, 325. Lines, 4 on a page. Extent, 8,910 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1677. Place of deposit, Viśe, Post Deṅgápáḍá, Zilá Rájasáhí, Bábu Lakshmíkánta Ráya. Appearance, old. Verse. Correct.

Puráṇa-sarvasva. A miscellany made up of extracts from the Puráṇas with comments thereon on history, geography, civil polity, various forms of worship, &c. By Govardhana Páṭhaka. It was compiled under the auspices of a Bengali zemindar of the name of Srísatya, who

had the title of Khan, in the year 1396 S'áka. This work is quite distinct from the one of this name noticed under No. 333 (I, 188).

Beginning. (प्रथमपत्रं नास्ति ।)

निधाय तु मनोराज्य विहाय पुत्र पुत्रकान् ।
वैरजी द्वारजीवच चना विपुलदक्षिणः ॥
प्रजपाद्दी पराप्राप्तः प्रमुनिर्दुपि कुमारः ।
वासनां नाग्निहोत्रस्य यज्ञानाम नदीपतिः ॥ इत्यादि ।

End. एतत् पुत्रं समाप्तं जनपदविहितं वाचितं सर्वदाने-
ष्वङ्गैर्वेदैर्विधानैरनुदिनमधिकं पण्डितान् पूजयित्वा ।
सर्वेषामपि पुराणं परमशुभकरं पूजयं पूजयेऽस्मिन्
वाचन्नार्कचकाचाद्रमनवक्रमभुवपम्वक्षाप्रमकाब्दे ॥
श्रीमद्गौडमहीमहीपतिपतिग्रामप्रसादोद्भवः
पुत्रः प्राज्ञमकर्मोऽतिपद+++श्रीचामाहिता ।
पश्चात् श्रीप्रभराजखानपदवी लब्धा परामर्च्ये
श्रीवासवेन्द्रपरमरः कृतवरो धीरो गभीरो गुणैः ॥
पुराणसर्वस्वमिदं प्रयत्नादकारि गोवर्द्धनपाठकेन ।
मनोरमं पुण्यवतां जनानां श्रीसत्यखानस्य यशः प्रचारं ॥

Colophon. इति पुराणसर्वस्वं समाप्तं । शुभमस्तु शकाब्दाः १६०० ॥

विषयः । विविधपुराणसारसंग्रहेण निर्मितोऽयं ग्रन्थराजः । तत्र देवोत्पत्तिकथनं । भुवनकोषवर्णनं । विशेषेण भूलोककीर्त्तनं । ज्योतिश्चक्रसप्तर्षिसंस्थानादिकथनं । तीर्थप्रकरणादि । तत्र विशेषेण गङ्गामाहात्म्यकीर्त्तनं । तर्पणप्रकरणं । दानप्रकरणं । व्रतप्रकरणं । जलदानप्रकरणं । श्राद्धप्रकरणं । भक्तिप्रकरणं । मन्त्रप्रकरणं । पतितप्रवेशप्रकरणञ्च । प्रायश्चित्तादिप्रकरणं । वाराणसीमाहात्म्यं । गयामाहात्म्यं । जगन्नाथमाहात्म्यं । ब्रह्माद्यवतारपुराणश्रवणादिकथनं । भारतश्रवणकथनं । रामायणश्रवणकथनं । चातुर्वर्ण्यचतुराश्रमधर्मनिरूपणं । तत्र ब्राह्मणतः परित्राणकथनं । धर्मस्वरूपकीर्त्तनं । वर्णधर्माः । ब्राह्मणमाहात्म्यं । ब्राह्मणादीनां जीविकादिनिरूपणं । वर्णसङ्करनिरूपणं । द्रव्यविभागसंस्थानकथनं । विवाहादावविहितकर्मानुष्ठेन निषादिजातकीर्त्तनं । गर्भाधानविधिः । संस्कारादिविधिः । आचमनविधिः । तत्र शौचाचारादिकथनं । गुरुसेवनं । दानानुगमनविधिः । स्नानसन्ध्यानविधिः । अग्निहोत्रादिविधिः । पितृतर्पणविधिः । विशेषेण प्रातःस्नानादिविधानं । विशेषेण शिवलिङ्गादिपूजाविधिकथनं । भक्तिप्रकरणं । गतिप्रकरणं । पापप्रकरणं । हरिहरादिनामकीर्त्तनञ्च । दुर्गापूजाप्रकरणं । चण्डीपाठादिमाहात्म्यं । गीतामाहात्म्यं । विष्णुपूजाप्रकरणं । सत्यनारायणादि-

सायाज्ञं । शौचैनादिविधिः । मिताचारविधिः । वानिष्ठविधिः । भोज्याभोज्यनिरूपणं । स्नान-मादिविधिः । श्राद्धीयकांकथनं । स्त्रीणां व्यभिचारादिकथनं । स्त्रीणां व्रतप्रकरणं । वानप्रस्थ-विधिः । यतिधर्मकीर्त्तनं । योगशास्त्रकथनं । अथ विशेषेण आसन-ध्यान-धारणा-प्राणायामादि-लक्षणकथनं । प्रायश्चित्ताधीनाकथनं । धर्मशास्त्रकथनं विस्तरेण राजनीतिकीर्त्तनं । स्त्रीरत्ना-दिकामशास्त्रकथनं । व्यवहारविधिकथनं । अथ विस्तरेण विचारप्रणालीकथनञ्च । परीक्षा-विधिः । दण्डविधिः । सामान्यतो नीतिसारकथनं । कर्मविपाककथनं । कायस्थलक्षणं । अनु-वेदकथनं । अश्वमेधयज्ञादिकथनं । नरकादिस्वरूपनिरूपणं । देवानुष्ठानादिकथनञ्च । पुष्पराग-कर्कैतन-पुष्पक-वर्णिकादिरत्नपरीक्षणं । लौहवर्णक्षयविधिः । अथ यज्ञविधिगौणभेद-लक्षणादिनिरूपणं । वास्तुनिरूपणादिक । अश्वचिकित्साविधिकथनं । नवग्रहदीक्षादिविधिः । द्रव्यगुणकथनं । नाट्यप्रकरणं । धर्मप्रकरणं । रागप्रकरणं । ज्योतिषप्रकरणम् । दण्डनीतिविधिः । विवादविधिः । सन्धिविग्रहप्रवेशनविधिः । धान्यवपनादिविधिः । भूकम्पादिफलनिरूपणं । आकुलयज्ञविधिः । ग्रहनक्षत्रनिरूपणं । ज्योतिर्विवेकः । कूपादिखननकथनं । वास्तुप्रकरणं । उद्यान-कामनादिविधिः । नारीलक्षणं दानप्रकरणं । प्रायश्चित्तप्रकरणं । महादानप्रकरणम् । संवत्सरफलनिरूपणं । दुर्गोत्सवविधिः । मन्त्रादिनिरूपणं । यन्त्रनिरूपणं । पूजादिनिरूपणं । पञ्चमीकल्प आत्मपूजादिविधिः । कालदण्डादिलक्षणकथनं । विषचिकित्सा । एकादश्यादि-व्रतविधिः । तीर्थनिरूपणं द्रव्यशुद्धिनिरूपणं । अशौचकथनं । प्रज्ञादपरिचकीर्त्तनञ्च ।

No. 2069. दानरत्नाकरः । Substance, Palm-leaf, 19 × 2 inches. Folia, 128. Lines, 6 on a page. Extent, 2,304 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1707. Place of deposit, Lálora, Dighápati, Zilá Rájasáhi, Bábu Táránátha Ráya Chaudhuri. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Dána-ratnákara. A summary of the laws relating to the consecration of various kinds of gifts. By Chandes'vara Ṭhakkura, minister of war and peace, and son of Vires'vara, who held the same office under some king or other whose name is not given. The author says he compiled the work after performing the rite called *Túlápurusha*, on the banks of the Vágvati river in Nepal. The work is one of seven which he compiled under the generic name of *Ratnákara*. The specific names of the others were *Kritya*, *Vyravahára*, *S'uddhi*, *Pújá*, *Vivála* and *Grihastha*, treating severally of periodical rites, Judicature, purification, worship, inheritance, and domestic duties.

Beginning. नत्वा वाग्गु शौचवं यचोः स्थितोयमिनीभिर्नं ।
कर्त्तुं सत्यशीलाधिकारिचित्त भीतवां ॥
अभिज्ञाबोधगम्यमिव इदं रत्नकोमुदराहेच्छ ॥

यस्मीकक्रमङ्गयोपभूतिविभवदयैः साधवैरश्रमाणां ।
सर्वां विश्वमरायाः स्फुटमनुग्रहणी यो महादानदानैः
श्रीमच्चण्डेश्वरो ऽयं रचयति रुचिरं दानरत्नाकरं सः ॥
श्रीचण्डेश्वरमन्त्रिणा मतिमतानेन प्रसन्नात्मना
मैथिलाधिपधूलिपादकृपिना सर्वेषु कृत्यान्विता ।
वाग्मत्याः सरितस्तटे सुरधुनीसाम्यं दधत्याः प्रभो
मार्गे मासि यथेःसुपुण्यसमये दत्तातुलापूरुषाः ॥
यस्य दानातिरेकेण लोके निर्जितमारवः ।
कल्पद्रुमः पारिजातः कामधेनुः क्वचित् क्वचित् ॥
चण्डेश्वरमपि यद्दानं कृत्यरत्नाकरे पुनः ।
नानादिक्तलपरामर्शं गौरवात्तदुदीरितं ॥
दानविधि+ +दानलक्षण निरूपणं ।
देयादेय+ दोऽथ पात्राणां कथनं ततः ॥
महादानानि सर्वाणि मेरुपर्वतमनन्तरं ।
धान्यादिशैलदानानि वृषधेन्वादिकानि च ॥
ततो गजरथो दानं ततो चन्द्रमथीश्वरं ।
उपकल्याणिने तद्दानं भूमिसुवर्णयोः ॥ इत्यादि ।

End. नायको विनायकः यक्षराट् कुबेरः ।
यच्च या दिग्भवाः काश्चित्तथापि कथयामि वै ॥
यद्दानं सर्वकं तत्र देवीं तत्र प्रतिष्ठापयेत् ।
नामकं नामकं कुर्याद् दारार्था संख्यकाः स्थितं ॥
यः पद्मरागमणिकर्णरजःप्रवीर-
जीमूतवाहनदधीचिशिबीन् विजित्य ।
हीर्णोद्भिन्नसितपूर्णितावतंसी-
राजे यशं विजितमाधवकल्पवटे ॥
मध्ये पयःसमवाये यशोमति वीर्योद्भुता कीर्तिता
विश्वस्यामितविद्विषः क्षितिभुजो राज्ञीः समाराधिता ।
तेनः सकलकोविदोऽपि निखिले यज्ञेश्वरे नायके-
मेघाच्छादिदयाय देव विविधः श्रीदानरत्नाकरः ॥
श्रीमद्दानमयप्रपञ्चविपुलाविष्टेषु यथा प्रवरो ।
रत्नाकरः सर्वगुणो निबद्धः प्रतापरूपेण यत्र ॥

रत्नकुसुमवन्द्रै रचिते मानवर्षे
जयति सकलवन्द्ये मानसीचित्तवीरे ।
अहिन सुविमलपूर्णेवाजना सर्वरात्रि
विविरचितमुचाचाकुल+वाचनाचः ॥

Colophon. इतिश्रीमन्महाराजाधिराजश्रीमन्महीन्द्रराजराजेन्द्रपरमभट्टारकश्रीविद्या-विमलहृदयेन्द्रश्रीविरचितो दानरत्नाकरः समाप्तः । शकाब्दाः १७०० ।

विषयः । दानविधिनिरूपणं । दानफलकीर्त्तनं । देवादेयनिरूपणं । पात्रविवेचनं । सदादानादि । प्रधानादिकथनं । सम्पादितविधानविधिः । अथ षोडशमहादानादिपरिमाण-कथनं । हिरण्यगर्भमहादानविधिः । तुलापुरुषदानं । ब्रह्माण्डदानं । कल्पपादपदानं । गोसहस्रदानं । कामधेनुदानं । हिरण्याश्वदानं । पञ्चलाङ्गलदानं । हरिपीठदानं । विश्वचक्रदानं । कल्पलता-दानं । सप्तसागरदानं । रत्नधेनुदानं । महाभूतघटदानं । षट्पुराणादिसप्तधान्यदानं । तिलाख्य-धेनुगोप्रदानं । तिलद्रोणप्रदानं । धर्मदानं । जलपात्रदानं । गुडाचलदानं । सुवर्णा-चलदानं । तिलाचलदानं । कार्पासाचलदानं । रजताचलदानं । रत्नाचलदानं । शर्कराचल-दानं । गुडधेनुप्रभृतिधेन्वादिदानं । उभयतोमुखीदानं । वरदानदानं । कन्यादानदानं । भूमिदानं । सर्वदानं । विद्यादानं । अथ विविधदानविधिः । विद्याधरमहादानविधिः । गृहदान-विधिः । अश्वविधानविधिः । पीतवस्त्रपरिधानमेकेन महादानानुविधेयकथनं । देवनीराजन-कर्म्मविधिः । चाद्रायणादिव्रतविधिः । गोदानविधिः । पादुकाविधिकथनं । वारिपात्रदानविधिः । छत्रदानविधिः । शिविकादानविधिः । कन्यादानविधिः । अन्नदानविधिः । वासदानविधिः । पादुकाविधिः । निधिदानविधिः । अश्वदानविधिः । अनडुद्वोमहिषदानविधिः । वस्त्रादिप्रदान-विधिः । कालपुरुषदानविधिः । देवतादानविधिः । नानौषधवाहनादिविविधिः । स्वार्दिप्रतिमा-विधिः । नामनक्षत्रविधिः । प्रतिग्रहदानविधानमथ ।

No. 2070. अशौचदीपिका । Substance, country-made paper, 15 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 7 on a page. Extent, 406 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyár, Post Siṇḍá, Zilá Rájasáhí, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Aśaucha-dípiká. An epitome of the rules regarding personal impurity resulting from birth, or death, or other causes. By Viśveśvara Bhaṭṭácharya.

Beginning. विलोक्य सर्व्वशास्त्राणि विचार्य्याशौचसङ्ग्रहात् ।
विश्वेश्वरेण रचिता क्रियते शौचदीपिका ॥

अथ अशुः । प्रत्येक् त्रियो इत्यादेव ज्ञानादेव चुविधः ॥ इत्यादि ।

End. इति एकादशविषयकं बहुनाः व्यवहार्याः मौनभा निःशब्दहानीत्यादयाः ।

Colophon. इति विवेचनकारचार्यविरचिता अशौचदीपिका समाप्ता ।

विषयः । अवयवादेवगृह्यादाशौचनिरूपणं । सपिण्डादिनिरूपणं । जातादिनिकादिरहयता-दिरूपं ।

No. 2071. अशौचसङ्ग्रहः । Substance, country-made paper, 13 × 3 inches. Folia, 15. Lines, 6 on a page. Extent, 304 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viśe, Post Deṅgápáḍá, Zilá Rájasáhí, Bábu Lakshmikánta Ráya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Aśaucha-saṅgraha. An epitome, like the last, on the subject of personal purification. By Chaturbhuja Mahácharya.

Beginning. श्रीनृसिंहपादाम्बुजयुग्मयुग्मः ।
अशौचसङ्ग्रहं वक्ष्ये महाचार्यश्चतुर्भुजः ॥

अथ जननाशौचं । जनने पितुः सपिण्डानां दशाहाशौचं । इत्यादि ।

End. शौचानुपरतावेवमनुष्ठानमाचरेत् सद्यःशौचं । ततः सर्वं दानादिकं कार्यं ।

Colophon. इति महाचार्यश्रीचतुर्भुजकृतोऽशौचसङ्ग्रहः समाप्तः ।

विषयः । जननमरणयोः सपिण्डानामशौचनिरूपणं । जाताशौचं । मृताशौचं । अशौच-सङ्करः । गर्भस्रावाशौचं । सद्यःशौचादिकथनं । अशौचिनां दानादिनिषेधः । दानादिविधिः ।

No. 2072. अशौचव्यवस्था । Substance, country-made paper, 13 × 3 inches. Folia, 6. Lines, 5 on a page. Extent, 91 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viśe, Post Deṅgápáḍá, Zilá Rájasáhí, Bábu Lakshmikánta Ráya. Appearance, new. Verse. Correct.

Aśaucha-vyavasthá. Another epitome on the same subject, as that of the last preceding No. By Rádhánátha Bhúsura.

Beginning. श्रीगोपालं नमस्कृत्य श्रीराधानाथभूसुरः ।
व्यवहारादौपयोगे अशौचव्यवस्थितिं ॥

तत्रादौ एकाशौचं ।

एकस्मात् चतुर्थेऽह्नि सुता यानेन कौशिकी ।
दैवं पैत्र्यं यत् कर्म तत्र सुता तु पञ्चमे ॥ इत्यादि ।

End. निमित्तात्स्नानिनोऽशौचं न स्नानद्वयतो यदि ।
स्नात्वा तदन्नं भुञ्जीत तदा पूर्वान्नमाचरेत् ॥
इत्यशौचव्यवस्थाया श्रीरामभद्रशर्मणा ।
विहिता बुद्धिबोधाय या बोध्या सद्भिः संयतया ॥

विषयः । जननमरणाशौचनिरूपणं ।

No. 2073. सम्बन्धविवेकः । Substance, country-made yellow paper, 12 × 3 inches. Folia, 7. Lines, 6 on a page. Extent, 122 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siṅḍá, Zilá Rájaśáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Gopálalála Gosvámí. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Sambandha-viveka. On relationship prohibiting marriage By S'úlapáṇi Mahámahopádhyáya. The colophon adds the title *Sahuḍiyálam*, the purport of which is not intelligible.

CONTENTS: Maidens fit for marriage by Bráhmaṇs. Sapiṇḍas defined. Kshatriyas and Vaisyas' claims to the gotra of their purohits. Marriage with a *sagotra* invalid. Expiation for such marriage includes divorce. Prohibited marriage.

Beginning. नमो देवतापादपद्मानध्यानमानसं ।
सम्बन्धस्य विवेकोऽयं क्रियते शूलपाणिना ॥
तत्र मनुः । असपिण्डा च या मातुरसगोत्रा च या पितुः ।
सा प्रशस्ता द्विजातीनां दारकर्मणि मैथुने ॥
अस्यार्थः । या मातुरसपिण्डा समानपिण्डा न भवति इत्यादि ।

End. एतासां कन्यानामविवाह्यत्वमित्यर्थः । अलमत्र सुधीभिरिति ।

Colophon. इति साहुडियालमहामहोपाध्यायश्रीशूलपाणिविरचितः सम्बन्धविवेकः समाप्तः ।

विषयः । द्विजानां विवाहयोग्यकन्यानिरूपणं । सपिण्डनिरूपणं । राजन्यवैश्ययोः पुरोहितगोत्रनिरूपणं । सगोत्रादिविवाहे प्रायश्चित्तानुष्ठानानन्तरं परित्यागोपदेशकथनं । अविवाह्यकीर्त्तनं ।

No. 2074. परिभाषावृत्तिः । Substance, country-made paper, 12 × 3½ inches. Folia, 76. Lines, 8 on a page. Extent, 3,209 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Sindá, Zilá Rájasáhí, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Paribhásha-vṛitti. An exposition of the meaning of the technical terms used in Sanskrit grammars of the Páṇini class, including the Kásiká-vṛitti of Jayáditya, the Nyása of Jinendrabuddhi and the Nyáya. By Síradeva.

Beginning. स्फुरति नवरामा भास्वरामा प्रवणा
प्रथमममितदोषा क्षीणदोषाकराभा ।
विचितचितविचारा भावभावोपहान्ते
प्रभवतु परिभाषावृत्तिराद्येविर्तेषा ॥

व्याख्यानतो विशेषप्रतिपत्तिर्न हि सन्देहादलक्षणं । या व्याख्यानादायाच्चेपरम्परोपदेशाद् सन्देहेऽपि विशेषावगमो भवति । न तु लक्षणाभाव इति । इत्यादि ।

End. उत्पत्तिमत्स्वपि पदार्थेषु षट्सु सत्त्वं न व्यभिचरति । तत उत्पन्नो भावप्रत्ययः सामान्यमभिदधाति । सर्वोति न क्रियावचनं ॥ १०२८ ।

Colophon. इति श्रीसीरदेवकृतायां परिभाषावृत्तौ जैनन्यायसूत्राः परिभाषाः समाप्ताः। समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । पाणिनीयपरिभाषासूत्राणां व्याख्यानं । तथा जिनेन्द्रबुद्धिकृतन्यासापरनामधेयकाशिकाविवरणपञ्जिकायां समुद्धृतानां न्यायसूत्रकपरिभाषाणाञ्च विशदीकरणमिति ॥

No. 2075, काशिकाविवरणपञ्जिका, वा (काशिकान्यासः) । Substance, country-made paper, 14 × 3½ inches. Folia, ? Lines, 8 on a page. Extent, ślokas ? Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Sindá, Zila Rájasáhí, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, old. Prose. Correct.

Kásiká-vivaraṇa-panchiká *alias* **Kásiká-nyása.** A commentary on the Kásiká of Jayáditya. By Jinendrabuddhi. The comment extends from the 2nd book to the 7th.

Beginning. समर्थे । परिभाषेयमिति परितो व्यापृता भाषा परिभाषा । तथा चाहुः, परिभाषा पुनरेकदेशस्था सती सर्वं शास्त्रमभिज्वलयति प्रदीप इति । कथं पुनर्ज्ञायते परिभाषेयं नाधिकार इति यद्विधिविषयत्वाभिज्ञात्वादिति । इत्यादि ।

End. चतुरक्षणकाचत्वारो देव इत्येति, चलविकलयति विलविलि हत् चल कः।

Colophon. इति बोधिसत्त्वदेशीयाचार्य्यश्रीजिनेन्द्रबुद्धिपादविरचितायां काशिकावि-वरणपञ्जिकायां प्रथमाध्यायस्य द्वितीयः पादः।

विषयः। अथादिरित्यतः काशिकावृत्तेर्द्वितीयाध्यायादारभ्य प्रथमाध्यायद्वितीयपादपर्य्यन्तं व्याख्यानं।

No. 2076. तन्त्रप्रदीपः। Substance, country-made paper 14 × 2, inches. Folia, 201. Lines, 5—6 on a page. Extent, 7,562 slokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1600. Place of deposit, Variyá, Post Sinḍa, Zillá Rájasáhi, Paṇḍit, Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, old. Prose. Correct.

Tantra-pradípa. A gloss on the work noticed under the last preceding No. By Maitreya Rakshita, Mahámahopádhyáya.

Beginning. नमः। कृताद्वीत्यचोऽपारमार्थो यत्नोऽभवत्तेन विभक्तिरिति व्याख्यापदा-नाचारम्भ+ पादेन एव व्याख्या प्राप्नोति। इत्यादि।

End. इति विस्तरेण दीर्घसूत्रोपदेशार्थम्। ग्राकाम्ने प्रत्यापत्तिवचनं तस्याभिव्याप्त्यादि-कार्यं यथाख्यादिति॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीमैत्रेयरक्षितकृतौ तन्त्रप्रदीपे प्रथमोऽध्यायः।
शुभमस्तु। शाकेऽम्बरीषे नभसि शिवापन्नाननेऽपि वै।
श्रीरामेण लिखितः ग्रन्थ पाठाय यत्नतः॥

विषयः। जिनेन्द्रबुद्धिकृतकाशिकाविवरणपञ्जिकायाः प्रथमाध्यायद्वितीयपादादारभ्य चतु-र्थाध्यायपर्य्यन्तं व्याख्यानं।

No. 2077. स्मृतिकौमुदी। Substance, country-made yellow paper, 13 × 3 inches. Folia, 150. Lines, 6 on a page. Extent, 2,906 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Sinḍá, Zilá Rájasáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, Fresh. Prose and verse. Correct.

Smṛiti-kaumudí. A dissertation on Smṛiti rites, penances, fasts, &c. By Rámakṛishṇa Bhaṭṭáchárya.

Beginning. प्रणम्य राधिकाकान्तं सर्व्वाभीष्टप्रदं।
तन्यते रामकृष्णेन स्मृतेयं स्मृतिकौमुदी

अत प्रायशः कृच्छ्र एव सर्व्वोपायासम्भवादौ च एव निरूप्यते । अत एवाकाशतनी- [illegible]: इत्युक्तं कर्म्म [illegible] इत्यादि ।

End. [illegible] । [illegible] न [illegible] । इति [illegible] ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्री[illegible]कृता कृत्यकौमुदी परिपूर्णा ।

विषयः । [illegible] । [illegible]निरूपणं । [illegible]निरूपणं । [illegible] । [illegible] । [illegible]विवेचनं । [illegible]विवेचनं । [illegible] [illegible]- [illegible] । [illegible] । [illegible]विवेचनं । [illegible]निरूपणं । [illegible]- [illegible] । [illegible] । [illegible]विवेचनं । [illegible]निरूपणं । [illegible] [illegible]- [illegible] । [illegible] [illegible] । [illegible]निरूपणं । अत [illegible] निरूपणं । [illegible] । [illegible]विधिः । अत [illegible] । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible] । [illegible]विधिः । [illegible] । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible]विधिः । [illegible] । [illegible] । [illegible]विधिः । [illegible]निरूपणं । [illegible] । [illegible]- [illegible] । [illegible]विधिः । [illegible]निरूपणं । [illegible]निरूपणं । [illegible] । [illegible]- निरूपणं । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible]- निरूपणं । [illegible]विधिः । [illegible] । [illegible]विधिः । [illegible] । [illegible]- विधिः । [illegible]विधिः । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible]- [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible]- [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] ।

No. 2078. वेदान्तसारभावार्थदीपिका । Substance, country-made paper, 19 × 3½ inches. Folia, 34. Lines, 6 on a page. Extent, 816 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Va-iyá, Post Siñḍá, Zilá Rájasáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, very old. Prose. Correct.

Vedántasára-bhávártha-dípiká. A commentary on Sadánanda's Vedántasára, an epitome of the Vedánta doctrine. By Vedántavágíśa.

Beginning. नत्वा [illegible] ।
वेदान्तसारभावार्थदीपिकां वितनोम्यहं ॥

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] । [illegible] इति [illegible] । [illegible]-

कृतीयं वस्तु नवकमलाकरमकरन्दपानाद्यपि सविदानन्दमिति। तत्र कार्यं विविधं सदसद्वर्ग मतद्वय। यत् स्वरूपमेव दृश्यत्वावर्गकं—इत्यादि।

End. तस्य प्रसादमिच्छामि नित्यमिष्टादिलक्षणं।
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Colophon. इति सरस्वतीचरणकमलद्वन्द्वसेविना श्रीवेदान्तवागीशेन कृता वेदान्तसारतत्त्वा-र्थदीपिका समाप्ता।

विषयः। सदानन्दयोगीन्द्रकृतवेदान्तसारप्रकरणस्य व्याख्यानम्।

No. 2079. दायभागसिद्धान्तकुमुदचन्द्रिका। Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 78. Lines, 6 on a page. Extent 1,732 slokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1628. Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rajasáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, very old. Prose. Correct.

Dáyabhága-siddhánta-kumuda-chandriká. A commentary on Jimútaváhana's Dáyabhága, a treatise on the law of inheritance as current in Bengal. By Rámabhadra Mahámahopádhyáya.

Beginning. [illegible]

End. [illegible]

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीरामभद्रकृता दायभागसिद्धान्तकुमुदचन्द्रिका समाप्ता। शकाब्दाः १६२८।

विषयः। जीमूतवाहनकृतदायभागस्य व्याख्यानं।

No. 2080. श्राद्धविवेकभावार्थदीपः। Substance, country-made paper, 16 × 3½ inches. Folia, 60. Lines, 8 on a page. Extent, 2,100 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájasáhi. Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance old. Prose. Correct.

S'ráddha-viveka-bhávártha-dípa. A commentary on S'úlapáṇi's S'ráddha-viveka, a summary of the rules regarding S'ráddha offerings to the manes. By Jagadíśa.

Beginning. प्रणम्य नित्यां निपुणां निजेशां श्रीचन्द्रशेखरं तथैव ।
श्रीश्राद्धविवेकस्य भावार्थदीपं प्रकटीकरोति ॥
श्रीमता जगदीशेन कृतितस्य विजानता ।
शूलपाणिकृतस्यास्य क्रियते टीका विधम् ॥
निबद्धनिबन्धनभूतं मध्यमस्तं प्रतीकमत्र विवेकेति । अर्थात्... इति दूर्वा-
कुरन्यायेन समग्रमाविष्कृतं । इत्यादि ।

End. नहि नरकस्यात्र हर्षाणि इति पितृदाने फलश्रुतिरित्यत्र चात्र चार्थेनिति ।
अर्थवादस्तु नियाद इत्यर्थः । कर्मान्तरं प्रधानभूतमितिशेषः ॥

Colophon. (परिसमाप्तिसूचकवाक्यं नास्तीति)

विषयः । शूलपाणिकृतश्राद्धविवेकस्य व्याख्यानम् ।

No. 2081. अधिकरणमाला । Substance, country-made paper, 18 × 4 inches. Folia, 55. Lines, 6 on a page. Extent, 1,255 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siṅḍá, Zilá Rájaśáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, old. Prose Correct.

Adhikaraṇa-málá. A dissertation on the rules regarding the performance of Vedic rites, and an exposition of the purport of the illustrative phrases ordinarily used in Smṛiti works. By Govinda Mahámahopádhyáya.

Beginning. गुणातीतस्तु निर्गुणस्वरूप-निदानभावननिर्वचनात्मकः ।
अध्यक्षकरकोटिविलसन्मौ-मौलिर्यं निरिक्षदुर्वलितचेतु ॥
अनुरागिणां बुधानां भूपाय सुरम्यकठिनानां ।
आचारधिकरणानां गोविन्दःसिनयनतनुते ॥
अधिकेषां कुर्वीतीति ब्रूयात् तच निरूपयते किमिदं कर्मनाम तनाधिदेवताकमनुकिया
जनिति तच पूर्वपक्षः इत्यादि ।

End. यथादौ अतिवाधिकरणमेव सकलं फलं किन्तु फलसामान्याधिकरणमेवत्यके ।
विषयो विमलचैव पूर्वपक्षयोत्तरं ।
निर्णयश्चेति पञ्चाङ्गं माला धिकरणं कृतं ॥

Colophon. [illegible]

No. 2082 रावणवधः। Substance, country-made yellow paper, 14 × 8 inches. Folia, 130. Lines on a page, 6. Extent, 2,900 ślokas. Character, Bengali. Date, Śk 1326. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Verse. Correct.

Rávaṇa-badha. An epic poem, in 22 cantos, on the adventures of Ráma and his invasion of Ceylon. The work is so composed that the different cantos treat successively of the different topics of grammar of the Sanskrit language. The writing is in well-formed Bengali letters, differing in no respect from the Bengali writing by Paṇḍits of the last century. The leaves are all stained with water marks, and the colour of the yellow orpiment with which they are dyed is very much faded, bearing unmistakable testimony to the age of th. MS. The colour of the ink is well preserved, except in the marginal notes written at different times by different persons. The name of the scribe is Purushottama Deva S'armá. The date of writing is Śaka 1326 = A. D. 1403. A facsimile of the last page showing the date is given in plate I.

The work is a standard text-book on grammar in Indian schools, and has already been printed several times, but the codex under notice is the oldest that has yet been discovered, and is worthy of notice

from the fact of its being remarkably correct and containing some new readings.

There are other circumstances in connexion with the codex which are worthy of note. The first is the name of the work. In all the modern MSS. of the work that I have seen the name of the book always appears to be Bhaṭṭi; and the six commentators whose works are accessible to me in Calcutta either call it Bhaṭṭi, or "an epic (*Mahákávya*) on the history of Ráma." Nowhere is any specific name given for the work. European orientalists, commenting on the work, have invariably used the name Bhaṭṭi, without any doubt or qualification. The MS. under notice, however, gives the specific name *Rávaṇa-badha* or "the Destruction of Rávaṇa," and in the colophon of the Serampur edition the same name is to be met with, though it is not given on the title-page. The disuse of the specific name can be attributed to one of two causes; either the author left an only work to posterity, and therefore his name was held enough to indicate his work, as in the cases of the *S'is'upála-badha* and the *Kirátárjuníya*, which are best known by the names of their authors Mágha and Bháravi; or to the fact of there having been another work of the same name of great renown, the *Rávaṇabadha* of Pravarasena, and the necessity thence arising for a mark of distinction.

The next is the name of the author. Commentators are very much divided in opinion about it. The MS. under notice makes Bhaṭṭi, son of S'rídhara Svámí, to be the author. Its words are इति वड़भीवास्तव्यश्रीधरस्वामिसूनोर्भट्टिशाख्यस्य कृतौ रावणवधे महाकाव्ये तिङन्तकाण्डे ऌट-प्रदर्शनो नाम द्वाविंशतितमः सर्गः। The oldest commentator, Jayamaṅgala, calls him Bhaṭṭi, son of Svámí. His words are लक्ष्यं लक्षणं चोभयैकत्र विदुषः प्रदर्शयितुं श्रीस्वामिसूनुः कविः भट्टिनामा रामकथाश्रयं महाकाव्यं चकार। Harihara, the next in age, follows his predecessor verbatim. Puṇḍaríkáksha, the 3rd in order of age, in his *Kaláपa-dípiká*, calls the poet Bhaṭṭi, but gives no specific name for the work. The fourth, Kandarpa Chakravartí, calls the work Bhaṭṭi, and the author Bhartṛihari. His words are अथ नामकरणामशेषाख्याय श्रीभर्तृहरिकविना भट्टिकाव्यशेषालंकृतं। The fifth, Vidyávinoda, makes the author Bhartṛihari, son of S'rídhara Svámí: अथ कविना श्रीधरस्वामिसूनुना भर्तृहरिणा ग्रन्थः। And lastly, Bharata Mallika, who lived at Kánchrápárá in the Hooghly district, about 150 years ago, names Bhartṛihari, but does not notice the name of his father: भर्तृहरिनामा कविः श्रीरामकथाश्रयं महाकाव्यं चकार।

Turning now to the writers of this century, I find the opinion to be equally divided. Colebrooke, in his essay on 'Sanskrit and Prákrit Poetry,' follows the later commentators, and says, "The author was Bhartṛihari, not, as might be supposed from the name, the celebrated brother of Vikramáditya, but a grammarian and poet who was son of S'rídhara Svámi, as we are informed by one of his scholiasts, Vidyávinoda. (Essays, vol. II, p. 116.) Professor Aufrecht, in his Bodleian Catalogue, speaks of Bhartṛihari, "*cujus liber grammaticus, minime vero Bhaṭṭiikávyam memoratur*" (p. 175 *b*); but in his notices of the *Prauḍha-manoramá*, (p. 132 *b*), of the *Subodhá*, (p. 175 *a*), of the *Amara-kosha*, (p. 132 *b*), and of the *Sarasvati-kaṇṭhábharaṇa*, he cites Bhaṭṭi. In the last named work both Bhaṭṭi and Bhartṛihari have been separately cited. Dr. Bhau Dájí observes that Bhaṭṭi "is popularly believed to have been a son of Bhartṛihari," (Journal, Bombay Branch R. A. S., 1862, p. 219.) Bohlen, reciting a tradition which says "Vikrama in fact got possession of the kingdom and took to himself Bhaṭṭi as prime minister," remarks, "in this again they seem to have gone wrong, confounding both persons and times. For there exists a grammatical poem called Bhaṭṭi Kávya, describing at the same time the exploits of Ráma, which has been attributed to a certain grammarian belonging to a later age called Bhartṛihari, and from the name of this poem, I think, Bhaṭṭi seems to have been considered as the brother of this our Bhartṛihari." (Preface to his edition of the S'atakas of Bhartṛihari, p. 6.) In a note in the *Indian Antiquary* (I, p. 319) Paṇḍit S'eshagiri S'ástrí gives a story (noticed also by Bohlen) which says that "a Bráhman, named Chandragupta, had four wives, one of the Bráhmaṇ caste, another of the Kshatriya, the third of the Vais'ya, the fourth of the S'údra caste. They were called Bráhmaṇi, Bhánumatí, Bhágyavatí and Sindhumatí. Each of the four bore him a son. Vararuchi was born of the first wife, Vikramárka of the second, Bhaṭṭi of the third, and Bhartṛihari of the fourth. Vikramárka became king, while Bhaṭṭi served him in the capacity of prime-minister."

A critical survey of these several diverse opinions shows that the balance of evidence rests with those who take Bhaṭṭi to be distinct from Bhartṛihari. The three oldest scholiasts take Bhaṭṭi to be the name of the author of the Bhaṭṭi kávya, so does the MS. under notice,

which is 478 years old. The old authors cited by Aufrecht all cite Bhaṭṭi, and one of them, Bhojadeva, author of the Sarasvatí-kaṇṭhábharaṇa, who lived over a thousand years ago, quotes from the works of both Bhaṭṭi and Bhartṛihari, showing clearly that in his time they were believed to be two distinct persons and not one with two names. It would not be critical to set aside their opinion on the authority of the three later Bengal scholiasts, none of whom lived at an earlier date than 250 years from this time. Colebrooke avowedly followed one of these later scholiasts, and does not seem to have made any careful enquiry into the subject. Professor Aufrecht's quotations should have created in him a doubt on the subject; but they did not. On the same page (175) he has given the two names without a remark. Bhau Dájí, Bohlen and S'eshagiri S'ástrí recognise Bhaṭṭi to be distinct from Bhatṛihari. The traditions quoted by them are at best of little worth, but they are, as far as they go, opposed to the later scholiasts.

Nor is it difficult to make out how the confusion has arisen. Bhaṭṭa is an honorific title, meaning a learned man or a professor, and its derivative form Bhaṭṭi is very unlike a proper name, and the later commentators felt the necessity of searching for something to replace it. How they fell upon Bhartṛihari it is not easy to guess. It may at first sight appear that they thought that Bhaṭṭi must be a corruption of some other word, and as *Bhatti* is the vernacular form of Bhartṛi the conclusion was drawn that Bhaṭṭi stood for Bhartṛihari. This is, however, not philologically correct, inasmuch as *Bhatti*, the corruption of *Bhartṛi*, takes the dental and not the cerebral t, and Bhaṭṭi is invariably written with the cerebral and not with the dental letters. To Englishmen, most of whom cannot pronounce the dental letter, this may not appear a serious objection, but to Indian scholars the distinction is so marked that it is difficult to conceive a confusion in this respect. There must have been some other cause, but I know not what it was. There is nothing, however, to preclude the use of Bhaṭṭi as a proper name. The diminutive of Bhaṭṭa would be Bhaṭṭi, and the young son of a Bhaṭṭa may well be called by the affectionate diminutive "the little professor" or "teacherling." Indian languages abound in such affectionate epithets, and they are not unknown in Europe. By long usage such epithets stick fast, and cannot afterwards be cast off. In many instances they have absolutely set aside

the names given at christening. It may be added that nick-names have often been used as proper names, and the question then naturally arises, is *Bhaṭṭi* the proper or the nick-name of the author, but there is nothing to decide it. It might have been the one or the other, but certain it is that it was the most popular name, and the author was best known by it.

The next question refers to the name of the author's father. The authorities quoted above give Svámí or S'risvámí, S'rídhara Svámí, Bhartṛihari and Chandragupta. The last two occur in aphocryphal stories, and may at once be rejected as false. Jaymañgala is the oldest, and appears to be a very cautious and critical scholiast, and he gives the first name which may be accepted as the most authentic. Svámí is certainly a title, but there is nothing to prevent its use as a proper name, and if we accept the S'rí which precedes it as a part of the name and not an honorific epithet, there would be nothing to object to it. It may, however, be more reasonably taken to be an abbreviation, or the use of the literary title instead of the proper name. The use of titles for proper names is by no means uncommon.

The poet at the end of his work gives a stanza in which he describes his patron who, he says, was king S'ridhara-sena of Balabhi. The stanza runs thus :—

काव्यमिदं विहितं मया वलभ्यां श्रीधरसेननरेन्द्रपालितायां ।
कीर्त्तिरियं भवतान्नृपस्य तस्य क्षेमकरः क्षितिपो यतः प्रजानाम् ॥ स २२, श्लोक ३५ ॥

"May this poem, written by me in Balabhi, the protected of the great king S'rídhara-sena, be to the glory of the king, since the king is the well-doer of the people."

The Balabhi here mentioned is obviously Balabhipura, the capital of the Saurásh̤ṭra kingdom, and we know from Wathen's copper-plates that there were three S'rídhara-senas in the Balabhi, Balahara, or Balaráis dynasty.

The first of them reigned in A. D. 319. He was followed by Siláditya I, Charagṛiha I, and then by a second S'rídhara-sena. We have then a Dhruva-sena and then a third S'rídhara-sena. Which of these three kings was the patron of the poet cannot be made out, but there is no reasonable doubt that one of them was; and we may, therefore, safely place the time of our poet to be the middle or end of the fourth century A. D.

As regards the name of the father, the first idea suggested by this stanza is that the commentators confounded the patron with the father of the poet, but, seeing that S'rídhara in the case of the king is followed by the epithet sena, and in the case of the father by Svámí, it might reasonably be urged that S'rídhara the father was distinct from the king of that name. The poet has named the king, and the scholiasts have given the name of the *poet's* father. Any how it is obvious from the epithets assigned to him, and from the way in which he refers to the king, that the poet was not a king, nor the son of a king, nor a prime-minister. He was a Bráhmaṇ poet and grammarian of Balabhipura, and had no relation whatever to Vikramárka, Chandragupta, Vararuchi or Bhartṛihari. The time usually assigned to Bhartṛihari is the 3rd century of the Christian era, whereas my deductions bring Bhaṭṭi to the middle or end of the 4th century, showing a difference of about a hundred years—a slight difference in the case of oriental literary history, and by no means such as to prevent scholiasts of the 16th or the 17th or the 18th century from easily confounding the two authors.

Beginning. अभून्नृपो विबुधसखः परन्तपः श्रुतान्वितो दशरथ इत्युदाहृतः ।
गुणैर्वरं भुवनहितच्छलेन यं सनातनः पितरमुपागमत् स्वयं ॥

End. काव्यमिदं विहितं मया वलभ्यां श्रीधरसेननरेन्द्रपालितायां ।
कीर्त्तिरियं भवताहृतो नृपस्य क्षेमकरः क्षितिपो यतः प्रजानां ॥

Colophon इति भट्टीकाव्ये श्रीधरस्वामिसूनोर्भट्टिब्राह्मणस्य कृतौ रावणवधे महाकाव्ये
तिङन्तकाण्डे कुड्यप्रद्युम्नो नाम द्वाविंशतितमः सर्गः ।

विषयः । श्रीरामचरितवर्णनं ।

No. 2083. तन्त्रप्रदीपोद्दीपनम् । Substance, country-made yellow paper, 13 × 3 inches. Folia, 77. Lines, 9 on a page. Extent, 2,270 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájasáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Trantra-pradípoddípana. A commentary on the 4th chapter of the 1st book of the work noticed under No. 2076. By Nandana Miśra, son of Váneśvara Miśra.

Beginning. व्याख्यायते। यद्यपि इति नियतिभेदे परलिङ्गत्वात् परायणमिति न्यायः। तथोपपत्ते तत्तु तत्पर्यन्तम् अधिकारे भेदोऽभिन्नेनादौ न गुणस्य व्यवहारे—इत्यादि।

End. रूपपरत्वाद्रहत्वा न व्यादितीव न सतं। इत्यत्र सर्वेऽस्मल्लक्षणमिति निषेधाय प्रदेशे तत्त्वपरत्वं॥

Colophon. इति श्रीवाचस्पतिमिश्रविरचिते तत्त्वप्रदीपिकायां प्रथमोऽध्यायः।

विषयः। जिनेन्द्रबुद्धिप्रणीतकाशिकावृत्तिपञ्जिकायाः मैत्रेयरक्षितेन तन्त्रप्रदीपाभिधाना या टीका कृता तस्याः प्रथमाध्यायचतुर्थपादसमाप्तिपर्यन्तं व्याख्यानं।

No. 2084. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी (व्याख्यांपर्व।)
Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 112. Lines, 8 on a page. Extent, 3,996 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1,578. Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájasáhi, Paṇḍit Madhusúdana Śiromaṇi. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní *alias* **Virodha-bhañjaní.** A gloss on the Mahábhárata. The codex contains only the portion referring to the Harivañśa section. By Rámakṛishṇa.

Beginning. अथवन्तं नमस्कृत्य धृतकोपालनन्दनं।
व्याख्यांपर्वणाख्यानं रामकृष्णेन तन्यते॥

अथ परमकारुणिको भगवान् श्रीकृष्णद्वैपायनो भगवत्कृष्णचरणेन लोकानां श्रेयः चिकीर्षुः भा-रतचरितप्रसङ्गेन उपनिषदादिविद्यानुशिष्टतत्त्वज्ञानसमाधिसहितेन एतत्सर्वोपदेशार्थं प्रवृ-त्तत्वा हरिवंशपुराणाख्य प्राधान्येन भगवच्चरितवर्णनात्मकव्याख्यांपर्वणो महाभारतस्य परमपुरुषार्थतो यद्यपि सहितविष्णुचिन्तार्थं यत्नं कर्णविजित विवादिनार्थं प्रवृत्त-त्वादनुकम्पोऽयं यत्र इति वैशम्पायन शौनकादिभ्यं प्रत्याख्यांपर्वव्याख्यानकार्ये तदेव गुणकरणार्थं कृतं यत्नं प्रत्याख्यानेन निरूपणि भवतीत्यादि। न चास्य हरिवंशोपाख्यानेन कथं भारतैकदेशत्वं यथा तथापि नैमिषारण्ये पर्वोपाख्यानमेव तु इति वाच्यं। पर्वसंग्रहप्रका-शीति तदुक्तत्वात्। इत्यादि।

End. व्याख्यानेऽपि वेदव्यासपूज्यनमिषेण वदा रंगनाथवाचिनः।
कृतवे प्रयतनै रचितैः सह्यैव च।
प्रभवा परिनैर्देवैः सम्यक्प्रवीरपैः॥

इति महाभारते शतसाहस्र्यां संहितायां वैयासिक्यां व्याख्यापर्वणि विविधेषु चरितेषु विष्णु

धर्मोपाख्यानं । समाप्तोऽयं विदुरसंज्ञपरिसंग्रहात्मकः । समाप्तश्चेदमापद्धर्मपर्व । समाप्ता चेयं भगवती वैयासिकी महाभारतसंहिता धर्मपञ्चराजभ्रमात् प्रभृत्य इति ।

यद्देशितं भगवद्व्यासादौऽनुपश्यताः ।
नानार्थसाध महाया गेयार्थद्वारकेन च ॥
व्याचित मतभेदेन व्याख्यानं यत्नतं मया ।
प्रमोदाय तु तस्यां तु धर्मपर्वविदां सतां ॥

Colophon. इति महाभारतप्रकाशिनी विरोधभञ्जनी समाप्ता । श्रीरस्तु लेखके सदा । शकाब्दाः १५७८ ॥

विषयः । हरिवंशस्य व्याख्यानं ।

No. 2085. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी मोक्षधर्मपर्वाध्यायः ।
Substance, country-made paper, 20 × 3 inches. Folia, 120. Lines, 7 on a page. Extent, 4,998 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájasáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní *alias* **Virodhabhanjaní.** Another part of the work noticed under the next preceding No. It refers to the Mokshadharma section.

Beginning. नारायणं नमस्कृत्य सच्चिदानन्दविग्रहं ।
व्याख्यानं मोक्षधर्मस्य रामकृष्णेन तन्यते ॥

अथ भगवद्गुणवैभवसिद्धिं श्रीयुधिष्ठिरसंवादच्छलेन धर्माधर्मयोः सर्वांशमाशाय धर्मांश्च बोधयितुं परमकारुणिको भगवान् व्यासः प्रसङ्गतः युधिष्ठिरराज्यलाभप्रतिपादनस्य शोकसंमोहोद्भावकतया प्रतिबन्धकीभूतायाः युद्धजिघ्रासायाः चपलमेवावरोधकतया च शान्तिपर्वं समारभते वैशम्पायन उवाचेत्यादि । ततो उदके उदककार्ये कामतयैव वैः—इत्यादि ।

End. परिनिष्ठितं सुकृतमनसो निवेदितं स्पष्टनिदानमं येन ।
निर्वाणधर्मविषयं प्रविशत देवं
व्याख्यानमेतदनुबुद्धि मया कृतं यत् ।
विज्ञा विमत्सरधियः प्रतिपद्य तस्मात्
धर्मप्रभावकरकैः प्रभवेक्षणीयी ॥

Colophon. इति महाभारते शतसाहस्र्यां संहितायां वैयासिक्यां शान्तिपर्वणि मोक्षधर्मे स्पष्टबन्ध्वाख्यानं ।

विषयः । महाभारतीयशान्तिपर्वान्तर्गतमोक्षधर्मपर्वाध्यायस्य व्याख्यानं ।

No. 2086. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, दानधर्म्मपर्व्वाध्यायः ।
Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 60. Lines, 7 on a page. Extent, 137 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1578. Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rajáśáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, decayed. Prose Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní *alias* **Virodhabhaṇjaní.** Another part of the aforesaid work. It bears upon the Dánadharma section.

Beginning. प्रणम्य कृष्णं वरदं विषमार्थप्रकाशकं ।
व्याख्यानं दानधर्म्मस्य रामकृष्णेन तन्यते ॥

अथ धर्म्मांश्चैव सर्व्वाभीष्टसिद्धिरिति बोधयितुं युधिष्ठिरप्रश्नमवतारयति पाद्मवचनैः कार्य्यं समस्त्याः सुहृत्समवायं शान्तिपर्व्वानन्तरमारभते युधिष्ठिर उवाचेत्यादिना । उपवर्णितं चरिता शासनविरोधं कुर्व्वन्ति—इत्यत्र यथाऽविरोधस्तद् अविरोधाय ग्रन्थार्थं । इत्यादि ।

End. सर्व्वेषामपि दुर्गं येषां यत्र संयुतं महारथे । तत्तन्द्रतः लोकानः । शान्तिपर्व्वणि अनुशासनपर्व्वे दानधर्म्माः समाप्ताः । विषयश्च महाभारतसमाप्तिपर्य्यन्तं सःश्रुतित्वात् अस्य:सप्तदशमेधिकं पर्व्वं विवृणोति इति ।

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यां शान्तिपर्व्व । शकाब्दाः १५७८ ।

विषयः । महाभारतीयशान्तिपर्व्वान्तर्गतदानधर्म्मपर्व्वाध्याय . व्याख्यानं ।

No. 2087. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, आश्वमेधादिपञ्चकम् ।
Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 50. Lines, 8 on a page. Extent, 784 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1578. Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájaśáhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní *alias* **Virodhabhaṇjaní.** Another part of the work last described. It refers to the last five sections of the Mahábhárata.

Beginning. भारतार्थं समस्तस्य विरोधिस्थानदीपकं ।
पर्व्वपञ्चकव्याख्या रामकृष्णेन तन्यते ॥

अथ भगवान् श्रीकृष्णद्वैपायनो समस्तभारतार्थमेव धर्म्मं विद्धातीति प्रतिपादयितुं शान्तिपर्व्वे-विज्ञापनादनेकप्रकरणत्वात् आश्वमेधिकं पर्व्वं प्रारभते वैशम्पायन उवाचेत्यादि । महाबाहुः कथं महान् महातः । चिरते च तेन वाचः महतः । इत्यादि ।

End. यदा युधिष्ठिरनीर्दत्तमेः ततृषानतद्व्यपञ्जनमनेनैव इति भावः । स्वर्गारोहणकं पर्व्व समाप्तं । अस्मात् आश्वमेधपर्व्वं संबध्यति ।

Colohpon. इति विरोधभञ्जन्यां महाभारतप्रकाशिन्याम् आश्वमेधादि पञ्चपर्व्व । श्लोकाः ११७८ ।

विषयः । महाभारतीयाश्वमेधिकाश्रमवासिक-मौषल-महाप्रस्थानिक-स्वर्गारोहणपर्व्वव्याख्यानं ।

No. 2088. महाभारतार्थप्रकाशिनी वा विरोधभञ्जनी, (आदिपर्व्व) ।
Substance, country-made paper, 20 × 3 inches. Folia, 32. Lines, 9 on a page. Extent, 2,179 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájasháhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní. The part called Ádi Parva.

Beginning. श्रीकृष्णाय नमस्कृत्य महाभारतबोधिनी ।
विरोधभञ्जनी टीका रामकृष्णेन तन्यते ॥

अथ वेदार्थव्यातिदुरूहतया कलियुगजनानामबोधतया विहितनिषिद्धज्ञानाभावेन प्रवृत्तिनिवृत्त्यभावप्रसङ्गेन तेषां प्रत्यवायः स्यादिति परमकारुणिको भगवान् युधिष्ठिरादिसदाचरणीयं न दुर्योधनादिवदिति शिक्षार्थं राजसूयादावसमर्थानामनधिष्ठानाच्च तत्फलप्राप्त्यर्थं श्रीकृष्णः सर्वोपकारकः सर्वमेव इति स एव धर्म्मयोऽर्थितोऽवाप्य इति ज्ञानार्थञ्च महाभारतार्थप्रकाशमारभते नारायणं नमस्कृत्येति पदं प्रणामार्थकं प्रणामविषयार्थकञ्च । इत्यादि

End. परितस्य अपि प्रदक्षिणीकृत्य ।

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यामादिपर्व्व समाप्तं ।

विषयः । महाभारतीयादिपर्व्वव्याख्यानम् ।

No. 2089. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, (सभापर्व्व ।)
Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 30. Lines, 7 on a page. Extent, 1,015 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájasháhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní. The part called Sabhá Parva.

Beginning. प्रणिपत्य हरिं भक्त्या धर्म्मोद्भवपालकं ।
तन्यते रामकृष्णेन सभापर्व्वप्रकाशिनी ॥

अथ सभापर्व्वव्याख्या । अथ [illegible] इत्येवम् । [illegible] इति च [illegible] इति च [illegible] बोधयितुं [illegible] तत्र [illegible] सभापर्व्व [illegible] इति ।

End. [illegible] । इति सभापर्व्वणि [illegible] ।

Colophon. इति विरोधभञ्जन्यां महाभारतप्रकाशिन्यां सभापर्व्व समाप्तम् ।

विषयः । महाभारतीयसभापर्व्वव्याख्यानं ।

No. 2090. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, (आरण्यकपर्व्व ।)
Substance, country-made paper, 16 × 3, inches. Folia, 70. Lines 7 on a page. Extent, 2,777 ślokas. Character Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájashábi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní. The part called Vana or Áraṇyaka Parva.

Beginning. प्रणिपत्य हरिं [illegible] ।
क्रियते रामकृष्णेन व्याख्यारण्यकपर्व्वणः ॥

अथ [illegible] इति [illegible] बोधयितुं [illegible] इत्यादि । [illegible] । इत्यादि ।

End. [illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] इत्यादि [illegible] इति तु [illegible] इति ।

Colophon. इति महाभारतप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यामारण्यकं पर्व्व समाप्तं ।

विषयः । महाभारतीयवनपर्व्वव्याख्यानं ।

No. 2091. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, (विराटपर्व्व ।)
Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent, 379 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájashábi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśiní. The part called Viráṭa Parva.

Beginning. भगवन्तं नमस्कृत्य भगवन्तमपहं हरिं ।
विराटपर्वव्याख्यानं रामकृष्णेन तन्यते ॥
अथ धर्मादेव विपत्तिनिवारणमिति परमविपत्तावपि धर्मो न त्याज्य इति च बोधयितुं युधिष्ठिरप्रभृतीनामज्ञातवासमेकवर्षात्मकमवतार्य श्रीकृष्णद्वैपायनमुनिर्विराटपर्वारभते अनन्तरम् उपाख्यानादि । पूर्वस्य पितुः पितामहाः । पितामहात् पूर्वं इति केचित् । इत्यादि ।

End. येनाश्रिताः पाण्डुसुताः । धर्मं धर्मं जीवितम् । तदे कारिते ॥ विराटपर्वव्याख्यानमनुविधायः । समाप्तमेदं विराटपर्व । सम्प्रत्युद्योगपर्व भविष्यति ॥

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यां विराटपर्व ।

विषयः । महाभारतीयविराटपर्वव्याख्यानं ।

No. 2092. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, (उद्योगपर्व ।)
Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 60. Lines, 8 on a page. Extent, 1,950 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1578. Place of deposit, Variyá, Post, Siñḍá, Zilá Rájashāhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakáśini. The part called Udyoga Parva.

Beginning. भगवन्तं नमस्कृत्य सच्चिदानन्दविग्रहं ।
उद्योगपर्वव्याख्यानं रामकृष्णेन तन्यते ॥
अथ भगवदरविन्दचिन्तकस्य न कदाचिदर्थःक्षतिरिति दर्शयितुं पाण्डवचरित्रप्रतिपादनप्रसङ्गेनैकवर्षमज्ञातवासं ततः श्रीकृष्णद्वैपायनः प्रथममुद्योगपर्व समारभते तत्र विराटभिन्नादिका । तत्र कारयिता पार्थेन निग्रहोपः । उपघ्नाः समवायाः । इत्यादि ।

End. या यज्ञियाग्निरिव गुणाग्नि येषां ते प्रविशकरठमुखाः । येनाग्निर्यथा उद्योगपर्व च समाप्तं ।

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यामुद्योगपर्व । शकाब्दाः१५७८।

विषयः । महाभारतीयोद्योगपर्वव्याख्यानं ।

No. 2093. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, (भीष्मपर्व ।)
Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 50. Lines, 8 on a page. Extent, 862 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñḍá, Zilá Rájasháhi, Paṇḍit Madhusúdana S'iromaṇi. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakásiní. The part called Bhíshma Parva.

Beginning. नारायणं नमस्कृत्य भक्ताभीष्टफलप्रदं ।

मन्दते रामकृष्णेन व्याख्यानं भीष्मपर्व्वणः ॥

अथ भगवान् श्रीकृष्णद्वैपायनो भगवद्गीताया मर्म्मैव अथ इवेति बोधयितुं भयोपाख्यानजिज्ञासापरमेश्वरमहत्या धर्म्मपर्व्वं वक्तुं भद्रमकृत्याजिज्ञासायै जनमेजयप्रश्नमवतारयति कथं युधीत्यादि । कुरुक्षेत्रे धर्म्मक्षेत्रे । इत्यादि ।

End. भयानकाकारमूर्त्त्यामानाननभि श्वाभिन्दैन भैरवं प्रविवाकारमथापनं । तस्मादर्जुनमित्यर्थः । ततो जन्मकृतनिष्फलं : तद्रैव भूमिपर्व्वं । तद्गमनादपनयनं गीतोपयुक्तमेव गीतैव तथाप्यतः पुस्तकेऽपि पठन तु । या महादशाध्यायगीता सा उपाख्यानरूपा । ततः भूमाधिपर्य्यन्तमेव भीष्मवधः द्वादशाहःसमाप्त्या पाठ इति ।

Colophon. इति महाभारतप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यां भीष्मपर्व्व ।

विषयः । महाभारतीयभीष्मपर्व्वव्याख्यानं ।

No. 2094. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी, (द्रोणपर्व्व ।) Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 40. Lines, 8 on a page. Extent, 1,422 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Súndi, Zilá Rájashahi, Pandit Madhusúdana Siromani. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakásiní. The part called Drona Parva.

Beginning. श्रीरामं नमस्कृत्य सर्व्वदा भक्तपालकं ।

तन्यते रामकृष्णेन व्याख्या द्रोणपर्व्वणः ॥

अथ भीष्मेऽभिपतिते भक्तपरिपालकः श्रीकृष्ण एवोपास्य इति बोधयितुं दुर्य्योधनकर्णादिकाख्यानाधिकृत्य भगवान् श्रीकृष्णद्वैपायनः भक्तस्य पाण्डवसमाजः सर्व्वनियामकजिज्ञासायै जनमेजयप्रश्नमवतारयति जनमेजय उवाचेत्यादिना पितामहं पितामहपुत्र वचनं वचनं तवतुल्यप्रति । इत्यादि ।

End. वेदेऽभीते भति यतूफलं तत् चाप्नुवत्यधीते । वीरैः कर्म्मभिः कृतैःकाव्यापानकैः भरातरंमयध्य विष्णोः प्राप्तिर्मोक्षः । यथा इति वक्तव्यविषयिणमद्रेण्यनतात् । परैकनयत् । वैकल्पकमहतो इति ।

Colophon. इति द्रोणपर्व्वं समाप्तं ।

विषयः । महाभारतीयद्रोणपर्व्वव्याख्यानं ।

No. 2095. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी (कर्णपर्व्व ।)
Substance, country-made paper. 16 × 3 inches. Folia. 3. Lines, 80 on a page. Extent, 1,110 Slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zila Rájasháhi, Pandit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakásiní. The part called Karṇa Parva.

Beginning. अज्ञानाद्यभियुक्तानां नमस्कृत्य हरिं प्रभुं ।
तनुते रामकृष्णेन व्याख्यानं कर्णपर्व्वणः ॥

अथ भगवान् श्रीकृष्णद्वैपायनः श्रीकृष्णानुमत इव विप्रर्षिभिः सम्यग्जयेति स एवोपाख्य इति वैशम्पायनमुखं कर्णपर्व्व समारभते ततः द्रोणे हते राजन्नित्यादिना । ततो नारायणास्त्रमो-चानन्तर । इत्यादि

End. स पातकः श्रोता च । महाभूतं भवत्यस्य इदं महाभूतेत्यादि समतिपत्तं वैश-म्पायनवाक्यं । इति कर्णपर्व्व समाप्तं ।

Colophon. इति महाभारतप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यां कर्णपर्व्व ।

विषयः । महाभारतीयकर्णपर्व्वव्याख्यानं ।

No. 2096. महाभारतार्थप्रकाशिनी, वा विरोधभञ्जनी (शल्यादित्रिकम् ।)
Substance, country-made paper. 16 × 3 inches. Folia. 42. Lines, 7 on a page. Extent, 1,291 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Variyá, Post Siñdá, Zilá Rájasháhi, Paṇdit Madhusúdana S'iromaṇí. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Mahábháratártha-prakásiní. The S'alya and the two subsequent Parvas.

Beginning. श्रीमत्कृष्णपदाम्भोजं नित्वा मामयपदं ।
तनुते रामकृष्णेन व्याख्यानं शल्यपर्व्वणः ॥

अथ भगवदवतारविस्पर्द्धनम इव मन्मुनिभिरिति दर्शयितुं श्रीकृष्णद्वैपायनः युद्धप्रतिपा-दकानन्यैककार्य्यतामाकलय्य भवतः शल्यपर्व्व समारभमाणः महातिप्रविष्टांसम्भावनाराय प्रसमव-तारयति जनमेजय एवाचेत्यादि पाण्डवैर्वध्यमानं निपीड्यमानं । इत्यादि ।

End. वर्णिष्यन्ति राः मध्यमाः । इति स्त्रीपर्व्व समाप्तं । अस्मात्तु शान्तिपर्व्व भविष्यति ।

Colophon. इति महाभारतार्थप्रकाशिन्यां विरोधभञ्जन्यां शल्यादित्रिकं समाप्तं ।

विषयः । महाभारतीयशल्य-सौप्तिक-स्त्रीपर्व्वव्याख्यानं गदापर्व्वाध्यायस्तु शल्यपर्व्वान्तर्भूततया व्याख्यात इति विज्ञेयं ।

No. 2097. मञ्जरी, वा स्वरोदयटीका । Substance, country-made paper, 16 × 8½ inches. Folia, 44. Lines, 8 on a page. Extent, 1,016 ślokas Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránághâṭa, Zillá Nuddea. Paṇḍit Dínanátha Bhaṭṭácháryya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Manjarí *alias* **Svarodaya-ṭíká.** A commentary on the Svarodaya—a work on divination by the flow of breath. By Bhúdhara. Vide Vol. I, p. 276 No. 484. Vol. V, p. 126. No. 1816. The last by a different author.

Beginning. परमानन्दसन्दोहं [illegible] गुरुं ।
मया स्वरोदयव्याख्या मञ्जर्याख्या वितन्यते ॥
[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥

[illegible]- [illegible] । [illegible] । इत्यादि ।

End. [illegible] ।
[illegible] ॥

Colophon. इति श्रीभूधरकृतौ मञ्जर्याख्याने स्वरोदयव्याख्याने [illegible] परिपूर्णः । [illegible] ग्रन्थः ॥

विषयः । स्वरोदयाभिधान[illegible] व्याख्यानं ।

No. 2098. ध्यानयोगसारः, (पद्मपुराणीयः ।) Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 30. Lines, 10 on a page. Extent, 66 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1758. Place of deposit, Sántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Dhyána-yoga-sára. An extract from the Padma Puráṇa, giving an account of the incarnation of Krishṇa as Gauráṅga at Nuddea. The work is apocryphal.

Beginning. श्री श्री शिवे वत्सभावे पूर्वतां कथिं दशितिं।
कथितं यत् पुरं धामं वदेव नारदेन वै ॥
कथे पुर्णा नवद्वीपं अपरं हि मनायया।
अभिनयिं ततो शचीकया नं दक्षिणी मती।
श्रीजगद्गुरुप्रिया श्री माः वत्सभावे ममेव च ॥ इत्यादि।

End. इत्युक्ता नारदस्य कैलासोपवने मुदा।
विरेज च परं शर्वं नत्वा च शैलकन्दिन ॥

Colophon. इति श्रीपद्मपुराणे ब्रह्मोत्तरखण्डे उत्तरपुराणमुखे शिवनारदसंवादे कलि-पावनमाहात्म्ये ललितं श्रीहरिनामोद्दिनामोपाख्यानं नाम पञ्चविंशतितमोऽध्यायः। शकाब्दाः १७१८।

विषयः। भगवान् श्रीकृष्ण एव गोपीजनवल्लभरूपेण नवद्वीपे चन्द्रदिनमीति तत्कथनमुखेन तत्परिकराणां दक्षिणोपलक्षणादीनां शचीविष्णुप्रियादिरूपेण अवतारकथनम्।

No. 2099. सिद्धान्तार्णवः। Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 48. Lines, 6 on a page. Extent, 1,022 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit Ulá, Post Ránághâṭa, Zillá Nuddea, Mahendranátha Brahmachári. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Siddhántárṇava. A Vedánta treatise founded on the commentary of S'aṅkara on the Vedánta Sútra. By Raghunátha Sárvabhauma. CONTENTS: on the true nature of the Supreme soul. Self manifestation of Brahma. Atheism refuted. The doctrine of Vivarta or phenomenality (Vedánta) as the cause of creation proved. Ditto of natural modification (Pariṇáma, Sáṅkhya) confuted. The theory of atoms refuted. Reconciliations of Vedic texts suggesting a duality of souls. The human soul a reflection of the Divine one, proved. Illusory character of the universe. Eternity of the universe as a current. The nature of Máyá. The four Vyúhas. Meaning of the text "thou art that." Eternity of the Vedas. Unity of Brahma established in the Vedas. Brahma not provable by the ordinary logical method. Final end of created beings. The means of acquiring true knowledge. Means of attaining salvation.

Beginning. आदित्यं विविधैर्भावैर्भक्तादिभिरचदिंतं।
यावदे भवभयं ते भवाब्धितरणे नमः ॥

इव चतु मंशयात्मन्नभ्भसृषिविज्ञानमापवर्गाय श्वात्मा वा श्वरे गोनको श्मनको निदिध्या-सितव्येति—इत्यादि ।

End. तस्मादितिनिर्धेयसुखाची + क्लैव्यतम्रात् नको गोचो निरनिशयानन्दा-त्मक एवेति सिद्धं ॥

Colophon. इति श्रीरूपगोस्वाम्यनुगामिश्रीहरिदासकृता सिद्धान्तकौमुदी परिपूर्णा ।

विषयः । सम्मुख्यतनमयब्रह्म निर्विशेषमिदं वेदान्तखण्डनम । तत्र श्वात्मा वा श्वरे इत्यत्र विविधविवेचनम् । ब्रह्मणः सगुणत्वनिरूपणं । जीवेश्वरयोर्भेदाभेदादिमतखण्डनं । विवर्तवा-दखण्डनं । परिणामवादखण्डनं । परमात्मशब्दार्थविचारणं । देहेन्द्रियादिषु भक्तेः सम्बन्ध-निरूपणं । जीवस्य ब्रह्मांशत्वनिरूपणं । ब्रह्मणः शक्तिमत्त्वकथनं । प्रमाणकथनं ब्रह्मणः नित्यत्वकथनं । मायाविद्ययोः स्वरूपकथनं । चतुर्व्यूहनिरूपणं । नन्दसूनोर्ब्रह्मत्वकथनं । वेदस्य नित्यत्वकथनं । भक्तेः वेदैकवेद्यत्वकथनं । भक्तेः ज्ञानादिप्राधान्यनिरूपणं । जीवस्य मुक्त्यादिकथनं । मुक्तेः स्वरूपकथनं । मोक्षोपायकीर्त्तनम् ।

No. 2100. वेदान्तसिद्धान्तकौमुदी । Substance, country-made paper. 17 × 4¼ inches. Folia, 67. Lines, 7 on a page. Extent, 1,617 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránághát, Zilá Nuddea, Pandit Dinanátha Bhattáchárya. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

Vedánta-siddhánta-kaumudí. On the Bakhti doctrine founded on the non duality of the soul. By Haridása.

CONTENTS: Refutation of the theory regarding Brahma being undiscrete. Refutation of the theory regarding the human soul being a reflection of the divine soul. Human soul proved to be a part or fragment of Brahma. The son of Nanda proved to be the being indicated by the word Brahma. Knowledge, &c. his natural attributes. On the authority of the Vedas. The Bhágavata Puráṇa proved to be as authoritative as the Vedas. The Śástras all logically lead to Brahma. Superiority of faith over knowledge. Fruit of faith. Means of salvation. Nature of salvation.

Beginning. श्रीकृष्णमुपास्यानन्दं मायातं नन्दनन्दनं ।

नमः वेदान्तसिद्धान्तकौमुदीयं विरच्यते ॥

श्वथ श्वात्मा वा श्वरे द्रष्टव्यः श्रोतव्यो मन्तव्य इत्यादिश्रुतिसिद्धात्मतत्त्वमननं सम्मते एतत्वेदान्त-शास्त्रविचारात् विचार विना श्वपामन्दात्मकस्य श्वात्मतत्त्वाभासश्चेच्छिषेधाच्च मोक्षसंसारयोः-प्राप्तिः श्वज्ञानतपसेव भक्त्याश्च प्राप्तेश्चानन्यात् । वेदान्तविचारः कर्तव्य इति इत्यादि ।

End. चाविदके सर्व्वांगचंगिरण्या मयैव मम् मथ्याथेति विमुरव विमुचते—— पुनिमोचितनित्यविबद्धमन्नाव्यकरूपानन्दाविर्भाव इति शिवं ।

Colophon. इति श्रीहरिदासदत्त वेदान्तसिद्धान्तकौमुदी समाप्ता ।

विषयः । सुखाद्वैतवादमवलम्ब्य विरचितोऽयं ग्रन्थः । तत्र ब्रह्मणो निर्विशेषत्वकीर्त्तनं । जीवस्य ब्रह्मप्रतिबिम्बवादखण्डनं । ब्रह्मणोऽंशो जीव इति निरूपणं । मन्दानन्द एव ब्रह्मानन्दत्वाच्च इति निर्णयः । तत्र स्वाभाविकप्रामाण्यादिप्रतिपत्तिकथनं । श्रीमद्भागवतस्य वेदतुल्यत्वनिर्णयः । ब्रह्मणः साकारत्वनिरूपणं । मायापेक्षया भक्तेरुत्कर्षकथनं । भगवतो भक्तवत्सलत्वनिर्णयः । मोक्षोपायकथनं । मोक्षस्वरूपविवेचनञ्च ॥

No 2101. माधुर्य्यकादम्बिनी । Substance, country-made paper, 11 × 5¼ inches. Folia, 19. Lines, 11 on a page. Extent, 643 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1860. Place of deposit, S'ántipur, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Mádhurya-kádambiní. On faith as the only means of salvation. Faith and devotion to be directed to Krishṇa who is the embodiment of the divine soul. With this object the work opens with a disquisition on the nature of soul, and its twofold division, the human and divine, and then explains how the divine soul may, for the well-being of creation, assume a corporeal form. The author then describes various forms of faith, and their peculiarities.

Beginning. स्वरसे नवभक्तिरसस्य वितते: सद्यो वनौ सानमा-
रम्भे कामनपर्णदारुदमनी विद्यापमोदाशिनी ।
दूरान्मे मरुसात्विनोऽपि सरसीभावाय भूयात् प्रभु-
श्रीचैतन्यकृपानिरङ्कुशमहामाधुर्य्यकादम्बिनी ॥
भक्तिः पूर्व्वैः श्रिता तान्तु रसं पश्येद्यदात्तधीः ।
तं नौमि सततं रूपनाम प्रियजनं हरेः ॥

इह खलु परमानन्दस्वरूपादपि पृथगात् ब्रह्म पुच्छं प्रतिष्ठेति ——इत्यादि ।

End. माधुर्य्यवारिधेः कृष्णचैतन्यादुद्धृतै रसैः ।
इयं धिनोतु माधुर्य्यमयी कादम्बिनी जगत् ॥

Colophon. इति श्रीमाधुर्य्यकादम्बिन्यां पूर्णमनोरथो नामाष्टम्यमृतवृष्टिः ।
सम्पूर्णेयं माधुर्य्यकादम्बिनी सतां प्रीतये भवतिति । संवत् १८६० ।

विवक्षा। [illegible] इव शुद्धसत्त्व[illegible]विपरीततया [illegible]-
[illegible] च [illegible]। तथैव [illegible] इव [illegible], [illegible]-
[illegible]। [illegible] भक्तेः [illegible] तथा [illegible]-
त्वं। तदेवं [illegible] इव [illegible] भक्तेः [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]रेवेति [illegible]। [illegible]। तदधिकारिणः। तद्भेदाः।
तत्र [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]त्रेति [illegible]-
[illegible] [illegible] तेषां [illegible]। तत्र चैतन्यं द्विविधं [illegible]। तत्र
प्रथमं [illegible], द्वितीयं [illegible] [illegible]. तथा [illegible] द्विविधं
[illegible] [illegible] [illegible]। [illegible] [illegible] । तत्र [illegible]-
[illegible] द्विविधा। तत्र प्रथमा [illegible]। द्वितीया तु [illegible]
[illegible] द्विविधा। [illegible] प्रथमा [illegible] चेति [illegible]।
तत्र [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] वा च द्विविधा [illegible] च। तत्र [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]। [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]।
[illegible] तथा [illegible] तथा तत्र [illegible] [illegible]-
[illegible] इव [illegible]। तत्र [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]। स एव भावः [illegible] इति [illegible]। [illegible]-
[illegible] द्विविध[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] इव [illegible] [illegible]। तं च [illegible]-
[illegible]। तत्र [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]। तत्र
[illegible]।

No. 2102. दानचन्द्रिका। Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 66. Lines, 8 on a page. Extent, 1,982 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránághát, Zilá Nadiyá, Paṇḍit Dinanátha Bhaṭṭácharya. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Dána-chandriká. A treatise on religious gifts, the merits of giving away particular articles, persons fit to grant and to receive gifts,

and the rituals meet for consecrating the same. By Jayaráma. The work is an abstract of the Dánakhaṇḍa of Hemádri.

Beginning. नतिं कृत्वा गणेशाय विघ्नविध्वंसकारिणे ।
क्रियते जयरामेण रम्येयं दानचन्द्रिका ॥
दानं दैवञ्च दाता च सम्प्रदानं फलं तथा ।
फलदाता विधाता च च एतद्वै समासतः ॥

अथादौ दानप्रशंसा ।

End. अनेन विधिना कुर्वन् सर्वं भवति चाक्षयमिति ।

Colophon. इति श्रीजयरामविरचिता दानचन्द्रिका समाप्ता ।

विषयः । दानप्रशंसाकीर्त्तनं । दैवमुखकीर्त्तनं । दानविधिः । दानकालनिरूपणं । सर्वोत्कर्षं । द्रव्यदेवतानिर्णयः । प्रतिग्रहविधिः । सर्वेषु दानेषु सामान्यतः प्रयोगकीर्त्तनं । हिरण्यदानविधिः । चैकरोप्यभोजनादिपात्रदानविधिः । वस्त्रहरदानविधिः । धान्यादिदानविधिः । सप्तभोज्यदानादिविधिः । कपिलादिदानविधिः । गजाश्वादिदानविधिः । वरदोलादिदानविधिः । उपानहादिदानविधिः । शय्याशालादीपदानादिविधिः । शालिकनकादिदानविधिः । सुवर्णपानादिदानविधिः । षडंगादिदानविधिः । संक्रान्तिनिमित्तकदानविधिः । मासविशेषादिदानविधिकीर्त्तनञ्च ।

No. 2103. मेघदूतटीका । Substance, country-made paper, 13 × 6 inches. Folia, 38. Lines, 12—13 on a page. Extent, 1,443 slokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Raṇághát, Zilá Nadiyá, Paṇdit Dinanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Meghadúta-ṭiká. A commentary on Kálidása's Meghadúta. Anonymous.

Beginning. इह खलु त्रिविधरत्नाकरपरिवर्त्तरोचकमखसम्मोहनमहावास्यनिवान-श्रीकृष्णपदपद्ममकरन्दास्वादनमधुव्रतसंबन्धादीनि. महाकाव्यचरणानां स्वभावस्यापि महाकवि-श्रीकालिदासविरचितमादिदं महाकाव्यमुच्यते + + + + + + + सहृदयहृदयवेद्यः तच्चितैचानव्य निर्देशो उच्यते + + + प्रथमेन तथाद्यमादिश्लोकः । कश्चित् कान्तेति । कश्चि-द्विनिर्दिष्टनामा यक्षः रामगिर्य्याश्रमेषु वसतिं चक्रे निवासं कृतवान् । रामो दशरथात्मजः तेन चार्चितो गिरिः । पूर्व्वं सीतायामभिषितो रामस्य स्थितवानिति इत्यादि ।

अचिरतानि निरन्तराणि सुखानि यत्र ॥ १२४ ॥
इत्यधूतं दुरधिगमपदं मेघदूतस्य व्याख्या
कालिदासविरचितस्य विपश्चितो विनोदं ।

+ + + + स्थिति त्रिपुरुषा हरिभावं कवीनां

समाधांवा चरणयुगलं कालिदासस्वकार।

Colophon. इति श्रीकविराजमुकुटालङ्कारेण श्रीकालिदासेन (कृतं नैषधनाथिचा-काव्यं) तस्य टीका समाप्ता।

विषयः । कालिदासकृतनैषधनामकस्य व्याख्यानम्।

No. 2104. नैषधीयप्रकाशः (पूर्वनैषधीयः)। Substance, country-made paper, 14 x 4 inches. Folia, 250. Lines, 9 on a page. Extent, 9,843 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághát, Zilá Nadiyá, Paṇḍit Dinanátha Bhaṭṭácharya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Naishadhíya-prakáśa. A commentary on the Naishadha Kávya, of S'ri Harsha. By Náráyaṇa Vedarakara, son of Narasiñha and Madálasá. The codex contains only the first half of the work.

Beginning. वैदेही यस्य वामे वसति जलनिधिर्यस्य स्वकांशमपि

श्रीनाथे रघुनाथनुतचरणयो सर्वविश्वजनम्या।

कोदण्डं काण्डमेकं दधदथ विनतकुलध्वंसकारी समस्ता-

दवाद्यात्मसमाजविरचितमवनिं वीक्ष्य मायाभिरक्षात्॥

इन्द्रनन्दरविरिचिः श्रीनाथं नमः परात्परोत्तमः।

रघुकुलकैरवचन्द्रः पापाद्रावःसतो रामः॥

यहाय पूर्णाकृपतां श्रीनाथो नृसिंहाधिपः।

कृतेऽवश्यमपि यस्य पद्यो पुरन्दुर्मा॥

तथा श्रीनरसिंहपण्डितपितुः पादारविन्दद्वयं

मातुर्यापि मदालसेत्यभिधया विख्यातकीर्तेः स्थितौ।

श्रीरामेश्वरश्रीनयाः सुतनयो मैथिलस्मा यथा-

बुद्धि श्रीनिषधेन्द्रकाव्यविहितिं विश्वाति नारायणः॥

प्रथम प्रहर वीणं यमयं श्रीपतिं यथं।

कुर्वे मत्वा नैषधीयप्रकाशं सुखदं गुरै॥

चिकीर्षितस्य निर्विघ्नसमाप्त्यर्थं शिष्टाचारपरिप्राप्तमाशीर्नमस्क्रियावस्तुनिर्देशो वापि मङ्गल-मिति मत्वाचार्यो वर्णनमिति यथाकथश्चोपवर्णनामा कविः गुरुवंशीयवर्णनाप्रतीतयेऽस्मिन्नमस्कार-रूपमङ्गलमाचरति। यद्वे तु तितिक्षवस्तुनिर्देशमङ्गलमाचरतिस्माऽऽस्म। यत पुण्यश्लोकचरितश्रवणादि-तिश्चयनिर्देशेन निर्विघ्नप्रचयसमाप्तिरभिप्रायेणाह निषधेति।

End. केनाप्युक्तया रीत्या लिखिते । इतं पूर्ववत् ।

Colophon. इति श्रीवेदरकरोपनामकश्रीमद्रघुनन्दनपण्डितात्मजनारायणकृते वैष्णवधर्म्म-प्रकाशे चरमः पर्वः समाप्तः ।

विषयः । श्रीवंशवनमैथिलचरितमहाकाव्यस्याद्यसर्गाणां व्याख्यानम् ।

No. 2105. स्मार्त्तसमुच्चयः । Substance, country-made paper, 15 × 4 inches. Folia, 225. Lines, 10 on a page. Extent, 17,840 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághát, Zilá Nadíyá, Paṇḍit Dínanátha Bhaṭṭácharya. Appearance, decayed. Correct.

Smárta-samuchchaya. A Smṛiti digest. By Nanda Paṇḍita, son of S'rídeva Mahámahopádhyáya. CONTENTS: Religious duty. Proper times for religious ceremonies. Lunations. Conjunction of one month with another. Intercallary months. Prohibited degrees in marriage. Marriage. Sañskáras. Daily rituals. Funerals. Mourning. Purifications. Expiations. Inheritance. Judicature.

Beginning. श्रीमातापितृपादपङ्कजमतिप्राप्तैर्विशेषोदयो-
वेदान्तश्रुतान् समाप्तविज्ञान् शास्त्रक्रियाशान्वितान् ।
श्रीमन्मैथिलमान्यैः समधिकं चार्च्याखिलेनाश्रितं
धर्म्मं यो वङ्गदेशे पण्डितकविः श्रीदेवशर्म्माभवत् ॥
तस्य श्रीविद्वन्मणिमतिनिरतो नन्दाभिधोऽभूत् सुतो
दृष्ट्वा देवपदारविन्दशरणो यस्य प्रसिद्धा प्रथा ।
सोऽयं पण्डितमण्डलीसुखकरं धर्म्मक्रियाज्ञापकं
ग्रन्थं स्मार्त्तसमुच्चयं व्यरचयच्छिष्टोपमन्त्रार्थितं ॥

अथ प्रथमतो धर्म्मस्वरूपं निरूप्यते । तत्र भगवान् जैमिनिः । चोदनालक्षणोऽर्थो धर्म्म-इत्यादि ।

End. इत्यलं विस्तरेण मतान्तरकमीमांसायां परिच्छेद इति ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीदेवशर्म्मात्मजश्रीनन्दपण्डितविरचितः स्मार्त्तसमु-च्चयः समाप्तः ।

विषयः । धर्म्मस्वरूपनिरूपणं । कालविवेचनं । तिथ्यादिनिर्णयः । तत्र प्रतिपदादि-तिथिद्वैधे व्यवस्थानिर्णयः । संक्रान्तिनिर्णयः । मलमासविवेचनं । क्षयमासादिविवेचनं । विवाह-निषेधप्रकरणे सापिण्ड्यादिकथनं । विवाहादिनिरूपणं । गर्भाधानादिसंस्कारनिर्णयः । आह्निक-विधिः । अन्त्येष्टिविधिः । अशौचनिरूपणं । शुद्धिनिरूपणं । श्राद्धादिविधिकथनं । प्रायश्चित्त-निरूपणं । दायभागकथनं । व्यवहारनिरूपणम् ।

No. 2106. दायभागटीका। Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 182. Lines, 7 on a page. Extent, 4,684 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Majidá, Post Ránághat, Paṇḍit Madhusúdana Nyáyaratna. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Dáyabhága-ṭíká. A commentary on the Dáyabhága of Jímútaváhana. By Rámabhadra Nyáyálaṅkára, son of S'rínátha Ácháryachúḍámaṇi.

Beginning. धातोस्य नानविधिंत-विवननाराध विश्वेश्वरं ।
धात्वंधार्थेवनुवे विहतिमिनौ दायभागस्य ॥

यन्मात्रे विभूविभागाय दृढैवताञ्चीतंनवर्य मङ्गलाचरन् विवक्षणये वस्त्वाविवेच-प्रोत्तमान्वाय । तस्मादीति । अथ प्रयोजनं दायभागनिर्णयः । स च संवदायमोदनदारा दुःख-विहतिवेनुजयां मोचः । अविधेयो दायभागः । यस्मात्र यस्य प्रज्ञाविधेयाभ्यां कार्याकारेच-भावो विषयविषयिभावस्य । इत्यादि

End. यनवस्र तात्पर्यं यथंथिमा विरोधव परिहारनः नद्यपोत्तवौधूलका अङ्गानुराव-नाभावेऽपि न वैयर्थ्यमिति भावः । यक्तरेति सुबोधमिति ।

श्रीरामभद्ररचिता याऽसौ संव्याख्य दीपिकामेतां ।
श्रीमूतवाहनकृते-दंशीराधें विद्वन्तु विद्वांसः ॥

Colophon. इति श्रीमदाचार्यचूडामणिश्रीनाथाचार्यपुत्रश्रीरामभद्रन्याया-लङ्कारभट्टाचार्यविरचिता दायभागटीका समाप्ता ।

विषयः । श्रीमूतवाहनकृतदायभागस्य व्याख्यानं ।

No. 2107. कामसूत्रं । सभाष्यं जयमङ्गलाख्यटीकासहितञ्च । Substance, country-made paper, 13 × 7 inches. Folia, 120. Lines, 14 on a page. Extent, 6,125 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, S'ántipur, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Káma-śútra with the commentary of Mallinága, and the gloss called **Jayamaṅgala**. The aphorisms of Vátsyáyana on worldly enjoyment with the commentary of Mallinága, and an exegesis by Yas'odhara. The last two have been very much mixed up. The text is divided into 7 chapters, and treats successively of all the different branches of the subject. The exegesist cites the name of Mahimalla Deva, a Chalukya king.

The objects of human life are, according to Hindu writers, fourfold, including 1st, duty or *dharma*; 2nd, wealth or *artha* economics; 3rd, enjoyment, *káma*, and 4th, salvation or *moksha*. On each of these subjects there were at one time, it would seem, several text-books in Sanskrit, but they are not all forthcoming now. On the first subject the Aphorisms of Jaimini constitute the leading text. On the second, a text is attributed to S'ukra Ácharya, but it nowhere has yet been met with. On the third, the *káma-sutra* is the only text now known, but its author refers to seven different writers who preceded him. The fourth forms the theme of five out of the six leading systems of philosophy, as also of several minor ones. Of enjoyment in its grossest sense women form the most important object, and the text therefore devotes an unduly large part of it to sexual love, and hence it is that in describing the work, it is usual to class it among erotic works. Káma in its most comprehensive sense, however, includes everything that promotes the gratification of the five senses of hearing, feeling, seeing, tasting and smelling, and Vátsáyana refers to all these. He begins with education in early life, giving brief notes about the 14 sciences and the 64 arts recognised by the Hindus. Then he adverts to housekeeping, furniture and household decorations, to friends, associates and companions, to occupations and ornaments, as well as conduct towards women. This explanation is necessary with reference to what has been said on page 98 of volume I, on the subject.

Vátsyáyana is supposed to have lived over two thousand years ago, and the oldest commentary on the Nyáya aphorisms is attributed to him.

Beginning. (एकत्रीकृतसूत्रभाष्यस्य प्रारम्भवाक्यं यथा,) शास्त्रे प्रकृतत्वात् तत्र धर्म-
ार्थकामेभ्यो [illegible]। प्रजापतिर्हि प्रजाः सृष्ट्वा तासां स्थितिनिबन्धनं त्रिवर्गस्य
साधनमध्यायानां शतसहस्रेणाग्रे प्रोवाच। तस्यैकदेशिकं मनुः स्वायम्भुवो धर्माधिकारिकं पृथक्
चकार। बृहस्पतिरर्थाधिकारिकं। महादेवानुचरश्च नन्दी सहस्रेणाध्यायानां पृथक् कामसूत्रं
प्रोवाच। — — — — — — — — — — — — — सर्वमर्थमल्पेन ग्रन्थेन कामसूत्रमिदं
प्रणीतवान् वात्स्यायनः।

टीकायाः प्रारम्भवाक्यं यथा,—

वात्स्यायनीयं किल कामसूत्रं प्रस्तावितं कैश्चिदिहान्यथैव।
तस्माद्विधास्ये जयमङ्गलाख्यां टीकामहं सर्वविदं प्रणम्य॥

इह चत्वारो वर्गाः शास्त्रकारव्यापकाः धर्मादयो मोक्षपर्यवसाना इति प्रसिद्धिरिति। तत्र मोक्षवादीनां मतमास्थाय मोक्षस्याविनश्वरत्वात् त्रिवर्गः पुरुषार्थः। तथापि धर्मार्थयोरङ्गत्वात् काम एव फलभूतः पुरुषार्थ इति कामवादिनः। स चोपायं विना न भवतीति तदुपायशास्त्रविज्ञानाचार्यैर्महर्षिभिः पूर्वाचार्यमतानुसारेण शास्त्रमिदं प्रणीतम्। इत्यादि।

End. शास्त्रस्य संप्रणयनात् येन येऽत्र बोधिताः।
भक्ति रामपरा मध्यं भक्ति पार्श्वपरा यदि॥
प्राक् तव वर्णितो रागो वेश्यायोगाय वैशिके॥

इति वात्स्यायनीयकामसूत्रे वैशिके षष्ठेऽधिकरणे अनुबन्धार्थानर्थसंशयविचारा वेश्याविशेषाश्च षष्ठोऽध्यायः॥

समाप्तं चेदं वैशिकं षष्ठमधिकरणं वात्स्यायनीयकामसूत्रम्॥

भाष्यस्य शेषवाक्यं यथा —

एता पटहपाजीवादासमर्थयन्ति विशेषः सम्पद्यते सर्वासामिति। इति वात्स्यायनीयकामसूत्रटीकायां जयमङ्गलाभिधायां विदग्धाङ्गनाविरहकातरेण गुरुदत्तेन्द्रपादाभिधानेन यशोधरेणैकत्रकृतसूत्रभाष्यायां वैशिके षष्ठेऽधिकरणे षष्ठोऽध्यायः। समाप्तं चेदं वैशिकं षष्ठमधिकरणम्॥

Colophon. इत्यपराख्यं + समस्तराजावलीपालक राजाधिराजस्य भूपचूडामणि-श्रीमद्वीसलदेवस्य भारतीभाण्डागारे श्रीवात्स्यायनकामसूत्रटीकायां जयमङ्गलाभिधायां वैशिकमधिकरणं समाप्तम्॥

विषयः। प्रथमे साधारणाधिकरणे,—शास्त्रसंग्रहः, त्रिवर्गप्रतिपत्तिः, विद्यासमुद्देशः, नागरिकवृत्तं, नायकसहायदूतीकर्मविमर्श इति पञ्च प्रकरणानि।

द्वितीये साम्प्रयोगिकाधिकरणे,—प्रमाणकालभावेभ्यो रतावस्थापनं, प्रीतिविशेषाः, आलिङ्गनविचाराः, चुम्बनविकल्पाः, नखरदनजातयः, दशनच्छेद्यविधयः, देश्या उपचाराः, संवेशनप्रकाराः, चित्ररतानि, प्रहणनयोगाः, तद्युक्ताश्च सीत्कृतोपक्रमाः, पुरुषायितं, पुरुषोपसृप्तानि, औपरिष्टकं, रतारम्भः, रतावसानिकं, रतिविशेषाः, प्रणयकलहश्चेति सप्तदश प्रकरणानि।

तृतीये कन्यासम्प्रयुक्ताधिकरणे,—वरणविधानं, सम्बन्धनिर्णयः, कन्याविस्रम्भणं, बालायामुपक्रमाः, इङ्गिताकारसूचनं, एकपुरुषाभियोगाः, प्रयोज्यस्योपावर्तनं, अभियोगतश्च कन्यायाः प्रतिपत्तिः, विवाहयोगाश्चेति नव प्रकरणानि।

चतुर्थे भार्याधिकारिकेऽधिकरणे,—एकचारिणीवृत्तं, प्रवासचर्या, सपत्नीषु ज्येष्ठावृत्तं, कनिष्ठावृत्तं, पुनर्भूवृत्तं, दुर्भगावृत्तं, आन्तःपुरिकं, पुरुषस्य बह्वीषु प्रतिपत्तिश्चेति अष्टौ प्रकरणानि।

पञ्चमे पारदारिकाधिकरणे,—स्त्रीपुरुषशीलावस्थापनं, स्त्रीषु सिद्धाः पुरुषाः, अयत्नसाध्या योषितः, परिचयकारणानि, अभियोगाः, भावपरीक्षा, दूतीकर्माणि, ईश्वरकामितं, आन्तःपुरिकं, दाररक्षितकं चेति दश प्रकरणानि।

अत्र वैष्णवचिह्नधारणे,—श्रवणसमाश्रयणविन्यासमन्त्रकारणानि, उपासनानविधिः, आत्मार्पणं, अर्चासमर्पणं, निरन्तरप्रतिपत्तिः, नित्यावश्यककर्माः, विशेषप्रतिपत्त्यादि, भगवद्भागवतविरोधाः, भगवद्भागवतभजनसंश्रयः, निषिद्धविशेषाश्चेति दश प्रकरणानि ।

(पुस्तकेऽस्मिन् पौषनिर्णयादि अष्टमप्रकरणं नास्ति)

(नवम नियमा यथा,—पुष्पहरणं, वशीकरणं, द्रव्ययोगाः, भगवत्प्रत्यानयनं, हविर्विषयः, निषेधाश्चेति षट् प्रकरणानीति ।)

No. 2108. वैष्णवसिद्धान्तवैजयन्ती, प्रकाशिकासहिता । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 140. Lines, 12 on a page. Extent, 4,182 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipur, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Vaishṇava-siddhánta-vaijayantí with a commentary entitled **Prakáśiká.** A manual of Vaishṇava faith and worship. By Rághavendra Muni.

Beginning. श्रवणं भवभावनानुरूपं धातुर्विधातुं वध-
निधातुः पतमेन्द्रकेतुरचितुं लीलावतीर्णा वरं ।
धर्मात्मानपि धूमकेतुरवतां वेतुः सतां मानतां
जीयात् संप्रदिष्टजातरवनावेतु हरिः पातु वः ॥
श्रीमद्वैष्णवसिद्धान्तवैजयन्ती प्रकाश्यते ।
मुनिश्रुतिप्रकाशेन मुनकैन मयं कृता ॥
इति अत्र प्रारिप्सितग्रन्थस्य समाप्तिविघ्नविघातनाय सदाचारपरम्पराप्रतिपालनाय च
स्वस्य अभिमतं वेदान्तवेद्यं वस्तु प्रणौति निर्विघ्नमित्यादिपद्येन ॥
निर्विघ्नानवद्यमानमतिरामाधामार्थं परं
त्यादैरपि निधया परमया मामाश्वये यस्तवः ।
प्रेमाविद् धर्मविधेषो मुकुन्दो गोपीभिरामाह्नितः
कोऽयं मन्दसुतोऽविनन्दति महानन्दाय हन्तावने ॥ इत्यादि ।

End. गोपालदासवंश्यानुनि बसता राघवेन्द्राभिधेन
भ्रातो विना विवादान् विमलपदमयेश्रीविधंशारमान्ते ।
सिद्धान्तैर्वैष्णवानां धर्मनिदिरचिता वैजयन्ती विचित्रा
कल्पेऽयं कवीन्द्रैरविरलगुणवती वादिविध्वंसनाय ॥
श्रीमद्वैष्णवसिद्धान्तवैजयन्तीप्रकाशिका ।
दीपिकेव हरे वाणी सानुग्रहा पुनर्मतैः ॥

Colophon. इति श्रीरामचन्द्रगुरुशिष्यगीतायां वेदान्तविज्ञानवैभवसारे अखण्डस्वरूपनि-
रूपणं नाम पञ्चमो ऽध्यायः । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

विषयः । गुरुतः साक्षात्कारकथनं । जीवन्मुक्तेन परमसुखमनुभवतामनिरूपणं । जीवन्मुक्तस्व-
रूपस्य सविशेषलक्षणतया निरूपणकथनं । तत्र विविधवादनिरसनं । अद्वितीयत्वादिवादिनां
विप्रतिपत्तिनिराकरणं अज्ञानेन सच्चिदानन्दस्वरूपविषयविज्ञानविपर्ययो कारणमिति निरूपणं । संसारस्य तथाविधानकथनं । तत्र विविधवादकथनं तथात्मस्वरूपविवेचनादिकं । जीवस्य बन्धादयोऽपि संसारधर्मा न तु परमार्थतः तत्र सामान्यतो ब्रह्मात्मैक्यप्रतिपादनादिनिरूपणं । वेदान्तोपनिषदर्थेन संसारस्य—मिथ्यात्वं मिथ्या तत्त्वज्ञानं किंचिदपि न वेत्ति वादिविप्रतिपत्तिनिरूपणं । तत्र सांख्यमतमुपन्यस्य तन्निराकरणं । पातञ्जलमतोपपादनपूर्वकं तन्निरसनं । वैशेषिकमतोपपादनपूर्वकं तन्निरसनं । न्यायमतोपपादनं तन्निरसनञ्च । एवं मूलप्रकृत्यादिसद्भाववादिनां मतानामुपन्यासपूर्वकं सर्वत्र तत्रैव तत्त्वाद्वैतमिति प्रतिपादनं । नानाजीववादखण्डनपूर्वकमेकजीववादस्थापनं । साक्षिस्वरूपनिरूपणपूर्वकं स्वरूपज्ञानकथनं । तत्र साक्षित्वादिवादखण्डनं । स्वरूपानन्दकथनं । स्वप्रकाशत्वनिरूपणं । स्वप्रकाशनिरूपणं । स्वनिष्ठत्वप्रकाशनिरूपणं । तत्र स्वनिष्ठत्वस्वरूपादिविवेचनं । अविद्यास्वरूपादिनिर्णयः । भेदवादखण्डनं । प्रमाणतः प्रत्यक्षादिकथनं । अविद्यास्वरूपविवेचनं । वेदस्य प्रामाण्यनिरूपणं । तत्र अपौरुषेयत्वादिकथनं । कर्मज्ञानकाण्डयोः सामञ्जस्यकथनं । गुरुपरम्परादिप्रकारकथनं । अवणमननादिसाधनकथनादिकं । समाधिप्रकारप्रभेदादिकीर्तनं । तत्त्वज्ञानाद्भक्तिरितिविवेचनं । जीवन्मुक्तस्वरूपादिकथनं । मोक्षस्वरूपविवेचनं । तत्र नाहिंसादिलक्षणकथनं । वेदान्तमतकथनं । मुक्तिप्रकारनिरूपणं । संसारस्वरूपादिकथनं । संसाराद्विरक्तस्य साधनादि एव मोक्षाधिकारो नान्यस्येति निरूपणं । तथा ब्रह्मज्ञानादेव मोक्ष इति निरूपणं । तत्र साधनादिमतकथनं । ध्यानधारणादिप्रकारकीर्तनं । दैवपुरुषकारादिकथनं । ब्रह्मज्ञानकथनं । तद्वेदादिकथनञ्च । ब्रह्मज्ञानां मोक्षेऽपि प्रारब्धभोग इत्यादि साधनानां पञ्च-
भावादिकथनं । भक्तिकथनं । तत्राराधनाप्रभेदेन द्वैविध्यकथनं । साधनस्यापि द्विविधा ज्ञान-
रूपता प्रेमरूपता चेति । तथा सगुणोपासनादिस्वविषयकप्रवृत्तिनिरूपणं । सगुणोपासनापि
मुक्तिसाधनाङ्गत्वाद्भक्तेः प्राधान्यं चेति निरूपणं । धर्मस्वरूपादिनिरूपणं । साकार-निराकार-
सगुण-निर्गुणादिप्रतिपादकानां श्रुतीनां समाधानकथनं । सम्प्रदायस्य नियमादिनिरूपण-
पूर्वकं नामसंकीर्तनादिमहत्त्वकथनं । भगवल्लीलादिविस्तारं । रामावतारचरितस्य भगवत्स्वरूपत्वकथनं ।
लीलावतारतात्पर्यकथनं । अंशांशादिभावस्य निरूपणञ्च ।

No. 2109. स्कन्दपुराणे,—केदारखण्डम् । Substance, country-made paper, 18 × 3 inches. Folia, 165. Lines, 6 on a page. Extent, 4,010 ślokas.

Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ránághát, Bábu Surendranátha Pálachaudhúrí; another copy at Darbhángá, Bábu Gaurcśvara Siñha. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Kedára-khaṇḍa of the Skaṇḍa Puráṇa. This is one of the several books or Khaṇḍas, of the Skaṇḍa Puráṇa. It is divided into 32 chapters, and comprises a number of legends designed for the glorification of S'iva as the supreme divinity.

CONTENTS: I. Story of Daksha's visit to Naimisha forest, where he was disrespectfully treated by his son-in-law S'iva, and for which he rebuked S'iva.

II—III. Daksha commences a great feast to which he does not invite S'iva. Dákshàyaṇi hears of the feast, and obtains her husband's permission to go to her father's house, where she commits suicide. S'iva hears the news, and, in a fit of anger, plucks out a lock of hair, which becomes two demons Káli and Vírabhadra.

IV—V. The demons wage war with the gods. Decapitation of Daksha; his head replaced by that of a goat. His hymn to S'iva. Adoration of S'iva, and advantages of putting on the tridental sectarial mark, ashes, &c. Story of Nandi, a Vaisya of Avanti, who was a great devotee.

VI—VII. S'iva's grief at the loss of his wife; his asceticism. Origin of the Lingam; its worship. S'aiva philosophy. Story of Sundarí, daughter of a king of Kási.

VIII. Lingams of various kinds. Dispute between the Devas and Rávaṇa. Devas repair to Vishṇu, and devise means for the destruction of Rávaṇa.

IX—XIV. The churning of the ocean. Origin of the Háláhala poison. Birth of Gaṇes'a. Consequences of the churning.

XV—XIX. Story of Nahusa. Ditto of Dadhichi. Ditto of Bali and of the Dwarf incarnation.

XX—XXV. The superiority of the Lingam over Brahmá and Vishṇu. Story of Táraka, a demon, who oppressed the Devas. Marriage of S'iva with Umá.

XXVI—XXXI. Honey-moon of S'iva on the Gandhamádana mountain. Birth of Kártika. His battle wath Táraka. Destruction of Táraka. Adoration of Kártika.

XXXII. Story of S'vetarájá. Merits of the S'ivarátri fast. Lu-

nations most appropriate for the worship of S'iva, Gánes'a, Kártika, &c. Gambling between S'iva and Umá, S'iva, losing everything by play, retires from Kailása to a forest. Umá, assuming the disguise of a wild hill woman, repairs to S'iva. Their reconciliation and adoration by the Devas. Merits of reciting the Kedára-khaṇḍa.

Beginning. यस्याज्ञया जगत्स्रष्टा विरिञ्चिः पालको हरिः ।
संहर्ता कालरुद्राख्यो नमस्तस्मै पिनाकिने ॥
तीर्थानामुत्तमं तीर्थं क्षेत्राणां क्षेत्रमुत्तमम् ।
तत्रैव नैमिषारण्ये शौनकाद्यास्तपोधनाः ॥
दीर्घसत्रं प्रकुर्वन्तः सत्रिणां सुमतेन वा ।
तेषां सन्दर्शनोत्सुक्यादागतो हि महातपाः ॥
व्यासशिष्यो महाप्राज्ञो लोमशो नाम नामतः ।
तत्रागतं ते ददृशुर्मुक्ता दीर्घसत्रिणः ॥
उत्तस्थुर्युगपत्सर्वे सार्घ्यहस्ताः समुत्सुकाः ।
दत्त्वार्घ्यपाद्यसत्कृत्य मुनयो वीतकल्मषाः ॥
तं पप्रच्छुर्महाभागाः शिवधर्मं सुविस्तरं ।
मुनय ऊचुः ।
कथयस्व महाभाग देवदेवस्य शूलिनः ।
महिमानं महाभाग ध्यानार्चनसमन्वितम् ॥
भस्मस्नाने किं फलं स्यात्त्रिपुण्ड्रधारणेषु च ॥ इत्यादि ।

End. शृण्वन्ति चैव ये भक्त्या श्लोकार्धं श्लोकमुत्तमम् ।
शैवाख्यानमिदं दिव्यं यान्ति परमां गतिम् ॥

Colophon. इति श्रीस्कान्दे महापुराणे केदारखण्डे शैवमाहात्म्ये चतुर्दशमनुदंशादिकथि-कथने पञ्चत्रिंशोऽध्यायः । समाप्तमिदं केदारखण्डम् । (इतः परं ब्रह्मपुराणस्यान्तर्गत-गीता लिखितं ।)

विषयः । १मे, अध्याये,—लोमशेन सह शौनकादीनां संवादेन सकलस्य शूलपाणिदेव चरितस्य तदुपदेशस्य च कीर्तनप्रस्तावोपनीतिनिरूपणं । अथ कदा नैमिषारण्ये समागतस्य दक्षस्य पुरतः प्रणिपातपुरःसरं देवादिनामेषु सुरासुरनिकरेषु सम्मानप्रकाशं दक्षं प्रति सर्वे देवादिदेव-वरणकीर्तनं । दक्षनन्दिनोरन्योन्यं शापवर्णनम् ।

२-३, अध्याय,—दक्षस्य शिवरहितयज्ञानुष्ठानविवरणवर्णनं । पार्वतीदक्षयज्ञगमनं दक्षकर्तृ-कस्य सतीनिः शिवकृतो दाक्षायणी दक्षायज्ञध्वंसिता प्रकरणं चन्द्रादीनां प्रदत्तिरुद्रपापस्य विना-शार्थं महत्त्वप्रकृतीनां च विनाशस्य समागमस्य कलामुनीश्वरा शिवस्तोत्रम् ।

अथ शिवव्रतं समनुष्ठाय सतीयं शिवमूर्त्तिं प्रतिष्ठाप्य लब्धवरा अत्यर्थं निर्वेदमापन्ना ज्वाला-मुखं प्रविवेश । अनन्तरं नारदमुखेन सतीनिधनवार्त्तां श्रुत्वा क्रोधज्वलितो भगवान् रुद्रो जटामेकां शिरसश्छित्वा आस्फालयामास । ततः समुत्पन्नयोः काली-भद्रयोः दक्षयज्ञविनाशादिवर्णनं ।

४—५, अध्याये,—इन्द्रादिदेवप्रभृतिभिः सार्द्धं वीरभद्रस्य युद्धवर्णनं । यज्ञध्वंसनिवर्त्तनकथनं । दक्षस्य छागमस्तकप्राप्तिकथनं । दक्षकृतशिवस्तोत्रकथनं । शिवमाहात्म्यकथनं । शिवाराधनविधा-नादिकीर्त्तनं । अथ इन्द्रद्युम्नस्य राज्ञ उपाख्यानकथनं । करवीर अर्क-धुस्तूरादिपुष्पैः शिव-पूजाकरणे यत्फलं तस्याभिधानकथनं । बिल्वपत्रमाहात्म्यकथनं । विभूतिमाहात्म्यकथनं । शिव-पूजामाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन अवन्तिपुरवासिनः ब्राह्मणस्य उपाख्यानकथनं ।

६—७ अध्याये,—लिङ्गप्रतिष्ठाविधिकथनप्रसङ्गेन सतीविरहविधुरस्य विष्णुरूपस्य मनो-हरवेषेण दारुवनप्रवेशवर्णनं । तत्र ऋषीणां शापेन शिवस्य ध्वजभङ्गप्राप्तिः लिङ्गपतनवृत्तान्तकथनं । शिवलिङ्गस्तवकथनं । मूढं ते अनर्थं करिष्यति सुरभिं प्रति देवानां शापदानकथनञ्च । ब्रह्म-कृतलिङ्गस्तोत्रकथनं । लिङ्गार्चनमाहात्म्यकीर्त्तनं । नामभेदे शिवलिङ्गस्य नामभेदकथनञ्च । पा-र्थिवलिङ्गार्च्चनकीर्त्तनं कावेरीनामकुमार्य्याः वृत्तान्तं । उद्दालकस्य शापः सत्यार्करवृत्तान्तकीर्त्तनं ।

८ अध्याये,—इन्द्रचन्द्रसूर्य्यादीनां रत्नमयादिलिङ्गपूजनकथनं । लिङ्गमाहात्म्य-कथनानन्तरं रावणकृतलिङ्गार्च्चनविवरणकथनं । नन्दिना सह रावणस्य विरोधकथनं । रावणं प्रति नन्दिनः शापदानविवरणकथनञ्च । रावणविपन्नानां देवानां वैकुण्ठगमनपूर्व्वकं वैकुण्ठशोभाकीर्त्तनं । भगवत उपदेशेन देवानां वानररूपेण जन्मग्रहणकथनं । रामावतार-कथनादिकञ्च ।

९—११ अध्याये,—बलिकृतयज्ञैश्वर्य्यवर्णनविवरणं । बलिविप्रकृतस्य इन्द्रस्य ब्रह्मलोक-गमनादिकथनं । भगवत उपदेशेन तस्य सुतलगमनपूर्व्वकं बलिना सह संवादकथनं । समुद्रमन्थन-वृत्तान्तकथनं । वासुकेः कोपात् कालकूटस्य उद्भवः, तेन च ब्रह्माण्डस्य भस्मीभूतत्वकथनञ्च । अथ देवानां प्रार्थनया शिवाज्ञया ब्रह्मविष्णुप्रभृतीनां प्रादुर्भावकथनं । अनन्तरं उत्पत्त्यादिकथ-नञ्च । चतुर्णां वेदपूजनमाहात्म्यकीर्त्तनं । तस्य पूजनविधिकथनं । मथ्यमानात् समुद्रात् चन्द्रा-दीनामुद्भवकथनादिकं ।

१२—१४ अध्याये,—समुद्रात् लक्ष्म्या उत्पत्तिकथनादिकं । अमृतपरिवेशनकाले विष्णोः मोहिनीरूपधारणादिकथनं । सुरासुरयोः युद्धवर्णनं । राहुं पुरस्कृत्य दैत्यानां जयलाभकथनं । राहुभयेन चन्द्रस्य शिवशरणागमनादिकथनं । विष्णुकृतकालनेमिवधवर्णनादिकं । युद्धहतानां दैत्यानां प्राणिनां सञ्जीवनप्राप्तिकथनं । इन्द्रेण सह दधीचेः विरोधकथनं । विश्वकर्म्मसुतस्य विश्व-रूपस्य इन्द्रकृतशिरश्छेदनविवरणकथनं । यथैकदा ततः वज्रेण विश्वरूपस्य शिरांसि चिच्छेद । ततश्च तेन मुखेन विश्वरूपः सोमपानमकरोत् ततः कपिञ्जलाः समभवन् । तथा सुरापानम-नतश्च तित्तिरिप्रभृतीनामुत्पत्तिकथनञ्च ।

१८—१९ अध्याये.—देवानां मन्दराद् आगमनविवरणवर्णनं । पुष्पदन्तविभूतस्य भद्रः मधुपरदानेन इयाकुलस्य ब्रह्मादिकथनं । इन्द्रेण [illegible] कथनं । देवान् प्रति इन्द्रीविषयाः सुवर्णावासः [illegible] कथनं । [illegible] कथनं । [illegible] कथनं । [illegible] कीर्तनं । [illegible] कथनं । [illegible] कथनं । [illegible] कीर्तनं । [illegible] कथनं ।

२०—२१ अध्याये,—[illegible] कथनं । [illegible] कथनं । [illegible] कथनं । [illegible] कथनं । [illegible] कथनं । [illegible] कथनं । [illegible] वर्णनं । [illegible] कथनञ्च ।

२१—२२ अध्याये,—[illegible] वर्णनं । [illegible] कथनं । [illegible] कथनं । [illegible] कथनं । [illegible] वर्णनं । कुमारजिज्ञासाकथनञ्च । [illegible] कथनं । [illegible] कथनं । [illegible] कथनं । [illegible] कीर्तनं । कुमारेण सह [illegible] कीर्तनं ।

२३ अध्याये.—[illegible] कीर्तनं । [illegible] कथनं । [illegible] कथनं । [illegible] कथनं । [illegible] कथनं । [illegible] कथनं । [illegible] कथनञ्च । इति ।

No. 2110. नामकौमुदी । Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 82. Lines, 6 on a page. Extent, 1,154 ślokas. Character, Bengali. Date, Śk. 1602. Place of deposit, Purohitapáḍá, Ráṇághát, Pandit Rámalála Bandyopadhyáya. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Náma-kaumudí. A treatise on faith in Krishna as the supreme divinity, and the rituals and duties of Vaishṇavas. By Gaṅgádhara, son of Śiva Bhaṭṭa, and grandson of Vireśvara Bhaṭṭa Máháṅkara.

Beginning. नमस्कृत्य रमानाथं सर्वकारणकारणं ।
सदाशिवसमुद्भूता ब्रह्मपिण्डकुलपावनः ॥
श्रीधर इति ख्यातो भगवद्भक्तिविह्वलः ।
साकल्यं समालोच्य सतीनियमहेतवे ॥
अपवर्गप्रदां रम्यां हरिपादपरायणां ।
भक्तियुक्तिविशेषेण कुरुतेऽयं नामकौमुदीं ॥
तत्र मङ्गलचिन्तायां ।
ईश्वरः परमः कृष्णः सच्चिदानन्दविग्रहः । इत्यादि ।

End. तस्मात् भगवन्नामोच्चारणमात्रेणैव जीवानां चतुर्वर्गप्राप्तिरवश्यैवेति दिक् ।

Colophon. इति श्रीमद्राघवेन्द्राचार्यपदाश्रितश्रीधरभट्टाचार्यविरचिता नामकौमुदी समाप्ता । शकाब्दाः । १६०१ ।

विषयः । श्रीकृष्णस्य स्वयं भगवत्तानिरूपणं । तस्य पूर्णत्वं च । विविधप्रमाणोपन्यासेन श्रीकृष्णनामनिरूपणं । नामसहिमाप्रकटनप्रकटश्रीनामसङ्कीर्तनं । तन्नामसहिमतत्त्वानां निरूपणं । दशविधापराधलक्षणं । सर्वाश्रयविवेककथनं । नवाभासनतुष्टसङ्कीर्तनं । सङ्कीर्तनादिषु नामसङ्कीर्तनस्यैव प्राधान्यमिति निरूपणं । नामापराधविवेचनं । भगवन्नाम्नः सर्वेषां नामानां प्राधान्यमिति प्रतिपादनं । भगवद्भजनकथनादिकं । संक्षेपेण श्रीमद्भागवततात्पर्यकथनं । नामसङ्कीर्तनेनैव जीवानां चतुर्वर्गप्राप्तिरिति कीर्त्तनञ्च ।

No. 2111. निर्वाणप्रकरणम् । Substance, country-made paper, 7 × 4 inches. Folia, 3. Lines, 5 on a page. Extent, 58 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Purohitapáḍá, Ráṇághâṭ, Paṇḍit Rámalála Bandyopádhyáya. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Nirváṇa-prakaraṇa. Eight stanzas on the unreality of the universe, as inculcated in the Vedánta philosophy. By S'uka, son of Vyása.

श्रीशुकाचार्य्य उवाच ।

Beginning. मेघागमे यदपि मलिनो पुण्यपापे विशीर्णे
मायामोहौ क्षयमधिगतौ नष्टसन्देहवृत्तिः ।
शब्दातीतं त्रिगुणरहितं प्राप्य तत्त्वावबोधं
निस्त्रैगुण्ये पथि विचरतां को विधिः को निषेधः ॥ इत्यादि ।

End. सर्वं सत्यं परमममलं ज्ञानकल्पस्वरूपं
मायारूपं द्वयमहमहं ह्यम्भिकाशकदीपं ।

तेषोऽस्य त्रिजगद्वन्द्यं चाक्षुषाख्यं च यः

प्रातः काले पठति सततं याति विष्णोरनन्तं ॥

Colophon. इति श्रीप्रकाशानन्दविरचितं विष्णोरष्टकं सम्पूर्णं ।

विषयः । विष्णोरष्टकपठनफलसहितं स्तुतिवर्णनं ।

No. 2112. आर्षानुक्रमणी । Substance, country-made paper, 8 × 4 inches. Folia, 22. Lines, 7 on a page. Extent, 320 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1820. Place of deposit, Sántipur, Paṇḍit Kálidása Vidyávagis'a. Appearance, fresh. Prose. , Correct.

Árshánukramaṇí. Index to the Ṛishis who are supposed to be the authors of the Ṛig Vedic hymns. By Saunaka.

आर्षानुक्रमणी लिख्यते ।

Beginning. ॐ ऋग्वेदसंहितायां ये ऋषयः मुनिपूर्वकाः ।

तद्नुक्रमणाख्यं समासेन प्रवक्ष्यते ॥

कथाःप्रकीर्णा इत्यादि प्रथमं मण्डलं पठि ।

प्रतिपिण्डं विशेषा ऋषयः परिकीर्तिताः ॥

तेषां पूर्वे मधुच्छन्दा मेधातिथिस्ततः परः ।

शुनःशेपकृतीये च हिरण्यस्तूप कण्वः ॥ इत्यादि ।

End. ये वेदमन्त्राः सकलाः सूक्ता देवार्षानुक्रमणी प्रविष्टाः ।

सर्वेषां तेषां मुनिपूर्वकेषां सम्यङ् ते यान्ति सर्व सम्पदः ॥

Colohpon. इति शौनकाचार्यकृतार्षानुक्रमणी समाप्ता । सम्वत् १८२० ।

विषयः । ऋग्वेदसंहितामन्त्राणामृषिनिरूपणं ।

No. 2113. रासोल्लासतन्त्रे रासगीतिका । Substance, country-made paper, 8 × 4 inches. Folia, 13. Lines, 7 on a page. Extent, 137 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Sántipur, Paṇḍit Kálidása Vidyávagiśa. Appearance, new. Prose. Correct.

Rása-gitá. A poem in praise of the Rása festival of Krishṇa and Rádhá. It professes to be an extract from the Rásolläsa Tantra.

श्रीगणेशाय नमः ।

Beginning. श्रीराधाकृष्णदेवस्य आज्ञामादाय सत्वरं ।

रासमहोत्सवं नाम शृणु भावसमन्वितं ॥

राधामाधवसुधाकुर्व्वं कृष्णनामरसायनम् ।
यः पठेत् प्रातरुत्थाय व्याधिभिः स न बध्यते ॥ इत्यादि ।

End. कमलेक्षण पवित्रे मुखे भाति सरस्वती ।
सर्व्वाङ्गमार्गेऽर्पि उमया सत्यमेव च ॥

Colophon. इति श्रीराधेशावतारे रासलीलिका सम्पूर्णा ।

विषयः । राधाकृष्णयोः रासोत्सवकालीनशोभावर्णनं ।

No. 2114. सर्व्वानुक्रमणिका । Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 37. Lines, 7 on a page. Extent, 630 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, S'ántipur, Paṇḍit Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Sarvánukramaṇiká. An index to the Ṛishis, the Devas and the metres of the hymns of the Vájasaneyi Sañhitá of the Yayur Veda. By Kátyáyana.

Beginning. ॐ नमस्तं हरिमनस्य हृदयं यानिविहितं येन शुक्लानि यजूंषि भगवान् याज्ञवल्क्यो यतः प्राप तं निगमं प्रणीतवान् संहितामनुविधाय माध्यन्दिनीये वाजसनेयके यजुर्वेदाम्नाये सर्व्वे सखिले सशुक्रिये ऋषिदेवतच्छन्दांस्यनुक्रमिष्यामो यजुषामविकृता स्वरसाधारणेषां छन्दो न विद्यते । प्रकार ऋषयः कर्म्मणः यस्तेनाह यो देवता मन्त्रात्मकतया पञ्चादिकाः माधो-माध्यन्दिनीयवाजसनेयके प्रतिमन्त्रमन्यान्यपि गायत्र्यादीन्येतान्यविदिता योऽधीते-ऽनुष्टुभे भवति ऋचोऽनीत्यादि ।

End. षड्दश वा यवार्धाक्षिणीमाध्यन्दिनीये वाजसनेयके सर्व्वानुक्रमणिकैषा कात्यायनः कात्यायनमहर्षिप्रोक्ता कात्यायनस्य । ४ ।

Colophon. इति सर्व्वानुक्रमणिकायां पञ्चमोऽध्यायः समाप्तः । समाप्ता चेयं सर्व्वानुक्रमणिका ।

विषयः । सर्व्वेषां माध्यन्दिनयजुर्मन्त्राणाम् ऋषिदेवतनिरूपणं । कचित् छन्दआदिकथनञ्च ।

No. 2115. विद्वन्मनोरमम् । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 102. Lines, 6 on a page. Extent, 1,969 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1889. Place of deposit, S'ántipur, Paṇḍit Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Vidvanmaṇḍana. An essay in refutation of the doctrine of Máyá. It attempts to prove that the human soul is not a mere reflection of the Divine soul, but an actual emanation from the Divinity, and that Krishṇa is the perfection of the Divinity. It represents the philosophy of the Vaishṇavas in a condensed form. By Viṭṭhala Díkshita, son of Vallabha Díkshita.

Beginning. [illegible]-
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] विषयः सदा ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] कुरुते विद्वन्मण्डनं विठ्ठलः सुधीः ॥

[illegible] इत्यादि ।

End. [illegible] ।
श्रीवल्लभाभिधानात् [illegible] ॥

Colophon. इति श्रीमद्[illegible]-
[illegible]-
विरचितं विद्वन्मण्डनं सम्पूर्णं ॥ संवत् । १८८८ ।

विषयः । [illegible] ।

No. 2116. [illegible] । Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 142. Lines, 7 on a page. Extent, 4,626 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Májiḍá, Post Káṇágbát, Paṇḍit Madhusúdana Nyáyaratna. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Malamásatattva-ṭíká. A commentary on the Malamásatattva of Raghunandana; on intercallary months. By Rádhámohana Gos'vamí.

Beginning. प्रणम्य राधावल्लभीकृष्ण-श्रीं चरणारविन्दयुगलम् ।

श्रीं विद्यानन्दनं नत्वेति श्रीगोस्वामी श्रीं मलमासतत्त्वे ॥ •

अथ मलमासनिर्णयविवृतिविधानाय चतुर्वर्गसाधनविषयत्वं कुर्वन् विवक्षितार्थे मङ्गलविषयत्वं तथा शिष्टाचारप्राप्तं प्रतिजानीते प्रणम्येति । कृष्णेत्यादि कृतिप्रसाधन मलमासविवेकं । अतिकृच्छ्रे रमाद्देयत्वं पश्यामीति परंहात्मकः । इत्यादि ।

End. अत्र यत्नाद्यपि चैत्रादिसंज्ञायां चैत्रादिमासविभिन्नकर्मणामवस्था मलमासनिरूपणमन्यथा मलमासे हि चैत्रादिपदप्रयोगानुपपत्तिरिति ॥

Colophon. इति श्रीमद्वैष्णवचूडामणीराधामोहनगोस्वामिभट्टाचार्यविरचिता मल-मासतत्त्वटीका समाप्ता ।

विषयः । रघुनन्दनकृतमलमासतत्त्वस्य व्याख्यानं ॥

No. 2117. उद्वाहतत्त्वटीका । Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 95. Lines, 7 on a page. Extent, 2,161 ślokas. Character, Bengali Date, ? Place of deposit, Májidá, Post Ráṇághaṭa, Paṇḍit Madhusudana Nyáyaratna. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Udváhatattva-ṭíká. A commentary on Raghunandana's digest of the laws relating to marriage. By Kás'iráma Váchaspati Bhaṭṭácharya.

Beginning. यया कृतोऽवस्थरवणाद्यपि कृतं :

श्रीकामकामवरेण विधाय विभो ।

श्रीक विरचनकृती कविना विवाह

तत्त्वमतविवृतिं वितनोति वचात् ॥

कृतिमाशयानुगो श्रीकाशनवेतुं ब्रह्मरूपं ।

विहितं विधु श्रीकेषु वदामि रघुनन्दनं ॥

तत्त्वरूपमस्याभिप्रायनिर्णयविवृतिरूपव्याख्यापि । अतः तथाविधविवरणविवाहार्थे यव-कारः वरवेदवरतानकर्म मतं तनवाम् । अथ विवाहविचारमारभ्य विवरणानि प्रणमेति । वाक्-स्वरस्य चरणस्य पदानि वासीदस्य ग्रन्थस्य चक्षि इति स्वयमार्थे वासीदमिति विशेषणमुपात्तं ।

End. पञ्चमाः श्रुत्याद्यनुमतयो । इमराः न श्रुतमीति ।

यं प्राहुत तत्तदाश्रितपितुः श्रीराम अमानमः

श्रीरामाश्रमचरणाम्बुजयो रत्नेपूजाकृतिः ।
देव श्रीपुरुषोत्तमविरचितेन टीका विधाविता
टीका माभिसुखहृद्यापि कृतिभिः साधुपद्मैर्यवक्षतां ।

Colophon. इति श्रीकाशीरामवाचस्पतिभट्टाचार्यविरचिता महाकालटीका समाप्ता ।

विषयः । रघुनन्दनकृताशौचतत्त्वस्य व्याख्यानं ।

No. 2118. देवीपुराणम् । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 182. Lines, 8—9 on a page. Extent, 7,371 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ráṇághâṭ, Babu Surendranátha Pála Chaudhúri. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Deví Puráṇa. Legends and traditions regarding the Deví and her wars, designed so as to glorify the Deví, and exalt her as the greatest divinity. It professes to have been imparted by Brahmá himself at the request of an assembly of Ṛishis. The S'áktas insist that this is an original Puráṇa, and one of the eighteen alleged to have been compiled by Vyása; but the Vaishṇávas denounce it as apocryphal, got up with a view to set aside the claims of the Bhágavata Puráṇa. Dr. Wilson, in the introduction to his translation of the Vishṇu Puráṇa has noticed at length the arguments urged by the two sects. The codex is incomplete.

CONTENTS: 1—2. Introduction. Ṛishis repair to the hermitage of Agastya by the advice of Vaśishṭha. Story of Nṛipaváhana and Chitráṅgada. Ghora, an Asura, attains absolute invincibility on earth through the blessings of Vishṇu. Vaśishṭha advises Ghora how to obtain the nature of a Vidyádhara.

3 to 6. Conquest of Pátála by Kála, son of Ghora. Conquest by him of the kingdom of heaven from Indra and the other gods. The gods seek the aid of the Devi, and address her hymns.

7 to 9. The Deví descends on the Vindhya mountain. Nárada descends to delude the demon. The demon proposes to marry the Deví. Selection of brides. Mantras for deluding people.

10 to 13. Description of Sanatkumára Yoga. Story of Hutágni, a demon. Story of Surala, who obtains an invincible standard. Descriptions of standards.

14 to 21. Ghora sees a frightful dream. The Deví, under the name of Vindhyaváśini, destroys Korakála and other demons. Indra praises the Deví.

22 to 29. Durgápújá. Planting of standards. Transit of the sun from one to another month. Worship of the Deví at such times and on other occasions.

30 to 33. Agency of the Deví in the creation of the universe. Her superiority over Brahmá, Vishṇu and Mahádeva, who attain their greatness and strength through her. Her worship. Her car festival. Her worship on cremation ground on particular occasions.

34 to 38. Details about her worship, her temples, offerings to her, &c. Hymns in her praise.

39 to 43. Further details. Story of Bala. Do. Dundubhi. Worship of Kshemaṅkarí.

44 to 48. Aparájitá-vidyá. Story of Amayásura. Names of Rudras, Vasus, Viśvedevas, &c. Conjunctions of Nakshatras. Deví worshipped by Paras'uráma. Astronomical and astrological details in connection with her worship.

49 to 53. Further astronomical details and special rules about her worship.

54 to 70. Special worship of the Deví and her manifestations as Mátrikás on particular occasions, and also of S'iva in connexion with her.

71 to 80. Worship of Vináyaka. Character of forts, gates, triumphal arches, &c. Bathing during eclipses. Merit of pouring water on Lingams. Rites, fasts and sacrifices in honour of the Deví.

81 to 89. Merit of cleaning the temple of the Deví. Her omnipresence. Periods of existence of Brahmá and others. Praise of Kálágnirudra. Description of Háṭakes'varapura. Story of the demon Kuru. Origin of Bhimá. Do. of the signs of the planets. Do. of Chaṇḍeśvara. Praise of the Deví on the destruction of Kuru.

91 to 96. The fasts of the 8th and of the 9th lunations in Áśvina. Worship of the Mátris. Advantage of worshipping clay images. Praise of Vidyá, and her worship. Praise of Nanda, a place sacred to the Deví.

97 to 103. Duties of the different orders, classes and castes. Various fasts.

104 to 114. Various fasts. Origin, classification and division of the Vedas. The subsidiary Vedas. Science of medicine. Qualities of drugs. Story of Khaṭṭásura. Birth of Gaṇeśa.

115 to 128. Hymn to Gaṇeśa by Vishṇu. Lustration of Gaṇeśa

and blessings by him on Vishṇu. Story of Vighna, his destruction by Gaṇesa. Praise and worship of the Mátrikás. Story of Harischandra. Repairs of images of gods. Controul of the passions. Story of Naraváhana. Rules regarding Triragni. Names of Agni under different conditions. Flowers meet for worship. Worship of spiritual guides. Hymn in praise of the Deví.

Beginning. नमस्कृत्य शिवां देवीं सर्व्वभावगतां शुभाम् ।
पुराणं संप्रवक्ष्यामि यथोक्तं ब्रह्मणा पुरा ॥
ऋषय ऊचुः ।
सर्वज्ञं भगवन् ब्रह्मन् महाप्राज्ञ सर्ववित् ।
पुराणार्थं वयं सर्व्वे यावता भुवि भाविताः ॥
कथ्यतां यत्र गीताद्या पूजाः कल्पसहायकाः ।
कथिताश्च निगदितं देवी देवगणार्च्चिता ॥
इत्युक्तस्तु द्विजः प्राञ्जलिर्वेदशास्त्रस्य पारगः ।
तदा ब्रह्मोक्तं प्राह देवदेवमहात्मनः ।
कथ्यतां मुनिश्रेष्ठ पौर्वापर्यं यथा ॥ इत्यादि ।

End. यथाविधि कथितं पुण्यं निबद्धं पापनाशनम् ।
पुराणं पावनं दिव्यं देवदेवेन भाषितम् ॥

Colophon. इत्याद्ये देवीपुराणे देवदेवीसंवादे देव्याः स्तवराजः समाप्तः ॥
१२८ अध्यायाः ।

विषयः । १—२ अध्याये,—वशिष्ठोपदेशेन पार्थिवाश्रमवर्णनपूर्वकमन्वन्तरवर्णनम् । अथर्वणस्य शापात् दैत्योत्पत्तिप्रसङ्गकथनम् । घोराभिधानस्य दैत्येन्द्रस्य विष्णुनामकत्वात् शक्तिसामर्थ्य-मवज्ञाप्रकाशनं । पश्चात्तेन सह शक्रादीनां संग्रामे देवीप्रभावेन विष्णुप्रभृतीनामपि पराजय-कथनम् ।

३—४ अध्याये,—घोरदैत्यस्य तपस्या वरदानस्य च ब्रह्मदेवापराजयस्य देवगणानां पात-कादिविवरणकथनं । शुक्रोपदेशेन अघोरिन्द्रादिदेवगणसंग्रामादभ्युत्थानं ताराणामुपस्थापन-कथनं । घोरदुर्विपक्षमनसां देवानां मन्त्रबलेन देवीत्रैलोक्यकीर्तनं । एवं विष्णुप्रभृतिदेवगणस्तुतदेवी-स्तोत्रकथनं ।

५—८ अध्याये,—देवाधिष्ठानादवतरणविवरणकथनं । ब्रह्मन् अदर्शनेन घोरस्य मद्दैत्यसो-न्मादं नारदस्य अवमाननाकथनं । नवोपवसुमध्ये दैत्यराजस्य विश्वपालिनी यशोधं स्थायुं

घेटादिकथनं। अथ विनायकोत्पत्तिकथनादिकथनम्। योगयोगनन्दनादिकथनप्रसङ्गेन मन्व-न्तरादिकथनं।

१०—१३ अध्याये,—ब्रह्मविष्णुसंवादे सनत्कुमारेणोक्तवृत्तान्तप्रकारकथनं। अथ ब्रह्मा-दिगणानां दानवस्य विवरणकथनं। वृत्रनामधेयस्य दैत्येन्द्रस्य विवरणकथनं। तस्य विष्णोः सह युद्धं नानाकौतुकादिकथनं। वेणुवनयुद्धादिविधिकथनं। इन्द्रध्वजस्थापनादिकथनं।

१४—२१ अध्याये,—वामनदेवाद्दैत्येन्द्रस्य घोरस्य युद्धप्रसंगकथनं। विन्ध्यवासिनी-कृत घोरवधादिदैत्यवधवर्णनं। इन्द्रकृतदेवीस्तोत्रकीर्तनं। नारदस्य विन्ध्यवासिनीदर्शनेन स्तव-कीर्तनं। तुलेश्वरकथनं। नागानैश्वर्यकथनम्।

२२—२९ अध्याये,—नारिकेलफलदानमहिमासप्तम्यादिदेवीपूजाप्रकारकथनं। नवमीव्रत-विधिकथनं। अथ दुर्गापूजाविधिकथनम्। ध्वजारोपणविधिकथनं। द्वादशमहानिवेदन-कथनपूर्वकं तत्र तत्र प्रत्यनिकथनं। प्रदोषादौ सकृदन्ते फलादिकथनम्। नवीनोत्सवां शिवमाया देव्याः पूजने फलाधिक्यकथनं। वस्तुपात्रादानमेतत्फलादिनिरूपणं। होमविधि-कथनप्रसङ्गेन कुण्डनिर्माणादिविधिकथनं। विशेषेण देवीमाहात्म्यकथनं। देवीमाहात्म्यपाठादि-विधिकीर्तनम्।

३०—३३ अध्याये,—देव्याः प्रतिरूपनिर्माणादिकथनं। तस्याः परमादिनिरूप-णम्। चरित्रादीनां सर्वेषां देवीपूजनेन सायुज्यप्राप्तिकथनं। तत्र देवभेदेन देवास्तैजसरुचि-कादिमूर्तिभेदपूजनकथनं। देवायतनादिविधिकथनं। कर्मविशेषे नदीतीरदुर्गस्थानस्था-नादिषु देव्याः पूजनफलप्रमाणकथनं। देव्याः प्रतिष्ठापनविधिकथनं।

३४—३८ अध्याये,—सुरासुरनिवेदनकीर्तनं। तत्पुरतः शिवेन दुर्गानामनिरुक्त्यादिकथनं। देव्याः सप्तविंशत्यक्षरमन्त्रादिकरणे फलश्रुतिकथनं। देवीपूजनं कृत्वा दुःखिनो गतादिदा-नफलकथनं। देवीशब्दादिविधि ध्यानादिविधिकथनं। सर्वेण शिवोक्तदेवीस्तोत्रकीर्तनं। सर्वतः शायिनादिदेवीनामनिर्वचनकथनं। अथ सर्वेषां देवनिकायानां विवरणं ज्ञेयं।

३९—४३ अध्याये,—नन्दादेवीनां स्थाननिरूपणं। स्थानभेदे देवदेवेन देव्या मूर्तिविशेषपूजन-विवरणकथनं। देवीमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन दैत्यराजस्य घटस्य हननकीर्तनं। दुन्दुभिनामकस्य दैत्येन्द्रस्य उपाख्यानकथनं। चण्डमुण्डयोः आविर्भावकथनं। तस्याः पूजाविधिकथनं। घटासुरवध-हननकथनं। कालकपादिदेवीनामप्रसंगादिकीर्तनं।

४४—४८ अध्याये,—महादेवात् नन्दिन अपराजितादिविद्याप्राप्तिकथनं। अन्धकासुरस्य विवरणकथनं। स्कन्दगणेशादिरुद्रादित्यविश्वेदेवादीनां नामकथनं। नवग्रहोत्पत्तिकथनं। परशुरामकृतदेवीप्रतिष्ठाविधिकथनं। अथवा भगवत्त्वतोत्पत्त्यादिनिरूपणं कालकथा-प्रसङ्गेन तिथिवारादिकथनम्। शान्तिकर्मप्रयोगादिकथनं। यात्रा मन्त्रादिनि-रूपणं।

४९—५२ अध्याये,—पूर्व्विभागवस्थानिकल्पप्रसङ्गेन चन्द्रवंशविवरणं। सूर्य्यवंशकथा- [illegible] कथनं। [illegible] कथनं। संवत्सरं यावत् [illegible] विधिकथनं। तत्र [illegible] विधिकथनं। नवावामविधिः शिवा-शान्ति-धृति-[illegible]-सिद्धि-तुष्टि-[illegible] देवीमूर्त्ति- [illegible] कथनं। तथा [illegible] कीर्त्तनञ्च। तासां पूजाविधिकथनं। [illegible] देवताः [illegible] कथनं। [illegible] कथनं। तत्र तत्र [illegible] विधिकथनञ्च।

५३—६४ अध्याये,—[illegible] कथनं। तत्र तत्र पूजायां [illegible] विधिकथनं। [illegible] कथनं। [illegible] विधिकथनं। तत्र [illegible] विधिकथनञ्च। [illegible] विधिकथनं। पूर्व्वादौ [illegible] विधिकथनं। [illegible] विधानं। [illegible] क्रमेण देव्याः पूजाविधिकथनं। [illegible] विधिकीर्त्तनं। [illegible] विधानकथनं। [illegible] तिथ्यादिषु नवमेषु देव्याः पूजा- विधिकथनं।

६५—७० अध्याये,—[illegible] पूजाविशेषेण देव्याः पूजाविधिकथनं। [illegible] स्थानेषु [illegible] कथनं [illegible] विधानकथनञ्च। [illegible] विधिकथनं। पूजाभिषेकविधिः। तत्र [illegible] विधानकथनं। [illegible] कथनं।

७१—८० अध्याये,—[illegible] विधिकथनं। [illegible] कीर्त्तनञ्च। [illegible] कथनं। [illegible] विधिकथनं। [illegible] कथनं। [illegible] कथनं। [illegible] कथनं तत्र [illegible] कीर्त्तनं। [illegible] विधिकथनं। [illegible] विधिकथनं। [illegible] विधिः। [illegible] विधिकथनं। [illegible] विधिकथनं। [illegible] विधानकथनञ्च।

८१—८९ अध्याये,—[illegible] माहात्म्यम्। देव्याः [illegible] कथनं। [illegible] कथनं। [illegible] कथनञ्च। [illegible] कथनं। [illegible] कथनं। [illegible] विधिकथनं। तत्र च [illegible] कथनं। [illegible] देव्याः [illegible] कीर्त्तनं। [illegible] कथनं। [illegible] कथनं। [illegible] कथनं। [illegible] कथनं। [illegible] कीर्त्तनं।

९०—९९ अध्याये,—[illegible] कथनं। [illegible] कथनं। [illegible] विधिकथनं। [illegible] कथनं। [illegible] कथनं। [illegible] विधिकथनं। [illegible] कीर्त्तनं। देव्याः [illegible] कथनं। [illegible] कथनं। [illegible]। [illegible]। तत्र [illegible] विधिकथनं। [illegible] कथनं

९०—१०१ अध्याये,—धर्माधर्मकथनं। तत्र आचारविधिकथनं। वेदपाठश्रवणादि-विधानं। अग्निहोत्रादिविधिकथनं। वैवाहिकनिषेधादि विवाहादि आचरणकथनं। धर्माधर्मः धर्माधर्मादिकथनं विविधानि। आचारकथनं। अविचारेणधर्मविधिकथनं। मासविशेषे व्रत-विशेषेण देवीपूजनमाहात्म्यकथनं। शिवधामविधिकीर्त्तनं। कपर्दीधामवचनमन्त्रादिविधि-कथनं। अन्नविधिविसर्जनविधिः। मन्त्रजपविधिकथनं।

१०४—११७ अध्याये,—शैवधर्मगृहधर्मनिषेधादिदानविधिः। पदार्थविधिकथनं। चेतसो मलविधिकथनं। मासविशेषे प्रयागादिभेददानतर्पविधिः। देहान्तविधिकथनं। परलोककथनम्। पञ्चनिर्णयः। आयुर्वेदोपचारकथनं। शिवलक्ष्मीमाहात्म्यकथनं। आयुर्वेदविधानमुखेन प्रश्नगुणादिकथनं। महाबुद्धिमतिसमयप्रश्नेन मासवर्षान्ते अवतरणं महादेवेन अवधारितम्-कथनं तत्र शिवाचरणोत्सवकथनम्।

११५—१२८ अध्याये,—विष्णुतत्त्वविवादकहोमकीर्त्तनं। शिवाचरणं अभिषेककथनं। परस्परामहत्त्वकीर्त्तनम्। शिवाचनं पुरस्कृत्य विष्णुनामाय देवानामुद्यानस्थलमहत्त्वकथनं। विष्णुपदपद्ममुखेन तस्य रूपादिवर्णनं। जन्मादिकथनम्। माहात्म्यपूजामाहात्म्यकथनं। तत्र हरिवन्दनपदध्यानकीर्त्तनम्। श्रीदेवमूर्त्तिप्रतिष्ठाकथनं। धर्मार्थकामविधिकथनं। तत्र मत्स्यावतारस्य ध्यानकथनं। पितृविधिकथनं। कर्मविपाक वर्णाश्रमभेदकथन। पुष्पविधि-कथनं। पुष्पदेवपूजाविधिः। देवीस्तवराजकथनम्।

No. 2119. वैष्णवामृतम्। Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 182. Lines, 6 on a page. Extent, 4,628 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ráṇágháṭa, Bábu Surendranátha Pála Chaudhúri. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Vaishṇavámṛita. On the duties, feasts and fasts of Vaishṇavas. Anonymous.

Beginning. श्रीराधामोहनपादपद्मयुगलं नित्यं मुनीन्द्रैः स्तुतं
देवानामपि दुर्लभं शिवपरं ब्रह्मादिभिर्वन्दितं ।
संसारार्णवतारणैकतरणौ सर्वेश्वरः सर्व
शास्त्रं ध्यात्वा समाश्रित्य हृदये आशीर्विदो यदा ॥
सारात्सारं समादाय वैष्णवानां हिताय वै ।
क्रियते शोधनार्थं वैष्णवामृतमुच्यते ॥ इत्यादि ।

End. सर्वे शिवमयाः सर्वासामपि सात्त्विकाः सदा ।

निर्व्वेदं प्रयतं चरन् साधूनां न हि गच्छ च ॥
इति श्रीहरिभक्तिविवेचनात् सर्व्वमङ्गलं ।

Colophon. इति श्रीचैतन्यमते श्रीविष्णोर्भक्तप्रकारविधिः ॥ अथास्येदं वैष्णवानां । विषयः । वैष्णवसर्व्वस्वं प्रमाणीभूतं । सर्व्वधर्म्मान् परित्यज्य वैष्णवधर्म्मप्रचारप्रकरण-कथनं । वैष्णवगुरुलक्षणं । गुरुकरणावश्यकताकथनं । शिष्यलक्षणादिकथनं । वैष्णवदीक्षाप्रकार-विचारादिकथनं । दीक्षाफलं । अथ मन्त्रग्रहणविधानादिविचारकथनं । दीक्षाकालनिरूपणं । मन्त्रोद्धारनिर्णयः । मन्त्रसंस्कारः विविधविधिपूजादिकथनं । सर्व्वाराधनाचारः । मालाविधे-यादिकथनं । विष्णुपूजाविधिः । तुलसीपत्रचयनविधिः । स्नानादिविधिः । दन्तधावनविधिः । वैष्णवानामाचारविशेषकथनं । अथ श्रीमद्भागवतपाठश्रवणमाहात्म्यादिविधिकथनं । चैतन्योप-चारादिविधिः । श्रीकृष्णजन्माष्टम्यादिकथनं । पुरश्चरणविधिकथनं । विष्णुव्रतनिरूपणं । श्रीरामनवमीव्रतकथनं । जानकीजन्मव्रतकथनं । वामनद्वादशीव्रतकथनं । नृसिंहचतुर्दशीव्रतकथनं । [illegible]-व्रतकथनं । एकादशीव्रतकथनं । दशहराव्रतकथनं । हरिशयनव्रतकथनं । रासयात्राव्रतकथनं । रथयात्राव्रतकथनं । दोलयात्राव्रतकथनं । मदनमहोत्सवकथनं । वैष्णवाचारविधिनिरूपणं श्रीर्थं । तिलकविधिकथनं । मुद्राधारणमाहात्म्यं । तुलसीमालादिधारणमाहात्म्यकथनं । विष्णोर्नैवेद्यादिः । प्रसादविधिः । शालग्रामविधिः । विष्णोर्नैवेद्यभक्षणविधिसमाप्तश्च ।

No. 2120. भगवद्भक्तिचन्द्रिका । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 164. Lines, 5 on a page. Extent, 3,260 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Purohitpáḍá, Ránághát, Paṇḍit Rámalála Bandyopádhyáya Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Bhagavad-bhakti-chandriká. On the doctrine of faith and the divinity of Kṛishṇa, including directions how faith and devotion should be evinced. Anonymous.

Beginning. नमस्तस्मै विष्णवे कृष्णचैतन्याय च
भक्तिसुधाकरः कोऽपि श्रीचैतन्याकारः ।
चिन्मयानन्दकारी चैतन्यारी मुकुन्दः
हरिभक्तिमार्गप्रकाशको भवतीह ॥

इह खलु भगवद्भक्तिचन्द्रिका [illegible]
[illegible]
[illegible] इत्यादि ॥

End. [illegible] ।

Colophon. इति [illegible] ।

[illegible] । [illegible] इति लिख्यते । [illegible] । [illegible] इति लिख्यते । [illegible] । [illegible] इति लिख्यते । [illegible] ।

No. 2121. प्रायश्चित्तप्रकाशः । Substance, country-made paper, 12 × 3½ inches. Folia, 84. Lines, 6 on a page. Extent, 2,805 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1698. Place of deposit, Purohitpáḍá, Ráṇághát, Paṇḍit Rámalála Banayopádhyáya Bhaṭṭácharya. Appearance, old. Prose. Correct.

Práyaśchitta-prakáśa. Principles which regulate expiations, and the different forms thereof for the expiation of particular offences. By Pradyotana Bhaṭṭácharya, son of Balábhadra.

Beginning. [illegible]

[illegible] + + + + [illegible] ।

[illegible]

[illegible] ॥

[illegible] ।

प्रायश्चित्त[illegible] ॥

[illegible] । [illegible] । [illegible] । [illegible] ॥

End. [illegible] इति [illegible] ।

Colophon. इति [illegible] विरचितः प्रायश्चित्तप्रकाशः सम्पूर्णः ।

विषयः । प्रायश्चित्तलक्षणकथनं । दीर्घकाले प्रायश्चित्ताकरणे दोषकथनं । [illegible] कथनं । [illegible] । [illegible] प्रायश्चित्तपूर्वाङ्गकर्मनिरूपणं । [illegible] कथनं । [illegible] कथनं । [illegible] प्रायश्चित्तकथनं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] प्रायश्चित्तं । [illegible] ।

No. 2122. वृन्दावनशतकम्, वा वृन्दावनरहस्यम् । Substance, country-made yellow paper, 9 × 4 inches. Folium, 1. Lines, 18. Extent, 28 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ranághâta, Bábu Surendranátha Pala Chaudhúri; another copy at Calcutta, Bábu S'uvaladása Mallik. Appearance, new. Verse. Correct.

Vrindávana-rahasya *alias* **Vrindávana-sataka.** A century of verses in praise of the sanctity of the town of Vrindávana. By Prabodhananda Sarasvati. The codex is obviously incomplete, for it contains only 28 slokas when from its name it should contain a hundred.

Beginning [illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] । इत्यादि ।

End. श्रीमद्वृन्दावनेश्वर्य्याः [illegible] ।

इति श्रीवृन्दावनरहस्यम् ।

Colophon. इति श्रीप्रबोधानन्दसरस्वतीपादविरचितं श्रीवृन्दावनशतकं समाप्तम् ।

विषयः । वृन्दावनमाहात्म्यवर्णनं ।

No. 2123. दायभागटिप्पणी । Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 122. Lines, 6 on a page. Extent, 3,099 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Májidá, Post Ránághát, Pandit Madhusúdana Nyáyaratna; another copy at S'ántipura, Pandit Kálidása Vidyávagís'a. Appearance, very decayed. Prose. Correct.

Dáyabhága-ṭippaní. A gloss on the Dáyabhága of Jímútaváhana. By S'rínátha, son of S'ríkara Áchárya.

Beginning. नत्वा श्रीधरमीशमूलमचलावधिरमेदुराम्बरं ।
गौरीनाथकुलमण्डनैकसदनं चिन्मयं सुन्दराकृतं मम ॥
श्रीमूतवाहनविबुधमतेर्विवर-
प्राप्ताम्बुजमृदिदश्च समाधि ।
दुर्बोधमत्र विषये नितरां मया तत्
व्याख्यायतेऽखिलमतिप्रतिबोधहेतोः ॥
श्रीकराचार्य्यपुत्रेण श्रीनाथेन धीमता ।
टिप्पणी दायभागस्य श्रीनाथेन विधीयते ॥

शास्त्रादौ विघ्नविघाताय महाचारैरोचितकर्तव्यतां स्वकृत्यं विधित्सुः परमेश्वरं प्रणाम प्रणम्य शास्त्रारम्भप्रयोजनं ग्रन्थकारः प्रतिजानीते, मन्वादीत्यादि । ऊर्ध्वमित्यवधानार्थमत्या वेषः । इत्यादि ।

End. एवञ्च पितुरूर्ध्वमपि स्वीयायाः पत्न्या मेऽनावसिद्धधने यद्धनस्वाधिकारि त्वामधिकारस्य तदा सुतरां तुष्टिविधिकारोऽप्रीतिभावः । शेषं सुगमं ।

Colophon. (इतः परं नास्ति ।)

विषयः । श्रीमूतवाहनकृतदायभागस्य पञ्चिका टीका व्याख्यानं ।

No. 2124. गुणप्रकाशविवृतिः । Substance, country-made paper, 11 × 2¼ inches. Folia, 91. Lines, 7 on a page. Extent, 3,314 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nisidágada Grama, Post Vñaichi, Zilla Burdwan, Pandit Vánes'vara Vidyáratna; other copies at S'ántipura, Ramayadava Chudamani, and at Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Guṇaprakás'a-vivṛiti. A commentary on the Kiraṇávali of Varddhamána Mis'ra. By Mathuranátha Tarkavágís'a, son of S'rírama Tarkálankára. In Hall's "Contributions," (p. 67) the work is named Guṇaprakás'a-didhiti-Máthuri. There is Guṇaprakás'a-vivṛiti by Raghunátha S'iromaṇi.

Beginning. कृषिजावपुष्टैव पूरवन् पंकिलां भवभूतृषिवहृति।
बोधवनविविनगवशोभवा: पातु कोऽपि भवमीरद्रवनि: ॥
श्रीवनावकूतावाववकंवामीश्रयीवका।
मुवज्ञावयिवविः विवके विदुषां मुदे ॥
विविधं शरिरविनवव्वताविजावववा इवं बवारेवव्वावताणुविववाररं वरुवं विवविवार्थे वादे। विवजाति स्वर्षेवि। इत्यादि।

End. भक्तेषावविषंषेवव वार्वववाबेव कुलोवेतुवं ववलोवं वैरवावावावाव वावषैवेविवविवावव विवुंविवमेवावदेव इति शाक। (इत्यौरवादि)

विषय:। स्वंवावतन विरवावक्तीभवावव वाचावं।

No. 2125. वैष्णवतोषणी। Substance, country-made paper, 13 × 5 inches. Folia, 470. Lines, 6—12 on a page. Extent, 25,380 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nisiḍágaḍa Gráma. Post Vñaichi, Zilla Burdwan, Paṇḍit Vánesvara Vidyáratna; other copies, at Calcutta, Dr. Rájendralála Mitra, and Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Vaishṇava-toshaṇí. A commentary on the tenth book of the Bhágavata Puráṇa. By Sanátana Gos'vámi. The commentator's object is to establish the divinity of Kṛishṇa, and elaborate the philosophy of the Bhakti doctrine. In the colophon of the work a long account is given of the author, and of the associates of Cháitanya who the author holds is an incarnation of Kṛishṇa.

Beginning. श्रीमद्रूपमोष तं इत्यादपुरन्दरं।
श्रीगोविन्दं प्रपद्येऽहं दीनानुग्रहकारकं ॥
वन्दे श्रीकृष्णचैतन्यं भगवन्तं कृपार्णवं।
प्रेमभक्तिवितानार्थं गौड़ेष्ववततार यः ॥
श्रीमाधवपुरीं वन्दे यतीन्द्रं शिष्यसंयुतं।
लोकेष्वङ्कुरितो येन कृष्णभक्तिसुरांघ्रिपः ॥
श्रीमत्स्वरूपचरणोदकाहरिनामि वै:।
श्रीमन्नित्यानन्दनाथं वन्दे भक्तिप्रदायकम् ॥
— — — — — — — — — — — — ।
श्रीचैतन्यपदाम्भोजमधुव्रतैः वैष्णवैः।

बालबलपितुं यथा देवं चैत्यवीपनी ॥

— — — — — — — — — ।

श्रीकुलचीरामीतिप्राचीनोऽय श्रीजम्बद्वीपारच्योऽतिमयेन प्रेमा विराजमा-
नत्वात् । ध्यानात्ः चलाचाच्चविधेरजितत्वात् । इत्यादि ।

End. सर्वामयुदीपचना चैकुबाय मदीयचीत्यादि ॥

Colophon. इति श्रीहरमनडिचलां मयनितमः ।

श्रीमच्चैत्यमब्वचन्द्र श्रीसे भगवतः प्रभोः ।
टिप्पणी इत्यनेकस्मै पूर्णचैत्यवीपनी ॥
ये श्रीनायबर्म ग्राम सर्वे ग्रामाय नामरे ।
कलवदा देवविप्राः प्रवसे ववल्लि स्थिताः ॥
मगलकु श्रीमयनः पेतायुतनवाप्तुवो ।
देवाजेवहि वैवेऽयं श्रीसमानतनाचिनां ॥
मदें नहि निवेदापि किंचिदन्यदितथया ।
यथैतदधिकृतत्वेन श्रीवेमेदं निवेदवे ॥
तत्त्वावबद्मभाषितवती यज्ञावतचाचिनी
जिज्ञा कलवता यत्नी सधुकरी श्रुवोत्तरीयत्यवे ।
देशे राजवर्गा जनपदः कर्णाटभूमिपतिः
श्रीमच्चंद्रजमहुवर्येषु भरद्वाजान्वयामणीः ॥ १ ॥
पुत्रस्य यस्य कमलपतुनामारोचवेरोचिनी-
कामस्वविंचकोचरः सुरयवेकुसप्रभावोऽभवत् ।
यस्येवायतिपूजितोऽविजयवर्ये देकविद्याप्रभू-
वंशीयानजिदवदेव इति चा ख्यातिं जितो वयिमान् ॥ २ ॥
नचित्रीदृबंबतविनयवर्गचक नमबो
प्रपन्नाते कवीश्वरसूरिवराणौ गुरुनिधी ।
मनोराज्ञ नाके प्रयतनराणां वजनिये
जनाभाषः नाके निर्वाणिनयगुरुप्रेरितनया ॥ ३ ॥
विजय सं पान्थं मधुरिपुपुरप्राक्षितिहिमे
शिला नाम्नी कवीश्वरसूरिवराणां किल इदे ।
जिनयोगे कवीश्वरनकलिजा चरितरः
सरावादायांगो कुसलितककर्मसवर्येषो ॥ ४ ॥
श्रीकविचरदेव एवनरिश्चिविंदंखराज्यः प्रता-

[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥ ५ ॥
[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
न [illegible] केषां वा न [illegible] ॥ ६ ॥
[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥ ७ ॥
[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] श्रीमान् मुकुन्दः [illegible] ॥ ८ ॥
[illegible] मुकुन्दो [illegible] श्रीमान् [illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥ ९ ॥
[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥ १० ॥
[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥ ११ ॥
[illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥ १२ ॥

[illegible] च ।
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] सुप्रतिष्ठिताः ॥
[illegible] ।
[illegible] ततः ॥
[illegible] ।
[illegible] च [illegible] ॥
[illegible] ॥
[illegible] ॥
[illegible] च [illegible] ॥

विषयः । [illegible] व्याख्यानं ।

No. 2126. महाभारतार्थसंग्रहदीपिका, (आदिपर्व्व) । Substance, palm-leaf, 10 × 1½ inches. Folia, 121. Lines, 5 on a page. Extent, 2,571 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1600. Place of deposit, Niśiḍágaḍa Gráma, Post Vñaichi, Zilla Burdwan, Paṇḍit Váneśvara Vidyáratna; another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Mahábhárartha-saṅgraha-dípiká. A commentary on the Mahábhárata. By Arjuna Mis'ra, son of Is'ána. The codex contains only the Ádi Parva or the first book.

Beginning. [illegible]
[illegible] ।
[illegible]
[illegible] ॥
[illegible] नमः ।
[illegible] :
[illegible] भारतार्थप्रदीपिका ॥

अथ प्राचेत पुस्तकेषु भगवद्वासुदेवादिदेवानां नमस्कारोत्कर्षने तत्र श्रीदेवीसम्बन्धानां नर-सैमादि । तत्र श्रीमद्विमलबोधादिमतानुसारेण पञ्चनमस्कारसामर्थ्यं यथामति लिख्यते । ॐ नमो भगवते वासुदेवाय । ॐ नमः पितामहाय । ॐ नमः प्रजापतिभ्यः । ॐ नमः श्रीकृष्णद्वैपाय-नाय । ॐ नमः सर्वविघ्नविनायकेभ्यः । इत्यादि ।

End. पञ्चवर्गार्थं योगार्थं । कृताः सप्ताः छन्दिताः चरिताः । १२४ । श्रीकृष्णः ।

Colophon. इति भारताचार्यपाठकराजश्रीमद्दीपाजनजनभारताचार्यविनायकुमकृतौ महाभारतार्थसङ्ग्रहदीपिकायां टीकायामादिपर्व समाप्तं । शकाब्दाः ११ ।

माघे मासि कृष्णाक्षे पक्षे बुधदिने मुदा ।
टीकेयं लिखिता यत्नात् श्रीदुर्गाराजशर्मणा ॥

विषय । महाभारतीयादिपर्वव्याख्यानं ।

No. 2127. योगचन्द्रिका । Substance, palm-leaf, 10 × 2¼ inches. Folia, 23. Lines, 5 on a page. Extent, 426 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vegunegrama, Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Pandit Sadananda Bhaṭṭachárya. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Yoga-chandriká. A commentary on the Yoga aphorisms of Patanjali. By Ananta S'armá. Very rare. Mr. Hall found the name cited in the *Hatha-sanketa-chandriká* but no MS. of the work. *Contributions*, p. 17.

Beginning. इदं प्रथमं सूत्रार्थचन्द्रिका क्रियते यथा ।
अनन्तशर्मणा स्त्रीभिः मन्दिरामन्दकौतुकम् ॥
अथ योगानुशासनम् ।
अथशब्दोऽधिकारार्थो, योगोऽत्र समाधानम् । अनुशिष्यते व्याख्यायते येन तत् । इत्यादि ।

End. सर्वमिदिममभूता मम विविधैः यैव माधवोऽर्चित । ११ ।
सूत्रार्थदर्शिमात्राय कृतेयं योगचन्द्रिका ।
अनन्तशर्मणा योगे वाचिता विश्वनाथयोः ॥

Colophon. इति श्रीअनन्तशर्मविरचितायां योगचन्द्रिकायां चतुर्थः पादः ।

विषयः । पतञ्जलिकृतयोगसूत्रस्य व्याख्यानं ।

No. 2128. आचारदर्पणः । Substance, country-made paper, 12 × 8 inches. Folia, 92. Lines, 5 on a page. Extent, 1,535 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Vegunegráma, Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Pandit Sadánanda Bhaṭṭachárya. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Achára-darpana. A digest of the rules regarding the daily duties of householders, including S'ráddhas and other obligatory rites. By S'rídatta Pandita.

Beginning. श्रीविनोदस्वस्रेषु विबुधानन्ददायिषु ।
हरिद्रविद्रुताचक्षुवीरावली पुनातु वः ॥
श्रीदत्ताभिनीयन्ते इव आचारदर्पणं ।
लिख्यते नियतो ऽयं यथोक्तागमवृत्तिभिः ॥
तत्र मनुः । ब्राह्मे मुहूर्ते बुध्येत धर्मार्थौ चानुचिन्तयेत् । इत्यादि ।

End. अपि च काठके प्रथमे चिन्तावेत । तत्र योगा विशिष्टवचनाः पतितैः पर आचारमिति श्रीवाचस्पतिरुद्धृतवान् ॥

समूलस्वधाभेदातीर्थमीमांसाचारनिर्णयः ।
श्रीदत्तेन समासेन आचारदर्पणः कृतः ॥
दुर्लभमपि धर्मे मे सम्यग्दर्शनादिभिः ।
अपि सर्वोदयं तीर्थसलिलाप्लवैर्न शुद्धि ॥

Colophon. इति श्रीमदुपाध्याय श्रीदत्तकृत आचारदर्पणः समाप्तः ।

विषयः । ब्राह्मोत्थानविधिकथनं । मूत्रपुरीषोत्सर्गविधिः । शौचविधिः । आचमनविधिः । आचमननिमित्तानि । द्विराचमननिमित्तानि । आचमनानुकल्पविधिः । आचमनापवादः । दन्तधावनविधिः । प्रातः स्नानादिविधिः । सामान्यतः स्नानविधिः । अशक्तस्य स्नानादौ स्नानविधिः । स्नानानुकल्पकथनं । स्नानीयवस्त्रप्रयोगः । वासः परिधानविधिः । सन्ध्योपासनविधिः प्रयोगकथनं । जपविधिः । जपमालादिविधिः । कर्मकर्तुर्नियमादिकथनं । ब्रह्मयज्ञविधिकथनं । स्वाध्यायविधिः । तर्पणविधिः । तर्पणोपकरणकथनं । पूजाविधिः । देवपूजादौ पुष्पाद्युपचारकथनं । पुष्पादिविवेचनं । वैश्वदेवबलिकर्मकथनं । तत्र प्रयोगकथनं । नित्यश्राद्धविधिः । मधुपर्कप्रयोगकथनम् । अतिथिपूजाविधिः । भोजनविधिकथनं । शयनविधिकीर्तनञ्च ।

No. 2129. तत्त्वचिन्तामणौ द्वितीयपरिच्छेदे ईश्वरानुमानप्रकरणम् ।

Substance, palm-leaf, 10 × 2 inches. Folia, 56. Lines, 5 on a page. Extent, 1,435 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1478. Place of deposit, Vegunegráma. Post Sátgechhe, Zilla Burdwan. Pandit Sadánanda Bhattácharya. Appearance, old. Prose. Correct.

Tattvachintámani. The great Nyáya work of Gaṅges'a. The codex contains only that portion of the work which treats of inference

as bearing on the existence of the Godhead, (*Is'varánumána-prakáraṇa*) and of the errors of the Chárváka Baudha and Jaina theories on the subject and emancipation. The codex is 377 years old. The entire work has been noticed before. This section of the work is exceedingly rare; it has not been included in the Calcutta edition.

Beginning एवमनुमाने सिद्धसिद्धे सत्यात्मविशेषगुणस्यादृष्टस्य सिद्धिः सिद्धाद्दैत साक्षं-सेव घटवत् सकर्तृकत्वानुमानात् । ननु क्षित्यादिकं सकर्तृकं न भवः सत्र सकलजीवाभिषातुज-ख्यत्वात् । नापि सिद्धिमनेकरूपत्वाभावात् । इत्यादि ।

End. सततरवानुमानेनाप्रमत्तत्वावगमोऽवस्थानं, न च श्रुतिप्रामाण्ये मानाभावः सम्यगत्व-प्रामाण्यस्यैव निश्चितत्वात् प्रमेयप्रमाणसंस्कारतीतां योगजेनान्वेषणादिति तदुक्तानपत्रांश परमपुरुषार्थस्य श्रुतिसिद्धं सारत्वमनुमानं सिद्धमिति ॥

Colophon. इति तत्त्वचिन्तामणौ श्रीगङ्गेशविरचिते तत्त्वचिन्तामणौ द्वितीयपरि-च्छेदः । शाके १२०८ ।

विषयः । ईश्वरानुमानप्रकरणम् । तत्र चार्वाकबौद्धजैनादिमतखण्डनम् । मुक्तिं सारत्व-नादिसिद्धिः प्रमाणम् । मोक्षस्वरूपकथनम् । प्रामाण्येन इति सिद्धान्त.

No. 2130. षट्चक्रदीपिका । Substance, country-made yellow paper, 10 x 8 inches. Folia, 22. Lines, 7 on a page. Extent, 731 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Guḍapgráma, Post, Bhástáḍá, Zilla Burdwan., Paṇḍit Aghoranátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, new. Prose. Correct.

Shaṭchakra-dípiká. A commentary on Púrṇánanda's Shaṭchakra, a work on mystic diagrams connected with Kaula worship. By Rámanátha Siddhánta.

Beginning नत्वा गुरुपादारविन्दयुगलमादरात् ।
षट्चक्रदीपिकाटीका रच्यते रामनाथेन ॥
पञ्चमि । चतुष्को सत्यपूर्णानन्दयोगीन्द्रैः । तत्र । इत्यादि

End. न जन्म पुनः संसारबन्धनं क्वापि ॥ ११ ॥
श्रीरामनाथसिद्धान्तविरचिता सद्वृत्तिका ।
सर्वां पश्यन्त्वात्मना टीका षट्चक्रदीपिका ॥

Colophon. इति श्रीरामनाथसिद्धान्तविरचिता षट्चक्रदीपिका समाप्ता ।

विषयः । पूर्णानन्दकृतषट्चक्रस्य व्याख्यानं ।

No. 2131. भावचन्द्रिका। Substance, partly palm-leaves and partly country-made paper, 10 × 3½ inches. Folia, 35. Lines, 6 on a page. Extent, 813 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vegunegráma, Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Paṇḍit Sadánanda Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Bháva-chandriká. A dissertation on the nature of devotion (*bhava*) as an element of the Bhakti doctrine, and the various ways in which it should be evinced towards Kṛishṇa in the various relations of father, mother, son, lover, &c. By Chaṇḍídása.

Beginning. वन्दे इन्द्राकमाधीनमिन्दिरानन्दमन्दिरं।
उपेन्द्रं सान्द्रकारुण्यं सानन्दं नन्दनन्दनं॥

एव खलु परमतत्त्वसाक्षात्कारत्वेन परमपुरुषार्थरूपतया महर्षिभिरपि स्तुतास्ति।

End. अतएव ऐश्वर्यमाधुर्य्ययोर्माधुर्य्यमय्या एव श्रीकृष्णविषयोपूर्वतया उत्कर्ष इति सर्व्वेनवद्यान्तं। इति।

Colophon. इति श्रीमच्चरणारविन्दमधुकरश्रीचण्डीदासकृता भावचन्द्रिका सम्पूर्णा।

विषयः। भक्तिभावं विना श्रीकृष्णमाधुर्य्यानिर्भयानुभवोन जायते इति निरूपणं। भक्ति-भावस्वरूपकथनं। भावलक्षणं। रागानुरागादिस्वरूपकथनं। सम्भृता रतिस्वरूपकथनं। कामा-नुगास्वरूपकथनं निष्कर्षितावलम्बनभेदेन द्विविधभावनिरूपणं। रागमार्गस्य प्राबल्यकथनं। सा-धनप्रगुणनिरूपणं। भवकर्मेद्रनिरूपणं। सामान्यतत्वनिरूपणं। भगवल्लीलाया नित्यत्वादि-कथनं। भक्तभावस्य सर्वत श्रेष्ठ्यप्रदर्शनं। शान्तिमुक्तादिषु भावसम्बन्धकथनं। भक्तस्य एव पूर्वतयाकारमिति कथनं। भगवत्कामविशेषस्य प्रेमविशेषत्वकथनं। माधुर्य्यलीलाया उत्कृष्ट-त्वनिरूपणञ्च।

No. 2132. शुद्धिदर्पणम्। Substance, palm-leaf, 8 × 2 inches. Folia, 89. Lines, 5 on a page. Extent, ? ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vegunegráma. Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Paṇḍit Sadánanda Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

S'uddhi-darpaṇa. A summary of the laws relating to purification and mourning. By Ananta Yájṇika.

Beginning. नत्वा गणेशपादाब्जं गुरूनपि मनीषिणः।
याज्ञिकानन्तदेवेन क्रियते शुद्धिदर्पणं॥

मन्वादौ प्रतिपदादौ निरूप्यते,—अथ तिथिनक्षत्रसंयोगे धर्मविशेषः प्रतिः इत्यादि ।

End. यदि च गुरुवचनेऽस्मिन् न यदा तदा तत्र उपवासमात्रमत्र तस्य प्रतिपत्तव्यं भवतीति ।

Colophon. इति श्रीमद्वर्द्धमानमिश्रकृतौ प्रतिपत्तत्त्वं समाप्तिमगमत् ॥

विषयः । मन्वादौ प्रतिपन्निर्णयः । युगमन्वादौ प्रतिपन्निरूपणं । धर्मावधिनिरूपणं । धर्मोपासनाविधिकथनं । धर्मोपवासकथनं । अर्थापादनीयं । धर्मार्थे धर्मावधिनिरूपणं । वस्तुविशेषार्थे । धर्मोपपादः । वश्चिमपर्व्वादिविधिः । चतुष्टयमकथनं । श्रवणविवरणं । चान्द्रमासेषु मते अत्र अधिकनिरूपणं । मलमासे प्रतिपत्त्वं । तिथ्यादिनिर्णय दानादिव्यवस्था । पर्व्वन्तरादिव्यवस्था । पूर्णिमात्यनिरूपणं । वर्षान्ते पूर्वक तत्त्वनिरूपणं । विवादव्यवस्था । धर्मोपासनादिनिरूपणं । दर्शश्राद्धविधिकथनं । प्रेतश्राद्धाधिकारिणः । उत्सर्गोपनिरूपणं । उभयवेलादिश्राद्धादिव्यवस्थाकथनञ्च ।

No. 2133. धर्म्मरत्नाकरः । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 153. Lines, 7 on a page. Extent, 3,023 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vegunegrám, Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Paṇḍit Sadánanda Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Dharma-ratnákara. A digest of the Smṛiti rules regarding duty, or the religious duties enjoined on householders. By Rámes'vara Bháṭṭa Mahámahopádhyáya.

Beginning. यस्माद्धर्मार्थकामानां सिद्धिर्भवति सर्वदा ।
मोक्षमपवर्गं ज्ञानमपि तं वन्दे नन्दनन्दनं ॥
नत्वा वागीश्वरीं देवीं परं विघ्नहरं तथा ।
रामेश्वरेण क्रियते धर्मरत्नाकरो मुदा ॥

तत्रादौ धर्मलक्षणं निरूप्यते तत्र जैमिनिः । चोदनालक्षणोऽर्थो धर्म इति । इत्यादि ।

End. इति वचनेन तत्तत्कालीनमरणादौ दोषाभावमुक्तमिति ।

Colophon. इति श्रीमन्महामहोपाध्यायभट्टश्रीरामेश्वरविरचितो धर्मरत्नाकरः समाप्तः ।

विषयः । धर्मलक्षणनिरूपणं । तिथिनिरूपणं । मासादिकथनं । मासभेदनिरूपणं । एकादशीतिथिव्यवस्थाकथनं । प्रतिपदादिषु तिथिषु कर्तव्यविधानकथनं । उपवासविधिकथनं । अन्नप्राशननिरूपणं । कन्यादाननिरूपणं । संक्रान्तिनिरूपणं । ग्रहणनिरूपणं । विवाहव्यवस्थाकथनं । विवाहकालादिकथनं । धर्मावधिनिरूपणं । उपवासविधिकथनं । यज्ञसूत्रव्यवस्थादिकथनं । देवतार-

सतश्च प्रेतश्राद्धधारणकथनं । वर्णाश्रमादिनत्यादिनिरूपणं । पर्वनरहस्यविधिः । इच्छेन्द्र-मेरादिविधिः । षोडशश्राद्धसपिण्डीकरणादिविधिकथनं । पिण्डादिपतितश्राद्धकथनं । जननिमित्ता-शिवादिनिरूपणं । मलमासनिरूपणादिकं । तीर्थश्राद्धादिविधिकथनं । ग्रामश्राद्धविधिकथनं । जीवत्पितृकश्राद्धविधिकथनं । गजच्छायाश्राद्धविधिकथनं । दर्शश्राद्धविधिकथनं । द्रव्यशुद्धिकथनं । भक्ष्याभक्ष्यनिरूपणं । प्रायश्चित्तविधिकथनं । महापातकादिप्रायश्चित्तकथनं । गोमूत्रादिनिरूपणं । स्नानविधिकथनं । स्नानाशौचादिनिरूपणं । अशौचाभावकथनं । वेदाध्ययनविधिकथनं । सन्ध्या-तर्पणादिविधिकथनं । अनध्यायनिरूपणञ्च ।

No. 2134. न्यायमुक्तावली, वा लौकिकन्यायमुक्तावली । Substance, Palm-leaf, 12 × 4 inches. Folia, 152. Lines, 6 on a page. Extent, 2,513 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Pace of deposit Vegunegrám, Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Paṇḍit Sadánanda Bhaṭṭacharya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Láukika-nyáya-muktávalí ALIAS **Nyáya-muktávalí.** A collection of proverbial phrases used as illustrative arguments in philosophical works, with their explanations and abstracts of the stories on which some of them are founded. By Prakás'átmá. The phrases are usually made up with the name of some object or objects with the word Nyáya added; thus *Andha-darpaṇa-nyáya* or the Nyáya or argument of the blind (*andha*) and the looking-glass (*darpana*), *i. e.*, even as a looking-glass is useless to a blind man, so is &c., &c.; *Gañgá-śrota-nyáya* or the argument of the stream of the Gañges, *i. e.*, even as the stream of the Ganges, though always flowing onwards, never comes to an end, so &c., &c.

Beginning. पाहने विमलस्वरूपाय अनन्तकर्मिणे रूपोज्वले नमे ।
नामरूपाय जगतः प्रकाशहेतु हैमाङ्गवपुषे नमः सदे ॥
प्रकाशात्मा यतिः सम्यक् बालानां बोधसिद्धये ।
करोति लौकिकन्यायमुक्तावलिमनिन्दितां ॥

यद्यपादित्य पारमैतावद्ग्रन्थे प्रसङ्गेन ग्रन्थान्तरसंवादेष्वपि पठितानां न्यायानां सङ्कलि-कण्ठीया । इत्यादि ।

End. यथाख पञ्च वाक्यतया उपक्रमतश्चैवोपसंहार इति तदेव वाक्यार्थसन्धानकेऽपि इति बोध्यं ॥

Colophon. इति श्रीमद्वनुष्काचार्यविरचिता न्यायमुक्तावली सम्पूर्णा।

विषयः। कार्य्येण कारणं प्रत्यय इति न्यायस्य तात्पर्यादिकीर्त्तनं। एवं परत्र ज्ञेयं। कीट-भृङ्गन्यायः। वीचितरङ्गन्यायः। कदम्बकोरकन्यायः। शाखाचन्द्रन्यायः। देहलीदीपन्यायः। प्रासाद-वासिन्यायः। ज्योतिर्न्यायः। अध्यारोपापवादन्यायः। सोपानारोहणन्यायः। सम्भवत्येकवाक्यत्वे इति न्यायः। कारणगुणप्रक्रमन्यायः। अरोचकीन्यायः। देवदत्तापूपन्यायः। स्वामिभृत्यन्यायः। अर्द्धजरतीयन्यायः। सूचीकटाहन्यायः। कदलीफलन्यायः। परिच्छेदन्यायः। सर्वापेक्षान्यायः। सिंहावलोकनन्यायः। मण्डूकप्लुतिन्यायः। सूचीकटाहन्यायः। सम्भवत्येकवाक्यत्वे न्यायः। देहलीदीपादि-करणन्यायः। मातृकाधारणावकाशन्यायः। गोवलीवर्दन्यायः। अविकृष्टजन्यायः। यत्नानर्थं तद्-चित्यं न्यायः। न हि निन्दा निन्दितुं प्रवर्त्तते न्यायः। प्रमाणवत्त्वादभेदन्यायः। एकधीते सर्वाध्याय-न्यायः। तद्भिन्नभिन्नस्य तद्भिन्नत्वन्यायः। चतुर्वेदविद्न्यायः। अन्धगजन्यायः। नीरक्षीरन्यायः। समुद्रन्यायः। स्थूलारुन्धतीन्यायः। एकाकिनी प्रतिज्ञान्यायः। काकदन्तपरीक्षान्यायः। गगनाम्बु-कोटरन्यायः। घटारोहणन्यायः। विषमवनन्यायः। घट्टकुटीप्रभातन्यायः। गुडजिह्विकान्यायः। ग्रामगमनन्यायः। निरङ्कुशकरणन्यायः। अभावकन्यायः। महामालान्यायः। सिंहावलोकन-न्यायः। पूर्वमपवादा निविशन्ते न्यायः। कौण्डिन्यन्यायः। पिष्टपेषणन्यायः। सूचीकटाहन्यायः। अन्धपङ्गुन्यायः। कूर्मापृष्ठकन्यायः। ग्रामपतिग्रामन्यायः। आयतृप्तनित्यन्यायः। कपोत-कपोतन्यायः। दग्धपटन्यायः। कुम्भीधान्यन्यायः। एकत्र निर्णीतः शास्त्रार्थ इति न्यायः। तुष्यतु दुर्जन इति न्यायः। गजभुक्तकपित्थन्यायः। काकाक्षिन्यायः। कैमुतिकन्यायः। अर्द्धजरतीन्यायः। अर्द्धं त्यजति पण्डित इति न्यायः। उष्ट्रलगुडन्यायः। देहलीदीपन्यायः। कदम्बगोलकन्यायः। ब्राह्मणी वाक्यन्यायः। छत्रिणो गच्छन्ति इतिन्यायः। रज्जुसर्पन्यायः। कारणनाशे कार्य्य-नाशन्यायः। अश्मलोष्टन्यायः। अजाकृपाणीयन्यायः। दण्डापूपन्यायः। अन्धदर्पणन्यायः। मूलच्छेदन-न्यायः। चित्रपटन्यायः। आरोहणन्यायः। काकतालीयन्यायः। संयोगपृथक्त्वन्यायः। अशोकवनिकान्यायः। आम्रसेकन्यायः। लोहचुम्बकन्यायः। कूपन्यायः। वाल्मीकिन्यायः। दूरादन्तिकं पर-मितिन्यायः। विनाशप्रागभावन्यायः। तमःप्रकाशन्यायः। अविमृश्यकारिन्यायः। स्फटिकलौहित्य-न्यायः। प्रतिबिम्बितचन्द्रन्यायः। कूपनिमज्जनन्यायः। शुक्तिरजतन्यायः। पक्षाभासन्यायः। सन्दि-ग्धस्य धर्मिणमितिन्यायः। मक्षिकापादुकान्यायः। वह्निधूमन्यायः। आकाशापरिच्छिन्नत्वन्यायः। येन येन यत्प्रतीयते येन सोपसंक्षिप्यते स वाक्यार्थ इति न्यायस्य तात्पर्यादिकथनम्।

No. 2135. पातञ्जलसूत्रभाष्यं। Substance, country-made yellow paper, 13 × 2½ inches. Folia, 42. Lines, 6 on a page. Extent, 959 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Guáḍpa, Post Bhástáḍá, Zilla Burdwan, Paṇḍit Aghoranátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Pátanjala-sútra-bháshya. A commentary on the Yoga aphorisms of Patanjali. By Bhavadeva, pupil of Bhavadeva Ṭhakkura, son of Srikṛishṇadeva Mahámahopádhyáya, of Mithilá.

Beginning. पतञ्जलिं नमस्कृत्य योगिनोऽन्यांश्च योगिनः ।
भवदेवेन तत्सूत्रव्याख्यानं क्रियतेऽधुना ॥
मङ्गलं कुर्वन्नेव शिष्यानध्यापनाय प्रतिजानीते अथेति । अथ श्रीकेशवार्चनया अकारादावन्येष
मङ्गलं करोत्यनेन मङ्गलाचरणं । इत्यादि ।

End. आनन्दं ब्रह्मणोरूपं तच्च मोक्षे प्रतिष्ठितं ।
इत्यादिश्रुतिरपीत्यर्थः ॥
एवं चतुर्थेपादे कैवल्यं प्रतिपादितं ।
पतञ्जलिमुनीन्द्रेण येन तं भावयाम्यहं ॥
रमापतिसुतव्याख्यां कल्पयित्वा यथामयं ।
श्रिया तदिदतो श्रीमत्पादाम्भोजे रमापतेः ॥
शाकेऽग्निषड्वाण + + + + + नावेऽयथायथवसतवन्ते ।
+ + तिथौ श्रीभवदेवशर्म्मा पतञ्जलेर्भाष्यमिदं चकार ॥
अनन्यमेतस्य यावंशीया यद्भावतोमाद्यमिदं चकार ।
भावीरचीतो + + ब्दीना ये सश्रीचमनुमन्ति सन्तः ॥
— — — — — — ।

Colophon. इति मैथिलमहामहोपाध्यायश्रीकृष्णदेवतनयमहामहोपाध्याय ठक्कुरश्रीभवदेवशिष्य-
मैथिलमहाश्रीभवदेवनिर्म्मिते पातञ्जलसूत्रभाष्ये कैवल्यपादव्याख्या समाप्ता ।
विषयः । पतञ्जलिप्रणीतयोगसूत्रस्य व्याख्यानं ।

No. 2136. व्यवहारदर्पणम् । Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 78. Lines, 6 on a page. Extent, 2,093 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Veguṇegrám, Post Sátgechhe, Zilla Burdwan, Paṇḍit Sadánanda Bhaṭṭácharya. Appearance, old and decayed. Prose and verse. Correct.

Vyavahára-darpaṇa. A summary of the laws relating to Judicature. By Ananta Yájṇika.

Beginning. नत्वेशं भारतीं + + वाञ्छितार्थप्रदायके ।
तनोति याज्ञिकोऽनन्तो व्यवहारेषु दर्पणम् ॥

यच व्यवहारसमुच्चयो नामायम् ।
कि नानाग्रन्थेषु सरं सार कथ्यते ।
नानाग्रन्थेषु सरलतया व्यवहार इति कृतः ॥ इत्यादि ।

End. न नव्यनयवाक्यैः प्रयात् विद्वत्पायमं ।
चिता दच चिचिदित्यवै इति ।

Colophon. इति श्रीवर्द्धमानाधिकरणौ व्यवहारदण्डे समाप्तं ।

विषयः । व्यवहारसमुच्चयनिरूपणं । व्यवहारलक्षणनिरूपणं । भाषापादलक्षणं । भाषा-दोषानुपव्यासविधिः । प्रतिज्ञापत्रे दोषनिरूपणलक्षणं । उत्तरपादलक्षणं । क्रियापादलक्षणविधिः । उत्तरलक्षणलक्षणं । स्मृतिलेखलक्षणं । प्रत्यवस्कन्दनविधिः । प्राङ्न्यायोत्तरविधिः । दीनपादलक्ष-णं । उत्तराभासलक्षणं । सन्दिग्धवचनस्थलादिनिरूपणं । साक्षिलक्षणसङ्करादिलक्षणं । क्रिया-विधिः । साक्षिप्रश्नप्रकारलक्षणं । दोषविधिः । सन्धानादिनिरूपणं । व्यवहारलेख्यप्रकारलक्षणं । युक्तिनिरूपणं ।

No. 2137. मालतीमाधवटीका । Substance, country-made yellow paper, 9 × 4 inches. Folia, 192. Lines, 8 on a page. Extent, 1824 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nisiḍágaḍa, Post Vñaichi, Zilla Burdwan, Paṇḍit Vaneśvara, Vidyáratna; another copy at Magráṇí, Post Madhuvaní, Zilla Darbhángá, Paṇḍit Chhoṭilál Jhá. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Málatimádhava-ṭíká A commentary on the Málatimádhava of Bhavabhúti. By Jagaddhara Mahámahopádhyáya. He is described as a Dharmádhikárí or chief judge, but of what place and under what king is not mentioned.

Beginning. यद्वक्त्रेन्दुनिपीतवाङ्मयसुधापूरोपजीव्यो-
दयद्रावण्यप्रभवादिभान् नवकलाकोविदः ।
आद्यैं यशोधनमनितरां गौरीमुखेन्दूद्यत्
पीयूषप्रवाहादिव वक्त्रेन्दुजनं सदा ॥
मया गुरून् प्रणम्य कर्णेन टीका
विद्यादिदोषसङ्गतिपूर्वमन्दविचा ।
वस्तारलक्षणवलोकितं विविच्य
चीयाम् जगद्धरो विनोति टीकां ॥

श्रीमच्चकविकसदृपङ्गाटकेऽस्मिन्
टीका मयाल्पमतिनापि वितन्यते यत् ।
चापाय दुर्जनवचो भवेद्यदेत-
दुच्चैःपदं तदभिवाञ्छति सर्व्वदैव ॥

इह तावदयमहं यान्दीं विद्यान इव कविरप्रत्यूहमीप्सितसिद्धिमनुबध्य प्रबन्धप्रणीय-मेरकालमालापावाकृषारेव समीदरोमीमांसकयं मतवं प्रकरणादौ नियमानि शासन्तिमिति । इत्यादि ।

End. अथ एतावे इदानीं ———— ———— ।
बाह्याकाशप्रतीपवर्त्तिनं मीमांसवादकृतं ।
मूर्धं श्रीरत्नधाधरं कविवरं पुत्रं पवित्राश्रयं ॥
विद्याधरं रत्नश्रीजगद्देव श्रीरः श्रीरं अनेषु जयिनं गुरुकोशमाले ।
प्राहूत योऽयमनघं गुणिनं सुपुत्रं तं रत्नपूर्ण्वधरमेव जगद्धरञ्च ॥
येनापाठि कठोरघोतममतं येमेपिवं वाचितं
येनाकारि सकोपकाव्यनिवहं तत्पादिवीर्यं मतं ।
छन्दोलङ्कृतयश्च भवभरतं येनाथमापि श्रुति-
व्याख्यामुख जगद्धरश्च कवितुष्टीकेयमज्ञायतां ॥
यद्धत वं रत्नधरोऽसितभवोऽसितभवरूपा इमथन्निकापि ।
जगद्धरं मत्कृतटिप्पकेऽङ्कः समाप्तिमागादयमोऽसवदः ॥

Colophon. इति श्रीमहामहोपाध्यायधर्म्माधिकरणिकश्रीजगद्धरकृतटीकायां दशमो-ऽङ्कः समाप्तः ।

विषयः । अपभ्रंशितमालतीमाधवप्रकरणस्य व्याख्यानं ।

No. 2138. गीताप्रदीपः । Substance, palm-leaf, 11 × 2 inches. Folia, 178. Lines, 6 on a page. Extent, 4,205 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nisiḍágaḍ, Post Vñaichi, Zilla Burdwan, Paṇḍit Vánesvara Vidyáratna; another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Gítá-pradípa. A commentary on the Bhagavadgítá section of the Mahábhárata. By Jagaddhara, probably the same author to whom is due the work noticed under the last preceding No. There is an account of the author at the end of the codex, but that part is so smudgy and full of lacunæ, that it cannot be satisfactorily read.

Beginning. [illegible]

[illegible] ।

[illegible]

[illegible] ॥

[illegible] ।

[illegible] + [illegible] + [illegible] ॥

+ + + [illegible]

[illegible] ।

[illegible]-

[illegible] ॥

[illegible] । [illegible]-

[illegible] ।

End. [illegible] ।

([illegible] ।)

— — — — — — — — — ।

[illegible] + [illegible]

[illegible] + + + + + +

[illegible]-

[illegible] ॥

— — — — — — — — ।

[illegible] ।

[illegible] ॥

— — — — — — — — ।

[illegible] ।

[illegible]

[illegible] ।

[illegible]-

[illegible] ।

— — — — — — — — — ।

[illegible] । [illegible] ।

No. 2139. संक्रान्तिविवेकः । Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Extent, 110 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Dighápatiyá, Atákulágrám, Zillá Rájasáhi, Paṇḍit, Rádhánátha Vidyáváchaspati. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Saṅkránti-viveka. A dissertation on the passage of the sun from one sign of the zodiac to another, and the religious duties meet on such occasions. By S'úlapáṇi, who was the chief judge in the Court of Lakshmaṇasena of Gour.

Beginning. नत्वा उमारमेशौ च शाश्वतं मन्दमन्दतं ।
संक्रान्तिविवेकोऽयं क्रियते शूलपाणिना ॥

अथ संक्रान्तिः । भानोः संज्ञा मेषादिराशिनिर्गमनतोऽवस्था सामान्येनोच्यते । तत्र सामान्यसंज्ञा । मन्दा मन्दाकिनी ध्वाङ्क्षी घोरा चैव महोदरी । इत्यादि

End. तत्र सर्वोपचारः । पुष्करीयकथिके सामादित्यादिसंक्रान्तिदोषमध्ये इत्यादिना ।

Colophon. इति सार्द्धकुलोद्भवमहामहोपाध्यायश्रीशूलपाणिविरचितः संक्रान्तिविवेकः समाप्तः ।

विषयः । सामान्यतः संक्रान्तिसंज्ञाकथनं । विशेषसंज्ञाकथनं । दिवसंक्रान्तिव्यवस्था । रात्रिसंक्रान्तिव्यवस्था । परार्द्धरात्रसंक्रान्तिव्यवस्था । संक्रान्तिश्राद्धव्यवस्था । स्नानादिकृत्यविवरणं । संक्रान्तिदोषशान्त्युपायकथन ।

No. 2140. तत्त्वचन्द्रिका । Substance, palm-leaf, 11 × 2 inches. Folia, 217. Lines, 5 on a page. Extent, 4,590 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Dighápatiyá, Átákulágrám, Zillá Rája-śáhí, Paṇḍit Rádhánátha Vidyáváchaspati ; another copy at Post Málipotá, Zillá Nadiyá, Paṇḍit Káśinátha Bhaṭṭácbárya. Appearance, old. Prose. Correct.

Tattva-chandriká. A commentary on the Kirátárjuníya of Bháravi. By Gadasiṅha, a grammarian of some repute.

Beginning. नत्वा तां भक्तिपदं + + श्व पदवर्त्ति ।
क्रियते भारवेर्वक्ताद्द्विकिरातस्य(?) चन्द्रिका ॥

अपि स्वात्मयोऽद्वितीय अपि भूमिकात ।
अथापि जगुणोत्थापे अद्विषोमयेद्विजा ॥
स्थिरबन्धादूपथाऽन्तीते बाहुः श्रीशिवशिष्यः ।
मद्वैतयंक्षमाद्योपा सत्यार्थं विविच्यते ॥

अविकुण्ठितात्मिक प्रत्यग्देवोऽत्यत्नात्मकः क्रियात्मकुंभीये यत्र अविनीपूजकं मधु-
विशेषं मयमाय । शिव इति ।

End. एकोऽद्वितीयत्वाचो अनुभेति नच विद्ध हि । यावे बहुधावमत्माचिदं यथा
विना वचने मतद्विद्वके ।

Colophon. इति श्रीमद्विष्वविरचितायां मतवस्मिकायां चतुर्थः सर्गः ।

विषयः । आत्मविज्ञानक्रियात्मश्रीवाविचारमनात्मवस्त्र वस्तुतत्त्वाभ्यासात्मन्

No. 2141. महावेदान्तषट्कम् । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folium, 1. Lines, 12 on a page. Extent, 12 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vonáslegrám, Post Májanagara, Zillá Rájaśáhí, Bábu S'ámicharaṇa S'ányála. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Mahávedánta-shaṭka. Six stanzas on the essence of the Vedánta doctrine, showing the identity of the divine and the human soul. By S'aṅkára Ácharya.

Beginning. मनोबुद्ध्यहङ्कारचित्तानि नाहं न च श्रोत्रं न जिह्वा न च घ्राणनेत्रे ।
न च व्योम न भूमिर्न तेजो न वायुश्चिदानन्दरूपः शिवोऽहं शिवोऽहं ॥

End. अहं निर्विकल्पो निराकाररूपो विभुत्वाच्च सर्वत्र सर्वेन्द्रियाणां ।
न वा बन्धनं नैव मोक्षो न भावश्चिदानन्दरूपः शिवोऽहं शिवोऽहं ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीमच्छङ्कराचार्यविरचितं महावेदान्त-
षट्कं समाप्तं ।

विषयः । जीवब्रह्मणोरैक्यप्रतिपादनं ।

No. 2142. तत्त्वसारः । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent, 84 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit Vonáslegrám, Post Májanagara, Zillá Rájaśáhí, Bábu Syámácharaṇa Sányála. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Tattvasára. The means of obtaining the knowledge of Brahma disclosed in a dialogue between Mahádeva and Skanda. This is probably an extract from the Skanda Puráṇa.

Beginning. मेरुपृष्ठे सुखासीनं देवदेवं जगद्गुरुं ।
प्रणम्य शिरसा भूमौ स्कन्दो वचनमब्रवीत् ॥
भक्तियोऽसि मया नाथ सुखदे शशिशेखरे ।
सर्वाध्यक्षमपापघ्नमनोदाशितधूर्जटे ॥ इत्यादि ।

End. अद्य मे सफलं जन्म अद्य मे सफलं तपः ।
अद्य मे सफला भक्तिर्योगीशानप्रसादात् ॥

Colophon. इति तत्त्वसारः समाप्तः ।

विषयः । महादेवस्कन्दसंवादेन ब्रह्मज्ञानप्राप्त्युपायकीर्त्तनं ।

No. 2143. गर्भगीता । Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 2. Lines, 8 on a page. Extent, 32 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Átákulágrám, Post Dighápatiyá, Bábu Ánandachandra Maitra. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Garbha-gítá. On the Vedánta doctrine bearing on transmigration. The work professes to contain the substance of a discourse between Krishṇa and Arjuna, and to be a sequel to the Bhagavadgítá, but it is exceedingly scarce. It calls itself a Upanishad.

Beginning. ब्रह्मानन्दं परमसुखदं केवलं ज्ञानमूर्त्तिं
द्वन्द्वातीतं गगनसदृशं तत्त्वमस्यादिलक्ष्यं ।
एकं नित्यं विमलमचलं सर्वधीसाक्षिभूतं
भावातीतं त्रिगुणरहितं सद्गुरुं तं नमामि ॥
अर्जुन उवाच ।
गर्भवासं जरामृत्युं किमर्थं भ्रमते नरः । इत्यादि ।

End. तत्त्वार्थं प्रकुर्वीत आत्मज्ञेन यथेष्ट सदा ।
निर्व्याधूतं सकलज्ञा मामेव कल्पयोरिति ॥

Colophon. इति श्रीकृष्णार्जुनसंवादे श्रीमद्भगवद्गीतासूपनिषत्सु प्रथमोऽध्यायः । समाप्ता गर्भगीता ।

विषयः । श्रीकृष्णार्जुनसंवादेन आत्मतत्त्वोपकीर्त्तनं ।

No. 2144. सुबोधिनी । Substance, country-made yellow paper, 14 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 7 on a page. Extent, 315 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vonálegrám, Post Májanagara, Bábu Syámácharaṇa Sányála. Appearance, new. Prose. Correct.

Subodhiní. A commentary on the Bhagavadgítá. By Gauḍapáda Ácharya.

Beginning. [illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥

[illegible] । इति ।

End. [illegible] । इति [illegible] ।

Colophon. इति श्रीमद्भगवद्गीताटीकायां सुबोधिन्यां श्रीगौडपादाचार्यविरचितायां अष्टादशोऽध्यायः । समाप्तेयं टीका ।

विषयः । भगवद्गीतायाः व्याख्यानम् ।

No. 2145. ज्योतिःसूत्रं । Substance, country-made paper, 12 × 2½ inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 405 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sonápatilagrám, Post Májanagara, Zilla Rájaśáhí, Paṇḍit Madhusúdana Miśra. Appearance, old. Prose and verse.

Jyotiḥ-sútra. A manual of civil astrology. By S'ríkrishṇa Chakravartí. CONTENTS. Signs of the zodiac, ecliptic signs, lunar constellations, ascending constellations. Provinces of the planets. Entry of a planet in the mansion of the planet which presides at the nativity of a person. Adverse stars. Auspicious constellations. Auspicious conjunctions (siddhiyoga). Inauspicious parts of the days of the week. Auspicious conjunctions for starting on a journey. Ditto for ploughing. Ditto for sowing, reaping, &c. Ditto for entering a new house, wearing new clothes &c. Sacrament of nativity. Ditto of naming, new rice feast (*annáśana*). S'ráddhas at convenience. Sacraments of tonsure, investiture with the sacred thread, &c. Marriage. Earthquakes.

Beginning. नत्वा श्रीगुरुपादाब्जं दुर्गापदाम्बुजद्वयं ।
क्रियते ज्योतिषां सारं श्रीलक्ष्मणशर्म्मणा —
मेषादौ राश्यादीनां संज्ञा ।
वहुभि मुनयोराशिं वेधवर्जं मृगश्च भं । इत्यादि ।

End. यात्रायामुक्ततिथयः मघाश्लेषाद्दशीं विना ।
शीतं वैशाखिकं प्रोक्तं कुयोगान् परिवर्ज्जयेत् ॥

Colophon. इति श्रीलक्ष्मणशर्म्मणा विरचितं ज्योतिःसारं समाप्तम् ।

विषयः । राशिनिरूपणं । लग्ननिरूपणं । नक्षत्रविभागकथनं । ग्रहोच्चादिकथननिरूपणं । ग्रहाणां दृष्टिनिरूपणं । गोचरशुद्धिः । तिथ्यादिनिरूपणं । नक्षत्रकथनं । तिथिवारादिकथनं । वारवेलादिनिरूपणं । यामिकलग्नादिनिरूपणं । चन्द्रबलकथनं । श्रीजनन-मासवेद्यादिनिरूपणं । नवान्नभक्षणाद्युपभोगकथनं । जातकर्म्म । अन्नप्राशनं । मघायां । यात्रायां गमननिरूपणं । चूड़ोपनयनादिकथनं । विवाहकथनं । भूमिकम्पविवेचनञ्च ।

No. 2146. दोलयात्राविवेकः । Substance, country-made paper, 11 × 3 inches. Folia, 9. Lines, 5 on a page. Extent, 81 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Májanagara, Sonápátilá-grám, Zillá Rájaśáhí, Paṇḍit Madhusúdana Miśra. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Dolayátrá-viveka. An essay on the swing festival of Govinda. By Śúlapáṇí Mahámahopádhyáya, who lived in the court of Lakshmaṇa-sena, of Gauḍa.

Beginning. नत्वा नारायणं दृष्ट्वा धर्म्मशास्त्रसमुच्चयान् ।
विवेको दोलयात्रायाः क्रियते शूलपाणिना ॥
स्कन्दपुराणे । जैमिनिवचनं ।
फाल्गुने मासि कुर्व्वीत दोलारोहमहोत्सवं ।
तत्र क्रीड़ति गोविन्दो नानाविभवविस्तरैः ॥ इत्यादि ।

End. एतच्च मतद्वयोः पक्षाभिप्रायैः । स्कन्दपुराण-देवीपुराण-ब्रह्मपुराण-गुरुवचनैः उपदिष्टमनादिति दिक् ।

Colophon. इति शूलपाणिमहामहोपाध्यायविरचितो दोलयात्राविवेकः समाप्तः ।

विषयः । दोलयात्राविधिकथनं । तत्र चतुर्दश्यादिविधिः । तत्कालादिनिरूपणं । वह्निदान-विधिकथनञ्च ।

No. 2147. विचारनिर्णयः । Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 48. Lines, 6 on a page. Extent, 916 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Májanagara, Syámanagara-grám, Zillá Rájaśáhí, Paṇḍit Kailáśachandra Bhaṭṭáchárya; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Vichára-nirṇaya. Miscellaneous dissertations on various topics of the Smṛiti. By Gopála Nyáyapanchánana Bhaṭṭáchárya.

Beginning. नत्वा राधिकाकान्तं विश्वधारिदसुन्दरं ।
विचारनिर्णयो रम्यो गोपालेन विरच्यते ॥
अथ विचारनिर्णयः । स च विचारार्थमात्मसंशयपूर्वपक्षोपन्यासपूर्वकं यथार्थतात्पर्यनिर्णया-त्मकः । इत्यादि ।

End. पूर्वोक्तवचनार्थं वह्निमत्त्वादेव कृतिः ·
सतोऽयतये चित्तरोचिषे परापराणां सदैव संस्थित ।
++++++++++++++++ सदाय सतोऽस्तु सदये ॥

Colophon. इति श्रीगोपालन्यायपञ्चाननभट्टाचार्यकृतविचारनिर्णयः समाप्तः ।

विषयः । विचारस्वरूपनिरूपणं । अधिकारनिरूपणं । ग्रहणादिविवेचनं । श्राद्ध-स्वरूपविवेचनं । दानस्वरूपविवेचनं । व्रतनिरूपणं । प्रतिष्ठानिरूपणं । कन्यादान-निरूपणं । आशौचादौ द्विजदम्पतीप्रभृत्यादिविवेचनं । तत्तत्कालाः कालादिदशा यथाद्यावसरे तत्वविवेचनं । दोषादिविवेचनं । प्रायश्चित्तविवेचनं । तीर्थविवेचन । तत्र कृत्या-दिनिरूपण । इति ।

No. 2148. दुर्गोत्सवनिर्णयः । Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 14. Lines, 5 on a page. Extent, 238 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post, Májanagara, S'yámanagara-grám, Zillá Rájaśáhí, Paṇḍit, Kailáśachandra Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Durgotsava-nirṇaya. A treatise on the Durgápújá and the ritual for performing it. Anonymous, (*cf.* II, p. 312.)

Beginning. नत्वा कमलपदद्वन्द्वं संसारार्णवतारकं ।
निर्णयः शारदार्थेभ्यो गोपालेन विरच्यते ॥
अथ दुर्गोत्सवनिर्णयः । तत्र शरत्कालीनदुर्गापूजा नित्या । तथा च कालिकापुराणे ।
येनोत्सवमकृत्वा देवी दुर्गां सम्पूजयेत् । इत्यादि ।

End. चतुर्थं चन्दनं दद्या देवमाल्यप्रपूजनं ।
दानं कुर्व्वीत कुर्य्याच ध्यानं चन्द्रौपचीतकैः ॥

Colophon. इति दुर्गोत्सवनिर्णयः समाप्तः ॥

विषयः । दुर्गापूजाया नित्यत्वकथनं । नवम्यादिकल्पव्यवस्थाकथनं । प्रतिकल्पव्यवस्था एवं षष्ठ्यादिषु ज्ञेयं । बलिदानविधिः । होमविधिः । नवम्यामेव दक्षिणा कर्त्तव्येति नवकथनं । शुभाशुभफलज्ञानदर्शनफलकीर्त्तनञ्च ।

No. 2149. तत्त्वदीपिका । Substance, country-made paper, 12 × 3 inches. Folia, 118. Lines, 7 on a page. Extent, 2,364 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Májanagara, Sonápátilá-grám, Zillá Rájaśáhí, Paṇḍit Madhusúdana Miśra. Appearance, old. Prose. Correct.

Tattva-dípiká. A commentary on the Chaṇḍí section of the Márkaṇḍeya Puráṇa. By Kavikaṇṭhábharaṇa Áchárya Virúpáksha.

Beginning. ॐ नमश्चण्डिकायै ।
शब्दार्थभागेऽभिनवचण्डिकाया यथामतं ।
विविच्यते विरूपाक्षशर्म्मणा तद्गुणात्मना ॥

क्रोष्टुकिनामा द्विजः प्रियशिष्यः शिरसा नत्वा मार्कण्डेयं महामुनिं पप्रच्छ भगवन्निह जगति बहवो मन्वन्तराभूताः, तेषां मध्ये सावर्णिरष्टमो मनुर्बभूव । स च भगवत्या महामायायाः प्रभावेन कीदृशोऽभूदिति श्रोतुमिच्छामि । मार्कण्डेयो मुनिरपि तस्मै प्रियशिष्याय कथां कथयितुमुपक्रमते मार्कण्डेय उवाचेति । कथि मदे तस्मात् कम्यादयश्चेति उप्रत्यये कथुः स्वमस्य कथुरिति पृषोदरादित्वाल्लोपे कथुरित्यागमः । इत्यादि ।

End. पुरुषोत्तम चार्त्ते । संज्ञापकसमुच्चयमित्यादयः । देवा इति सुविसर्गेणापि यकारलोपः ।

Colophon. इति श्रीकविकण्ठाभरणाचार्य्यविरूपाक्षकृतायां तत्त्वदीपिकायां चण्डी-स्तोत्रार्थप्रकाशः सम्पूर्णः ।

वेदबाणऋषिक्षोणिमिते शकवत्सरे ।
चण्डादि चण्डिकाटीका श्रीविरूपाक्षशर्म्मणा ॥
विप्राः सदा सदसतां यदवप्रवीणा नैवं मदीयचरिते कुरुतोपहासं ।
देवाधनस्य कवितापितनार्थतत्त्वं प्रज्ञाद्यधोपदि विदन्ति वचं वराकाः
तस्माद्भवद्भ्य लिखितं विशुद्धीयचेतोः कार्य्या सता गुणवता न कदाप्यवज्ञा ।

प्रायेण भोजनमथो असमंजसीनां प्रागाधंथं मलिनतां किल यच्च दृष्टः ।
दैवात्मनोऽजनि सम्प्रति कमला ममाप्यनुराधिकवचारमरीलयेनाः ।
मद्धरुपिर्णलपदेषु पदं चरेलत् चिरं न पाचिविमलेन च वाचमेनं ॥

विषयः । नाकंसेवपुराणमलंरदैवीनाराख्याख्यानम् ।

No. 2150. चमत्कारचन्द्रिका । Substance, country-made paper, 14 × 5 inches. Folia, 22. Lines, 5 on a page. Extent, 302 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonapura-grám, Zillá Rájaśáhí, Sáhá Bábu; another copy at Post Khayaráśúla, Poḍo-grám, Zillá Vírabhúma, Bábu Vinodavihári Kavirája; another at Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Chamatkára-chandriká. On the amours of Kṛishṇa at Vṛindávana. By Kavikarṇapura Gos'vámí.

Beginning. यत् कावचं प्रथितचमत्कारचारोनिधीनाम्

यस्मै चाचा विरचितमतः सर्वचेतर्थयेषः ।
गच्छेवैकं प्रचलमचिराच्चमनाश्चाचिदानैः
बोऽस्या + + हंसमचितनैः सच्चयेनच्चरूपः ॥
नामः प्रानः किमिव कुरुते दृष्णते वेदितेवं
यमादृप्तां किमिव चिचितं किं नचानेव सच्चो ।
प्रानयेन प्रचयपशिभिः चेतुयंचारचिच्चं
निम्नाना मे भवति मदनी भूषि गोपेनचानि ॥
कस्यां चन्दनचन्द्रचन्द्रमावनःकस्तूरिकाकुङ्कुमा-
पाङ्गानाम्नुवेपनार्पणम से गेचच्चवोचचा ।
कालीकृतचचदृत्याचनुपनं वैदूर्यमुक्तावरि-
प्रसार्य चरव्याननयनिनचायचं अलाकर्णये ॥ इत्यादि ।

End. वधूनिकरकुटिलाक्षरीक्षयापुनायन्चपुलनिवासचतुरोरमादि ।
चन्द्राय चामविवरेषु मधुमुदेर्व प्रेसाक्षयः प्रतिपदं प्रमदोपिकुते ॥

Colophon. इति श्रीकविकर्णपूरगोस्वामिविरचितचमत्कारचन्द्रिकायां चतुर्थकुतूहलं ।
समाप्ता चेयं चमत्कारचन्द्रिका ।

विषयः । प्रथमे कुतूहले,—मधुपानःप्रविरुद्ध कम्पत चलिलमुचिरता राधिकाप्रयम-
प्रेमप्राप्तिवैदग्ध्यवर्णनं । २य कुतूहले,—एकदा मधुकुञ्जे राधिकया सह मिलनेन श्रीकृष्णः

तत्र समागतां चन्द्रावलीमवलोक्य धनिष्ठारूपपरिग्रहेण तां वञ्चयामासेतिवर्णनं । एवं कुतूहले,—एकदा । भावेन विषधरदंशनमभिनयन्त्याः राधायाश्चिकित्सार्थं विषवैद्यरूपेण श्रीकृष्णस्य तत्र समागमनप्रस्ताववर्णनं । एवं कुतूहले,—अन्यस्मिन्नेकदा मानभङ्गिनहृदयां राधिकां सामादिभिरुपायैरपि प्रसादयितुमसमर्थेन श्रीकृष्णः स्त्रीरूपपरिग्रहेण तां प्रसादयामासेति-प्रस्ताववर्णनं । इति ।

No. 2151. रासोल्लासतन्त्रं । Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 260 ślokas. Character, Bengali. Date, ,? Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonápura-grám, Zillá Rájaśáhí, Sáhá Bábu; another copy at Post Khayaráśúla, Poḍo-grám, Bábu Vinodavihári Kavirája. Appearance, new. Verse. Correct.

Rásollása-tantra. Descriptions of the Rásas, or amorous rejoicings of Kṛishṇa at Vṛindávana and disquisition on their true meaning. The work professes to be a Tantra.

Beginning. श्रीनारद उवाच ।

श्रीराधाकृष्णदेवस्य माहात्म्यमहोत्तरं शतं ।
रासक्रीडनं नाम शृणु भागवतोत्तम ॥
राधानामसुधायुक्तं कृष्णनामरसायनं ।
यः पिबेत् प्रातरुत्थाय व्याधिभिः स न बाध्यते ॥
येनोपदिश्यते रासे राधाकृष्णपदद्वयं । इत्यादि ।

End. कलौ कस्य यदेतद्वै मुखे भाति सरस्वती ।
धर्मार्थकामकैवल्यं लभते सत्यमेव च ॥

Colophon. इति श्रीरासोल्लासतन्त्रे श्रीराधाकृष्णयोः क्रीडावर्णनं समाप्तं ।

विषयः । श्रीकृष्णस्य रासक्रीडनकथनं । रासलीलास्वरूपवर्णनं । रासगीता-कीर्तनञ्च ।

No. 2152. गोविन्दविरुदावलीव्याख्या । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 38. Lines, 9 on a page. Extent, 894 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonápura-grám, Zillá Rájaśáhí, Sáhá Bábu. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

Govinda-virudhávali-vyákhyá. A commentary on the work described under No. 1673, Volume IV, p. 284, on the career of Kṛishṇa at Vṛindávana. Anonymous.

Beginning. गोष्ठेन्द्रसुधापानमनःसमवं विदधि गोकुलम् ।
योऽतिवयोऽतिक्षीणः पीतसुधापावके कलाकुलयः ॥
सन्तापसमुद्र य एव हरिप्रियेषु मन्दारवृन्दनिकरैरनुतेऽतिभव्यैः ।
निष्पश्चिमां बहुविधां कविविक्रमां कृपाभिवारविवशश्चिरन्तरः स जीयात् ॥
यस्यैव विरुदावल्या गोविन्दविरुदावली ।
सोऽस्मद्यापि विशेषेण स नावद्य विलम्बते ॥

— — — — — — — — — — — — यस्यां कलिकानामादिमायाश्चरणमध्य-कलिकायाः प्रारभ्य श्लोकद्वयं वर्णयति । भद्रंत्यादि । यं हरिजनयनश्रीगोविन्द येन मया—इत्यादि ।

End. वासुदेवोऽपि व्याख्यामत्राविर्भावी श्रीलक्ष्यः । स्फुटमन्वत् ।
गोविन्दविरुदावल्या व्याख्यामपि विशारदाः ।
गोविन्दभक्ताकृष्णम् मयि विद्याविभूषये ॥

Colophon. इति श्रीगोविन्दविरुदावली व्याख्याता ।

विषयः । विरुदावलीलक्षणादिविवेचनपुरःसरं गोविन्दविरुदावल्या व्याख्यानम् ।

No. 2153. सारात्सारतत्त्वसङ्ग्रहः । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 30. Lines, 6 on a page. Extent, 576 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonápura-grám, Zillá Rájaśáhí, Sáhá Bábu; another copy at Post Khayrásúla, Poḍo-grám, Zillá Vírabhúma, Bábu Vinodavihári Kavirája. Appearance, decayed. Prose and verse. Generally correct.

Sárátsára-tattva-saṅgraha. On the essential principles, dogmas, fasts, observances and rituals of the Vaishṇavas. By Raghunáthadása.

Beginning. चन्द्रकान्तविकाशाय कृष्णभक्तिप्रदाय च ।
करुणाभिक्षुरूपाय नमो श्रीगुरवे नमः ॥
गौराङ्गं नमश्चैतन्यं श्वनद्यद्वाभ्यदोषकम् ।
रूपाद्यं परमानन्दं वन्दे प्रेमोत्सवप्रदं ॥
श्रीकृष्णं राधिकाकान्तं प्रणौमि जगतां गुरं ।

गोविन्दं सच्चिदानन्दं वन्दे वृन्दावनेश्वरं ॥
गुरवः कृष्णः कृष्णनाम तद्भक्तिस्तज्जनस्तथा ।
एते पञ्च निरूप्यन्ते त्यक्त्वा तद्विमुखान् जनान् ॥
गुरुः कृष्णः कृष्णनाम सारात्सारं परात्परं ।
तद्भक्तिरपि तत्तुल्या तज्जनोऽपि तथा जनः ॥

तत्रादौ श्रीगुरुतत्त्वकथनं । इत्यादि ।

End. तमोदुःखतमस्तस्य मस्तु मन्येत बुद्धिमान् ।
सन्त एवास्य छिन्दन्ति मनोव्यासङ्गमुक्तिभिः ॥

Colophon. इति सारात्सारतत्त्वसङ्ग्रहे पञ्चमसोपानाख्याने षष्ठविवेकः ।
इति श्रीरघुनाथदासविरचितः सारात्सारतत्त्वसङ्ग्रहः समाप्तः ।

विषयः । प्रथमे विवेके,—गुरुतत्त्वकथनमाहात्म्यकीर्त्तनं । वैष्णवलक्षणं । वैष्णवद्रोहापराधस्यकथनञ्च ।

द्वितीये विवेके,—श्रीकृष्णस्वरूपादिनिरूपणं । तन्माहात्म्यकीर्त्तनं । कृष्णं परित्यज्य देवतान्तरभजनदोषकथनञ्च ।

तृतीये विवेके,—श्रीकृष्णनाममाहात्म्यकीर्त्तनं ।

चतुर्थे विवेके,—भक्तिस्वरूपादिकथनं । भक्तजनकर्त्तव्यनिरूपणं । श्रवण-वन्दन-दर्शन-स्पर्शन-स्मरण-कीर्त्तनादिफलकथनादिकं । श्रीमद्भागवतपाठकर्त्तव्यतानिरूपणं । वैष्णवसङ्ग-माहात्म्यकथनं । मथुराद्वारकादिवासमाहात्म्यकथनं । प्रसादमाहात्म्यकथनं । हरिवासरकर्त्तव्यता । षष्ठ्यां प्रतिनिधिविधानं । उपवासनिरूपणं । जन्माष्टम्यादिव्रतविधिकथनं । मठासेवनविधिः । तुलसीसेवनविधिः । चक्रादिपूजनमाहात्म्यकथनञ्च ।

पञ्चमे विवेके,—वैष्णवलक्षणकथनं । तन्माहात्म्यकथनं । तत्कर्त्तव्यनिरूपणञ्च ।

षष्ठे विवेके,—बहिर्मुखलक्षणादिकथनं । तत्सङ्गवर्ज्जनस्यावश्यकताकथनञ्च । इति ।

No. 2154. कलापदीपिका, भट्टिटीका । Substance, country-made paper, 13 × 3 inches. Folia, 300. Lines, 8—9 on a page. Extent, 9,300 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1650. Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonápuragrám, Zillá Rájaśáhí, Sáhá Bábu; another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Kalápadípiká. A commentary on the epic poem called Rávaṇabadha of Bhaṭṭi Svámí, (*ante* p. 148). By Puṇḍarikáksha son of S'ríkánta Paṇḍit. The peculiarity of this commentary is that it explains the text by references to the rules of the Kalápa Vyákaraṇa. The commentary in common use is based on the grammar of Vopadeva.

Beginning. यथा मधुरसरसं प्रायावचनं कलापकस्य ।
तथा पाणिनिमतं वहति श्रीपुरुषोत्तमः ॥
पाणिनिप्रक्रियायां वै प्रतिपन्नाय कौतुकं ।
कलापप्रक्रिया तथाप्युक्तिका प्रकाश्यते ॥
कुमितमलतलोदानपवचनपिकु तथा ।
कलापदीपिका यत्नं सम्पादीकनाय च ॥

अथ कविना सर्वधर्मोपदेशकस्य कावयस्य उपयरकसाय हतः । तथ श्रीपञ्चिकार-प्रकृतिकल्पकाथानि चत्वारि वचनमपि द्विविधं शब्दवचनवाचकवचभेदात् । तथ प्रकृता-खानिरिक्तिभिः कावैः शब्दवचनं प्रकृतावे च कावकवचं यथ माना + + यतो यतनो वचनानां प्रहर्षयं तत् श्रीपंकाच्चं नदेवादौ दर्शितं वाक्कमात् । कथाकावकाद्यानीर्णतत्-मितावकुविरवेरान कर्णंच इति वक्तव्यानुरोधात् चतुर्विधं कुर्मोसेवदेपकाकारणाकं तत्कथाद्यानिकरोति चतुर्विधि । इत्यादि ।

End. यदि + + + नि पुंसकायचिक्रौ
लघुनोजर्निन जलतोऽपि महाकवीन्द्राः ।
तावता वे यथता तदस्तोचमयं
तद्राजनापि जलोऽस्त तथा पयः ॥
रत्नाकरोधकनि वहपथादनानि
भौमा प्रयान्ति विवुधाः सदर्थी सुरत्नां ।
भौमाञ्चधीर इति तत्र सुधोऽभियाते
तथाक्रमेन तथा कथितं मदेतत् ॥

Colophon. इति महामहोपाध्याय श्रीमद्भट्टिकाव्यपञ्जिकायामश्रीपुरुषोत्तमकृतायां कला-पदीपिकायां भट्टिटीकायामशेषाख्यानं नाम द्वाविंशः सर्गः । समाप्तश्चायं ग्रन्थः । शकाब्दाः १६४० ॥ दिवसः । कालक्रमतामनुसारेण व्याकरणप्रक्रियां प्रदर्श्य भट्टिकाव्यम्न या ख्यातं ।

No. 2155. भाषावृत्तिः । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 202. Lines, 6—7 on a page. Extent, 6,039 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1648. Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonápura-grám, Zillá Rájaśáhí, Sáhá Bábu; another copy at Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Bháshávritti. A commentary on the epic poem called Rávaṇa-badha of Bhaṭṭi S'vámí. By Purushottama. This differs from the work described under the next preceding Number in making the Kátantra its grammatical authority.

Beginning. नमो बुद्धाय भाषायां यथा पाणिनिलक्षणं
पुरुषोत्तमदेवेन लघ्वी वृत्तिर्विधीयते ॥

अथ शब्दानुशासनं । लौकिकानां प्रकृतिप्रत्ययविभागपरिकल्पनया सामान्यविशेषवता च लाघवेन तत्त्वान्तराभावात् । वर्णानामुपदेशः प्रत्याहारेष्वनुबन्धासञ्जनार्थं । तदुभयं संज्ञार्थं । सा च लाघवेन शास्त्रप्रवृत्त्यर्था । अकारस्य विवृतोपदेश आकारस्य ग्रहणार्थः । अ इ उ ण् ऋ ऌ क् इत्यादि ।

End. अकारस्य विवृतोपदेशः प्रतिज्ञातः स प्रयोगे संवृतो भवेत् । इष्टा सिद्धिः ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीपुरुषोत्तमदेवस्य भाषावृत्तावष्टमोऽध्यायः समाप्तः ।
काशिकाभागवृत्त्योश्च विवार्णं वोद्धुमस्ति धीः ।
तदा विचिन्त्यतां भातर्भाषावृत्तिरियं मम ॥
यदुत मम मतः श्रीहोर्मपादाम्बुजे
द्विमति विततपारं वेदितं चञ्चुराद्यैः ।
अखिलविदितमनोज्ञं विन्तयन्तश्चकासी-
चरणविदितनामा भूसुरः श्रीधराख्यः ॥
शकाब्दाः १६४५ ।

विषयः । वैदिकप्रक्रियोपयोगिसूत्रपरित्यागेन काशिकाद्यनुसारेण च पाणिनिसूत्राणां सोदाहरणव्याख्यानं ।

No. 2156 स्मरणक्रममाला । Substance, country-made yellow paper, 12 × 4 inches. Folia, 18. Lines, 5 on a page. Extent, 182 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post, Boyáliyá, Sonápuragrám, Zillá Rájaśáhí, Bábu Madhusúdana Sháhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Smaraṇakrama-málá. Directions for meditating upon and mentally worshipping Kṛishṇa, Gaurachandra, and his followers,—a Vaishṇavite tract. By Viśvanátha Chakravarti, the author of the Chaitanya-charitámṛita.

Beginning. सर्वाभीष्टप्रदं श्रीमद्गुरुदेवं दयानिधिं ।
नानाविघ्नभयाक्रान्तं पाहि मां शरणागतं ॥
अथ श्रीगौरचन्द्रस्य । यथा ।
निशान्ते गौरचन्द्रस्य शयनस्य निजालये ।
प्रातःकाले कृतोत्थानं स्नानं तद्भोजनादिकं ॥

पूर्वाङ्गसमये भक्तमन्दिरे परमोत्सवं ।
मध्याह्ने चरमाचर्य्यकेलिं सुरवरित्जडे ॥ इत्यादि ।

End. ततः श्रीमत्पादपद्मसेवनं कुर्य्यात् ।

Colophon. इति श्रीविश्वनाथचक्रवर्त्तिविरचिता स्मरणमङ्गलाख्या समाप्ता ।

विषयः । गौरचन्द्रस्य प्रातरादिकालेषु स्मरणप्रकारकथनं । एवं श्रीकृष्णस्य वृन्दावनस्य च । तथा गौरचन्द्रस्य मानसोपचारैः पूजाक्रमकथनं । एवं श्रीकृष्णस्य अपिच गौरमतस्य पूर्वाङ्ग-विधानेन स्मरणादिप्रकथनं ।

No. 2157. पद्धतिप्रदीपः । Substance, country-made paper, 10 × 6 inches. Folia, 23. Lines on a page, 12. Extent, 82 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Post Boyáliyá, Sonápura-grám, Zillá Rájasáhí, Bábu Madhusúdana Sháhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Paddhati-pradípa. Rituals and mantras for the meditation and worship of Kṛishṇa, Rádhá, Gauráṅga, and the followers of the last. By Ghanaśyámadása.

Beginning. श्रीशचीनन्दनं गौरचन्द्रं गोकुलवल्लभं ।
वन्दे श्रीमन्नवद्वीपे सदा कैशोरविग्रहं ॥
अद्वैतप्रकटोल्लसोमरघ्रिलिप्रेष्ठः स्वरूपप्रियो-
नित्यानन्दसखः सनातनगतिः श्रीरूपहृत्केतनः ।
लक्ष्मीप्राणपतिर्गदाधररसोल्लासी जगन्नाथभूः
सांङ्गोपाङ्गसपार्षदः स दयतां देवः शचीनन्दनः ॥ इत्यादि ।

End. श्रीराधाकृष्णचैतन्यभक्तानामपद्धतिः ।
कार्ष्णानां प्रमोदाय संक्षेपाल्लिखिता मया ॥
दीने मयि घनश्यामे कृपामेतां कुरु प्रभो ।
श्रीपद्धतिप्रदीपोऽयं सर्व्वोभवतु जीवनं ॥

Colophon. इति श्रीघनश्यामदासविरचितः श्रीपद्धतिप्रदीपः सम्पूर्णः ।

विषयः । सद्धकार्पोयगौरस्मरणविधिकथनं । एवं श्रीकृष्णस्य । ततोगौरादीनां ध्यानक्रमकथनं । श्रीराधिकादीनां ध्यानक्रमकथनमुखेन गोकुलवृन्दावनादिचिन्तनप्रकारकथनं । पूर्व्ववत् नित्या-नन्दाद्वैतगदाधरमालमीमादीनां ध्यानादिकथनं । त्रिदशमंजरी-प्राणसखीप्रभृतीनां ध्यानादि-कथनं । वसुदेवनन्दयशोदारोहिणीसुवलमधुमङ्गलबलदेवराधाकृष्णस्नानकृत्यमूलादीनां ध्यान-कथनं । सबकं प्रार्थनाकथनञ्च ।

No. 2158. **विराटपर्व्वटीका** । Substance, country-made paper, 12 × 3 inches. Folia, 30. Lines, 7 on a page. Extent, 696 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Tájapura-grám, Post, Deṅgápáḍá, Zillá Rájasáhi, Paṇḍit Gaurasundara Bhaṭṭácbárya. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Viráṭaparva-ṭíká. A commentary on the Viráṭa section of the Mahábhárata. By Arjuna Mis'ra, son of I's'ána Mis'ra. (*Cf.* p. 154).

Beginning. चरैरर्ज्जुनमिश्रेण प्रणम्य चरणाम्बुजं ।
विराटपर्व्वणः श्लोका व्याख्यायन्ते यथामति ॥

कथं विराटनगरे इत्यादेः सर्व्वं विराटस्य ततोऽभिजग्मुरित्यन्तस्य विराटपर्व्वणस्तुर्व्वर्गसा-धनीभूतं सत्यं धूतच्छलप्रयुक्तायामज्ञातवत्सरकर्त्तव्यताप्रतिज्ञायां न चातव्यमिति तात्पर्य्यार्थः । विराटनगरे इत्यादेः सर्व्वं द्वैतवनादित्यन्तस्य चज्ञातवासनिर्व्वाहाज्ञातपरिचर्य्यापरिपदः तत्र च यां कामवस्थामुपगतस्योपजिजीविषोः प्रभुश्रीरणं श्रेयःसाधनमिति । इत्यादि ।

End. सैरेयं सद्यविशेषः । चाश्चत एव चभिरूप्य स्थिता । श्रिया शोभया ॥
चस्यश्रीमन्दश्रीध्वान्तप्रान्तये लतिर्मा मुदे ।
विराटदीपिकैषास्तु मम सचिनवेश्मनि ॥

Colophon. इति श्रीभागवताचार्य्यपाठकाचार्य्यश्रीमदीशानतनयश्रीमदर्ज्जुनमिश्रकृता विराटटीका समाप्ता ।

विषयः । महाभारतीयविराटपर्व्वव्याख्यानं ।

No. 2159. **महाभारतं आश्वमेधिकपर्व्व** । Substance, palm-leaf, 29 × 2 inches. Folia, 179. Lines, 4—5 on a page. Extent, 4,806 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sonápura-grám, Post, Boyáliyá, Zillá Rájaśáhí, Bábu Madhusúdana Sháhá. Appearance, old. Verse. Correct.

Mahábhárata. A'śvamedha Parva. The history of the Páṇḍava brothers and of the great fratricidal war of Kurukshetra. By Jaimini. This work is quite distinct from the Mahábhárata of Vyása, and contains many narratives and descriptions which do not occur in Vyása's work. It is, however, no longer extant in its entirety—superceded, probably, by the more elegant recessic n of Vyása. The only portion extant is the A'śvamedha section, on the sacrifice of a horse, and it is about four times the size of Vyása's version. The codex under notice professes to be complete in 69 chapters, but in the Berlin codex, noticed by Weber, there are 81 chapters.

Beginning नारायणं नमस्कृत्य नरञ्चैव नरोत्तमं ।
देवीं सरस्वतीं व्यासं ततो जयमुदीरयेत् ॥
जनमेजय उवाच ।
कथं युधिष्ठिरः श्रीमान् पूर्व्वपितामहः ।
अश्वमेधं क्रतुवरं चक्रे बन्धुभिरन्वितः ॥
जैमिनिरुवाच ।
शृणु राजन् प्रवक्ष्यामि धर्म्मराजस्य चेष्टितं ।
हते पितामहे याते धर्म्मपुत्रोऽतिदुःखितः ॥
यदुवराय संग्रामं वार्त्तं पप्रच्छ यादवं ।
केनोपायेन मे नश्येत् गोत्रवधात्कृतं अघं ॥
भुवं विनाशमाप्नोमि तन्मे ब्रूहि तपोधन ।
विना भीष्मेण कर्णेन द्रोणेन च विवर्ज्जितं ॥
न मे प्रीतिपदं राज्यं यत् प्राप्तं पूर्व्वजार्ज्जितं ।
कर्णस्य मन्दिरं रम्यं मत्सुतैः परिवर्ज्जितं ॥
मया द्रव्यं हृतं तत्र साम्प्रतं दानवर्ज्जितं ।
यथार्थिनो मया नित्यं लब्ध्वा यान्ति प्रहर्षिताः ॥
सर्वादभूमि सुखानि तत्र सुखानि शोकजं ।
विनष्टमहीयमिदं राज्यं यत्र भीष्मेण मानुजाः ॥
ताभ्यां विरहितं यद्देवं चतुर्व्वर्गविवर्ज्जितं ॥ इत्यादि ।

End. प्रत्यहं इदमाद्यन्तं धर्म्मफलं लभेत् ।
यथाशक्त्यपि यो कार्य्यो विधिः शास्त्रविवर्ज्जितः ॥
यथोद्दिष्टेन पर्व्वाणि कथितानि विशांपते ।
ततश्चाश्वमेधाख्यं पर्व्व राजन् शृणुष्व तत् ॥
इममायेन राजेन्द्र कुरुराज्ये कुरूद्वह ।
सर्व्वाणि तव जातानि सुखेन भरतर्षभ ॥

Colophon. इति श्रीमहाभारते जैमिनीये आश्वमेधिके पर्व्वणि श्रवणफलं नाम नवष-ष्टितमोऽध्यायः समाप्तश्चायं ग्रन्थः ॥

विषयः । १—२ अध्याये,—जैमिनिना सह जनमेजयस्य संवादेन भीष्मद्रोणादिस्वजन-विनाशजन्यस्य युधिष्ठिरस्य व्याससमीपे शोकप्रकाशनं । भगवता व्यासेन च तस्य अश्वमेधानुष्ठा-नेन पूतात्मेति सन्दिहानोऽसौ कथं मया सहायशून्येन वित्तरहितेन च यज्ञमिदं क्रियते कर्त्तुमिति यौवनाश्वनामक एव भगवान् मदनाभिधानेन यद्वाश्वेन राज्ञा विनाशदमिष्यते यज्ञमनुष्ठाय

ब्राह्मणेभ्योऽपहृतं धनं प्रदत्तं, तच्च तेनाद्य पवित्रमद्यापि केनाप्यस्पृष्टमिति वर्ण्यते। तदानीय यज्ञा-रम्भतां याग इति। पीतपुच्छश्यामकर्णादिलक्षणलक्षितस्य यज्ञीयाश्वस्य सामार्थं हंसकेतुमेघवर्णा-भ्यां सह भीमस्य यौवनाश्वराज्यगमनविवरणकथनं। भद्रावतीपुरीवर्णनं।

४—६ अध्याये,—भीमपौत्रस्य मेघवर्णस्य अश्वहरणपूर्वकं पलायमानस्य पश्चात् धावनं एवञ्च यौवनाश्वमुपलभ्य कर्णपुत्रस्य हंसकेतोः समरसंरम्भवर्णनं। अथ मूर्च्छामापन्ने हंसकेतौ भीमेन सह यौवनाश्वकुमारस्य सुवेगस्य युद्धवर्णनं। अथान्तरे मूर्च्छितस्य यौवनाश्वस्य हंसकेतुप्रयत्नेन लब्ध-चैतन्यस्य च नितरां निर्विण्णतया भीमसाहाय्यं तेन सह सन्धाय नागसपुरीं प्रवेशयतोर्हस्तिना-पुरप्रयाणवर्णनं। अथ जरद्गवाया वृत्तान्तकीर्तनञ्च।

७—११ अध्याये,—कृष्णयुधिष्ठिरादिभिः सह साक्षात्कारं विधाय सपरिजनस्य युवना-श्वस्य स्वपुरीगमनकथनं। संक्षेपेण सदसत्तत्त्वपञ्चविवरणं। संक्षेपतः ब्राह्मणादीनां वर्णानां धर्म-कथनं। विषयासक्त्यनिरूपणं। धर्मकीर्त्तेरितिप्रभृतिसंवादकथनं। लक्ष्मीस्थैर्यकारणकथनं। अथ यज्ञानुष्ठानकाले वक्रिणा सार्द्धं भगवतः सान्निध्यार्थं तमानेतुं भीमस्य द्वारकापुरीप्रवेशपूर्वकं तत्र भोजनपारिपाट्यदर्शनवर्णनं। कृष्णस्य भोजनकाले सत्यभामायाः परिहासकरणं। सपरि-वारस्य कृष्णस्य हस्तिनापुरीमुद्दिश्य गमनकाले कामिनीनां चक्षुःप्रीतिवर्णनं। कृष्णमुद्दिश्य गोपानां सुप्रभाषितकथनञ्च।

१२—१५ अध्याये,—सभ्यापितकृष्णसंलापवर्णनं। आगमनकारणतत्त्वोक्तकथनं। अथ पुरीप्रवेशपूर्वकं कृष्णादीनां यज्ञीयाश्वदर्शनकाले अनुशाल्वकर्तृकाश्वहरणाकीर्तनं। तेन सह युद्धकाले प्रद्युम्नकृष्णादीनां मूर्च्छाप्राप्तिकथनं। अनुशाल्वेन सह युधिष्ठिरस्य सम्भाषण-कथनं। अथ चैत्रपूर्णिमायां युधिष्ठिरस्य अश्वमेधारम्भकथनं। अश्वरक्षार्थमर्जुनस्य नियोजनकथनं। अथ माहिष्मतीपतेर्नीलध्वजस्य पुत्रः प्रवीराभिधानः पुष्पितासु लतासु सार्द्धं स्त्रीजनेन रम-माणोऽसौ अश्ववरं वीक्ष्य स्वां पुरीं निनायेतिकथनं। तेन सह पार्थादीनां युद्धवर्णनं। तत्र स्वाहा-नामिकया नीलध्वजकुमार्य्या वह्नेर्विवाहवृत्तान्तकथनञ्च। सह नीलध्वजेन पार्थाय अश्ववरे दत्ते नितरां मन्युवेशमापन्नाया नीलध्वजपत्न्या जाह्नवीं प्रविष्टायाः पदपातत्यागेन उन्मुदित-पुत्रशोकाया ज्वालाया बाणरूपेण बभ्रुवाहनतूणप्रवेशकथनं।

१६—२१ अध्याये,—अथ विन्ध्यगिरिप्रदेशं प्रति चलितस्य अश्ववरस्य शिलास्पर्शेन जडीभा-वप्राप्तिकथनं। ततश्च पार्थस्य सौभरिमुखात् उद्दालकमुनिपत्न्याः शिलाभावप्राप्तिविवरणश्रवण-कथनं। तत्र प्रसङ्गेन चार्वे विचित्रविचित्रकथादिकथनञ्च। अथ चम्पापुरीपतेर्हंसध्वजस्य तद-श्वरक्षणव्यवधानमुखेन तत्पुत्रस्य सुधन्वनः प्रियासमीरणसम्पादनव्यग्रतया पार्थमभियोधयितुं पिता दत्ताज्ञस्यापि कालविलम्बदर्शनात् शङ्खलिखितोपदेशेन तस्य तप्ततैलप्रवेशदण्डकथनं। तत्र भगवत्प्रभावेण अक्षतशरीरस्य तस्य पुनः पिता सह पाण्डवकुलचक्राय प्रयाणवर्णनं। अथ

अर्जुनतनयस्य सुधन्वशिरसः कृष्णपादयोः पतनकथनं। तथा तद्गुजनखकपतने मंदगे हंसा-
ध्वजया प्रचीलतनकलशस्य प्रयागमुद्दिश्य चलितस्य सद्वस्य पुरतश्चानुमानाय शिवादेशेन अभि-
रीढः रामसमदर्शनं। अथ पराजितोऽसौ शिवानुचरो निजावस्थां पार्थाय कथयामास। तथा
च योऽनुष्ठमभिचितेऽभवत् भूपतिः अश्वाश्वं अरक्षं सहद्दर्शनाय प्रेरयामास। अथ
तद्विश्वासयावेन संवर्धितस्य चलितात् कथमपि प्रयातमनोर्च नद्विनिवेष। अथान्तरे नन्दी
तत्कालकल्पवेन शिवस्तोत्रमापाद्य तन्मध्यमाध्यायां योजयामासेति वृत्तान्तकथनं। अथ तुरङ्गस्य
अतीवप्रवेशेन तुरगीभावप्राप्तिकथनं। ततस्तस्य स्वाप्रभावप्राप्तिकीर्त्तनञ्च।

२२—२६ अध्याये,—अथ सभामागतस्य वृषकेतोः कौरवप्रवेशपूर्वकं तत्र बन्धनप्राप्ति-
कथनं। अथ दुष्टे पराजितायां मालावतीरक्षितायाः प्रमीलायाः पार्थहस्तपाणिपत्रकथनं। अथस्य
राजपुरीसमागतकथनं। तस्य मणिपुरगमनप्रसङ्गेन मणिपुरवर्णनं। पितृशापेन विच्यापदारा
मत्सीभावप्राप्तिकथनं। बभ्रुवाहनस्य पार्थेन सह युद्धेऽपलापनंनप्रसङ्गेन कुशेन सह रामस्य
समरसंरम्भे हनूमता समुद्धृते संक्षेपेण रामचरितवर्णनं। सीतानिर्वासनकाले रामेण सह
भरतादीनां विवादकथनं। विस्तरेण रामकृताश्वमेधवृत्तान्तकीर्त्तनं। मणिपुरसमीपात् अश्वस्य
बन्धनप्राप्तिकथनादिकञ्च।

३०—४८ अध्याये,—बभ्रुवाहनहतपार्थवृषकेतुविलापकथनं। उलूपीचित्राङ्गदयोः परि-
देवितवर्णनं। तयोरुपदेशेन सञ्जीवकमणिप्राप्तये तेषां जीवनप्राप्तिकथनञ्च। प्रसङ्गात् बभ्रुवा-
हनस्य सञ्जीवकमणिआनयनविवरणकीर्त्तनं। यदा खलु बभ्रुवाहनेन पार्थो निपातितस्तदा धृतराष्ट्रोप-
देशेन दुर्बुद्धिहृतपार्थशिरोऽपहरणविवरणकथनं। रत्ननगराधिपतिपुत्रस्य ताम्रध्वजस्य चरित्र-
वृत्तान्तकीर्त्तनं। तत्र तत्पितुर्मयूरध्वजस्य हरिभक्तिवशतया कृष्णाय देहार्द्धदानविवरण-
कथनञ्च।

४९—५९ अध्याये,—अर्जुनस्य मयूरध्वजात् अश्वप्राप्तिकथनं। सारस्वतपुरनाथस्य वीरव-
र्म्मणः युद्धविवरणकथनं। यमेन सह वीरवर्म्मसुतायाः मालिन्याः विवाहकथनं। तत्र चण्ड-
प्रभेदविद्युच्चिकादिरोगाणां वंशादिकथनं। सर्व्वेषां रोगाणां कर्म्मविपाककथनञ्च। अश्वस्य चन्द्र-
हासपुरगमनविवरणकथनं। अर्जुनादीनां नारदकृत चन्द्रहासचरितवर्णनविवरणकथनं। तत्र
हंसाद्वीपनमःहास्यादिकीर्त्तनञ्च मदनतनयया सार्द्धं चन्द्रहासस्य विवाहादिवर्णनञ्च।

६०—६९ अध्याये,—कौन्तलपस्य राज्ञः पुरमेमाकृतस्य चरिताध्यायकथनं। अनिरुद्धा-
श्रमे सम्पातनार्थं समर्पितस्य सदनस्य वृत्तान्तकीर्त्तनं। मासपर्यन्तनिवासस्य कथनं।
अथ अश्वस्य रसातलप्रवेशवृत्तान्तकीर्त्तनं। तत्र पतितानामर्जुनादीनां हृदयकुञ्जसंवेद
लोकप्रयतनस्य वकदाल्भ्यस्य कृतेदर्शनप्राप्तिकथनं। अथ जयद्रथरा समागमनानन्तरं पाण्डवस्य दुःख-
प्रकाशनं। विस्तरेण युधिष्ठिरस्य अश्वमेधसमारोहवर्णनं। कविधर्म्मकीर्त्तनञ्च।

No. 2160. आयुर्व्वेददीपिका, वा चरकतात्पर्य्यटीका । Substance, foolscap paper, 12 × 4 inches. Folia, 266. Lines, 9 on a page. Extent, 10,688 ślokas. Character, Bengali. Date, 1277 Bengali era. Place of deposit, Punṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Bábu Rádhikádhara Kaviraja. (He is a native of S'rírámapura-grám, Post, Dumkolá, Zillá Murisidábád.) Appearance, new. Prose. Incorrect.

Ayurveda-dípiká *alias* **Charakatátparya-dípiká**. A commentary on Charaka's institutes of medicine. By Chakrapáṇidatta. The work of Charaka, which is older than Suśruta, professes to be a compilation from a treatise by A'treya, a Vedic sage. It is divided into eight books, named respectively, Sútrasthána, Nidánasthána, Vimánasthána, Sárírasthána, Indriyasthána, Chikitsitasthána, Kalpasthána, and Siddhisthána. This eightfold division obtains also in Susruta, but the order of arrangement and some of the names are different. The codex under notice is incomplete, containing only the first five books. Each book has a different series of pagination, and the total thereof is given above. One complete, but incorrect, edition of the text of Charaka has been published in Calcutta, and three incomplete editions are also extant.

Beginning. गुणत्रयविभेदेन मूर्त्तित्रयमुपेयुषे ।
त्रयीभुवे त्रिनेत्राय त्रिलोकीपतये नमः ॥
सरस्वत्यै नमो यस्याः प्रसादात् पुण्यकर्म्मभिः ।
पुविद्र्पैसंज्ञानं जगद्ध्वान्तमीक्ष्यते ॥
ब्रह्मदक्षाश्विदेवेन्द्रभरद्वाजपुनर्व्वसून् ।
उताग्निवेशचरकप्रभृतिभ्यो नमो नमः ॥
पातञ्जलमहाभाष्ये चरकप्रतिसंस्कृते ।
मनोवाक्कायदोषाणां हन्त्रेऽहिपतये नमः ॥
नरदत्तगुरुकद्दिष्टचरकार्थानुगामिनी ।
क्रियते चक्रदत्तेन टीकायुर्व्वेददीपिका ॥
सभ्याः सद्गुरुवाक्सुधानुतिपरिस्फीतप्रतानांश्च चे-
तांसं तोषयितुं पयोदपटलं नाज्ञोभिलिखिष्यति ॥
व्याख्याभ्यासरसप्रकाशमनिदं लभ्यम् यदि प्राप्यते
क्वापि + + कथंमुच्चत तदमौ कर्णे वर्णं दीयतां ॥

इह हि सर्व्वार्थकामभोगपरिपन्थिरोगोपशमाय भगवद्भिरृषिभिः प्रणीतायुर्व्वेदतन्त्राणि-विस्तरेण सन्ति तानि मन्दमानाल्पायुर्व्वेदभक्तां पुरुषाणां न सम्यगर्थाधिगमः । तदनधिगमाच्च तद्विहि-तानष्ठाने तथैवोपद्रवोपजायतेति मन्वानः चरकसुश्रुतविबोधमयानप्रवेशोऽल्पायुर्व्वेदवतामपि सुबोधमव्यार्थं नातिसंक्षेपविस्तरं चायचिकित्साप्रधानमायुर्व्वेदतन्त्रं प्रणेतुमारभमाणः । तस्मिंश्च तन्त्रे सूत्रनिदानविमानशारीरेन्द्रियचिकित्सितकल्पसिद्धिस्थानान्यष्टकेऽभिधानके निखिलतन्त्रप्रधानार्था-भिधायकतया सूत्रस्थानमेवादौ यत्नवतोऽप्यद्य व्याचष्टे । सूत्रस्थानं समुद्दिष्टं । तत्रास्य प्रथमं । इत्यादि ।

End. यथात्मविषयत्वेन पूर्व्वोक्तो + + रोगाधिकारिको विमर्शं समस्तः आयुर्व्वेदमित्या-दि चरकः प्रश्नकल्पार्थमित्यादि । चर्थं मतादग्रमूलीयः ।

Colophon. इति श्रीचक्रपाणिदत्तविरचितायामायुर्व्वेददीपिकायां चरकतात्पर्यटीकायां इन्द्रियस्थानं समाप्तं । सन १२७७ साल ।

विषयः । चरकोक्तिप्रसिद्धचिकित्साशास्त्रस्य व्याख्यानं ।

No. 2161. रसेन्द्रसारसङ्ग्रहः । Substance, foolscap paper, 12 × 4 inches. Folia, 108. Lines, 5 on a page. Extent, 3,210 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Punṭiyá, Zillá Rájaśáhi, Bábu Rádhikádhara Kavirája. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Rasendrasára-sangraha. A pharmaceutical treatise, containing directions for the preparation of metalic medicines, particularly mercurial compounds. Directions are also given for the employment of those medicines in fever and other diseases. Some remarks are also appended on the *rationale* of medical treatment. By Gopálakrishṇa Kavirája.

Beginning. रसेन्द्रमिव निःशेषजरारोगविनिवारणं ।
अजमानि गुरुं भक्त्या शङ्करं लोकपावनं ॥
नत्वा गुरुपदद्वन्द्वं दृष्ट्वा तन्त्राण्यनेकशः ।
श्रीगोपालकृष्णेन क्रियते सारसङ्ग्रहः ॥
चिकित्सायां ये केचित् कथिताश्च भवन्ति च
एकीकृत्य तु तं सर्व्वं क्रियते यत्नतो मया ॥
तत्र रसप्रशंसा ।
चत्वारो भिषजो नित्यं वदन्ति रसशासनाः ।
चिरकालोपचर्य्याभिर्मात्राद्यैर्भेषजैर्जयेत्तृषा ॥ इत्यादि ।

End. द्रोणीमुखादिभस्मादेर्माषका सप्त केवला ।
चास्य स्तवस्य माहात्म्यं वेत्ति प्रश्नं चापरः ॥
सर्वाङ्गीणकल्पः ।

Colophon. इति रसेन्द्रसारसङ्ग्रहे रसायनाधिकारः ।

विषयः । पारदादिधातूनां जारणमारणादिविधिकथनपूर्व्वकं ज्वरादिषु सर्व्वाधिकारेषु भैषज्यविधानकथनं । भैषज्यकरणप्रकारकीर्त्तनञ्च ।

No. 2162. रसमञ्जरी । Substance, country-made paper, 11 × 3½ inches. Folia, 36. Lines, 6 on a page. Extent, 187 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Bábu Rádhidhara Kavirája; Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Rasamanjarí. On metalic, principally mercurial, and vegetable medicaments, their preparation and their uses, founded on the works of Chakrapáṇidatta and Náráyaṇa. By S'álinátha.

Beginning. यस्या मे भूमिपत्नी निवसति सततं निश्चला चञ्चलेव
यस्याः सख्ये धनुष्मान् सुकनककनकोत्तमः श्रीमनुष्मान् ।
भक्त्याथं यद्वशच्छिद्रमपतिधनुःखण्डखण्डानि चापो-
द्देवेन्द्रैः स्तूयमानं जलधरदचिरं तं भजे रामचन्द्रं ॥
उक्तानुक्तेन ये दृष्टा नारायणेन च ।
तथान्यैश्च चिकित्सज्ञैः शालिनाथेन यत्नतः ॥
काश्चिट्टीकान्तरोक्ताश्च विशेषमधिगम्य च ।
पथ्येन लिख्यते चात्र व्याख्यानं च समग्रं च ॥
अत्र दृष्टाश्च योगाश्च कथ्यन्ते राजवल्लभाः ।
येषां ज्ञानेन भिषजोऽत्र सुयान्ति बहुधनं ॥
किञ्चिद्दष्टेन कुरुते बत्पाकेन चापरं ।
गुणान्तरेण वीर्य्येण समता दृश्यते च ॥ इत्यादि ।

End. येषां परिचरन्ति माधवमहिषीयं
तेजस्तमोनिवहनाशकरं वरस्य ॥
नेषां मुखे भविक + + पल + भाजां
स्रमेन या भवति कामभयं नराणां ॥

Colophon. इति श्रीशालिनाथविरचिता रसमञ्जरी समाप्ता ।

विषयः । रसधातुरसौषधादीनां प्रत्येकमधिकारक्रमेण गुणनिरूपणं ।

No. 2163. नाडीविज्ञानम् । Substance, country-made paper, 20 × 3½ inches. Folia, 6. Lines, 7 on a page. Extent, 173 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Bábu Rádhidhara Kavirája. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Náḍivijnána. On the examination of the pulse in fever and other general diseases. By Govindaráma Sena.

Beginning. [illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] नाडीविज्ञानं [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] नाडीपरीक्षादि [illegible] ।
इत्यादि ।

End. [illegible] ।
क्वचित् + + + [illegible] ॥
क्वचित् [illegible] नाडीज्ञान + + [illegible] ॥

Colophon. इति नाडीविज्ञानं समाप्तं ।

विषयः । ज्वरादौ नाडीपरीक्षाविवरणं ।

No. 2164. णत्वभेदः । Substance, country-made paper, 20 × 5 inches. Folium, 1. Lines, 12 on a page. Extent, 27 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Paṇḍit Íśánachandra Vidyávágíśa. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Natvabheda. A vocabulary of words having the cerebral ṇ. By Mádhava Áchárya.

Beginning. [illegible] ।
[illegible] ॥ इत्यादि ।

End. [illegible] ।
[illegible] ॥

Colophon. इति माधवाचार्यविरचितो णत्वभेदः समाप्तः ।

विषयः । [illegible] मूर्द्धन्यणकारयुक्तानां शब्दानां प्रदर्शनं ।

No. 2165. रसेन्द्रकल्पद्रुमः । Substance, country-made paper, 21 × 4 inches. Folia, 111. Lines, 7 on a page. Extent, 3,753 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájas'áhí, Bábu Rádhikádhara Kaverája. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Rasendra-kalpadruma. A treatise on various kinds of instruments, furnaces, retorts, sublimators, &c., for the preparation of mercurial medicines. By Rámakṛishṇa Bhaṭṭa, Mahámahopádhyáya, son of Nílakaṇṭha Bhaṭṭa, a Vaidika Bráhmáṇa of Drávida. The number of instruments described is large, and the details given are full, obviously the work of a practical pharmaceutist.

Beginning. श्रीकेशं यज्ञभर्त्तारं विष्णुं त्रिगुणात्मकं ।
चराचरगुरुं वन्दे तं कारणमकारणम् ॥
वन्दे चरणसरोजं श्रीगौरीनीलकण्ठयोः पित्रोः ।
यत्कृपया ज्ञानलवाद्रचन्ति सुधाम्बुधिं लोकाः ॥
तापत्रयापहर्त्ता धरित्रि च यक्षिविनियरसमभौमः ।
स जयति शुद्धोद्दीप्तः पीताम्बर इव पारदेश्वरः ॥
रसकोष्ठोपरसाद्यैः शुद्धाख्याः विविधौषधैः ।
तन्त्ररसेन्द्रतन्त्राद्रसेन्द्रकल्पद्रुमे याथाः ॥
वेङ्कटपतिपालित वात्स्यः श्रीमद्वेङ्कटकुलजनितः ।
श्रीरामकृष्णभट्टः कृतिनामिह श्रीनीलकण्ठभट्टसुतः ॥
यदभिमतकृतमाकलय्य विभिन्नति प्राज्ञमानी यः ।
स कथं परपदमाप्नो मोपान्युपत्ताशंतां वैद्यः ॥ इत्यादिः ।

End. पश्चात्प्रत्ययते कुर्य्यादेवं चांभवोदयं ।
इति विषाधिकारः ।
रसौद्भुतं निखिलामयेषु सुखेषु चैवौषधवर्गकादि ।
विशेषयं यत् सुखदं प्रसिद्धं यथानुभूतं सततं रचितं ॥
विद्वेषणमयभिचरितमखिलमिति ।

Colophon. इति दाक्षिणात्यद्राविडवैदिक-श्रीनीलकण्ठभट्टात्मज-श्रीरामकृष्णभट्टमहामहोपाध्यायकृते रसेन्द्रकल्पद्रुमे प्रयोगस्थापकः षष्ठाङ्कः । समाप्तश्चायं रसेन्द्रकल्पद्रुमाभिधो ग्रन्थः ॥

विषयः । रस (पारद) शुद्धि-मूर्च्छा-बन्धन-मारणादिविधिकथनं । रसभस्म-स्वर्ण-माक्षिक-हरिताल-मनःशिला-हिङ्गुलशोधनादिकथनं । तथा षट्कविमर्दादिशोधनकथनं । लोहचं-

कारिविधिः । सर्प-गोधा-नाग-शीमक-रज-शोषधनीनां मारणविधिः । गर्भोच्चाटनकथनं । वशीकरणकथनं । तत्र, देहाकर्षणं । कोदनीयन्त्रं । कम्पायन्त्रं । गोमानवयन्त्रं । पंचपाल-यन्त्रं । पुटयन्त्रं । पातन-हनन-स्तम्भनयन्त्राणि । भूधरयन्त्रं । यवमूषायन्त्रं । वालुकायन्त्रं । मल्लिकायन्त्रं । आच्छिकायन्त्रं । गौरीयन्त्रं । तप्तखल्लयन्त्रं । कोष्ठयन्त्रं । डमरुयन्त्रं । जलयन्त्रं । एतेषां यन्त्राणां निर्माणप्रणालीकथनं उपयोगिता निरूपणञ्च । रसायनविधिकथनं । ज्वरादिषु सर्वेषु रोगेषु भैषज्यनिरूपणं । औषधकरणविधिकीर्तनञ्च ।

No. 2166. त्रिपुरासुन्दरीस्तुतिकाव्यम् । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 34. Lines, 9—10 on a page. Extent, 827 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Mahárání S'aratsundarí Deví. Appearance, old. verse. Correct.

Tripurásundarí-stuti-kávya. A lyrical poem in praise of the goddess Tripurásundarí and of her achievements. By Kálidása, son of Rámagovinda. The work is an imitation of the Gítagovinda of Jayadeva.

Beginning. वन्दे वाग्नीशवन्द्यां त्रिपुरपरमतां सुन्दरीं दिव्यवेशां
प्रातःसन्ध्यांशुपुञ्जद्युतिजयिवपुषं सच्चिदानन्दरूपां ।
मन्त्राधीशानिविष्टां हृदयकमलगां मञ्जिनां मातृकाद्यां
हृत्वा चित्तायमानामपि + + तनुं गम्भमीरभद्रां ॥

— — — — — — — — — —

उद्यच्छ्रीभुवनेश्वरीपदयुगः श्रीकृष्णरामेश्वरो-
द्वाराः ध्वजविदितवियोगपुर्वपरः सर्वज्ञमाध्यानः ।
शाखा रामगतिकृत्तिमेव विकचं वन्दीभवीसं सती
यो दृष्टवसभो द्यासुरनतः सर्वप्रियः सर्वदा ॥
श्रीकालीचरणाब्जधीरमनः श्रीमन्महःकान्तम-
जपीत्या परया प्रिया धनमताः श्रीरामनन्दिन्दजः ।
श्रीकृष्णचरितनन्दनः सुविदितः श्रीकालिदेवोमहान्
रासीपदविजया धर्मसभासु धन्यास्तु सन्तः ॥

— — — — — — — — — ।

रामेश्वरकमलपुर्वदित्वतः ।
प्रचलितचिन्तामणिमन्त्रः ॥ इत्यादि ।

End. इति चरणमाधीशाविरचनायग्रथकनिषादाभाचविरमणः ।
समवितुभिनमायणांवले भावनं सुजनसुखविभावं कामकामाद्रिकामे ॥

धीराम्नायकारी मुखकुलविदितोनाद्यमत्यादिभासा
नानश्रीरामगोविन्दचरणशरणः श्रीमनाः कालिदासः ।
सर्गोऽयाद्द्वादशोऽयं त्रिभुवनजननीस्तोत्रसाध्ये सुकाव्ये
नव्ये तस्यातिभव्यं स्तुत इव उत तत्त्वाधवः स्नापयन्तु ॥

Colophon. इति श्रीत्रिपुरसुन्दरीस्तुतिकाव्ये द्वादशः सर्गः ॥
शाकेऽग्निमुनिषट्चन्द्रमानितेऽब्दे कृतं मया ।
मातापितृपदध्यानकालिदासेन धीमता ॥

विषयः । प्रथम सर्गे,—त्रिपुरसुन्दर्य्या आविर्भाववर्णनं । २ये सर्गे,—तस्याश्चपञ्चावर्णनं । ३ये सर्गे,—तस्या माहात्म्यवर्णनं । ४र्थे सर्गे,—तत्कृतजगत्सृष्टिवर्णनं । ५मे सर्गे—जगत्रूपनामगत-वर्णनं । ६ष्ठे सर्गे,—देव्याः शरीरवर्णनं । ७मे सर्गे,—रूपवर्णनं । ८मे सर्गे,—स्वाभीष्टसिद्धये प्रार्थनावर्णनं । ९मे सर्गे,—देव्या रत्नाभरणवर्णनं । १०मे सर्गे,—सुरसंघादि देव्या अधिष्ठानवर्णनं । ११शे सर्गे,—देवीभक्तमाहात्म्यवर्णनं । १२शे सर्गे,—भक्तमनोऽभिलाषवर्णनमुखेन देव्या नाममाहात्म्यादिकीर्त्तनञ्च । (जयदेवकृतगीतगोविन्दानुकरणेन निर्म्मितमिदं गीतिकाव्यमिति भ्रम् ।)

No. 2167. गीर्व्वाणपदमञ्जरी । Substance, country-made paper, 14 × 4, inches. Folia, 15. Lines, 8 on a page. Extent, 348 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Mahárání Saratsundarí Deví. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Girváṇa-padamanjarí. An elementary grammar of the Sanskrit language, in the form of a dialogue, interspersed with moral tales. By Varadarája.

श्रीगणेशाय नमः ।

Beginning. कुत्रत्या भवन्तः । कस्मादागताः । कां दिशमलङ्कुर्वन्ति च । कां दिशमलं कर्त्तुमीप्सा । कुत आगताः । कर्णाटदेशादागताः । कस्माद्देशात् समागता भवन्तः । महाराष्ट्रदेशात् समागतावयं । के यूयं । वयमुत्तरदेशिकाः । किमागमनकारणं । अथ किञ्चित् प्रयोजनमुद्दिश्य समागतावाभिः । इत्यादि ।

End. मम यद्गुरुस्तु भक्तयोग्यं तदेव मया ग्टहीतं स्वामिनः ॥
कृतां वरदराजेन गीर्व्वाणपदमञ्जरी ।
गणेशप्रीतये चैव वैदिकप्रीतये तथा ॥

Colophon. इति श्रीगीर्व्वाणपदमञ्जरी समाप्ता ।

विषयः । बालानां संस्कृतप्रवेशाय प्रश्नोत्तरक्रमेण संस्कृतवाक्यरचनाप्रकारकीर्त्तनं । क्वचि-दुपन्यासावतारेण च नीतोपदेशकथनञ्च ।

No. 2168. देवीभक्तिरसोल्लासः । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent, 222 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Mahárání S'aratsundarí Deví. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Devíbhakti-rasollása. The work is divided into two parts, the first treating of Siddhi Yoga in course of a hymn in praise of the goddess Durgá, and the second of the true nature of Vidyá, or the female energy. By Jagannáráyaṇa.

Beginning. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
मुदा देवीभक्तिरसोल्लासकाव्यं
[illegible]

End. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Colophon. इति देवीभक्तिरसोल्लासे जगन्नारायणकृतौ [illegible] द्वितीयः शेषविलासः ।

विषयः । प्रथमविलासे देव्याः स्तोत्रव्याजेन सिद्धियोगनिरूपणं । द्वितीये विद्या-स्वरूपनिरूपणं ।

No. 2169. मुग्धबोधपरिशिष्टम् । Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 157. Lines, 5 on a page. Extent, 1,858 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Paṇḍit I'śánachandra Vidyávagíśa. Appearance, old. Prose. Correct.

Mugdhabodha-pariśishṭa. A supplement to the Mugdhabodha grammar, of Vopadeva. By Ráma Tarkavágís'a. The work has been printed in Calcutta.

Beginning. यथा मधुपवृन्दोऽलमविकायविशिष्टं ।
मुग्धबोधव्याकरणेऽपकवली रामतर्कवागीशः ॥

विंशत्यादेर्‌स्याद्गतौ वेदकं । विंशत्यादिः परार्द्धपर्यन्तो वेद्यः स्यात् । यथाहतौ यथा । एकोनविंशतिः शूद्राः । इत्यादि ।

End. पुष्पवत्याः । विभिन्नकालीनता पुष्पवन्तौ चाचकः कुः । चन्द्रिकोमथाली पुष्पोक्षविता ततः ततः चोभविता मोमाताहीत् यवली भविता इत्यादेः ।

विद्वद्वृन्दोपवन्द्योऽयमुदधिव वोवोपदेवः कवीन्द्र-
स्तेन व्याकृतिशास्त्रं कठिनतरमपि प्रेक्ष्य विचार्य यत्नात्
नानातन्त्राणि दृष्ट्वाऽखलजनविचितं रामतर्कोऽप्यशेषं
तत्त्वात्ताथाप्रबोधं अकृत हितमतये श्रीयुतः सन्ततान ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीरामतर्कवागीशविरचितं मुग्धबोधपरिशिष्टं परिपूर्णं ।

विषयः । वोपदेवकृतमुग्धबोधव्याकरणानुक्तानां वैयाकरणप्रक्रियाणां चोद्धारपूर्वक-प्रदर्शनं ।

No. 2170. ऊष्मभेदः । Substance, country-made paper, 18 × 5 inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent, 90 ślokas. Character, Bengali. Date. ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Paṇḍit I'śánachandra Vidyávágíśa. Appearance, old. Verse. Correct.

Ushmabheda. Three separate vocabularies of words which have naturally the three sibilants. By Purus'ottama.

Beginning. येषां सर्वत्रसंज्ञानमखण्डं शोभिष्यंसोऽपि वेद्यः
शब्दाशीपदशुद्धबोधनधर्मं शूद्रं शरणं शिवं ।
शूद्रं दर्शनमानसं शुभदं विंशायशूर्पांशुकं
शिवं बोधकोवशेषदर्शितशैवाश्रमेपसूतं ॥ इत्यादि ।

End. संघर्षं शीर्षं सर्वं सम्भाषणवाचकं ।
साधुकारसदंकारसामुषमुखबोधदाः ।
+ + + सततस दन्त्यसमेव संश्रिताः ॥

Colophon. इति पुरुषोत्तमविरचित ऊष्मभेदः समाप्तः ।

विषयः । तालव्यादिमूर्धन्यदन्त्यानां शब्दानां निर्द्देशनं ।

No. 2171. हैमाङ्गिकी। Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent, 364 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Puṇṭiyá, Zillá Rájaśáhi, Ráya Nimanáráyaṇa Ṭhákura. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Haimáṅgiki. A poem in praise of Gauráṅga, describing his career and his merits, and proving him to be an incarnation of Vishṇu. By Mahes'auaráyaṇa S'armá, disciple of Rádháramaṇadása, a Vaishṇava of great sanctity.

Beginning. येनोदितैः कविभिः सताऽपि नवद्वीपे पुनर्या इय-
हेमां कान्तिमुर्य सतीन्द्रभवनां मूर्त्तिं वदन्त्यः पदं ।
हत्वा प्रादुरभावि यः कलिकलुषान्धकारमुद्घाटितं
तं सर्वोद्ध्विवेन्दुवन्दितपदं चैतन्यदेवं भजे ॥
यन्नोऽभिवादयाञ्चरेव यद्गौराङ्ग वैनाधमा अं
भक्ताः कथंऽभिवन्ति कुमतयोऽभिः किमाङः परं ।
यं यत्र पुनरेऽपि गौनिविचयं भूवामबला इयं
तथाऽयं पुरपेमवक्र विचित्रः पौरावतारः कलौ ॥
यदुन्मिद्वंकुनमैदुरभावंत्वं गौतः भवं तुःखिता
दृप्ता पदकुकमन्वकलिदं बालारुरुणोपितं ।
निजोलाघवरीरितं विपदं प्राप्याद्रियैवमर्द
यद्यः प्राप्तयं कलानवेत्वं प्राङ्गविनीर्विद ॥
ये येनं चरित्राकयन्ति सततं निर्विप्रमाकायन्दु-
धूनानं दमलेषु भूतविदैवममवैकि पारिवं ।
देषां भारतभूमिः विमला पापकलादेदुपी
तथाद्राड निर्वेमलाममठपीः कन्यानिुणहंतत्वं ॥ इत्यादि ।

End. तत्वावबोधनमथ हृदङ्गितमनुजमां ।
श्रीमद्भागवतं भुवाहरस्याणां यदा मम ॥
नमो नारायणायादौ नराय च नमोऽनमः ।
नरोत्तमाय भारत्यै वेदव्यासाय वै नमः ॥

Colophon. इति श्रीमन्महाकवीन्द्रपद्मावतार [illegible] हैमाङ्गिकी नाम श्रीगौराङ्गचरितकाव्यं समाप्तं ।

पितृयः । गौराङ्गापरत्वात्पितृत्व चैतन्यस्य बोधयाजीव तस्य भगवद्भक्तादेसंज्ञापनं आचा-
म्नायपर्वं चरितकीर्तनच ।

No. 2172. तन्त्रप्रदीपः । Substance, palm leaf, 12 × 2 inches. Folia, 187. Lines, 7 on a page. Extent, 6,691 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk., 1498. Place of deposit, Punṭiyá, Zillá Rájaśáhí, Ráya Nímanáráyaṇa Ṭhákura. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

Tantra-pradípa. A commentary on the Sáradá-tilaka, a Tantra of considerable repute. By Lakshmaṇa Des'ika.

Beginning. सचीतम्बुरुहकुम्भसंविधान-
कपालमं मधुरमानमनकुलम ।
माध्वीकघोरमविज्ञाववकाविलम्ब
वीजमानमञ्जुलिप पिवमानमोतु ॥
चैाचीपावकिरीटरत्नरश्मिप्रभातप्रभानवन्ध-
कोरकैरपद्वार — — — — — — ।
— — — — रावणेन्द्रवज्ञी हारिकाविकावद-
कलाहारिविरमूकुमहावर रविवालः कुमारापणीः ॥
श्रीशारदातिलकदुर्गममार्गमीवा-
मन्त्रामयाम्नतमयीतितिरोपिताचां ।
संज्ञापनामनुपदं खचितं विवीच्य
— — — — — — — — — ॥

षत्र तन्त्रस्य देवताप्राधान्याद्देवतानाच मन्त्रमयतया मन्त्राणामपि वर्णात्मकतया वर्णाना-
मपि प्रतिपरिणामित्वात् सर्वेऽपि विपाभिन्नतया तन्त्रमूलं दैवतं विवं मूलीभूतं — — —
— — — — — — विवक्षिताचे तवियमाति । विद्यामन्देति । इत्यादि ।

End. ईशित्रोपमवकाप्तुवः । तदेतानि विवेचनानि । येषं सुगमं ॥
प्राभूकृदैवराधीशिवतरिपुमयतिदंपैनारावचाव-
रूचापि द्वौ तनूजौ चरितचरितमयो रामगोविन्दविप्रौ ।
तप श्रीश्रीरविंच: जगमदन + + + कर्वाताम्
पारीक्ष्येन चतोम्नुतमिपुहनदेशाधिकोरानचेन्द्रः ॥
श्रीश्रीरविंच + + + श्रीरामचेन्द्रः हरचान्वयोऽभूत् ।

वद्कृष्णाधि + + + वच्चीवंशाद्दुराणां चिन्हये सदाशीय् ॥
— — — — — — — — — —।
— — — वाद्दितवप्रकाशशितवरववरीतवनविभावनवीर्थिः।
भुवः श्रीराधवहोमदरविहरतवश्वीदेवैत्राधवस्था
वैष्णवैमानिहासीं वद्युचदपि + + पूरवीनां प्रवासि ॥
श्रीरावचेन्द्रववचवाशी महावरोनाव कुमारदासः।
श्रीमारदावादिवदवनतार्थ तत्त्वसन्दीपं वचूदि श्रीरः॥
श्रीश्रीरविंदावनदावचन्द्रनपूप्रवतस महावरस।
तत्त्वसन्दीपे वचूदि वचविंशप्रकाशोधुपवनस्तावः॥
मुजनजु १८९१।

विषयः। कथवर्देविववननादर्दानितवकस वाख्यानं।

No. 2173. सात्त्वताचारवादार्थः, वा भक्तिविलासमतदीपिका। Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 102. Lines, 7—8 on a page. Extent, 1,516 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Punṭiya, Zillá Rájaśáhí,' Ráya Nímanáráyaṇa Ṭhákura. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

Sáttvatácháravádártha *alias* **Bhaktivilása—matadípiká.** A dissertation on the propriety of abstaining, on the part of Vaishṇavas, from slaughter even for sacrifices ordained in the Śástras, particularly at the Durgápújá festival. By a disciple of Rádháramanadása, of Vrindávana.

Beginning. यपि वैधवपूजा वत्तुभिः शाविविधिंशके।
न वैष्णवविकारोऽववर्णौं नहिन्सवे नवः॥
हिंसा वत्तुभिंसीमैषो वाल्यवीयवेदतः।
वैष्णो मंवरविनावकृष्णे वापावई कि वा॥
भारदवीवचावाचाद्धृवाद्विविधाविच।
वैष्णवा विनवदैवविषवदवाविवावितः॥
भगवदीवैश्वर्यतसाः कुर्वन्ति वद्मवानर्वं।
वच्चमं नविववानववनवैः विविवद्वैतं॥
नदेनतृपवनावाचा वपि वैष्णवु विहितं।
कुर्वतं नहिवाधावाववचावकतं नवा॥

षड्भागेषपषितेभ्यो निरायणं निशिखते ।
कालादिज्ञतनाचिय नीतवधनिर्णयं ॥
— — — — — — — — — ।

वैष्णवपूजा मन्यादि प्राणिविधिसंस्थासवनानेत्रमध्यमदीक्षाविधानमकरद्दैवात्मपदावचन
चरैः——इत्यादि ।

End. इत्थं मानवतादियाज्ञवल्किादिसंस्थामिति-
कावज्ञामानतच भूपवमधनद्रा क्षपेतुः भिनेता ।
दीना वादिविहारवताः परवन्तः भावान् सर्वेर्विंश मे-
नवान् मुधन मानिनाः भिपक्वनमेव् नामसूनेमनं ॥
यतुप्रमानमदीतिरेव निशिकर्नीतानवराजभवान्
मासनीपुनराधिजाननुवमिः म्लानव मत्तां कथितः ।
नीरानारजवधिवीहि जनरक्षद्दाजमानावरे-
इन्द्रारचे वराजवीनन गुरजीगोपदेशा चि वः ॥

Colophon. इति कालनाथारचायांपथजाजायां नविनिरवाचनदीपिकायां वैष्णवसिं-
तापरिकारः ।

विषयः । नित्यनैमित्तिककाम्यनवमीमुखादिभिः सम्भिलवचनादैयनवनिश्चद्भिः नान-
ानवैष्णवसिंतापि ना नासु कर्मचेति श्रुतिस्मृतिपुराणादिप्रमाणसंवादेन विविधवादप्रदर्शनेन
च अनिष्टूनवादवचनपूर्वकं सर्वेषापि सिंतावाक्यानामनिरूपणं ।

No. 2174. स्मृतिसङ्ग्रहसारम् । Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 27. Lines, 7 on a page. Extent, 811 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bhavaśaṅkara Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Verse. Correct.

Smṛiti-saṅgrahasára. A collection of Vyavasthás on various Smṛiti topics, founded on the rules laid down in Raghunandana's digest. By Mahes'a Paṇchánana.

Beginning. प्रणम्य गोपालपदारविन्दं विशेषतः सम्यादिक्षतत्र भावं ।
व्यवस्थानांचविधानहेतुं सदेयमन्यो विलनोऽस्ति भीतः ॥
विचिन्तत्र निमित्तत्र कर्मणोऽयापकारकः ।
व्यवहारमूलकः सर्वैः पण्डितैः परिशिष्यते ॥
प्रायश्चित्तविधिना जननी मरणे तथा ।
इत्यादयमयवाचैः सुधिः प्रमुख नायतः ॥ इत्यादि ।

End. चतस्रो भैरवी भवानी तु ईरिता ।
इत्येते कथिता योगा यत्र यद्दै रक्षता ॥

Colophon. इति श्रीमद्ब्रह्मानन्दविरचितं कुलिचक्रवारं समाप्तं ।

विषयः । स्वकुलब्रह्मानन्दविरचित विरचितोऽयं ग्रन्थः । तत्र पञ्चमविकथनं । शुद्धिनि-कथनं । मकाराद्विनिरूपणं । परिवादिकर्मनिषेधे मारणादिनिषेधनं । वहुकपालप्रस्थाना-दिनिरूपणं । कुमारीनिविधिषेधनं । एकाद्वकुलबालनिरूपणं । पात्रविधिनिरूपणं । कुमारि-पूजानिरूपणं । शक्तिनिरूपणं । स्वस्थाद्यावाहनादिविधिकथनं । पुरश्चरणविधिः । सावित्रीचतु-र्दशीविधिः । कलशादिनिरूपणं । रक्षावाहादिविधिः । अन्तःपूजादिविधिः । मात्रोपायपूजा-सौभाग्यादिकलोपूजादिमन्त्रविधानं । श्रीपञ्चमी । शिवचतुर्दशी । महोत्सवमी । यात्राविधिः । यन्त्रोद्धारणादिविधिः । मालिकाकर्मविधिः । कलशविधिः । तत्र तापिन्यादिनिरूपणम् ।
(अत्र सर्वत्र ग्रन्थायोऽयं दृश्यते ।)

No. 2175. दुर्गावबोधिनी । Substance, country-made yellow paper, 18 × 8 inches. Folia, 27. Lines, 8 on a page. Extent, 848 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1712. Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bhavaśaṅkara Bhaṭṭácharya and Gopivallabha Bhaṭṭácharya; another copy at S'ántipura, Kálidása Vidyávágiśa. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Durgávabodhiní. A commentary on the Chaṇḍí section of the Márkaṇḍeya Puráṇa. By Chaturbhuja Mis'ra.

Beginning. स्वमूर्त्तेरपि निष्कम्पिनी या जगज्जननप्रावनपरे ।
कापुरुषत्वजया जयते भक्तजिज्ञाया सर्वतोऽपि नः ॥
श्रीचतुर्भुजमश्राग्रजन्मना चण्डिकाशुचरितं विविच्यते ।
श्रीरसार्थं इव तुष्यतां जनः श्रीरोचकोपि सता विमोदिनी ॥

प्राक् किल भगवन्महद्रावणामोचकी श्रीनिमिषंशाभारतविषयेषु वेदुषिमन्वन्तरेषु चण्डिका-मीतार्थवेदनपि कुपलब्धाप्रापीत् । अथ तापसकार्यं कथाचन इति मन्त्रोपदिष्टात् विन्ध्याच-लनिलयाचतुरः पण्डितः इत्यत्र मुनिनोपदिष्टोऽस्माकपि मयैवाकार्षीत् । — — — — — — सावर्णिः सूर्यतनयो यो मनुः कथ्यतेऽष्टमः । मार्कण्डेय उवाचेत्यादि । भगवतोऽपत्यं मार्कण्डेयः इत्यादि ।

End. देवीमाहात्म्यसंबन्धिटीका दुर्गावबोधिनी ।
श्रीचतुर्भुजमिश्राणां कलितात्रार्थितं चिरं ॥
श्रीचतुर्भुजमिश्रेण परेशोमरपालनैः ।

वह्नमविधौ भावे टीका दुर्बोधबोधिनी ॥

Colophon. इत्यौपमन्यवगोत्रचतुर्भुजमिश्रविरचितायां देवीमाहात्म्यटीकायां दुर्बो-धबोधिन्यां देवीमाहात्म्यं समाप्तं ।

शाके रविशरे चन्द्रे सूर्ये कर्कटसंस्थिते ।
देवीमाहात्म्यटीकां हि काशीनाथोऽलिखन्मुदा ॥

विषयः । चण्डीपरनामधेयदेवीमाहात्म्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 2176. अनुमानदीधितिसारमञ्जरी । Substance, country-made paper, 18 × 2½ inches. Folia, 159. Lines, 6 on page. Extent, 8,111 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭácbárya. Appearance, old. Prose. Correct.

Anumána-didhitisára-manjarí. Glossarial notes on Raghunátha's commentary on the Anumánakhaṇḍa of Gaṅgeśa. By Siddhántavágís'a Bhaṭṭácbárya.

Beginning. प्रथमतः चत्वारि पदानि न सन्ति । संयोगादिकमन्येन उपाधावव्यभिचा-रित्वमित्यादिदूषणसमवकाशं विशेषणतावच्छेदेति साध्यव्यापकत्वसाधनाव्यापकत्वमित्यादि ।

End. नीलधूमविशिष्टधूमेऽपि विशेषणस्य उपाधेः सत्त्वेन नियमाधिसाधनाव्यापक-त्वादिति विशेषणवैयर्थ्यंपादस्य चाप्रामाणिकत्वादुपेक्षितं ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीसिद्धान्तवागीशभट्टाचार्यविरचिता अनुमान-दीधितिसारमञ्जरी समाप्ता ।

विषयः । रघुनाथशिरोमणिकृतानुमानखण्डदीधितेर्व्याख्यानम् ।

No. 2177. संस्कारपद्धतिरहस्यम् । Substance, country-made paper, 18 × 2½ inches. Folia, 88. Lines, 6 on a page. Extent, 2,519 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1575. Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭácbárya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Saṅskára-paddhati-rahasya. A commentary on Bhavadeva Bhaṭṭa's treatise on Saṅskáras. By Rámanátha Vidyáváchaspati. The commentator not only explains all difficult passages, but also supplements the text with expositions of topics not therein referred to, but which are germane to the subject.

Beginning. [illegible] ।

[illegible] ॥

[illegible] ।

[illegible] ॥

[illegible] ।

[illegible] ॥

[illegible] ।

End. [illegible] ।

[illegible] ।

[illegible] ॥

[illegible] ।

[illegible] ॥

[illegible] ।

[illegible] ॥

Colophon. इति [illegible] । [illegible] ।

[illegible] ।

[illegible] ॥

[illegible]

[illegible] ।

[illegible]

[illegible] ॥

विषयः । [illegible] ।

No. 2178. अमरकोषभाष्यम् । Substance, palm-leaf, 12 × 1¼ inches. Folia, 134. Lines, 6 on a page. Extent, 4,005 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭácharya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Amarakosha-bháshya. A commentary on the Námaliṅgánusásana of Amara Siṅha. By Raghunandana S'armá, son of S'ríkṛishṇa Bhaṭṭa. The work is limited to the Manushyavarga section of the text.

Beginning. यं शैवाः शिवमित्युपेत्य परमं पौराणिका वैष्णवं
धर्म्मेशं सुगताश्च बुद्धपदवीं यं याज्ञिका मेनिरे ।
वेदान्तं वेदविदोऽद्वितीयमपरमिति द्वैतानन्दैषिण-
यं ध्यानं परमं परात्परतरं वन्दे प्रपञ्चात्परं ॥
कात्यायनयाज्ञ+माधवादीन् ग्रन्थानन्यानपि विचार्य यत्नात् ।
श्रीराघवेन्द्रोऽमरसिंहकोऽपि तनोति भाष्यं सुधियां हिताय ॥

विविधशिष्टाचारानुमितकर्त्तव्यताकं विघ्नविघातकं मङ्गलमादौ निबध्नाति + + + + + + + + धर्म्मीष्टदेवतावकर्पं मङ्गलं समाप्तिहेतुभूतमुपादाय तत्कृत्वा शिष्योपदेशाय यत्नो ये ये धीराः स्व आराध्यतां । तत्पक्षेण विशेषणत्वात् प्रधानमात्मानामाहरिव विष्णुरेव इति भावः । इत्यादि ।

End. नाशहन्यामिव नाशहन्तकमिति । नाशहन्त्यामिवाधिकमिति काशिदासः ।

Colophon. श्रीश्रीकृष्णस्य भट्टस्य तनूजेन द्विजन्मना ।
निरमायि सतां प्रीत्यै भाष्यं मानपद्यकं ॥

विषयः । अमरसिंहकृतनामलिङ्गानुशासनस्य मनुपद्यांशं व्याख्यानं ।

No. 2179. दानसागरः । Substance, country-made paper, 19 × 4 inches. Folia, 102. · Lines, 6 on a page. Extent, 2,348 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭácharya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Dánaságara. A treatise on the merits of religious gifts, and the proper times and modes of consecrating them, preceded by a dissertation on the Bráhmaṇ caste. By Mahárájádhirája Kámadeva, according to the colophon. It is evidently an imitation of the Dánaságara of Vallálasena. (*ante* I, p. 151.)

Beginning नमामि श्रीरघुश्रेष्ठं रामं कामदमीश्वरं ।
गुरुञ्च ज्ञानदातारं तारकं भववारिधेः ॥
अथादौ दानपात्रतया ब्राह्मणप्रशंसा । तत्र मनुः ।
ब्राह्मणो जायमानोऽपि पृथिव्यामधिजायते ।
ईश्वरः सर्व्वभूतानां धर्म्मकोषस्य गुप्तये ॥
प्रणीतश्चाप्रणीतश्च यथाग्निर्दैवतं महत् ।
श्मशानेष्वपि तेजस्वी पावको नैव दुष्यति ॥

कृष्णाजिन यज्ञेषु भूय इत्यभिवर्तते ।
एवं यज्ञप्रसिद्धेषु वर्णेषु धर्मकर्मसु ॥
धर्मेण प्राप्यते पूर्वोदितं परमं पदम् । इत्यादि ।

End. अन्नदानसमं दानं न भूतं न भविष्यति ।
यावज्जीवेन कर्त्तव्यं भुक्तिमुक्तिफलेच्छया ॥

Colophon. इति श्रीमहाराजाधिराजश्रीमन्महापण्डितश्रीकामदेवविरचिते दान-सागरे वादिदानवर्तः ॥

विषयः । ब्राह्मणप्रशंसाकीर्तनं । दानप्रशंसा । दानफलपात्रादिकथनं । दानपात्रापात्राः । दानपरिपाटीकथनं । दानकालनिरूपणं । पुष्करेषुकथनं । देवताकर्मविशेषणं । महादानकथनं । प्रतिग्रहविधिः । द्रव्यदेवताकथनं । परिमाणकथनं । सप्त महादिपरिमाणकथनं । धर्मोपदिष्टकथनं । धर्मसमयकथनं । धर्मोत्सवककथनं । मानपरिमाणकथनं । महादानविधिकथनादिकं । तुलापिण्डविधिः । तुलादानप्रयोगकथनं । (एवं षटक शेषं ।) हिरण्यदानं । ब्रह्माण्डदानं । कल्पपादपदानं । गोसहस्रदानं । कामधेनुदानं । हिरण्याश्वदानं । हेमहस्तिरथदानं । पञ्चलाङ्ग-लदानं । धरादानं । विश्वचक्रदानं । महाकल्पलतादानं । सप्तसागरदानं । रत्नधेनुदानं । महाभूतघटदानं । मेरुदानं । धान्याचलदानं । एवं लवण-गुड-तिल-कार्पास-घृत-रत्न-रौप्य-शर्क-राचलदानानि । तिलधेनु-घृतधेनु-जलधेनुप्रभृतिदानं । रूपदानादिकथनं । भूमिदानादिक-थनं । वाहनशयनादिदानकथनं अन्नदानमाहात्म्यकीर्तनञ्च ।

No. 2180. स्मृतिरत्नाकरः । Substance, country-made paper, 14 × 3½ inches. Folia, 257. Lines, 9 on a page. Extent, 6,800 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Paṇḍit Rámeśvara Chúḍámaṇi. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Smṛiti-ratnákara. An elaborate digest of all the different topics treated of in the Smṛitis. By Vedáchárya Avasathika. The author says he prepared the digest for the use of his pupils.

Beginning. येनवै सर्वभूतानां संसाराब्धिर्धृतेनवै ।
गुरवे सर्वविद्यानां प्रभवे शिवाय नमः ॥
वाक्येन धर्मशास्त्राणि सारमुद्धृत्य यत्नतः ।
हिताय निजशिष्याणां स्मृत्यः क्रियते मया ॥
नित्यनैमित्तिकाचारकर्म्माणि विविधानि च ।
धर्म्मांश्च विविधान् सर्वेस्तथा वेदादि च ॥

तत्र मनुः ।

आचाराल्लभते ह्यायुराचाराल्लभते सुखं । इत्यादि ।

End. यस्या माताभगिन्यश्च मातुली च प्रख्यातिका ।

सुतास्मि इन्दिरायेव भूमिष्ठन्तु नवोदकं ॥ इति ॥

आसीत् पूर्वं सुरगुरुसमः कामरूपेऽग्रजन्मा

दृष्ट्वा रूपं प्रमुदितमनाः प्रार्थयामास इन्द्री ।

सार्धं तस्या तदनु नृपतिर्वाचमुचैर्बभाषे

ह्यात्मानं मे + + + + + + + + ॥

— — — — — — माध्वारीतवरस्यापि स्तवय — — — । — — — —

मातुः सपत्न्या वाक्येन सन्नीव + ने पुरा ।

जात एव वने सोऽपि भावितो — — — — ॥

— — — — — — — — — यस्या-

श्चाजहिद्दिवा मुनिषयकुमता भूमिदेवा बभूवुः ।

विष्णूपाध्यायदेवात् — — — — — — — -

— — — — — — — — ।

— — — — — तेनैव शिष्येःशानां कुतूहलात् ।

संक्षिप्य विस्तरं शास्त्रं ग्रन्थः सङ्कलितोऽधुना ॥

Colophon. इत्यावसथिकश्रीवेदाचार्यकृतौ स्मृतिरत्नाकरः परिपूर्णः ।

विषयः । सदाचारप्रशंसा । प्राभातिकपुण्यश्लोकादिस्मरणविधिः । शौचस्थाननिरूपणं । विण्मूत्रादित्यागविधिः । तत्र उपवीतस्य कर्णे निधानमेकवस्त्रविषयमिति निर्णयः । तत्र मौनस्थावश्यकता शौचविधिः । स्नानविशेषे द्रव्यशौचोऽपि विण्मूत्रादिकमुत्सर्गेदिति कथनं । शारीरमलशौचविधिः । आचमनविधिः । सर्वादौ पादप्रक्षालनस्यावश्यकतानिरूपणं । आचमनीयजलप्रमाणं । आचमननिमित्तकथनं । क्षुतनिष्ठीवनादौ दक्षिणकर्णस्पर्शस्यावश्यकता । दन्तधावनविधिः । तत्र दन्तकाष्ठवर्जनतदुपवसनादिकथनं । प्रातरेव केशप्रसाधनं कर्तव्यमिति तद्विधिकथनं । कुशनिरूपणं तदुपवसनादिकथनच । प्रातःस्नानविधिकथनप्रसङ्गेन तत्कालादिविवेचनं । मृत्तिकादिभिः स्नानविधिकथनं । द्विवासनविधितन्मन्त्रादिकथनं । प्रातःसन्ध्याविधिः । तत्र प्राणायामविधितन्मन्त्रकथननिरूपणं । गायत्रीजपविधिः । प्रसङ्गान्मध्याह्नसायंसन्ध्यानिरूपणं । वनौषधादिनिमित्तसन्ध्यावन्दनस्यावश्यकतानिरूपणं । ब्रह्मयज्ञविधिः । मध्याह्नस्नानविधिः । तिलकविधिः । तत्तत्स्नानमन्त्रादिकथनच । यज्ञोपवीतधारणादिमालाधारणविधिः । तर्पणविधिकथनं । तत्करणावश्यकत्वनिरूपणच । तत्र संक्षेपेण विधिकथनं । वैश्वदेवविधिः । तत्र होमद्रव्यादिकथनं । शालिकरण-

विधिकीर्तनम् । अथ विष्णुपूजाविधिः । विष्ण्वाद्यावाहनविधिर्मन्त्रकथनं । होमविधिः । तत्र
दिक्पालकथनादिकं । होमद्रव्यनिरूपणं । चरुपाकविधिः । स्रुक्स्रुवविधिः । समिल्लक्षणादि-
कथनं । बलिदानकर्मविधिः । पञ्चाद्यौ कर्मविशेषकथनं । मण्डलपरिमाणविधिः । मण्डपोपा-
दौ सर्वविशेषप्रकारविधिकथनं । अर्घ्यपात्रस्थापननिरूपणपूर्वेण मधुपर्कादिनिरूपणं । मधु-
पर्कविधिकथनं । गर्भाधानविधिः । पुंसवनविधिः । सीमन्तोन्नयनविधिः । जातकर्मविधिः ।
एवं नामकरणनिष्क्रमणादिविधिकथनं । तत्र अन्नप्राशनविधिः । तत्संस्कारविधिकथनम् ।
चूडाकरणविधिः । चूडाकरणविधिः । कर्णवेधविधिः । सीमन्तोन्नयनविधिः । विवाहविधिः । उप-
नयनविधिकथनं । उपनयनादिविधिः । यज्ञोपवीतधारणादिकथनं । ब्रह्मचारीणामभिवादनभिक्षा-
दिनिरूपणं । वेदाध्ययनादिविधिकथनं । विविधव्रतनियमादिकथनं । विवाहलक्षणप्रकारेण
विवाहभेदाष्टविधत्वनिरूपणं । सपिण्डादिनिरूपणं । दत्तकपुत्रविधिकथनादिकं । ब्रह्म-
चर्यपूर्वविधिकथनम् । कालशुद्धिविवाहादिशुद्धिनिरूपणं । नक्षत्रादिशुद्धिनिरूपणं ।
तत्र नक्षत्रादिदोषप्रायश्चित्तनिरूपणं । वरलक्षणं । कन्यादानविधिः । कन्यादानकाले
वेदिकरणादिविधिः । परिवेत्रादिकथनं । मधुपर्कप्रदानविधिः । तत्र होमादिभेदेन चतु-
र्थीकर्मादिविशेषणं । गर्भाधानादिनिरूपणं । स्त्रियाविशेषे आशौचभेदविधिविशेषणं । अभिषेक-
मन्त्रनिरूपणं । शुद्ध्यादिनिमित्तनिरूपणं । तिथिविशेषादिनिरूपणं । तत्र शुद्ध्यादिनिमित्त-
कालज्ञा । संक्रान्तिनिरूपणं । वैशाखादिमासफलनिरूपणं । तत्र विशेषत श्राद्धकालमासा-
दिविधिविशेषणं । परिग्रहणनिरूपणं । पूर्णाहुतिविधिः । प्रायश्चित्तविधिः । चतुर्दशी ।
रविवारादिविधिविशेषणं । तत्र दिनत्रयेऽपि पूजा कर्माकर्मनिरूपणं । चतुष्पूजाविधिः । पुरोहित-
वर्णनं । सम्पत्करनिरूपणं । प्रेतचतुर्दशीविधिः । अथ प्रेतपात्रादिकीर्तनं । होमान्तरवि-
धिः । शुक्रादिविधिः । कुबेरपूजाविधिः । दशहराविधिः । पूर्णिमाविधिः । आश्विनीया-
विधिः । नवरात्रदीपप्रतिष्ठाविधिः । नवमीविधिः । दुर्गापूजाविधिः । दीपावली । कार्त्तिके
कार्त्तिकेयस्य स्नानविधिः । त्रिरात्रविधिः । गोप्रदानादिविधिः । प्रबोधिन्येकादशी । माघी-
सप्तम्यादिनिरूपणं । एकादश्यादिविधिः । अथ माघविधिविशेषविशेषणं । माघे देवादेवता-
दिनिरूपणं । माघादिमासफलनिरूपणं । तत्रैव फल निरूपणं । शिवरात्रिव्रतादि-
माहात्म्यं । चतुर्दशीविधिः । होलिकाविधिः । चैत्रमासविधिः । रामनवमीविधिः ।
विधिः । अक्षयतृतीयाविधिः । एकादश्यादिनिरूपणं । अथ पूर्वजन्मनि प्रतिपिपादयति । मन्वन्तरा-
दिनिरूपणं । तीर्थयात्राविधिः । गयाश्राद्धादिविधिविशेषणं । परिमाणादिसंख्या-
प्रकरणादिकथनं । पापप्रायश्चित्तनिरूपणं । मांसभक्षणविधिकथनं अशौचादिकथनं ।
विवाहकरणेऽशौचादिकथनं । अथ यतिधर्माद्यादिनिरूपणं । अथ गवादिवधादिकथनं ।
तत्र हत्यादिदोषविधिः । शुचिप्रायश्चित्तविधिः । वापीकूपादिप्रतिष्ठाविधिः । कूपादिखननविधिः ।
वापीकूपादिखनने पूर्वपञ्चकथनं । तडागादिप्रतिष्ठापन पुष्करादिनिरूपणं । सेतुनि-

स्तेयादिविधिः । कूपकाडकूपादिनिर्णयः । अथ अवहेलमहादिव्रतेन प्रायश्चित्तविधिनिरूपणं । तत्र महापातकादिनिरूपणं । उपपातकादिविवेचनं । पातकादिनिरूपणादिकं । प्रायभेदेन नरकभेदनिरूपणं । धर्मोपदेशवक्तृज्ञानिरूपणं । वेणुसङ्कलनादिकथनं । उपपातकविशेषे प्रायश्चित्तविशेषकथनं । एवमेव पापेषु प्रत्येकं प्रायश्चित्तविचारः । ब्रह्महत्यादौ ब्राह्मणबालादिभेदेन प्रायश्चित्तकथनं । सुरापानादिप्रायश्चित्तं । अपेयपीयपानादिप्रायश्चित्तं । अभक्ष्यभक्षणप्रायश्चित्तं । अगम्यागमनादिप्रायश्चित्तं । निन्दितविवाहप्रायश्चित्तं । पतितसंसर्गप्रायश्चित्तं । पापकर्मसंसर्गप्रायश्चित्तकथनप्रसङ्गेन तत्कथनं । स्त्रीवधादिषु प्रायश्चित्तकथनं । गवाद्यवधप्रायश्चित्तं । गोवधप्रायश्चित्तं । संसर्गपातकप्रायश्चित्तं । अथ कर्मविपाकनिरूपणं । चान्द्रायणादिविधिकथनं । विशेषविनिरूपणं । प्रकृतिनिरूपणञ्च ।

No. 2181. रघुवंशविवेकः, वा, व्याख्याबृहस्पतिः । Substance, palm-leaf, 11 × 1¼ inches. Folia, 279. Lines, 6 on a page. Extent, 8,579 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá-grám, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, very old. Prose. Incorrect.

Raghuvañśa-viveka *alias* **Vyákhyá-vṛihaspati.** A commentary on Kálidas'a's great epic, the Raghuvañs'a. By Vṛihaspati Mis'ra.

Beginning. जयन्ति हरिहरब्रह्मविष्णुरुद्राः सं+रक्षिदः ।
मुकुन्दचरणद्वन्द्वमकरन्दकरोत्पलः ॥
चतुष्पदस्तं + + + + कामं
तवोत्पन्नं बहु षट्पदस्तं ।
तदेव चाच्छिन्ति सुरासुर+
+ + + + + + + + + + ॥
दृष्टाभिनवरचनपदप्रबन्धो-
ऽप्यात्मनानन्दयितोद्विचक्षणताः ।
सारासारनिरूपणनिपुणनिप्रतिभो-
ऽभिनव रत्नमणिनिर्णयकुशलोऽभूत् ॥
तस्माज्जातावदातोऽगुणैदारैः
व्याकृता सुधीमीव मनोविज्ञाकी ।
या वचनस्य वचनार्थविचारपूर्वे
प्रागादपि —— वपदीकरोति ॥

तामामवामजमुखेन्दुमुखीलमाको
कालीनताहिमुखमेदवमुखिलमपीः ।
यशोभिता प्रियतमा प्रतिभामहनि-
र्मुर्गेव जिहंतिवमुक्तुपि जिह्वनीति(?) ॥
मध्येशुद्धिमग्नानिरं मुदार्दम्
+ + + + भ्रमः—जिन + + सुमितात् ।
विहत्तमास्तु विमयी पचनी मकेषु
मैहाधिपाद्विनयपूर्वमितः ।
वो,वं मतिहषखानि + मनकावा-
——————रघुवंशविवेकमेकं
मनाक्मदाकक्षिकौर्तिदुरासाप
— — — — — — — — — ॥

End. चत चत्रान्,—पूर्वावेचेति । पूर्वं दचवे धर्मं हर्ष । चक्रौ च महंमाय ना-हन्धनं दानुमर्थनीत्यपेचमाणः । मन्दाक्रान्ताहत्तं ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायकविचक्रवर्तिरामभद्राचार्यशीमद्रुद्रचद्धातिविषहते रघुवंशविवेके व्याख्यादवस्यानौ सप्तदशः सर्गः ।

विषयः । कालिदासकृतरघुवंशस्य व्याख्यानम् ।

No. 2182 धर्म्मपुराणं । Substance, country-made paper, 14 x 3 inches. Folia, 105. Lines, 6 on a page. Extent, 2,433 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulágrám, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭacharya. Appearance, old. Verse. Correct.

Dharma-puráṇa. One of the Upapuránas. The codex is apparently incomplete. It contains 24 chapters, each called a *Sarga*, not Adhyáya as the subdivisions of the Puráṇas and the Upapuráṇas are usually designated. It professes to have been related by Vyása, in compliance with the request of the Rishis assembled at the Naimisha forest.

CONTENTS. Praise of Bráhmaṇas. Do. of Gáyatrí. The presiding divinity of the Gáyatrí. Gáyatrí five-headed. Mantras of Vásudeva. Classification of Bráhmaṇas according to their merits. The worst of Bráhmaṇas not to be subjected to capital punishment. Stories relating to bad and good Bráhmaṇas. Praise of Garuḍa. General rules regarding punishment for Bráhmaṇas. Heinous crimes. Diseases resulting

from sins in former existences. Taking of the property of Bráhmaṇas prohibited. Fornication with Bráhmaṇís prohibited. Discussion regarding what constitutes killing of Bráhmaṇas. Professions for Bráhmaṇas for earning their livelihood, commerce and warfare. Giving of fodder and water to other's cattle. Praise of cows and Bráhmaṇas. Maturation of milk in cattle. Presiding divinities of the different members of the body of a cow. Merit of giving away cows of different colours. Rituals for the rite of Vṛishotsarga. Morning duties. Morning oblations to the manes. Presiding divinities of waters. The divinity of the kus'a grass. Praise of the Vilva tree. Worship of Ganes'a and other gods. Rules regarding good conduct (*áchára*). Impropriety of not bathing daily. Purification of things. Purity of meals, beds, vehicles, &c. Rules regarding salutation to females. Sin of association with prohibited women. Offence of touching chaff, &c. Salutation to uncles, &c. Sides facing which meals may be taken. Kali defined. Filial devotion. Offence of going out on pilgrimage without the permission of parents. Story of a chaste woman. Story of Tuládhára. Propriety of performing the Vṛishotsarga rite at the first s'ráddha for a parent. Charities on such an occasion. Special rules regarding the performance of the first s'ráddha at particular sacred places. Duties on the day next after that of the death of a parent. Proper time for performing the first anniversary s'rádda. Expiations for accidental omission of a s'ráddha. Story of seven fowlers. Story of Máṇḍavya. Prohibition of adultery. Merits of the name of Govinda. Merit of hearing the Puráṇas recited. Duties of widows. Presentation of pitchers full of water for the remission of all sins. Rules for concremation. Fit time for marriage of girls. Sin of selling daughters. Praise of truthfulness. Story of a S'údra. Story of a daughterless man. Story of Manobhavá. Story of five Bráhmaṇ boys. Merit of consecrating tanks for public use. Praise of As'vattha and other trees. Dedication of bridges. Rules regarding postures. Merit of burning pastiles in temples. Rules for erecting temples, &c., and planting trees, &c. Praise of the rosary made of Rudráksha seeds (*Elcocarpus ganitrus*). Merits of the emblic myrobalan tree. Story of a ghost. Merits of the tulsi plant, and of its blossoms. Praise of the river Ganges.

Beginning रक्षन्तु वः प्रसरदाननपुष्करविन्दाः
कालीयनागदमनायतविभ्रमाभाः ।

चातूरचूडकविरञ्जनपादपद्माः
श्रवणपदनयनविना चरितोऽद्भुताः ॥
यतः परमहंसाय वैकुण्ठनिलयात्मने ।
सर्वेशायेशपदाय संसारार्णवसेतवे ॥
नारायणं नमस्कृत्य नरञ्चैव नरोत्तमं ।
देवीं सरस्वतीञ्चैव ततो जयमुदीरयेत् ॥
शौनक उवाच ।
सूतानां परमः सूतो गुरुणां परमो गुरुः । इत्यादि ।

End. इत्यवादिसहस्राणि यानि प्रोक्तानि पुण्यतः ।
तावन्ति ते गताः पुण्यं ते गता निर्मलाशयं ॥

Colophon. इति श्रीधर्मपुराणे ब्रह्मखण्डे षडशीतः सर्गः ॥
ग्रामे श्रीमविशारदसुनिलयाक्षाजिले वाणिके
श्रीमत् केशवनामकः श्रवणतः श्रीरामदेवेन वै ।
लाभार्थं किल धानदारमतये पाठेन रक्षार्थये
पुण्यं धर्मपुराणनाम सुकरं दृष्ट्वा तु सत्ताममाः ॥
पुराणं ममतः श्रीमत् सौवर्णेन विपालकी ।
सर्वसंसर्गविनिर्मुक्तोऽपि परमं परमं भवेत् ॥ शकाब्दाः १६१० ।
(तथा न लिपिकाल इति ज्ञेयं ।)

विषयः । शापेन तत्र जगतां संसारेण ब्राह्मणमाहात्म्यकीर्तनं । ब्राह्मणमाहात्म्यकथनं । ब्रह्मविष्णुमहेश्वरतानिरूपणं । ब्राह्मणाः सर्वतीर्थरूपा इत्यादिकथनं । वासुदेवप्रभृतिब्राह्मणमाहात्म्यकीर्तनं । ब्रह्मगृहस्थाश्रमधर्मप्रशंसनादि । गङ्गादि माहात्म्य स्वर्गनिवेदकीर्तनं । पुनरपि यथाव् साधुचरित्र पवमानकीर्तनं । मधुमासमाहात्म्यकथनं । नानाश्रमेषु सत्यनिरूपणविवेकः । सर्वाश्रमादिनिरूपणं । दुरितक्षयानुरूपेण नारीणां दिव्यादिविशेषनिरूपणं । मनुष्यदेहादिविवेकः । ब्राह्मणादिग्रहणनिषेधः । मद्यपानविचारः । ब्राह्मणस्य धर्मोपार्जनोपायकथनं । तत् पुण्यादिफलादिकरणनिरूपणं । परलोकगमनादिमार्गः स्वर्गादिलोकनिर्णयकथनं । वैशाखमासमाहात्म्यं । चातुर्मास्यादीनां क्रमेण व्रतफलादिनिरूपणेन परिपालनविधिनिरूपणं । श्रीरामनवमीव्रत पवि- त्रारोपणादिकथनं । एकादश्यादिव्रतभेदेन भेदादिफलकथनं । दर्शश्राद्धविधिः । सप्त ग्रामःप्रक- निरूपणं । शालग्रामशिलाविधिः । भगवत्पूजादिकथनं । कृष्णनिवेदनानुसारेण कृष्णदेवतादिनि- रूपणं । तिथिमाहात्म्यकथनं । गणेशादिपूजाविधानं । आचारविधिकथनं । नानावर्णे दीप- कथनं । दशमुद्रिकथनं । श्रीभगवन्नामोच्चारणादिफलकथनं । श्रीनामविवादयो विशेषकथनं । विविधतीर्थस्नाने दीपकथनं । तुलस्यादिपत्रैः दीपकथनं । कलियुगधर्मानुष्ठानादिप्रकार

होमकथनं। श्रौतमादौ हिरण्यनिरूपणं। दक्षिणानिरूपणं। पिण्डपितृयज्ञकथनं। पित्रोरननुज्ञया तीर्थ-दिवसे होमकथनं। अथ पतिव्रतोपाख्यानकथनं। गुरुभार्य्योपाख्यानकथनञ्च। पिण्डदाने द्रव्योत्-सर्गकर्त्तव्यतानिर्बन्धः। अथ स्नानादिविधिकथनं। तीर्थविशेषे पिण्डदाने विशेषनिरूपणं। मरणो-त्तरदिनकर्त्तव्यकथनं। अपिण्डीकरणादिमासकालनिरूपणं। दैवात् मासादरणे प्रायश्चित्तकथनं। अथ सप्तर्ष्युपाख्यानकथनं। मातृकोपाख्यानकीर्त्तनञ्च। परदारगमननिषेधकथनं। गोविन्दना-ममाहात्म्यकथनं। पुराणश्रवणमाहात्म्यकीर्त्तनं। विषयावर्ज्जकथनं। सर्व्वपापक्षयाय वस्तुघट-दानविधिकथनं। सहमरणविधिकथनं। विवाहयोग्यकन्यादिनिरूपणं। कन्याविक्रयादौ दोष-कथनं। सत्यप्रशंसा। अथ ध्रुवोपाख्यानकथनं। चन्द्रोपाख्यानकथनं। सतीमयाख्यानकथनं। गजपृष्ठपर्व्वोपाख्यानकथनञ्च। अथ कालादिदानमाहात्म्यकीर्त्तनं। चन्द्रग्रहणादिकालमाहात्म्यकीर्त्तनं। सेतुप्रकरणकथनं। गोप्रचारकथनं। कूपादिदानविधिः। देवगृहनिर्म्माणादिकथनं। वृक्षरोपणा-दिविधिः। वद्गाचलमाहात्म्यकीर्त्तनं। वापीमाहात्म्यं। अथ प्रेतोपाख्यानकीर्त्तनं। तुलसीमाहात्म्य-कथनं। तुलसीमञ्जरीमाहात्म्यकथनमुखेन तुलस्याः स्तवादिकथनं। गङ्गामाहात्म्यकीर्त्तनञ्च।

No. 2183. कृत्यकल्पतरुः, (नियतकालकृत्यकाण्डम् ।) Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 167. Lines, 9 on a page. Extent, 3,446 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1510. Place of deposit, Ulá-grám, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Prose and verse. Incorrect.

Kṛitya-kalpataru. An elaborate digest on duty. By Lakshmídhara Bhaṭṭa. The codex contains only the chapter on Nityakálakṛitya. The subject is Áchára in all its phases.

Beginning. येन प्रत्यक्षमत्र त्रिभुवनपति ब्रह्मादिभिः कर्म्मनि-
र्बन्धैः पञ्चनिरम्यपात्रकत्रिभिर्नीतः + + + + + ।
+ + + + + + तनश्च विरचयत्ययं च लक्ष्मीधरः
कार्य्यं नैयतकालिकं कथयति प्रीत्यै सतीर्थं सतां ॥
स्नानानां कथनं शौचविधिः स्नानविधिर्जपः ।
तर्पणं वैश्वदेवादिपञ्चयज्ञविधिक्रमः ।
भोजनं पञ्चयोपेतं शयनं च भोजनोत्तरं ॥
+ + + + + + + + + श्रवणं तदनन्तरं ।
तिथिकृत्यञ्च कान्तारदीपदानविधिक्रिया ॥
गोप्रसूता द्रव्योत्सर्गैः पुराणश्रवणे विधिः ।
+ + + + + + + + + + + तत्र ग्रहयुधिना ॥

चतुर्दशाब्द वर्षाणि काले नैवनकाशिते ।

अथ नैवेद्यकालनिरूपणानि । अथ द्रव्यः ।

End. न शौचकालमेवादाय चाचमेथा नरः सदा ।
न मन्त्र पुरतोऽधीत वाचयेत् प्रार्थितोऽपि वि
प्रवदान् प्रभुवाहवक पत्राभशिवमन्वितः ।
योगा श्रीगुरुनामनु च श्रोत्रोदायबोधुधेः ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीरामानन्दवाचस्पतिविरचिते आह्निकाचारराजे नित्यकाल-कृत्याख्यं समाप्तमिदि ।

श्रीमत्कृष्णचन्द्रमहाराजाधिराजस्याज्ञया ।
नैवनकालिककृत्यमेतद्विचारितमाचरान् ॥
द्विजपञ्चविंशवे अधिवे माघे चैत्र मासके ।
परिपूरितं लिखितं श्रीरविचन्द्रेण शर्मणा ॥

शकाब्दाः १६१० । मास ७ चैत्रः । श्लोकसंख्या ७९०० ।

विषयः । प्रातःकृत्यनिरूपणं । दन्तधावनादिविधिः । विशेषेण दन्तकाष्ठनिरूपणं । प्रातः-स्नानादिविधिनिरूपणं । स्नानकालादिनिरूपणं । केशादिप्रसाधनविधिः । देवताऽर्चनादिनिरूपणं । क्रियाकालादिविधिः । सन्ध्याविधिः । जपविधिः । तर्पणविधिः । वैश्वदेवादिविधिः । अति-थिपूजाविधिः । भोजनविधिः । भोज्याभोज्यनिरूपणं । पञ्चविंशतिविधिप्रतिषेधविवेचनं । शुद्धादि-कालकृत्यपूर्वोक्तं समासविधिप्रतिषेधविवेचनम् । भोजनोत्तरकर्मनिरूपणं । शयनविधिः । सन्ध्या-कालविधिः । रजस्वलाधर्मवर्णनं । धर्मशास्त्रनिरूपणं । अथ संस्कारनिर्णयः । तदुपनिर्णय कालान्तरनिर्णयकालनिरूपणं । अथ विशेषेण चैत्रादिषु तिथिविशेषे कृत्यविशेषनिरूपणं । आषाढ-श्रावणादिषु कार्तिकपौषमासयोः दोलयात्रारथयात्रादिवर्णनं । श्रीपञ्चम्यादिविधिः । दुर्गोत्सवविधि । दीपावल्यादिविधिः । पुराणपाठश्रवणविधिः । अथ कार्तिककृत्यविशेषादिनोत्सवकृत्यादिक-कथनम् । अथ सर्वेषां विशेषेण विधिविवेचनं समाप्तिमिदं ।

No. 2184. आह्निकाचारराजः । Substance, country-made yellow paper, 17 × 5 inches. Folia, 218. Lines, 10 on a page. Extent, 7,900 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá-grám, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadíyá, Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Áhnikáchárarája. A digest of the Smṛiti rules regarding every-day duty. By Rámánanda Vácháspati, great-great-grandson of Push-karáksha, of the family of Sarvánanda. It was compiled under the auspices of Rájá Kṛishṇachandra Ráya, of Nadíyá, about the middle of the last century. The Rájá is named Mahárája Rájendra.

Beginning. यस्या पुण्यवतेन वाजिमखता श्रीहत्य मूर्धन्यता
गोविन्दाभिरिमापतिश्च यदवेर्यंशाख्ये राजते ।
तस्मा पाण्डुराजराजतनयो श्रीकृष्णचन्द्रोऽभवत्
धर्मार्थं च तनादिदेश विदुषीमर्घ्यं दिवःकर्मणे ॥
अपि च ।
श्रीकर्णो येन चित्राङ्कितं त्रिभुवनं कान्त्या जितचन्द्रमा
सत्या देवगुरुः सुधा च वचसा भूम्ना नमःसम्भवः ।
यत्या यया क्षमया हिमाः सुकृतिनः पुण्यैः प्रतापैश्च या
दानैर्दीनजनौघदुःखमखिलं हन्ताभिमानाधिनः ॥
येनेदं वाजपेयप्रभृतिमखवरैरग्निहोत्रैश्च नित्यं
यस्या श्रीरामकृष्णेश्वरगिरितनयामूर्तयः स्थापिताश्च ।
गेहे यस्याश्रिकन्या निवसति सततं भारती कण्ठदेशे
चाद्वैतब्रह्मरूपा स्वरवरभणिती नियता हृत्सरोजे ॥
सोऽयं गौडद्विजेन्द्रोऽभवदभुवि महाराजराजेन्द्रनामा
श्रीरामश्रीरामचन्द्रोद्भवकुलतिलकः श्रीमहीपनाथः ।
आदेशात्तस्य पूर्वैर्विहितविविधमतग्रन्थसंघान् विलोक्य
श्रीरामानन्दनामा रचयति रुचिरं चाह्निकाचारराजं ॥
आचार्यः पुष्करालोयः सर्वानन्दकुलोद्भवः ।
तस्य प्रपौत्रपौत्रेण श्रीराजेन्द्रसभासता ॥
श्रीवाचस्पतिना ग्रन्थो नियमोऽयं प्रपञ्चितः ।
नित्यधर्मस्य संक्षेपात् प्रबोधानामाह्निकं प्रभो ॥
निद्रूपयोः नु त्वमेतस्य शौचं विशेषतः ।
— — — — — — दिवसचर्याय चतुर्थोदयावधिप्रदेशान्मकाशपरं । इत्यादि ।

End. नक्षिनाम्बरचारिणमप्रश्नचारैरलयता ।
उन्नपाचर्यं पानोदोषदोषश्च निन्दितः ॥

Colophon. इति श्रीमहाराजराजेन्द्रदेवकृताह्निकाचारराजीये समाचारपदं ।
समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयाः । प्रबोधात्मनविधिः । निद्रूपत्यागविधिः । शौचविधिः । पादप्रक्षालनविधिः । दन्तधावनविधिः । स्नानशौचनिरूपणं । कर्माङ्गवस्त्रधारणविधिः । तत्र स्त्रीणां विशेषकथनं । क्रियाशोधनीतादिकथनं । कर्माङ्गनियमनक्षणः । यज्ञोपवीतधारणादिविधिः । कर्माङ्गतिलकविधिः । अङ्गुष्ठादिकथनं । अङ्गवस्त्रादिधारणविधिः । सन्ध्यादावशिष्टे तिलकविशेषकथनं । कर्माङ्गदर्भनिरू-

नं । त्रिसन्ध्यार्चनादिव्यवस्थाविधिः । कर्माङ्गतर्पणादिविधिः । त्रिसन्ध्याजपविधिः । प्रातःस्नान-
विधिः । पञ्चोपचारादिनिवेदनम्, नानाविधकर्माणि । मन्त्रविवेकः, तत्र [illegible]-
क्रमेण त्रिविधस्नानकथनं । [illegible]विधिः । तत्र [illegible] प्रायश्चित्तादिनि-
रूपणं । [illegible] । आचमनादिविवेचनं । देवतादिविधिः । [illegible]-
[illegible]विधिः । [illegible]कथनं । [illegible]निरूपणं । [illegible]कथनं । [illegible]-
[illegible]कथनं । [illegible]कथनं । [illegible]विधिः । [illegible]क्रमेण [illegible]कथनं । वेदा-
[illegible]दिविधिः । [illegible]विधिः । [illegible]कथनं । [illegible]निरूपणं । [illegible]-
कथनं । एवं [illegible]निरूपणं । [illegible]निरूपणं । [illegible]कथनं । [illegible]-
[illegible]निरूपणं । [illegible]निरूपणं । [illegible]कथनं । [illegible] [illegible]निरूपणं । [illegible]-
दिविधिः । एवं [illegible]कथनं । [illegible]निरूपणं । [illegible] [illegible]विधिकथनं । [illegible]-
[illegible] । [illegible] [illegible]विधिकथनं । [illegible]विधिः । [illegible]-
विधिः । [illegible]निरूपणं । [illegible]कथनं । [illegible] ।
[illegible]निरूपणं । [illegible] [illegible]कथनं । [illegible] । [illegible]विधिः । [illegible]-
[illegible]विधिः । देवपूजाविधिः । पूजाकालनिरूपणं । [illegible]विधिः । [illegible]-
निरूपणं । पुष्पादिविवेचनं । [illegible]पूजाक्रमः । [illegible] देवपूजाधिकारविवेचनं । [illegible]-
[illegible]कथनं । तत्र [illegible] । [illegible]कथनं । [illegible]-
[illegible]कथनं । [illegible] । [illegible] । [illegible] विवेच-
नं । गणेश-सूर्य-विष्णु-शिव-दुर्गापूजासु विशेषकथनं । [illegible] [illegible]-
[illegible]कथनं । [illegible]निरूपणं । [illegible]कथनं । [illegible]विधिः । [illegible]-
विधिः । [illegible]निरूपणं । [illegible] [illegible] । [illegible]-
रूपणं । [illegible]निरूपणं । [illegible]निरूपणं । तत्र [illegible] [illegible]
[illegible]कथनं । तथा [illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]दीनां [illegible] [illegible] । [illegible]-
[illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]-[illegible]दीनां [illegible]कथनं । [illegible]-
[illegible]निरूपणं । [illegible] [illegible] । एवं [illegible] [illegible]निरूपणं । [illegible]-
वेचनं । [illegible]निरूपणं । [illegible]कथनं । [illegible]कथनं । [illegible]-
[illegible]कथनं । तत्र [illegible]कथनं । [illegible]कथनं । [illegible]-
कथनं । तत्र [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ज्ञेयं ।

No. 2185. गायत्र्युपनिषत् । Substance, foolscap paper, 7 × 3 inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent, 36 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annádáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Correct.

Gáyatrí Upanishad. Praise of the Gáyatrí and on the divinities presiding on the different words and feet of that sacred hymn. The work professes to be a Upanishad, and bears no author's name.

Beginning. अथ गायत्र्युपनिषत् । ओं तत् सत् । ओं ब्रह्म वेदं शिवं प्रतिष्ठामायतन-मेवम् । तमपश्य यदि तमाने अधीयेत् तत् सत्यमित्तिं सविता गायित्र्यां गायत्र्यां इत्यादि ।

End. स योगी स धर्म्मचारी स एव परमहंसः । तत्सत्योमयति तत्सत्योमयति । ओं शान्तिः शान्तिः शान्तिः ।

Colophon. इति गायत्र्युपनिषत् ।

विषयः । गायत्र्याः पदभेदेन पादभेदेन च देवताकथनपूर्व्वकं तत्तत्त्वाद्यागादिकीर्त्तनं ।

No. 2186. गायत्रीहृदयम् । Substance, foolscap paper, 7 × 3 inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 112 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya; another copy at Benares, Bábu Hariśchandra. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Gáyatrí-hṛidaya. On the origin of the Gáyatrí hymn, the purport of that part of it which is called Vyáhṛiti, the true meaning of the Gáyatrí, different modes of contemplating the Gáyatrí at the morning, noon and evening prayers, and the merits of the hymn. Anonymous. The work opens with the benedictory verse which occurs at the beginning and end of some of the authentic Upanishads, and apparently pretends to be a Upanishad.

Beginning. ओं परमात्मने नमः । विष्णुरोम् । सह नाववतु सह नौ भुनक्तु सहवीर्य्यं करवावहै । तेजस्विनावधीतमस्तु मा विद्विषावहै । ओं नमस्कृत्य भगवान् याज्ञवल्क्यः स्वयम्भुवं परिपृच्छति । इत्यादि ।

End. इदं नित्यमधीयेत गायत्र्याः प्रथमः स्तवः ।
सर्व्वपापैः प्रमुच्येत ब्रह्मलोके महीयते ॥
ओं सह नाववतु सह नौ भुनक्तु सहवीर्य्यं करवावहै ओं शान्तिः ।

Colophon. इति गायत्रीहृदयं समाप्तं ।

विषयः । गायत्र्याः ध्यानविधानं । गायत्रीणां नामकथनं गायत्र्यक्षरकथनं । न्यास- ध्यानादौ गायत्र्याः स्थानविशेषकथनं । गायत्रीजपफलकथनं ।

No. 2187. गायत्रीव्याख्या । Substance, foolscap paper, 7 × 3 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent, 36 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇaghaṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Correct.

Gáyatrí-vyákhyá. A commentary on the Gáyatrí hymn. Anonymous.

Beginning. अथ गायत्रीव्याख्या । ये चीमि गायत्रि चीर्विः मयो सार्थ यचेति तृष- विः सर्वः विष्णु तेऽस्मार्थ विचेतृविश्वयोः देवत्व सवनः चन्द्रेश्वरोदयात् प्रेरयतु सवत्रि- चर्यं सार्थ अवयविनस्के । इत्यादि ।

End. इत्यस्य गायत्री चतुर्विंशत्यक्षरा सम्पूर्णा ।

Colophon. इति गायत्रीव्याख्या समाप्ता । श्री शुभमस्तु ।

विषयः । गायत्र्या व्याख्यानं ।

No. 2188. पिच्छिलातन्त्रम् । Substance, country-made yellow paper, 14 × 3½ inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 186 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya; another copy at Siuḍi, Zillá Vírabhuma, Kuladánanda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Pichchhilá Tantra. An apochryphal or mediæval Tantra. The codex is incomplete. CONTENTS: I. Faith in spiritual guides. II. Praise of the goddess Káliká. III. Praise of the mantra of Durgá. IV. Rules regarding the use of the mantra of Kṛishṇa. V. Mantras for removing infertility in women, and for the cure of certain female diseases. VI. Mantras for performing incantations for subjugating and dementing people. VII. Do. for apprehending thieves. VIII—IX. Do. (in the Bengali language) for neutralizing poisons. X. Assumption by Kaulas of Víra and Pas'u characteristics during the

daytime. XI. Recitation of the mantra of Kálí for the fruition of particular desires. XII. Purification of ritual articles. XIII. Mantra of Durgá.

Beginning. कैलासशिखरासीनं देवदेवं जगद्गुरुं ।
भवानी परिपप्रच्छ प्रीत्या जगाद मधुरं वचः ॥
देव्युवाच ।
भगवन् देवदेवेश लोकानुग्रहकारक
सूचितं यत्त्वया देव कालिकासाधनक्रमं ।
अन्यासामपि देवीनां साधनानि वदस्व मे ॥ इत्यादि ।

End. तस्य विघ्नाः पलायन्ते वर्षं सर्व्वसुखं वसेत् ।
इयं विधिः कालिकायाः दुर्गायाः सीप्रदा मता ॥

Colophon. इति पिच्छिलातन्त्रे चतुर्दशः पटलः ।

विषयः । प्रथमे गुरुशिष्यनिरूपणं । २ये,—कालिकामाहात्म्यकीर्त्तनं । ३ये,—दुर्गामन्त्रमाहात्म्यकथनं । ४र्थे,—छिन्नमन्त्रादिविधिकथनं । ५मे,—मन्त्रादिनामजपन्यासादिकथनं । ६ष्ठे,—वशीकरणोच्चाटनविधिकथनं । ७मे,—वीराचारविधिकथनं । ८मे,—९मे,—पञ्चमापया विधानाक्रमादिमन्त्रकथनं । १०मे,—दिव्यवीरपशुभावकथनं । ११मे,—अभीष्टविषये कालीमन्त्रजपविधिकथनं । १२ शे,—नित्यपूजाविधिकथनं । १३शे,—भूतशुद्धिविधिकथनं । १४शे,—दुर्गामन्त्रनिरूपणं ।

No. 2189. शृङ्गारतिलकटीका । Substance, country-made yellow paper, 13 × 4 inches, Folia, 14. Lines, 6 on a page. Extent, 246 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

S'ringára-tilaka-ṭíká. A commentary on an erotic work called *S'ringára-tilaka*, and commonly attributed to Kálidása. By Kavirája-chandra, or Chandra, the great poet.

Beginning. यद्भ्रूविलासरसतःपरमाणोरनुपदात ।
जगत्यस्तमितिमिरं तं वन्दे गुरुमव्ययं ॥
टीकाभिदामेन कवीन्द्रचन्द्रशिरोऽवतंसेन कवेयतीषु ।
लोकेषु मोहाकुलप्रसूनतनोऽति टीकां कविराजचन्द्रः ॥
सर्व्वत्र शृङ्गाररसस्य पद्यं पश्यन्ति शास्त्रस्य तु वेत्ति कश्चित् ।
अध्यक्षमूलं सुतरां यथास्मिन् देवे विविधं परमं पुमांसं ॥

— — — — — — — एव कालिकादयस्तासामपि प्रकारस्तथैवेतिचेत् कालपुरुषादि-कस्वरूपाविर्भावकिम्वावैव प्राकारस्वरूपावतारान् — — — — — — — — कालीकाः प्राप्य-करावकुलकान् चरित्रादकुरविद्यमपि,—यात् हैः चेति——इत्यादि ।

End. इदं शाखाम्नायादि-दर्शनेन प्रकारः प्रथमकल्पः, तत्र लिखनमिव लिख-नमनुष्ठानकल्पितमर्थैः । इदं शाखाम्नायश्च चेदवतः ।

Colophon. इति प्रकारनिरूपणटीका समाप्ता ।

विषयः । अ.विद्यावतानप्रकारनिरूपणविधानकथनायाक्ष शाक्तिकाचेऽपि वालकालव् ।

No. 2190. तन्त्रकौमुदी । Substance, country-made yellow paper, 17 × 3 inches. Folia, 123. Lines, 7 on a page. Extent, 4,412 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1729. Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭáchárya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Tantra-kaumudí A Tantric digest. Anonymous.

Contents: Religion defined. Káliká, the highest divinity. Twenty-seven Mahávidyás. The six Ámnáyas, their origin and classification. Circumstances which lead to the assumption of the forms of Káliká, Ugratárá, Nílasarasvatí, &c. Praise of Vidyá. Creation of the universe. Origin of Brahmá, Vishṇu and Rudra from the union of S'iva and S'akti. Origin of the alphabet of 50 letters and of the names of Mádhava, Govinda, &c., from the body of the Deví. Origin of the earth and other regions. Do. of virtue and vice. Do. of vegetables and animals. Phantasmal character of the creation. Sexual genesis. Anatomy of animals. Character of the bodies assumed after death. Múládhára and other Sákta diagrams. Initiation into religion. Spiritual guides defined. The Siddhavidyás defined. Duties of S'údras. Philosophy of Jṇána Yoga. Do. of Dhyánayoga. Rules for counting rosaries. Do. for reciting the *Ajapá* mantra. Ritual for the worship of S'iva. Do. do. of S'yámá. External worship. Internal worship. Purification of the mouth. Kulluka, &c., defined. Religious bridges defined. Charms and amulets. The fivefold purifications. Mantra of Chauragaṇes'a. Rules for Purus'charaṇa. Duties of S'údras. Incantations for bringing on rain. Rules for performing a mystic rite with an owl.

Beginning. त्रिशक्तिं त्रिगुणातीतां त्रिगुणां त्रिपुरेश्वरीं ।
प्रणम्यादौ महादेवीं क्रियते तन्त्रकौमुदी ॥
तन्त्राणां चागमानाञ्च सारात्सारं परात्परं ।

अतिगुह्यतमं देवि शिवं देवं गुरुस्तुतिः ॥
नानाभावविनिर्मुक्ता गुणातीता निरञ्जने ।
शिवलक्षणं,—
ब्रह्मविष्णुशिवादीनां भवेत्सत्ता निरीक्षका ।
पुनः प्रलीयते यस्मात् सा शिवा परिकीर्त्तिता ॥ इत्यादि ।

End. अद्भुतचरिताख्यं इदं शिवकलापरम् ।
मधुना नीलपारेण यथवा कथितापरे ॥
सर्वसिद्धिप्रदत्वाच्च तस्य वचनं यथा ॥

Colophon. इति पारमेश्वर्यां तन्त्रविद्यायां सर्वतीर्थवादे अद्भुतस्य प्रबोधः । समाप्तार्थं ग्रन्थः । शकाब्दाः . १७२८ ।

विषयः । ब्रह्मनिरूपणं कालिकैव परं ब्रह्मेति निरूपणं । मतभेदेन सप्तविंशतिप्रकारभेदाभिधानकथनं । पूर्वपश्चिमादिपञ्चाम्नायकथनं . तेषामुत्पत्तिकथनं विद्याकीर्त्तनञ्च कालीमूर्त्तिचरित्रप्रकटनकथनं । उग्रतारानीलसरस्वत्यादिरूपधारणविवरणकीर्त्तनञ्च । विद्याभावात्म्यकीर्त्तनं । जगत्सृष्टिप्रकरणकथनं । त्रिगुणात्मकर्विगुणात्मकब्रह्मविष्णुरुद्राणामुत्पत्तिकथनं । पञ्चमहदंशकदैवीशरीरात् सरस्वत्या लक्ष्मीगौरीसर्वाद्यानामुत्पत्तिकथनं । तथा कौशिकाग्निजलाकाशप्रभृतीनामुत्पत्तिकथनञ्च । इविसादीनामुत्पत्तिः । सर्वांशकोनामुत्पत्तिः । भावरजस्तमादिकृतिः । जगतो मायामयत्वकथनं । तथा जगतः प्रतिबिम्बस्वरूपत्वकीर्त्तनञ्च । जीवस्वरूपभेदेन जीवानामुत्पत्ति प्रकारकथनं । शारीरविद्याकथनं । मनोगतस्थितिवाचिकादिशरीरस्थविवरणकथनं । मूलाधारादिषट्चक्रक्रमकीर्त्तनं । दीक्षाविधिकथनं । विविधाविधिपरिपक्वनिरूपणं । शिवविद्यानिर्णयः । शूद्राणां वर्णाश्रमनिरूपणं । स्नानयोगकथनं । ध्यानयोगकथनं । जपविधिकथनं । जलपानविधिः । शिवपूजाविधिः । ब्राह्मणपूजाविधिः । कृष्णवासुदेवार्चनविधिः । चन्द्रार्कग्रहणविधिकथनं । मृतशौचनविधिः । कूपादिनिरूपणं । सेतुबन्धसेतुनिरूपणं । कनकसेतुनिरूपणं । पञ्चमुखनिरूपणं । घोरतमोनिधानविधानं । पुरश्चरणविधिकथनं । शूद्राणां वर्णाश्रमनिरूपणं । दक्षिणस्थविधिकथनं । अद्भुतसर्वविधिकीर्त्तनञ्च ।

No. 2191. काशीखण्डटीका (उत्तरार्द्ध ।) Substance, country-made paper, 16 × 5 inches. Folia, 151. Lines, 5 on a page. Extent, 2,344 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, old. Prose. Correct.

Káśíkhaṇḍa-ṭíká. A commentary on the Káś'íkhaṇḍa section of the Skanda Puráṇa. By Chaitanya *alias* Rámánanda, disciple of Rámendravana.

Beginning रामं नमामि परमात्मस्वरूपमाद्यं
विश्वस्य रक्षणलयोद्भवहेतुमेकं ।
शम्भोर्मनोरमशशीकुमुदावभासं
श्रीजानकीमुखपङ्कजहितपादपद्मं ॥
यत्कृपालवमपि प्राप्य निर्वीर्योऽपि जयार्थवं ।
स्वदेवं तं गुरुं वन्दे श्रीरामेन्द्रवनाभिधं ॥
गुरुमेदिनः सर्वदेवात्मप्रवाहकः ।
जयतात् सच्चिदानन्दपदाम्बुजगतो परः ॥
षट्शास्त्रवेदवादित्वा [illegible] ।
कल्प्येऽहं षट्सुतत्वादिकपदार्थानपोऽध्याये ॥

अतीतेऽध्याये कल्पैः काशीवासाय पूर्वं विभक्ता द्वाभ्यां पञ्चदशानां सम्बन्धः इत्यादि वार्ष्णी-
स्वादिना । पुनराच्छादनं श्रावयतीति वक्तुं तदनुक्रमभूय तदाभ्यां प्रतिज्ञानाति । यत्रिका
मं द्वाभ्यां मं । इत्यादि ।

End. वेदान्ते मतमनाकलय इव "गुणवे" भामंसोवाच श्रीवे-
व्यासे काशावतंसस्य च गुरवरो "मैत्रमैत्रावरुणः" ।
सांख्येऽद्वैतमनाकल्प इव वि नया वासुकिर्वामनाके
प्राकृताख्ये महर्षयः स भवति परमः श्रीसुरेन्द्रोत्तमः ॥
वेदान्तेऽथ पुराणागमविदो श्रीमत्सत्यास्थनः
सांख्यदेवर्षिभिः कणाद इव योगेशोपिके गौतमः ।
न्याये योगमते पतञ्जलिरथो पञ्चभावसमो-
महाचार्यचतुर्मुखोविजयते प्राकृताख्यकोशादिषु ॥
यशोदा च यशोदा च द्वे टीके विहिते मया ।
यच सत्प्रतिज्ञायः स्वात्मा तेन परिष्कृता ॥
काशीस्थायामपरप्रभुपरमजिनोऽमोऽमुकुन्दप्रियो
\+ + + + महाचरक ममयः प्रकाशवरः समतिः ।
प्रसन्नौकठरे ततः समभवत् श्रीरामनामा कुल-
जन्मेवं विहिता हिताय विदुषां टीका बुधैर्वीक्षिता ।
इति श्रीकाशीखण्डटीकायां शततमोऽध्यायः ।

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीमद्गुरुपादजित श्रीरामेन्द्रवन-
शिष्येण वेदव्यासपदभाजेन रामानन्देन कृता काशीखण्डटीका समाप्ता ।

विषयः । स्कन्दपुराणीयकाशीखण्डस्य एकशताध्यायात्मकस्य परिशेषपर्यन्तं व्या-
ख्यानं ।

No. 2192. तत्त्वोपनिषत् । Substance, foolscap paper, 9 × 3 inches. Folia, 2. Lines, 6 on a page. Extent, 23 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Tattvopanishad. A dissertation on the great Vedántic dogma of *Tattvamasi*, "thou art that." Anonymous. The work professes to be a Upanishad.

Beginning. अथ तत्त्वोपनिषत् । अथ महावाक्यप्रकरणं व्याख्यास्यामः । तत्त्वमसीति सोऽहमेति महावाक्यं ।—इत्यादि ।

End. हृदयकमलमध्ये सूर्यबिम्बान्तरस्थं
सकलभुवनबीजं वह्निसंहारहेतुं ।
अवतु वपुषमिन्दुं वरदपद्मासनस्थं
भुजगवलयहारं भस्मदिग्धाङ्गमीशं ॥

ॐ तत् सत्, ॐ तत् सत्, ॐ तत् सत् । ॐ शान्तिः ॐ शान्तिः ॐ शान्तिः ।

विषयः । तत्त्वमस्यादिमहावाक्यार्थप्रकाशनं । तत्र अध्यात्मिकपक्षमुखेन तत्त्वनिरूपणञ्च ।

No. 2193. कौलिकोपनिषत् । Substance, foolscap paper, 9 × 3 inches. Folium, 1. Lines, 7 on a page. Extent, 12 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Correct.

Kaulikopanishad A manual on the duties of Kaulas. A Tantric digest, but professing to be a Upanishad.

Beginning. अथ कौलिकोपनिषत् । अथातो धर्म्मजिज्ञासा : ज्ञानं बुद्धिश्च ज्ञानं मोक्षैक कारणं मोक्षः सर्व्वात्मताबुद्धिः—इत्यादि ।

End. शान्तस्याय देवीभक्तः आज्ञासिद्धिर्भवति भैरवाज्ञा परमेश्वरी पशावारविरोधोऽपि इति पूजां कुर्व्वन्ति यदि अथवा मन्यन्ते "हिंसन्ते" मन्दने वने । ॐ तत् सत् ।

Colophon. इति कौलिकोपनिषत् समाप्ता ।

विषयः । संक्षेपेण कौलिकानामाचारकथनं ।

No. 2194. कालिकोपनिषद्। Substance, foolscap paper, 9 × 3 inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent, 61 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Correct.

Kálikopanishad. A dissertation on the mantras of Káliká, the mode of meditating on that goddess, and her praises. This also professes to be a Upanishad.

Beginning. अथ कालिकोपनिषद्। अथ हैनां ब्रह्मरन्ध्रे ब्रह्मरूपिणीं आप्नोति सुभगां त्रिगुणां मुक्तां सुभगां—इत्यादि।

End. मायाप्रकारेण त्रिविधैरपि इव वै कालिकामनोर्वा मातृका मायामनोर्वा त्रिपुरामनोर्वा सर्वेषां दुर्गामनोर्वा इत्येवं विद्या। ॐ नम् नम् ॐ नम् नम्। ॐ नम् नम्। ॐ कालिकोम्। ॐ कालिकोम्। ॐ कालिकः।

Colophon. इत्याथर्वणे वेदे सौभाग्यकाण्डे कालिकोपनिषद् समाप्ता।

विषयः। कालिकायाः मन्त्रध्यानमाहात्म्यादिकथनं।

No. 2195. परीक्षापद्धतिः। Substance, agallochum bark, 14 × 4 inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Extent, 716 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Paríkshápaddhati. A digest of rules regarding various kinds of ordeals. By Vásudeva. The ordeals are what have been fully described in Menaughten's Hindu Law.

Beginning. विघ्नध्वान्तप्रणाशाय चंद्रधराय विलिनाचरः।
दिव्यानां धर्मशास्त्रे परीक्षाविधिनिर्णये॥
प्रमाणं मानवेंद्राणां लिखितादिकं पुरः।
इदानीं द्विविधं प्राप्य तुरीयं + + च मुनिः।
तुलाग्न्यादिविधिं कोषादिव्यानीव विबुधे। इत्यादि।

End. एवं हारामश्चन्द्रनामांकं। अथ ग्रंथेन प्रकारेण धर्मादिव्यानीति परीक्षापद्धतिः।

Colophon. इष्टः प्राप्य विद्वं सर्वं प्रयत्नेन विचार्य च।
श्रीवासुदेवविरचित परीक्षापद्धतिः समाप्ता।

विषयः । चौर्य्यादिषु नवाभिषेकेषु कौलिकप्रकारेण पापः प्रायश्चित्ते संप्रदायाय गुवादयादिपरीक्षा कर्म्मकेतिविकल्पप्रकारं तथा प्रयोजकथनं । अथ—शाक्तपीठप्रकाराभिषेके वर्ण्णादिभेदेनकथनं । गुवादपरीक्षाविधिः । रजनृमोदः । एवं वरप चेवं । अग्निपरीक्षाविधिकथनं । जलपरीक्षाविधिः । विषपरीक्षाविधिः । कोषपरीक्षाविधिः । तण्डुलपरीक्षाविधिः । मन्त्रजापकविधिः । पञ्चामृतादिविधिः । दृष्टविधिकथनं । पञ्चादिपरित्यागकथनं ।

No. 2196. तारोपनिषत् । Substance, foolscap paper, 9 × 3 inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 45 ślokas. Character Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá. Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Táropanishad. A treatise on the worship of the goddess Tárá, giving the mantras, explaining their meanings, and supplying details. The work professes to be a Upanishad, and supplies no author's name.

Beginning. अथ तारोपनिषत् । अथ देवा अस्मद्ब्रह्म ब्रह्मरूपिणीं तारिणीं प्राप्नोति । तारयतीति तारा तारा सर्व्वपदाक्षरूपा सर्व्वविष्णुरुद्रेश्वरसदाशिवबिन्दुमेलनरूपा विद्या— इत्यादि ।

End. अनयाविद्यविद्यानां देवतामानप्रकाशनानां कालिकाविधिनापि कथापि कुर्य्यात् । ॐ तत् सत् । ॐ शान्तिः, ॐ शान्तिः, ॐ शान्तिः ।

Colophon. इति तन्त्रविद्या तारोपनिषत् ।

विषयः । तारायाः मन्त्रोद्धारविधिपूजाप्रकारादिकथनं ।

No. 2197. त्रैपुरोपनिषत् । Substance, foolscap pa r, 9 × 3 inches. Folia, 2. Lines, 6 on a page. Extent, 33 ślokas. C racter, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Z lá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose Correct.

Traipuropanishad. A treatise on the worship of the goddese Tripurá. This work also professes to be a Upanishad, and to belong to the Saubhágya Káṇḍa of the Atharva Veda.

Beginning. ॐ नमस्त्रिपुरायै । ॐ तिस्रः पुरस्त्रिपथा विश्वचर्षणी यत्राकथा अक्षराः सन्निविष्टाः अधिष्ठाय नाम पुर परात्मा महत्तरा मध्ये अवति—इत्यादि ।

End. एष एवात्मज्ञः परमेश्वर नाम इ महदैश्वर्य्यतन्त्रा न विद्या । ॐ ।

Colophon. इत्याथर्वणे वेदे शौनकशाखायां पैप्पलादिविरचित् समाप्ता। ॐ तत् सत्। ॐ शान्तिः।

विषयः। त्रिपुरासुन्दर्याः सर्व्वोपचारपूजाविधानं।

No. 2198. कपिलसूत्रभाष्यम्। Substance, country-made paper, 15 × 6 inches. Folia, 55. Lines, 9 on a page. Extent, 1,330 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághaṭa, Zillá, Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Generally correct.

Kapila-sútra-bháshya. A commentary on the Sánkhya aphorisms of Kapila. By Sánkhyácharya. According to the commentator, a Bráhman of the name of Ásuri, oppressed by threefold pain, sought the help of Kapila, and obtained the work which includes only 22 aphorisms in one chapter. This story would make the text to be the archetype of the current Sánkhya Sútra which includes 526 aphorisms divided into six chapters. Other commentators are of the same opinion, and Colebrooke, adverting to one, says, "If the authority of the scholiast of Kapila may be trusted, the *Tattva-samása* is the proper text of the *Sánkhya*; and its doctrine is more fully, but separately set forth, by the two ampler treatises," the *Sánkhya-sútra* and the *Yoga-sútra*. (Essays, p. 244. Mr. Hall, however, demurs to this, and takes the *Tattva-samása* to be an abridgement of the larger work, (*Contributions*, p. 2). The Tattva-samása is the same with the Kapila-sútra under notice. Mr. Hall noticed two commentaries, but, they are different from our text.

Beginning. यथाऽत्रिदेवेन कपिलऋषिणाऽभिहितेन दुःखेनाभिभूयमानस्यासुरे मांख्याचार्य्यप्रणीतं ... इत्यादि ... त्रिविधदुःखाभिभूतो ब्राह्मणः कपिलं शरणं जगाम ... तत्त्वसमासाख्यं सूत्रं—अथातो तत्त्वसमासः इति। ... सांख्यसूत्रसंख्या ... इत्यादि।

End. त्रिविधदुःखात्यन्तनिवृत्तिः ... इति सांख्याचार्य्यविरचितं कपिलसूत्रभाष्यं समाप्तं। इति सांख्यशास्त्रे चतुर्थः पादः।

Colophon. इति श्रीदीक्षिताचार्यकपिलसूत्रभाष्ये प्रथमाध्यायः । समाप्तेदं सटीकं सांख्यभाष्यं ।

विषयः । मनःसमाधानोपायविचारपूर्वक व्याख्यानं ।

No. 2199. गुप्तवती । Substance, foolscap paper, 16 × 3½ inches. Folia, 143. Lines, 7 on a page. Extent, 3,055 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Babu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Guptavatí. A commentary on the Chaṇḍí section of the Márkaṇḍeya Puráṇa. By Bháskararáya Bhárati Díkshita, son of Gambhíraráya Bhárati Díkshita. There are a number of mantras, charms, amulets, &c. appended to the work.

Beginning. श्रीरामं प्रति पुष्कराभिधमहायज्ञे वेदव्यासाज्ञयावसरे विशिष्य कथितं श्रीविष्णुधर्मोत्तरे । दुर्गां येनगुणपञ्चयामि सुदुर्गामित्यु + नं शङ्कराचार्यशिष्यगुरुदेव सचितं वन्दे गुरूणां गुरुं ॥

विधिविष्णुप्रमुखामरेन्द्रार्चितमार्गेषु शिवोऽप्यनीश्वरः ।
जगद् + + + समयं क्रमः सप्तशत्यात्मकपुण्यभङ्गिका ॥
कवचार्गले च कीलकमादौ मध्ये त्रयोदशाध्यायी ।
अन्ते प्राधानिकवैकृतिके मूर्तित्रयं रहस्यानां ॥
इति मार्कण्डेयपुराणाध्यायेष्वनितिरसौ गुप्तान् ।
येषाम् प्रकटीकुरुते भास्कररायोऽग्निचित् कतिचित् ॥

End. तेन इति । १९ । २० । २१ । २२ । रहस्यत्रयस्यापि व्याख्यानं विश्वतो व्याख्यातमिति । अग्निचितः अर्थावधानस्थित इति सर्वं शिवं ।

इति गुप्तवत्यां मूर्तिरहस्यव्याख्या नाम षोडशोऽध्यायः । १६

Colophon. इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणपारावारपारीणधुरीणसर्वतन्त्रस्वतन्त्रश्रीगम्भीरराय-भारतीदीक्षितात्मजभास्कररायभारतीदीक्षितविरचिता गुप्तवत्याख्या सप्तशतीव्याख्या समाप्ता ।

विषयः । कवचार्गलाकीलकव्याख्यानपुरःसरं सप्तशतीतिप्रथितस्य देवीमाहात्म्यस्य व्याख्यानमन्ते च मूर्तिरहस्यरहस्यादिकीर्तनं ।

No. 2200. वेदान्तचिन्तामणिः । Substance, aguru-bark, paper, 18 × 4 inches. Folia, 183. Lines, 10 on a page. Extent, 7,200 ślokas. Character,

Bengali. Date ? Place of deposit, Ulá, Post Rápághâta, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Vedánta-chintámaṇi. A dissertation on the Vedánta doctrine as expounded by Saṅkara Áchárya and refutation of adverse comments thereon. The work is written in the form of a comment on the first four aphorisms of the Vedánta-sútra. By S'uddha Bhikshu, disciple of Vis'ves'vara. Hall's Contributions, p. 97.

Beginning. ॐ नमः श्रीनीलकण्ठगिरिजावल्लभे रघुनाथाय ;

श्रीरामविश्वेश्वरपादपद्मं संसारदुःखापहरं प्रणम्य ॥

भाष्यादिगतं शुभितार्थं शुद्धो वेदान्तचिन्तामणिनामतोऽस्ति ॥

ममतत्त्वे विद्यायाय मन्दानन्दपदा + पि ।

व्यासाद्य + दे वेदा विविधा विहृतीकृताः ॥

अथ कश्चिद्धीमतामग्रणीः स्व स्वमति मध्यान्तरे वा भाष्यार्थानुक्तिमत्यादिकमांश मुख्यतः साधनचतुष्टयात् मोक्षोपायं वेदेऽस्मिन् इदमापाततोऽजानन्ति चाज्ञान कामाय सर्वं विषं भवतीत्यःअलेपनेन सर्वांश विभागेऽपि सर्वांतोविरतोऽधिकारी यासान्ति वस्तरे इदं पुते विभावे इदं सर्वं निश्चानमित्युक्तम्य मायदरि वस्तुतत्त्वमित्युपसंहाराद्यभ्यासं मोक्षोपायः श्रावण च विवेकमाहात्मा या यदि इदम इत्याभ्यासं यद्यप न हेतुः संगतोऽप्यतोऽनिर्दिश्य- मिलन इत्नेन सत्यनिर्दिष्टासमाभ्यां पञ्चोपक्षार्थीभ्यां ववजति विशेषम इति । इत्यादि ,

End. भाष्यटीकाविवरणमनुपकारमार्कण्डगुरुः ।

वेदान्तविद्या + + + ज्ञानवान्ते विद्युवदे ॥

यदंवर्षकमंगुणचतुःश्रुतीकरावितः ।

वेदान्तविद्यामविना श्रीमान् श्रीरघुनन्दनः ॥

उपक्रमादिभिर्लिङ्गैर्वेदान्ता+नभिहितं ।

तं वन्दे श्रीगुरुपादपद्मं गुरुकृपिं ॥

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्यश्रीविश्वेश्वरानन्दपूज्यपादपादपङ्कजसत्ङ्गश्रीशुद्धभिक्षुविरचितः श्रीवेदान्तचिन्तामणिः सम्पूर्णः ।

विषयः । शाङ्करभाष्यव्याख्या विवरणमतमालम्बनपूर्वकं मतान्तरनिराकरणपूर्वकं वेदान्त- चतुःसूत्रीव्याख्यानं ।

No. 2201. प्रतिज्ञाखण्डम् । Substance, country-made yellow paper, 14 × 6 inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Extent, 306 ślokas. Character,

Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Verse. Correct.

S'aktitantra. A Tantra of the S'ákta class, treating of the adoration of S'ákti in various forms. The codex is incomplete, containing only five chapters.

Beginning. कैलासशिखरे रम्ये निकुञ्जकुसुमान्विते ।
रत्नसिंहासने देवी मुदिता शिवसन्निधौ ॥
नानारत्नकथा रम्या कथयन्तौ परस्परं ।
देवी पप्रच्छ भो नाथ प्रसादं केन वा कृतं ॥
केन वा प्राप्यते सम्यक् केन वा क्रियते च तत् ।
किं वा तद्ब्रह्मणोरूपं किं कर्म्म किञ्च साधनं ।
तत्सर्व्वं ज्ञातुमिच्छामि कृपया वद शङ्कर । इत्यादि ॥

End. चतुर्द्दले मन्त्रेशानि लोकपालान् समर्च्चयेत् ।
तद्बहिश्चैव वज्राद्यान् पूजयेद्भास्वरे नरे ॥
ततोऽपयावशिष्टं शक्त्या पूर्व्ववच्च समाचरेत् ।

Colophon. इति शक्तितन्त्रे पञ्चमः पटलः ।

विषयः । १मे पटले,—महाकालं प्रति जगदुत्पत्तिकथनं । परापश्यन्तीमध्यमावैखरीशक्तिनिरूपणं । दुर्गादिनाममाहात्म्यकीर्त्तनं । शिवशक्तेः शतनामकीर्त्तनं ।

२ये पटले,—शिवशक्तिभेदकथनमुखेन दुर्गामन्त्रनिरूपणं । षडङ्गन्यासादिकथनं । पुरश्चरणविधिकथनं । पूजाद्रव्यादिनिरूपणं । बलिदानयोग्यपश्वादिनिरूपणं । ध्यानद्रव्यादिकथनं । नवशक्तिपूजादिविधिः । भुवनेश्वर्य्यादिशक्तिकथनञ्च ।

३ये पटले—भुवनेश्वरीमन्त्रध्यानादिकथनं । चण्डामन्त्रध्यानादिकथनं । शूलिनीमन्त्रध्यानादिकथनं । वशप्रकारिणीमन्त्रध्यानादिकथनं । नित्यामन्त्रध्यानादिकथनं । महिषमर्द्दिनीमन्त्रध्यानादिकथनं । शक्तिमायवीमन्त्रध्यानादिकथनञ्च ।

४र्थे पटले,—त्रिपुरामन्त्रध्यानादिकथनं । तत्पुरश्चरणविधिकथनं । त्रिपुरायन्त्रनिर्म्माणनिरूपणं । दग्धस्फुटितयन्त्रादौ प्रायश्चित्तादिविधानं । श्रीचक्रदर्शनादिफलकीर्त्तनं । त्रिपुष्करविधानकथनञ्च ।

५मे पटले,—पद्मिनीशक्तिमन्त्रकथनं । तारामन्त्रोद्धारध्यानादिकथनं । छिन्नमस्तामन्त्रध्यानादिकथनं । धूमावतीमन्त्रध्यानादिकथनं । उपासनादिविधिकथनं । विशालाक्षीमन्त्रध्यानादिकथनं । गौरीमन्त्रोद्धारादिकथनञ्च ।

No. 2202. तन्त्रदीपिका। Substance, country-made paper, 18 × 8½ inches. Folia, 255. Lines, 9 on a page. Extent, 11,715 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, old. Prose and verse. Correct

Tantra-dípiká. A digest of the various forms of worship of S'ákta divinities inculcated in Tantras. By Gopála Bhaṭṭa.

Beginning. नित्यं प्रत्यक्षचिद्रूपं नित्यानन्दं निरञ्जनं।
अव्ययं परमानन्दं गुरुं प्रणम्य तथा॥
विलोक्यागमशास्त्राणि विविधानि बहूनि च।
श्रुतिस्मृतिविरोधानि ज्ञात्वा शास्त्राणि च॥
आगमागमरूपेषेव हरिनामक्रमेण ना।
गौडोपाख्येन विप्रेण क्रियते तन्त्रदीपिका॥
दीक्षादिलक्षणं चैव मन्त्रयन्त्रादिनिर्णयं।
तन्त्रेभ्यश्च समाकृष्य विदुषां प्रीतिहेतवे॥
अथ का दीक्षा दिव्यभावोदयदुरितक्षयाच्च आह—इत्यादि।

End. अष्टाक्षरी महाविद्या धर्मकामार्थमोक्षदा।
अतः पूजादिकं सर्वं पूर्ववत् समाचरेत्॥

Colophon. इति कात्यायनीकल्पः।

विषयः। दीक्षालक्षणकथनं। दीक्षया पापक्षयनिरूपणं। सद्गुरुलक्षणादिकथनं। शिष्यलक्षणशुद्धिप्रकरणं। मन्त्रविद्यादिलक्षणकथनं। सिद्धमन्त्रादिलक्षणकथनं। दीक्षाकालादिनिरूपणं। अथ मन्त्रयन्त्रादिकथनम्। दीक्षा-मन्त्रदीक्षा-वर्णदीक्षाभेदनिरूपणं। पञ्चायतनीदीक्षाविधिः। वर्णमालापरत्वनिमित्तपूजाविधिः। वाणिज्यकलत्वनिरूपणं। तत्र मन्त्रोद्धारविधानेन प्राणायामपञ्चादीनां विधानशीलनं। पूजाविधौ पापनिवारणकथनं। विशेषेण भूतशुद्धिनिरूपणं। प्राणायामनिरूपणञ्च। सामान्यतो विविधाविधिविनपुष्पादि। पूजाविधानविनिरूपणं। नैमित्तिककाम्यपञ्चविधिनिरूपणं। परमेश्वरीं गौरीपूजाविधिकथनं। जपादिविधिकथनं। अन्तःपूजाविधिः। मन्त्रविकृत्यनिरूपणं। कुमारीं विशेषपूजाकथनं। कामधेनोरर्घं कृत्यनिरूपणं। होमविधिकथनं। अष्टाङ्गानिरूपणादिकं। षट्कर्मनिरूपणपुरश्चरणविधिकथनं। नवार्णा विधिवर्णनादिविधिः। धर्मक्षोभप्रबन्धादिकथनं। पञ्चाङ्गनयनादिविधिः। मन्त्रवर्णलक्षणनिरूपणादिकं। अष्टाक्षरादिपूजनविधिकथनं। मन्त्रस्नानादिकथनं। एवं वीरादिलक्षणनिरूपणं। शिवमन्त्रादिनिरूपणं। गणेशादिमन्त्रेषु प्रत्येकं पुरश्चरणविधिकथनं। वासुदेवादिमन्त्रनिरूपणं। एवं राम-

वर्णिसकम्बादिलक्षणनिरूपणं । वरिष्टतालक्षणलक्षणं । चन्द्रीकादिलक्षणलक्षणं । अश्विनर्दिका-दिलक्षणनिरूपणं । जम्बुद्वीपादिलक्षणलक्षणं । एवं जम्बुद्वीपात्मादिलक्षणलक्षणं । प्रत्येकं पृथक्-पृथक्कथनञ्च । विशेषेण काश्मीरमण्डनिरूपणन्तत्प्रदेशादिकीर्त्तनं । मुक्ताकाशीविद्यादिनिरूपणं । मथुराकाशीप्रमादिकथनं । तारादिविद्याद्दिविधिकथनं । प्रश्नाचमनादिविधिकथनं । प्रत्येकविशा पीठस्थापनविधिकथनं । पीठमार्द्दिमाने भावविज्ञकथनं । तदिद्भिकात्माक्षादिकथनञ्च ।

No. 2203. मानसोल्लासः । Substance, paper, 11 × 4 inches. Folia, 331. Lines, 9 on a page. Extent, 5,898 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Appearance, old. Place of deposit, Bhágalpur, Nityánanda Miśra, Paṇḍit of Zillá School. Verse. Incorrect.

Mánasollása. This is a different recension of the work noticed under No. 1215, (*cf.* 111, p. 182). It is deficient in the chapters on architecture, and conforms more closely to the main object, that of supplying a miscellaneous collection of rules and instructions regarding duties of kings, selection of officers, characteristics of different orders, classes and professions; duties, (mostly Smṛiti rules), prohibitions, food, dress, ornament, arms, grammar, games, erotics and a variety of other topics regarding which kings should have a general knowledge. By Bhúlokamalla Somes'vara, of the Chálukya dynasty. I notice it here to supply the full table of contents as given in the introduction to the work.

Beginning अथोत्सवादं विविधविनोदमवेक्षरे ।
कथं नाथानि वीरोद्भूतविभूतूरलक्षणः ॥
शास्त्रस्य लिपिरस्य अखिलस्य विनोदनम् ।
पारावतविनोदे च विनोदः सारमेयजः ॥
क्रीडनीयकलापाच विनोदे मतिवाप्सवोः ।
चत्वरस्य च कथायाश्च विनोदश्च चमत्कृतेः ॥
प्रमदानां विनोदाश्चानिति रीतिमाः ।
अथ शोभनदा क्रीडा विंशतिः कथ्यते क्रमात् ॥
पञ्चेषु प्रसरोद्याने प्रेषायां जलसेवने ।
क्रीडा तु भाइये देशे चालुकानां अजिनिपि ।
उपरोपेषु का गोष्ठी प्रविलाकचनेष्वपि ।

चतुरङ्गादयः क्रीडा शरासकपदीन्दुयोः ॥
पञ्चिकायां मणिभिश्च क्रीडाश्चाष्टकपदे ।
जलक्रीडा रतिक्रीडा क्रीडायां विंशतिः स्मृताः ॥
कथाकथनकं गेयं पद्यगद्यरचापि च ।
इति संक्षेपतः प्रोक्तं वाग्योगाद्यखिलम् ॥
चित्रतं गन्धमाल्यादिसंयोगे च द्रुमोत्पलम् ।
वस्त्रादौ कथ्यते राज्ञां शिल्पकारैर्विंशतिः ॥
स्त्रियराज्यस्य भूषणं सुवर्णोपमाय विंशतिः ।
प्रमोदकनकाभरणादिशोभा अपि विंशतिः ॥
कुत्सोपपादिका क्रीडा विंशतिः परिकीर्तिते ।
अनुक्रमणिका तत्र वक्ष्यति संक्षेपतः पुनः ॥
पञ्चमपञ्चांगं कार्यं परद्रोहस्य वर्जनम् ।
कर्णान्तराचारमासानन्तरस्य च वर्जनम् ॥
दानं यशोधरं काव्यं विद्यापूर्णप्रयोजनम् ।
परोपदेशनाकर्णिनोऽपि विप्रेषु तर्पणम् ॥
पितृणां तर्पणं कार्यमतिथेश्चैव भोजनम् ।
मधुपर्कं गुरुभ्यश्च तपस्विषु सज्जनम् ॥
दीनानाथेषु वस्त्रं च अन्नानामपि पोषणम् ।
शरणागतरक्षा च राज्यशासनाय विंशतिः ॥
अथ ग्रामस्य राज्यस्य शोभाकारा विंशतिः ।
उद्यानानि नदी नित्यं जलाशयः पद्मयुता अपि ॥
वापीकूपा अपि प्राकार इति विंशतिरीरिताः ।
अथ राज्योपभोगस्य विंशतिः कथ्यते क्रमात् ॥
सत्यमश्वगजादीनि पादुकाच्छत्रकस्य च ।
तांबूलस्य विशेषस्य गीतं चामरभाजयोः ॥
भूषणाम्बरयोर्गन्धमाल्ययोश्चन्दनयोरपि ।
पुष्पाद्युपभोगाय भोजनस्य जलस्य च ॥
पादत्राणस्य यानानां शय्यायां शयनस्य च ।
भूपस्य चोपितापेति भोगानां विंशतिः स्मृताः ॥
विंशतिः कथिता भोगा चित्रादानानतोऽधुना ।
यत्र सर्वस्य प्राणस्य चित्राद्याम् अथवाखिलो ॥

अस्मत्कविनोदस्तु विनोदस्थायपूरुषः ।

End. मन्दानां सुबधं ज्ञानं तथा श्रीज्ञाननिश्चयः ।
कामधेनुरिदं ज्ञानं मानवोल्लासनंज्ञितं ॥
नातभ्येन यर्न ज्ञानं सर्वेषकुप्रकाशने ।
माधवोल्लसवे ज्ञानं पवित्रेणाभ्यमानुयात् ॥
वैकोविलनपर्थे सुश्रीतमिं प्रपूजितः ॥ २२ ॥

Colophon. इति श्रीमहाराजाधिराजसकलसेव्यकुशलितकवाकृमामरथश्रीनृसिंहकल-श्रीवैद्यैश्वरदैवविरचिते अभिनवचिन्तचिन्तामणौ मानवोल्लासे शुद्धोपपादकश्रीड़ाकथने पञ्चम-प्रकरणं समाप्तम् ।

No. 2204. मनोरमा । Substance, agaru bark, 21 × 4½ inches. Folia, 159. Lines, 11 on a page. Extent, 7,821 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1649. Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, fresh. Prose. Corrupt.

Manoramá. A commentary on the Tantraràja, a digest of the Tántric doctrine of Kádimata, compiled by Nrisiñha, a king of the Dekkan, after instructions received by him from one Kaṇṭhes'a Dijavara, a Guru of the king of Kás'mír, when he was on his travels in the south. It seems from some corrupt verses in the introduction that a commentary was written on the first twenty-two chapters of the work by one Subhagánandanátha, and on the next fourteen by his pupil Prakas'ánanda Deśika, and a revised version of that was written by Sundaravara, who styles himself *Khemábhṛit* or king. The extent of the commentary is reckoned at 1,195 verses. The codex is obviously incomplete, though described as complete in the colophon.

Beginning. ॐ मनोरमेमाय । भास्करोयेन प्रथमयावच्चार्थमर्थविनायकसुतः क्रियते । तत्र चमालक्ष्मनः कालकालधनरचितमाहरराधीका । इन्द्ररमरकाविधुरः । स्वाधीनभुवनवर्गः स्वा-धवज्ञानवासमेवाकभुवनपदीकलति विचीतमहोत्पत्तीमर्थः ;—इत्यादि ।

End. श्रीमन्माहिमते तस्ते माध्यानं चन्द्रसंस्थया ।
सप्तानां शाखवर्णं सूर्यं पदार्थतीरितं ॥
काश्मीरराजस्य गुरुः श्रीकण्ठोद्धिजेश्वरः ।
इति तथा कृतीतपरिशानादयोदधिः ॥

कदाचिद्राजतीरस्थं रामचेतुं सखीजना ।
ते चैवानुग्रहीतोऽभूत्तत्रैवार्थं चरिष्यताम् ॥
तथा चर्यीनवाचकाविस्ताभो मैतु निश्चिता ।
व्याख्या यथोत्तराकिया तैव व्याहितस्य तु ॥
दुःखानन्दनायेन ह्यार्थिहृदयकामदि ।
तदाश्चर्यफलितायां पदकायां विनिर्मिते ॥
चतुर्दंशाभां तन्धियः स्वाभावन्दर्शितः !
तां दृष्ट्वा स्वरसाख्यानां प्राकृतजराभवः ॥
स्वाता चेयं तस्य राजयाख्या यथोत्तराख्या ।

Colophon. शुभमस्तु । शकाब्दाः १६४८ ।

विषयः । तत्त्वज्ञानविधायकमनःप्रकरण व्याख्यानम् ।

No. 2205. वासिष्ठचन्द्रिका, वा वासिष्ठपददीपः । Substance, country-made yellow paper, 15 × 4½ inches. Folia, 94. Lines, 12 on a page. Extent, 4,207 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rápágháta, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Váśishtha-chandriká ALIAS **Váśishtha-padadípa.** A commentary on the philosophical portion of the Yogaváśishtha Rámáyaṇa. By Advayáraṇya.

Beginning. चिदात्मविश्वरूपेण सदचित्तात्मवं नमः ।
वेदान्तवेद्यं सर्वेशं परानन्दं विचार्यं ॥
सर्वज्ञमखण्डमद्वयबोधमात्मतत्त्वं इति श्रुतिर्जगौ ।
तथा वेदविदितस्य सर्वेशे चिं स्वचमत्कृताकारीरोऽस्तु ॥
ततश्चपरिचचिद्दीयतामैकजीवं
कृपितर्जितस्यैः पूर्वमात्मस्वरूपं ।
चिदानन्ददेवं च (?) चितासमूर्ति
श्रुतिसरगुणमातादायाये विशमार्थं ॥
धीरे यक्षीसचिवतः शिवरामरामं
व्याख्यानरीतिं रचितमपरिचीयते ।

इहैव पारयति विघ्नमलानि शीघ्रा-

दृशान् गजवदनमन्दिरस्य द्वयशः ॥

— — — — — — — — — ।

श्रीमद्गुरुचरणात् मनःसद्गुणिमार्गदान् ।

प्रणम्य मूर्द्धाञ्जलिना कुर्वे बालिशबन्धिकां ॥

बालिशाब्धिं तितीर्षन्ति यत्नमाशिव बोधया ।

रासपाद्यामनस्सार्थं सन्तुमवंति सूरयः ॥

अथ षट्कारकानन्दाद्वितीयः परमात्मा भगवन्नारायणः कस्मादेव चेतापि तपःप्रधानश्रीपाद विष्णुप्रधानो भगवान् प्रायश्चन्द्रानुकारेण सम्यक् नचायोग्यतामार्थः—इत्यादि ।

End. षट्कारकनिर्णये बालिशपद्दीपके ।

संगाचरनिर्णयं निर्णीतप्रक्रियाभवात् ॥

— — — — — — — — — — ।

अस्मिन् वेदनिधौ निधाय भगवान् विश्वाग्रभावेश्वरं

ब्रह्मात्मा रमणः प्रियाणवचरः योरं पपारा+षु ।

कृत्वा माय+तिक्रमेणपक्षतये विद्याधिकारोचितं

प्राप्तं परमं गुरुं भुवि महादेवाख्यं सम्पदे ॥

— — — — — — — — — ।

स जयति कविमातृधामिधानं

हिमकरभूपतिरचितोऽभिनन्दः ।

अतिविपुलया+ +समासमार्थं

प्रकृतगीयकृतियं उद्धार ॥

निन्दति इदं वेदनिवित्तिदं

प्रचण्डगुणापदं वि मार्गं ।

चिरं चरितं सकलप्रकाशं

न कम् प्रश्नस्य पुनर्भाक् स्यात् ॥

श्रीमन्महाकपाले वरवारिवीशीवरेन्द्रानन्द-

श्रीमत्तद्रूपमार्कण्डेय विनयाद्वाहिहरानाथके ।

प्रारब्धः पद्दीपकः बहु मया+किन्न चरणार्पिते

बालाः परिमृष्यते हतिपरैः———— ॥

Colophon. इति षट्कारकटीका समाप्ता ।

विषयः । बालानामिच्छा षट्कारकाणां निर्णयप्रकरणानां व्याख्यानं ।

No. 2206. महिमप्रकाशिका । Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 26. Lines, 6 on a page. Extent, 498 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránághát, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Mahima-prakásiká. A commentary on the Mahimnastotra—a hymn in praise of S'iva. By Govindaráma Siddhántavágís'a Bhattácharya, son of Rámadeva.

Beginning. यः कर्ता चचराचरस्य जगतोऽप्यावधि यं योगिनो-
येनेदं क्रियतेऽथवा (?) श्रुतिगणा यस्मै न यज्ञं ययुः ।
यत्राद्भुत वदेति यमेवविधं वहिन् पुनर्जीयते
यस्यान्तं न विदुर्मुनीन्द्रनिवहास्तस्मै नमः शम्भवे ॥
गोपालोपासदेवादिद्गुणगणवरा + + नागोदकीर्णे-
चिन्ताद्यालिङ्गिताविलक्षितद्वयवकठकंथागीतकगोः ।
श्रीऽयं गोविन्दरामः सततमतुल भक्तिभिः कुर्वेऽहमितिनेन
विद्वद्भिर्विचिन्त्य + + + + तथा स्वयमज्ञाप्यत्वंयेः ।
मया कृतेयं महिमप्रकाशिका
शोभायंसम्देवप्रसूचकाशिका ।
कामान्धनाशुचिमनोविनाशिनी
भूयात्तपापद्गुणविभवाशिनी ॥

पुरा किल कश्चित् पुष्पदन्तनामा गन्धर्वराजोऽत्यन्तं प्रतिदिनमेव राजोद्याने पुष्पाचय करोति स्म तदानीं राजा प्रातःकुसुमान्यनवाप्य चिन्तिताः बभूवुः । — — — — — — — — शोभनतः स च महिम इत्यादि ।

End. कोऽयं पुष्पदन्तेन निर्मितमपूर्वमपूर्वमभियं
अथवा तत्पदपद्मनन्दनमयत् + + + गुणाकरा ।
वाक्यार्थं परिचिन्त्य मद्भविनिर्मितगोविन्दरामसूरी:—
टीका मया विनिर्मिता हि विनिर्मिता + + पूर्वकाले यदि ॥
मदज्ञानात् प्रमादाद्वा यद्भूत स्खलितं मम ।
तत् सर्वं क्षमतां देवाः पूर्णचन्द्रमिति ॥

Colophon. इति श्रीगोविन्दरामसिद्धान्तवागीशभट्टाचार्यकृता महिमप्रकाशिका महिम्नःस्तोत्रटीका समाप्ता ॥

विषयः । पुष्पदन्तकृतमहिम्नःस्तोत्रस्य व्याख्यानं ।

No. 2207. नलचरितटीका (पूर्व्वभागः)। Substance, country-made yellow paper, 18 × 4 inches. Folia, 125. Lines, 10 on a page. Extent, 4,824 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Nalacharita-ṭíká. A commentary on the *Naishadha-charita.* By Bhavadatta, son of Devadatta, grandson of Sanayás'arma S'armá, of the Sáṇḍilya gotra.

Beginning. नमामि वाचामधिदेवतां तां
निःशेषलोकैकनिषेवणीयां।
प्रसादमासाद्य यदीयमेव
वाचीश्वरत्वमपि कविसम्प्रदाः॥
यद्येव सन्ति महाकविभिः प्रणीता
नानार्थबोधमधुरा विविधप्रबन्धा।
तेषां महत्त्व गुरुता न तथा यथैषा
प्रत्नेन + + + + + चन्द्रकान्तिः॥
यद्यप्यभीरपि गुरुगमुपास्य यत्न
मनोऽति किञ्चिदपि नैव रचयामत्र।
काव्येऽत्र + + विहतौ कविपण्डितस्य
वाचाय किं न + + प्रति वाचकस्य॥
तथापि वाचाम् + + + + गुरुः-
रैक्य प्रबोधोऽपि विधातुमेनां।
टीकामयोधादिगुरोऽपि काव्ये
वाचस्य किं जातविधौ विचारः॥

निपीय यस्यादि। स मधोयाय राजा वासीत्। इत्यादि।

End. परमात्मानं यथोक्तत्व लक्षणी सती तत्परिभूय तिष्ठतीत्यर्थः। यद्वा यो-
गिःयम्भे वाराध्य नलका यत्—इति श्रुतेः। एकमेवाद्वितीयं ब्रह्मेत्यादिश्रुति.। नित्यं विज्ञानं
ब्रह्मेत्यादिना च। योऽर्थं पूर्व्वसंवाधामलेव। शृङ्गार एव चरितं, तत्र शीतमयूखः यथा सुधा-
मयत्वात्। शृङ्गाररसस्योऽप्ययमिति। श्रीशिवेन्दुचन्द्रावलोकेति प्रयतं। एव सर्गे देवतावर्णनमुद्दिश्य
श्रीहर्षकविकृतत्वैन "श्रीमत्" श्रुतेः सर्व्वकल्पनाशने। जम्बूद्वीपे + + वर्षेण वासनं तत्पुर-
स्सरुत्वम् विद्वांस् शिवत्व च + + + समस्तिकत्वात् देवभूमिमवेद्यरोपः॥

ज्ञातः प्राप्य मेरौ च चिरमसुरकुलाद्रादिदैत्यादिकेभ्यो-
निर्वाणायशतितनुभूमुकनवपलां प्रापदप्राप्तपूर्वः ।
यस्यांहिद्वयतोऽभूत्तदति सुविदितो वायवेयस्य नाम्ना
श्रीमान्वायोपवेश्याः स च + + + समाकुलबद्धारब्धकः ॥
भूपालानमरदेवान् + मैत्रगुणवतो—
द्दिवाकर इति पुत्रः प्रथितयशोधर्मो मतः ।
तस्मादृजतया विविधः स मदमर्षनयो युतः
शिवा परमया युतोऽजपति दैवदण्डतः ॥
तत्सूनोर्भवदेव इत्यभिधया ख्याताकन्याः श्रीमतः
ओङ्कारात् शिवधामिरामचरिते चक्रामिसोकादरम् ।
सर्वैः सर्वं शिवेन्द्रकीर्णमकचप्राकाशमाधुर्ययशः
वेदं चात्मपरस्तनौ शिवनुतां शिवं प्रमोदं यतां ॥

Colophon. इति श्रीभवदेवकृतौ मतचरितटीकायामेकादशः सर्गः ।

विषयः । श्रीहर्षकृतनैषधचरितस्य एकादशसर्गान्तं व्याख्यानम् ।

No. 2208. **नन्दिकेश्वरसंहिता, वा शिवधर्म्मोत्तरं, अथवा नन्दिकेश्वर-पुराणम् ।** Substance, foolscap paper, 12 × 3½ inches. Folia, 130. Lines, 7 on a page. Extent, 2,314 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, U'lá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Nandikeśvara-sañhitá ALIAS **Nandikeśvara-puráṇa** ALIAS **S'ivadharmottara**. The second part of a treatise on the divinity and adoration of S'iva, called S'ivadharma, a S'aiva Tantra, in which S'iva, as Nandikes'vara or the master of Nandi, expounds S'aiva doctrines for the edification of Sanatkumára and his followers.

CONTENTS: I. Praise of S'ivadharma. Virtues of S'ivá's liñgam. Liñgams of crystal and other materials appropriate for Indra and other gods. Sin of not worshipping S'iva. Merit of worshipping liñgams.

II—V. Duties of worshippers of S'iva. Merit of erecting temples for S'iva. Sweeping, cleaning, and besmearing cowdung in S'iva's temples. Bathing of liñgams. Offerings of aromatics and edibles to ditto. Appropriate flowers for ditto. Characteristics of Bel leaves. Rules for songs and music before liñgams.

VI—VIII. Hymn to S'iva (Rudragítá)—S'ánti or benedictions. Worship of S'iva on particular lunations and months. All sacred pools reside in lingams. Merit of singing and music before lingams. Praise of cows. The divinities that reside in the different parts of a cow, &c.

IX—XI. The means of obtaining S'aiva emancipation. Special worship of lingams. Vow of worshipping S'iva for twelve months together. The fast of Kailása. Rules for gifts of cows. Duties of S'aivas common to all castes and all conditions of men. Rules for putting on the person Rudráksha seeds, ashes, matted hair, &c. Praise of abstinence from slaughter. Praise of truthfulness.

XII—XIV. Faith in S'iva defined. Yoga in reference to S'iva. Rules for gifts. Knowledge defined. Gokarṇa, Bhadrakarṇa and other principal seats of S'iva, (in all eight). Eight kinds of leaves appropriate in the worship of S'iva. Eight secrets of worship. Characteristics of the religion of S'iva. Characteristics of heaven and hell. Jnána Yoga necessary for salvation. Sin defined. Uninterrupted painfulness or pessimism of the world.

XV—XVII. Particular diseases proceeding from particular sins. Description of the human body. Characteristics of ghosts. Punishments in hell. Knowledge concerning S'iva. Mantras of S'iva. Merit of teaching.

XVIII—XXI. Sacrifice by works. Do. by meditation. Do. by knowledge. Merit of gifts to devotees of S'iva. Rules of expiations for followers of S'aiva religion. Merits of Goloka and other heavens. Prevalence of air in animated beings.

Beginning. [illegible] सर्वदा शिवं ।
[illegible] शिवं भवतु सर्वदा ॥
शिवमाद्यं शिवं मध्ये शिवमन्ते च सर्वदा ।
सर्वेषां शिवभक्तानां [illegible] नरेश्वर ।
कैलासशृङ्गे सुखासीनं शिवं [illegible] ।
[illegible] दृष्ट्वा सर्वे समुत्थिताः ।
नत्वा नत्वा महादेवं मुनिश्रेष्ठास्ततो नमः ।
सनत्कुमाराः प्रमुखाः पृच्छन्ति स्म यथाविधि ॥
भगवन् सर्वधर्माणां शिवधर्मं सनातनं ॥

येऽपि हि यावत् वर्षे वर्षं वर्षे समाचरेत् । इत्यादि ।

End. यानुना पूरितोऽस्य गोपुरस्य यश्चेच्छति ।
धनदो वा भवत्यत्र धनदो वा भवत्सदा ॥
यथेष्टं लभते देवि [illegible] भव ।
तवार्थं सर्व्वमाख्यातं किं भूयः परिपृच्छसि ॥

Colophon. इति नन्दिकेश्वरसंहितायां शिवधर्म्मोत्तरे एकविंशतितमोऽध्यायः ।

विषयः । १—२ये, अध्याये,—नन्दिकेश्वरस्य सनत्कुमारस्य च संवादेन शिवधर्म्मोत्तरमाहात्म्यकीर्त्तनं । शिवलिङ्गस्य माहात्म्यकीर्त्तनं । इन्द्रादीन्द्रादिदेवभेदेन स्फटिकादिलिङ्गपूजाफलकथनं । शिवपूजाया अकरणे प्रत्यवायनिरूपणं । चराचरभेदात् द्विविधलिङ्गकथनं । लिङ्गपूजामाहात्म्यकथनञ्च ।

३—४थे अध्याये,—शिवभक्तानां चिह्नादिकथनं । शिवार्च्चनविधौ [illegible] ४ । शिवाच्चपत्रेण [illegible] गोमयादिलेपनविधिकथनं । लिङ्गस्थापनविधिकथनं । धूपदीपादि-द्रव्ये [illegible] फलविशेषकथनं । स्नानविधिकथनं । गन्धपुष्पादिनिरूपणञ्च । पुष्प-विशेषं । शिवलिङ्गस्थापनादिकथनं । नृत्यगीतादिकरणविधिः ।

६—८मे अध्याये,—[illegible]कथनं । [illegible]कथनं । तिथिविशेषे [illegible]विशेषे शिवपूजामा-हात्म्यकथनं । शिवरात्रौ [illegible]कथनं । शिवलिङ्गस्थापने [illegible]माहात्म्यकथनं । दीपमाहात्म्यकथनं [illegible]विशेषे तीर्थविशेषस्थितिकथनं । [illegible]कथनं ।

९—११शे अध्याये,—शैवमतिप्राधान्यकीर्त्तनं । शिवलिङ्गस्थापनकथनं । [illegible] शिवमन्त्रकथनं । [illegible]कथनं । [illegible]विधिकथनं । [illegible]कथनं · [illegible]विधिकथनं । [illegible]कीर्त्तनं । [illegible]कथनं ।

१२—१४शे अध्याये,—शिवभक्तिनिरूपणं । शैवयोगमाहात्म्यकथनं । दानविधिकथनं । ध्याननिरूपणं । [illegible]निरूपणं । [illegible]कथनं । [illegible]कथनं । शिव-भक्तलक्षणादिकथनं । [illegible]कथनं । [illegible]कथनं । पापभेदनिरूपणं । संसारस्य दुःखमयत्ववर्णनं ।

१५—१७ अध्याये,—येन येन पापेन [illegible] तन्निरूपणं । (कर्म्मविपाक-कथनं ।) नरकनिरूपणं । प्रेतभावनिरूपणं । नरकयन्त्रणाकथनं । शिवज्ञानकथनं । शिवमन्त्र-कथनं । विद्यादानफलकीर्त्तनं ।

१८—२१ अध्याये,—[illegible]कथनं । [illegible]कथनं । ज्ञानयज्ञकथनं । शिवमन्त्रस्य [illegible]-माहात्म्यकथनं । [illegible]कथनं । [illegible]माहात्म्यादिकथनं । [illegible] माह-त्म्यकथनञ्च ।

No. 2209. न्यायरत्नावली। Substance, aguru bark, 19 × 3 inches. Folia, 106. Lines, 8 on a page. Extent, 4,725 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághátá, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Nyáyaratnávalí. A commentary on the *Siddhántavindu*, of Madhusúdana Sarasvatí, prefaced by a dissertation on the fallacies of the Chárváka, Bauddha, Jain, Sáṅkhya, Nyáya, Vais'eshika and other doctrines, observed from a Vedánta standpoint. By Brahmánanda Sarasvatí. Hall's Contributions, p. 109.

Beginning. यतोभवन्नाखिलकालनित्यरीति ।
कमलाकान्तमीड्यमसकलानुकमिति ॥
यदेतविवेकीनासादीवयीयत् संपदात् ।
विविधरचना काचिद् ब्रह्मानन्देन रच्यते ॥
मधुसूदनयोगीन्द्रकृतानुपदेशतः ।
चतुरां प्रकटीकुर्वे न्यायरत्नावलीमिमाम् ॥

तत्रादिमीश्वरश्रेष्ठामचिरन्तिमचानन्दरूपयोर्मीमांसकरूपयोरैक्यमुपानन्दरूपं ब्रह्मं ब्रह्मा-
श्रीत्वादिवेदान्तवाचाणां द्वितीयविषयकप्रत्यादिदर्शनप्रमाणवाचकत्वेनामाकपूर्वं सर्वं सिद्धं-
न्यायवैशेषिकचमसनदोषवाचं श्रीमहादरावनमधुसूदनसरस्वत्याचार्यवर्यकृतमयोगदं वेदान्तदर्शन
दर्शनेषु सर्वेषु दर्शनीयतमं दर्शनीयं——————प्रकरणं कर्तुंमनसा प्रतिजानीते,—
श्रीमहेश्वरादि। श्रीमहेश्वराचे। नमावतारस्वेति कर्णोपरयः। इत्यादि।

End. तत्सिद्धान्तदःप्राप्तोसिद्धान्तबिन्दुः। अथ पद्ये पौरुषं पुरुषं चतुष्टय
सर्वैवकमथुवादिनः।

श्रीमारायणतीर्थानां गुरूणामरणाम्बुजं।
ममापि वाङ्मनसाविरमयत्यैः सदा ॥
सभी श्रीपरमानन्दपरमाः पदाम्बुजं।
परमानन्द संसारसागरोत्तारपादीनः ॥

Colophon. इति श्रीब्रह्मानन्दसरस्वतीविरचिता सिद्धान्तबिन्दुटीका न्यायरत्नावली समाप्ता। शुभमस्तु।

विषयः। मधुसूदनसरस्वतीकृतसिद्धान्तबिन्दुनामकवेदान्तप्रकरणस्य चार्वाक-बौद्ध-जैन-सांख्य-न्याय-वैशेषिकादिमतखण्डनपुरःसरं व्याख्यानं।

No. 2210 मुग्धबोधपरिशिष्टम् । Substance, country-made yellow paper, 16 × 3 inches. Folia, 22. Lines, 6 on a page. Extent, 511 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Mugdhabodha-pariśishṭa. An appendix to Vopadeva's Sanskṛit grammar named 'Mugdhabodha.' By Nandakiśora Bhaṭṭácharya Chakravartí.

Beginning. अथ कारकं विव्रियते । तत्र क्रियान्वितं कारकमिति वचनात् । तत्र क्रियान्वयस्य कारकत्वं विधाय भूतिं ददाति इत्यत्र सम्प्रदाने व्याप्तिः । तथा न्यायविशेषात्कर्तृत्व-क्रियायाः कारकत्वाभावात् । अनन्वयाभिहितविषयपूर्वकमिव एव कारकपदार्थत्वात् प्रयोग-कारकं तु देवदत्तस्य तण्डुलं पचतीत्यत्र सम्बन्धिन्यतिव्याप्तिः ।

End. इत्यतः शिवः पुंस्त्वाः स्त्रिया । प्रेमा प्रेम । कार्ये प्रत्ययान्तानां कश्चित् लिङ्गान्तरसंविधानात् । यथा चित्रको इव पौरानं मुक्ता इव मौक्तिकं ।

Colophon. इति नन्दकिशोरभट्टाचार्यचक्रवर्त्तिकृते मुग्धबोधपरिशिष्टे लिङ्गप्रकरणं समाप्तं ।

विषयः । मुग्धबोधव्याकरणस्य कारकप्रकरणादारभ्य लिङ्गप्रकरणपर्य्यन्तं यावत् व्याकरणशिष्टप्रकरणं । कारकसमासादीनां लक्षणादिविवेचनं । समासादिनिरूपणं ।

No. 2211. आर्य्यासप्तशती । Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches. Folia, 45. Lines, 6 on a page. Extent, 1,012 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágiśa. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Áryá-saptaśatí. Seven hundred stanzas in the *Áryá* mitre on various subjects, chiefly erotic. By Govardhana Áchárya.

Beginning. पाणिग्रहे पुलकितं वपुरैशं भूतिभूषितं जयति ।
अङ्कुरित इव मनोभूर्यस्मिन् भस्मावशेषोऽपि ॥
साध्वसकम्पं विपतितदृशि पातु शिवायावेशोऽयम् ।
प्रासादांशुनि परकरकण्ठग्रहणमिलितायतः वपुः ॥ इत्यादि ।

End. उदयनविवादमयालक्ष्मी मधुमती शिवबोधहरामां नः ।
शैशिव राघवचन्द्रमां प्रकाशिता निर्मोकीकृत ॥

निरस्यन् वाक्यमीक्षां वामन इव बलिवद् विष्णुः ।
चतुर्णाश्चांशपञ्चमीमेनां शोधयेत्राचार्यैः ॥

Colophon. इति श्रीशंकराचार्यविरचितशारीरकभाष्यमती समाप्ता ।

विषयः । ब्रह्मसूत्रविवरणम् ।

No. 2212. शारीरकन्यायनिर्णयः । Substance, country-made paper, 15 × 3½, inches. Folia, 182. Lines, 18 on a page. Extent, 17,308 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, decayed. Prose. Correct.

S'árírakanyáya-nirṇaya. A gloss on S'aṅkara's commentary on the Vedánta Sútra. By A'nandajnána, disciple of S'uddhánanda. Hall's Contributions, p. 89.

Beginning. यच्छास्त्रमपूर्वार्थविषयकं यात् पुनर्जायते
यस्यं तत्त्वमेदतः श्रुतिमतं निर्दूतमाध्यायं ।
याथात्म्यविज्ञानविश्वविमलं सर्वाधिवरं परं
ब्रह्मज्ञानमनर्थवार्यनिपुणं ब्रह्म प्रपद्ये सदा ॥
येनोक्तं सकलं पुनाति निगमा यं शङ्करेत्याख्यो-
यासं येन जगत्यपि मतं यच्चे नमस्कुर्वंत ॥
यत्पादाभिरपूर्वसममता यस्य प्रसादाङ्किनो-
यस्मिन् यच्चंचलानि स्फुरदिदं तस्मै नमोविष्णवे ।
— — — — — — — — — — ।
तत्त्वावानुभवाततातमपुरप्रेषणमप्राप्यता-
त्वात्मपविष्यः समचजगतः सर्वेऽपि निर्मोहिताः ।
यस्मिन् श्रुतिपथेऽनुनयमविधिः संप्राप्तिनः संयमी
तस्मै भावकले नमोऽस्तु भगवत्पादाभिधां विभ्रते ।
यत्पादाम्बुजयुगलीकविधयानिर्वाणमार्गाधिका
पंक्तिर्मंगलिकयं दुरंधुरिता यावत्समाप्तानितं ।
तस्मिन् निमलिदं समाहित सर्वतः श्रीयाशुद्धान्ते यतः
शुद्धानन्दमुनीश्वराय गुरवे तस्मै परस्मै नमः ॥
ज्ञानभेदोऽपि भवतीक्षणार्थेन मां
येनः परमति परावरायवद् ।

[illegible]-
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥

[illegible] ।

End. [illegible] । [illegible]-
+ + [illegible] + + [illegible]-
[illegible] ।

[illegible] + + [illegible] + [illegible] + + + [illegible]
+ + + + + + + [illegible] ।
[illegible]—
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] + + + + [illegible] ॥

Colophon. इति [illegible]-
[illegible] । [illegible]
[illegible] ।

विषयः । [illegible] ।

No. 2213. बोगिनीतन्त्रं, (द्वितीयभागः ।) Substance, country-made yellow paper, 14 × 6 inches. Folia, 108. Lines, 10 on a page. Extent, 3,510 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rányághát, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Prose. Correct.

Yoginí Tantra. An original Tantra of the S'ákta class. The codex contains only the second half of the work, and even that is obviously not complete.

Contents, I. Praise of the Tantra. Forms of Kálí. Characteristics of Gurus. Kálí identified with the Supreme Divinity. Merit of accepting her mantra.

II. Identification of Kálí, Tárá, and Vidyá. Rosaries. Resolution

to adopt S'ákta Mantras. Initiation. Worship. Expiation for not worshiping S'akti at stated periods.

III—V. Amulets for curing diseases. Amulets for effecting subjugation &c. Diagrams for insuring success in worldly affairs. The six principal rituals. Bedsteads. Courtyards. A Rite with the root of a Bel tree. Shaving of the hair of the head.

VI--IX. Characteristics of Dívya and Bira conditions. Svapnávatí Vidyá, defined. Science of restoring the dead to life. Science of attracting whatever one lists. Origin of Yoginís. Story of Ghora, a demon.

Beginning. कैलास शिखरासीनं प्रभुं सर्वेश्वरं ।
पप्रच्छ गिरिजाकान्तं गौरी तं वृषभध्वजं ॥
श्रीदेव्युवाच ।
भगवन् सर्वधर्मज्ञ सर्वज्ञानमय प्रभो ।
कथितं योगिनीतन्त्रं तन्मे वद जगद्गुरो ॥
माहात्म्यं कीर्तितं यच्च पुरा श्रीकैलमन्दिरे । इत्यादि ।

End. व्रतं परं तु कर्त्तव्यं प्रतिष्ठां पुरतश्चरेत् ।
नित्यमेव महेशानि दिवानक्तमथाचरेत् ॥
इति जानीहि देवेशि व्रतमेतत् व्रतं परं ।

Colophon. इति योगिनीतन्त्रे सर्वतन्त्रोत्तमोत्तमे द्वितीयभागे नवमः पटलः ।

विषयः । १मे पटले,—योगिनीतन्त्रमाहात्म्यादिकथनं । कालीरूपवर्णनादिकं । गुरुमाहात्म्यकथनादिकथनं । कालिकायां मन्त्रग्रहणविधिनिरूपणं । मन्त्रग्रहणादिकथनं ।

२ये पटले,—शाक्तिकायाः पारिषदोपभेदकथनं । नानाविधपापकीर्तनं । संकल्पविधिः । दीक्षाविधिकथनं । पूजासंस्कारादिनिरूपणं । यथाकाले शक्त्यर्चना करणे दुर्गायाश्चपापक्षयप्रायश्चित्तविधानञ्च ।

३य—५मे, पटले,—ज्वरादिनाशककवचादिकथनं । वशीकरणादिसाधककवचकथनं । राज्य-कुल-धन-ग्रामलाभसाधनादिसाधनकथनं । षट्कर्मादिसाधनकथनं । खट्वा प्रस्तरासनविधिः । विवाहचतुर्थीकरणविधिः । बिल्वमूलसाधनविधिः । मुण्डनविधिकथनञ्च ।

६ष्ठ—९मे पटले,—दिव्यवीरभावादिनिरूपणं । स्वप्नावतीविद्यानिरूपणं । मृतसञ्जीवनीविद्याकथनं । सर्वाकर्षिणीविद्यादिकथनं । योगिन्युत्पत्तिनिरूपणकथनं । तथ घोरनामकदैत्योपाख्यानकथनञ्च ।

No. 2214 भगवतीपद्यपुष्पाञ्जलिः । Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 5. Lines, 8 on a page. Extent, 82 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Bhagavatí-padya-pushpáñjalí. A hymn in praise of the Deví and her attributes. By Rámakṛishṇa, son of Bhadra Suri Tripáṭhi, of Karavaiṇjunapuram.

Beginning. भगवतीभवबन्धपङ्कजं
भवरत्नमहाहवेसितं ।
कुलनगागमसंघपरिष्कृतं
कमलयाभवया निवृतं भजे ॥
मातृभावपि बन्धं विष्णुमधुदेवते ।
मत्माराश्वोऽप्येको नरविंशम सेऽपरः ॥ (?)
चरित्ररत्नपदे चरणपदे ऽमृतात्मा-
हृषितनवरमामामरिभावाद्देव ।
मातृचरि करोमि प्रीतये भक्तिभाजां(?)
भगवति पदपद्मे पद्मपुष्पाञ्जलिं ते ॥ इत्यादि ।

End. रमयति विलकर्ण + व चिर्न ः ...नां
+ परजवर + महामहब्धः कपोलां ।
चलन कुलमयं रम्यपदैकवर्णां
कलनभुवनचेतुः प्रीतये विश्वमातुः ॥

Colophon. इति श्रीमद्भगवतीपादारविन्दमकरन्दमाध्वमधुरा + स + + + कर सेतुकरणाविभवक्रदिविपाठिनमुजरामकृष्णकविना विरचितभगवतीपद्यपुष्पाञ्जलिः सम्पूर्णः । विषदः । कोपचालेन देवा वपुगुणास्वात्माद्विकीर्त्तनं ।

No. 2215. नामावलिस्तोत्रम् । Substance, country-made paper, 12 × 9 inches. Folia, 2. Lines, 7 on a page. Extent, 14 ślokas. Character. Nágara. Daté, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadánrasáda Mukhopádhyáya. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Námávali-stotra. A hymn in which a great number of epithets, used as names of S'iva, are strung together. By S'aṅkara Achárya.

Beginning. हे चन्द्रचूड मदनान्तक शूलपाणे
स्थाणो गिरीश गिरिजेश महेश शम्भो ।
भूतेश + + भयसूदन मामनाथं
संसारदुःखगहनाज्जगदीश रक्ष ॥
हे पार्वतीहृदयवल्लभ चन्द्रमौले
भूताधिप प्रमथनाथ गिरीशचाप ।
हे वामदेव भव रुद्र पिनाकपाणे
संसारदुःखगहनाज्जगदीश रक्ष ॥ इत्यादि ।

End. गौरीविलासभवनाय महेश्वराय
पञ्चाननाय शरणागतक + दाय ।
सर्वाय सर्वजगतामधिपाय तस्मै
दारिद्र्यदुःखदहनाय नमः शिवाय ॥

Colophon. इति श्रीशङ्कराचार्यविरचितं नामावलीस्तोत्रं समाप्तं ॥

विषयः । स्तोत्रच्छलेन शिवनामावलिकथनं ।

No. 2216. लघुसप्तशतीस्तोत्रम् । Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folium, 1. Lines, 18. Extent, 35 ślokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1772. Place of deposit, S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágís'a. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Laghusaptaśatí-stotra. A hymn in praise of the Deví as described in the well-known Chaṇḍí section of the Márkaṇḍeya Puráṇa. By Pṛithvídhara A'chárya.

ॐ नमश्चण्डिकायै ।

Beginning. यस्यां पश्यं निखिलं कलयन्ति तत्त्वा
चक्रादिकं तदखिलं स्वपदं करोति ।
यं चेतसा जन इति प्रणिपात्य चित्ते
नित्ये महीधरतो हृदयं प्रपद्ये ॥
पादेऽपि नागनगरादपि तिष्ठ शेष-
श्रीधीश्वराविनमयुः पुरतः पुरात्तः ।
मन्त्रोच्चयाभिनयनीगततल्प शैशपि
चाद्भूतकामदयया प्रदयं ददातु ॥ इत्यादि ।

End. श्रीशिवभक्तजनैक

श्रीमत्कृपाकेतुपवैकनाथः ।

तस्य प्रसादात्कृतमाल्यपीः

स्तोत्रमिदं चकार ॥

Colophon. इति श्रीलक्ष्मीधराचार्यविरचितं स्तुतिरत्नं सम्पूर्णं ।
संवत् १७७२ वैशाख १० लिखितमिदं मधुवैद्यनाथशुक्लेन विष्णुदेवेन ॥

विषयः । श्रीपार्वतीदेवस्तवस्तवादिकीर्तनं ।

No. 2217. शिवपञ्चाशिका वा आत्मार्पणस्तुतिः । Substance, country made paper, 13 × 4 inches. Folia, 6. Lines, 10 on a page. Extent, 135 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Paṇḍit Kálidásá Vidyávágís'a. Appearance, fresh. Verse. Correct.

S'ivapaṇchásiká ALIAS ***A'tmárpaṇastuti***. A hymn in praise of S'iva. In course of the hymn the author dedicates himself to the divinity. By Apyayí Dikshita.

Beginning. कस्ते बोद्धुं प्रभवति परं देवदेव प्रभावं

यस्मादित्थं विविधरचना सृष्टिरेषा बभूव ।

भक्तिग्राह्यस्त्वमिति तदपि त्वामहं भक्तिमात्रात्

स्तोतुं वाञ्छाम्यतिमहदिदं साहसं मे सहस्व ॥

क्षित्यादीनामवयववतां निश्चितं जन्म ताव-

त्तन्नास्त्येव क्वचन कलितं कर्त्रधिष्ठानहीनं ।

नाधिष्ठातुं प्रभवति जडो नाप्यनीशश्च भाव-

स्तस्मादाद्यस्त्वमसि जगतां नाथ जाने विधाता ॥ इत्यादि ।

End. आत्मार्पणस्तुतिरियं भगवन्निबद्धा

यद्यप्यनन्यमनसा न कृता मया ते ।

वाचापि केवलमयं शरणं वृणीते

दीनो वराक इति रक्ष कृपानिधे माम्

Colophon. ति श्रीशिवपञ्चाशिकाप्पयदीक्षितकृतात्मार्पणस्तुतिः समाप्ता

विषयः । श्रीपार्वतीशशिवस्तवस्तवादिकीर्तनं ।

No. 2218. स्मृतिप्रदीपः । Substance, country-made paper, 18 x 4 inches. Folia, 121. Lines, 6 on a page. Extent, 3,060 ślokas. Character Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭácháryáya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

S'mṛitipradípa. A digest of a number of Smṛiti rules. By Chandras'ekhara Mahámahopádhyáya.

Beginning. नमामि देवमीशानं यमेकं जगतः पतिं ।
प्रभुं भूतभविष्यस्य साम्प्रतस्य च सत्पतिं ॥
सोऽभिन्दुशेखरस्तस्य प्रभवस्य इन्दुमाश्रितं ।
प्रदीपं स्मृतिशास्त्रेषु कुरुते चन्द्रशेखरः ॥
तत्रादौ तिथिनिरूपणाय चान्द्रपुराणं ।
कलाभेदक्रमायेन देवि प्रोक्ता मयानघा ।
पंक्तिना परमा माया देविनां देवधारिणी ॥ इत्यादि ।

End शुक्लपक्षयोरन्यतरापत्तेः प्रेतपक्षवनादृतेऽरात्रिकभावः । इति ।

Colophon. इति महोपाध्यायश्रीचन्द्रशेखरशर्मविरचिते स्मृतिप्रदीपे ग्रन्थावविवेचनं । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । तत्रादौ तिथिनिरूपणादिकथनं । मासादिलक्षणतत्त्वनिरूपणं । कृत्यादितिथिव्यवस्थाकथनं । प्रतिपदादितिथिविशेषकथनं । तत्र तत्र विहितकर्त्तव्यनिरूपणं । चतुर्थ्यादौ । नवरात्रव्यवस्था । जन्माष्टमीनिरूपणं । दुर्गापूजाकथनं । एकादश्युपवासविधिः । संक्रान्तिनिरूपणं । ग्रहणनिरूपणं । श्राद्धकालविधिकथनं । अनुमरणादिविधिः । अशौचनिरूपणं । सापिण्ड्यादिनिरूपणं । अशौचान्तादिकर्त्तव्यनिरूपणं । दत्तकपुत्रादिविधिः । गोत्रप्रवरादिनिरूपणं । सर्वसंस्कारविधिकथनं । पाणिग्रहणादिकालनिरूपणं । गर्भाधानादिकथनं । विवाहनिरूपणं । नामकरणादिनिरूपणं । कन्यादिदानकथनं । कन्यादानफलनिरूपणं । अन्नप्राशनादिसंस्कारनिरूपणं । षष्ठीपूजाविधिकथनं । श्राद्धादिविधिकथनं । विवाहादिकालनिरूपणप्रसङ्गेन गणपत्याराधनानिरूपणञ्च ।

No. 2219. श्रुतिकल्पद्रुमः । Substance, country-made paper, 16 x 4½ inches. Folia, 88. Lines, 6 on a page. Extent, 1,747 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dínanátha Bhaṭṭácháryáya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

S'rúti-kalpadruma. Principles of the Bhakti doctrine and refutation of the adual Vedánta theory and unreality of matter. The object of Bhakti is Kṛishṇa, whose divinity is vindicated. By Haridása, a Vaishṇava hermit.

Beginning. वन्दे मुकुन्दस्य पदारविन्दं वन्दारुवृन्दैरपि वन्द्य वन्द्यं ।
ब्रह्मादिवृन्दारकमौलिरत्नं भक्तैकलभ्यं रसभावितज्ञं ॥
भक्तिकल्पद्रुमोद्यानं सम्यक् परिचितिः ।
अस्मादेव प्रपश्यन्तु मा पश्यन्तु बहिर्मुखाः ॥

अथ भगवान् नन्दनन्दन एव श्रुतिस्मृतिपुराणादिषु प्रेमसेवाविषयः । तथाहि इत्यादि ।
तथाहि ।

End. न भजति निजवर्णधर्मतोयः सकलनिरादृतबुद्धिविपक्षपक्षे ।
न हरति मम हन्ति किञ्चिदुच्चैःस्थितमनसं तमवेहि विष्णुभक्तं ॥

Colophon. इति श्रीश्रीमन्नन्दनन्दनचरणारविन्दमधुव्रतचरितदासकृतः भक्तिकल्पद्रुमः समाप्तः ।

विषयः । भगवान् नन्दनन्दनः श्रीकृष्ण एव परब्रह्मस्वरूपश्च इति निरूपणं। तस्य च साका-रत्वनिरूपणं । भक्तिलक्षणादिविवेचनं । तत्त्वज्ञानस्य भक्त्यङ्गत्वकथनं । भक्तिविधानादिकथनं । श्रीमद्भागवतस्य भक्तिकल्पद्रुमत्वकथास्वादनकथनं । भक्त्यैव भगवत्प्राप्तिर्न तु ज्ञानादिभिरिति-निरूपणं । भगवल्लीलायैव जगत्सृष्टिरिति निरूपणं । भगवः स्वरूपकथनं । मायावादमताक्षेप-कीर्त्तनं । सांख्यादिमतनिन्दनं । भक्तनिष्ठादिस्तुतीनां सम्यग्निरूपणं । पापक्षयादिफल-कथनपूर्वकं तद्विरोधकथनं । भगवद्भक्तौ सर्वेषामधिकार इति निरूपणं । भगवल्लीलादीनां नित्य-त्वकथनं । नित्यत्वादिनिरूपणं । शालोक्यादिमुक्तिनिरूपणं । भगवद्भक्तानां लोकेभ्यः पावित्र्य-कथनं । प्रेमभक्तिनिरूपणं । भगवद्भक्तलक्षणकथनञ्च ।

No. 2220. सिद्धान्तमञ्जरीभावदीपिका । Substance, country-made paper, 15 × 4 inches. Folia, 200. Lines, 9 on a page. Extent, 6,492 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránághâṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, old. Prose. Corect.

Siddhántamaṇjarí-bhávadípiká. A commentary on the Siddhántamaṇjárí of Jánakínátha. By Krishṇa S'armá.

Beginning. मेघाञ्जनाभा रुचिरे तडित्वतीरे यथाम्भोदरवोपमा ।
इन्द्रादिकाम्या सुधर्मेधनस्था मां पातु सदा त्रिदिवादयस्या ॥
प्रणम्य शिवयोः पादौ श्रीमता कृष्णशर्मणा ।
सिद्धान्तमञ्जरीव्याख्या क्रियते भावदीपिका ॥

प्रतिदिनप्रतिबन्धीपलक्षणाय ज्ञान परमात्मनमस्कारकर्म मङ्गलं निबध्निबन्धे प्रवक्ष्योऽध्या-याधेयूर्वा मङ्गलाचरणाय चाहो निबध्नाति प्रवक्षेति ।

End. यद्यप्युद्देशेन नयोक्तं, तथापि यथोद्देशं निश्चाशोचित्यात्——————इत्यतः परं कथितमात् परिसमाप्तिश्रवणकं नाचि ।

विषयः । आत्मजीवात्मज्ञानस्थापचिदात्मनत्रयं व्याख्यानं ।

No. 2221. सिद्धान्तमञ्जूषा । Substance, country-made paper, 18 × 4 inches. Folia, 122. Lines, 7 on a page. Extent, 3,229 ślokas. Character, Bengali. Date, Sm. 1,658. Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dinanátha Bhaṭṭácháryaya. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Siddhánta-manjúshá. A dissertation on the adualistic Vedánta doctrine and refutation of all adverse doctrines. By S'iva Bhárati, disciple of Jnánendra Bhárati.

Beginning. प्रणम्य भगवत्पादान् ज्ञानेन्द्रभारतीयतीन् ।

कृता सिद्धान्तमञ्जूषा मतृकृपातोऽमितोमया ॥

आत्म वस्तात्मा वा चरे द्रष्टव्यः श्रोतव्यो निदिध्यासितव्यश्चेति श्रुत्या आत्मतत्त्वज्ञानस्य चभ्य-र्थितत्वोक्तेः——इत्यादि ।

End. चतरखाविद्याक्षेत्रानुरता जीवन्मुक्तिरित्यादिसिद्धान्तरहस्यं ।

Colophon. इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्यज्ञानेन्द्रभारतीपूज्यपादशिष्यश्रीशिवभा-रतीकृता सिद्धान्तमञ्जूषा परिपूर्णा । संवत् । १६५८ ।

विषयः । आत्मा वा अरे इत्यत्र नियमविधिरयमिति निरूपणं : ब्रह्मं ब्रह्मैव जगदुपादान-मिति निरूपणं । मायाविद्ययोर्भेदवादिमतकथनपूर्वकं तत्खण्डनं । मायाशक्तिरेव उपादानमि-ति मतकथनं । उपादानखण्डनं । अध्यासादिस्वरूपविवेचनं । प्रत्यक्षादिप्रमाणषट्कनिरूपणं । अपरोक्षज्ञानसाधकवर्णनं । प्रत्यक्षात् पुनः प्राधान्यनिरूपणं । प्रतिबिम्बमिथ्यात्वमभ्युपगच्छतां मत-खण्डनपूर्वकं बिम्बप्रतिबिम्बभावेन जीवेश्वरयोर्विभाग इतिनिरूपणं । मिथ्यात्वखण्डनकथनं । चित्त-शुद्धिद्वारा कर्मणां विद्योपयोगित्वनिरूपणं । आत्मनो निर्गुणत्वनिरूपणं : आकाशस्य नित्यत्ववादख-ण्डनं । जीवात्मस्वरूपनिरूपणं । मनसो नित्यत्ववादखण्डनमुखेन न्यायवैशेषिकसिद्धान्तखण्डनं । ब्रह्मस्वरूपनिरूपणं । सांख्यमतखण्डनं । एकजीववादस्थापनं । अपवर्गकारणनिरूपणप्रसङ्गेन नानामतखण्डनं । जीवन्मुक्तिनिरूपणञ्च ।

No. 2222. रत्नमाला । Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 28. Lines, 6 on a page. Extent, 354 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rāṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Ratnamálá. A collection of miscellaneous verses illustrating particular rhetorical maxims, with many riddles and enigmas. By Lakshmaṇa Bhaṭṭa.

Beginning. प्रणिपत्य स्वधियं भारतं विरतं गुरुं ।
रत्नमालां प्रकुर्वेऽहं कुमारो बोधकारकं ॥
कलमकवाक्यमनसोकुसुमवचनं
द्विजाधर्म कनकधूपवपूजितानां ।
विबुधवैद्यमवचांधरमोचनानं
छन्दं नमामि नयवा चतुवेदवत्नुं । इत्यादि ।

End. आनं सना यता रत्न रत्नोमा विरुचिः विवः ।
नवैव कादि नोऽयेत्तेर्विंश्मतिसंख्यकाता ॥

Colophon. इति श्रीलक्ष्मणभट्टकृता रत्नमाला सम्पूर्णा ॥

विषयः । चमत्कृतप्रश्नोत्तरप्रधानतया विविधप्रकारिक श्लोकानां प्रहेलिकाकथनम् ।

No. 2223. सुभाषिणी । Substance, country-made paper, 15 × 4½ inches. Folia, 143. Lines, 8 on a page. Extent, 3,601 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Rāṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dinanátha Bhaṭṭácháryáya. Appearance, decayed. Prose. Incorrect.

Subháshiní. A commentary on the Kirátárjuníya of Bháravi. By Manohara S'armá. The work is said to have been written under orders of Rájá Kshitipála Malla.

Beginning. यस्या मयानीचरणारविन्दं नमीरवैव शिवने विचारम् ।
माविक्षमश्चिनिधानगुरोः कुमारवितीभारविकाटीका ॥

अथ भवारविर्किरातिः प्रतिविपुननिर्मिषुविनमारवे मामविकमहरणायनम् मारवेन- विवेतिविरम्नोनिपरिपारसमाय मदुनिहंस कठःचयन् श्रीमद्नितथनिहारा मयंतम विशी- विंतं प्रभौति, निम इति ।

End. कोलाहलमदर्पा कमेणःपयसः पपकाभू:-कुसम्प इत्यर्थः ।

Colophon. इति चक्रवर्त्तिशिरोमणिविद्यानिवासभट्टाचार्य्यात्मजश्रीजगन्नाथतर्क-
पञ्चाननकृतायां सुबोधिन्यां भारविटीकायामष्टादशः सर्गः ।

विषयः । भारविकृतकिरातार्जुनीयकाव्यस्य व्याख्यानं ।

No. 2224. चैतन्याष्टकम् । Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folium, 1. Lines, 14. Extent, 22 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Verse. Correct.

Chaitanyáshṭaka. Eight stanzas in praise of Chaitanya and expressive of the grief of the writer on the demise of that saint. By Rúpa Gos'vámí, a companion of the saint.

Beginning. हरिं दृष्ट्वा गोष्ठे मुकुरगतमात्मानमतुलं
स्वमाधुर्य्यं राधा प्रियतरसखीवाप्तुमभितः ।
अहो गौड़े जातः प्रभुरपरगौरैकतनुभाक्
शचीसूनुः किं मे नयनसरणिं यास्यति पुनः ॥
पुरीदेवप्राणः प्रणयमधुना स्नानमधुरो-
मुहुर्गोविन्दोद्यद्विशदपरिचर्य्यार्चितपदः ।
स्वरूपस्य प्राणार्बुदकमलनीराजितमुखः
शचीसूनुः किं मे नयनसरणिं यास्यति पुनः ॥ इत्यादि ।

End. शचीसूनोरस्याष्टकमिदमभीष्टं विरचयन्
सदा दैन्योद्रेकादतिविशदबुद्धिः पठति यः ।
प्रकामं चैतन्यः प्रभुरतिकृपावेशविवशः
पृथुप्रेमाम्भोधौ प्रथितरसदे मज्जयति तं ॥

Colophon. इति श्रीरूपगोस्वामिकृतं चैतन्याष्टकं ।

विषयः । शोकाकुलस्य गौराङ्गविरहे शोकवशदेशेन महितस्य विधुरस्य कर्तुश्चैतन्य-
गुणानुवर्णनं ।

No. 2225. मनविलासस्तवः । Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent, 260 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Bábu Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Verse. Correct.

Vrajavilása-stava. A hymn in praise of the frolics of Krishṇa at Vṛindávana. By Rúpa Gos'vámí.

Beginning प्रतिप्रभुमिदं नाम प्रेमसंपत्तिमिच्छता।
स्थिता यतः संपत्तानामयारैः पान्तु मां मठाः॥
इत्थं पादंकलव्यजिभिरद्यं इदं फुराभिष्मा।
स्विदं मानसिपारयन्निमित्तैः श्रोधाद्विर्विवेचनं॥
स्वामिन् प्रेमकुमारनं कथया प्राक् पावन श्रीघरे।
एवैतानपपात्रं उन्नमनं + + + + + + + ॥ इत्यादि।

End. इमं नियतमन्दिरप्रविलासनामस्तवं
वदा भजनगोत्रमनप्रचारापुरीवपुरं।
मुदः कुतुकवधूनाः परिपठन्ति ये पञ्चमः
यमं परिचरैस्तं निपुणमस्य वसन्ति ते॥

Colophon. इति श्रीव्रजविलासस्तवः समाप्तः।

विषयः। कृतिनाकेन श्रीकृष्णस्य वृन्दावनलीलाकारणासम्पर्कम्।

No. 2226. गौराङ्गस्तवकल्पतरुः। Substance, country-made paper, 10 × 5 inches. Folium, 1 Lines, 16. Extent, 25 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Káṇághaṭa, Zilla Nadiyá, Annadáprasáda Mukhopádhyáya. Appearance, new. Verse. Correct.

Gauráṅgastava-kalpataru. A hymn in praise of the personal characteristics of Gauráṅga *alias* Chaitanya. By Rúpa Gos'vámí.

Beginning. गतिं दृष्ट्वा यस्य प्रमदगजवर्य्येऽखिलजनाः
मुखञ्च श्रीचन्द्रोपरि दधति थूत्कारनिवहं।
स्वकान्त्या यः स्वर्णाचलमधरयच्छ्रीषु च सच-
राचरैर्गौराङ्गो हृदय उदयन् मे मदयति॥
अलंकृत्याङ्गं नवविविधरत्नैरिव वरै-
र्विवर्णत्वस्तम्भाश्रुपुलककम्पाद्युत्पुलकैः।
हसन् सिञ्चन् नृत्यन् स्थितिविधिपतेर्नित्यमिह
पुनः श्रीगौराङ्गो हृदय उदयन् मे मदयति॥ इत्यादि।

End. इति श्रीगौराङ्गोद्भवविविधग्रन्थकृष्ण-
प्रसादाजन्यजावधिकृतक्षिपमार्थं सुरतरं ।
गुरुर्मोऽस्मिन्नवद्वीपविदित पद्मान्याठपठितो-
ऽयं विवेदिन्दैत्यरक्षक मनोकमयं ॥

Colophon. इति श्रीकृष्णजातिविरचितगौराङ्गचरणकमलषट्पदः समाप्तः ।
विषयः । श्रीचैतन्यदेवेन गौराङ्गस्य प्रकटितापूर्वं वर्णनं ।

No. 2227. श्रीलीलावत्युदाहरणम् । Substance, country-made paper, 15 × 5 inches. Folia, 82. Lines, 9 on a page. Extent, 1,822 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Lílávatyudáharaṇa. Examples and exercises in illustration of Bháskara Áchárya's rules of Algebra as given in his Lílávatí. By Viśvesvara.

Beginning. श्रीपालकन्यकमितं कुलदेवमुपास्महे ।
परमानन्दं यत्र सर्वं निहितं साधनम् ॥

अथ श्रीभास्कराचार्योक्तलीलावत्युदाहरणम् यथाऽऽदौ मङ्गलाचरणार्थं मङ्गलमाच-
रति । प्रीतिं भक्तजनस्येति । इत्यादि ।

End. पुनः कीदृशी सर्वोदाहरणभावितमर्थं ।

Colophon. इति श्रीभास्करीये विद्वान् श्रीविश्वेश्वरकृतलीलावत्युदाहरणं समाप्तं ।
विषयः । भास्कराचार्यकृतलीलावतीनामकगणितग्रन्थस्य व्याख्यानम्

No. 2228. तत्त्वसमासः । A. Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 7 on a page. Extent, 240 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit. Calcutta, Professor Maheśachandra Nyáyaratna. Appearance, new. Prose. Generally correct.

B. Substance, country-made yellow paper, 12 × 3 inches. Folia, 16. Lines, 6 on a page. Extent, 240 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sántipura. Rámanátha Tarkaratna. Appearance, new. Prose. Correct.

Tattvasamása. A summary of the different topics of the Sáṅkhya doctrine, with an exegesis by an unnamed author. It is the

same work which has been noticed under No. 2198 (p. 260) as Kapila-sútra, but the exegesis is different. The introductory lines of the two MSS. now under notice are substantially the same as those in No. 2198, but the wording is different, and the name of the Bráhmaṇa is not given, nor is the text described to consist of 22 aphorisms in one chapter divided into 4 sections. The omission of the name is appropriate, for Ásuri is generally described to have been a brother of Kapila, and he could not with any propriety be made to describe his family, his race, and his name to his brother. The introduction runs thus:—

"A certain Bráhmaṇ, aggrieved by the three kinds of pain, had recourse to the great sage Kapila, the teacher of the Sáṅkhya. Having declared his family, his name and race, and his desire of instruction, he said—'Venerable Sir! What is of all things the most important? What is actual truth? And what must I do, in order that I may have done what is fitting to be done?' Kapila replied—'I will tell you.'"

This introduction is followed by the so-called sútras, the number of which is not the same in the two codices under notice. A gives the number at 25, exclusive of the concluding line which describes the fruit of knowing the topics. The topics are-(1) "Eight 'produced' (*prakṛiti*); (2) sixteen 'productions' (*vikára*); (3) 'soul' (*purusha*); (4) the 'triad of qualities' (*traiguṇya*); (5) 'development' (*sanchara*); (6) 'dessolution' (*pratisaṇchara*); (7) the 'instruments of soul' (*adhyátma*); (8) 'the province of an organ' (*adhibhúta*); (9) 'the presiding supernatural agent' (*adhidaivata*); (10) the five 'functions of the faculties' (*adhibuddhi*); (11) the five 'sources of action' (*karmma-yoni*); (12) the five 'airs' (*váyu*); (13) the five that consist of action (*karmmátman*); (14) 'ignorance' (*avidyá*) under five divisions; (15) 'disability' (*aśakti*) of twenty-eight kinds; (16) 'acquiescence' (*tushṭi*) of nine kinds; (17) perfections (*siddhi*) of eight kinds; (18) the 'radical categories' (*mulikártha*) of ten kinds; (19) 'benevolent nature' (*anugraha-sarga*); (20) 'elemental creation' (*bhúta-sarga*) of ten kinds; (21) 'parental creation' (*dhátusaṃsarga*) of three kinds; (22) threefold 'bondage' (*bandha*); (23) threefold 'liberation' (*moksha*); (24) threefold 'proof' (*pramáṇa*); (25) threefold 'pain' (*dukkha*):—in these consists all actual truth. He who shall have thoroughly understood this, will have done all that is to be done. He will not again be obnoxious to the three kinds of pain.

Such are the aphorisms of the *Sáṅkhya* entitled the 'compendium of principles' (*tattvasamása*)."

B limits the number of the sútras to 23, omitting 21 and 25, making one sútra of 4 aud 5, and reckoning the last line as a sútra. No. 2198, reduces the number to 22, by making one sútra of 7, 8 and 9. It, moreover, divides the sútras into 4 sections, ranging, the first three sútras in the first section, the next four in the second, the next 9 in the third, and the last six in the concluding section.

The enumeration of the sútras in A, obtains also in the translation given in the *Benares Magazine*, III p. 282. Mr. Hall notices other variations in the Preface to his edition of the *Sáńkhya-pravachana-bháshya*, (p. 28,) and recites them with additions in the Preface to his edition of the *Sáńkhya-sára*, (p. 42). The weight of evidence lean, on the whole, in favour of 22. But whatever their number they are the headings or titles of the topics which Kapila may have taught, and not the substance of his teachings. Nevertheless there is no doubt that the work is of considerable age, for it is unquestionably more ancient than the Sáńkhya Sútra and the Sáńkhya-káriká, from which it differs in some respects, and is obviously the oldest text on the Sáńkhya available.

The name of the work is not given uniformly in the different codices. A names the sútras *Tattvasamása—Tattvasamásákhya Sáńkhya sútráni*. So does the text printed in the *Benares Magazine*, both at the beginning and at the end. B, at the beginning has *athátah tattvasamásáta sáńkhya-sútrani vyákhyásyámah*, and at the end, *Iti sáńkhya sútráṇi samáptáni*. No. 2198, which I have seen since writing its notice on page 260, has *Sáńkhya-darśana bháshya* in the epigraph of section I; *Sáńkhya-bháshya* in the rubrics of sections II and III; and *Sánkhyáchárya-kapila-sútra-bháshya* in the colophon. The exegesis attached to the text is the same in A and B, but the first is named *Tattvasamásákhya-sánkhya-sútra-vṛitti-krama-dipiká*, and the second, *Sánkhya-sútra-kramenaisa vyákhyátá krama-dipiká*. No. 2198 obviously takes the name of the text to be *Sáńkhya-sútra* alias *Kapila-sútra*, and of the exegesis *Sáńkhya-sútra-bháshya*. The name of its author has been incorrectly given on page, 260, and the error has arisen from the Paṇḍit who reported on it, having put in the word *kṛita* after *Sáńkhyáchárya*. The word does not occur in the original MS. The work must be taken to be anonymous, as is the exegesis given in A and B. Mr. Hall notices three other exegeses, the *Sarvopakáriṇí*, the *Sáṅkhya sútra vivaraṇa*, and the *Sáńkhya-krama-dipiká* alias *Sáńkhyálankára* or *Sánkhya-*

sútra-prakshepiká which are of anonymous authorship. The last may be the same with my A, but I have no means of ascertaining the fact. Mr. Hall notices two others, the *Tattvayáthártha-dípana* and the *Tattvasamása-vyákhyá*, by Bhávágaṇesa Díkshita and Kshemánanda respectively, but I have not seen them. Nor have I seen Dr. Ballantyne's translation of the text, which appeared in 1850. Not a single copy of it is available in Calcutta. Taking the different names noticed above into consideration, it appears the true name of the work is *Sáṅkhya-sútra*, and to distinguish it from the larger work which appeared subsequently, the descriptive epithet *tattvasamásatah* of the introduction has been latterly modified into *Tattvasamása* as the identifying name.

Beginning. [illegible] ।
[illegible] ॥

[illegible] ।
[illegible] ।

End. [illegible] । [illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] ।
[illegible] +++ [illegible] ॥

Colophon. [illegible] ।

विषयः । [illegible] व्याख्या ।

No. 2229. अर्थरत्नावली । Substance, country-made yellow paper, 13 × 4 inches. Folia, 122. Lines, 8 on a page. Extent, 3,998 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Dinanátha Bhaṭṭácbárya. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Artha-ratnávalí. A commentary on the Gítagovinda of Jayadeva. By Gopála Chakravartí, of the sept of Bandyaghaṭi.

Beginning. [illegible]-
[illegible] ।
[illegible]

पुष्पम् शैलरचापमां परिरभौ पादाब्जपादाम्बुजं ।
पितॄणामेकमात्मानं विचार्य निपुणं गुरुः ।
बे:पाकः कुरुते टीकामर्थरत्नावलीमिमां ॥
श्रीगीतगोविन्दव्याख्या वर्तन्ते कति नो रसाः ।
कथं तान् कथयेत् सर्वान् मदीया बुद्धिरल्पिका ॥
नानाविधारीत्यर्थनिरूपिता-
पिनापि टीका बहवोऽत्र सन्ति ।
तथापि मदीयं परितोषहेतवे
पदे पदे व्याकृता विधीयते ॥
कर्णाटभूमण्डलावास योषिता मया कृता ।
रसालशाखे रसं किं नूनं पतात्र मन्यते ॥

अथ निपुणपूर्व शारदिचितपरिरम्भाम्बिकामः कविकुलतिलकः सकलकलाविशारदः परम-भागवतः शैलराजनगरः श्रीजयदेवोऽभिनवविमुंचानपि जगाननेकलवपा श्रीहरिचरणकरणे प्रवर्तयितुमनाः श्रीकृष्णगुणवर्णनप्रधानं महाकाव्यमारभमाणः। स्वंयनीमवाकामनुपवे नम कुर्वन्। नानोर्मवशुरिवाचकुनिर्मोपापि मधुरमिति कावाद्योंमानीकयनचाकावसुधन पुरस्कुर्वन् ज्ञानोदेशदेयनानीकमलीकापर्वमनयनमस्वभावरति। मेघैरित्यादि।

End. अथ च उपचितीभूतः मजलीमूल रत्नकं।
प्रभवात् वनाम कविदपि+ +कलपदनी—
मतं प्राक् पादोयं भवपति सुविचोपचलिव।
तां चलेमाना दधिरपि पुनातयानन+कान्
गुरु मकानां मे ततिरियमपूर्णा गुरुजितः॥
चालीहव्यकुलोमलोमयबद्धी श्रीमान् चिरव्यामिन-
मन्मूनः शिवरतमूर्च्छितबहुतोमानाकयोऽभूमतः।
पुत्रोंदाय इति प्रनोदयशतिबबाहजोपः कनी
जेपाकः शिव शैल निर्यथिता टीका कर्वन मुदा॥
नवाब्धिवाणेन्दुमिते प्रकाब्दे मानी नमो चपकरस मारे।
टीकाशिता रसनीलभूलोगेपापकपी बननोत्तमपां॥

Colophon. इति मयकृतव्याख्यटीकुमाप्रसन्नपीतोपायकमपिविरचितायां श्रीगीतगोवि-न्दटीकायामर्थरत्नावल्यां द्वादशसर्गविवरणं।

विषयः। जयदेवकृतश्रीगीतगोविन्दस्य व्याख्यानम्।

No. 2230. शूद्राह्निकतत्त्वम् । Substance, country-made yellow paper. 18 × 3½ inches. Folia, 10. Lines, 7 on a page. Extent, 250 slokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1768. Place of deposit, Sántipura, Kálidása Vidyávágísa. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

S'údráhah-kritya-tattva. A digest of the rules regarding the duties of Súdras. By Raghunandana Bhattácharya.

Contents: Sráddhas, daily offerings to the manes, offerings during the wane, Abhyúdayika or sraddhas on auspicious occasions. Recitations of Vedic mantras prohibited. Gift of dressed rice prohibited. Sráddhas to be performed according to the rules of the Yajur Veda. Pauránic mantras to be recited. The five Yajnas. Peculiarities in *áchamana* or religious washing of the mouth when commencing a service. Daily duties, washing of the mouth, brushing of the teeth, bathing, putting on sectarial marks (*tilakas*). Offering of water to the manes. Burnt-offering to Visvedeváh. Sacrifices. Offering of grass to cows. Rules for meal time. Nocturnal duties. Sleeping. Going out.

Beginning. प्रणम्य सच्चिदानन्दं रामं यदुकुलोद्भवं ।
शूद्राह्निकतत्त्वानि वक्ति श्रीरघुनन्दनः ।
तत्र तत्र व्यवस्थार्थं श्रुतिस्मृतिप्रदर्शनं ।
शूद्राणां सर्वधर्मार्थे वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

अथ श्राद्धविधिः । मत्स्यपुराणे,—एवं शूद्रोऽपि सामान्यं वृद्धिश्राद्धं सर्वदा । नमस्कारेण मन्त्रेण कुर्य्यादामान्नवद्बुधः । [illegible] ॥ इत्यादि ।

End. अपरमार्गपि सर्वत्रापि कामुकी शूद्रादिति ।

Colophon. इति श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य्यविरचितं शूद्राह्निकतत्त्वं समाप्तं ।

विषयः । शूद्राणां श्राद्धकर्मनिरूपणं । आह्निकश्राद्धनिरूपणं । [illegible]

No. 2231. सप्तसूत्रसन्न्यासपद्धतिः । Substance, country-made paper, 12 × 8½ inches. Folia, 12. Lines, 12 on a page. Extent, 214 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Saptasútra-sannyása-paddhati. Rules for the ordination of Sannyásis and of the different orders in which they are divided, preceded by a brief account of the ten great teachers and their descendants. The teachers are (1) Brahmá, Vishṇu and Rudra, (2) Vaśishṭha, (3) S'akti, (4) Paráśara, (5) Vyása, (6) S'uka, (7) Gauḍácharya, (8) Govindácharya, (9) S'aṅkarácharya, (10) Rúpavedántácharya. The four principal disciples of S'aṅkarácharya were—Svarúpácharya, Padmácharya, Toṭakácharya, and Pṛithvídharácharya. Of these, the first had for his disciples Tírtha and Áśrama; the second had Vana and Jraraṇya; the third had Giri, Parvata, and Ságara; and the fourth had Sarvasvatí, Bhárati, and Puri, and each of these established a separate order of Sannyásis. This account is followed by the rules for ordination on the following subjects, *viz.* initiation in particular mantras, prayer for ordination, offering of water to the manes, Ashṭaká śráddha, Viśvahoma, the burning of the sacred thread, the crown-lock and other emblems of domestic life, bathing, prayers at stated times, mental worship, rest and reading of the Upanishads, reading of hymns for final emancipatory Yoga, reading of Panchíkaraṇa, meditation or Samádhi, understanding of the Vedic text "Thou art that," reading of the Upanishads inculcating rejection of household life, recitation of particular mantras, ordination of Paramahansas, do. of Digambaras, trials of Sannyásis.

ॐ गणेशाय नमः ।

Beginning. आदौ वेदान्ताचार्य्यैः ब्रह्मा, द्वितीये आचार्य्यैः विष्णुः । तृतीये आचार्य्यैः रुद्रः, चतुर्थे आचार्य्यैः वशिष्ठः । इत्यादि ।

End. तीर्थाश्रमवनारण्यगिरिपर्व्वतसागराः ।
सरस्वती भारती च पुरी नाम दशाह्वयं ।

आनन्दचैतन्यरूपे ब्रह्मणेति । (ओङ्कार-मौनकार-आनन्दकार-सूत्रकार)? । इति चत्वारः सम्प्रदायाः ।

Colophon. इति सप्तसूत्रसन्न्यासपद्धतिः समाप्ता ।

विषयः । [illegible]

No. 2232. द्वादशयात्राप्रमाणतत्त्वम् । Substance, country-made yellow paper, 18 × 8 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 254 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágísa; another copy at Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Gopínátha Bhaṭṭácharya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Dvádaśayátrápramaṇa-tattva. Proofs regarding the twelve great festivals of Vishnu. By Raghunandana Bhaṭṭácharya. The festivals are,—Chandana Yátrá, Snána Yátrá, Guṇḍichá Yátrá, (in the months of Áshádha, Mágha, and Chaitra) Sayana Yátrá, Dakshiṇa-párśva-parivartana Yátrá, Váma-párśva-parivartana Yátrá; Utthána Yátrá, Chhádaní Yátrá, Pushyábhiseka, Sapyodanavidhi, Dola Yátrá, Madana-bhanjiká. Detailed accounts of these festivals will be found in my 'Antiquities of Orissa,' Vol. II.

Begininng. [illegible] ।
[illegible] ॥
[illegible] । इत्यादि ।

End. [illegible] ।
इति [illegible] ।

Colophon. इति द्वादशयात्राप्रमाणतत्त्वं । समाप्तं ।

विषयः । [illegible]

कस्मां पैष्णवास्मात शुक्लिपाषाणावर्णं। पाषाङ्गाद्री शुक्लिपाषाणाः पक्वाविकल्पवर्णं। रक्तविन्दुकपारिद्विविधिः। पापवे प्रवयपापाविधिः। माहे दक्षिणपार्श्वपापाविधिः। पाञ्चिमे पावपार्श्वपापाविधिः। कार्त्तिके कमलपापाविधिः। पपपावके दाद्मीपापाविधिः। पौषे पुष्पाविवेकविधिः। माघे मार्जरद्योविधिः। फाल्गुने दोलपापाविधिः। चैत्रे मदनभञ्जिका-विधिकथनम्।

No. 2233. पुष्पाञ्जलिः। Substance, country-made paper, 11 × 3½ inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent, 68 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭácbárya; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Pushpáñjali. A hymn in praise of the Deví. By Ráma-kṛishṇa.

Beginning. जयपतीकवनमदपङ्कजं चरणयुगलकुलाङ्कुरवेष्टितं।
सुजनसामवदंवपरिम्नतं कमलपाम्लपा पिवतं मवी॥
मातृनापषि मन्देऽयं पिप्रोयकुवदैपतो। इत्यादि।

End. इन्दु+ रसोपवतिन्दुको
सुकर्मुकपिन्दु + + + मध्या।
पीयकेः कङ्गुपा कारितोयोऽव्पा।
पंचकः श्रीतपे पिपनाशुः यदा॥

Colophon. इति श्रीरामकृष्णविरचितः पुष्पाञ्जलिः सम्पूर्णः।

विषयः। कोणपातीप भवपता भवास्यादिकथनं।

No. 2234. गोविन्दस्तोत्रम्। Substance, country-made paper, 11 × 3½ inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Extent, 75 ślokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇághâṭa, Zillá Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭácbárya; another copy at S'ántipura, Paṇḍit Kálidása Vidyávágíśa. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Govinda-stotra ALIAS **Vilvamañgala-stava.** A hymn in praise of Vishṇu as Govinda. By Vilvamañgala.

Beginning. श्रीकृष्ण विष्णो मधुकैटभारे

भक्तानुकम्पिन् भगवन् मुरारे ।

त्रायस्व मां केशव लोकनाथ

गोविन्द दामोदर माधवेति ॥

वक्षे कृष्णामृत पानकामां

दुःखार्णवोद्धरणकारणेशा ।

कृष्णा यदा श्रीमदनन्तनाथा

गोविन्द दामोदर माधवेति ॥ इत्यादि ।

End. सुखावसाने इदमेव सारं दुःखावसाने इदमेव गेयं ।

देहावसाने इदमेव जाप्यं गोविन्द दामोदर माधवेति ॥ ६९ ॥

Colophon. इति श्रीबिल्वमङ्गलकृतं गोविन्दस्तोत्रं समाप्तं । शुभमस्तु सर्वेषां ।

विषयः । गोविन्दस्य केशवादिनाम्ना महामाहात्म्यप्रकीर्तनं ।

No. 2235. द्विरूपकोषः वा शब्दभेदप्रकाशः । Substance, country-made paper, 11 × 8 inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 61 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭáchárya. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Dvirúpakosha ALIAS **S'abdabheda-prakáśa.** A vocabulary of synonyms and homophonous words. By Purushottama Deva. Vide No. 223, Vol I, p. 118, for another work of this class.

Beginning. श्रीमन्नारायणमाविद्याणां कृतानुपेक्षापि कर्त्तां कवीनां ।

अवोक्या उच्यन्ते शब्दभेदप्रकाशोऽभिधानाद्भुतार्थः ॥

विप्रादन्यान्वयेनालापश्चापि ।

यरातिनाजातिजको चय चाकः श्लोकितः ॥ इत्यादि ।

End. कण्वश्रीकण्ठापृथु चच्छानाथि करुते ।

अमुनाचक पार्वेऽपि अन्यादिमच रचते ॥

Colophon. इति पुरुषोत्तमदेवकृतो द्विरूपकोषः समाप्तः ।

विषयः । एकार्थनिनादकानामनुरूपकाव्यानां कथनेषुचिरचनं ।

No. 2236. मानसिकपूजनम् । Substance, country-made paper, 10 × 8½ inches. Folia, 6. Lines, 12 on page. Extent, 99 slokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránághát̤a, Zillá Nadiyá, Gopívallabha Bhat̤t̤áchárya; another copy at S'ántipura, Pan̤d̤it Kálidása Vidyávágísa. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Mánasika-pújana. A hymn in which Vágdeví, the goddess of learning, is mentally worshipped. By S'añkara Ácharya.

Beginning. चपचि मानव मकचमापमैभंडिनि भाम्रचि भाम्रचि भाम्रचि ।
चमिलपाइंकडाचमिरीचपैभंमद्दिदं चमद्य सुचीकुव ॥
चमचमचमिलहिंजीमचमानं द्दिमि द्दिमि पूंचुचचंकुलयुतं ।
चमिलचमचपमचलेचि मानमेंचि चपचा चि चमचंनं मचीतु ॥ इत्यादि ।

End. प्रतचं चक्रिचंपुलीचः पूजनमिदं पठेत् ।
वाग्माहिम्याः प्रसादेन चमरान् च कवियेत् ॥

Colophon. इति महुराचार्यविरचितं मानसिकपूजनं समाप्तं ।

विषयः । मानचोपचारेण वाग्देव्याः पूजाविधिवर्णनपुरःसरेण तत्त्वावाह्यादिकीर्तनं ।

No. 2237. श्राद्धप्रदीपः । Substance, palm leaf, 13 × 2 inches. Folia, 78. Lines, 5 on a page. Extent, 1,467 slokas. Character Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ránághát̤a, Zillá Nadiyá, Gopívallabha Bhat̤t̤áchárya. Appearance. Prose and verse. Correct.

S'ráddha-pradípa. A summary of the rules for the performance of various kinds of S'ráddhas. By Madanamanohara Mahámahopádhyáya, son of Madhusúdana Pan̤d̤itarája.

Beginning. संसारतापचमचे हृदये निधाय
श्रीकृष्णपादकमलद्वयमादरेण ।
नाचापि चमचमचायं गुणीचरामां
श्राद्धप्रदीपमिव चपृचि चतुर्विंशाय ॥
तत्र कथावत् पावचद्वयचमाचचोदय इति विविच्यते । इत्यादि ।

End. मान्यांचिचचाचाचात् पावचचं चि पावचिकविचिम्याचादिचि ।

Colophon. इति मचावेचाचाचचचिचराजमधुसूदनाचमचचाचोपाचाचचीमदन-मनोहरविरचिते श्राद्धप्रदीपे श्रीचैचाचमरचं । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । चतुर्वेदिना श्राद्धविधिनिरूपणं । तत्र श्राद्धकचचचचं । पिण्डदानादिविधिचचं । श्राद्धपंक्तिपावनचचं । विधिनिषिद्धवचनिरूपणं । पाके मद्यमांसादीनां देवनिरूपणं ।

[illegible]

No. 2238. प्रायश्चित्तपारिजातः । Substance, country-made paper, 16 × 5 inches. Folia, 82. Lines, 9 on a page. Extent, 2,645 *ślokas*. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Prose and verse. Incorrect.

Práyaśchitta-párijáta. A digest of the Smṛiti rules for performing expiatory penances for various offences. By Ratnapáṇi.

Beginning. [illegible]

[illegible]

[illegible] —— इत्यादि ।

End. इति [illegible] ।

Colophon. इति [illegible] प्रायश्चित्तपारिजाते [illegible] समाप्तं । [illegible] ।

विषयः । [illegible]

No. 2239. स्मृतिचन्द्रिका । Substance, country-made paper, 17 × 4 inches. Folia, 188. Lines, 8—9 on a page. Extent, 12,900 *ślokas*. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ulá, Post Ráṇágháṭa, Zillá

Nadiyá, Gopívallabha Bhaṭṭáchárya. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Smṛiti-chandriká. A digest of the Smṛitis regarding duty. By Ápadeva Mahámahopádhyáya.

Beginning. इन्दिरानन्दनानन्दं कुन्देन्दीवरकोमलं ।
कामदं भक्तकामानां वन्देऽहं नन्दनन्दनं ॥

अथ सर्वेषां कर्मणां कालाधीनत्वात् प्रथमतः स एव निरूप्यते । तत्र व्यासः । तिथिनक्षत्रवारादिकालज्ञानेषु यत्नवता । [illegible] । इत्यादि ।

End. एतस्मात् [illegible] एव [illegible] ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीआपदेवकृता स्मृतिचन्द्रिका परिपूर्णा ।

विषयः । [illegible]

No. 2240. इन्द्रजित्केरली । Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 207 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Bráhmaṇí-kuṇḍá, Zillá Raṅgpur, Rámachandra Bhaṭṭácharya. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Indrajit-kerali. A treatise on divination by certain letters of the alphabet and by Onomancy. By Indrajit.

Beginning. साक्षात् पैशाचसंवादे प्रश्ने केरलिकाविधिं ।
त्रिकालविषये ज्ञानं नष्टे सर्वविदे जनः ॥
चराचरस्य लोकस्य प्रश्नज्ञानप्रकाशका ।
चतुर्वर्गीयितं येन नष्टे सर्वविदे नरः ॥
ज्ञानप्रदीपमाद्याय यसिं तथा वदन्तरैः ।
अग्रेणेव संयुक्तो ज्ञानवेद्+वरैः ॥
अथ कचटतपयशा वर्गाः शुभाशुभकराः । इत्यादि ।

End. इतीन्द्रजाले । वीजुपा । यथार्थेन चतुर्वर्गशुभात् ज्ञानदं । चतुः संज्ञाया चतुराहिर्त तथा चतुराहुत्यिन्दुब्याघहायावेकीशस्य विजिर्वरत्नीयं । यदा चातुर्वी इत्यादि ॥

Colophon. इति इन्द्रजित्केरलिः (ली) समाप्ता ।

विषयः । वर्णेषु प्रश्नेषु चतुरचिन्त्यापतनेन शुभाशुभज्ञानोपायनिरूपणं ।

No. 2241. आयुर्दायटीका । Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 216 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Bráhmaṇí-kuṇḍá, Zillá Ráṅgpur, Rámachandra Bhaṭṭácbárya. Appearance, new. Prose. Correct.

Áyurdáya-ṭíká. A commentary on the *Áyurdáya*. an astrological work on the calculation of the period of life. By Mathuránátha Tarkavágis'a.

Beginning. श्रीमता मथुरानाथतर्कवागीशधीमता ।
शिशुबोधाय क्रियते आयुर्दायस्य भावना ॥
अथ शिशायुरिति अष्टाचत्वारिंशद्वर्षैः चतुर्थवर्षादिसत्वादिवर्षविंशायुर्दायरा-
हित्यम् इत्यर्थः । इत्यादि ।

End. अथ प्रसङ्गात् संज्ञे इत्यैवंतच्चावी च एतय । कथार्थ्यैरत्यैवल्याद्ववैर्यो कर्मो-
त्पन्नोत्पत्ति शीघ्रंतरां ॥

विषयः । शिशायुर्दायसम्बन्ध भावार्थं ।

No. 2242. स्पष्टजातकपद्धतिः । Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 5 on a page. Extent, 216 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Bráhmaṇi-kaṇḍá, Zillá Raṅgapur, Ramendra Bhaṭṭáchárya. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Spashṭa-játaka-paddhati. Rules for casting horoscopes. By Rághunanda S'armá.

Beginning. नत्वा चरणौ देव्याः रघुनन्दनशर्म्मणा ।
बाले विद्वत्प्रीतये स्पष्टजातकपद्धतिः ॥
आद्यो ज्यायपदैश्चैवोक्तकालः सुनिश्चितं ।
तत्कालग्रहणाः कार्य्याः स्थिराभोग्याः स्फुटा यथाः ॥
यद्वत् यद्भोग्या येन यान्ति स्फुटभानां दिवि । इत्यादि ॥

End. षट्कं भागं नवधनभाजकैर्भक्तं द्वादशगुणितं नवधेन भागः । षड्कं नवधनभो-भक्तं त्रिंशद्गुणितं येन भागः षष्टिगुणितं येन भागः ।

विषयः । जन्मपत्रिकाकरणविधिकथनं ।

No. 2243. निदानतत्त्वम् । Substance, country-made yellow paper, 17 × 4 inches. Folia, 4. Lines, 6 on a page. Extent, 87 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Bráhmaṇi-kuṇḍá, Zillá Raṅgapur, Ramendra Bhaṭṭácharya. Appearance, new. Prose. Correct.

Nidána-tattva. A commentary on the Panchasvará, an astrological treatise on the calculation of the date when a person is to die. By Sad Upádhyáya.

Beginning. अथ नानाशास्त्रमतानुसारेणाह्वारम्भ सम्प्रत्यस्यपं पक्षिण् वारे पतितं नव यानि दिनानि तेषु चतुर्थांशः । दिनानि चिनिविंशत्य चतुर्विंशतिदिनानि तेषामपि यानि शून्याक्षपाडशकमानि नव चतुः । इत्यादि ।

End. .प्रथमद्वितीयवारयोर्द्वौ हौ वारौ पतितौ अविनायचिततिविधस्थितपक्षेन ग्रहोरत्नदीपाका ।

Colophon. इति षडुपाध्यायविरचितं निदानतत्त्वं समाप्तं ।

विषयः । पञ्चस्वराभिधानज्योतिर्ग्रन्थस्य व्याख्यानम्

No. 2244. धातुमाला । Substance, country-made yellow paper, 16 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 4 on a page. Extent, 120 ślokas. Character,

Bengali. Date, ? Place of deposit, Iṭákumárí, Zillá Raṅgpur, Vaikuṇṭheśvara Bhaṭṭáchárya. Appearance, new. Verse. Correct.

Dhátúmálá. A dissertation on obscure and little-used verbal roots and their conjugations. By Is'varakánta.

Beginning. नामा श्रीमत्श्रीमदीश्वरनियतं वन्दे तु वैदेह्यिता
आपन्नीरदकोमलाम्बरविभा धातूपमा+ष्ठिता ।
स+कृत मधान्तुमो वदनिमो मधातुमालामला
कूपादृष्टिमवाप् प्रभूतवदनाम् चाणाक्यचोऽष्टमा ॥
विभति वैभति + + + कथे विदधि किम्बु जनीहि विकये ।
भवति च भाषते भवते कुतोऽपि दैवभजीवति च कुः । इत्यादि ॥

End. जल्पते वक्तमीति जानिवते विमलीति च ।
भवते भाषमीति जात् विनो विचय इत्यपि ॥

Colophon. इति धातुमाला समाप्ता ।

विषयः । अप्रसिद्ध धेपाविवातूमां कथनसूर्यं ।

No. 2245. शान्तिशतकव्याख्यातरङ्गिणी । Substance, country-made paper, 18 × 8½ inches. Foli., 80. Lines, 8 on a page. Extent, 1,002 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1663. Place of deposit, Iṭákumárí, Zillá Raṅgpur, Vaikuṇṭheśvara Bhaṭṭáchárya. Appearance, old. Prose. Correct.

S'ánti-śataka-vyákhyá-taraṅginí. A commentary on Síhala's century of verses called *Sántis'ataka*. By Rámakánta Váchaspati, of the Chaṭṭa sept.

Beginning. कर्णाभ्यां निजमुखविदिशस्वत्तुर्वापिकृतं
मङ्गलाद्यं वदति वक्ता पूर्वपक्षादिरिति ।
मत्वा नानं विनयि कृतुकामासतवाक्यदत्तु-
र्वाच्या शान्तिशतकमले रामकान्तवानोति ॥

देवाचकेभवदेवनामवारामवरमचौकी विदूषणेनाव कविकर्मैतत्शतकानं योधयेतुरिति चरितेन कथयवार मवयाम इति विरचयवाणु विधाकादरिमादि ।

End. निःस्पृहः एतेन कर्पंयादयेयाहो न विरोध इतिभावः ।

Colophon. इति चट्टोपाध्यायश्रीरामकान्तवाचस्पतिविरचिता शान्तिशतकव्याख्या-तरङ्गिणी समाप्ता । समाप्तं पुस्तकमिदं । शकाब्दाः १६६३ ।

विषयः । सिंहलकृतशान्तिशतकस्य व्याख्यानं ।

CLASSIFICATION.

I.—Veda S'a'stra.
- a. Sañhitá (hymns).
- b. Bráhmaṇa (ceremonials).
- c. A'raṇyaka (do. appropriate for forest life).
- d. Upaṇishad (theology).
- e. Vaidika (Sútra, rituals, phonetics, &c.)

II.—Aitiha'sika S'a'stra.
- a. Itihása (history).
- b. Puráṇa (ancient legends).

III.—Ka'vya S'a'stra.
- a. Kávya (poems).
- b. Náṭaka (drama).
- c. Champú (poetico-prose compositions).
- d. Kosha (miscellaneous poetical collections).
- e. Upákshyáṇa (tales and romances).

IV.—Abhidha'na S'a'stra (lexicography).

V.—Vya'karaṇa S'a'stra (grammer).

VI.—Chhandah S'a'stra (versification).

VII.—Alanka'ra S'a'stra (rhetoric).

VIII.—Jyotish S'a'stra (astronomy and astrology).

IX.—Smṛiti S'a'stra (law, civil and canonical).

X.—Sañgi'ta S'a'stra (music).

XI.—S'ilpa S'a'stra (arts).

XII.—Ka'ma S'a'stra (economics).

XIII.—Dars'ana S'a'stra (philosophy).
- a. Dárs'anika (general philosophy).
- b. Sáñkhya (hylotheistic).
- c. Yoga (theocratic).
- d. Nyaya (dialectic).
- e. Vais'eshika (physical).
- f. Mímáñsá (ritualistic).
- g. Vedánta (monotheistic).
- h. Apparadárs'anika (minor systems of philosophy).

XIV.—Bhakti S'a'stra (faith).
XV.—Tantra S'a'stra (mysticism).
XVI.—Vaidyaka S'a'stra (medicine).
XVII.—Jaina S'a'stra (Jaina religion).
XVIII.—Bauddha S'a'stra (Buddhist religion).
XIX.—Anirdhista (miscellaneous).

CLASSIFIED INDEX.

I.—Veda S'a'stra.

a. Sañhitá.

---

b. Bráhmaṇa.

---

c. A'raṇyaka.

---

d. Upanishad.

---

e. Vaidika.

II.—Aitihya's'ika S'a'stra.

a. Itiháса.

b. Puráṇa.

III.—Ka'vya S'a'stra.

a. Kávya.

b. Náṭaka.

c. Champu.

IX.—Smṛiti.

	No.	Page
Tattvámṛita-sároddhára, ...	2030,	57
Tithinírṇaya, ...	2033,	60
Udváhatattva-ṭíká, ...	2117,	179
Vibhága-sára, ...	2037,	67
Vichára-nirṇaya, ...	2147,	210
Vratáchára, ...	2029,	55
Vrata-paddhati, ...	1995,	15
Vyavahára-darpaṇa, ...	2136,	201
Vyavahára-ratnákara, ...	2036,	66

X.—Sangi'ta.

XI.—S'ilpa S'ástra

XII.—Káma S'ástra.

Káma-sútra, ...	2007,	166
Sṛingára-tílaka-ṭíká, ...	2189,	253

XIII.—Darsana S'ástra.

a. Darsana.

b. Sánkhya.

Kapila-sútra-bháshya, ...	2198,	260
Tattvasamása, ...	2228,	289

c. Nyáya.

Ákhyátaváda-vyákhyá-rahasya, ...	1985,	5
Anumána-didhiti-sára-manjarí, ...	2176,	237
Guṇaprakás'a-vivṛiti, ...	2124,	189
Khaṇḍana-khaṇḍa-khádya-ṭíká, ...	1983,	9
Kiraṇávalí-prakás'a-prakás'iká, ...	2007,	29
Laukika-nyáya-muktávalí, ...	2134,	199
Lílávatí-prakás'a-ṭippaṇí, ...	1997,	16

	No.	Page
Nyáya-kusumáñjali-prakaraṇa,	2060,	126
S'aktiváda-vivaraṇa,	1986,	6
S'áríraka-nyáya-nirṇaya,	2212,	271
Tattva-chintámaṇi,	2129,	195
Tattva-dípana,	2006,	25

d. Vaiśeshika.

e. Mímáṅsá.

Adhikaraṇa-málá,	2081,	143
Mímáṅs'a-kusumáñjalí,	2048,	111
Mímáṅsá-sútra-dídhiti *alias* Nyáyávalí-dídhiti,	1991,	11
S'ástra-dípiká,	2052,	117
Sivárkodaya,	2047,	111
Siddhánta-mañjarí-bháva-dípiká,	2220,	284

f. Vedánta

Tattva-sára,	2142,	207
Garbha-gítá,	2143,	207
Gítá-pradípa,	2138,	203
Mahávedánta-shaṭaka,	2141,	206
Mithyátva-nirvachaṇa,	1996,	16
Nirváṇa-prakaraṇa,	2111,	175
Nyáya-ratnávalí,	2209,	275
S'áríraka-mímáṅs'a-bháshya-vivaraṇa,	2046,	110
Siddhánta-mañjusá,	2221,	285
Siddhántárṇava,	2099,	159
S'ruti-kalpadruma,	2219,	283
Subodhiní,	2144,	208
Vedánta-chintámaṇi,	2200,	262
Vedántasára-bhávártha-dípiká,	2078,	141
Vedánta-siddhánta-kaumudí,	2100,	160
Vidvanmaṇḍana,	2115,	178
Yatíndramata-dípiká,	2054,	121

From **RÁYA RÁJENDRALÁLA MITRA, BAHÁDUR, LL. D., C. I. E.**

To

DR. HUGH W. M'CANN,

Secretary to the Asiatic Society of Bengal.

Dated, 8 *Maniktollah*, *January* 20, 1882.

SIR,

I have the honour to submit the following report on the operations carried on by me, during the year 1880-81, for the discovery and preservation of old Sanskrit manuscripts in the Bengal provinces.

Nature of work.

2. My attention has been directed during the year, as heretofore, to (1) the collection of information regarding old MSS.; (2) the preparation of lists thereof; (3) the printing and publication of such lists; and (4) the purchase of rare manuscripts; and the plan of operations continue the same as before.

Enquiry for MSS.

3. The work under the first head was conducted principally by the Travelling Paṇḍit Rámanátha Tarkaratna. At the beginning of the year under report he was deputed to the Rájasháhí district, where he was kept employed for about four months. Rájá Pramathanátha Ráya, Bahádur, of Dighápatiá, received him very kindly, gave him letters of introduction to most of the leading paṇḍits of the district, and obtained loans of manuscripts from different persons to enable the paṇḍit to examine them at ease at the Rájá's residence. I feel deeply thankful to the Rájá for the interest he took in my work, and the help he afforded the Paṇḍit.

Dighápatiá, Lálor, Nátor in Rájasháhi.

4. In the town of Dighápatiá no MS. was found of any value, but in the neighbouring village of Lálor Bábu Táránáth Chaudhurí owns a small but well preserved collection of 60 to 70 MSS. out of which 15 were deemed worthy of note by the Travelling Paṇḍit; the rest were made up of well-known works on grammar, rhetoric and law. In the adjoining town of Nátor the only collection of MSS. met with was in the palace of the Nátor Rájás, but it was a poor one, comprising only 30

Tantras, of which only 5 were rare. In the village of Belghariá Paṇḍit Śivachandra Vedántavágís'a has a collection of upwards of 300 works on grammar, Smṛiti, Vedánta and Mímáṅsá, but out of them only 12 were deemed worthy of being described. The next village where MSS. were found was Bisí. Bábu Lakshmíkánta Ráya of that place owns a miscellaneous collection, including a nearly complete set of the Mahá Puráṇas, written on tereṭ leaves, and old. From this place the Paṇḍit went successively to Tájpur, Sonápáti, Syámanagar and several other Bráhman villages, but without meeting with any work of note. At Tájpur Paṇḍit Gaurasundara Bhaṭṭáchárya has a collection of about a hundred bundles, mostly containing well-known treatises on law and grammar. Descriptions of only three of these were secured for me. At Rampur Beaulah, there is a Society called Dharma Sabhá, which owns a number of MSS., but its authorities would not allow my paṇḍit to see them. In the village of Soṅpur, close by Beaulah, Bábus Harináth Sábá and Rádhánáth Sáhá treated him better, and showed him over 150 bundles, containing a great number of Vaishṇavite works, among which a *Laghu* or abridged *Haribhaktivilása* appeared to be new, and a copy of the Jaimini-bhárata to be fuller than what is ordinarily met with. Fragments of the last named work are often found, but I have not yet seen a complete text.

Punṭiá &c. in Ditto.

5. The Ráj family of Punṭiá claims an antiquity of over 800 years, and have for a long time held a foremost place among the nobility of Rájsháhí, but repeated partitions of the family property have dispersed their MS. treasures, and only a very few are now met with in the libraries of the leading branches of the family. Mahárání Saratasundarí was kind enough to permit her family library to be examined; but it had never been opened since the date of her husband's death, and when it was opened most of the MSS. were found rotten, frayed, torn and so mixed up as to be practically lost; only a score or so were fit for examination. In the house of Bábu Nimanáráyaṇa Ṭhákura, who represents another branch of the family, things were better kept, and upwards of two hundred MSS. were found fit for examination. Most of these related to the literature of the Vaishṇavas. A physician of this place, Bábu Rádhikádhara Sena, also showed a great number of old works on medicine, including a complete commentary, by Chakrapáṇidatta, on the Charaka Saṅhitá, and some other works not ordinarily met with. To the east of Punṭiá, beyond the Sauṅlá and the Hálti lakes, there is a small village

named Bariárgrám, where a poor paṇḍit, named Madhusúdana S'iromaṇi, owns a collection of 400 works. He dwells with his family in thatched huts, but he has provided a small pakká room for his MSS., which are kept with great care. The works relate to Vyákaraṇa, Sáhitya, and Smṛiti, the most notable being a commentary, by the author of the Nyás, on the Kas'ikávṛitti.

Pábná.

6. From Rájsháhí the Paṇḍit went to the Pábná district, visiting the Bráhman villages of Jayáḍe, Sulúkhá, Núrnagar, Heñḍel, and Sthala. In every one of these villages there are a few paṇḍits who own MSS., but none of any rarity. At Sthala Jánakináth Gosain has many Vaishṇavite works, a few of which are new or rare, and abstracts of these were prepared for me.

Benares.

7. In October the Paṇḍit fell ill of jungle fever, and was unfit for work for six weeks. At the close of November he was sent to Benares to purchase MSS., and there he remained till the middle of January. During his stay there, he purchased 181 MSS.

Úlá in Nuddea.

8. In the month of February he was sent to Úlá, in the Nuddea district, where in the house of Bábu Annadáprasáda Mukarjí he had 300 MSS. to examine. A paṇḍit of the place, Dínanáth Bhaṭṭácharya, showed 600 more, and these kept him occupied to the close of the year; 15 very bulky MSS. of Bábu Annadáprasáda Mukarjí's collection are very old, and written on the bark of the agaru tree.

Deoghar.

9. In the month of October I availed myself of the Dusserah vacation to go to Deoghar, in the Santal Purgunnah. The famous temple of Vaidyanátha there is of considerable age, and the Páṇḍás of the sanctuary claim to be residents of the place for several centuries; I expected, therefore, to find much that would interest me in my researches; but I was disappointed. The Páṇḍás do not care for Sanskrit literature, and, except a few Máhátmyas, have nothing worth seeing. I devoted my time in taking facsimiles of all the inscriptions available there, and in preparing an account of the antiquities of the place. My notes on the subject will soon be published in the Journal of the Asiatic Society of Bengal.

Preparation of Lists.

10. The returns sent in by the travelling Paṇḍit have been systematised and arranged by my assistants, and upwards of 1,200 descriptive accounts

are now ready at hand for publication. Descriptions have also been prepared of all the MSS. that have been purchased for Government.

Printing of Lists.

11. Owing to protracted ill-health during the last winter and some very pressing works, which I had in hand, I could not push on as fast as I could wish the printing of the lists prepared by my assistants. Only one fasciculus was printed, containing 152 pages and notices of 104 MSS. The notices, however, will be found to be very full, and in the case of most of the works described, nothing further will be hereafter required by way of analysis. I have always borne in mind that a work of this kind can be done only for once, and it is desirable, therefore, that what is done should be completed in such a manner as not to necessitate a repetition. Moreover, as the work is intended principally for the use of Sanskritists, and there are many among than who do not read English, I have made the Sanskrit abstracts fuller than the English. This resulted also from the extreme difficulty of making Hindu theological and philosophical dogmas easily intelligible in excessively condensed English abstracts. The alternative under the circumstance was either to write briefly in Sanskrit and English, or to write at length in English; and I accepted the first branch as the most convenient, and at the same time fully useful to those for whom the lists are intended. To have adopted the second branch would have been to throw back the work to such an extent as to have precluded all prospect of my ever bringing it to a conclusion. Nor do the orders of Government require such elaborate analyses.

Rare works noticed.

12. The works described in the published fasciculus include several rare and hitherto very little known works. One of them is the *Harivaṅśa Puráṇa* of the Jains. It had never been noticed before. Its subjects are Jain legends, notices of all leading Tírthaṅkaras, details of Jain rites and ceremonies, Jain philosophy, and histories of ancient dynasties, including the Kurus, the Páṇḍus and the Yádavas, all cast in Jain moulds, and devoted to Jain worship. The transferences and adaptations made in some of the stories are remarkable and suggestive. For instance, the rape of Sítá by Rávaṇa is transferred to the history of the Paṇḍu brothers, whose wife Draupadí is described to have been carried away by one Padmanábha, king of Amarakaṅkapura, who lived beyond the ocean, whence the Páṇḍus rescued her. Again, the story of the Lac house in which Dúryodhana wished to assassinate the Páṇḍus, is described to be a device adopted by Kṛishṇa to elude from the army of Jarásandha

which had pressed him very hard and was about to take him prisoner. For a right appreciation of the true bearing of the Hindu legends the accounts given in this work are of great value. Another work of the Jains, the *Púrṇa-chandrodaya Puráṇa*, is of the same character. It changes the history of the Rámáyaṇa to a very large extent. According to it, Ráma was not exiled by his father, but sent out to Benares as a viceroy, and it was during his government of Benares that Rávaṇa carried away his wife, Sítá. Nos. 2041, 2042 and 2043 are also worthy of note as works which had never been described before. Among Hindu works Nos. 1988, 1991, 1993, 2005, 2007, 2030, 2034, 2047, 2048, 2060 and 2076 may be noted as very rare.

Facsimiles.

13. In former reports reference was made to the publication of specimen facsimiles of old MSS. The task is now formally taken up by the Palæographic Society of London, and the artistic resources of London enable that Society to publish such excellent facsimiles, that I have not thought it expedient to follow my plan to the extent I had originally contemplated. It is desirable, nevertheless, that when very old MSS. are found in this country, and there is no likelihood of their being sent to Europe, their facsimiles should be secured here. Acting on this principle I have inserted in the last published fasciculus of my 'Notices,' a facsimile of the last page of a Bengali MS. 479 years old, and intend to reproduce others as opportunities offer.

MSS. Purchased.

14. The total number of MSS. purchased during the year amounts to 238, representing almost all the leading branches of Sanskrit literature, and including several works of great merit. These may be classified thus:

Brahmaṇa,	...	...	...	...	2
Upanishad,	...	...	...	...	15
Vaidika,	...	...	...	...	23
Itihása,	...	...	...	...	9
Puráṇa,	...	...	...	...	17
Kávya,	...	...	...	...	22
Náṭaka,	...	...	...	...	4
Abhidhána,	...	...	...	...	4
Vyákaraṇa,	...	...	...	...	12
Chhandas,	...	...	...	...	1
Alaṅkára,	...	...	...	...	5
Jyotisha,	...	...	...	...	5

Smṛiti, ...	...	...	...	...	20
Saṅgíta,	...	...	...	...	2
Sáṅkhya,	...	...	...	...	2
Nyáya, ...	...	...	...	...	33
Mímáṅsá,	...	...	...	...	5
Vedánta,	...	...	...	...	13
Yoga, ...	...	...	...	...	2
Bhakti, ...	...	...	...	...	11
Tantra, ...	...	...	...	...	13
Vaidyaka,	...	...	...	...	8
Jaina, ...	...	...	...	...	10
			Total,	...	238

Principle of Selection.

15. It has not been possible to confine my purchases solely to works, which are rarely met with. Age and accuracy have been always reckoned as important factors in the decision as to what should be purchased. For instance, the Bhaṭṭi Kávya is a well-known work, common everywhere, and largely used as a school-book. It has also been printed several times. I have, nevertheless, thought fit to purchase a MS. of it, because it happened to be 479 years old, and uncommonly correct. It has enabled me to settle several questions of considerable literary importance. Though the work is in every day use, its true name has hitherto been unknown. I find it now to be *Rávaṇavadha*. Its age and the history of its author have also been determined. I have published a paper on the subject in the Proceedings of the Asiatic Society of Bengal, for July 1880. A codex of the Prákrit *Rávaṇavaho* may also be cited as an example. The work had before been published by Professor Goldschmidt, but my text has enabled me to demonstrate an important fact in Indian palæography, namely, the age of the Bengali character. In a paper published in the Proceedings of the Asiatic Society for August 1881, I have shown that the character in question in its present form has been current for upwards of seven centuries.

Rare works.

16. Under the head of Upanishad, the *Sivopanishad* and the *Sarvopanishadsára* may be noted as rare. Under the next head, the *Káṭhaka-gṛihya-pañchiká* is exceedingly scarce. The *Karma-saraṇí*, the *Atharva-sútra-*

vyákhyá, the *Paśu-káriká* and the *S'ákala-padaviñśati* are also worthy of special note. Among the Itihásas *S'ríkanṭha-charita* and *Devapála*, are new. Under the other heads, the *Mayúkha-máliká* of Somanátha, the *Sañkshepa-s'áríraka-ṭíká* of Vis'vadeva, the *Dvaita-nirṇaya-jírṇoddhára-ṭíká* of Madhusúdana, the *Dravyabháshya-ṭíká* of Jagadís'a, the *Nṛisiñha-prasáda* of Dalapatirája, the commentary on the *Katyáyana-prátitiśákhya* by Ráma Agnihotri, the *Bháshá-ratna* of Kaṇáda, and the commentary on the Bhagávata by Viraràghava may be cited as very rare. A detailed list of all the works purchased is annexed.

I have the honor to be,

SIR,

Your obedient humble servant.

RÁJENDRALÁLA MITRA.

CLASSIFIED LIST OF MSS. PURCHASED FOR THE GOVERNMENT OF INDIA.

Bráhmaṇa.

1750 Ársheya-bráhmaṇa, (1, 2, 3, prapáṭhakas only).
1698 Sámavidhána-bráhmaṇa.

Upanishad.

1577 Subálopanishad.
1642 Jábálopanishad.
1641 Jábalopanishad-dípiká.
1645 Vásudevopanishad-dípiká.
1645 Gopichandanopanishad and dípiká.
1656 Aitareyopanishad-bháshya-ṭippaṇí.
1657 Muṇḍaka-bháshya-ṭippaṇí.
1658 Pras'nopanishad-bháshya-vivaraṇa.
1659 S'ivopanishad.
1682 Sañhitopanishad.
1686 Brihadáraṇyaka-ṭiká.
1679 Rudrákshopanishad.
1756 Sarvvopanishad-sára.
1757 Ápastambiy-as'ikhopanishad.
1818 Anubhúti-prakás'a.

Vaidika.

1630 Káṭhaka-gṛihya-panchiká.
1635 Kátyáyana-sútra-várttika.
1637 Ápastambiya-práyas'chitta-sára.
1647 Yajurvallabhá vá Karma-saraṇí.
1643 Prayoga-ratna.
1663 Ápastambiyáṇḍávila-prayoga-vṛitti.
1677 Práyaschitta-pradípa, (Srauta.)
1683 Cháturmásya-káriká.
1685 Ádhána-prakaraṇa.
1699 Rudra-paddhati.
1703 Baudháyana-sútra, Darsa-purṇamása-prakaraṇa.
1717 Kalpa-sútra, Kátyáyana's.
1723 { Bálabodha-vivekiní. Atharva-sútra-vyákhyá.
1764 Sútra-várṭṭika.
1769 Sarvvánukramaṇiká.
1775 Prátisákhya, Kátyáyana's.
1776 Prátisákhya-dípiká.
1777 Pravarádhyáya.
1782 Anuvákádhyáya.
1786 Pas'u-káriká.
1788 Várttika-sára.
1790 Páraskara-gṛihya-sútra.
1660 Padaviñsati, S'ákalakrita.

Itihása.

1631 Rámáyaṇa-kathására.
1632 S'ríkaṇṭha-charita, Saṭíka.
1633 Devapála-charita.
1634 Bhárata-manjarí.
1649 Mahábhárata-sára.
1735 Jaiminí-bhárata, As'vamedha-parva.
1826 Yudhishṭhira-vijaya.
1812 { Válmíkí Rámáyaṇa. Ádi, Ayodhyá, Áraṇya, and Kishkindhá Káṇḍas.
1813 { Válmikí Rámáyaṇa. Sundará, Uttara and Lanka Káṇḍas.

Puráṇa.

833 Nárada Puráṇa.
1562 Sámba Puráṇa.
1651 Váyu Puráṇa.
1661 Kalañjara-máhátmya.
1670 { Vishṇudharmottara, vá Vishṇupuráṇíyaottara-khaṇḍa.
1671 Prahláda-sañhitá.
1674 Padmapuráṇíya Sahasranáma, Saṭíká.

1688 Bhavishya Puráṇa, uttara-bhága.
1714 Kás'íkhaṇḍa-ṭíká.
1715 Purushottama-máhátmya.
1730 Skánda-puráníya Brahmottara-khaṇḍa.
1731 Kurukshettra-máhátmya.
1754 Kás'í-rahasya.
1814 Bhágavaṭa Puráṇa, 1 2 3 4, Skandhas.
1815 Ditto 5, 6, 7, 8, 9, Ditto.
1816 Ditto 10, 11, 12, Ditto.
1737 Páṇḍava-gítá.

Kávya.

1615 Kalápa-dípiká, va Bhaṭṭi-ṭíká.
1627 Chamatkára-chandriká.
1575 S'úka-rahashya.
1557 Das'ávatára-charita.
1636 Hara-charita-chintámaṇi.
1666 Vallabhácbárya-charita-chintámaṇi.
1684 Rámáryyá-s'ataka, Saṭíka.
1692 Rasamañjarí-parimala.
1693 Anaṅga-raṅga.
1697 Pradyotaniká, vá Gíta-govinda-ṭíká.
1704 S'iva-mahimá-stotra.
1709 Nalodaya-ṭíká.
1721 Rámagaṅgá-máhátmya.
1725 Kakárádi-krishṇáshṭottara-sahasranáma, Saṭíka.
1748 S'iva-mahimá-stotra.
1765 Gaṇapati-tattva-prakás'iká, va Ganes'a-sahasranáma-vyákhyá.
1780 Rákshasa-kávya.
1808 Ámoda.
1665 Rámachandráhṇika.
1825 Chárucharyyá.
1849 Rávaṇabadha.
1850 Rávaṇabaho.

Náṭaka.

1648 Dhanañjaya-vijaya.
1667 Prabodha-chandrodaya, Saṭíka.
1724 Krishṇabhakti-chandriká.
1791 Jánakí-pariṇaya.

Abhidhána.

1617 Amarodyota.
1668 Ekákshárábhidhána.
1733 Náma-málá.
1734 Náma-málá.

Vyákaraṇa.

1613 Paris'ishṭa-prabodha, 1st part.
1614 Paris'ishṭa-prabodha, 2nd part.
1616 Kátantara-pariśishṭa-vṛitti.
1458 Vákyapadíya-prakás'a.
1678 Saṅskṛita-maṇjarí.
1680 Dhátu-maṇjarí.
1702 Prakṛiyá-kaumudí.
1720 Vákya-ratnákara.
1722 Rapratyáhára-maṇḍana.
1749 Gaṇádhyáya.
1751 Chángi-vṛitti, Saṭika.
1753 Unádi-vṛitti.

Chhandah.

1549 Svachchhanda, Saṭika.

Alankára.

1550 Alaṇkára-sarvasva.
1672 Sarasvatí-kaṇṭhábharaṇa.
1796 Vṛitti-vártika.
1824 Abhidhá-vṛitti-mátriká.
1827 Alaṇkárodáharaṇa.

Jyotisha.

1707 Yantra-chintámaṇi-ṭíká.
1763 Yantra-chintámaṇi with a ṭíká.
1778 Gaṇita-náma-málá.
1779 Jaimini-sútra ṭíká.
1785 Horá-prakás'a.

Smṛiti.

1565 S'udra-paddhati.
1662 Práyaschitta-pradípiká.
1665 Rámachandráhnika-ṭíká.
1669 Nṛisiñha-prasáda.
1673 Nirṇaya-sára.
1691 Bhatri-yajṇa-s'ráddha-kalpa.
1695 S'uddhi-mayúkha.
1700 Hemádri-kála-nirṇaya-saṇkshepa.

1706 Vaśishta-sañhitá, Vṛihad.
1711 Smṛiti-chandriká.
1727 Liñgárchchana-chandriká.
1729 Naimvya-vrata-siddhánta-jyotsná.
1767 Kuṇḍa-s'loka-prakás'iká.
1768 Kuṇḍárka, Saṭíka.
1770 Tristhali-setu, Prakirṇaka-prakaraṇa.
1771 Tristhali-setu, Prayága-prakaraṇa.
1774 Tristhali-setu, Kášiká-prakaraṇa.
1774 Tristhali-setu, Gayá-prakaraṇa.
1817 Madaratna-pradípa.
1712 Triñsats loki.

Sañgita.

1713 Sañgita-śiromaṇi.
1781 Sañgita-ratnákara, Pravandhádhyáya.

Sáñkhya.

1694 Sáṇkhyálañkára.
1718 Sáṇkhya-krama-dípiká.

Nyáya.

1567 S'abdakhaṇḍa-ṭippaní.
1555 Sámánya-pradípa.
1551 S'abdártha-vichára-sahṛidaya-lílá.
1654 Upádhiváda-vyákhyá.
1655 Sámányalakshaṇa-vyákshyá.
1675 Pratyaksháloka-ṭíká.
1701 Nyáya-siddhánta-dípa-prabhá.
1739 Nyáya-siddhánta-maṇjarí.
1740 Navina-mata-vichára.
1741 Sámánya-lakshaṇa-vichára.
1742 Viśishta-buddhi-prativiśeshana-jṇána-karmatá-váda.
1743 Amimána-prakás'a.
1745 Buddhi-váda.
1746 A'khyáta-váda-tattva-nirṇaya.
1747 Samása-váda.
1752 Upamána-sañgraha.
1760 Bháshá-ratna.
1761 Sapta-padárthí.
1784 Padártha-chandriká.
1787 Siddhánta-nirṇaya-dípiká.
1794 Muktávalí-prakás'a.
1797 S'abdamaṇyáloka-rahasya.
1798 S'abdáloka-rahasya.
1800 S'aktiváda-rahasya.
1801 Navyamata-vichára.
1802 A'khyáta-s'aktivádavivṛiti.
1803 Guṇaprakás'a-didhiti-ṭíká.
1804 Guṇaprakás'a-ṭíká.
1805 Vidhiváda-rahasya.
1806 Tátparya-múla-ṭíká.
1807 Lilávati-didhiti-ṭíká.
1810 Tarka-dípiká.
1811 Tarka-sañgraha-dípiká-prakás'a.

Mímáñsá.

1625 S'ástra-dípiká-vyákhyá-mayúkha.
1758 Bháṭṭa-rahasya, Púrvárdha.
1759 Mímáñsa-nyáya-prakás'a.
1766 Nyáya-ratnamálá-vádávalí.
1789 Vidhi-rasáyana.

Vedánta.

1622 Saṇkshepa-sáríraka.
1623 Saṇkshepa-sáríraka-ṭíká.
1624 Saṇkshepa-sáríraka-ṭíká.
1626 Mahávákya-siddhántiya Dvádas'a-mahávákya.
1610 Gításárártha-sañgraha.
1644 Dvádas'a-mahávákya.
1690 Vivaraṇa-tattva-dípaṇa.
1710 Sapta-sútra.
1726 Vindusandípana, Saṭíka.
1744 Sannyása-makaranda.
1755 Advaita-váda.
1783 S'áríraka-nyáyamaṇi-raksha, 1st to 4 pádas only.
1828 Sáríraka-mímansá-bháshya.

Yoga.

1639 Yogaratnamálá, Laghu-vivṛiti sahitá.
1705 Ashṭávakra-sañhitá-dípiká.

Bhakti.

1629 Bhagavadbhakti-ratnávalí, Saṭiká.
1646 Sampradáya-pradípa.
1650 Prapannagítá.
1653 Garga-saṅhitá, Dvárká-khaṇḍa.
1664 Prabodha-chandriká.
1681 Rádhákrishṇa-gaṇoddes'a-dípiká.
1736 Vishṇu-sahasranáma-pada-vivṛiti.
1738 Rádhá-rasa-sudhánidhi, Saṭíka.
1799 Bhakti-ratnávalí, Kántimálá sahitá.
1676 Durjana-chapeṭiká.
1809 Mukti-ratna.

Tantra.

1618 S'áktakrama-tantra.
1619 Jṇánárnava-tantra.
1620 Kámákhyá-tantra.
1621 Nirvána-tantra.
1638 Rudra-paddhati.
1640 Áchára-sára.
1652 Purṇábhisheka, vá Dikshá-vidhi.
1708 Yoginíhṛidaya, Saṭika, 1st paṭala only.
1719 Rakárádi-ráma-sahasra-náma.
1732 Purus'charaṇa-bodhíní.
1773 Jṇánárnava-tantra.
1792 Ágama-s'ástra-vivaraṇa.
1793 Chaṇḍísaparyáya-krama-kalpavallí.

Vaidyaka.

1628 Rasa-chandriká.
1540 Suśruta-ṭíká.
1687 Vaidya-chandrodaya.
1696 Dravya-guṇa-s'atos'lokí.
1716 Vaidyámṛita.
1728 Yogachintámaṇi.
1795 Vaṭaka-s'ataka.
1762 Sukhabodhártha-málá.

Jaina.

1537 Sindúra-prakárákhya Subhásita.
1543 Prameyakamala-mártaṇḍa.
1534 Subhásita.
1526 Siddánta-sára-dípiká.
1519 Siddánta-sára.
1506 S'loka-vártika.
1511 Siddánta-sára-saṅgraha.
1513 Karṇámṛita-puráṇa.
1500 Samaya-sára-vyákhyá, vá Atma-rakhyá.
1502 Sarvártha-siddhi.

INDEX TO VOL. VI.